

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen

kallas härmed till sammanträde **tisdagen den 14 mars 2023 kl. 08:15. Vi startar i KS-salen och när det blir dags för presentations av Planeringsförutsättningar 2024 förflyttar vi oss till KF-salen.**

Hålltider för sammanträdet

08.15	Upprop
08.20	Leader Höga Kusten – Jenny Edvinsson, verksamhetsledare
08.50	Målprogram Härnösands kommun 2024-2027 – Knapp Britta Thyr (MP)
09.20	Kaffe
09.35	Planeringsförutsättningar 2024 – presentation från kommunledningsgruppen
11.35	Ärendegenomgång
12.00	Lunch/gruppmöte
14.30	Beslutsmöte

Föredragningslista

1. Informationsärenden
2. Val av justerare
3. Fastställande av föredragningslista 2023
4. Planeringsförutsättningar 2024
5. Målprogram Härnösands kommun, 2024-2027
6. Överföring av investeringsmedel från 2022 till 2023
7. Verksamhetsberättelse Kommunstyrelsen 2022
8. Bredbandspolicy Härnösands kommun 2023-2030
9. Friluftsprogram Härnösands kommun 2023-2030
10. Val av ombud till föreningsstämma Bizmaker
11. Nominering till adjungerad i styrelsen för Härnösands folkhögskolan
12. Kommunstyrelsens uppdragsbeslut 2023
13. Anmälan av ärenden för kännedom till kommunstyrelsen 2023

Andreas Sjölander
ordförande

KOMMUNSTYRELSEN

Anna Bostedt, 0611-348028
anna.bostedt@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Planeringsförutsättningar 2024

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta

att fastställa planeringsförutsättningarna för 2024 med preliminär tilldelning av skattemedel, i enlighet med kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har att besluta om planeringsförutsättningar inför kommande arbete med Årsplan för kommunen. Förslaget har utarbetats i en gemensam process med kommunledningsgruppen. En av utgångspunkterna har varit de omvärldsfaktorer som påverkar kommunen, inspel från den politiska majoriteten samt kommunens verksamheter.

För att säkra den ekonomiska hållbarheten över tid behöver kommunen fortsatt verka för omställning och kostnadseffektiviseringar. För att uppnå hållbar ekonomisk hushållning har förslaget utverkats med målet att nå en resultatnivå om 2,5%.

Skattemedel, generella statsbidrag och utjämning beräknas till 1994,7 mnkr 2024. Enligt föreliggande förslag anges resultatet för 2024 till 49,9 mnkr vilket motsvarar 2,5% av skattemedel och statsbidrag.

Beslutsunderlag

Lars Liljedahl
Kommundirektör

Anna Bostedt
Chef för ekonomi- och
kommunledningsavdelningen

Bilagor

Planeringsförutsättningar 2024

Omvärldsspaning Härnösands kommun 2022-2030

Omvärdsspaning Härnösands kommun 2022 - 2030

Denna omvärldsspaning antogs i kommunstyrelsen 2022-01-18 §7 och gäller i stora drag. Statistiken är uppdaterad i de avsnitt där färskare statistik finns att tillgå.

Innehåll

Omvärldsspaning Härnösands kommun 2022 - 2030	1
Trender 2030 Härnösands kommun.....	3
Demografi.....	4
Kompetens som matchar	5
Arbetslösheten.....	5
Utbildningsnivå	6
Arbetsmarknaden.....	7
Kommunen som arbetsgivare.....	7
Teknik och digitalisering.....	8
Ökat krismedvetande	12
Klimat.....	13
Cyberattacker och informationssäkerhet	14
Hållbarhet.....	15
Hållbart samhälle	15
Polarisering	17
Jämställdhet.....	19
Högre förväntningar på välfärden.....	20
Näringsliv	23
Besöksnäringen	25
Social hållbarhet	26
Ohälsotalet	27
Värderingsförändringar.....	30
Individualisering	30

Trender 2030 Härnösands kommun

Förändringar och händelser i omvärlden påverkar oss alla i någon form och kommunen som arbetsgivare. För att erbjuda välfärd med god kvalitet även i framtiden är det av största vikt att blicka utåt, globalt, nationellt, regionalt och lokalt för att skapa en beredskap för det vi ser tendenser av men också att följa med i de förändringar vi ser och anpassa verksamheterna innan förändringarna är ett faktum. Omvärldsspaningen handlar om att identifiera trender i omvärlden som påverkar Härnösands kommun mot år 2030. De breda omvärldstrenderna som påverkar svenska kommuner är ofta lika eller snarlika, även om olika kommuner påverkas olika mycket beroende på egna förutsättningar. De identifierade trenderna är sammanfattade var och en för sig nedan.

Genom att spana utåt och inåt i verksamheterna vill Härnösands kommun bygga en hållbar framtid, som erbjuder hög livskvalitet för invånare och gäster och ett solidariskt samhälle med ett aktivt miljöarbete. Omvärldsspaningen är ett planeringsunderlag till kommunens mål och budget och verksamhetsplaner.

Fokusområden för kommunens tjänstemannaledning är för 2023 digitalisering och kompetensförsörjning.

Demografi

Förbättrade levnadsförhållanden och förbättrad medicinsk behandling har resulterat i att livslängden i världen ökat kraftigt. När människor lever längre och dessutom föder färre barn förändras åldersstrukturerna. De äldre ökar både numerärt och i relation till antalet personer i yrkesverksam ålder.

I Härnösand ökar andelen av befolkningen som är 85 år och äldre och ökningen blir brantare, framförallt från och med år 2025

Den förändrade demografien innebär att allt färre människor i yrkesarbetande åldrar behöver försörja allt fler som inte arbetar. Personer i arbetsför ålder, 19-65 år minskar och har minskat med 635 personer de senaste 20 åren. Samtidigt förväntas behovet av sjukvård, äldreomsorg och anpassade boenden öka. Den demografiska försörjningskvoten¹ ökar i Härnösand och har gjort så i många år. Den är högre än genomsnittet i riket och snittet för kommuner i Västernorrland.

Ser vi till olika åldersgrupper visar prognosen att antalet barn i åldern 1 - 5 år har i stort sett varit oförändrad mellan åren 2021 - 2022 men beräknas minska fram till år 2028 med cirka 135 barn. Antalet barn och ungdomar i skolålder (0-19år) minskar med 11%, motsvarande 22 skolklasser fram till 2041.

Antalet elever i gymnasieskolan sjunker fram till och med 2023 med 50 elever, men därefter förväntas en succesiv ökning till ungefär samma nivå som 2021.

Vid årsskiftet 2021/2022 var det 3675 personer i Härnösands kommun som är utrikes födda, vilket är 14,7 procent av kommunens folkmängd. Härnösands kommun har störst andel utrikes födda av befolkningen i Mellersta Norrland och i länet.

Befolkningsprognosen pekar mot en minskning av befolkningen i Härnösand de kommande åren.

Medelåldern i Härnösands kommun var 44,8 år, år 2022, medan rikssnittet är 41,6

¹ summan av antal personer 0-19 år och antal personer 65 år och äldre dividerat med antal personer 20-64 år

Så kan Härnösands kommun möta de demografiska förändringarna:

Genom att arbeta för att möjligheterna att pendla utvecklas och genom att erbjuda attraktiva boenden för hela livsperioden kan fler lockas att stanna kvar i Härnösand och inflyttningen öka/utflyttningen minska. Den regionala arbetsmarknaden är viktig, liksom den lokala arbetsmarknaden - en attraktiv arbetsmarknad som lockar personer i arbetsför ålder är en viktig framgångsfaktor.

De demografiska förändringarna i åldersgrupperna som rör förskolan och skolan kräver framförhållning i planering av skolor och förskolor. För likvärdiga förutsättningar i skolor i centrum och i landsbygd behöver planeringen innefatta att tillse att resurser fördelas för att göra det möjligt.

Kompetens som matchar

Arbetslösheten

Arbetslösheten i Sverige, länet som helhet och i Härnösand har efter en ökning av andelen arbetslösa under pandemin, minskat. Härnösand hade i december 2022 10,3 procent inskrivna arbetslösa, vilket är nästan 1 procent lägre än december 2021. Andelen arbetslösa ungdomar (18 - 24 år) är i december 2022 11,9 procent, vilket är en minskning med 4,4 procent i jämförelse med samma period 2021. Härnösand har den högsta andelen arbetssökande i länet.

Måttet på långtidsarbetslöshet utgörs av andelen av befolkningen i åldern 25–64 år som i minst 6 månader varit öppet arbetslösa eller i ett program.

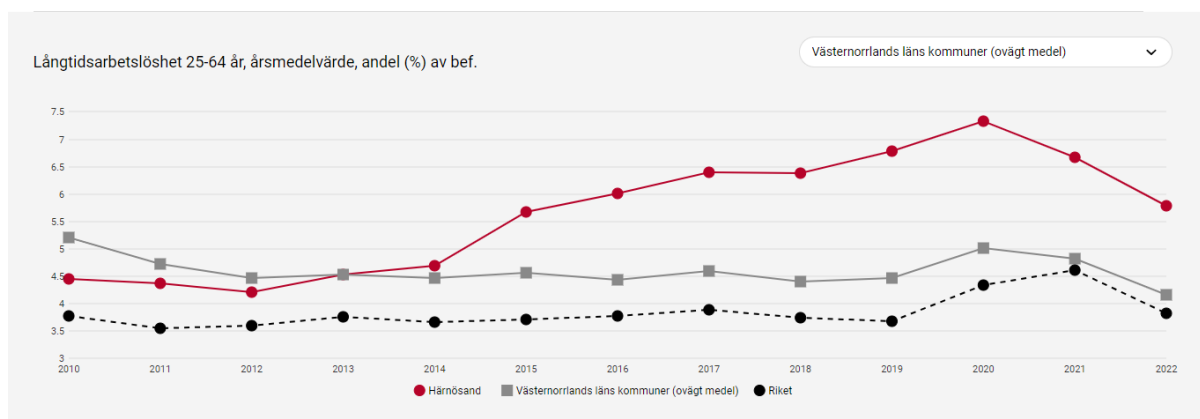

Bild: Kolada

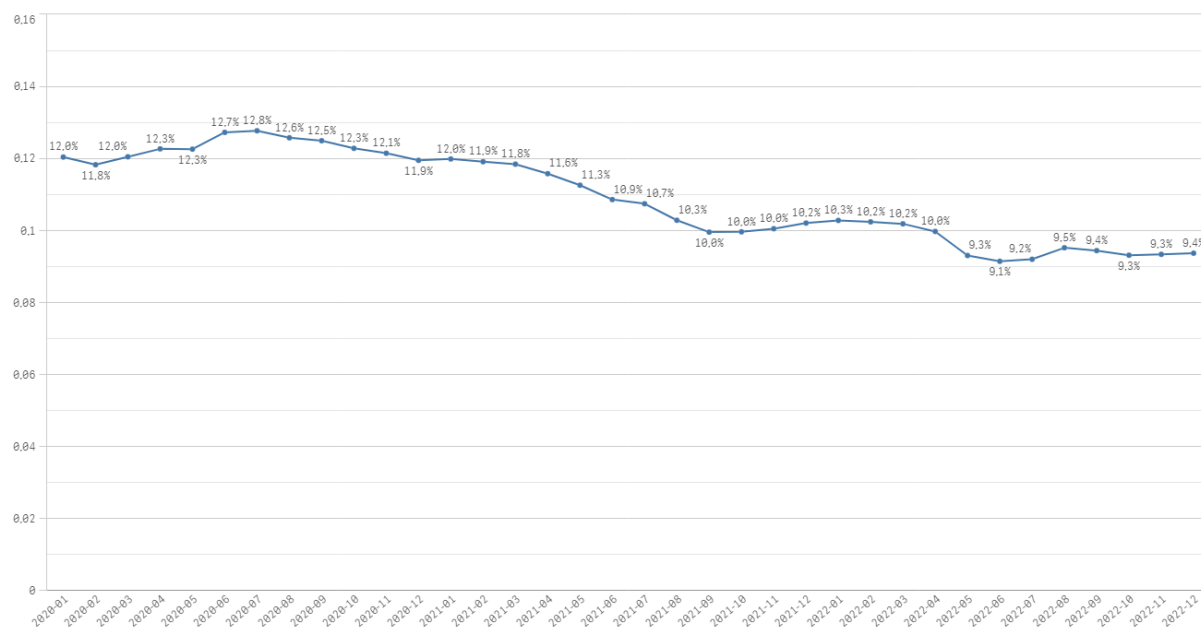
Härnösand tillhör de kommuner med högst andel långtidsarbetslösa i hela landet (december 2022, Arbetsförmedlingens statistik) Personer i åldern 55-65 år, utrikesfödda och personer med lägre utbildningsnivå har högre andel långtidsarbetslösa.

Under några år har det skett en tudelning på arbetsmarknaden där de med utsatt ställning på arbetsmarknaden utgjort en större andel av de som är arbetslösa. Andelen med en utsatt ställning uppgår till omkring två tredjedelar av de arbetslösa. Arbetsförmedlingen understryker dock att arbetssökande i utsatt ställning inte på något sätt är en homogen grupp. I de olika grupperna finns det individer med kompetenser som arbetsmarknaden med lite förnyat synsätt skulle kunna anställa. De som befinner sig långt från arbetsmarknaden kan,

förutom utbildningsinsatser, även vara i behov av insatser som är av mer hälsofrämjande eller av social karaktär.²

Månadsstatistik inskrivna arbetslösa

Inskrivna arbetslösa totalt

Utbildningsnivå

År 2021 hade knappt 12 procent av kommuninvånarna i åldern 25 - 64 år förgymnasial utbildning, och drygt 46 procent hade en utbildningsnivå motsvarande gymnasial nivå. (inräknat 2-3 åriga gymnasiestudier). Detta är lägre än riket och snittet bland kommunerna i Västernorrland. Andelen med eftergymnasial utbildning är bland de högsta i länet med 40 procent av befolkningen mellan 25 - 64 år.

Andelen elever som uppnår grundläggande behörighet till högskola och universitet (inom 4 år) har minskat sedan 2018, från 70,2 procent till 55,7 procent. Detta är dock en ökning från 2021 då motsvarande siffra var 51,4 procent. I regionen leder det till en lägre andel personer som utbildar sig vidare efter gymnasiet, jämfört med riksgenomsnittet. I Härnösand har trenden sedan 2019 varit ökande vad gäller behörigheten till gymnasiet men har 2022 sjunkit något igen.

Andelen pojkar i årskurs 9 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen har minskat med ca 18 procent mellan åren 2020 -2022 till drygt 61 procent, andelen flickor som uppnått kunskapskraven i alla ämnen 2022 är drygt 67 procent.

² I utsatt ställning inräknas arbetslösa med högst förgymnasial utbildning, arbetslösa födda utanför Europa, arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa äldre (55-64 år)

Andelen ungdomar som är etablerad på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning var 2020 75,9 procent vilket sätter Härnösand som jämförelse med andra kommuner i gruppen de 25 procent med sämst resultat.

Arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden i Härnösand består till stor del av offentliga tjänster och mer än vartannat arbetstillfälle återfinns inom detta område. Mot bakgrund av branschstrukturen i kommunen krävs ofta minst gymnasieutbildning för att nå en anställning. Företagen i Härnösand upplever att tillgången på arbetskraft med relevant kompetens är en faktor som i stor utsträckning påverkar företagens möjligheter att växa.

Kommunens största privata arbetsgivare är R.I.K Assistans med cirka 225 anställda.

Arbetsmarknadsstrukturen i Härnösand har ett behov av att fler arbetstillfällen med lägre kompetenskrav finns att tillgå. Företagen i Härnösand upplever att tillgången på arbetskraft med relevant kompetens är en faktor som i stor utsträckning påverkar företagens möjligheter att växa.

Enligt Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät misslyckas företag med en av fem rekryteringar. Sju av tio företag uppger att de har haft svårt att hitta den kompetens de söker. Den enskilt största förklaringen till företagens svårigheter att rekrytera är brist på personer med rätt yrkeserfarenhet. Undersökningar (SCB) visar att fler med kompetens och arbete flyttar från Härnösand än personer med kompetens och arbete, flyttar till Härnösand.

Mittuniversitetets betydelse i länet bedöms som stor i form av att så mycket som 88 procent av examinerade studenter bor kvar i länet ett år efter högskoleexamen. I siffror var det 621 högskoleutbildade kvarboende, varav majoriteten kommer från regionen och 123 kom från andra län. I ett längre perspektiv var det 2018/2019, 85 procent kvarboende fem år efter examen. En förklaringsfaktor till att en stor andel blir kvarboende är, enligt Mittuniversitetet, att man i hög grad utbildar för en regional arbetsmarknad.

Av de som examinerade 2017 från Mittuniversitetet var 85 procent etablerade på arbetsmarknaden året därpå. Endast 1 procent stod utanför arbetsmarknaden.

Antalet förstahandsansökningar till Mittuniversitetet ökade med 14 procent under 2020.

I statistiken för in och utpendling ser vi att det är fler som pendlar ut från kommunen för att arbeta än som pendlar in för att arbeta.

Kommunen som arbetsgivare

Härnösands kommun är och vill vara en attraktiv arbetsgivare. Med fem generationer på arbetsmarknaden behöver organisationen anpassa sig till olika behov, erfarenheter och utbildningsbakgrund.

Det finns en stor grupp anställda i kommunen som är 55 år och äldre, totalt rör det sig om 27 procent av alla anställda (år 2021). En viktig fråga framåt är att säkerställa rekrytering av ny personal i takt med att befintlig personal går i pension. De som har arbetat länge besitter också en kunskap och erfarenhet som är viktig att överföra till nyare medarbetare.

Så kan Härnösands kommun möta behovet av kompetens och matchning:

För att öka möjligheterna till sysselsättning för personer utanför arbetsmarknaden behöver kommunen rikta in sig på insatser som gör det möjligt att få yrkeserfarenhet, vilket kan ske via kommunens arbetsmarknadsarenor och hos de lokala företagen. Utbildningsnivån behöver öka och stöd på individnivå behöver vara flexibelt och kan bestå av rehabiliterande insatser, språkstöd, socialt stöd med mera. Möjligheterna till studier behöver öka genom att öka utbudet av eftergymnasial utbildning, behovsanpassad vuxenutbildning, erbjuda fler yrkesinriktade kurser samt erbjuda möjligheter att validera kompetens.

Näringslivet i Härnösand har ett behov av kompetens som inte motsvarar den kompetens som personerna utan sysselsättning saknar. Kommunen kan bidra till att minska rekryteringsutmaningarna genom att erbjuda fler typer av utbildningar och samverka med näringslivet och Arbetsförmedlingen för att identifiera behov och utveckla möjligheter.

Kommunen som arbetsgivare måste utveckla nya arbetssätt, fortsätta digitaliseringsresan i verksamheterna och utveckla användning av välfärdsteknik. En uppgiftsförflyttning behöver genomföras som innebär att fler arbeten som är enkla att utföra kan erbjudas personer med lägre utbildningsnivå eller ungdomar, för att bidra till etablering på arbetsmarknaden. Kompetensplanering är en nyckel för att möta framtidens behov av funktioner och tjänster.

Teknik och digitalisering

Digitalisering innebär att vi ser digitalisering som en genomgripande och samhällsomvandlande process där användningen av informationsteknik (IT) enbart är en av flera beståndsdelar. Det är en transformerande kraft som handlar om att röra sig från ett läge till ett annat. Det handlar om att omvandlas med helt nya förutsättningar för samhället och människan. I denna transformation spelar den digitala tekniken en avgörande roll, men en organisation som enbart fokuserar på teknik kommer inte att genomgå en digital transformation. Digitalisering i offentlig verksamhet har fram till nu haft större fokus på effektiviseringar och mindre på innovationer.³

Samhällsomvandlande: Digitaliseringen och utvecklingen av ny teknik påverkar alla sektorer av samhället. Den påverkar till exempel var invånarna bor, studerar, arbetar samt hur de umgås och kommunicerar med varandra. Man beräknar att 98 procent av Sveriges befolkning har tillgång till internet och internetanvändandet är över 95 procent hos dem mellan 12 – 75 år

När nya tekniker utvecklas och börjar samverka ökar tempot i omvandlingen och det sker just nu omvälvande förändringar i samhället. Såväl arbetsmarknad som välfärdstjänster kommer att påverkas på en rad olika sätt liksom kraven på utbildningssektorns förmåga att utbilda rätt kompetenser för morgondagens arbetsmarknad.

³ [Digital Förvaltning – Ändamålsenlig digitalisering inom offentlig sektor \(digitalforvaltning.se\)](https://www.digitalforvaltning.se/)

Samtidigt kan ny teknik missbrukas och medföra nya risker och problem. Frågor om ansvarsfull teknikutveckling, säkerhet och etik blir allt viktigare. Det är dock lättare att förutspå hur ny teknik kan användas än att förutse hur tekniken påverkar människors beteenden. Ofta ser vi inte konsekvenserna förrän tekniken funnits en tid. Tekniska framsteg har ofta omvälvande samhällseffekter. Den lyfter folk från fattigdom och ökar välbudet för många, men förändrar också styrkeförhållanden.

Hållbarhetsmålen driver på utvecklingen på samhällsnivå. Stora investeringar i förnybar energi, kapacitetsutbyggnad av elnät för elektrifiering och modernisering av transportsystem påverkar den fysiska miljön och förutsättningarna för företag att etablera sig i olika delar av landet. Den teknik som förändrar samhället har oftast funnits i några år i andra branscher eller sammanhang. Sensorn i processindustrin hamnar så småningom i sängen på vårdboendet. Det är när teknik paras ihop med behov i ett nytt sammanhang som förändringen tar fart på riktigt.

Invånarnas förväntningar: Nya arbetssätt ställer ökade krav på hantering av demokratiska värden, transparens och likabehandling. Förväntningarna på kommunens digitala service ökar. Kommuninvånarna förväntar sig i allt högre grad enkla, snabba och situationsanpassade lösningar för sina behov. 27 procent av invånarna i Sverige menar att kommuner och regioner i stor utsträckning lever upp till deras förväntningar på digital service.⁴ Den digitala mognaden hos befolkningen innebär ökade förväntningar på att kommuner och regioner tillhandahåller moderna stöd och tjänster. Men förutsättningarna och förmågan att tillhandahålla dessa tjänster varierar hos olika kommuner och regioner. Samtidigt växer kraven på att kommuner och regioner inte enbart digitaliserar befintliga processer utan att även nya verksamhetsmodeller utvecklas där individen samlat kan möta den offentliga förvaltningen. Individen ska inte själv behöva söka upp alla aktörer som är en del av händelsen.

Utbildningsbehov och arbetsmarknadens behov: Digital mognad är organisationens förmåga att tillgodogöra sig nyttorna med digitalisering. Den aktuella nivån av nationell digital mognad i Sverige var i juni 2021 48 procent. Med andra ord saknas fortfarande de förutsättningar som krävs för att leva upp till regeringens högt ställda mål om att bli bäst i världen på att dra nytta ur digitalisering. Det digitala arvet är direkt avgörande för om organisationen skall lyckas tillgodogöra sig nyttorna med digitalisering eller inte. Det digitala arvet består av en underliggande digital infrastruktur som inte har följt med i utvecklingen och därför blir kontraproduktiv när offentlig sektor vill utveckla den digitala mognaden i organisationerna.⁵

För att möta de nya digitala möjligheterna krävs bland annat investeringar, utbildning och beredskap hos medarbetare för att förändra sitt arbete. Medarbetare i kommuner och regioner behöver moderna tekniska hjälpmedel för att effektivisera arbetet och för att arbetsmiljön ska upplevas som attraktiv. Smarta beslutsstöd, robotar och andra hjälpmedel förväntas avlasta, men med en ansträngd ekonomi måste prioriteringar göras. Vilka åtgärder skapar störst nytta för verksamhet och medborgare, var är det viktigast att avlasta personal för att ge utrymme för

⁴ [Vägval för framtiden 4 | Politisk styrning | SKL.se \(skr.se\)](#)

⁵ [Rapporter – Digital Förvaltning \(digitalforvaltning.se\)](#)

personlig service? Och hur kan man effektivisera utan att de viktiga mellanmänskliga mötena försvinner?

Digitalisering innebär att många existerande yrken förändras i grunden. Samtidigt växer nya former av arbetsuppgifter och yrkeskategorier fram. Enligt Arbetsförmedlingen kommer den snabba automatiseringen och digitaliseringen innebära att samhället och arbetsmarknaden står inför en ny utveckling som kommer att leda till ytterligare välstånd och där nya arbetstillfällen kommer att tillkomma samtidigt som många befintliga arbetsuppgifter kommer att förändras eller försvinna. Uppskattningen är att 21 procent av dagens arbetade timmar i Sverige automatiseras kommande tio år, vilket motsvarar drygt en miljon jobb. Samtidigt förväntas automatisering och ett antal samhällstrender leda till 1,3 miljoner nya jobb fram till år 2030. Dessa samhällstrender är bland annat en åldrande befolkning, ökade inkomster, investeringar i ny teknik och uppkomst av nya yrken.

Forskning har dokumenterat jobbpolarisering i många västländer; låg- och högkvalificerade jobb skapas medan arbetsmarknadens mellanskikt försvinner. Tidigare har högutbildade varit tryggare i tider av strukturomvandling. Idag ersätts alla typer av repetitiva arbetsuppgifter med algoritmer, maskiner och robotar. Säkra jobb kräver mänsklig kompetens eller kreativitet, oavsett utbildningsnivå. Ny teknik innebär också att nya färdigheter och kunskaper efterfrågas samtidigt som annan kunskap blir föråldrad. Många kommer att behöva byta bana under arbetslivet. Därför måste det skapas verkliga förutsättningar för det så kallade livslånga lärandet som kan innebära ny utbildning.

Processer som bedöms som nästa steg att digitalisera

Digitaliserade HR-processer pekas ut som viktiga att utveckla:

- Personaldata
- Introduktion av nyanställda, avslutsamtal
- Medarbetarnas kompetenser
- Rekrytering
- HR-information
- Utvecklingssamtal
- Lönekartläggning
- Medarbetarundersökningar

Exemplet den digitala utvecklingen inom socialtjänsten och den kommunala hälso – och sjukvården:

Enligt Socialstyrelsens uppföljande rapport har pandemin under 2020 haft effekter på den digitala utvecklingen i socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården – utvecklingen har både snabbats på och saktats ner i vissa avseenden. Kommunerna har varit tvungna att ta i bruk digitala lösningar för att klara jobbet med hjälp av teknik som man ofta redan hade tillgänglig eller lätt kunde implementera. Däremot har större upphandlingar och projekt fått skjutas på framtiden då situationen i många kommuner inneburit att personal och resurser fått omfördelas till akuta uppgifter relaterade till pandemin. Socialstyrelsen konstaterar att digitaliseringen handlar mer om organisationsutveckling än inköp av teknikprodukter.

Socialstyrelsens analys visar att de större kommunerna oftare har kommit längre i den digitala utvecklingen än de mindre. Rapporten från 2021 bekräftar denna bild. Detta är särskilt tydligt när det gäller de strategiska frågorna som handlar om planerat införande av digital teknik, systematiskt arbete och informationssäkerhet. Kommuner med upp till 15 000 invånare har inte kommit lika långt i den digitala utvecklingen som övriga kommuner. Denna ojämlikhet kan innebära att personer som bor i mindre kommuner har sämre förutsättningar att ta del av insatser från socialtjänsten och den kommunala hälso- och sjukvården.

Det är skillnad mellan äldreomsorg och individ och familjeomsorg när det gäller digital utveckling. Det är skillnad på i vilken utsträckning de olika verksamhetsområdena har digitaliserat sitt arbete. Kommunerna har i högre grad styrande dokument för digital utveckling inom äldreomsorgen och funktionshinderområdet än inom individ- och familjeomsorg.

De statliga stimulansmedlen som gick till kommunerna för att utveckla verksamheterna för äldre har till stor del använts till teknik för att förbättra kommunikationen mellan äldre och deras anhöriga, med personal och handläggare.

Uppföljningen av stimulansmedlen för 2021 visar att kommunerna till stora delar använt medlen på samma sätt som 2020. Läsplattor och smarta telefoner till enskilda är fortsatt det vanligaste användningsområdet. Samtliga kommuner anger att stimulansmedlen har bidragit till att målen med satsningarna har uppfyllts. I fritextsvaren framkommer att kommunerna är beroende av stimulansmedlen i olika utsträckning. Vissa, framför allt mindre kommuner, understryker att stimulansmedlen är en förutsättning för deras digitala utveckling medan andra kommuner ser stimulansmedlen som ett komplement till redan pågående arbete.⁶

Efter inrättande av Valfärdskommissionen har förslag inom digitaliseringsområdet lagts fram som ett medel att möta välfärdens utmaningar med en stigande äldre befolkning och kompetensbehov:

- Löpande arbete med de juridiska förutsättningarna för digitalisering
- Rättsligt stöd till kommunernas digitaliseringsarbete
- Försöksverksamhet i kommuner och regioner
- En process för utveckling av välfärdens digitala infrastruktur
- Se över hur ett undantag från lokaliseringsprincipen skulle kunna utformas för att underlätta digitalisering i hela landet

⁶ [E-hälsa och välfärdsteknik i kommunerna 2022 \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/rapporter-och-publiceringar/2022/e-halsa-och-valfardsteknik-i-kommunerna-2022)

Men viktigt att också vara analoga

I takt med att digitala kanaler och verktyg blir viktigare ökar också utanförskapet för dem som inte är digitala eller inte har möjlighet till det på grund av brister i infrastrukturen. Förutom att det blir svårare att uträtta många typer av ärenden om man inte kan utföra dessa digitalt riskerar man i dag dessutom att bli isolerad då även fysiska kontakter begränsas.

Så kan Härnösands kommun arbeta med digitalisering:

Många av välfärdens rutinmässiga administrativa uppgifter kan utföras av robotar. Det innebär att människor förväntar sig friktionsfria och snabba lösningar. För kommunen är det ett arbete som måste göras för att förnya strukturer och arbetssätten så att de speglar samhällsutvecklingen. Den digitala mognaden behöver höjas inom den egna organisationen och för att utveckla fler digitala lösningar inom exempelvis vård- och omsorgsområdet krävs det en infrastruktur som kan rymma sådan utveckling. Utbildningar behöver anpassas efter arbetsmarknadens behov av automatiserade processer.

Med digitaliseringen följer en sårbarhet, till exempel risk för driftstörningar, förlust av information, dataintrång och andra virtuella angrepp. För att höja beredskap och motståndskraft behöver kommunen ytterligare stärka den digitala infrastrukturen och arbetet med informationssäkerhet, bland annat genom kompetensutveckling. Kommunen behöver också främja digital delaktighet för alla samhällsgrupper och samtidigt skapa alternativ för dem som inte ännu tar del av digitalisering och ny teknik. Den digitala utvecklingen behöver hitta en balans mellan att digitalisera för att effektivisera och digitalisera för att främja innovationer.

För kommunens verksamheter är det av stor vikt att identifiera processer och bedöma/värdera vad i processen som bör digitaliseras, till nytta för verksamheten och för invånarna, för att inte riskera att utvecklingen blir fragmenterad och inte tar hänsyn till helheten.

Ökat krismedvetande

Världen är idag mer uppkopplad och ihopkopplad än någonsin tidigare. Digitalisering och teknikberoende skapar många fördelar, men innebär också en ökad sårbarhet. Klimatförändringar, terrorism, pandemier och ett försämrat säkerhetspolitiskt läge är andra skeenden som bidrar till att medvetenheten om samhällets sårbarhet ökat och därmed även insikten om att vi måste rusta oss bättre för framtida kriser och krig. Vi står i ett läge där vi behöver bygga kunskap och fördela ansvar för kriser som kan uppstå. På nationell nivå inrättades det 2022 en myndighet för psykologiskt försvar som en följd av det försämrade säkerhetsläget och ett nytt nationellt cybersäkerhetscenter ska stärka Sveriges samlade förmåga att förebygga och hantera cyberhot mot Sverige.

Internationaliseringen har medfört en ökad sårbarhet för bland annat finansiella kriser, pandemier och geopolitiska konflikter. En ökad nationalism och protektionism utgör motreaktion till internationaliseringen. Exempel på ökad nationalism är Storbritanniens utträde ur EU och handelshinder (tullar) som införts i såväl EU som USA. Polens beslut om att deras lagstiftning står över EU:s är ett annat exempel på fokus på landets suveränitet över

EU:s gemenskap. Covid-19 synliggjorde bristande framförhållning i varulager av exempelvis skyddsmaterial och engångsmaterial, vilket framförallt drabbade hälso- och sjukvården under 2020. Protektionism och stängda gränser medförde att skyddsutrustning fastnade i transportkedjan och i vissa fall inte kom fram till sin destination.

EU:s medlemsstater idag är så sammanvävda vad gäller ekonomi, handel, energi och kommunikationer att en större kris i ett land nästan oundvikligen leder till kris i andra länder. En kris som drabbar Sverige startar idag ofta utanför landets gränser eller inom sektorer som traditionellt inte anses vara källor till samhällskris, för att i ett senare skede utvecklas till en stor kris på svenskt territorium eller inom centrala områden för rikets säkerhet. Ett exempel är migrationskrisen 2015 som hade sitt ursprung i en flerårig ökning av flyktingströmmen från Syrien, ett annat exempel är den kris för Sveriges säkerhet som kan orsakas av att Transportstyrelsen utkontrakterade hanteringen av myndighetens sekretessbelagda uppgifter till ett privat företag placerat i Rumänien, Tjeckien och Serbien.

Sedan 2015 bedömer Sveriges regering att det återigen finns en hotbild gällande väpnat angrepp på vårt land. Detta har lett till att Sveriges civila försvar byggs upp. Det civila försvaret har hamnat i fokus och nationellt, regionalt och lokalt har arbetet börjat för att skapa ett mindre sårbart samhälle för att bättre kunna möta framtida kriser. Kommuner och regioner spelar en stor roll i detta då de ansvarar för flera viktiga samhällsfunktioner. Hälso- och sjukvård, livsmedel och dricksvattenförsörjning, transporter samt energiförsörjning är några av de utpekade områden som har direkt bäring på kommuners och regioners uppgifter. Intresset för beredskap syns även på det individuella planet. Invånare är överlag inte rustade för krissituationer som exempelvis långvariga strömavbrott. Som ett svar på detta har den så kallade pepperrörelsen vuxit fram. Idag erbjuds till och med folkhögskolekurser som riktar sig till människor som vill förbättra möjligheterna att klara en krissituation när samhället utsätts för press och inte kan leverera ordinarie service.

Klimat

Medvetenheten om klimatförändringarna i form av översvämningar, torka, ras och skred har ökat det senaste decenniet. I första hand pekar klimatmodellerna på ett framtida mildare klimat och mer nederbörd och avrinning i norra Sverige, samtidigt som det blir varmare i södra Sverige utan större ändringar i årsnederbörd och avrinning. Extrema regn och extrem torka under sommaren 2021 visar tydligt vad ett förändrat klimat för med sig. Pågående klimatförändringar kräver ett förebyggande arbete hos både kommuner och regioner. Bebyggelse, infrastruktur och tekniska försörjningssystem måste anpassas för att klara dagens extrema väderhändelser och de klimatförändringar som väntar. Detta är särskilt viktigt vid långsiktiga infrastrukturinvesteringar i till exempel vägar, elnät och byggnader. Idag är kostnaderna höga för enskilda kommuner som måste göra anpassningar och för invånarna på de drabbade orterna.

Sverige och världen står inför stora utmaningar. I Parisavtalet från 2015 åtog sig Sverige och de andra undertecknande länderna att begränsa den globala temperaturökningen till högst 2 °C jämfört med förindustriell tid, med intentioner att begränsa den till 1,5 °C. Om Sverige ska lyckas nå de klimat- och energimål som slagits fast av riksdagen krävs omfattande samhällsförändringar. Förändringar som är utmanande men även erbjuder stora möjligheter till ett bättre samhälle.

För att uppnå de energi och klimatmål som antagits har Länsstyrelsen i sin Energi- och klimatstrategi för Västernorrland 2020–2030 fem fokusområden som ska bidra till att Sverige når målen:

- Transporteffektivt samhälle och fossilfria transporter
- Stark och långsiktig bioekonomi
- En hållbar bygg- och fastighetssektor
- Hållbar konsumtion
- Framtidens elsystem⁷

Arbetet med klimat och miljö synliggörs bland annat i miljöbarometerns kommunrankning. Härnösand utseddes 2022 till den kommun med bäst miljöarbete i länet och förbättrade sin position i den totala rankingen även om resultatet fortfarande inte är uppe i nivå med 2020.

Cyberattacker och informationssäkerhet

Cyberattacker orsakar stora störningar och drabbar både privat och offentlig sektor. Enligt MSB kan målsättningen med ett angrepp se olika ut. Det kan vara att skaffa åtkomst till information, skapa oreda i, eller skada IT-system. Ett angrepp kan också syfta till att ge någon form av ekonomisk vinning. Vi människor anförtror osäkra datorsystem med makten över våra pengar, vår intellektuella egendom och sentimentala värden. ”Datorer har kontroll över kritisk infrastruktur, vård och krigsmateriel utan att vi har exakt kontroll över vem eller vilka som kontrollerar datorerna” (Pontus Johnsson, professor i nätverk och systemteknik, KTH).

Idag är samhället fyllt av tekniska lösningar som kan underlätta vår vardag. Bedragare komma över lösenord och på så vis genomföra identitetskapningar, få tag på kortuppgifter och tömma konton.

Informationssäkerhet: När det brister i hantering av information leder till ett försämrat förtroende för tjänster och bakomliggande aktörer. Allvarliga och upprepade störningar kan leda till förtroendekriser, som också kan sprida sig till fler aktörer och tjänster och även till andra sektorer. Exempelvis kan ett försämrat förtroende för Internetbanker smitta av sig till andra sektorer i samhället som erbjuder Internetbaserade tjänster.

Informationspåverkan genomförs för att påverka olika målgruppers uppfattningar, beteenden och beslutsfattande till egen fördel. Att försöka påverka andra är en naturlig och viktig del av ett demokratiskt samhälle. Det är först när påverkan sker på orättfärdiga vis, exempelvis genom vilselning eller spridning av halvsanningar och lögnar, som informationspåverkan blir ett problem.

⁷ Energi- och klimatstrategi Västernorrland 2020 - 2030, Länsstyrelsen

Så kan Härnösands kommun arbeta krisförebyggande:

Med god planering och en strategi för hur man ska hantera risker och ta vara på möjligheter kan kommunen förstärka det positiva och dämpa det negativa. Inriktningen för hur detta ska göras finns idag i form av en rad strategiska dokument exempelvis programmet för krisberedskap, kommunens risk- och sårbarhetsanalys och policyn för informationssäkerhet. Klimatrisker är idag en del av den fysiska planeringen i kommunen till viss del, men behöver tas med mer i planeringen de närmaste åren. Inriktningen för detta finns i översiktsplanen och klimatanpassningsplanen.

För att kommunen som helhet ska nå genomgripande förändringar behöver kommunen inkludera miljö, beredskap, informationssäkerhet och - och klimatperspektiven i all sin verksamhet, och anta ett ledarskap för genomgripande förändring. Att samla företag och andra aktörer i samarbeten som fokuserar på innovation och miljö- och klimatdriven affärs- och verksamhetsutveckling är en viktig uppgift liksom att stödja dem samt att tillvarata engagemang och drivkraft hos kommuninvånare och medarbetare.

Kommunikation och information om krisberedskap och vid kriser såsom pandemin är oerhört viktigt och ska vara balanserad, tillgänglig, faktaunderstödd och transparent.

Komplexa samhällsutmaningar såsom exempelvis klimatförändringar och pandemier kan bara hanteras genom flexibla organisationer som samverkar med varandra.

Hållbarhet

Hållbart samhälle

Hållbara samhällen och städer är ett Agenda 2030 mål. – Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

För Härnösands del har andelen trångbodda minskat sedan 2015. Bostadsmarknadsläget har åren 2019-2020 visat på en balans mellan tillgång och efterfrågan. Sedan år 2017 har kommunens planberedskap för nya bostäder ökat. På frågan om medborgarnas bedömning av bostadssituationen och möjligheterna att hitta ett bra boende ger invånarna Härnösands kommun ett gott betyg, och visar på ett betyg som är det fjärde bästa av alla kommuner i Sverige.

Andelen personer i Mellersta Norrland som bor utanför tätort har succesivt minskat, mellan 2010 - 2018 med 13,4 procent. I Härnösand bor 79,2 procent i tätort och 20,8 procent på landsbygden. En långvarig befolkningsminskning utgör ett hot mot viktiga samhällsfunktioner, däribland offentlig och kommersiell service. Andelen äldre ökar i landsbygden och andelen yrkesaktiva minskar i landsbygden.

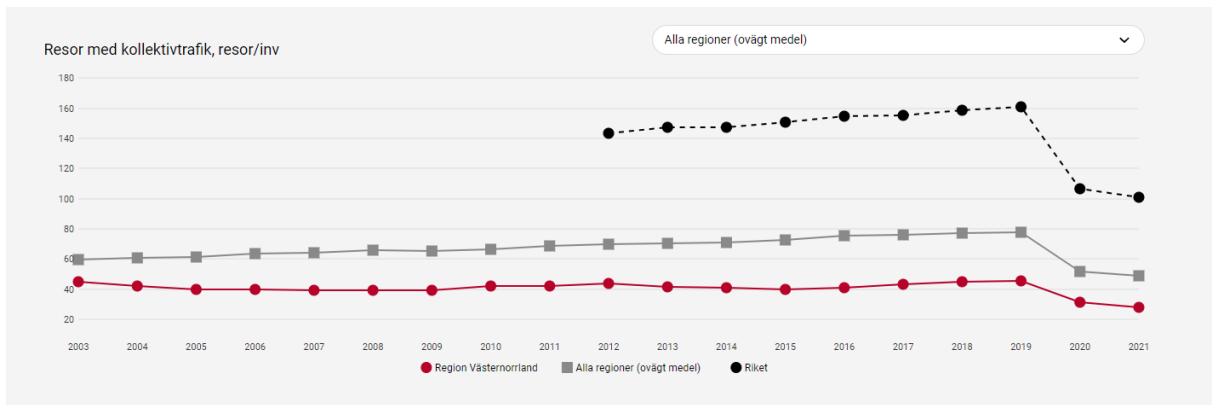
Befolkningstäthet är en avgörande faktor för nivån på en regions tillgänglighet. Den faktiska tillgängligheten är också beroende av hur väl infrastruktur och kommunikationssystem är anpassade till behoven i olika delar landet och därmed hur effektivt invånare och företag kan utnyttja gemensamma resurser. Fungerande väg- och järnvägsnät, en tillgänglig kollektivtrafik, yttäckande mobiltelefoni och IT-/bredbandslösningar men också flyg- och

sjötransporter av kvalitet är grundläggande för att hävda utveckling och tillväxt, särskilt i en glesbebyggd region som Mellersta Norrland.

Pendlingsmöjligheterna i Mellersta Norrland har stora förbättringspotentialer. Baserat på pendlingsutbytet mellan kommuner och tätorter framträder en struktur i Mellersta Norrland med två huvudsakliga arbetsmarknadsregioner i Västernorrlands län – Örnsköldsvik i norr och Sundsvall i söder.

Efterfrågan på tågtrafik visar på en fortsatt stark tillväxt trots alla betydande flaskhalsar. Endast ett dubbelspår mellan Gävle och Härnösand inklusive en ny sträckning Härnösand – Sundsvall kan svara på marknadens efterfrågan av järnvägstransporter. Ett dubbelspår halverar restiderna och kan ta emot fyra gånger så mycket trafik som ett enkelspår. En utbyggnad till dubbelspår skapar förutsättningar för en integrerad arbetsmarknad med fler nya jobb och betydande överflyttningar från lastbilstransporter till järnväg för näringslivet, med betydande ekonomiska möjligheter. Nya Ostkustbanan är en förutsättning för att fullt ut kunna nyttja Botniabanans potential. Trafikverket fortsätter utredningen för att bygga dubbelspåret och har tagit fram förslag på en utbyggnadsstrategi. Sträckan Timrå-Härnösand är den andra i prioriteringsordningen. Den är ännu inte finansierad varför start av utbyggnaden inte är fastställd ännu.

Antalet lokala och regionala kollektivtrafikresor per invånare i Västernorrlands – och Jämtlands län är i ett riksperspektiv relativt lågt, eftersom bilberoendet i regionen är stort. Enligt den statliga myndigheten Trafikanalys uppgick antalet kollektiva resor i Västernorrlands län under 2018 till knappt 45 resor per invånare. Under år 2021 sjönk antalet kollektivresor per invånare till 28,0, vilket kan antas till stor del bero på pandemins effekter och rekommendationer för att minska smittspridningen.

(Kolada)

Vi ser att tillgången till bredband under flera år har ökat i kommunen och Härnösand ligger strax över snittet för kommunerna i Västernorrland. Trenden är ökande för varje år, men det finns stora skillnader. 2021 var andelen hushåll i tätbebyggt område som har tillgång till eller möjlighet att ansluta till bredband om minst 1 Gbit/sek 96,7% medan siffran i glesbebyggt område bara är 58,5%.

Så kan Härnösands kommun arbeta för ett hållbart samhälle:

Arbetet med att öka kollektivtrafikens attraktionskraft för arbets- och studiependling ska fortsätta för att minska restiderna och öka tillgängligheten till kollektivtrafik i de prioriterade stråken. Bra kommunikationer och pendlingsmöjligheter är avgörande för kommunens framtida attraktivitet tillsammans med en väl utbyggd digital infrastruktur. Kommunen har fördelar att erbjuda, såsom prisvärda boenden i trivsamma miljöer. OM pendlingsmöjligheterna är bra får medborgare tillgång till en större arbetsmarknad, men samtidigt ökar då också konkurrensen om arbetskraften inom ett större område. Utvecklade kommunikationer behöver kreativa lösningar i framtiden.

Ökat fokus på landsbygden innebär att se över och fatta beslut om det också ska innebära likvärdiga verksamhetsförutsättningar i stad och landsbygd. En levande landsbygd behöver bibehålla och utveckla service och verksamhet. Resursfördelningen behöver ses över i organisationens verksamheter för att säkerställa likvärdighet inom skola och omsorg. Bredbandsutbyggnaden är en viktig aspekt för att landsbygdens attraktivitet som boendeplats ska öka.

Polarisering

Generellt i landet ökar polariseringen inom flera områden i samhället. Ojämligheten i levnadsvillkor ökar, både mellan individer och mellan olika bostadsområden. Inkomstskillnaderna växer liksom skillnaderna i sysselsättning och hälsa. Samtidigt präglas det samhällseliga samtalet allt mer av personligt tyckande snarare än faktabaserade slutsatser.

I Härnösand är arbetslösheten stor, varav andelen utrikesfödda arbetslösa är högre men sjunkande, och med en ungdomsarbetslöshet som har ökat. Ojämlighet i levnadsvillkor uppstår mellan de som har sysselsättning och de som inte har sysselsättning och påverkar levnadsvillkoren och individernas hälsa.

En rapport från IFAU menar att sysselsättningsutvecklingen i västvärlden har varit ”polariserande”, i meningen att yrken som ligger i mitten av lönefördelningen har tenderat att krympa relativt hög- och lågavlönade yrken. Polariseringen är en realitet även i Sverige, sysselsättningen har främst ökat inom yrken där arbetskraften är förhållandevis högkvalificerad i termer av uppmätta förmågor och gymnasiebetyg. Sysselsättningsutvecklingen har särskilt gynnat yrkesgrupper med goda verbala och tekniska förmågor, medan fokus och slutledningsförmåga har blivit mindre viktiga egenskaper. Prognoser om framtida sysselsättningsförändringar tyder på att dessa trender kommer att fortgå även under nästkommande decennier.⁸

Skillnader i hälsa finns mellan åldersgrupper och kön, och kvinnors upplevda hälsa är sämre än mäns. Kvinnor i Härnösand oroar sig för att bli utsatt för våld medan männen är de som

⁸ ”Jobbpolarisering och efterfrågan på olika förmågor på framtidens arbetsmarknad”, IFAU-Institutet för arbetsmarknads och utbildningspolitisk utvärdering.

mest blir utsatt för våld. Kvinnor blir utsatta för våld i större utsträckning av personer de känner, medan män i större grad blir utsatta för våld av okända.

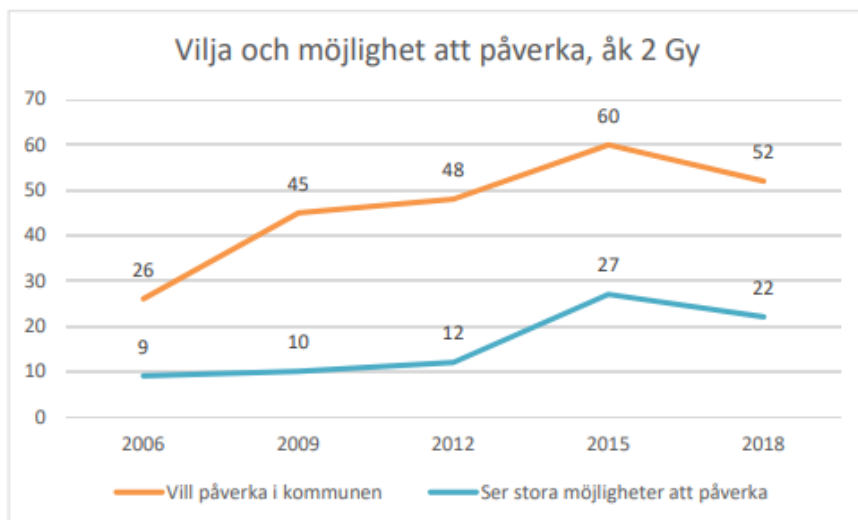
	Misshandel mot person 18 år eller äldre		Misshandel mot kvinnor 18 år eller äldre		Misshandel mot män 18 år eller äldre	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Bekant med offret	36 900	64 %	23 800	81 %	13 100	45 %
Obekant med offret	21 200	36 %	5 440	19 %	15 700	55 %
Totalt	58 100	100 %	29 300	100 %	28 800	100 %

(Brottsförebyggande rådet – BRÅ)

Härnösand har ett högt valdeltagande, i riksdagsvalet ligger valdeltagandet i Härnösand strax över riket. Dock var valdeltagandet i riksdagsvalet lägre 2022 än det var 2018. Valdeltagandet varierar en del mellan valdistrikten, från högsta 88,73 procent till lägsta 73,28 procent. Denna variation är betydligt mindre än i många andra kommuner, där polariseringen mellan områden är betydligt större. Ett lågt valdeltagande kan tyda på att invånarna inte känner att deras röst spelar någon roll och att tilltron till samhället och demokratin är låg.

I LUPP-undersökningen 2018 visas ett gap som finns mellan ungdomars vilja att påverka, som är relativt hög, och tron på att det är möjligt att påverka, som är avsevärt mindre, vilket är relativt konstant för ungdomar i årskurs 8 och i årskurs 2 på gymnasiet. Några variabler som påverkar upplevelsen av hur stora möjligheter individen upplever att de har, anges som utsatthet för orättvis behandling och dålig, självskattad hälsa och lägre tillfredsställelse/nöjdhet med livssituationen.

Illustration 5. Vilja och möjlighet att påverka beslutsfattare, Gymnasiet

Andel (i procent) av de svarande i gymnasiet som vill påverka i kommunen och ser ganska eller mycket stora möjligheter att göra det.

Så kan Härnösands kommun bidra till ett mindre polariserat samhälle:

Genom att arbeta för att öka sysselsättningen bidrar kommunen till minskade klyftor mellan dem som har ett arbete och de som inte har ett. Det påverkar hela familjen i ett socialt och ett ekonomiskt perspektiv att barnen har föräldrar som har ett arbete att gå till och gynnar den upplevda hälsan positivt.

Arbetet mot nollvisionen våld i nära relationer är av största vikt för att minska andelen som blir utsatta för våld. Kommunen behöver ge våldsutsatta kvinnor och barn skydd och stöd men också motverka begränsande maskulinitetsnormer.

Medborgarundersökningen 2022 visar att förtroendet och möjligheterna att påverka har ökat mellan åren 2019-2022. Barnkonventionen tydliggör barnens rätt att påverka i de beslut som rör dem, varför handlingsplaner och utbildning i barnkonventionens innehåll är viktig nu och framåt.

Jämställdhet

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att utforma samhället och sina egna liv. 83 procent av alla vårdnadsbidrag som betalas ut, betalas ut till kvinnor, och mer än dubbelt så många kvinnor än män har närståendepenning. 9

Flickor har de senaste 10 åren haft högre genomsnittligt meritvärde vid avslut av årskurs 9 än pojkar. Av alla nationella program på gymnasieskolan har fyra program en jämn könsfördelning. Dessa är restaurang och livsmedel, handel och administration, naturvetenskap

respektive ekonomi. 56 procent av kvinnorna går på kvinnodominerade program och 44 procent av männen går på mansdominerade program.

Andelen kvinnor som arbetar heltid har, grovt beskrivet och med variationer över åren, fortsatt att stiga. Samtidigt har andelen kvinnor i åldern 20-64 år i befolkningen som arbetar deltid sjunkit de senaste decennierna. Andelen män som arbetar hel- respektive deltid har inte förändrats nämnvärt de senaste åren. Ser vi däremot till utvecklingen under de senaste decennierna så har andelen män som arbetar deltid ökat något. Den största orsaken till deltidsarbete för båda könen är att lämpligt heltidsarbete saknas. För kvinnor är den andra största orsaken att vårda barn och för män är det studier. Kvinnorna är fortfarande mer frånvarande från arbetet på grund av vård av barn. Härnösands kommun har högre andel män och kvinnor som arbetar heltid än riket. Andelen män och kvinnor som arbetar deltid är marginellt förändrade och kan sägas ligga på samma nivå de senaste tre åren.

Fyra av de 30 största yrkena hade en jämn könsfördelning, det vill säga 40 - 60 procent kvinnor och 40 - 60 procent män. Dessa var: Kockar och kallskänkor, lednings- och organisationsutvecklare, gymnasielärare och kundtjänstpersonal. Det mest kvinnodominerade yrket bland de 30 största var, år 2018, förskollärare med 96 procent kvinnor och 4 procent män. Det mest mansdominerade yrket var träarbetare, snickare med 1 procent kvinnor och 99 procent män. Det tar i genomsnitt längre tid för utrikesfödda kvinnor att etablera sig på arbetsmarknaden, än för män. Efter 15 år i Sverige finns i princip ingen skillnad mellan kvinnor och män vad gäller sysselsättningsgrad.¹⁰

Så kan Härnösands kommun bidra till ökad jämställdhet:

För medarbetarnas och brukarnas hälsa och för att säkra kommunens kompetensförsörjning behöver kommunen som arbetsgivare förbättra arbetsvillkoren inom vård och omsorg, fortsätta sitt förebyggande arbetsmiljöarbete samt arbeta för att förändra den könsuppdelade arbetsmarknaden. Skolan som helhet behöver arbeta aktivt för att bidra till jämnare könsuppdelade val av gymnasieprogram, tillsammans med det övriga samhället och barnens föräldrar, genom exempelvis goda exempel. I rekryteringar ska kommunen som arbetsgivare sträva efter jämn könsfördelning i verksamheterna.

Lönekartläggningar är en viktig nyckel för att motverka orimliga löneskillnader mellan könen.

Heltidsresan ska fortsätta inom kommunens verksamheter.

Högre förväntningar på välfärden

Efterfrågan på välfärdstjänster påverkas av en mängd faktorer. Befolkningens åldersstruktur, människors hälsa, funktionshinder, ekonomiska förhållanden, social och ekonomisk kapacitet, tillgång till lämplig bostad och utbildning. Tillgången till stödnätverk poängteras ofta.¹¹

SKR har gjort beräkningar som visar på det kommande behovet av personal i kommuner och landsting. Dessa beräkningar sträcker sig fram till 2026 och visar ett behov av att under en

¹⁰ Hela avsnittet om jämställdhet härrör från: "På tal om kvinnor och män – Lathund om jämställdhet 2020, Rapport SCB

¹¹ Välfärden och framtiden – bekymmer och förhoppningsfulla lösningar (Centrum för välfärdsstudier)

tioårsperiod rekrytera cirka 50 000 personer/årsarbetare per år till välfärdssektorn. Beräkningarna tar hänsyn till pensionsavgångar och det ökade behovet av personal främst på grund av en betydande högre andel äldre personer.

Välfärdskommissionen har flera förslag för att möta kompetensbehovet inom sektorn framåt, bland annat:

- En bredare rekryteringsbas till välfärden
- Ett nationellt system för validering av kunskap
- Ett hållbart arbetsliv
- Utveckla nya arbetssätt och ta tillvara kompetensen hos dem som arbetar i välfärden
- Yrkessvenska i välfärden
- Gemensamt arbete för att kunna erbjuda ytterligare utbildningsplatser med hög kvalitet och relevans för välfärden

Välfärd som konsumtion är starkt kopplad till ålder. De största grupperna, som använder välfärdens tjänster är unga i åldern 0 till 19 år samt äldre, vilket här är personer över 80 år. Enligt SKR kommer det år 2031 antalet personer 80 år eller äldre att öka med nästan 264 000 personer. Det innebär att gruppen ökar med nästan 50 procent. Det är också under det här decenniet den stora gruppen 40-talister fyller 80 år. Gruppen ökar både mer och i högre takt än unga och de i arbetsför ålder. Efter 2029 fortsätter gruppen öka men i lägre takt. Det är alltså under 2020-talet utmaningen med den åldrande befolkningen är som störst. Däremot blir ökningen av barn och unga betydligt mindre än i tidigare prognoser.

Äldreomsorgen behöver öka antalet anställda med omkring 31 procent – 58 500 personer – fram till 2031 på grund av demografin. Ungefär lika många anställda förväntas gå i pension under perioden. Det innebär att äldreomsorgen sammantaget behöver anställa 111 000 personer. Kommuner och regioner (inkl. privata utförare) behöver anställa 410 000 personer fram till 2031 – allt annat lika idag.¹² Av de 13 200 anställda som välfärden behöver öka med varje år, återfinns nästan hälften av ökningen inom vård och omsorg i kommunerna, främst i äldreomsorgen. Det beror på att den stora gruppen 40-talister fyller 80 år de kommande tio åren. Samtidigt minskar trycket på förskola och skola, då ökningen av antalet barn och unga inte är lika stor som i tidigare befolkningsprognoser.

Antalet personer i arbetsför ålder, 20–66 år, ökar endast med i snitt 31 000 personer per år under perioden. Det ska täcka hela arbetsmarknadens ökade behov av arbetskraft.

Kostnaderna i kommuner och regioner har historiskt ökat med i snitt 0,5–1 procent mer än vad som kan förklaras av den demografiska behovsutvecklingen. Den kanske viktigaste förklaringen är att kraven på välfärdstjänster ökar när invånarnas inkomster och köpkraft stiger. Förväntningar på fortsatt höjd kvalitet i välfärden kommer inte att vara möjliga att

infria enbart genom att öka antal anställda. Det kommer i stället att behöva ske med hjälp av nya lösningar; samarbeten, arbetssätt och ny teknik.¹³

Om ingenting förändras leder befolkningens utveckling, eller demografin, till att behovet av anställda i välfärden (inklusive privata utförare) ökar med 91 000 personer under perioden 2021–2031. Det innebär en ökning från 1 217 000 anställda 2021 till 1 308 000 anställda

¹² [Välfärdens kompetensförsörjning \(SKR\)](#)

¹³ Rapport: "Möt kompetensutmaningen. Rekryteringsrapport 2020", SKR

2031, vilket motsvarar omkring sju procent i kommun och åtta procent i region. Under samma period beräknas omkring 319 000 anställda att gå i pension i kommuner och regioner (inkl. privata utförare). Sammantaget innebär det att behovet av anställda till välfärden, allt annat lika, beräknas bli omkring 410 000 personer under perioden. Till detta tillkommer övrig rekrytering som arbetsgivarna behöver göra för att täcka upp för den rörlighet som sker inom sektorn.¹⁴

Redan 2018 uppgav 116 av landets 290 kommuner att de har ett underskott på platser. Fyra av tio kommuner i Boverkets bostadsmarknadsenkät (2018) uppgav att de inte tror sig kunna möta behovet av särskilda boendeplatser för äldre inom två till fem år.¹⁵

I Härnösands kommun har köerna till äldreboende ökat de senaste åren. Väntetiden från ansökan till att bli erbjuden en plats till särskilt boende i Härnösand ökade från 61 dagar till 130 dagar mellan åren 2019 - 2020 (medelvärde). Under 2021 sjönk väntetiden till 94 dagar men 2022 ökade den igen till 110 dagar. Ett nytt äldreboende planeras att byggas med plats för cirka 40 boende, och beräknas stå klart år 2024 - 2025.

Så kan Härnösands kommun möta utmaningarna i framtidens välfärd:

- Fortsätta arbetet för att vara en attraktiv arbetsgivare
- Utveckla kompetens och karriärutveckling för medarbetare
- Stärka ledarskapet
- Söka nya samarbeten
- Öka heltidsarbetet och minska sjukfrånvaron genom insatser i arbetsmiljön

För kommunen är det ett arbete som måste göras för att förnya strukturer och arbetssätten så att de speglar samhällsutvecklingen. Den digitala mognaden måste höjas inom den egna organisationen och för att utveckla fler digitala lösningar inom exempelvis vård- och omsorgsområdet krävs det en infrastruktur som kan rymma sådan utveckling. Utbildningar behöver anpassas efter arbetsmarknadens behov av automatiserade processer.

Nya arbetssätt behöver utvecklas för att möta utmaningarna. Exempel är digitaliseringsresan i verksamheterna och användning av välfärdsteknik samt uppgiftsförflyttning som innebär att fler arbeten som är enkla att utföra kan erbjudas personer med lägre utbildningsnivå eller ungdomar för att bidra till etablering på arbetsmarknaden. Kompetensplanering är en nyckel för att möta framtidens behov av funktioner och tjänster.

Automatisering och digitalisering kan förändra innehållet i välfärdstjänsterna i den fysiska närvaron och i arbetsmetoderna. Men här behövs också förändrade synsätt på kompetens och utbildning.

¹⁴ [Välfärdens kompetensförsörjning \(SKR\)](#)

¹⁵

Näringsliv

I Västernorrlands län finns omkring 35 302 arbetsställen enligt SCB:s Företagsregister 2020. Av dessa är huvuddelen mycket små, 73 procent är soloföretag utan anställda, i jämförelse med rikets cirka 68 procent. I regionen finns det närmare 15 200 arbetsställen med 1 till 49 anställda och 516 arbetsställen med 50–249 anställda. Dessa sysselsätter omkring 90 500 respektive 48 500 anställda. I regionen finns det endast 51 arbetsställen som har minst 250 anställda, dessa sysselsätter 33 630 anställda, varav huvuddelen återfinns i Västernorrlands län.

Företagsorganisation Svenskt Näringsliv gör årligen en undersökning av hur företagsamheten utvecklas i landet, där de studerar antalet personer som väljer att ansvara för ett företags utveckling. Syftet med deras undersökning är att studera om antalet personer som väljer att ansvara för ett företags utveckling ökar eller minskar och i vilken takt förändringen sker. I senaste mätningen från 2020 avseende år 2019 hamnar Västernorrland under riksgenomsnittet. Antalet företagsamma individer var i Västernorrlands län omkring 19 100 personer, vilket motsvarade 11,0 procent av befolkningen 16–74 år. Motsvarande andel för hela riket var 12,5 procent. Uppdelat på kön finns det i Västernorrlands län ungefär 8 500 fler företagsamma män än kvinnor. Den långsiktiga trenden med en högre företagsamhet fortsätter men utvecklingen är relativt liten.¹⁶

Andelen företagare i relation till den förvärvsarbetande befolkningen 20–64 år i Västernorrland uppgår till 6,8 procent, vilket är sämre än snittet för hela landet som är 7,7 procent. Andelen företagare i den förvärvsarbetande befolkningen är betydligt högre för män än för kvinnor, och har legat relativt konstant under många år i hela landet.

Nyregistrerat företagande ökade kraftigt i Västernorrland under 2021, jämfört med 2020 har antalet nyregistrerade företag i länet ökat från 8,9 till 9,8 per 1 000 invånare 16–64 år

Härnösands kommun samverkar med näringslivet i Härnösand med bland annat HNEF – Härnösands Näringsliv Ekonomisk Förening. HNEF representerar företagarföreningarna i Härnösand och deras mål är att bidra till en positiv utveckling och tillväxt av företagsamheten samt att företagsfrågorna drivs framåt i Härnösand. HNEF är en paraplyorganisation med sex medlemmar: Fastighetsägarna, Företagarna Härnösand, Hantverks & Småföretagarföreningen, Härnösands Handel, Höga Kusten Industrigrupp och LRF.

Svenskt Näringslivs Företagarpanel för fjärde kvartalet målar upp en mörk bild av företagens framtidstro. Endast under pandemins inledning har företagen i Sverige sett lika dystert på framtiden som nu, avseende försäljningsvolym och investeringar.

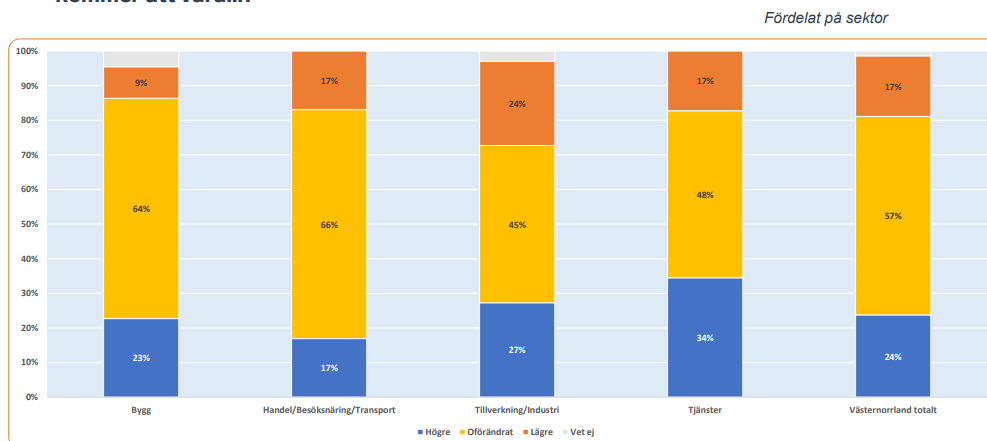
Vart fjärde företag i Västernorrland uppger att försäljningsvolymen ökat de senaste tolv månaderna medan var tredje företag uppger att den minskat. Det är i linje med landet som helhet men klart under historisk genomsnittsnivå. Gällande investeringar det senaste året ligger företagen i länet i nivå med historiskt genomsnitt. Förväntningarna framåt är att investeringarna minskar, dock inte lika kraftigt som riket i stort.

När det kommer till ökning av antalet anställda de senaste tolv månaderna ligger företagen i Västernorrland under genomsnittlig historisk nivå och under riksgenomsnittet. När företagen blickar framåt tolv månader tror 24 procent att antalet anställda kommer att öka medan 17

¹⁶ Deras totalmätning avser inte företag och företagare utan mäter antalet företagsamma individer, vilket är de som uppfyller något av kriterierna, har en aktiv F-skattsedel, är delägare i ett aktivt handelsbolag eller är VD eller ordinarie styrelsemedlem i ett aktivt aktiebolag. Individerna räknas bara en gång

procent förutspår en minskning. Utfallet är under historisk genomsnittsnivå men något över riket som helhet. ¹⁷

Tror du att antalet anställda i ditt företag, om tolv månader, kommer att vara...?

Källa: Svenskt Näringslivs företagarpå panel Q4 2022

I Härnösand minskade antalet nystartade företag under 2021 jämfört med 2020. Under första halvåret 2022 var dock antalet nystartade företag i Härnösand något högre än samma månader 2021.

Antalet konkurser ökar, under 2021 var antalet konkurser i Härnösand 9 stycken, och under 2022 var 19 stycken, en ökning med 111%. Det är den största ökningen av alla kommuner i Västernorrland.

Vad innebär ett hållbart näringsliv?

Ett hållbart näringsliv kan utgå ifrån Agenda 2030 och FN:s globala mål för hållbar utveckling eftersom det representerar en helhetsvision för en miljömässig, social och ekonomiskt hållbar värld. För företag är lönsamheten viktig och en förutsättning för överlevnad. För att driva verksamheten hållbart ur miljöperspektiv krävs att verksamheten inte skadar miljö, klimat eller naturens resurser. För att uppfylla den sociala aspekten i hållbarhetsarbetet ska företaget drivas som en ”god samhällsmedborgare”.

Externt kan det handla om att betala skatt i de länder där du verkar och se över produktionsförhållandena i de länder där du har produktion, samt se till att dina leverantörer har certifikat inom områden som är viktiga för just ditt företag.

Interna sociala aspekter rör frågor som arbetsmiljö, säkerhet, mångfald och jämställdhet med mera.

Konsumenterna kan komma att vara den grupp som driver på utvecklingen av hållbarhet inom näringslivet i stort. Att växla över till cirkulära affärsmodeller i kombination med strategisk kommunikation om hållbarhet när konsumenters medvetandegrad i dessa frågor ökar, vilket innebär att företagens förmåga att hantera den förändringen kommer att spela en betydande roll.

¹⁷ [Svenskt näringslivs företagarpå panel 2022 Q4](#)

Vad ett hållbart näringsliv innebär för företagen i Härnösand måste definieras av dem själva. För kommunen som helhet är det dock ett viktigt perspektiv att införliva i hållbarhetsperspektivet. Under 2021 har Näringslivsenheten arbetat tillsammans med företagens organisationer för att definiera tillväxthinder och innovationskraft. I de samtalen har behoven av att hitta rätt kompetens för att skapa ett hållbart näringsliv identifierats.

Besöksnäringen

Globaliseringen innebär ett ökat intresse för resandet och upplevelser. Under perioden av pandemin har det inhemska resandet ökat. Turismens bidrag till samhällsekonomi, mätt som andel i relation till Sveriges BNP, har varit mellan 2,4 och 2,7 procent under åren 2015 till år 2019. Under pandemin har däremot turismens andel minskat, även om den ökade något det senaste året. År 2021 uppgick den till 1,9 procent.

Turismkonsumtionen i Sverige uppgick till 249 miljarder kronor år 2021 jämfört med föregående år så ökade den totala turismkonsumtionen med 16 procent.

Den statliga utredningen "Ett land att besöka - En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring" som överlämnades till regeringen 2018 föreslår en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring – en plattform för hur politiken ska utformas och genomföras fram till 2030 – och att utveckling av denna strategi sker i samverkan med besöksnäringen, statliga myndigheter, regioner, kommuner och civilsamhället. Digitalisering och hållbar turism med Agenda 2030 som utgångspunkt är viktiga delar i förslaget.

Besöksnäringen i Höga kusten har fortsatt att öka antalet gästnätter, det är en tydlig ökning med 12% mot ifjol och hela 19% mot 2019 för årets första åtta månader. Och en stor del av denna ökning står de internationella gästerna för, sedan 2019 är ökningen hela 40%.

Bryter vi ut sommarens siffror (juni-augusti) gällande kommersiella gästnätter ser vi en ökning med 10% jämfört med 2021 och 20% jämfört med 2019.

38 422 st

Totalt antal ankomster* 2022-01 - 2022-10

+4 161 st

+12,1%

Utveckling jämfört med föregående period,
2021-01 - 2021-10

32 275 st

Totalt antal svenska ankomster* 2022-01 - 2022-10

+702 st

+2,2%

Utveckling jämfört med föregående period,
2021-01 - 2021-10

6 147 st

Totalt antal utländska ankomster* 2022-01 - 2022-10

+3 459 st

+128,7%

Utveckling jämfört med föregående period,
2021-01 - 2021-10

Så kan Härnösands kommun bidra till att utveckla näringslivet och besöksnäringen:

I Härnösand finns företag som t e x Absolicon och Agtira (tidigare Peckas Tomater) som idag ligger i framkant inom hållbarhetsområdet. Härnösands kommun stödjer företagens utveckling som de genom att hjälpa till att navigera i en lagstiftning som inte riktigt har hängt med i utvecklingen ännu. En hållbar livsmedelsindustri är ett område som kommunen vill vara med och bidra till att utveckla. I kommunens upphandlingar kan hållbarhetsperspektivet bli en del av kriterierna för att få tilldelade uppdrag.

Härnösand har en positionerat sig som en besöksdestination under pandemin. Utmaningen ligger i få möjligheter att övernatta vilket innebär att staden riskerar att tappa besökare. Det nya destinationshotellet och projekteringen av ny camping kommer därmed att betyda mycket för näringslivet i Härnösands kommun. I övrigt är behovet av kompetensförsörjning central för de företag som finns och de nyetableringar som kommunen gärna ser ska ske. Fokus bör ligga på att stötta näringslivet under nästkommande år med såväl nya utbildningsinsatser som marknadsföringsinsatser för att få fler att vilja bo och verka i kommunen. Ett arbete som kommunen ska göra tillsammans med näringslivet med gemensam kraft.

Social hållbarhet

Ett socialt hållbart samhälle beskrivs av Folkhälsomyndigheten som ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Det är också ett samhälle med hög tolerans och där människors lika värde står i centrum, vilket förutsätter att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen. Slutligen beskriver SKR social hållbarhet som att människor, oavsett behov och förutsättningar, ges möjlighet till en livsmiljö där de kan utvecklas, tillgodogöra sig kunskap och ha förutsättningar för en god hälsa.

Den nationella folkhälsopolitiken har åtta målområden som ska bidra till god och jämlik hälsa:

- Det tidiga livets villkor
- Kunskaper, kompetenser och utbildning
- Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
- Inkomster och försörjningsmöjligheter
- Boende och närmiljö
- Levnadsvanor
- Kontroll, inflytande och delaktighet
- En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

De vanor som har störst betydelse för hälsan är dessa faktorer:

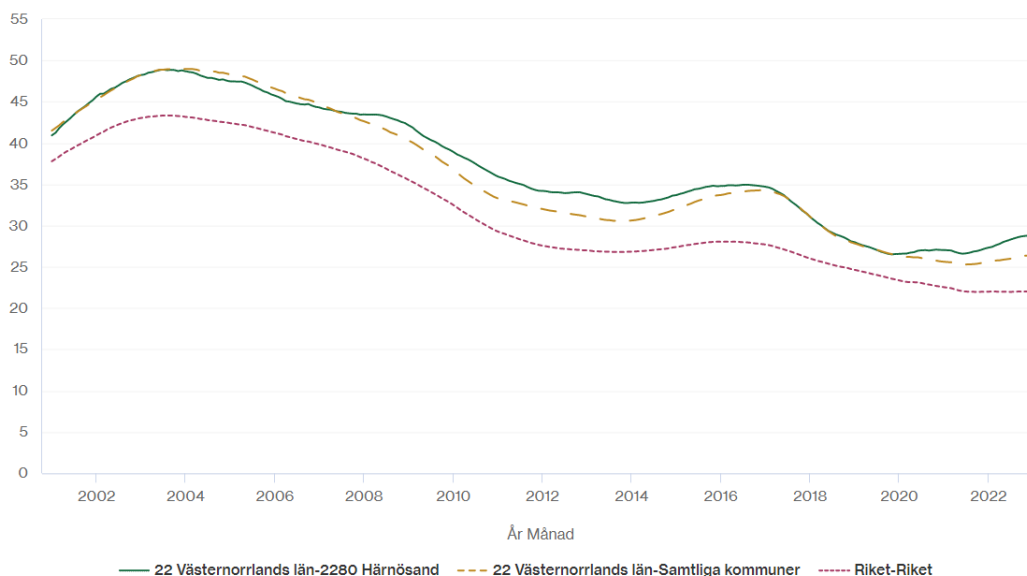
- Delaktighet och inflytande i samhället
- Ekonomiska och sociala förutsättningar

- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Hälsa i arbetslivet
- Miljöer och produkter
- Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
- Skydd mot smittspridning
- Sexualitet och reproduktiv hälsa
- Fysisk aktivitet
- Matvanor och livsmedel
- Tobak, alkohol, narkotika, dopning och spel

Att arbeta förebyggande och hälsöfrämjande är ett sätt att spara på både nutida och framtida resurser inom den offentliga sektorn. Ett förebyggande och hälsöfrämjande arbete innebär en viss investeringspuckel innan de mer långsiktiga vinsterna som minskat vårdbehov och förbättrad folkhälsa blir synliga. På grund av detta diskuteras satsningar i hälsöfrämjande arbete allt mer som investeringar istället för att ses som kostnader.

Ohälsotalet

Ohälsotalet

Ohälsotal för män och kvinnor i riket, Västerbottens län och kommunerna, 16 - 64 år. Siffrorna i figuren visar det totala ohälsotalet.¹⁸

Kvinnor har ett högre ohälsotal än män i Härnösand, vilket är detsamma nationellt och i länet. Män och kvinnor har ett högre ohälsotal i Härnösand än motsvarande i riket. Förklaringen till skillnaderna i ohälsotalen mellan kvinnor och män kan, enligt Försäkringskassan enligt Försäkringskassan, förklaras av den könssegregerade arbetsmarknaden. Skillnader råder

¹⁸ Statistik och diagram från Försäkringskassan. Ohälsotalet är ett mått på hur många dagar under en tolv månaders period som Försäkringskassan betalar ut ersättning vid nedsatt arbetsförmåga i förhållande till antalet försäkrade i åldrarna 16–64 år.

I ohälsotalet ingår sjukpenning, rehabiliteringspenning, sjukersättning och aktivitetsersättning. Måttet baseras på antalet utbetalda nettodagar. (Försäkringskassan)

mellan kvinnodominerade yrken och mansdominerade yrken sett till arbetsförhållanden och arbetsvillkor, samt att kvinnor i högre utsträckning än män dubbelarbetar (det vill säga både förvärvsarbetar och bär huvudansvar för hem- och omsorgsarbete).

Ekonomiska tillgångar är en tydlig bestämningsfaktor för hälsan och kan ses som ett resultat av tidiga goda livsvillkor. Låg ekonomisk standard är ett relativt fattigdomsmått och avser andelen personer som lever i hushåll vars ekonomiska standard är mindre än 60 procent av medianvärdet för riket. Härnösand har 12 procent som lever i hushåll med låg ekonomisk standard (2020)

Äldres upplevda hälsa har försämrats kraftigt under 2020 jämfört med 2019 men har sedan ökat igen 2022 även om siffran fortfarande är lägre än 2019. Siffran för 2022 ligger strax över riket. Äldre i ordinärt boende med hemtjänst som uppgett att de besväras av ensamhet har ökat sedan 2017 och markant försämrats under 2020. Även denna siffra har förbättrats 2022 och är nu bättre än innan pandemin.

Kvinnor i alla åldersgrupper besväras mer av ängslan, oro eller ångest än män. Kvinnors ohälsotal totalt var i december 2022 33,15 medan männens var 24,64. Störst är skillnaden mellan könen i åldersgruppen 60-64 år.

Psykiska ohälsan bland unga, framförallt tjejer, är något som är alarmerande. Sedan 2016 har andelen tjejer i gymnasiet som uppger att de mått ganska eller mycket bra under senaste sex månaderna har sjunkit med 24 procentenheter. 2018 är det endast 55 procent av tjejerna i gymnasiet som uppger att de mått ganska eller mycket bra under senaste sex månaderna, motsvarande siffra för pojkar är 74 procent.

Upplevelsen av trygghet i kommunen skiljer sig åt markant mellan män och kvinnor. Detta är inget unikt för Härnösand. Kvinnor är överrepresenterade då det gäller känsla av otrygghet vid utevistelse på kvällar och den grupp som väljer annan väg eller färdväg på grund av oro för att utsättas för brott. Det positiva är att det de senaste åren finns en uppåtgående trend bland både män och kvinnor vad gäller den upplevda tryggheten. I Härnösand har helhetsupplevelsen av kommunen som en trygg plats att leva och bo i ökat från 45 (2017) till 55 (2020). Sämre är det bland ungdomarna där det 2018 endast var 6 procent av tjejerna i gymnasiet som uppgav att de alltid känner sig trygga i centrum. 2009 var samma siffra 51 procent. I jämförelse med andra kommuner i undersökningen har Härnösand lyckats skapa positiv förändring för fler områden än de flesta. Även om förändringen inte alltid är så stor pekar den i rätt riktning medan vissa kommuner fortfarande har en negativ trend. När det gäller de mycket offentliga miljöerna centrum och kollektivtrafik ligger Härnösand, trots en svag ökning av tryggheten, fortfarande bland de kommuner vars ungdomar upplever lägst trygghet. De insatser som är genomförda verkar således ha gett vissa effekter, men arbetet måste fortsätta.

Antalet anmälda fall av misshandel, mot såväl kvinnor som män, ökade under 1990-talet respektive 2000-talets inledning. Under 2010-talet har dock antalet anmälda fall av misshandel mot män minskat medan antalet anmälda fall av misshandel mot kvinnor fortsatt ökat. Minskningen handlar framför allt om anmälda fall av misshandel av en obekant förövare, medan antalet anmälningar om misshandel av en bekant förövare ökat.

Utvecklingen av anmälda brott i Härnösand

Anmälda brott 2021-01-01 - 2022-12-31, brottsdatum			
Brottskategorier	År	2022	2021
Total		2 953	3 386
Våldsbrott		512	548
Trafikbrott		268	345
Övriga brott mot person		354	388
Tillgreppsbrott (exkl i butik)		541	527
Tillgrepp i butik		106	173
Bedrägeribrott m.m.		468	406
Övriga BrB-brott		97	135
Skadegörelsebrott		130	214
Övriga specialstraffrättslig...		113	123
Lokala trafiknummer		103	135
Narkotikabrott		261	392

Källa tabeller: Polisen

Så kan Härnösands kommun bidra för att bidra till ökad social hållbarhet och förbättrad hälsa för invånarna:

Tidiga och förebyggande insatser är det viktigaste strategiska arbetet kommunen kan göra som bidrar till förbättrad social hållbarhet.

Social gemenskap är viktigt för att upprätthålla hälsa. Studier visar att ensamhet och brist på social samvaro är en stor hälsorisk. Arbetet bör fortsätta för att finna former för samverkan kring förebyggande arbete, tidig upptäckt och samordnade insatser för att främja god hälsa och bidra till goda uppväxtvillkor för alla barn och unga i Härnösands kommun.

Våld i nära relationer är ett samhällsproblem som kommunen vill motverka genom sin nollvision mot våld i nära relationer.

För att öka känslan av trygghet hos kommunens invånare behöver insatser genomföras framåt i kollektivtrafiken och i stadskärnan. En del av arbetet är att tillsammans med fastighetsägare göra centrum mer levande. God samverkan med Polisen är en bra förutsättning framåt. Beslutet om att flytta fritidsgården till centrum kan bidra till ökad trygghet.

Värderingsförändringar

Individualisering

Forskningen menar att vi går mot en tilltagande individualisering av samhället, där utrymmet för individuell handlingsfrihet och individens egenmakt har ökat. Transport, vård och omsorg, skola och andra samhällstjänster väljs med utgångspunkt i kvalitet, valfrihet och tillgänglighet. Medborgarna kommer att förvänta sig ett medborgarperspektiv snarare än ett produktionsorienterat perspektiv på verksamheter.

Medborgarna kommer även i ökad utsträckning förvänta sig att kunna vara delaktiga i den politiska beslutsprocessen. Medborgarna vill ha och förväntar sig kvalitativ, individinriktad, transparent och kostnadseffektiv samhällsservice.

Kraven ökar på egenmakt och delaktighet, inom vården kan det till exempel handla om besökstider utifrån patientens önskemål; inom kollektivtrafiken om möjligheter att påverka turer och tidtabeller; inom kulturen ökade krav på demokratisering genom t ex offentliga bidrag till olika ”crowd funding-projekt”.

Den ökade digitaliseringen innebär dels en möjlighet för medborgarna att inhämta kunskaper och framföra sina synpunkter och dels en möjlighet att utveckla kommunikationen med medborgarna i deras olika roller.

Individen har de senaste decennierna fått större krav på, och möjligheter till, att fatta egna beslut i vardagen. Tilltron till hierarkiska system som politiska partier, skolan och kyrkan har minskat samtidigt som det blivit allt viktigare att förverkliga sig själv. Människor inrättar sig inte självklart i system som andra har byggt upp utan vill istället göra sina egna individuella val. Den ökade individualiseringen och en ökad kunskapsnivå bland invånarna driver upp kraven och förväntningarna på tjänster, inte minst välfärdstjänster.

Utvecklingen mot mer individorienterade värderingar har också skapat ett växande fokus på lycka, livskvalitet och självförverkligande, framför allt i den rika delen av världen. Detta har bidragit till en ökad efterfrågan på upplevelser, identitetsmarkörer och hållbarhet under de senaste årtiondena. Resultatet har varit en ökad konsumtion av bland annat resor, välbefinnande, kulturliv, smakupplevelser, statusprodukter samt ekologiska och miljösamma lösningar och produkter. Vi har de senaste åren sett en tydlig förskjutning mot en ökad individualisering runt om i världen som kan förklaras av ett ökat ekonomiskt oberoende för den enskilde individen.

Så kan Härnösands kommun möta värderingsförändringar:

Kommunen behöver skapa medvetenhet hos allmänhet och förtroendevalda, stimulera kunskapsutbyte och öppenhet så att förtroendet för kommunen och demokratin upprätthålls. Skolan har en viktig roll att utveckla elevernas källkritiska förhållningssätt kring det som publiceras på nätet och hur man agerar på sociala medier.

Invånarnas tillgång till information och möjlighet till delaktighet och inflytande behöver utvecklas för att stärka förtroendet för samhällsinstitutioner. Kommunen behöver också skapa möjligheter för olika grupper att möta varandra för att skapa förståelse och respekt för varandras olikheter. En stärkt, värdegrundsbaserad samverkan mellan kommun, föreningsliv och näringsliv är därför central för att lyckas.

Härnösands
kommun

Härnösands kommun

Planeringsförutsättningar 2024

2023-02-28

Planeringsförutsättningar 2024

Innehållsförteckning

Planeringsförutsättningar 2024	1
1 Inledning.....	2
2 Omvärldspåverkan i korthet.....	3
3 Grunden för budgetförslaget.....	4
4 Budgetförutsättningar 2023-2026 utifrån SKRs prognoser.....	5
5 Preliminär budget 2024	6
5.1 Resultatbudget.....	6
5.2 Skattemedelsfördelning per nämnd	8
5.3 Investeringsbudget.....	8
6 Bilaga.....	9

1 Inledning

Kommunstyrelsen har att fastställa planeringsförutsättningar med förslag till preliminära budgetramar för nämnderna. Underlaget har utarbetats gemensamt av kommunledningsgruppen. Utgångspunkter har varit

- omvärldsfaktorer och trender som påverkar utvecklingen på kort och lång sikt
- inspel från den politiska majoriteten (stark välfärd, utveckling och tillväxt, förberedelse för etableringar, omsättning och utveckling på bostadsmarknaden och bred samverkan)
- verksamheternas behov och utmaningar
- pensionsutveckling, skattemedelsprognos, inflation och befolkningsutveckling.

Hållbar och god ekonomisk hushållning är en förutsättning för att lyckas med det kommunala uppdraget både idag och i framtiden. De ekonomiska utmaningarna inför 2024 är stora och väntas kvarstå även under 2025. I planeringsförutsättningarna finns en föresats att bibehålla framdrift i pågående utvecklingsarbeten och i förberedelsen för etableringen i Torsboda. Takten kommer att behöva anpassas och omprioriteringar i befintliga resurser göras.

2 *Omvärldspåverkan i korthet*

Det politiska säkerhetsläget är fortsatt ansträngt. När planeringsförutsättningarna avlämnas till kommunstyrelsen pågår ännu Rysslands invasion av Ukraina och katastrofen är ett faktum för många människor. De samhällsekonomiska konsekvenserna för omvärlden har blivit kännbara och medför att många kostnader blir svåra att påverka.

Den demografiska kartan visar att andelen befolkning i arbetsför ålder minskar i förhållande till behoven av välfärd och arbetskraft. Det innebär bland annat att kommuner och regioner, liksom de statliga myndigheterna och det privata näringslivet, redan står inför stora - och kommer att ställas inför allt större - utmaningar med kompetensförsörjning. SCB:s senaste prognos visar på en avsevärt lägre befolkningstillväxt än vad som har varit fallet under det senaste decenniet. Den grupp som ökar snabbast under överskådlig tid är personer över 80 år. Fler kommer att behöva försörjas samtidigt som bristen på arbetskraft blir större. De kommande åren behöver fokus bland annat riktas mot välfärdens kompetensförsörjning och att nyttja digitaliseringens möjligheter. Samtidigt behöver kraftsamlingar ske vad gäller arbetsmarknaden generellt då många människor samtidigt står långt från arbetsmarknaden.

3 Grunden för budgetförslaget

Betydande kostnadsökningar som ligger utanför kommunens möjlighet att påverka är att vänta, bland annat i form av stigande livsmedelspriser, lagkravsrelaterade kostnader, höjda avgifter och arvoden samt ökade kostnader för kollektivtrafiken. Nya timplaner införs för grund- och gymnasieskola, platsberedskap krävs för asylsökande inom förskola, avgifter till familjehem och extern skolhuvudman ökar och krav införs på fast omsorgskontakt med undersköterska för att nämna några exempel. Den demografiska utvecklingen innebär att allt fler äldre står i behov av välfärdstjänster, samtidigt som befolkningsunderlaget i övrigt visar att barn och elever i förskolan och skolan minskar något.

Prioriterade satsningar

Satsningar på *utveckling och tillväxt* är nödvändiga för att möta ett sviktande befolkningsunderlag. Bedömningen är att kostnadsökningar krävs för att upprätthålla och stimulera besöksnäring och inflyttning. Även näringslivsutvecklingen tarvar fördjupade samarbeten och fortsatt stimulans.

Kompetensförsörjning är en utmaning för såväl näringslivet som för kommunorganisationen och förstärkningar kommer att behövas inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet.

För att kommunen ska säkra sin *konkurrenskraft som arbetsgivare* och för att kunna leverera *tjänster och välfärd utifrån invånarnas behov* behöver organisationen säkra den egna digitala mognaden. Givet det ekonomiska läget behöver det lokala utvecklingsarbetet dock i huvudsak ske inom befintliga resurser. Insatser kopplade till arbetsmiljö och behov av utvecklat stöd bedöms väsentligt inom flera nämnder.

Kommunen har tagit viktiga steg för *hållbarhet*, bland annat i fråga om jämställdhet och förebyggande/främjande insatser. Arbetet behöver vidareutvecklas under kommande år.

Kostnadseffektiviseringar

För att möta de tvingande och lagkravsrelaterade kostnaderna bedöms en generell kostnadsminskning om 0,5 procent per nämnd vara både möjlig och nödvändig. Ytterligare nämndsövergripande kostnadsminskningar kan nås genom samordningsåtgärder och insatser för minskad övertid. Vidare bedöms vikariekostnader för välfärdstjänster kunna minska genom en höjning av grundbemanningen samtidigt som det arbetsmarknadspolitiska stödet ökar i omfattning.

För att säkra den ekonomiska hållbarheten behöver kommunen fortsatt verka för kostnadseffektiviseringar. I detta hänseende kommer intern samverkan/samordning och flexibilitet att spela en betydande roll.

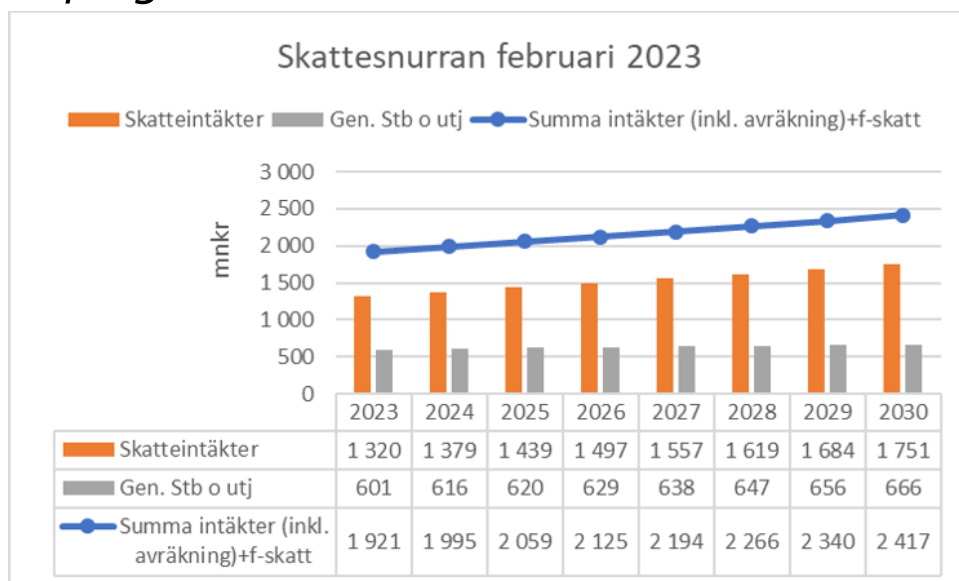
Intäkter

Genom att införa nya och ökade avgifter och genom att avveckla vissa medborgarförmåner kan kommunen till del kompensera för ökade kostnader. Intäkter för projekt och försäljning av viss verksamhet har inkluderats i underlaget och skapar förutsättningar för ovan beskrivna satsningar på etableringar och kompetensförsörjning.

Förslaget har utverkats med målet att nå en resultatnivå om 2,5 procent och med utgångspunkt från att redan påbörjade utvecklingsarbeten kommer att fortgå.

I det följande ges en mer ingående bild av planeringsförutsättningarnas innehåll.

4 Budgetförutsättningar 2023-2026 utifrån SKRs prognoser

Sveriges kommuner och regioner (SKR) presenterade i februari 2023 budgetförutsättningar för åren 2023 - 2026 (cirkulär 23:07).

Skatteunderlagsprognosen visar förväntad ökning av skatteintäkter mellan åren 2023 och 2024 på 59,0 mnkr (4,5 procent), och de generella statsbidragen och utjämning förväntas öka med 15,0 mnkr (2,5 procent). Den totala ökningen prognostiseras till 74,0 mnkr (3,9 procent) för Härnösands kommun.

Verksamhetens kostnader förväntas öka och i jämförelse med tidigare prognoser under hösten 2022 ses framför allt en kraftig kostnadsökning 2023 som fortsätter 2024 - om än i något lägre takt.

Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)	2022	2023	2024	2025	2026
Arbetskraftskostnader*	2,2	7,5	4,4	-0,7	3,0
Övrig förbrukning	8,0	4,7	2,3	2,4	2,7
Prisförändring, %	4,0	6,7	3,7	0,3	2,9

*Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter

5 Preliminär budget 2024

Nedanstående förslag till resultat och fördelning av budgetramar till kommunens nämnder har påverkats av nu kända faktorer såsom prognostiserad befolkningsutveckling, förväntad ökning av pensionskostnader, ökning av livsmedel- och drivmedelspriser, riktade statsbidrag samt utveckling av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning beräknas till 1994,7 mnkr 2024 (cirkulär 23:07, februari 2023), en ökning med 76,8 mnkr jämfört med Årsplan 2023 eller 4 procent.

Verksamhetens intäkter förväntas öka med 43,3 mnkr i jämförelse mot utfall 2022, framför allt genom riktade statsbidrag, taxor och avgifter, övriga bidrag samt försäljning av verksamhet.

Verksamhetens kostnader exklusive avskrivningar tar sin utgångspunkt i utfall för år 2022. Kostnaderna har räknats upp i två steg utifrån prisindex kommunal verksamhet (PKV) för alla kostnader förutom hyreskostnader. De sistnämnda har räknats upp utifrån faktiska hyresavtal för att få en förväntad kostnad 2024 oaktat förändringar i verksamheten. Uppräkningen för mellanåret 2023 har justerats för beslutade förändringar som fastställdes i Årsplan 2023. Därefter har justeringar gjorts utifrån förväntad demografisk utveckling samt verksamhetsförändringar.

Gottgörelse från Mellersta Norrlands pensionsstiftelse (MNP) på 14,0 mnkr för år 2023 samt vinstuttag från kommunala bolag om 5 mnkr är inkluderat i budgetförslaget.

Kommunens resultat för 2024 föreslås till 49,9 mnkr (2,5 procent av skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning), det är 1,5 procent högre än vad kommunens reglemente för god ekonomisk hushållning anger (minst 1 procent).

$$\text{Faktisk kostnad 2022} \times \text{PKV} = \text{Uppskattad kostnad 2023} \times \text{PKV} - \text{Beslut i ÅP 2023} = \text{Uppskattad kostnad 2024} \times \text{PKV}$$

5.1 Resultatbudget

(mnkr)	Budgetförslag 2024	Årsplan 2023	Utfall 2022
Verksamhetens intäkter	421,4	363,7	378,1
Verksamhetens kostnader	-2 302,4	-2 182,7	-2 173,1
Avskrivningar	-47,6	-46,8	-45,1
Verksamhetens nettokostnad	-1 928,7	-1 865,8	-1 840,1
Skatteintäkter	1 378,6	1 317,8	1 294,0
Generella statsbidrag och utjämning	616,1	600,1	587,0
Verksamhetens resultat	66,0	52,1	40,9
Finansnetto	-16,1	-13,8	1,0
Årets resultat	49,9	38,3	41,9

En grund för att uppnå god ekonomisk hushållning och en hållbar ekonomisk utveckling över tid är att budgeten tar hänsyn till olika verksamhetsförändringar, såväl satsningar, förändrade lagkrav som planerade effektiviseringar.

Den demografiska utvecklingen förväntas ge minskat antal barn och elever inom förskola och skola vilket leder till minskade kostnader inom skolverksamhet med 12,6 mnkr jämfört med 2023 medan kostnaderna inom äldreomsorg beräknas öka med 7,2 mnkr.

Pensionskostnaderna prognostiseras att öka ytterligare under 2024 i jämförelse med Årsplan 2023, dock inte i samma omfattning som mellan åren 2022 och 2023.

Kommunens kostnad för kollektivtrafiken prognostiseras öka med 7,5 mnkr på grund av inflationen. Inflationen påverkar även kostnaderna för inköp av livsmedel som beräknas öka med 5,0 mnkr.

Planerade verksamhetsförändringar (mnkr)	Särskild intäktsökning	Kostnadsökning	Kostnadsminskning	Nettoförändring
Kommunfullmäktige	0	0	0	0
Kommunstyrelse	7,4	-13,0	2,8	-2,8
Kommungemensam verksamhet	0	0	0	0
Arbetslivsnämnd	6,0	-8,4	6,3	3,9
Samhällsnämnd	1,4	-6,1	7,4	2,7
Skolnämnd	0	-8,5	24,6	16,1
Socialnämnd	0	-14,5	42,5	28,0
Summa	14,8	-50,5	83,6	47,9

Nedan presenteras översiktligt de intäkter, kostnadsökningar och kostnadsminskningar som sammanställts i tabellen ovan (se detaljerad förteckning i bilaga).

Kostnadsökningarna i tabellen ovan innefattar dels tvingande/lagkravsrelaterade poster och dels prioriterade kostnadsökningar.

Tvingande/lagkravsrelaterade kostnadsökningar om totalt 24,7 mnkr innefattar framförallt kollektivtrafik och livsmedel, avgifter och arvoden, krav på fast omsorgskontakt och en-till-en-boende, nya timplaner i grund- och förskola, platsberedskap i förskola för barn till asylsökande/massdirektivet samt stigande livsmedelspriser.

Kostnadsökningar (prioriterade): Satsningar på utveckling och tillväxt är nödvändiga för att möta ett sviktande befolkningsunderlag. Bedömningen är att platsvarumärket, friluftsplannen och underhåll av fritidsanläggningar och konst i offentlig miljö behöver lyftas under kommande år, då det är ett av flera viktiga led i att stimulera besöksnäring och inflyttning. Även näringslivsutvecklingen kräver fortsatt stimulans, bland annat avseende samarbeten kring fritidsbåtsmuséet och fördjupad samverkan med Bizmaker och High Coast Invest.

Kompetensförsörjning är en utmaning för såväl näringslivet som för kommunorganisationen och förstärkningar kommer att behövas inom utbildnings- och arbetsmarknadsområdet. Vidareutvecklingen av Campus, arbetsmarknadstorget och ökade egeninsatser för Yrkesvux och BEA-anställningar bedöms vara viktiga satsningar ur detta hänseende.

För att kommunen ska säkra sin konkurrenskraft som arbetsgivare och för att kunna leverera tjänster och välfärd utifrån invånarnas behov behöver organisationen säkra den egna digitala mognaden. Givet det ekonomiska läget behöver det lokala utvecklingsarbetet dock avgränsas till att omfatta vidareutbyggnad av viss välfärdsteknik och förbättringar av befintligt systemstöd. Under 2024 avsätts medel för avskaffande av ofrivilliga delade turer inom särskilt boende. Sett till arbetsmiljö och behov av utvecklat stöd behövs mindre strategiskt viktiga resursförstärkningar inom samtliga nämnder.

Kommunen har tagit viktiga steg i arbetet för hållbarhet, bland annat genom inträde i SKR:s modellkoncept för jämställdhetsintegrerad styrning. Arbetet behöver upprätthållas under kommande år. Även främjande och förebyggande insatser behöver intensifieras och i detta bedöms förstärkningar inom individ- och familjeomsorgen samt förskola och skola vara nödvändiga.

Intäkter: Genom att införa nya och ökade avgifter och genom att avveckla vissa medborgarförmåner kan kommunen till del kompensera för ökade kostnader. Här föreslås t.ex. införande av parkeringsavgift, spåravgift vid skidanläggningar och ökat pris för Härnösandskortet. Intäkter för projekt och försäljning av viss verksamhet har inkluderats.

Kostnadsminskningar: För att möta de tvingande och lagkravsrelaterade kostnaderna bedöms en generell kostnadsminskning om 0,5 procent per nämnd vara både möjlig och nödvändig. Ytterligare nämndsövergripande kostnadsminskningar kan nås genom samordning av resurser för fastighetstekniskt underhåll. Förskjutning av planerat gatuunderhåll och klimatsmarta, säsonganpassade åtgärder inom kostverksamhet bidrar till resultatet. Vikariekostnader för välfärdstjänster kan minska genom uppväxling av medel, och utveckling av extern utförare av SFI bedöms ge både kvalitetsvinster och reducerade kostnader.

5.2 Skattemedelsfördelning per nämnd

(mnkr)	Budgetförslag 2024	Årsplan 2023	Årsplan 2022
Kommunfullmäktige	-7,1	-6,9	-6,9
Kommunstyrelse	-230,9	-185,2	-183,6
Kommungemensam verksamhet	-69,0	-69,9	-65,0
Arbetslivsnämnd	-70,1	-71,1	-69,0
Samhällsnämnd	-165,2	-190,5	-189,6
Skolnämnd	-659,4	-656,9	-640,9
Socialnämnd	-727,0	-685,3	-644,6
Verksamhetens nettokostnad	-1 928,7	-1 865,8	-1 799,7

Utöver de verksamhetsförändringar som presenterats ovan har en omfördelning av skattemedel genomförts. Medel för kollektivtrafiken har flyttats från samhällsnämnden till kommunstyrelsen (36,1 mnkr). Vidare har medel för 1,0 tjänst flyttats från arbetslivsnämnden till kommunstyrelsen (0,6 mnkr). En central pott för utbildningsmedel föreslås i syfte att samordna insatser, medel har flyttats från övriga nämnder till kommunstyrelsen (1,2 mnkr).

5.3 Investeringsbudget

Investeringsbudget beslutas separat i samband med revidering av den 10-åriga investeringsplanen. Beslut sker vid kommunfullmäktiges sammanträde i juni 2023.

6 Bilaga

	tkr	Nämnd
Intäktsökning		
Höjt pris busskort	2 400	KS
Införande av parkeringsavgift	1 000	SAM
Införande av skidspårsavgift	400	SAM
Tjänsteköp Technichus	2 000	ALN
Projektintäkter	9 000	KS/ALN
Summa intäktsökning	14 800	
Kostnadsökningar		
Utveckling Campus	1 900	ALN
Fritidsbåtsmuseet 2.0	300	KS
Fördjupad samverkan BizMaker High Coast Invest	1 000	KS
Marknadsföring av platsen	750	KS
Realisering Friluftspan	500	KS
Nytt konstgräs Högsletten	600	SAM
Underhåll av konst i offentlig miljö	500	SAM
Vidareutbyggnad av välfärdsteknik	500	SOC
Platsberedskap i förskola för asylsökande	530	SKO
Utökad timplan grundskola	1 100	SKO
Utökad timplan gymnasieskola	350	SKO
Utökade lokaler för arbetsmarknadstorg	150	ALN
Ökad egeninsats i löner för BEA	2 000	ALN
Ökad egeninsats för Yrkesvux	1 000	ALN
Språksatsning i nom förskola, äldreomsorg och funktionsstöd	2 500	ALN
Ökad kostnad för kollektivtrafik	8 050	KS
Tillgänglighetsanpassning av lokaler för Norrdans	259	KS
Delta i SKR:s modellkoncept för jämställdhet	100	KS
Barnomsorg enligt massflyktsdirektivet	1 400	SKO
Elevdatorer i åk 6	550	SKO
Resursförstärkning IFO	600	SOC
Resursförstärkning funktionsstöd	1 200	SOC
Fast omsorgskontakt med USK	2 500	SOC
Resursförstärkning IT	600	KS
Ökade livsmedelskostnader	5 000	SAM
Utökade undervisningslokaler	720	SKO
Ökade elevavgifter, annan skolhuvudman	2 100	SKO
Lokalkostnader	2 220	SOC
Arvode familjehem	840	SOC
Försörjningsstöd	1 000	SOC
Särskild boendeplats 1 till 1	3 200	SOC
Resursförstärkning ledning	850	ALN
Fördyring i och med ny upphandling av beslutsstödsystem	300	KS

Digitalisering av anställningsprocess	1 150	KS
Resursförstärkning ledning	1 700	SKO
Avskaffande av ofrivilliga delade turer, pilotprojekt	2 500	SOC
Summa kostnadsökning	50 519	
Kostnadsminskningar		
Ändamålsenlig lokal för Sambandet	-231	ALN
Bilskadekostnader	-600	ALN/SOC
Omorganisation	-2 500	ALN
Generell kostnadsminskning HR	-900	KS
Minskad kostnad timanställda	-22 178	SOC/SKO/SAM
Minskad kostnad för övertid	-2 300	SOC
Minskat behov av underhåll i kommunens lokaler	-644	KS
Avvecklad medborgarförmån: gratis sand i centralort	-150	SAM
Avvecklad medborgarförmån: gratis ved vindskydd	-100	SAM
Framflyttat underhåll gator	-2 000	SAM
Minskad vikariekostnad inom förskola	-8 000	SKO
Avveckling elevhem	-300	SOC
Städ inom hemtjänsten utförs av ALF	-5 700	SOC
Språkutvecklande arbetsträning i vården	-4 750	SOC
Städ av verksamhetslokaler utförs av ALF	-2 000	SOC
Generella kostnadsminskning	-11 670	ALLA
Upphandling av extern drift SFI	-2 500	ALN
Kostnadseffektivisering av kostverksamhet inom skola	-1 000	SAM
Kostnadsminskning utifrån omställning 2023	-6 000	SKO
Samlokalisering av LSS-boenden	-3 100	SOC
Digitala inköp av mat inom hemtjänst	-550	SOC
Införande av larmbil	-3 500	SOC
Införande av läkemedelsrobotar	-2 500	SOC
Släckt gatubelysning kl 03-05	-400	SAM
Summa kostnadsminskning	-83 573	

Kommunfullmäktige

Målprogram Härnösands kommun, 2024-2027

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens ordförande föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att anta Målprogram 2024-2027, Härnösands kommun,

att målprogrammet börjar gälla den 1 januari 2024, samt

att målprogrammet införlivas i nämndernas och de helägda bolagens verksamhetsplanering för år 2024.

Beskrivning av ärendet

Härnösands kommuns målprogram beslutas för en period om fyra år, nuvarande målprogram löper ut vid årsskiftet 2022-2023. Processen att utforma ett nytt målprogram har pågått sedan våren 2022. I arbetet har samtliga nämndsordföranden och de helägda bolagen involverats, kommunens ledningsgrupp har fungerat som referensgrupp i arbetet. Lärdomar från tidigare målprogram har tagits tillvara i arbetet och revisionens synpunkter har beaktats.

Målprogrammets utformning i korthet:

- Målprogrammet tar utgångspunkt i de globala målen med Agenda 2030 för förändring mot ett hållbart samhälle.
- Visionen "Ett starkt och hållbart Härnösand med plats för alla" har sin grund i arbetet för Agenda 2030 och visar riktningen för vårt gemensamma arbete.
- Sex lokala inriktningar definierar ett önskvärt framtida tillstånd som organisationen ska bidra till. Inriktningarna utgör tillsammans med reglemente och lagstiftning grund för nämndernas styrning.
- Kommunens nämnder och helägda bolag omsätter innehållet i inriktningarna till jämställdhetsintegrerade mål för den egna verksamheten samt beslutar om indikatorer som beskriver utvecklingen inom valda delar av arbetet.

- Arbetet för att uppnå de satta målen bedrivs med god hushållning av resurser och inom beslutad budgetram.
- Med målprogrammet som ramverk för styrning och planering skapar kommunens nämnder och helägda bolag tillsammans en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar välfärd

Formen för målprogrammet inkluderar de helägda bolagen och en förflyttning görs mot ett ökat inslag av tillit och ett ökat handlingsutrymme för nämnder att formulera mål för verksamheten.

Andreas Sjölander
Kommunstyrelsens ordförande

Bilagor

Målprogram 2024-2027, *Tillsammans för ett starkt och hållbart Härnösand med plats för alla.*

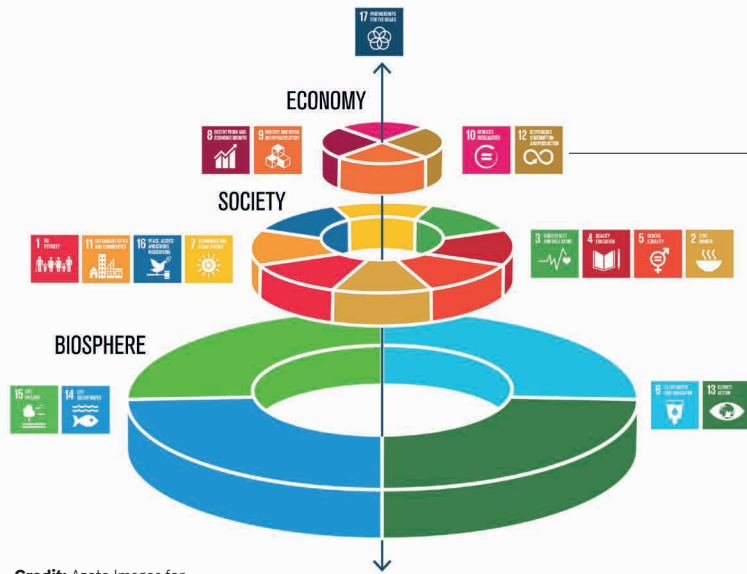
Tillsammans för

Ett starkt och hållbart Härnösand med plats för alla

Härnösands
kommun

MÅLPROGRAM 2024–2027

Globala målen

Globala målen med Agenda 2030 är en agenda för förändring mot ett hållbart samhälle. Globala målen utgör utgångspunkten för Härnösands kommuns målprogram.

Credit: Azote Images for Stockholm Resilience Centre

Nationella prioritetsområden

Utifrån de globala målen har sveriges Agenda 2030-delegation identifierat sex områden där Sveriges utmaningar är som störst, men där också möjligheter till lösningar har identifierats.

Vision

Visionen "Ett starkt och hållbart Härnösand med plats för alla" har sin grund i arbetet för Agenda 2030 och de nationella prioriteringarna. Visionen visar riktningen för vårt gemensamma arbete.

- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1

Lokala inriktningar

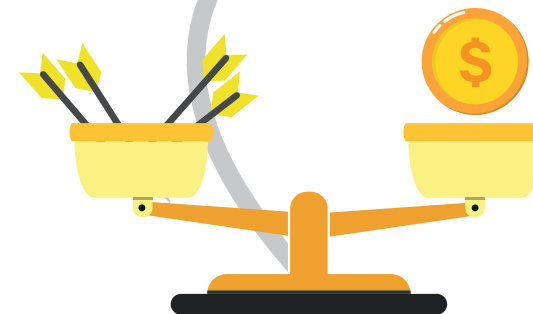
Sex lokala inriktningar konkretiserar visionen och definierar ett önskvärt framtida tillstånd. Inriktningarna leder organisationen i planering och beslutsfattande.

1. Plats för alla
2. Plats för tillväxt
3. Modig miljökommun
4. Likvärdig utbildning
5. Jämställd och jämlik välfärd
6. Attraktiv arbetsgivare

Mål

Kommunens nämnder och helägda bolag omsätter innehållet i inriktningarna till mål för den egna verksamheten.

Ekonomisk hållbarhet

Arbetet för att uppnå de satta målen bedrivs med god hushållning av resurser och inom beslutad budgetram.

Hållbar välfärd för invånarna

Med målprogrammet som ramverk för styrning och planering skapar kommunens nämnder och helägda bolag tillsammans en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar välfärd.

Från vision genom inriktningar till verksamhet

Kommunens inriktningar definierar ett önskvärt framtida tillstånd som organisationen ska bidra till. Indikatorer används för att beskriva en avgränsad del av förflyttningen mot det önskade tillståndet och utgör, tillsammans med uppföljning av nämndernas verksamhetsplaner, en grund för bedömning av om förflyttning sker i avsedd riktning.

Inriktningarna utgör tillsammans med reglemente och lagstiftning grund för nämndernas styrning. Nämnderna ansvarar för att översätta inriktningarna till jämställdhetsintegrerade mål för den egna verksamheten och för att beskriva vilka nyckelaktiviteter verksamheten behöver genomföra för att nå dessa. Nämnderna ansvarar också för att besluta om indikatorer som beskriver utvecklingen inom valda delar av arbetet.

Nämndspecifika uppdrag/ mål från fullmäktige

Utifrån inriktningarna kan respektive nämnd också tilldelas specifika prioriterade uppdrag/mål från fullmäktige. Dessa omhändertas i verksamhetsplaneringen på samma sätt som de mål nämnderna själva utverkar.

Kommunens helägda bolag

Bolagen omsätter inriktningarna till sin verksamhet och tar (i likhet med nämnderna) fram egna jämställdhetsintegrerade mål och indikatorer till dessa.

Bolagen följer upp sina mål inom ramen för koncernens uppföljning. Målen inkluderas i kommunens bokslut och i bedömningen av god ekonomisk hushållning.

God ekonomisk hushållning

Grunden för god ekonomisk hushållning är ett långsiktigt tänkande där varje generation ska stå för de kostnader de själva ger upphov till. Kommunen ska därför eftersträva att skattepengarna används på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. De ekonomiska medlen utgör en restriktion för verksamhetens omfattning. De mål kommunfullmäktige fastställer ska bidra till att resurserna används effektivt och till rätt saker. Resultatet måste vara tillräckligt stort för att

motsvarande servicenivå ska kunna säkerställas för kommande generationer.

Kommunens mål för god ekonomisk hushållning beslutas av kommunfullmäktige i samband med beslutet om Årsplan för kommande år. I Årsplanen anges hur bedömning av god ekonomisk hushållning ska göras för såväl kommunen som för kommunkoncernen som helhet.

MÅLPROGRAM 2024-2027

Vision: Ett starkt och hållbart Härnösand med plats för alla

Inriktning

1

PLATS FÖR ALLA

Det är tryggt att växa upp, leva och åldras i Härnösand. Här är platsen där man lätt kan möta andra, ha tid för upplevelser tillsammans och vara delaktig i samhällsutvecklingen. Hela kommunen växer och lever, har utbyggd infrastruktur, tillgång till bredband och god samhällsservice.

Människor möts och gemenskapen är stark. Skaparkraften föder nya idéer. Kulturlivet är generöst, det utgör en förvandlande kraft i samhällsutvecklingen och konsten är obunden och fri. I Härnösand finns förutsättningar för starka föreningar och samverkan. Här erbjuds jämställd och jämlik tillgång till spontanidrott, motion, föreningsaktiviteter och rekreationsområden. Ideella organisationer är centrala i demokratiarbetet och samlingslokaler är en förutsättning för ett vitalt föreningsliv.

Det goda företagsklimatet skapar förutsättningar för tillväxt och entreprenörskap. Kommunen tillsammans med övriga offentliga aktörer fungerar som en katalysator för företagande. Nya jobb uppstår i hela kommunen där redan etablerade företag väljer att växa, och där nyföretagandet är en del av en arbetsmarknad som är bred och inkluderande. Samverkan med näringslivet är en självklarhet.

Nytänkande och utveckling frodas med digitalisering som ett naturligt inslag. Kommunen och näringslivet inspirerar och sporrar varandra i hållbarhetsarbetet. Här växer det idéburna företagandet och de kooperativa verksamheterna. Kommunen möter upp och verkar för nya etableringar och en växande befolkning. Regionalt samarbete är en förutsättning för tillväxt och utveckling.

Besöksnäringen är stark och Härnösand är en naturlig del av Höga Kusten. I Härnösand är de kulturella och kreativa en tillväxtfaktor, samtidigt som de skapar en attraktiv plats för invånare och besökare. Utbyggnad av infrastrukturen stärker platsens förutsättningar på en regional och global arena.

Inriktning

2

PLATS FÖR TILLVÄXT

Inriktning

3

MODIG MILJÖKOMMUN

All utveckling i Härnösand präglas av hållbarhet och ett gemensamt engagemang för minskad miljöpåverkan. Här utvecklas kunskapen som behövs för att skapa ett hållbart samhälle. Härnösand är en föregångare i omställningen till en fossilfri ekonomi genom energiteknik, förnybar energi, klimatsmarta lösningar, ökad självförsörjning och hushållning av naturresurser. Hänsyn till världsarvsnaturen och den biologiska mångfalden prioriteras. Här är det lätt att göra rätt, det offentliga går i täten och krokarna med ett ansvarstagande näringsliv. Investeringar och upphandlingar präglas av klimathänsyn.

Inriktning

4

LIKVÄRDIG UTBILDNING

Härnösand är en modern kunskapsstad med kreativa miljöer för utbildning som stimulerar till livslångt lärande och utveckling. Här prioriteras jämlikhet, trivsel, hälsa och integration i utbildning på alla nivåer. Skolan är trygg och ger möjlighet för elever i alla skolformer att nå utbildningens mål. Resurser prioriteras så att alla har rätt till utbildning

tillgodoses. Nya samarbeten, kunskapsutbyte och närhet till högre utbildning lägger en grund för dagens och morgondagens jobb och näringslivets kompetensbehov. Folkbildning och kulturella uttryck ger inspiration till nytänkande. Olika yrkesgruppers specifika kompetenser tillvaratas och främjas.

Inriktning

5

JÄMSTÄLLD OCH JÄMLIK VÄLFÄRD

Kommunen erbjuder välfärdstjänster av hög kvalitet där behoven individens behov styr och insatserna ges på lika villkor oavsett kön, sexuell läggning, ålder, funktionsvariationer eller bakgrund. Här investeras i förebyggande insatser som främjar god hälsa och delaktighet. Resurser prioriteras så att alla rätt till utveckling och ett värdigt liv tillgodoses.

Kommunens arbete tillgodoser invånarnas behov med hänsyn till individuella skillnader. Nolltolerans råder mot alla former av diskriminering. Kommunen ger ett tydligt stöd till de rörelser som arbetar rättighetsbaserat. Mångfald och valfrihet värnas och likvärdiga krav på kvalitet råder mellan kommunen och de privata utförarna.

Inriktning

6

ATTRAKTIV ARBETSGIVARE

Kommunen är en framsynt och attraktiv arbetsgivare. Organisationen präglas av tillit, nyfikenhet och lärande och medarbetare ges ett gott ledarskap med möjlighet till personlig och professionell utveckling. Härnösands kommun är en jämställd och hälsofrämjande arbetsplats med höga frisktal. Ordning och reda för goda arbetsförhållanden råder. Fokus ligger på utveckling av kvaliteten i välfärden.

Mångfald och valfrihet värnas och höga krav ställs på goda villkor för välfärdens medarbetare. Heltid ska utgöra norm och arbetsvillkoren bereder väg för detta. Kommunen uppfattas som en arbetsgivare att söka sig till och att stanna kvar hos. En trygg och långsiktig kompetensförsörjning säkerställer att organisationen har rätt person på rätt plats.

Härnösands
kommun

KOMMUNSTYRELSEN

Kommunfullmäktige

Överföring av investeringsmedel från 2022 till 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att budgeterade investeringsmedel om totalt 18 933 tkr överförs från 2022 till 2023, samt

att ny investeringsbudget för 2023 fastställs till 109,0 mkr

Beskrivning av ärendet

I årsplan 2022 beslutades om investeringsmedel om totalt 110 mnkr. Av dessa finns ett behov av att överflytta närmare 19 mnkr till 2023.

Förklaringsfaktorer till behovet av överflyttningen av investeringsmedel återfinns exempelvis inom de leveransstörningar inom bygg- och anläggningsbranschen som pandemin orsakat, och inom förseningar i utförandet av entreprenader och fakturering kopplat till utförandet av dessa. Samtliga överflyttningar avser planerade och/eller redan påbörjade investeringar.

Samhälls-förvaltningen	Belopp för överflyttning	Orsak
Ny lift till skidanläggningen på vårdkasberget	1 850 tkr	Investeringen ska aktiveras i januari 2023, det återstår fakturering från liftleverantören.
Västanå (Eksjödammen)	116 tkr	En faktura från gatuentreprenören som avser december 2021 kom i januari 2023.
Nytt elljusspår i Ramvik	545 tkr	Är utfört i nov/dec 2022. Samhällsförvaltningen har fått ett underlag från Hemab på kostnaden, 545 tkr. Bör faktureras i början på 2023.
Anläggande av ny konstgräsplan på Myran	4 100 tkr	I väntan på det politiska beslutet har inte projektet startat.

Ny idrottshall fastlandet 2:24	3 000 tkr	I väntan på det politiska beslutet har inte projektet startat.
Beläggning och grävarbete Lärkvägen	350 tkr	Jobb på båda sidor av Va. Ringvägen, södra delen är klar förutom beläggning. Pågående arbete med VA på norra delen för tillfället. VA-jobben har dragit ut på tiden för Hemab.
Beläggning Sockenvägen	1 000 tkr	Behöver budgeteras 2023, pga. försening hos entreprenör.
Industriområde Västra Saltvik et. 1	4 000 tkr	Gång och cykelväg mm. blir klart 2023. Samhällsförvaltningen har köpt till två lagers beläggning av hela gatan, därav har projektet blivit dyrare.
Gerestabäcken byggnation dammar	430 tkr	När projektet är slutfört kommer miljöverksamheten att få den sista bidragsutbetalningen nästan 550 tkr troligtvis under 2024.
Totalt belopp:	15 391 tkr	

Skol- förvaltningen	Belopp för överflyttning	Orsak
Ombyggnation Geresta matsal	100 tkr	Avser ombyggnationen, inventarier, flyttkostnader och kommande installationskostnader.
Totalt belopp:	100 tkr	

Arbetslivs- förvaltningen	Belopp för överflyttning	Orsak
Utrustning till tvätteriet	759 tkr	Avser utrustning till tvätteriet, inköp är påbörjade under 2022 men ytterligare utrustning behövs.
Totalt belopp:	759 tkr	

Social- förvaltningen	Belopp för överflyttning	Orsak
Inventarier	1 183 tkr	Senareläggning av inköp av inventarier och anpassning av lokaler som följd av lokalförändringar och att inflyttning i nya lokaler har försenats.
Totalt belopp:	1 183 tkr	

Summering

Samhällsförvaltningen:	15 391 tkr
Skolförvaltningen:	100 tkr
Arbetslivsförvaltningen:	759 tkr
Socialförvaltningen:	1 183 tkr
Total:	18 933 tkr

Socialt perspektiv

Beslutet bedöms inte ha någon påverkan på detta perspektiv.

Ekologiskt perspektiv

Beslutet bedöms inte ha någon påverkan på detta perspektiv.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Beslutet förväntas minska självfinansieringsgraden för 2023 från 94 procent till 78 procent. Kommunens finansiella ställning bedöms inte påverkas.

Lars Liljedahl
Kommundirektör

Anna Bostedt
Chef Ekonomi- och
kommunledningsavdelningen

Kommunstyrelseförvaltningen
Malin Ullström, 0611 34 80 24
malin.ullstrom@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Verksamhetsberättelse Kommunstyrelsen 2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen besluta
att godkänna Verksamhetsberättelse kommunstyrelsen 2022.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsens verksamhetsberättelse redovisar det ekonomiska utfallet, samt vad som i stora drag har hänt under året. Verksamhetsberättelsen är också kommunstyrelsens uppföljning av planerad verksamhet för år 2022, verksamhetsplanen. I verksamhetsberättelsen redovisas även internkontrollerna för året samt måluppfyllelsen för de resultatuppdrag som nämnden tilldelats av fullmäktige.

Kommunstyrelsen visar ett positivt resultat om 9,3 mkr för verksamhetsåret 2022. Intäkterna har varit högre än budgeterat och kostnaderna har varit något högre än budgeterat. Intäktsöverskottet beror främst på den icke budgeterade intäkten avseende det samverkansavtal överförmyndarenheten ingått i med Kramfors kommun samt ökade statsbidrag. Det mindre underskottet som återfinns under kostnadsposterna beror främst på lokalkostnader samt inom posten för övriga kostnader.

Kommungemensam verksamhet visat ett underskott om 5,1 mkr för verksamhetsåret 2022. Underskottet beror främst på ökade pensionskostnader samt att kommunen inte erhållit gottgörelse 2022.

Kommunstyrelsen har för 2022 fått särskilt ansvar för nio resultatuppdrag. I åtta av dessa bedöms målnivån för året ha uppnåtts. Måluppfyllnaden i resultatuppdraget *Kommunens frisktal* kan inte bedömas. Förklaringen till att en bedömning inte är möjligt står att finna i kombinationen av bytet av personalsystem och att målnivån för resultatuppdraget utgörs av föregående års utfall. Som en följd av bytet av personalsystem är det inte möjligt att avläsa kvalitetssäkrad statistik för tidigare års utfall gällande frisktal, och därmed finns ingen målnivå att jämföra årets utfall mot.

Under året har kommunstyrelsen genomfört en internkontroll på kommunövergripande nivå samt fyra internkontroller för styrelsen själv.

Genomförda kontrollmoment har i fyra av fem fall pekat på behov av åtgärder. I samtliga fall där behov av åtgärd finns har förbättringsåtgärder identifierats och inletts. De risker som identifierats i kommunstyrelsens internkontrollplan för 2022 bedöms genom de påbörjade och genomförda förbättringsåtgärderna ha begränsats.

Socialt perspektiv

Beslutet påverkar inte perspektivet

Ekologiskt perspektiv

Beslutet påverkar inte perspektivet

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Genom att upprätta bokslut i en verksamhetsberättelse som beskriver resultat vid årets slut samt en ekonomisk analys, bidrar kommunstyrelsen till att kommunens resurser används effektivt, ändamålsenligt och långsiktigt.

Lars Liljedahl
Kommundirektör

Bilagor

Verksamhetsberättelse Kommunstyrelse 2022

Härnösands
kommun

Kommunstyrelse

Verksamhetsberättelse 2022

2022-12-31

Verksamhetsberättelse 2022

Innehållsförteckning

Verksamhetsberättelse 2022	1
1 Uppdrag och verksamhet	2
1.1 Utgångspunkter	2
2 Viktiga händelser	3
3 Måluppfyllelse	6
3.1 Strategiska åtgärder	10
4 Ekonomisk uppföljning	12
4.1 Utfall	12
4.1.1 Utfall per verksamhetsområde.....	13
4.2 Utfall kommungemensam verksamhet	16
4.3 Investeringar	16
5 Internkontroll	18
5.1 Internkontroll inom styrelsens verksamhetsområde	18
5.2 Kommunövergripande internkontroll	21
5.3 Bedömning	22

1 Uppdrag och verksamhet

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan vars ansvar och övergripande uppgift är att leda, samordna och styra uppföljningen av kommunens ekonomi och verksamheter. Kommunstyrelsen är anställnings-, löne- och pensionsmyndighet och ansvarar för frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare.

Kommunstyrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med mål och budget som fullmäktige fastställt, liksom de föreskrifter som anges i lag och förordning samt bestämmelser i nämndens reglemente.

1.1 Utgångspunkter

Verksamhetsplanen är en beskrivning av de aktiviteter som ska genomföras det kommande året och konkretiserar hur kommunens mål ska uppnås. Eftersom budgeten fastslår ramarna för handlingsutrymmet ska aktiviteterna avvägas mot ekonomisk täckning.

Verksamhetsplanen ska följas upp i fyramånadersrapport (ekonomisk uppföljning samt prognos), i delårsrapport, samt i verksamhetsberättelse.

2 Viktiga händelser

Samhällsekonomin är fortsatt starkt påverkad av krigets följdverkningar och eftersläpande effekter av pandemin. SCB:s sammanställning för året beskriver hur konjunkturläget dämpats. Detta märks främst inom sällanköpshandeln som ligger långt under sitt historiska genomsnitt, men också inom hushållskonsumtionen som befinner sig i recessionsfas. Boendekostnaderna har ökat och det är framförallt småhusägare som drabbats. Stigande priser och ökade räntor är de främsta förklaringarna.

I Härnösand har utvecklingen inom sällanköpshandeln tvärtemot trenden i övriga riket ökat och index har stigit med 9 procent jämfört med fjolåret. Detta förklaras genom de insatser kommunen genomfört i syfte att stärka den lokala handeln, samt genom kryssningstrafiken och den positiva inverkan som besöksnäringen haft på handeln. Härnösand är från och med 2022 etablerat som nationell kryssningsdestination. Utvecklingen går också emot trenden i övriga riket vad gäller nystartade företag. Omvärldens påverkan på kommunorganisationen gör sig dock alltjämt gällande i form av dyrare varor, brist på specifika produkter och transportförseningar. Detta har bland annat påverkat livscykelhanteringen för vissa IT-produkter. Kristödssystem som utvecklats efter pandemin har återaktiverats med anledning av omvärldsläget, bland annat kommunens företagsakut.

I det följande presenteras översiktligt utvecklingsarbeten och utmaningar som kommunstyrelsens verksamhet har hanterat under året.

Statliga jobb: Statens utlokalisering av jobb har påbörjats och hittills har Skolverket etablerat ett kontor i Härnösand och rekrytering pågår till en enhet inom Socialstyrelsen. Beslut om utlokalisering av Kammarkollegiet har tagits och även Skatteverket och Sida väntas utöka antalet tjänster vid befintliga kontor inom kort.

Förberedelser för etableringar, arbetstillfällen och nya bostäder: I december togs det första spadtaget för byggnationen av det nya hotellet och utvecklingsprojekt pågår för att utveckla området Kanaludden som en följd av etableringen. Simhallen övergår i hotellägarans regi och kommunen har under året arbetat med överlåtelse av verksamheten. Kommunstyrelseförvaltningens IT-avdelning svarar bland annat för att system och information överförs effektivt och säkert.

Inom ramen för STIP (Samverkan Torsboda Industrial Park) pågår ett kommunöverskridande samarbete för att så långt som möjligt säkerställa förutsättningarna för en etablering och de följdverkningar som kommer därav.

Revidering av detaljplan har skett i syfte att tillgängliggöra industrimark vid Västra Saltvik och ytterligare mark för industriändamål har blivit samrådsärende. Beträffande Rastas markanvisning pågår arbete för att utröna hur området kring södra brofästet ska utvecklas. Vidare har kommunen beviljats medel från Naturvårdsverket för miljöundersökningar av området vid Kattastrand och målet är att möjliggöra byggnation av nya bostäder.

För all tillväxt spelar vidareutvecklingen av platsvarumärket en betydande roll. Utifrån detta har dialoger förts med företrädare för företag, civilsamhälle, ideell sektor och aktörer inom offentlig sektor.

Samverkan för utveckling och tillväxt: Samverkan mellan det offentliga, näringslivet och ideella aktörer har bland annat lett till att ett nytt Leader-program har utformats vilket öppnar upp för utvecklingsprojekt på landsbygden i länets kommuner. Vidare har lokalekonomiska analyser genomförts i samverkan med Coompanion i syfte att stärka och synliggöra de olika landsbygdsorternas tillväxtpotential. Den fortsatta överlevnaden för Bizmakers plattform i Västernorrland har också

såkrats vilket gynnar företagsutvecklingen i området. Under året har stort fokus legat på samarbete med andra kommuner, MSB och Länsstyrelsen för att säkerställa och utveckla kommunens IT-infrastruktur.

Med utgångspunkt i den förstudie om friluftsbåtsmuséet som godkänts under året har ett samarbete med Länsmuséet Västernorrland och SMTM (Statens Marina och Transporthistoriska Muséum) påbörjats. En friluftspan för kommunen har antagits och är nu föremål för samråd. Tillsammans med Norrdans och Scenkonst Västernorrland har förberedelser för ombyggnation av lokaler påbörjats i syfte att förbättra förutsättningarna för scenkonsten.

Ett avtal har tecknats med Härnösandshus och Hemab i syfte att samverka kring upphandling. Diskussioner har inletts om fördjupade samarbeten inom fler områden.

Digitalisering och systeminföranden: Införandet av en digital samarbetsplattform för kommunen har försenats till följd av lagstiftning som förhindrar lagring av information hos tredje part. En nationell utredning har genomförts för att utröna hur offentliga verksamheter kan överbrygga problemet. Resultatet av utredningen har nyligen presenterats och kommer att omhändertas under 2023. Ett viktigt led i kommunens digitaliseringsresa handlar om att kartlägga och analysera kommunens förmåga att med teknikens hjälp enkelt och effektivt leverera tjänster till kommunmedborgarna. Under året har fokus legat på digitalisering av bygglovsprocessen från ansökan till beslut. Införandet av ett nytt lönesystem har slutförts och utbyggnad av systemfunktionalitet har påbörjats. Detta medför efterarbeten som kan komma att påverka drift och budget. En utbildningsmodul har införskaffats i syfte att öka medarbetares kunskaper om informationssäkerhet.

Social hållbarhet: Förstärkt arbete har bedrivits inom det suicidpreventiva och brottsförebyggande området. Bland annat har funktioner på varje skola utbildats för att kunna leda kompetenshöjande insatser för övriga medarbetare elever. Beslut har tagits att omdana *Brottsförebyggande rådet* till *Rådet för trygghet och hälsa* och förutsättningarna för att leva upp till de skärpta lagkrav som träder ikraft 2023 har anpassats och säkerställts. Inom området social hållbarhet har målgrupperna utökats till att också omfatta gruppen äldre. En seniormässa har genomförts på försök med gott resultat, och utbildningsinsatser om våld mot äldre har planerats för samtliga anställda inom särskilt boende. Trygghetsvandringar har företagits med särskilt fokus på unga. Vidareutvecklingen av ungdomsdemokratiarbetet har mynnat ut i en rapport vars resultat och rekommendationer ska omsättas under 2023.

I Årsplan 2023 integrerades jämställdhetsperspektiv i de resultatuppdrag som tilldelades nämndema. Syftet är att redan i planeringsfasen lyfta jämställdhet som en styrsignal. Vidare har kommunen skrivit under en EU-deklaration som förbinder organisationen att införa jämställdhetsintegrerad styrning, och från och med hösten bedrivs arbetet inom ramen för SKR:s modell koncept.

Förändringar i kommunstyrelsens organisation: Kommunstyrelseförvaltningen har omorganiserats för att underlätta och utveckla samarbeten mellan funktioner med gemensamma arbetsområden. Exempelvis har löneenheten har flyttats från HR-avdelningen och slagits samman med ekonomienheten under en ny avdelning (Ekonomi- och kommunledningsavdelningen). Syftet är att underlätta förvaltnings- och utvecklingsarbeten vilket redan har realiserats avseende ekonomiska transaktioner och hantering av ekonomiprocesser. Även nya effektiviserings- och digitaliseringsmöjligheter har synliggjorts som en följd av omorganisationen. Färdriktningen och målbilden för den nya avdelningen är satt. För HR-avdelningen har detta renderat i en mer snabbfotad organisation med korta beslutsvägar och ökad närhet av ledning i olika processer vilket skapar bättre förutsättningar för proaktivitet.

Effekterna av omorganisationen kommer hela kommunen tillgodo på sikt då enheternas arbete berör samtliga förvaltningar. Frågan om ekonomichefsansvaret har lyfts av revisionen, bland annat mot bakgrund av att titeln ekonomichef inte längre används i kommunen. Ansvaret framgår dock av delegationsordningen och utmaningen består i att bryta invanda kommunikationsmönster. Kommunstyrelseförvaltningens avdelningar har under året initierat kvalitetsdialoger med övriga förvaltningar i syfte att kvalitetssäkra och utveckla stödverksamheternas leveranser. Resultatet kommer att omhändertas med början 2023.

Under hösten har ett samarbetsavtal tecknats med Kramfors om gemensam överförmyndarnämnd. Syftet med den gemensamma organisationen är att tillsammans nyttja resurser på ett långsiktigt hållbart sätt och för att möta såväl ökad ärendetillströmning som skärpta lagkrav. Härnösand utgör värdkommun där också förvaltningen finns.

3 Måluppfyllelse

Kommunstyrelsen har av kommunfullmäktige fått särskilt ansvar för nio resultatuppdrag 2022, utöver dessa har styrelsen inte antagit något eget nämndsmål för året. Med syfte att nå måluppfyllnad har strategiska åtgärder planerats och genomförts, de avsteg som gjorts från lagd planering för året kopplat till måluppfyllnaden redovisas i kapitel 3.1, *Strategiska åtgärder*.

I åtta av de nio resultatuppdragen bedöms målnivån för året ha uppnåtts. Måluppfyllnaden i resultatuppdraget *Kommunens frisktal* kan inte bedömas. Förklaringen till att en bedömning inte är möjligt står att finna i kombinationen av bytet av personalsystem och att målnivån för resultatuppdraget utgörs av föregående års utfall. Som en följd av bytet av personalsystem är det inte möjligt att avläsa kvalitetssäkrad statistik för tidigare års utfall gällande frisktal, och därmed finns ingen målnivå att jämföra årets utfall mot. Jämförbar statistik kommer att kunna exporteras för kommande år och då möjliggöra jämförelser mellan åren.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 1, Attraktivt boende med levande mötesplatser						
Medborgarnas bedömning av kommunen som en plats att bo och leva på (index)	Index 61	94%	90%	Index 60	Index 57	Index 58

Bakgrund: Medborgarnas bedömning av kommunens som en plats att bo och leva på mäts genom SCBs Medborgarundersökning. Undersökningen genomförs under hösten och resultatet presenteras i mitten av december. I undersökningen mäts utfallet genom andelen invånare som svarat positivt på frågan *Vad tycker du om din kommun som en plats att bo och leva på?*

Som en följd av de förändringar som genomförts i Medborgarundersökningen anges inget index sedan 2020, årets utfall har jämförts med tidigare utfall i den mån detta är statistiskt möjligt, jämförelser mellan utfall fram till och med år 2020 och perioden 2021 och senare bör tolkas med försiktighet med anledning av förändringar i Medborgarundersökningen. Utfallet indikerar en positiv trend där andelen nöjda invånare ökat från 82 procent till närmare 94 procent på fyra år. (2019: 82%, 2020: 85%, 2021: 90%, 2022: 93,6%) Kvinnor tenderar att vara mer nöjda än män.

Kommunens invånare är nöjda med Härnösand om en plats att leva och bo på. Utfallet i Medborgarundersökningen visar att närmare 94 procent av de svarande uppger att de är ganska eller mycket nöjda vilket är en ökning i med drygt 3 procentenheter i jämförelse med föregående år.

Exempel på insatser och aktiviteter som genomförts under året med koppling till resultatuppdraget:

Inom ramen för platsvarumärket har kommunens tillgångar löpande under året synliggjorts med utgångspunkt i Tillväxtstrategin. Den livskvalitet som ett liv i Härnösand kan ge – närheten till både natur och kultur och bra och hållbar kommunal service- har lyfts fram i detta arbete. Som ett led i det strategiska varumärkesarbetet och för att förankra platsens unikt brett i samhället genomfördes under försommaren workshop-aktiviteter där Härnösandsbor genom föreningar och företagare gavs möjligheter att bidra till ett utvecklande av platsvarumärket Härnösand. Arbetet att omvandla alla inspel till ett varumärke med ett varumärkeslöfte pågår.

Under hösten antogs ny översiktsplan för Härnösands kommun. Arbetet, som har pågått sedan 2019, har utgått ifrån gällande översiktsplan 2011–2025, kommunens styrande dokument, program och riktlinjer, samt dialoger med myndigheter, näringsliv och invånare. Att ta fram en översiktsplan är omfattande då det är en demokratisk process där alla kommunens invånare ska ges möjlighet att påverka förslaget.

Med syfte att stärka kommunens arbete inom ungdomsdemokrati påbörjades ett projekt under senare delen av 2021. Slutrapporten för hur arbetet med ungdomsdemokrati i kommunen kan utvecklas presenterades under hösten. Rekrytering för en tjänst som ungdomsdemokratiutvecklare slutfördes i december 2022.

Under året har en strategisk plan för att utveckla friluftslivet i Härnösand tagits fram, planen omfattar samtliga kommundelar. Inom ramen för arbetet har friluftsområden inventerats och enkäter och workshops har genomförts. Den insamlade informationen har digitaliserats i en friluftskarta. Friluftsplänen skickades i december på remiss, planen väntas antas under våren 2023.

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 1, Attraktivt boende med levande mötesplatser						
Medborgarnas nöjdhet när det gäller trygghet	Index 56	80%	77%	Index 55	Index 53	Index 53

Bakgrund: Medborgarnas nöjdhet när det gäller trygghet mäts genom SCBs Medborgarundersökning. Undersökningen genomförs under hösten och resultatet presenteras i mitten av december. Utfallet mäts genom ett medelvärde av svaren på följande tre frågor: *Hur trygg känner du dig utomhus i det område där du bor när det är mörkt ute?*, *Hur orolig är du för att bli utsatt för våldsbrott eller hot om våld?* samt *Hur orolig är du för att drabbas av inbrott i ditt hem?* I undersökningen indikerar ett högt resultat en hög grad av trygghet.

Härnösands kommuns invånare uppger i Medborgarundersökningen att de känner sig trygga. I samtliga tre frågeställningar som ingår i bedömningen av måluppfyllnaden ses en ökning i jämförelse med föregående år. Medelvärdet för de tre frågeställningarna uppgår 2022 till 80,3 vilket är att betrakta som ett högt resultat, motsvarande resultat för 2021 var 77,3. Medelvärdet för riket 2022 uppgår till 75,4.

Medborgarundersökningen omfattar totalt 22 frågeställningar inom området trygghet, i 20 av dessa ses för Härnösand en ökning i jämförelse med föregående år, i en ses ett utfall på samma nivå som 2021, och endast inom en frågeställning syns en minskning. Minskningen återfinns i *Hur orolig är du för att bli utsatt för hot och trakasserier på nätet?* Jämförelse mellan enskilda resultat och enskilda år bör dock tolkas med försiktighet.

Exempel på insatser och aktiviteter som genomförts under året med koppling till resultatuppdraget:

Enligt regeringen har kommuner en särskilt viktig roll i samhällets samlade brottsförebyggande arbete. För att säkerställa att kommunernas brottsförebyggande arbete är prioriterat, effektivt och kunskapsbaserat har kommunernas ansvar fastslagits i en ny lag som träder i kraft den 1 juli 2023. Under året har ett arbete genomförts för att säkerställa att Härnösands kommun efterlever de krav som lagstiftningen ställer, arbetet kommer att fortgå under 2023. Kommunen bedöms redan i dag arbeta i enlighet med den nya lagen.

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 2, Kreativt företagande med mångsidig arbetsmarknad						
Antalet nystartade företag	140 st	155 st	138 st	133 st	117 st	

De senaste årens utveckling gällande nystartade företag är mycket positiv och den uppåtgående trenden är tydlig. Intresset för nyföretagande har enligt Nyföretagarcentrum ökat med 55 procent i Härnösand under året vilket märks bland annat genom ökat antal kontakter och besök på drop-in. Även andelen kvinnor som vill starta företag har ökat.

Under 2022 startades 155 nya företag i Härnösand vilket överträffar den satta målnivån (140 st).

Exempel på insatser som genomförts under året: Under året har alla nya företagare kontaktats och fått ett *Välkommen som nya företagare*-utskick med information om vart de kan vända sig med frågor. En stor andel av de nystartade företagen har även fått besök. Informationen på kommunens hemsida har uppdaterats. Under året har företagsfrukostarna fortsatt, även i detta ses en ökning av antalet deltagare såväl gällande nya företagare som nya branscher. Tillsammans med andra mötesplatser för företagare, däribland exempelvis Fokusmässan, är Företagsfrukostarna viktiga forum för att inspirera till nyföretagande och bidra till tillväxt hos de etablerade företagen genom att visa på de många spännande företag och arbetstillfällen som Härnösand har att erbjuda.

Under året har ett stort fokus legat på att hitta nya nationella företag som vill etablera sig i kommunen. Ett ökat intresse för etableringar i kommunen ses genom ett ökat antal förfrågningar.

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 3, Ledande miljökommun med aktivt omställningsarbete						
Placering i mätningen Sveriges miljöbästa kommun, kommungrupp <i>Mindre städer.</i>	Plats 15	Plats 8	Plats 23	Plats 4	Plats 12	

Bakgrund: Sveriges miljöbästa kommun är en kommunranking med syfte är att ta tempen på hur kommunerna integrerar klimat- och hållbarhet i den kommunala agendan. Resultatet baseras på ett långsiktigt och strategiskt arbete med miljö- och hållbarhetsfrågor, både i kommunens egen organisation och i de kommunala bolagen. Rankingen genomförs en gång per år, resultatet presenteras i maj månad. I rankingen placerar sig Härnösands kommun på plats 8 av totalt 81 städer i vår kommungrupp *Mindre städer*. Målnivån för året är satt till plats 15 eller bättre. I jämförelse med landets alla kommuner placerar sig kommunen på plats 45 vilket är en förbättring med 31 placeringar i jämförelse med föregående år.

Exempel på insatser och aktiviteter som genomförts under året med koppling till resultatuppdraget:

De globala målen för hållbar utveckling Agenda 2030 och kommunens viljetryningar från planerna att begränsa och anpassa Härnösands kommun till framtidens klimat har beaktats i den översiktliga planeringen för mark och vatten. Planen är kommunens riktning och ramverk för hur vi formar framtidens Härnösand. Översiktsplan 2040 blev antagen av kommunfullmäktige i september 2022.

Kommunens målarbete med måltidernas klimatpåverkan, livsmedelsinköp och matsvinn, och som erbjuder ett vegetariskt alternativ har uppmärksammat i Livsmedelsverkets kartläggning av landets kommunala måltidsverksamheter. Härnösand är en av 21 kommuner som särskilt lyfts fram som föredömen. Målen kommer att beaktas i kommande livsmedelsupphandling.

Med syfte att öka barn och ungas delaktighet i viktiga framtidsfrågor för Härnösand har drygt 200 elever från lågstadiet till gymnasiet i Härnösand beskriva sina visioner med fokus på miljö och klimat, och identifiera de utmaningar och lösningar som de ser på vägen dit. Elevernas arbete var en del av en Sverigeturné för att samla in barn och ungas röster inför FN-mötet som hölls i Stockholm i juni.

En ny avfallsplan är antagen med fokus på en hållbar avfallshantering men också med särskilt fokus på att nedskräpningen i våra närmiljöer ska minska med syfte att invånare och besökare upplever Härnösand som rent, snyggt och tryggt.

Under hösten antog kommunfullmäktige ett nytt gång- och cykelprogram med tillhörande handlingsplan. Programmet visar hur kommunen ska arbeta med utvecklingen av gång- och cykelvägar till år 2040 och beskriver vad som är kommunens huvudnät för gång- och cykel och hur det binds ihop med olika stadsdelar, statliga vägar och viktiga målpunkter till en sammanhängande helhet. Programmet gör gällande att

kommunen vid nybyggnation i första hand ska prioritera trafikslaget cykel, därefter gång, kollektivtrafik och biltrafik.

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 6, God service med gott bemötande						
Kommuninvånarnas upplevelse av bemötande och tillgänglighet	Index 57	88%	0	Index 55	Index 53	Index 56

Bakgrund: Medborgarnas nöjdhet när det gäller bemötande och tillgänglighet mäts genom SCBs Medborgarundersökning. Undersökningen genomförs under hösten och resultatet presenteras i mitten av december. Utfallet mäts genom ett medelvärde av svaren på följande tre frågor: *Vid senaste kontakt med tjänsteperson, hur blev du bemött?*, *Vid senaste kontakt med politiker, hur blev du bemött?*, samt *Hur tycker du att det fungerar att få svar på dina frågor om kommunen och dess verksamheter?* Ett högt resultat indikerar en upplevelse av gott bemötande och god tillgänglighet.

Resultatet i undersökningen visar att invånarna i Härnösand har en högre grad av nöjdhet med bemötande och tillgänglighet (87,8) än snittet för riket (79,3). Medborgarundersökningen omfattar totalt sju frågeställningar inom området och Härnösand överträffar rikssnittet i samtliga av dessa. Den största skillnaden mellan rikets resultat och Härnösand ses i frågan gällande upplevelsen av möjligheterna för invånare att delta aktivt i arbetet med utvecklingen av kommunen där skillnaden är närmare 20 procentenheter. (55,4 för Härnösand resp 35,5 för riket).

Vid mätningen 2021 kunde inget utfall utläsas för frågan *Vid senaste kontakt med politiker, hur blev du bemött?*, detta med anledning av för få svarande. Vid jämförelse av samtliga övriga frågeställningar inom frågeområdet *Bemötande, information och inflytande* mellan föregående år och årets utfall ses en ökning av nöjdheten inom samtliga övriga sex frågeställningar. Medborgarnas upplevelse av bemötande vid kontakt med politiker når hela 97,6 procent positiva svar vilket är att betrakta som ett mycket högt resultat. Utfallet är närmare 11 procentenheter högre än snittet för riket (86,7).

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 7, Framtidens arbetsgivare						
Hållbart medarbetarengagemang, HME	80	80	81	81	79	79

Bakgrund: Enkäten Hållbart medarbetarengagemang (HME) är framtagen av Sveriges kommuner och regioner (SKR) samt Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA). Enkäten består av sammanlagt nio frågeställningar i form av påståenden. Totalindexet Hållbart medarbetarengagemang (HME) utformas som ett medelvärde av samtliga nio frågeställningar som mäter förutsättningarna för medarbetarengagemang. De nio frågeställningarna är fördelade på tre delindex; motivation, ledarskap och styrning, där varje delindex har tre frågor.

För andra året i rad ökar andelen anställda som besvarat medarbetarenkäten. Svarsfrekvensen för 2022 når 72 procent vilket är fem procentenheter högre i jämförelse med föregående år, och hela 13 procentenheter högre än 2020. (2021: 67%, 2020: 59%)

Årets resultat för HME når totalindex 80 vilket bedöms vara ett gott resultat. Endast mindre förändringar kan ses mellan åren. I jämförelse med föregående år ses en minskning med en enhet. Årets utfall indikerar

att det finns goda förutsättningar för hållbart medarbetarengagemang. Målnivå för resultatuppdraget är satt till index 80 eller högre

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 7, Framtidens arbetsgivare						
Frisktal, kommunen totalt		42,4%				

Bakgrund: Med frisktal avses andelen medarbetare med fem eller färre sjukdagar den senaste 12-månadersperioden. Frisktal som mått ses som ett komplement till sjukfrånvarostatistik.

Frisktalet för Härnösands kommun når för året drygt 42 procent vilket betyder att strax över 4 av 10 anställda haft en sjukfrånvaro som uppgår till maximalt fem dagar under de senaste 12 månaderna. Med anledning av kommunens byte av personalsystem är det inte möjligt att avläsa kvalitetssäkrad statistik för tidigare år. Dock kommer jämförbar statistik att kunna exporteras för kommande år och då möjliggöra jämförelser mellan åren.

Bedömning: Resultatuppdraget innebär att öka frisktalet i kommunen. Det är inte möjligt att bedöma måluppfyllnaden mot bakgrund att jämförelsedata saknas för föregående år.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 8, Välskött och stabil ekonomi						
Självfinansieringsgrad för kommunens investeringar	83%	105%	105%			

Vid årets slut uppgår självfinansieringsgraden för kommunens investeringar till 105 procent vilket överstiger den satta målnivån.

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 8, Välskött och stabil ekonomi						
Resultatöverskott i procent av skatter, statsbidrag och utjämnning (KS)	2.0%	2.2%	0.3%	3.5%	0.2%	2.9%

Årets resultat uppgår till 2,2 procent vilket överstiger den satta målnivån med 0,2 procentenheter.

Bedömning: Målet bedöms uppnått.

3.1 Strategiska åtgärder

Kommunstyrelsens verksamhetsplan har kunnat genomföras i sin helhet. De flesta strategiska åtgärder löper planenligt och kommer att fortgå även under 2023. Några åtgärdsområden har blivit försenade men bedöms inte påverka måluppfyllelsen negativt. Däribland kan nämnas utvecklingen av Servicecenter som har fått stå tillbaka något, bland annat till förmån för insatser kopplade till utvecklingen av Re:Store. Utformningen av samverkansavtalet med arbetstagarorganisationerna har

pausats med hänvisning till oenighet rörande facklig tid och MBL. Utbildningsinsatser och dialoger pågår och ambitionen är att arbetet ska återupptas.

Den nya översiktsplanen har beslutats och dessutom digitaliserats i syfte att göra den mer tillgänglig för medborgarna. Friluftsplänen är framtagen och är nu i samrådsfas.

Ungdomsdemokratiutredningen är slutförd och ett antal startpunkter för det fortsatta arbetet med att stärka ungdomsdemokratin har identifierats. Åtgärden kommer att fortlöpa även under 2023.

Strategisk åtgärd	Status	Färdiggrad
Säkerställa att krav i lagstiftning uppfylls	✓	
Färdigställande av översiktsplanen	✓	
Stödja och stärka nyföretagande	✓	
Strategiska insatser för att minska utsläpp från kommunens fordon	▶	
Insatser vid sjukfrånvaro	✓	
Kraftledningen	✓	
Långsiktig ekonomisk hållbarhet i digitalisering	✓	
Digitala tjänster	✓	
Förbättra fokus på uppföljningar	▶	
Strategisk utveckling av friluftslivet	✓	
Digital mognad Fas 2	✓	
Utvärdera och utveckla arbetsätt	▶	
Servicecenter 2.0	⏸	
Attraktionsarbete- Härnösand som del av Höga kusten	▶	
Öka den interna stoltheten	✓	
Stärka arbetet med ungdomsdemokrati	✓	
Varumärkesarbete	✓	

Påbörjad åtgärd: ▶

Genomförd åtgärd: ✓

Försenad åtgärd: ⏸

4 Ekonomisk uppföljning

4.1 Utfall

Nämndens utfall (mnkr)	Årsutfall	Årsutfall	Årsbudget	Avvikelse utfall/budget	Årsprognos augusti
	2021	2022	2022	2022	2022
Intäkter	253,4	212,2	202,8	9,4	206,5
- tilldelade skattemedel	186,1	183,8	183,8	0,0	183,8
- övriga intäkter	67,3	28,4	19,0	9,4	22,7
Kostnader	-238,6	-202,9	-202,8	-0,1	-198,8
- köp av huvudverksamhet	-1,4	-1,1	-1,0	-0,1	-1,0
- personal	-127,5	-109,9	-112,7	2,8	-109,6
- lokalhyra	-22,8	-22,0	-20,7	-1,3	-21,6
- avskrivningar	-2,6	-2,6	-2,9	0,2	-2,8
- övriga kostnader	-84,3	-67,3	-65,5	-1,8	-63,8
Resultat	14,8	9,3	0,0	9,3	7,6

Kommunstyrelsen visar ett positivt resultat om 9,3 mnkr för verksamhetsåret 2022. Överskottet består av 9,4 mnkr högre intäkter än budgeterat, som främst bidrar till det positiva resultatet för året, då kostnaderna är 0,1 mnkr högre än budgeterat.

Jämfört med tidigare år har både kostnader och intäkter minskat. Den främsta anledningen till differensen mellan åren är att kostenheten tidigare varit en enhet under kommunstyrelsen och från budgetår 2022 är kostenheten en enhet under samhällsförvaltningen.

Intäktsöverskottet om 9,4 mnkr beror främst på den icke budgeterade intäkten avseende det samverkansavtal överförmyndarenheten ingått i med Kramfors kommun. Härnösands kommun har fakturerat Kramfors kommun enligt överenskommen fördelning, denna intäkt återfinns inte som en budgetpost i budget 2022. En annan faktor till överskottet inom posten för övriga intäkter beror på statsbidrag som tilldelats. Några av statsbidragen återfinns inte i budgeten för verksamhetsåret samtidigt som en del budgeterade bidrag blivit högre än förväntat. Det är främst ökade intäkter av statsbidrag som gör att intäkterna blivit högre än vad som förväntades vid prognosen som gjordes per sista augusti.

Underskottet om 0,1 mnkr i kostnader beror främst på att posten för "lokalhyra" och posten för "övriga kostnader" har varit högre än budgeterat under året. Att lokalhyrorna varit högre än budgeterat för verksamhetsåret beror till stor del på en felperiodiserad faktura.

Underskottet inom posten för övriga kostnader fördelar sig inom flertalet kostnadsposter. De poster som främst bidrar till underskottet är kostnader för representationer, förbrukning, konsulter, system, licenser samt underhåll av fastigheter.

Orsaken till det är bland annat den budgeterade kostnaden för presentkortet från HÄR som tilldelats anställda inom Härnösands kommun. Utöver det har förbrukningskostnaderna ökat i samband med att det varit valår, vilket inneburit inköp av exempelvis iPads till politiken. Konsultkostnaderna har blivit högre än budgeterat, det beror både på att vakanta tjänster ersatts med konsulter samt kostnader kopplat till projekt. Högre riktade bidrag än budgeterat för projekt leder även till ökade kostnader kopplat till det. System- och licenskostnader är något högre än budgeterat, kostnadsökningen beror

främst på engångskostnader på grund av utökande av funktioner i verksamhetssystem. Fastighets- och reparationskostnader har blivit högre än budgeterat, det beror till stor del på grund av den renovering som genomförts i sambiblioteket. Vilket också bidrar till att kostnaderna blivit högre än vad som uppskattades per sista augusti.

Vakanta tjänster samt sjukskrivningar är den främsta anledningen till mindre personalkostnader än budgeterat för verksamhetsåret.

4.1.1 Utfall per verksamhetsområde

Utfall per verksamhetsområde (mnkr)	Årsutfall	Årsutfall	Årsprognos augusti
	2021	2022	2022
Politisk ledning	-2,3	0,1	0,1
Förvaltningsledning	-0,2	-0,2	-0,1
HR-avdelning	6,5	5,9	5,8
Ekonomi- och kommunledningsavdelning	4,4	3,8	3,4
Tillväxtavdelning	2,7	-1,8	-1,3
Kommunikationsavdelning	0,2	0,0	0,3
IT-avdelning	2,3	2,4	0,9
Utveckling och bidrag	1,2	-0,8	-1,5
Resultat	14,8	9,3	7,6

Tabellen ovan visar hur 2022 års resultat fördelar sig mellan de olika verksamheterna under kommunstyrelsen. De flesta verksamheterna visar ett överskott vid årets slut.

Politisk ledning visar ett överskott om 0,1 mnkr vid årets slut. Det beror i huvudsak på ett överskott inom posten lämnade bidrag, där den budgeterade posten för oförutsedda behov inte blivit lika hög som budgeterats för verksamhetsåret. Utöver det görs samtidigt ett underskott inom posten för personalgåvor, det beror i huvudsak på den ej budgeterade kostnaden för presentkortet från HÄR som tilldelats anställda inom Härnösands kommun. I jämförelse med fjolårets underskott är den stora skillnaden att det inte gjordes ett bidragsöverskott samt att den ej budgeterade kostnaden för presentkortet från HÄR delades ut till anställda två gånger under verksamhetsåret 2021.

Förvaltningsledning visar ett underskott om 0,2 mnkr. Underskottet består främst av något högre kostnader för konsulter, representation samt resor och transporter än budgeterat för verksamhetsåret.

HR-avdelningen visar ett överskott för året om 5,9 mnkr. De främsta orsakerna till överskottet för och året är lägre kostnader för personal, konsulter, hälso- och friskvårdrelaterade tjänster samt heltidsprojektet. Heltidsprojektet och posten för hälso- och friskvårdrelaterade tjänster har inte upparbetat den budgeterade kostnaden för året och personalkostnaderna är lägre än budget främst på grund av vakanta tjänster. För konsulter görs ett överskott som till stor del är kopplat till kompetensutveckling. Utöver det görs ett intäktsöverskott för året som beror på sjuklönekompensation från försäkringskassan. Lägre kostnader för personal och heltidsprojektet är också de främsta anledningarna till det prognostiserade överskottet på helår som gjordes i augusti samt för det överskott som gjordes för 2021.

Ekonomi- och kommunledningsavdelningen som inkluderar tidigare ekonomiavdelningen, kommunledningskontoret och löneenheten gör för verksamhetsåret ett överskott om 3,8 mnkr.

Överskottet beror främst på ökade intäkter för överförmyndarenheten i och med det samverkansavtal som upprättats med Kramfors kommun, men också att det bidrag kanslienheten erhållit för krisberedskap blivit högre än förväntat. Utöver det finns icke budgeterade bidrag för sjuklönekompensation från Försäkringskassan samt för suicidprevention till kanslienheten från Kommunförbundet. Bidraget för suicidprevention är även bidragande till ett större överskott än vad som förväntades i prognosarbetet per sista augusti.

Överförmyndarenheten gör ett underskott för posten för personalkostnader för året. Det beror på att det är fler anställda inom enheten än vad som budgeterats, vilket också är en faktor som påverkats av samverkansavtalet. Utöver det gör både ekonomi- och överförmyndarenheten ett underskott inom posten för system. Det beror på utökande av funktioner inom verksamhetssystem av engångskaraktär, där det för överförmyndarenhetens del är en följd av det samverkansavtal som upprättas.

Löneenhetens personalkostnader visar också ett underskott för året. Det beror främst på att det i stället görs ett överskott inom posten för konsulttjänster gentemot Personec P, då befintlig personal fått övertidsersättning i stället för användning av konsulter. Ekonomi-, upphandling- och lokalförsörjningsenheten gör ett överskott för verksamhetsåret inom posten för personal, som främst beror på vakanta tjänster och sjukskrivningar. Vilket leder till att personalkostnaderna för hela avdelningen totalt sätt både är lägre än budget vid årets slut.

Inom ekonomi- och upphandlingsenheten gör för posten konsulttjänster ett underskott, vilket beror på att vakanta tjänster inom posten för personal, under några månader, ersatts av konsulter. Inom avdelningen har det även inhandlats nya iPad till politiker, vilket genererat ett underskott inom posten för förbrukning.

I jämförelse med fjolårets resultat för avdelningen är den främsta skillnaden att löneenheten gjorde ett överskott som i huvudsak beror på införandet av nytt personalsystem (Personec P). Då Personec P belastade driftsbudgeten i betydligt lägre grad än vad som budgeterats, eftersom att kostnaden för införandet av Personec P omfördes till immateriella tillgångar. Inom den tidigare ekonomiavdelningen, numer ekonomi- och upphandlingsenheten, gjordes under fjolåret ett överskott främst beroende på lägre personalkostnader i och med sjukskrivningar och vakanta tjänster. Tidigare kommunledningskontoret gjorde ett underskott 2021, som till stor del berodde på kostenheten (som under 2021 budgetmässigt låg kvar på kommunledningskontoret). Kostenheten är från och med 2022 en enhet under samhällsförvaltningen - även budgetmässigt.

Tillväxtavdelningen visar ett underskott för året om 1,8 mnkr. Underskottet beror främst på högre lokal-, konsult- och fastighetskostnader än budgeterat för året. Lokalkostnadernas underskott beror som tidigare nämnt på en kvartalsfaktura som felperiodiserats. Underhållskostnader av fastigheter gör ett underskott som beror på den renovering som gjort i sambiblioteket 2022, som blivit något dyrare än budgeterats. Förbruknings- och transportkostnader gör också ett underskott relaterat till renoveringen. Konsultkostnaderna har blivit högre än budgeterat, dock främst gentemot både budgeterade och icke budgeterade projekt som finns inom tillväxtavdelningen. Gentemot projekten återfinns inte bara kostnader utan även budgeterade och icke budgeterade intäkter, vilket resulterar i ett intäktsöverskott gentemot budget för verksamhetsåret. Utöver det har en del budgettekniska förändringar skett under året, som leder till att tillväxtavdelningen har tagit kostnaden för kommunens andel i en del projekt, där budgeten ligger kvar under enheten "utveckling och bidrag" året ut. Kulturenheten är också bidragande till underskottet inom posten för konsulter för verksamhetsåret, då enheten i perioden har behövt ersätta personal med konsulter. Personalkostnaderna visar totalt sett ett överskott för hela avdelningen.

Jämför med den prognos som gjordes per sista augusti är den största förändringen relaterade till intäkter och kostnader för projekt. Den stora skillnaden gentemot fjolårets överskott om beror på den felperiodiserade fakturan, där kostnaden egentligen skulle belastat 2021, men också på grund av lägre personalkostnader än vad som budgeterats.

Kommunikationsavdelningen visar vid verksamhetsårets slut ett nollresultat. Det beror främst på överskott inom posten för personal samt ett intäktsöverskott som beror på sjuklönekompensation från Försäkringskassan. Det i kombination med ett underskott för annonskostnader som är i linje med varandra leder till ett nollresultat för verksamhetsåret. Jämfört med den prognos som gjordes per sista augusti så har annons- och personalkostnaderna blivit några högre än förväntat. För verksamhetsåret 2021 gjordes ett litet överskott som även då berodde på lägre personalkostnader samt ökade intäkter från Försäkringskassan.

IT-avdelningen visar ett överskott om 2,4 mnkr vid årets slut. Överskottet beror i huvudsak på lägre konsult-, system- och licenskostnader samt något lägre personalkostnader än förväntat för året. System- och licenskostnaderna är främst lägre på grund av att implementeringen av Microsoft 365 inte blivit av. Överskottet som finns inom posten för personal beror främst på vakanta tjänster. I jämförelse med det prognostiserade resultat som gjordes per sista augusti är den främsta förändringen något högre försäljningsintäkter samt lägre personal- och förbrukningskostnader. IT-avdelningens överskott 2021 beror till stor del på lägre system- och licenskostnader samt lägre kostnader för personal och konsulttjänster än förväntat.

Utveckling och bidrag visar ett underskott om 0,8 mnkr för verksamhetsåret. Underskottet beror i huvudsak på det samverkansavtal som upprättats mellan kommunen och Torsboda Industrial Park. Utöver det har budgetmässiga justeringar skett med tillväxtavdelningen, vilket resulterar i att skattemedel ligger kvar under enheten medan tillväxtavdelningen tagit kostnaden. I och med att skattemedlen för dessa projekt ligger kvar under enheten utan kostnader, bidrar det till en förbättring i jämförelse med den prognos som gjordes per sista augusti. Utveckling och bidrag gjorde ett överskott om 1,2 mnkr 2021 som till stor del berodde på slutfakturor gällande asylboendet Soludden samt att avskrivningskostnaderna var lägre än budgeterat.

4.2 Utfall kommungemensam verksamhet

Nämndens utfall (mnkr)	Årsutfall	Årsutfall	Årsbudget	Avvikelse utfall/budget	Årsprognos augusti
	2021	2022	2022	2022	2022
Intäkter	141,8	149,8	134,4	15,4	145,0
- tilldelade skattemedel	57,9	65,0	65,0	0,0	65,0
- övriga intäkter	83,9	84,8	69,4	15,4	80,0
Kostnader	-145,0	-154,9	-134,4	-20,5	-139,6
- köp av huvudverksamhet	-25,7	-27,0	-27,0	0,0	-27,0
- personal	-101,1	-112,2	-92,0	-20,1	-97,4
- lokalhyra	-0,1	-0,1	0,0	-0,1	0,0
- avskrivningar	-0,3	-0,3	-0,3	0,0	-0,3
- övriga kostnader	-17,8	-15,4	-15,1	-0,3	-14,9
Resultat	-3,2	-5,1	0,0	-5,1	5,4

Kommungemensam verksamhet visar ett underskott om 5,1 mnkr för verksamhetsåret 2022. Under kommungemensam verksamhet redovisas kommunens pensioner, semesterlöneskuld, klimatkompensation, STIM, intern leasing/hyra, försäljning av tillgångar, bidrag till Räddningstjänstförbundet, Länsmuseet Murberget och Kommunförbundet samt finansiella intäkter och kostnader.

Den främsta kostnadsökningen som återfinns under posten för personal förklaras av högre pensionskostnader för perioden. Utöver det finns ett intäktsöverskott för perioden som främst beror på den pensionskompensationen kommunen mottagit från regionen samt ökade intäkter för KP. Underskottet per sista augusti 2021 var även det främst på grund av ökade pensionskostnader, utöver det var också KP-intäkterna högre än budgeterat för perioden.

Den främsta skillnaden av resultatet gentemot den årsprognos som gjordes per sista augusti beror på att pensionskostnaderna blivit ännu högre, utöver det har KP-intäkterna blivit något högre.

4.3 Investeringar

Investeringsmedel (mnkr)	Årsutfall	Årsbudget	Avvikelse utfall/budget	Årsprognos augusti
	2022	2022	2022	2022
Anläggningstillgångar och upprustning av förhyrda lokaler	4,8	9,0	4,1	6,6
Totalt	4,8	9,0	4,1	6,6

Kommunstyrelseförvaltningen har genomfört investeringar för 4,8 mnkr under verksamhetsåret. Investeringskostnaderna för perioden är främst slutkostnader för införandet av Personec P och investeringskostnader för infrastruktur. Utöver det har det gjorts mindre investeringar inom tillväxtavdelningen, som bland annat består av ny digital skylt vid E4 Södra vägen, uppgradering av teknik i sambiblioteket, upprättande av kvinnominnet samt renovering av teatern. Det har också skett några mindre investeringar inom förvaltningen där det rustats upp i de lokaler förvaltningen hyr.

I jämförelse med den prognos som gjordes per sista augusti har inte investeringskostnaderna blivit lika höga som förväntat. Det beror bland annat på ett investeringsbidrag förvaltningen erhållit från

en donationsstiftelse för upprättande av kvinnominnet men också på grund av inte alla investeringar hunnit genomföras som planerat under året.

5 Internkontroll

Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens internkontrollarbete för såväl styrelsen självt som för kommunen som helhet. Under året har kommunstyrelsen genomfört en internkontroll på kommunövergripande nivå samt fyra internkontroller för styrelsen självt. Genomförda kontrollmoment har i fyra av fem fall pekats på behov av åtgärder. I samtliga fall där behov av åtgärd finns har förbättringsåtgärder identifierats och inletts. Förbättringsåtgärderna fortlöper i de flesta fall även under 2023.

5.1 Internkontroll inom styrelsens verksamhetsområde

Styrelsens internkontroller har varit kopplade till fyra av kommunens övergripande mål: *Jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet*, *God service med gott bemötande*, *Framtidens arbetsgivare*, samt *Välskött och stabil ekonomi*. En av kontrollerna visar på ett tillfredsställande resultat, i tre fall syns behov av förbättringar. I de kontroller där behov av åtgärd finns har förbättringsåtgärder identifierats och inletts.

Mål 5 - Jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet

Kontrollmoment	Status	Bedömning
Kontroll av att tidsplanens delmål följs		
Beskrivning: Kontroll av att uppsatta tidsramar för granskade redovisningar når de månadsvisa uppsatta målen för andel granskade redovisningar.		

Resultat
Kontroll av att uppsatta tidsramar för granskade redovisningar visar att överförmyndaren har granskat en lägre procent än planerat under månaderna februari, mars och april, men en högre procent än planerat under perioden maj till och med augusti. En förklaringsfaktor till att lagd planering för granskning inte följts till fullo är den tillfälliga personalbrist som uppstod vid sammanslagningen med Kramfors Överförmyndare 2021-01-01.
Per den 31 augusti var 2 procent av redovisningarna fortfarande ej granskade, detta som följd av att komplettering av handlingar från bank samt yttrande från ställföreträdare inväntades. Kontrollen omfattar 364 årsräkningar.
Kontrollen visar ett tillfredsställande resultat där granskning av årsredovisningar sker inom uppsatt tidsram (31/8).

Mål 6 - God service med gott bemötande

Kontrollmoment	Status	Bedömning
Kontrollera diariet föring av allmänna handlingar		
Beskrivning: Kontroll av antalet ärenden som begärts utlämnade och som inte är diarietförda samt om ärende diarietförts korrekt inom ramen för ärendehantering av ärenden från förvaltning - nämnd - kommunstyrelse- kommunfullmäktige.		
Kontroll av ansvarigas kompetens inom området diarietföring.		

Resultat

Dokumentation av begäran om allmän handling har gjorts under perioden 17/6-2022 till 22/8-2022 på centraldiariet. Under perioden har 89 begäran inkommit. För de handlingar som enligt kommunstyrelsens dokumenthanteringsplan skulle finnas diarieförda i systemet *Dokument och Ärende* så fanns alla handlingar korrekt diarieförda. Cirka hälften av alla begäran gällde handlingar som fanns registrerade i andra system och där har förfrågan vidarebefordrats till ansvarig person för utlämnande.

Kunskapen kring diarieföring av allmänna handlingar är varierande och kontrollen visar på vissa brister i kunskap om vad som är allmän handling och stödstrukturer för att säkerställa diarieföring av handlingar.

Förbättringsåtgärd

Utbildning och tydliggörande

Färdiggrad

Utbildningsinsats: En heldags-utbildning inom lagen kring offentlighet och sekretess (OSL) och specifikt vad som omfattar begreppet allmänna handlingar har erbjudits alla medarbetare som hanterar, eller kommer i kontakt med allmänna handlingar.

Tydliggörande: Ärendeprocessen har tecknats upp i processens alla olika delar och tydliggjort för när en handling går från tjänstemannaorganisationen till politiska beslut och därmed är att ses som en allmän handling.

Mål 7 - Framtidens arbetsgivare

Kontrollmoment

Kartläggning av rutiner för kontinuitet

Status

Bedömning

Beskrivning: Kartläggning av enskilda nyckelkompetenser och funktioner som vid sin frånvaro riskerar sårbarhet inom verksamhetsområdet för en översyn av om rutiner finns för överföring av kunskaper som säkrar kontinuitet

Resultat

En kartläggning har gjorts inom området. 90 procent av tillfrågande chefer har besvarat frågeställningarna, 50 funktioner med nyckelkompetens har identifierats, och 75 stycken nyckelkompetenser har identifierats.

Sammanställning: För ca 75% av de angivna nyckelkompetenserna har cheferna svarat att det helt eller delvis finns en kontinuitetsplanering vid 100% frånvaro. De mest återkommande åtgärderna i den beskrivna kontinuitetsplaneringen är:

- Att minst två personer innehar den kritiska kompetensen
- Utbildning och kompetensöverföring till fler i närmaste arbetsgruppen
- Omfördelning av arbetsuppgifter och säkerställa tillgång till upplärd extrapersonal
- Nedskrivna och kända rutiner
- Tillförordnande av chefer
- Avropa externt stöd
-

Där cheferna beskriver störst verksamhetsrisker på kort sikt < 1 dag-1 vecka finns också den större andelen kontinuitetsplanering dvs hög risk på kort sikt = tydligast beskriven kontinuitetsplanering. Där cheferna beskriver att det delvis finns en kontinuitetsplanering återfinns beskrivningar så som att enheten redan arbetar tillsammans med kritiska processer men att man kan säkra upp kompetensen ännu mer, och/eller att funktioner med den kritiska kunskapen finns på enheten, dock saknas en dokumenterad plan för strukturerad kunskapsöverföring.

För ca 25% av de angivna nyckelkompetenserna har cheferna svarat att det inte finns en kontinuitetsplanering vid 100% frånvaro.

De åtgärder som cheferna beskriver kommer krävas är :

- Skapa och dokumentera rutiner samt skapa plan för kunskapsöverföring.
- Digitalisering av processer för att undvika personberoende
- Plan för omfördelning av arbetsuppgifter vid 100% frånvaro
- Ett arbete med att förebygga incidenter som, om de inträffar, skapar stora risker vid frånvaro
- Tillförordnande av chefer

Där cheferna beskriver verksamhetsrisker vid frånvaro på längre sikt så som 3 mån-6 mån är avsaknaden av kontinuitetsplanering störst.

Där cheferna beskriver störst verksamhetsrisker på kort sikt < 1 dag-1 vecka men kontinuitetsplanering saknas, rör främst processer som sker vid specifik tidpunkt årligen alt vid en inträffande av incident. Övrig tid på året uppstår ingen risk, inte eller om incidenter uteblir.

Förbättringsåtgärd	Status	Färdiggrad
Definition av begreppet verksamhetskritisk		
Kommentar: Arbetet att definiera vad verksamhetskritiska processer är har påbörjats. Arbetet syftar till att nå en organisationsgemensam definition för bedömning av konsekvenser vid frånvaro för nyckelkompetenser och nyckelfunktioners frånvaro.		
Digitalisering		
Kommentar: För att minska sårbarheten bedöms det möjligt att till del digitalisera verksamhetskritiska processer för att undvika personberoende. Respektive chef ansvarar för att genomlysas process och vilka möjligheter till digitalisering som finns. Åtgärden återfinns i enhetschefernas åtgärdsplan för kontinuitetsplaner för nyckelkompetenser.		
Dokumenterade och kända rutiner		
Kommentar: I varje enhetschefs åtgärdsplan för kontinuitetsplaner för nyckelkompetenser återfinns punkten att skapa och dokumentera rutiner vid heltids frånvaro, detta inkluderar plan för omfördelning av arbetsuppgifter och förebyggande kunskapsöverföring. Chef säkerställer att rutiner är dokumenterade och kända.		
Dokumenterade föreskrifter, riktlinjer och rutiner		
Kommentar: En kritisk verksamhet utifrån kontinuitet i arbetet och organisationen är valorganisationen, detta då de processer som omfattas ska bearbetas vart annat år. Valorganisationens processer är knutna till valarbetet inför val, under val och efter val.		

Det finns behov av att utverka riktlinjer för säkerställande och genomförande av allmänna val i syfte att säkra kontinuiteten. Riktlinjerna, vilka bedöms kunna fastställas under våren 2023, väntas möjliggöra för valnämnden att vid behov kalla in förstärkning från tjänstemannaorganisationen, samt underlätta frågan om tillhandahållande av interna lokaler för förtidsröstning.

Fler förbättringsåtgärder knutna till kontinuitet har identifierats i arbetet, dessa har omhändertagits i valnämndens verksamhetsplan/riskanalis. Exempel på dessa är att utverka specifika rekryteringsplaner för ordförande/vice ordförande, röstmottagare i förtidsröstning samt röstmottagare på valdag, att upprätta kommunikationsstrategi för mellanvalsår och valår i samverkan med kommunikationsavdelningen, samt att utverka lokala säkerhetsföreskrifter och implementera verksamhetsskyddsanalys. Samtliga förbättringsåtgärder är påbörjade.

Mål 8 - Välskött och stabil ekonomi

Kontrollmoment	Status	Bedömning
Kontroll av rutiner för behörighetshandling		

Beskrivning: Kontrollera om rutiner för behörighetshandling i de verksamhetsystem som kommunstyrelsens verksamheter har ansvar för är upprättade och efterlevs.

Resultat

Kontroll av rutiner för behörighetshandling har genomförts, samtliga avdelningar inom förvaltningen har omfattats. Kontrollen har resulterat i en kartläggning som visar att två av fem avdelningar har rutiner för behörighetshandling upprättade och som efterlevs för sina verksamhetsystem. Tre av fem avdelningar har några rutiner helt eller delvis dokumenterade.

Kartläggningen visar vidare att det är vanligt förekommande är det finns en dokumenterad rutin, men att utsedd ansvarig saknas och vice versa, olika variationer förekommer. Det finns även odokumenterade rutiner som avdelningen arbetar efter och som upprätthålls av enskilda medarbetare, samt att det finns helt ohanterade system. Bedömningen är att handlingen inte är tillräckligt bra och att åtgärder behövs.

Förbättringsåtgärd	Status	Färdiggrad
Implementering av rutiner för behörighetshandling		

Ett stödmaterial har tagits fram för att tydliggöra och strukturera upp rutiner för behörighetshandling i respektive system. Materialet används i organisationen. Berörda avdelningar har påbörjat arbetet, implementeringen kommer att slutföras under 2023.

5.2 Kommunövergripande internkontroll

Den kommunövergripande internkontrollen kopplas till kommunens övergripande mål om en välskött och stabil ekonomi.

Kontrollmoment	Status	Bedömning
Mål 8 - Välskött och stabil ekonomi		
Kontroll av utförda attester och fakturaunderlag		

Beskrivning: Granska utförda attester och fakturaunderlag av egna utlägg/representation/kurser/utbildningar, samt undersöka attestanters förståelse av regelverk och vilka underlag som krävs vid attest.

Resultat

Risk för bristande efterlevnad av regelverket vid attest av fakturor

Utförda attester och fakturaunderlag av egna utlägg, representation, kurser och utbildningar har kontrollerats, 161 fakturor omfattas.

Kontrollen visar att i 53 procent av fallen har regelverk följts och fakturorna bedöms godkända. Av de underkända fakturorna ses främst brister i deltagarförteckningar (75%), men även brister gällande att attestanten inte angett " eget köp " har upptäckts (12%). I 10 procent av de kontrollerade fakturorna saknas datum för aktiviteten. Samtliga förvaltningar är representerade i undersökningen.

Rutinbeskrivningar för hur dokumentation ska ske vid representation (internt och externt) finns, utbildning inom området erbjuds. Möjlighet att få stöd vid handtering av representation finns genom funktionsbrevlåda. Efterlevnaden av rutinbeskrivningar bedöms bristfällig.

Förbättringsåtgärd	Status	Färdiggrad
Genomgång av transaktioner och utbildning av personal		
<p>Samtliga transaktioner (fakturor) som bokförts som representation och kurser går systematiskt igenom med syfte att uppdatera transaktionerna med korrekta underlag, samt utbilda berörd personal i de lagkrav som finns gällande representationen.</p> <p>För att genomföra förbättringsåtgärden har en ekonomiassistent anställts på halvtid under en period om fyra månader. Åtgärden är till del genomförd och fortgår under 2023.</p>		
Utbildning riktad till fakturahandläggare		
<p>Fakturahandläggare utbildas i bokföring av leverantörsfakturor samt i de lagkrav som finns för representation. Den förväntade effekten av förbättringsåtgärden är ökad kvalitet i underlag till chefer för attest, samt ökad kunskap inom området. Utbildningsinsatserna omfattar samtliga verksamheter och väntas pågå under hela våren 2023.</p>		
Kompetenshöjande insatser för att möta frågor internt		
<p>Kompetenshöjande insatser inom representation och kurser har genomförts. Insatserna har riktats till funktioner som ansvarar för hantering av inkomna frågor via funktionsbrevlåda.</p>		

5.3 Bedömning

De risker som identifierats i kommunstyrelsens internkontrollplan för 2022 bedöms genom de påbörjade och genomförda förbättringsåtgärderna ha begränsats.

Kommunstyrelseförvaltningen
Jonsson Uno, 0611-34 82 52
Uno.jonsson@harnosand.se

Kommunfullmäktige

Bredbandspolicy Härnösands kommun 2023-2030

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att anta Bredbandspolicy för Härnösands kommun 2023-2030 samt

att anta Handlingsplan för bredbandsutbyggnad 2023-2030.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har arbetat fram en bredbandspolicy för Härnösands kommun som syftar till att klargöra kommunens ambition och roll i bredbandsutvecklingen och tillgången på datakommunikation i kommunen.

Härnösands kommun antar, i och med bredbandspolicyn 2023-2030, de nationella bredbandsmålen samt de prioriterade områdena som beskrivs i den regionala bredbandsstrategin för Västernorrland.

Härnösands kommun ska verka för att alla fastboende, företag och offentliga anläggningar i Härnösands kommun ska ha tillgänglig datakommunikation som är stabil, skalbar, framtidssäkrad som ska fungera under över lång tid.

Kommunens målsättning är att invånare och näringsliv ska uppleva att tillförlitlig datakommunikation finns tillgänglig med bästa möjliga standard.

Bredbandspolicyn är framtagen för att bidra till kommunens tillväxtstrategi och strategins sex delmål.

Handlingsplanen beskriver prioritering och strategisk utbyggnad samt organisation och roller.

Socialt perspektiv

Genom ett beslut om Bredbandspolicyn 2023-2030 och handlingsplan bidrar beslutet till att öka tillgängligheten i digitaliserade tjänster som kräver internetuppkoppling och bidrar därmed till jämställdhet oavsett var i kommunen användaren finns.

Ekologiskt perspektiv

Beslut om Bredbandspolicyn 2023-2030 och handlingsplan antas påverka det ekologiska perspektivet positivt då tillgången till digitala tjänster ökar genom bredbandsutbyggnad vilken kan leda till att resor minskar då olika typer av tjänster kan utföras där invånarna befinner sig.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Beslutet om att anta Bredbandspolicy 2023-3030 och handlingsplan antas inte påverka det ekonomiska och juridiska perspektivet negativt.

Beslutsunderlag

Beslutsunderlag som legat till grund för beslutet är de nationella bredbandsmålen samt den regionala bredbandsstrategin för Västernorrland.

Uno Jonsson
Tillväxtchef

Henrik Petre
Utredare

Bilagor

Bredbandspolicy 2023-2030

Handlingsplan för bredbandsutbyggnad 2023-2030

Bredbandspolicy Härnösands kommun 2022-2030

"Dubbelklicka - Infoga bild 6x6 cm"

"Dubbelklicka - Infoga bild 6x6 cm"

"Dubbelklicka - Infoga bild 6x6 cm"

Dokumentnamn	Bredbandspolicy2022-2030	Dokumenttyp Policy	
Fastställd/upprättad av	Kommunfullmäktige	Datum	Diarienummer 2022-000050
Dokumentansvarig/processägare	Henrik Olsson	Version 1.0	Senast reviderad Giltig t o m 2030-12-31
Dokumentinformation	Policy för bredbandsutbyggnad		
Dokumentet gäller för	Härnösands kommun, nämnder, förvaltningar och kommunala bolag.		
Annan information			

1. Inledning

Tillgång till säkert bredband med hög kapacitet håller på att bli förutsättning för att driva företag, arbeta hemifrån, ta del av välfärdstjänster, grundläggande samhällsinformation och samhällsservice. Tillgång till bredband är i grunden en demokrati- och rättighetsfråga.

Alla fastboende, företag och offentliga anläggningar i Härnösands kommun ska ha tillgänglig datakommunikation som är stabil, skalbar, framtidssäkrad och ska fungera under lång tid.

Bredbandspolicyn syftar till att klargöra Härnösand kommuns ambition och roll för bredbandsutvecklingen i kommunen.

Kommunens målsättning är att invånare och näringsliv ska uppleva att tillförlitlig datakommunikation finns tillgänglig med bästa möjliga standard.

Härnösand kommuns bredbandspolicy bidrar till att uppnå målen i kommunens tillväxtstrategi.

2. Mål

2.1 Nationella mål

Regeringens bredbandsstrategi innehåller tydliga mål för alla medborgare och företag i Sverige. De viktigaste målen i strategin är följande:

- 95 procent av Sveriges befolkning ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020.
- År 2023 bör hela Sverige ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet.
- År 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband, vilket innebär att:
98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 1 Gbit/s
1,9 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s
0,1 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 30 Mbit/s.¹

2.2 Regionala mål

Region Västernorrland har antagit de nationella bredbandsmålen. Region Västernorrland har inte uppnått de nationella målen om att 95 procent av alla hushåll och företag ska ha tillgång till minst 100 Mbit bredband. Därför utgår den regionala bredbandsstrategins mål för att arbeta mot det tidigare nationella målet. För att nå dessa, har fyra områden identifierats som centrala för att nå de nationella målen.

1. Finansieringsmöjligheter för fortsatt bredbandsutbyggnad.
2. Tillgång till bredband.
3. Nyttan med bredband.
4. Utökad samverkan.

Genom att peka på framgångsfaktorer och lyfta fram strategiska regionala vägval för respektive område bidrar den regionala bredbandsstrategin till att skapa en gemensam kraftsamling för det fortsatta arbetet i regionen²

2.3 Härnösand kommuns mål

Härnösands kommun antar de nationella bredbandsmålen samt de regionala områdena för bredbandsutbyggnad. Utöver dessa har Härnösands kommun som mål att verka för att öka anslutningsgraden i befintligt fibernät. Tekniken för datakommunikation ska vara modern, skalbar, framtidssäker och ska fungera under lång tid.

¹ Sverige helt uppkopplat 2025 - en bredbandsstrategi

² Bredband för ett kraftfullt Västernorrland – Regional bredbandsstrategi för Västernorrland 2021-2030.

Härnösands kommun ska:

- Verka för att all bredbandsutbyggnad inom kommunen sker genom öppna och konkurrensneutrala nät.
- Verka för att 100 procent av kommunala arbetsplatser, skolor, förskolor, och övriga kommunala inrättningar har tillgång till 100 Mbit/s.
- Verka för att merparten av kommunens hushåll abonnerar på minst 100 Mbit/s.
- Verka för att det i hela kommunen finns tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet år 2023 - där man normalt befinner sig.
- År 2025 bör hela Härnösands kommun kunna ansluta sig till snabbt bredband vilket innebär att:
 - 98 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 1 Gbit/s
 - 1,9 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 100 Mbit/s
 - 0,1 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till 30 Mbit/s
- Samverka med övriga kommuner i Västernorrland, Region Västernorrland samt med aktörer inom bredbandsutbyggnad.

3. Nulägesbeskrivning

Härnösands kommun är 24 617 hektar stort till ytan och folkmängden uppgår till drygt 25 000 personer. Av befolkningen bor cirka 18 000 i tätorten Härnösand och resterade befolkning är fördelade till landsbygd och några mindre orter.

Härnösands energi och miljö AB (HEMAB) är den största nätägaren i kommunen och driften av fibernätet sköts av ServNet AB. Täckningsgraden för fast boende³ med fiber i kommunen är i dagsläget cirka 90 procent.

Härnösands kommun arbetar med att ta fram en täckningskarta över fibrerade orter för att öka anslutningsgraden i befintligt fibernät.

Utbyggnaden av fibernätet görs kontinuerligt av flera aktörer. Det finns i dag områden som saknar möjlighet att ansluta sig till fibernätet.

Telia har påbörjat nedmontering av kopparnätet vilket tidigare har möjliggjort internetuppkoppling via xDSL teknik. I och med nedmonteringen av kopparnätet har kunder med telefonabonnemang givits möjligheten att få trådlös uppkoppling via mobilnätet. Nedmonteringen av kopparnätet beräknas vara klart utanför tätorten Härnösand 2023 och för tätorten finns det inget datum för när nedkopplingen ska vara klar.

³ Täckningsgrad bostad definieras som fastigheter med fast boende som har möjlighet att koppla in fiber i bostadshuset.

4. Bredbandsstrategi

Härnösands kommun arbetar utifrån de nationella målen för bredbandsutbyggnad.

Regeringens nationella mål för bredbandsutbyggnaden är att år 2020 bör 95 procent av alla hushåll och företag ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit. 2023 bör hela Sverige ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet och år 2025 bör hela Sverige ha tillgång till snabbt bredband.

Region Västernorrland har antagit de nationella målen som sina egna och identifierat fyra områden att arbeta med för att nå dessa mål.

Dessa områden är:

- Finansieringsmöjligheter för fortsatt bredbandsutbyggnad.
- Tillgång till bredband.
- Nyttan med bredband.
- Utökad samverkan.

Härnösands kommun prioriterar hållbara områden med många hushåll och ett lokalt engagemang samt områden med näringsverksamhet.

Härnösands kommuner verkar för att all bredbandsutbyggnad inom kommunen sker genom öppna och konkurrensneutrala nät som bidrar till ett konkuransmässigt pris och valbarhet för invånarna.

Genom att alla kommunala arbetsplatser, skolor, förskolor och övriga kommunala inrättningar ansluts till fibernätet bidrar det till utbyggnaden av fibernätet i hela kommunen.

Härnösands kommun verkar för att merparten av kommunens hushåll abonnerar på en bra bredbandstjänst vilket bidrar till att täckningen av fibernätet förstärks.

Härnösands kommunen ska ge förutsättningar för att det i hela kommunen finns tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet.

Härnösand kommuns kommunala medfinansiering sker via HEMAB. Utbyggnad ska i första hand ske på kommersiell grund och anslutningsavgifter därefter söks extern finansiering. Vid kostsam passage av infrastruktur (väg och järnväg) samt vattendrag är begränsande för utbygganden av bredbandsinfrastrukturen, kan separat finansiering krävas. Där medel saknas kan utbyggnad stöttas av kommunal finansiering enligt handlingsplan för bredbandsutbyggnad.

5. Prioritering

Härnösands kommun bedömer att utbyggnaden av fiber i tätorten Härnösand kan ske på kommersiell grund av marknadens aktörer. Någon kommunal eller annan offentlig medfinansiering bedöms inte vara nödvändig för att tillgodose behovet av ny dragning av fiber. Däremot kan riktade åtgärder göras för att förmå fastighetsägare som har möjlighet att koppla in fiber till bostadshuset eller näringsverksamheten. I speciella fall, där vita fläckar finns i tätorten, ska kommunen bevaka och medverka för att dessa områden kan kopplas in på fibernätet.

På landsbygden, de angränsande delarna till Härnösands tätort och kommunens mindre orter, är bedömningen att marknaden i huvudsak inte har samma möjligheter att på affärsmässiga grunder bygga ut fibernät. Detta gör att dessa områden i första hand ska prioriteras vid kommunens medverkan. I handlingsplanen för bredbandsutbyggnad beskrivs kriterierna för styrande prioriteringar.

5.1 Finansiering

Utgångspunkten i regeringens bredbandsstrategi är att bredband byggs och tillhandahålls av marknaden och att andra hel- eller delfinansierare träder in först när kommersiella marknadsförutsättningar inte föreligger.

Ur ett medborgarperspektiv är det viktigt att så många som möjligt har tillgång till bredband av hög kvalitet oavsett var man bor. Kostnaderna för utbyggnad av fibernät till småorter och landsbygd är stora, samtidigt som kundunderlaget är litet.

För områden på landsbygden där det inte går att bygga och driftsätta nya fibernät på enbart kommersiell grund ansvarar HEMAB för att söka bidrag och administrera medfinansiering i olika projekt. Dessa projekt medfinansieras i övrigt av medel i form av anslutningsavgifter, nätavgifter samt intäkter från de tjänsteleverantörer som levererar tjänster via fibernätet.

Stöd för bredbandsutbyggnad på landsbygd har kunnat erhållas från EU, Post- och telestyrelsen, Region Västernorrland och Länsstyrelsen. Det är troligt att dessa även i framtiden kommer att agera stödgivare för olika typer av infrastruktursatsningar. HEMAB är normalt mottagare av detta stöd men kan aktivt bistå fiberföreningar (byalag) med information och hjälp vid ansökan om bidrag. I sista hand kan kommunen överväga möjligheten att medfinansiera utbyggnaden men detta är normalt inte kommunens roll.

I handlingsplanen för bredbandsutbyggnad finns kriterier och villkor som gäller för underskottsfinansieringen från HEMAB.

6. Ansvar och roller

Kommunfullmäktige har det yttersta ansvaret i och med antagna styrdokument. Kommunstyrelseförvaltningen har det övergripande ansvaret för bredbandsutvecklingen inom kommunen, och samordnar de insatser som krävs för att förverkliga bredbandspolicyn.

Härnösands kommun styr HEMAB genom bolagsordningen och ägardirektiven, som har antagits av kommunfullmäktige. Enligt ägardirektiven så ska HEMAB tillhandahålla ett öppet operatörsneutralt bredbandsnät. Företaget ska sträva efter och planera för uppfyllandet av målen i kommunens bredbandspolicy samt samordna och finansiera utbyggnadsprojekt av fibernätet.

Kommunen har utsett en kontaktperson/bredbandsstrateg som ska fungera en kontaktpunkt för bredbandsfrågor i kommunen för både offentliga och privata aktörer.

En beredningsgrupp ansvarar för att hantera prioriteringar, risker och göra gemensamma bedömningar av bredbandsutbyggnaden. I beredningsgruppen ingår HEMAB, kontaktperson från Härnösands kommun och platschef på ServaNet. Sakkunniga adjungeras vid behov. Beredningsgruppen har protokollförda möten fyra gånger per år.

Särskilt ska arbete prioriteras för att motverka att glesa områden i anslutning till utbyggnad utelämnas. Utgångspunkten är att skapa de bästa förutsättningarna för att alla kommunens hushåll ska få till gång till bredband.

Lokalt engagemang kan i många fall bidra till att öka intresset för fiber och minska byggkostnaderna och därmed möjliggöra fiberutbyggnad i fler områden.

Det måste inte nödvändigtvis handla om engagemang i föreningar (fiberföreningar eller vägföreningar). Det räcker ofta med att de som bor och verkar i samma område går ihop och tillsammans informerar om de fördelar som fiber innebär. Till exempel, samlar in intresseanmälningar eller hjälper till att teckna markupplåtelseavtal med berörda markägare.

Handlingsplan för bredbandsutbyggnad 2022-2030

"Dubbelklicka - Infoga bild 6x6 cm"

"Dubbelklicka - Infoga bild 6x6 cm"

"Dubbelklicka - Infoga bild 6x6 cm"

Dokumentnamn	Handlingsplan Bredbandsutbyggnad 2022-2030	Dokumenttyp	Handlingsplan
Fastställd/upprättad av	Kommunstyrelsen	Datum	2022-09-23
		Diarienummer	2022-000050
Dokumentansvarig/processägare	Henrik Olsson	Version	1
		Senast reviderad	
Dokumentinformation	Handlingsplan för bredbandsutbyggnad- ingår fristående handling till antagen Bredbandspolicy		
Dokumentet gäller för	Kommunala förvaltningar inkl. bolag		
Annan information	Tillägg i prioriteringar får göras under löptid och bereds i beredningsgrupp och presenteras på HEMABs kvartalsmöten.		

1. Inledning

Handlingsplan för bredband, utgör en kompletterande del till den ”Bredbandspolicy 2022 – 2030 för Härnösands kommun” som antogs 2022. Handlingsplanen ska tydliggöra ställningstaganden och principbeslut, samt ge en tydligare styrning både vad gäller prioritering, organisation och finansiering.

Tillgång till säkert bredband med hög kapacitet håller på att bli förutsättning för att driva företag, arbeta hemifrån, ta del av välfärdstjänster, grundläggande samhällsinformation och samhällsservice. Tillgång till bredband är i grunden en demokrati- och rättighetsfråga.

2. Bakgrund

Härnösands kommun antar de nationella bredbandsmålen samt de regionala områdena för bredbandsutbyggnad. Utöver dessa har Härnösands kommun som mål att verka för att öka anslutningsgraden i befintligt fibernät. Tekniken för datakommunikation ska vara modern, skalbar, framtidssäker och ska fungera under lång tid. Handlingsplanen ska vara ett verktyg för att uppnå kommunens bredbandsmål.

3. Prioriterade områden

Den svenska bredbandsutbyggnaden utgår från marknadsmässiga principer. Marknadens aktörer bygger därmed bredbandsinfrastruktur i områden där de bedömer att det är lönsamt, i konkurrens med varandra. Kommunen bedömer att

utbyggnaden av fibernät i de centrala delarna av Härnösand kan ske på kommersiell grund av marknadens aktörer.

I bredbandspolicyn görs bedömningen att på landsbygden och i de yttre delarna av Härnösands centralort, inklusive kommunens mindre orter, har marknaden i huvudsak inte samma möjligheter att på affärsmässiga grunder bygga bredband. Detta gör att dessa områden i första hand prioriteras gällande vad som kan behöva underskottsfinansiering i HEMABs utbyggnadsprogram.

3.1 Tidplan för bredbandsutbyggnaden

Utöver marknadens aktörer är HEMAB den ägare och beställare som årligen avsätter investeringspengar för utbyggnad av bredband i Härnösands kommun.

ServaNet bygger på uppdrag av HEMAB fibernät inom Härnösands kommun. ServaNet har gjort bedömningen att det är möjligt att nå kommunens mål för tillgång till höghastighetsbredband i form av fiber eller annan skalbar teknik till 2030, förutsatt att nödvändig finansiering finns tillgänglig.

De fastigheter som inte kan ta del av fiberutbyggnaden där marginalkostnaden för att ansluta dessa fastigheter till fibernätet bedöms vara orimligt hög ska alternativa tekniker nyttjas.

3.2 HEMAB bygger och driftsätter nya fibernät där kommersiell bärkraft finns

Utbyggnadsprojekten finansieras av intäkter i form av anslutningsavgifter, nätavgifter och intäkter från de tjänsteleverantörer som levererar tjänster via fibernätet. Kostnaden för att ansluta till nätet bestäms utifrån den prissättningsmodell som bolaget tillämpar och bör vara likvärdig i hela kommunen.

Kunden ansvarar normalt för grävning från tomtgränsen till husvägg.

Utbyggnaden fokuseras till områden där merparten av fastigheter ansluts.

Fiberutbyggnad på enbart kommersiell grund är beroende av betalningsviljan hos kunderna i området och kan ibland möjliggöras om de är villiga att ansluta sig till en högre anslutningsavgift än prissättningsmodellen

Styrande prioriteringar

- Valet av tekniska lösningar ska utgå från robusthet samt en följsamhet till utvecklingen av nya lösningar.
- Högst antal anslutningar, högst anslutningsgrad och lägst byggkostnader avgör för i vilken ordning områden ska prioriteras.
- Graden av lokalt engagemang och efterfrågan är väsentlig. Ett område där många är intresserade av att installera i bredband prioriteras före ett område med ett fåtal intresserade.
- Om det finns kommunal verksamhet i ett område kommer prioriteten att höjas. Samma resonemang tillämpas om ett område har omfattande näringsverksamhet.
- Om kommersiell bärkraft kan uppnås genom samförläggning med annat ledningsnät.
- Grupper som har svårt att göra sin röst hörd ska beaktas. (Barn och äldre).
- Anslutningar ska kunna fungera under lång tid och antagna föreskrifter för ledningsarbeten i gata är styrande.

HEMAB bygger inte:

- I områden där annan intressent initierat byggnation av bredbandsnät, utan avvaktar utvecklingen i området.
- Fibernät där kostnaden för investering inte kan motiveras över tid. Annan teknik ska då prövas som kan uppfylla nationella och kommunala mål.

4. Bredbandsutbyggnad medfinansierad av HEMAB

4.1 HEMAB bygger med bidrag.

För områden utanför centralorten där det inte går att bygga och driftsätta nya fibernät på enbart kommersiell grund eller genom statligt bredbandsstöd ska HEMAB undersöka om andra möjligheter till utbyggnad finns, till exempel med kommunal medfinansiering.

HEMAB ansvarar för att söka och administrera medfinansiering i olika projekt.

Dessa projekt medfinansieras i övrigt av medel i form av anslutningsavgifter, nätavgifter och intäkter från de tjänsteleverantörer som levererar tjänster via fibernätet.

4.2 Kriterier för underskottsfinansiering från HEMAB

Följande kriterier och villkor gäller för underskottsfinansieringen från HEMAB:

- Utbyggnaden ska ske i det egna operatörsneutrala nätet.
- Utbyggnaden avser i första hand områden på utanför centralorten.
- Fiberutbyggnad på enbart kommersiell grund eller genom statligt bredbandsstöd ska först ha prövats eller undersökts noggrant.
- Enskilda anslutningar eller tillkommande anslutningar i områden med befintligt fibernät prioriteras inte.

Maximal underskottsfinansiering från HEMAB beräknat på investering per enskild fast bostadsfastighet bör inte överskrida 30 000 kr.

5. Finansiering

HEMAB ansvarar fullt ut för finansiering av den bredbandsutbyggnad som är planerad under 2022-2030.

Härnösands kommun stödjer finansiering genom en förändring av ägardirektivet gällande HEMABs avkastningskrav till kommunen, från 6 % till 5 %.

Därutöver justeras kommunens beräkningsgrunder gällande borgensbelopp till HEMAB med innebörd att faktiskt lånebelopp utgör basen för beräkningen.

5.1 Risker

Den höga utbyggnadstakten för infrastruktur medför att kostnaderna för entreprenörer har stigit och fortsätter stiga och att konkurrensen om entreprenörskapsresurser ökar. Från tid till annan kan det bli svårt att få tag på entreprenörer i den utsträckning och takt utbygganden önskar.

Bland entreprenörerna bedöms de som arbetar med själva fibern vara den mest kritiska faktorn.

En annan risk är att möjligheten till finansiellt stöd för våra utbyggnadsprojekt inte blir beviljade i den takt eller storlek vi ansöker om. Bidrag kommer att sökas för i stort sett samtliga projekt, framför allt från PTS och EU, men det vore orimligt att förvänta sig att alla projekt skulle beviljas stöd i den takt kommunen "behöver" för att hålla nödvändigt tempo i utbyggnaden. HEMAB kommer att söka bidrag där det är möjligt.

När marknadskrafter bygger på landsbygden finns risk att angränsande glesa områden lämnas. En viktig uppgift för kommunens kontaktperson är att verka för att minimera denna risk. Sådana utelämnade områden får en

fördyrad utbyggnadskostnad och för att nå kommande mål om en 100 procentig utbyggnad behövs att särskilda insatser göras för dessa områden.

Områden med utbyggnadslöften från kommersiella aktörer ska anses som uppfyllda avseende kommunens bredbandsmål. Kommunen kan få tillkommande kostnader för att hantera områden där utbyggnadslöften inte verkställts inom utsatt tid.

6. Organisation och roller

Kommunfullmäktige har det yttersta ansvaret i och med antagna styrdokument. Kommunstyrelseförvaltningen har det övergripande ansvaret för bredbandsutvecklingen inom kommunen, och samordnar de insatser som krävs för att förverkliga programmet.

Härnösands kommun styr HEMAB genom bolagsordningen och ägardirektiven, som har antagits av kommunfullmäktige. Enligt ägardirektiven så ska HEMAB tillhandahålla ett öppet operatörsneutralt bredbandsnät. Företaget ska sträva efter, och planera för uppfyllandet av målen i kommunens bredbandspolicy samt samordna och finansiera utbyggnadsprojekt av fibernätet.

Kommunen har utsett en kontaktperson/bredbandsstrateg, som ska fungera en

kontaktpunkt för bredbandsfrågor i kommunen för både offentliga och privata aktörer. Särskilt ska arbete prioriteras för att motverka att glesa områden i anslutning till utbyggnad utelämnas. Utgångspunkten är att skapa de bästa förutsättningarna för att alla kommunens hushåll ska få tillgång till bredband.

Bortsett från fiberutbyggnaden som sker i kommuns regi genom HEMAB, så har kommunen en roll som planläggare, ägare av mark och tillståndgivare för till exempel eventuella bygglov som kan krävas i samband med utbyggnaden.

6.1 Organisationsöversikt

Oganisation	Huvudsakligt arbetsområde		Markfrågor	Kommunikation	Rapportering
Kommunfullmäktige	Övergripande ansvar för samordning	Beslutar om styrdokument	Markägare	Informerar	
Beredningsgrupp	Bereder i prioriteringsärenden	Bereder i särskilt utvalda teknikfrågor	Bereder i områdesfrågor	Bereder i tidsplaner	Rapporterar 4ggr/år
Kommunens kontaktperson	Deltar i beredningsgrupp	Koordinera dialog med regionala och nationella aktörer, branscher och företag		Lyfta in bredbandsfrågor i landsbygdsråd	Informera
HEMAB	Sammankalla beredningsgruppen. Ansvar för utbyggnad via ägardirektiv	Beställare till ServaNet & övriga	Äga och förvalta samt underlätta infrastruktur	Länk mellan föreningar och övriga aktörer för att öka anslutningsgrad	Informera
ServaNet	Nätplanera, bygga och samordna	Bereda ansökningar informera	Tillhandahålla säljorganisation	Tillhandahålla tjänsteleverantör	Drift och underhåll
Fiberföreningar	Initiera behov	Underlätta för ev. markavtal	Öka anslutningsgraden	Informera	

6.2 Beredningsgrupp

För att hantera prioriteringar, risker och göra gemensamma bedömningar av bredbandsutbyggnaden bildas en beredningsgrupp som leds och sammankallas av HEMAB.

I beredningsgruppen ingår förutom HEMAB, kontaktperson från Härnösands kommun och, platschef på ServaNet. Sakkunniga adjungeras in vid behov

Beredningsgruppen har protokollförda möten fyra gånger per år.

Beredningsgruppen ska med utgångspunkt ur antagen bredbandspolicy samt handlingsplan arbeta för att nå målen. Utgångspunkt för gruppens arbete ska vara kommunens Tillväxtstrategi, och delstrategi 1, som berör gemensam kraft. Det handlar både om att vara öppen och mottaglig för det nya och att se dagens och morgondagens möjligheter.

Beredningsgruppen bereder frågor gällande:

- Särskilda teknikfrågor
- Områdesfrågor

- Tidsplaner för områdesutbyggnad

Utöver detta ska beredningsgruppen ta fram aktuell statusrapport för bredbandsutbyggnad fyra gånger per år. Rapporten följs upp vid HEMABs kvartals möten med kommunledningen

6.3 HEMAB och ServaNet

Som ägare av Härnösands stadsnät ska HEMAB bidra till att handlingsplanen förverkligas, genom fortsatt utbyggnad av stadsnätet. Dessutom ska bolaget sträva efter, och planera för uppfyllandet av målen i kommunens bredbandspolicy samt samordna och finansiera utbyggnadsprojekt av fibernätet samt undersöka möjligheter till extern finansiering.

HEMAB äger den passiva infrastrukturen och hyr ut den till ServaNet, som bland annat ansvarar för försäljning, projektering, byggnation, drift och underhåll. På så vis bildas ett enhetligt och sammanhängande stadsnät över de olika kommun- och länsgränserna.

6.4 Fiberföreningar – lokalt engagemang

Lokalt engagemang kan i många fall bidra till att öka intresset för fiber i ett område och minska byggkostnaderna, och därmed möjliggöra fiberutbyggnad i glesa områden.

Det måste inte nödvändigtvis handla om engagemang i föreningar (såsom fiberföreningar eller vägföreningar) utan räcker ofta med att de som bor och verkar i samma område går ihop och tillsammans informerar om de många fördelar som fiber innebär, samlar in intresseanmälningar, hjälper till att teckna markupplåtelseavtal med berörda markägare och kanske gräver en sträcka själv (t.ex. fram till ett befintligt fiberstråk).

Sänkta byggkostnader i projektet innebär större möjligheter för kunderna att kunna ansluta sig till stadsnätet utifrån ServaNet's ordinarie erbjudanden.

Kommunstyrelseförvaltningen

Henrik Petre, 0611-348015
henrik.petre@harnosand.se

Kommunfullmäktige

Friluftsprogram Härnösands kommun 2023 - 2030

Förslag till beslut

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att anta Friluftsprogram Härnösands kommun 2023 – 2030.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår kommunstyrelsens besluta

att under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut ge kommundirektören i uppdrag att återkomma med förslag på reviderat Gemensamt reglemente för kommunstyrelsen och nämnder så det överensstämmer med intentionerna i friluftsprogrammet, samt

att under förutsättning av kommunfullmäktiges beslut budgetera 500 tkr per år under programperioden för att realisera friluftsprogrammets målsättning för den strategiska utvecklingen av friluftslivet i Härnösand.

Beskrivning av ärendet

Tillväxtavdelningen har tagit fram ett program för friluftsliv i Härnösands kommun. Friluftsprogrammet har kunnat genomföras med bidrag från LONA, Länsstyrelsens bidrag för lokala naturvårdsprojekt.

Det övergripande syftet med friluftsprogrammet är att tydliggöra kommunens mål och ambitioner för friluftslivet. Men även skapa förutsättningar för att utveckla och bevara viktiga naturområden och miljöer för friluftsliv i kommunen för att vara komplement till utveckling av bebyggelse. Programmet ska vara underlag för kommunens översiktliga planarbete samt vägledande vid detaljplanering och exploatering. Friluftsprogrammet är en viktig del i arbetet för att utveckla kommunens attraktivitet då det belyser och bygger vidare på befintliga styrkor.

För att realisera programmets mål för friluftslivet behövs medel för att strategiskt utveckla friluftslivet i kommunen. Kommunstyrelseförvaltningen föreslår därför att under programperioden avsätta 500 tkr per år för att genomföra åtgärder som utvecklar friluftslivet i Härnösand. En satsning som kommunstyrelseförvaltningens enhet Strategisk samhällsutveckling kallar Friluftsliftet.

Friluftsprogrammet har som målsättning, att inom programperioden, åtminstone en gång utnämns till Sveriges friluftskommun. Örnsköldsviks kommun har utnämnts tre gånger sedan 2015 och anlednings beskrivs härleda från beslutet om ett Friluftslift 2015. Örnsköldsvik avsätter varje år 1 mnkr för utveckling av friluftsliv i kommunen.

Socialt perspektiv

Friluftprogrammet lyfter folkhälsa, jämlikhet och tillgänglighet som viktiga effekter vid utveckling av friluftslivet. Tätortsnära friluftsområdena är identifierade och inventerade enligt naturvårdsverkets metod och har riktlinjer vilka bidrar till att öka tillgänglighet och jämlikhet vilket bidrar till att fler kan vistas i naturen och det skapar förutsättningar för bättre folkhälsa, tillgängliga naturmiljöer för skola och förskola, äldre och personer med funktionsnedsättning.

För att skapa ett jämlikt friluftsliv där fler kan ta del av naturen beskrivs fritidsbanken som en viktig verksamhet. En indikator på att fler får tillgång naturen är att Fritidsbanken har mer friluftslivsutrustning att låna ut. Friluftsprogrammet antas således påverka det sociala perspektivet positivt på flera områden.

Ekologiskt perspektiv

Friluftsprogrammet anses bidra positivt till det ekologiska perspektivet genom att den strategiska planeringen av friluftslivet utgår från hållbarhet och åtgärder för utveckling av friluftslivet tar höjd för, och i så stor utsträckning som möjligt, ska minska påverkan på naturen.

Friluftprogrammets målsättning med koppling till det ekologiska perspektivet är att den kommunalt ägda skogen för friluftsliv ska skötas med långsiktigt hållbart och försiktigt skogsbruk för att främja ett aktivt friluftsliv. Naturområden ska värderas högt utifrån friluftslivets ekologiska, sociala och ekonomiska värden och vägas mot annan utveckling. Friluftutvecklingen ska bidra till att skogsområden vårdas på ett sätt som bevarar höga naturvärden och samtidigt fortsatt vara populära besöksmål i invånarnas vardag.

Friluftsprogrammet beskriver besöksnäring och tillväxt som viktig aspekt för utveckling av friluftsliv. Med ett ökat besöksantal kan slitaget av naturen öka och värden på platsen minska. Friluftsprogrammet lyfter vikten av hållbarhet vilket betyder att planeringen av friluftslivet ska säkerställa att friluftsområden klarar ett ökat besöksstryck utan att naturen och värdet på platsen minskar. Detta arbete kan bland annat innebära nya leddragningar inte går över känsliga områden, upprustning av leder som klarar större belastning, kanalisering av besökare till fler friluftsområden samt kommunicera information om allemansrätten.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Friluftsprogrammet anses påverka det ekonomiska och juridiska perspektivet. Utveckling av friluftsliv i Härnösand bidrar positivt till attraktiva boendemiljöer, förbättrad folkhälsa, tillväxt genom inflyttning och naturturism. Friluftsliftets medel för utveckling av friluftslivet kommer att bidra till en mer attraktiv kommun att bo och besöka. Investerade medel i

friluftsliv har visat sig återbetalat sig snabbt genom förbättrad folkhälsa tillväxt och ökad besöksnäring.

Studier från Finland och Skottland visar att varje investerad krona ger sju till 10 gånger tillbaka till det lokala samhället. Friluftsluftets medel kommer bland annat kunna användas till uppväxling av medel i projekt, vilket gör att de investerade pengarna från kommunen kommer generera ännu större värden för platsen och dess invånare.

Beslutsunderlag

Friluftsprogrammet Härnösands kommun 2023 - 2030.

Uno Jonsson
Tillväxtchef

Henrik Petre
Utredare

Friluftsprogram Härnösands kommun 2023 - 2030

Dokumenttitel: Friluftsprogram Härnösands kommun

Författare: Sweco, Maja Nordmark, Härnösands kommun, Henrik Petré.

Ansvarig för genomförande: Härnösands kommun, Henrik Petré.

Medverkande:

Henrik Petré, Friluftslivstrateg, Härnösands kommun.

Eva-lotta Öberg, Besöksnäring- och Landsbygdsutveckling, Härnösands kommun.

Sandra Sjölander, Fritidsutveckling, Härnösands kommun.

Patrik Pettersson, GIS, Härnösands kommun.

Monika Bertgren, Planekolog, Härnösands kommun.

Dokumentdatum: 2022-11-15

Ärendenummer: Dnr KS2021-383

Version: 1.0

Innehållsförteckning

DEL 1 - Inledning	5
Vad är ett friluftsprogram?	5
Vem är programmet till för?	6
Vad är friluftsliv?	6
Värdet av att verka för friluftsliv	7
Ett utökat friluftsliv	8
Processen att ta fram Friluftsprogrammet	8
Dialog och inventering	8
Ansvarsfördelning och resurser	9
Mål och strategier	10
Sveriges nationella friluftslivsmål	10
AGENDA 2030 och friluftslivspolitikerna	11
Regionala mål och strategier	12
Länsstyrelsen Västernorrland	12
Region Västernorrland	12
Västernorrlands museum	12
Strategiskt kulturarvsprogram för Västernorrland	13
Höga Kusten	13
Sundsvallsregionen	13
Kranskommuner	14
Lokala mål och strategier	14
Härnösands kommuns tillväxtstrategi	14
Härnösands kommuns översiktsplan	15
Härnösands kommuns naturvårdsprogram	16
Friluftsprogrammet målsättning	17
Friluftslivets regelverk	19
Allemansrätten	19
Miljöbalken	19
Naturreservat och annan skyddad natur	20
Strandskydd	21
Fridlysning	21
Nedskräpning	21
Samrådspåbikt	21
Diken och stängsel	21
Plan och bygglagen (PBL)	21
Kulturmiljölagen (KML)	22
Friluftslivets andra påverkansområden	22
Fritidsfiske	22
Förbudsskyltar	22
Eldning	23
Lokala ordningsföreskrifter	23
Hundar i naturen	23
Ett förändrat klimat	23
DEL 2 – Friluftslivet i Härnösand	25
Friluftsliv för alla	25
Utomhuspedagogik	26
Naturturism	27
Barriärer för friluftslivet	28
Korridorer och stråk	29
Kommunikation och information	29
Telefonapplikationer (app)	30
Foldrar och informationsmaterial	30
Skyltning och grafisk profil	30

Entréer	30
Markägande	31
Flersäsongsperspektiv	31
Konflikter i användning av friluftsområden	31
Idébank	31
DEL 3 - Utvecklingsförslag	33
Bostadsnära lek- och rekreationsområden	34
Tätortsnära friluftsområden	35
Fälleberget	35
Gådeåberget	36
Lövudden/Sparrudden/Gådeå	37
Bondsjöområdet	38
Murberget	39
Sälsten	40
Högslätten	40
Kapellsberg	41
Vårdkasen	42
Lövvik/Saltvik	43
Älandsbro	44
Hälledal/Ramvik	45
Viksjö	45
Tätortsnära natur	46
Friluftsområden med anläggningar	47
Skarpudden	47
Storholmen/Alderskär	48
Vägnön	48
Uvberget	49
Åm/Furuhult/Skälansjön	50
Vålön	50
Hultomsberget	51
Havsto	51
Västanå	52
Hippaberget	52
Friluftsområden utan anläggningar	53
Långa leder	53
Stränder och vattenområden	55
Särskilda kvalitetsområden	56
Korridorer och stråk	56
Jordbruks- och skogslandskap	57
Övriga områden	59
Naturreservat	59
Kommunala naturvårdsprojekt	59
Källhänvisning	62

DEL 1 - Inledning

Härnösands kommun, som en del av i Höga Kusten, erbjuder en mångfald av miljöer och naturområden för friluftsliv. Med havet, bergen och skogen har Härnösand goda förutsättningar att bli en framstående friluftskommun med ett stort utbud av upplevelser som bidrar till en hållbar tillväxt, attraktiva boendemiljöer och en god folkhälsa.

Invånare i Härnösand har idag närhet till ett rikt friluftsliv oavsett var i kommunen man är bosatt, vilket bör ses som en styrka gentemot större och mer exploaterade kommuner. Naturen finns precis runt hörnet och ger möjlighet till friluftaktiviteter för korta och längre vistelser. Till fots eller på cykel på land eller med kajak eller båt på vattnet. Närhet och utbud till naturområden har visat sig vara väldigt viktigt när det kommer till val av bostadsort. Med kommunens mål om att Härnösand ska växa så blir friluftslivets utveckling en viktig del för att få människor att flytta till Härnösand. Då friluftslivet till stor del baseras på de naturmiljöer som kommunen har att erbjuda behöver stor vikt även läggas på bevarandeåtgärder.

På senare år har intresset för friluftsliv ökat både i Härnösand, Höga Kusten och i stora delar av landet. Något som ger Härnösand en möjlighet att skapa tillväxt genom att strategiskt arbeta med friluftslivet. Att inkludera besöksnäringsspektivet i arbetet med friluftslivet är att tillgängliggöra det för fler, vilket även gör fler platser tillgängliga och attraktiva för kommunens invånare. Liket all annan utveckling av samhället behöver friluftslivet och vår omgivande natur inkluderas i planeringen. För ett hållbart samhällsbyggande bör kommunen ha en strategi för att förvalta och utveckla naturområden som nyttjas och kommer att nyttjas för friluftsliv. Att ta fram det här friluftsprogrammet är en del i det arbetet.

Med friluftsprogrammet vill Härnösands kommun bidra till att nå de nationella friluftslivsmålen, Höga Kustens besöksnäringstrategi, kommunens tillväxtstrategi och förverkligandet av kommunens Översiktsplan 2040. Läs mer om dessa under mål och strategier.

Vad är ett friluftsprogram?

Friluftsprogrammet är ett kommunalt styrdokument som skapar förutsättningar för en strategiskt hållbar utveckling av friluftslivet i Härnösand. Planen anger också utvecklingsområden med prioritering utifrån kommunens mål för friluftslivet, planens fokusområden och perspektiv på friluftslivet.

Det övergripande syftet med friluftsprogrammet är att tydliggöra kommunens mål och ambitioner för det rörliga friluftslivet. Men även skapa förutsättningar för att utveckla och bevara viktiga naturområden och miljöer för friluftsliv i kommunen så de kan vara ett komplement till utveckling av bebyggelse. Samtidigt ska programmet vara underlag för kommunens översiktliga planarbete samt vägledande vid detaljplanering och exploatering. Friluftsprogrammet är en viktig del i arbetet för att utveckla kommunens attraktivitet då det belyser och bygger vidare på befintliga styrkor.

Programmet ska skapa förutsättningar för ett tillgängligt och innehållsrikt friluftsliv och förtydliga ansvarsfördelningen mellan berörda kommunala nämnder samt redovisa kommunens behov av samverkan med föreningar, organisationer, näringsliv och andra externa parter.

Friluftsprogrammet är ett styrande dokument och består av ett programdokument med tillhörande digital karttjänst (bilder på kartorna finns i programmet men blir tydligare i den digitala karttjänsten). Förutom dessa två delar finns det även bilagor med sammanställningar från dialoger och inventeringar samt samrådsredogörelse.

Vem är programmet till för?

Friluftsprogrammet ska antas av kommunfullmäktige och ska vara vägledande för alla i arbetet med att utveckla Härnösand till en bättre plats att besöka, bo och verka i. Programmet är dock primärt ett stöd för kommunala förvaltningar och enheter som arbetar med samhällsplanering på strategisk eller detaljerad nivå; som bygglov, markfrågor samt fritidsförvaltning och utveckling. Programmet förtydligar även kommunens intentioner med friluftslivet för andra myndigheter, föreningar och invånare.

Utöver den kommunala organisationen kan programmet vara ett stöd för föreningar, företag eller privatpersoner som har ett intresse av att använda eller utveckla kommunens naturmiljöer för friluftsliv.

Vad är friluftsliv?

Vad friluftsliv är för något har under årens lopp förändrats och utvecklats utifrån att formerna för vad friluftsliv är har förändrats. Begreppet friluftsliv har olika betydelse för olika personer och intressen. Vissa menar att friluftsliv bedrivs i skogen eller på fjället, ofta en längre bit från civilisation, andra upplever friluftslivet i parker eller under promenader i skogen bakom huset. Så friluftsliv kan vara vandring eller promenad, cykling eller löpning, matlagning på stormkök eller vid tillrättalagd grillplats. Vad de olika aktiviteterna har gemensamt är vistelse ute i naturen utan krav på tävling.

Friluftslivet har också utvecklats under årens lopp till mer krävande aktiviteter som fått större betydelse och behovet av speciell utrustning har ökat. Friluftsliv kan nu även innefatta bergsklättring, terrängcykling, kajakpaddling, surfing, vintercykling, snöskoter med mera. Omfattning av friluftslivet är stor och olika aktiviteter som bedrivs i naturen fortsätter att öka.

Härnösands kommun väljer Naturvårdsverkets definition av friluftsliv som: ***”Friluftsliv är vistelse utomhus, i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.”***

Definitionen ger en generös tolkning av vad friluftsliv är, likt den stora mängd aktiviteter som idag bedrivs utomhus.

Värdet av att verka för friluftsliv

Friluftslivsarbetet är brett och spänner över flera politikområden; naturvård, tillväxt, jordbruk, skog, landsbygdsutveckling, folkhälsa, samhällsplanering, utbildning och forskning är några exempel. Nedan förklaras några av dessa närmare samt vilken påverkan ett välutvecklat friluftsliv bidrar med.

Figur 1: Naturvårdsverkets statistik för friluftsliv, hämtad 2022-10-31)

Tillväxt och näringsliv - Friluftsliv och vår natur påverkar och bidrar till många effekter i samhället, både för invånare och besökare. Friluftsliv är en motor för tillväxt genom att naturkvalitéer med hög tillgänglighet skapar förutsättningar för företag och föreningar att bildas och utvecklas. Friluftslivet och vår natur bidrar till att förbättra livskvaliteten, är en stark anledning till turism och val av bostadsort. Naturvårdsverket visar statistik på att 50% av befolkningen har valt boendeort utifrån friluftslivet (Naturvårdsverket 2022). Investerade medel i friluftslivet ger ofta mångdubbelt tillbaka till den lokala ekonomin. Studier i Finland visar på att för varje investerad euro i nationalparker och andra skyddade områden ger 10 euro tillbaka till den lokala arbetsmarknaden och ekonomin. Motsvarande studie i Skottland visade att ett investerat pund gav sju pund tillbaka. (Nationellt ramverk för vandringsleder, 2022).

Folkhälsa - Friluftslivet påverkar även folkhälsan och kan i förlängningen även minska kostnaderna för vård för regionens invånare. Enligt folkhälsomyndigheten kan gröna miljöer stimulera till mer rörelse och motion, men även minska stress och ge fler sociala sammanhang (Folkhälsomyndigheten 2021). Ett väl utvecklat friluftsliv bidrar alltså till det förebyggande arbetet av folkhälsan. Friluftsliv är relativt enkelt, tillgängligt och billigt vilket bidrar till att många kan delta.

God bebyggd miljö – Att verka för friluftslivet och lyfta fram gröna värden som ett komplement till den bebyggda miljön ger även bättre och attraktivare boendemiljöer. Tillgång till grönska i anslutning till den bebyggda miljön är en förutsättning för människors hälsa och välbefinnande men även attraktivitet som kan påverka bostadspriser. Den tätorts- och bostadsnära naturen blir extra värdefull eftersom den kan nyttjas oftare och av fler målgrupper än naturområden som ligger längre bort.

Ekosystemtjänster och biologisk mångfald – Att verka för friluftslivet är att värna om kommunens naturmiljöer så att fler kan använda, uppleva och lära av dem. Att värna naturmiljöerna är att skydda de värden som naturen ger oss helt gratis exempelvis bär- och svamp. Mer skyddad natur för friluftslivet bidrar till att värna den biologiska mångfalden och skydda redan idag utsatta arter.

Jämlikhet och jämställdhet – Att verka för friluftslivet kan reducera skillnader i samhället. För målgrupper som inte har naturen som en naturlig arena sedan tidigare, kan naturen upplevas som svårtillgänglig under stora delar av året. Målsättningen är att naturen ska vara så lättillgänglig att naturvanan utvecklas och ger möjligheter till återhämtning och naturupplevelser under alla årstider och i alla väder. För dessa målgrupper behöver trösklarna sänkas och mötet med naturen kan vara intuitivt lätt och lustfyllt. Därför är värdet av lättillgänglig och kommunicerade naturupplevelser, i närheten av tätort, kollektivtrafik samt gång- och cykelstråk särskilt viktigt.

Kunskap och utbildningsmiljö - Friluftslivsförandet belyser att när barn får vara utomhus och lära sig saker får de massor av hälso- och utvecklingsfördelar som de bär med sig hela livet. Att ha

lektioner utomhus ger barn ett fördjupat lärande genom att kroppen är i rörelse. Med naturen som klassrum stimuleras elevernas alla sinnen, vilket också ger bestående kunskap och mängder av hälsofördelar. Hållbara barn ger även hållbara vuxna och att lära sig om och vara ute i naturen gör att fler lär sig att ta hand om miljön (Friluftsrämjandet 2022).

Ett utökat friluftsliv

Ett utökat friluftsliv har huvudsakligen positiva effekter. Negativa följd effekter kan uppstå om inte förvaltningen av friluftslivanordningar och aktiviteter utförs för att möta det växande intresset och behoven från friluftsutövarna. Ökade besöksströmmar bidrar till att ökade möjligheter för kommunens tillväxt, samtidigt som det kan påverka genom ökat besöksstryck och slitage på kommunens natur- och friluftsområden. Något som i sin tur kan ha negativa följd effekter om det inte hanteras av kommunens för en hållbar utveckling på lång sikt. En ökad andel besökare i kommunens naturmiljöer har kunnat fastslås genom besöksmätningar i bland annat Smitingens naturreservat. För att möta ett ökat besöksantal så behöver kommunen planera för att de värden som finns på olika platser ska bevaras och inte slitas ut. Kommunen behöver även arbeta för att sprida belastningen genom att utveckla fler tillgängliga områden för friluftsliv.

Processen att ta fram Friluftsprogrammet

Arbetet med friluftsprogrammet har kunnat genomföras genom bidrag från LONA, Länsstyrelsens bidrag för lokala naturvårdsprojekt. Kommunens roll har varit att projektleda, samordna och forma programmet utifrån underlag från dialoger och inventeringar. Bidraget har främst använts till konsultstöd för att sammanställa allt framtaget material i projektet.

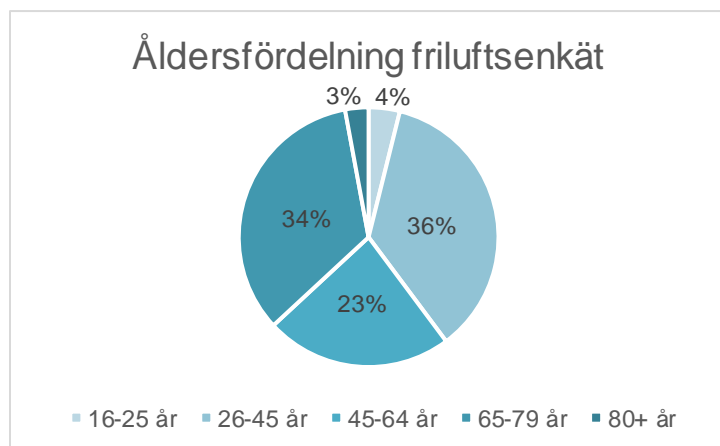
Friluftsprogrammet är framtaget med stöd från Naturvårdsverkets modell för kommunal friluftsplaning. Projektet att ta fram programmet pågick mellan åren 2019–2022 och innefattade flertalet aktiviteter.

Delaktiga aktörer vid framtagande av programmet var kommunstyrelseförvaltningens Utvecklingsenhet. Roller som fanns representerade var Översiktsplanering, Besöksnäring/Landsbygdsutveckling, Friluftsliv och GIS. En annan del av projektorganisationen innefattade samhällsförvaltningen och rollerna Fritidsutvecklare, Planekolog, Teknikhandläggare.

Kommunens planering och exploateringsråd (PEX-råd) har varit referensgrupp för friluftsprogrammet. Dessutom har ideella organisationer, som har kunskap om natur eller verksamhet i naturområden inom kommunen, bjudits in till att delta som extern referensgrupp.

Dialog och inventering

Vid framtagande av kommunens Översiktsplan 2040 genomfördes år 2019 tidiga dialoger för friluftslivet utifrån Naturvårdsverkets modell tillsammans med utvalda föreningar. Dialogerna var

starten för arbetet med att ta fram friluftsprogrammet och underlaget som samlades in vid dialogen finns att ta del av i dialogsammanställningen i Bilaga 1. Deltagande föreningar var bland annat Lantbrukarnas riksförbund, svenska turistföreningen, friluftsrämjandet, Naturskyddsföreningen, Härnösands seglarsällskap, cykelklubben, orienteringsklubben och Länsstyrelsen. Det totala deltagandet var cirka 15

representanter och en jämn fördelning mellan kvinnor och män.

För att samla in kunskap från allmänheten användes en digital enkät som kunde besvaras under två månader våren 2022. I enkäten fick de svarande peka ut viktiga platser för friluftslivet idag, men även visa på platser de ansåg skulle bevaras eller utvecklas. Enkäten genererade cirka 130 svar, då flera individer kunde svara flera gånger går det inte att utröna hur många enskilda svaranden det fanns på enkäten.

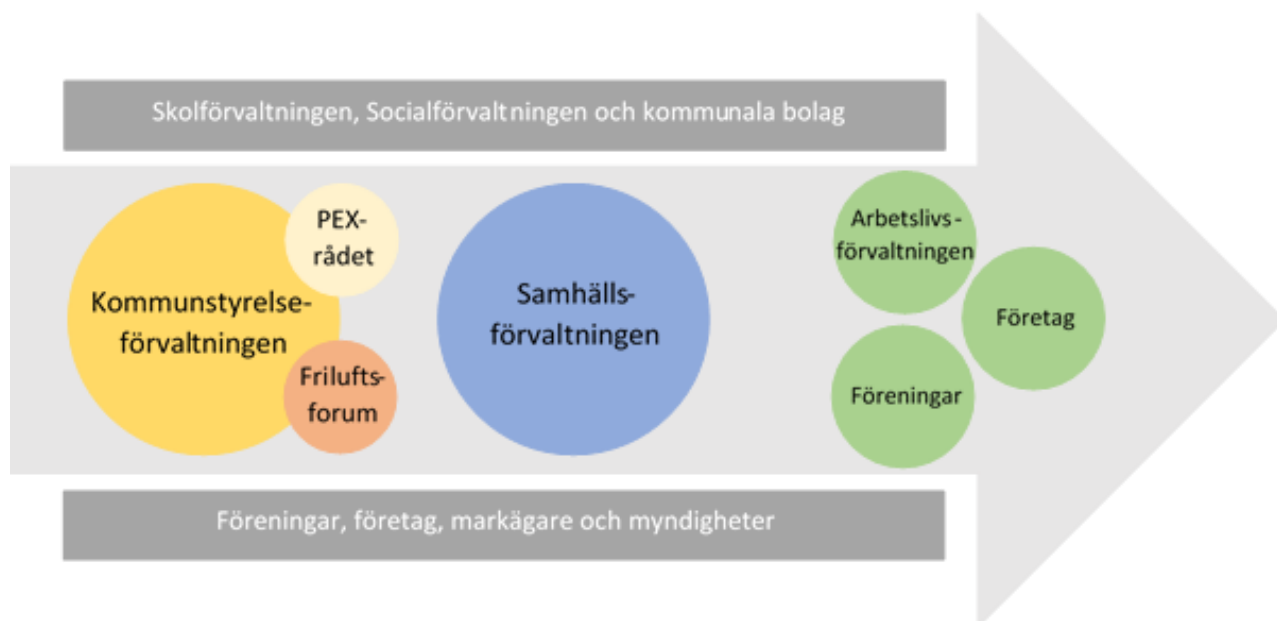
Åldersfördelningen av de svarande var jämnt fördelad mellan 26–79 år, lägre antal svaranden kunde urskiljas i åldrarna under 25 år och över 80 år.

Sommaren 2022 genomfördes inventeringar i ett urval av utpekade friluftsområden i översiktsplanen 2040. Föreningar och sommaranställda fick i uppdrag att inventera föreslagna friluftsområden i översiktsplanen, för att dokumentera dess tillgänglighet, brister och möjligheter. Resultatet från alla dialoger och den genomförda inventeringen presenteras i sin helhet i Bilaga 1.

Figur 2: Ett cirkeldiagram som visar på åldersfördelningen för svarande på friluftsenkäten.

Ansvarsfördelning och resurser

Ansvar för den kommunala friluftsplaneringen ligger på kommunstyrelseförvaltningen och utförs i samarbete med samhällsförvaltningen. Den strategiska planeringen och regional samt lokal samverkan rörande friluftslivet i kommunen ska drivas av kommunstyrelseförvaltningen och enheten för strategisk samhällsutveckling. Fysiska åtgärder och förvaltningen av kommunens friluftsområden drivs av samhällsförvaltningen, men kan med fördel inkludera fler såsom arbetslivsförvaltningen, föreningar eller näringslivet. Allt från strategi till planering, genomförande och underhåll ska ske i tät dialog mellan förvaltningarna med tydliga roller och ansvar. Friluftsplaneringen ska också vara tätt sammankopplad med all annan samhällsplanering samt kommunens naturvårdsarbete. Som politiskt råd finns ”Rådet för planering- och exploatering” (PEX-rådet) som ska vara ett stöd och referensgrupp vid det strategiska arbetet med friluftsplaneringen. *Friluftforum* är samverkansgrupp för frågor och aktiviteter med anknytning till friluftsliv, natur och besöksnäring mellan kommunen och aktörer berörda av dessa frågor. Kommunikationsåtgärder som exempelvis hemsida/skyltning/foldrar/kartor ska genomföras tillsammans med kommunens kommunikationsavdelning.

Figur 3: Illustration förslag organisationsstruktur för det fortsatta friluftslivsarbetet.

Kommunen ska i samverkan med Friluftsforum och PEX-rådet prioritera åtgärder från friluftsprogrammet och inkludera några åtgärder i varje års verksamhetsplanering och aktivitetsplanering. För bästa utväxling och utveckling av friluftslivet ska kommunstyrelseförvaltningens friluftstrateg bevaka olika bidrag, samverkansprojekt eller andra externa finansieringsmöjligheter genom att strategiskt och långsiktigt arbeta i projektförmedling med till exempelvis LONA för utveckling mot friluftslivet. För att kommunstyrelseförvaltningen och enheten strategisk samhällsutveckling ska kunna driva den strategiska friluftslivsutvecklingen och den strategiska planeringen behöver medel avsättas för detta.

För en fortsatt hållbar drift av friluftslivet bör medel för åtgärder och förvaltning avsättas hos samhällsnämnden. Dessa medel ska vara särskilda från annan fritidsutveckling, som utveckling av idrottsplatser, motionsspår, gym med mera. Detta är en förutsättning för att kunna ta del av externa medel för utveckling av friluftslivet.

Utöver tidigare nämnda kommunala förvaltningar bör friluftslivet utvecklas med alla förvaltningar i beaktning, social- och skolförvaltningen berörs särskilt av frågorna då deras användare (ex. skola och förskola, äldreomsorg) använder och behöver dessa miljöer för sin undervisning/omsorg.

Mål och strategier

Sveriges nationella friluftslivsmål

Naturvårdsverket har tagit fram tio mål för friluftslivet i Sverige. Utgångspunkten är att alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Det övergripande målet för dessa är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

1. **Tillgänglig natur för alla** - målet innebär att alla människor ska ha möjlighet att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet. Att känna sig välkommen, lockad och stimulerad av naturen är avgörande för att människans ska vistas i naturen.

2. **Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet** - målet sätter individens personliga val och engagemang i centrum. Länsstyrelserna och kommunerna har en viktig roll i friluftslivsarbetet där länsstyrelserna genom särskilda medel har anställt friluftssamordnare och väglett kommunerna i högre grad. De ideella organisationernas engagemang är avgörande för att kunna erbjuda aktiviteter och kunskap om friluftsliv.
3. **Allemansrätten** - Många friluftsanskiviteter sker på privat mark med allemansrätten som grund. Viktiga mål för friluftspolitikerna är att allemansrätten värnas och att allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.
4. **Tillgång till natur för friluftsliv** – målet innebär att friluftslivets behov säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande.
5. **Attraktiv tätortsnära natur** – målet innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga friluftsliv-, natur- och kulturmiljövärden.
6. **Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling** – målet innebär att friluftsliv och turism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark, hållbar utveckling och regional tillväxt.
7. **Skyddade områden som resurs för friluftslivet** - målet handlar om att naturområden ska göras attraktiva för friluftsliv och rekreation.
8. **Ett rikt friluftsliv i skolan** - målet innebär att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om en god miljö och hållbar utveckling enligt styrande dokument.
9. **Friluftsliv för god folkhälsa** - målet handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet.
10. **God kunskap om friluftslivet** - målet innebär att det bör finnas etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer.

AGENDA 2030 och friluftslivspolitikerna

Genom att främja friluftslivsarbetet bidrar vi till de 17 globala hållbarhetsmålen. I målet om hållbara städer och samhällen (mål 11), står det till exempel att vi behöver skapa säkra och inkluderande grönområden för alla. Sammanlagt 11 av de 17 målen har i olika grad koppling till

friluftslivspolitikerna enligt länsstyrelsen. Dessa kopplingar går även att studera mer hos folkhälsomyndigheten (Agenda 2030).

Regionala mål och strategier

Västernorrlands län ska ha ett rikt friluftsliv och naturen ska vara tillgänglig för alla. Det regionala arbetet med friluftsliv samordnas av länsstyrelsen utifrån de tio nationella målen för friluftsliv som beskrivits ovan.

Länsstyrelsen Västernorrland

Länsstyrelsen i Västernorrland arbetar med skydd och skötsel av värdefulla naturområden, exempelvis naturreservat. I Härnösands kommun finns 17 naturreservat. Några av dessa är mycket populära besöksmål såsom Smitingen Härnöklubb, Västanåfallet, Brånsån och det nybildade Mjällådalens naturreservat. Länsstyrelsen förvaltar och iordningsställer anordningar för friluftslivet beroende på besöksvärden. Målsättningen är att alla ska ha möjligheter till naturupplevelser och friluftsliv i skyddad natur. Ett flertal naturreservat är därför tillgänglighetsanpassade för att underlätta för besökarens mångfald av funktionsvariationer. I en del naturreservat finns det vindskydd, stugor, dass, vandringsleder informationsskyltar eller andra anordningar för friluftslivet. Länsstyrelsen samverkar med kommunen i skötsel och förvaltningsarbetet i flera naturreservat.

Naturum Höga kusten vid Skuleberget i Kramfors kommun drivs av länsstyrelsen och ordnar bland annat guidade turer och utställningar om naturen i området. Besökscentrum vid Västanåfallet är ett viktigt nav för naturintresserade och erbjuder tillfälliga uthyrningslokaler, utställningar samt försäljning av lokala hantverk och caféverksamhet under sommarhalvåret.

Länsstyrelsen har även upp i uppdrag att samordna och implementera den nationella folkhälsopolitiken och utifrån de nationella friluftslivsmålen leda och utveckla friluftspolitiken regionalt. Länsstyrelsen driver det regionala friluftsrådet där bland annat Härnösands kommun deltar.

Region Västernorrland

I den Regionala utvecklingsstrategin förkunnas det att Västernorrland som geografiskt område har en rad platsbundna och naturgivna förutsättningar, naturkrafter. Visionen fram till 2030 förutsätter att länets aktörer agerar ansvarsfullt och hållbart. På så sätt säkras ett konkurrenskraftigt näringsliv utan att riskera hälsosamma livsmiljöer och värdefulla kultur- och naturmiljöer. Västernorrlands natur har en stor betydande roll för människor som utövar friluftslivet, både för turismen och dess invånare. Denna turism har en ökad betydelse för regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Detta behöver ske på ett hållbart sätt och det betyder att människan som rör sig i naturen med stöd av allemansrätten behöver visa god hänsyn till andra friluftsutövare och markägare men också till naturvärden. Regionen har 2022 två regionövergripande projekt för friluftslivet som berör Härnösands kommun, ett av dem innefattar att skapa en regional ledorganisation för vandringsleder och det andra cykling i Västernorrlands län.

Västernorrlands museum

Västernorrlands museum är ett omtyckt besöksmål i Härnösand i naturnära omgivning. En del av muséets verksamhet utgörs av Murberget friluftsmuseum som är ett av de största friluftsmuseerna i Sverige med byggnader och miljöer som speglar bebyggelse, social historia, utbildningsväsende, kyrkans och socknens betydelse, vägväsendet, järnbruken, samisk kultur, efterkrigstiden och fåbodkultur. Under sommaren finns kunniga guider som visar området. Kyrkan, som är producerad på 1920-talet efter medeltida förebilder, är en omtyckt vigselkyrka. Området är öppet för besök året

om. Under sommarsäsongen erbjuds guidningar och en mängd aktiviteter i de historiska byggnaderna.

Strategiskt kulturarvsprogram för Västernorrland

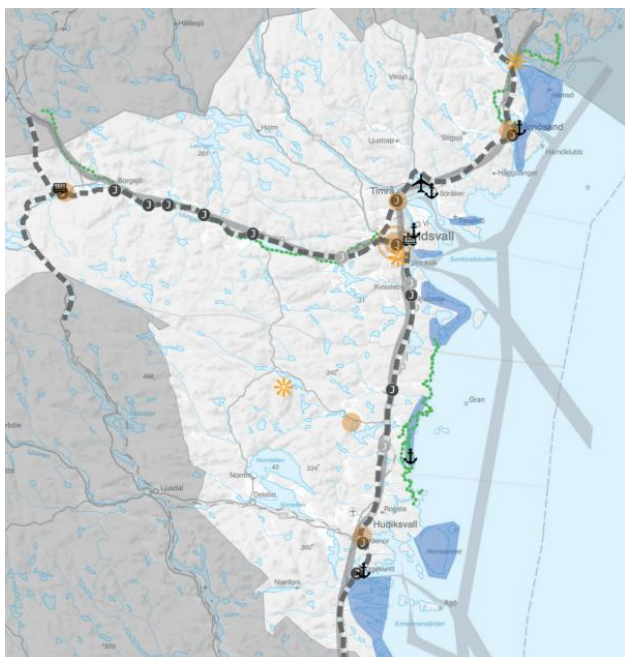
Strategiskt kulturarvsprogram för Västernorrland 2021-2024 utgör Region Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrlands gemensamma strategi för arbetet med kulturarv och kulturmiljö. Ambitionen är att programmet ska inspirera och kunna fungera som ett arbetsverktyg för alla som vill utveckla och använda Västernorrlands kulturarv. Länsstyrelsen ansvarar för det statliga kulturmiljöarbetet.

Höga Kusten

De senaste 10 åren har Höga Kusten varit en av Sveriges snabbast växande friluftsdestinationer, mellan 2010-2019 har antalet gästnätter ökat med 59% och destinationen växer därmed i betydligt snabbare takt än riksgenomsnittet som ökat med +19%. Höga Kustens identitet som friluftsdestination och fortsatta utveckling baseras på de naturmiljöer och aktörer som arbetar för att strategiskt utveckla och värna friluftslivet. Härnösands kommun samverkar med Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsviks kommuner i destinationsbolaget Höga Kusten destinationsutveckling för att gemensamt skapa förutsättningarna för en utökad hållbar besöksnäring. Höga Kusten Destinationsutveckling har tillsammans med andra berörda aktörer tagit fram en besöksnäringstrategi för Höga Kusten med visionen ”Alltid en nivå till – mot 2030” med missionen om att skapa en ”Attraktiv, hållbar och tillgänglig plats dit fler längtar”, både besökare och boende. Härnösands kommun har deltagit i framtagandet av denna strategi och hösten 2021 ställde sig Härnösands kommunstyrelse formellt bakom den framarbetade besöksnäringstrategin.

Sundsvallsregionen

Härnösand, Timrå, Sundsvall, Ånge, Nordanstig och Hudiksvalls kommuner samverkar sedan många år för en förbättrad livskvalitet och regional utveckling. En del i arbetet att samordna och se på samhällsplaneringen ur ett helhetsperspektiv. Sundsvallsregionen kan gemensamt skapa attraktivitet genom exempelvis samordnad friluftsplanering. I den framtagna utvecklingsinriktningen lyfter kommunerna fram gemensamma ställningstaganden. De av särskilt värde för friluftsplaneringen presenteras nedan:

Figur 4: Utvecklingsinriktning för Sundsvallsregionen

- Vi lyfter fram vårt enastående natur- och kulturlandskap som värdefullt och en viktig resurs för framtida utveckling. Helhetssyn och långsiktighet ska vara en utgångspunkt för planering av mark- och vattenanvändning i våra kommuner.
- Vi gör det möjligt för längre vandringar genom utveckling av S:t Olovsleden, Kustleden och en förlängning av Höga Kusten-leden. Kring dessa leder ska markanvändning som gynnar besöksnäringen prioriteras.
- Vi främjar besöksmål för kustturism som möjliggör hela resan med fritidsbåt längs kusten. Där anpassas markanvändningen för att utveckla infrastruktur och bebyggelse som gynnar besöksnäring.

Kranskommuner

För Härnösands kommun är det av särskild vikt att driva frågor av intresse för friluftsplaneringen tillsammans med kranskommunerna, då många lokalt värdefulla områden för friluftslivet sträcker sig över till kringliggande kommuner. Resultatet från invånardialogerna lyfter fram flera områden att verka för tillsammans. Nedan presenteras ett urval:

Figur 5: Strukturbild över kranskommunerna och stråk för friluftslivet.

- Längre leder kan gå över kommungränser exempelvis en förlängning på Höga Kusten-leden mot Kramfors och en vandringsled från Häggdånger mot Timrå. Med ambitionen att knyta ihop Härnösand med Höga Kusten och med Destination Sundsvall.
- Eksjön och de stora Myrområdena i Viksjö kommun del sträcker sig över till Timrå och utpekas som särskilt värdefulla för friluftsliv.
- Naturresevatnen är populära för friluftslivet. Under 2022 invigdes Mjällådalens naturreservat som befinner sig både över kommungränsen av Timrå och Härnösands kommun.

Lokala mål och strategier

Härnösands kommuns tillväxtstrategi

I Härnösands kommuns tillväxtstrategi till 2040 är målsättningen att växa till 30 000 invånare och möjliggöra för 11 500 arbetstillfällen till år 2040. Att strategiskt arbeta för friluftslivet bidrar till att skapa förutsättningar för att nå båda dessa mål. Nedan bryts de 6 delmålen i tillväxtstrategin ned och deras koppling mot det strategiska arbetet med friluftslivet förtydligas.

Gemensam kraft: Att verka för att utveckla kommunens friluftsliv är ingenting som en organisation eller myndighet kan genomföra på egen hand. Kommunen kan genom sin planering skapa rätt förutsättningar för att föreningslivet, företag och privatpersoner ska använda och själva utveckla friluftsupplevelser i kommunens naturmiljöer.

Utbildning som får människor att växa: Kommunens naturmiljöer är en grundläggande förutsättning för utbildning och lärande över alla åldrar. Desto mer vi vet om naturen, desto mer samhörighet känner vi med den och vill ta hand om den. Att lägga grunden för att känna sig trygg och bekväm i naturen kräver att vi vistas i naturen. Därav är kommunens friluftsområden och naturmiljöer i närhet av skolor och förskolor särskilt viktiga. Bevarande och utvecklandet av gröna skolgårdar och skolnära skogar är viktiga förutsättningar för utomhuspedagogiken.

Företagsamhet: Höga Kustens och Härnösands företagsamhet baseras till stor del av unika naturmiljöerna som finns här. Att verka för att strategiskt utveckla och skydda dessa miljöer och värden tillsammans med närings- och föreningslivet kommer i sin tur bidra till att skapa fler arbetstillfällen.

Den trygga och personliga livsmiljön: I Härnösands kommun har alla nära till en naturmiljö, vilket är en viktig del i att ha en trygg och personlig livsmiljö. Det finns redan idag platser som möjliggör ett personligt friluftsliv för många målgrupper. Men en variation av friluftsområden och upplevelser bör spridas i alla kommunens delar för att tillgodose behovet och uppnå målet om en trygg och personlig livsmiljö.

Hållbarhet genomsyrar allt: Att verka för friluftslivsutveckling handlar till stor del om att skydda viktiga naturmiljöer och tillgängliggöra andra miljöer för fler. Vid rätt hantering bidrar detta arbete till att eftersträva både ekologisk, social och ekonomisk hållbar utveckling av kommunen.

Ett starkt växande varumärke och ökade reseolymer skapar planeringsutmaningar med krav på stödjande infrastruktur och fysisk planering, men också en utmaning kring potentiellt ökat slitage. Detta är ytterligare ett incitament att arbeta långsiktigt och hållbart i utvecklingsarbetet. Att minimera negativa och maximera turismens (friluftslivets) positiva effekter. Härnösand i Höga Kusten ska vara en plats som visar engagemang, medvetenhet och handlingskraft.

Infrastruktur är basen för utveckling: Att verka för tillgängligheten till naturen och friluftslivet innefattar att inkludera behovet av utveckling av sammanlänkande infrastruktur. Det kan vara att tillgodose behovet av infrastruktur i form av transportstråk för olika färdstätt till kommunens friluftsområden eller att minska barriärerna som samma transportstråk kan skapa. Framför allt är den gröna och blå infrastrukturen särskilt viktig, för att nå delmålet bör kommunens naturområden knytas samman med denna typ av infrastruktur.

Härnösands kommuns översiktsplan

Många av kommunens natur- och friluftsområden får nya funktioner olika säsonger. Sommartid är våra vattenmiljöer välbesökta badplatser, kanotleder och fiskeområden. På vintern förvandlas de till välbesökta skridskoisar, skid- och skoterleder. Många platser efter Härnösands kust är även populära för vågsurfing. Dessa förändringar ska inkluderas i vår planering av friluftslivet för att skapa platser och målpunkter som är användbara av många under hela året. Härnösands frilufts- och naturområden har olika identitet och karaktär, vilket ska beaktas vid utveckling och bevarande av dessa områden.

Organiserat friluftsliv återfinns i kommunens friluftsområden och naturreservat som innehåller och eller kan utvecklas med fler skyltade vandringsleder med friluftslivsanordningar exempelvis bänkar och grillplatser för ett tillgängligt friluftsliv. Utöver dessa platser finns natur- och vattenmiljöer som är värdefulla för friluftslivet men som inte behöver utvecklas i samma omfattning utan där naturen

får vara. Om det finns enskilda platser i dessa områden som ska utvecklas behöver detta genomföras tillsammans med markägarna.

Friluftsprogrammet ska beakta och uppfylla nedanstående riktlinjer och ”att göra” punkt.

Riktlinjer för friluftslivsarbetet från översiktsplanen:

- I Härnösand ska vi ha ett regionalt besöksnäringssperspektiv när utveckling för friluftslivet planeras.
- Friluftslivs- och naturområdenas identitet och karaktär ska styrka dess utveckling och dess omfattning.
- Utvecklingen av kommunens och friluftslivsområden ska ske i samråd med dess användare.
- Organiserade friluftslivsområden ska i första hand utvecklas i anslutning till gång-, cykel- och kollektivtrafikstråk för att vara tillgängliga för fler.
- Inkludera friluftslivsmålen vid planering av och för friluftslivet i Härnösands kommun.

”Att göra” punkter från översiktsplanen:

- Uppföljning på friluftslivsmålen i den kommunala friluftslivsplaneringen.

Figur 6: Mark och vattenanvändningskarta från Översiktsplan 2040, gällande Natur och friluftsliv.

Härnösands kommuns naturvårdsprogram

Naturvårdens uppgift handlar både om att skydda och förvalta värdefulla områden och arter och att möta människors behov av att använda naturen och allt som naturen ger. Med stöd av lagstiftningen i miljöbalken kan kommunen verka för skydd och hänsyn i naturmiljön. Härnösands kommun bedriver en del egna naturvårdsprojekt, där många av dessa har gett mervärden för friluftslivet, exempelvis Godstjärn och Lövudden-Gådeåleden som idag är populära platser för tätortsnära friluftslivsutövande.

Härnösands kommun har ett befintligt naturvårdsprogram från 2008 som beskriver värdefull natur i kommunen. Till programmet fanns en bilaga för friluftslivet som vid antagande av friluftslivsprogrammet kommer att bli inaktuell. Härnösands strategiska friluftslivsarbete ska fortsatt gå hand i hand med arbetet med naturvård framöver.

Ett åtgärdsprogram för naturvård antogs i december 2022 som pekar ut åtgärder för naturvård fram till 2032.

Friluftsprogrammets målsättning

Målsättningen och strategierna för Härnösands kommuns friluftslivsarbete (Grön) kommer att ta avstamp och förankras i friluftspolitikens tio mål (Blå), för att se till att strategin uppnås har indikatorer tagits fram som siktar mot 2030 (Grå).

Härnösands målsättning för friluftslivet	Övergripande mål & strategier	Indikatorer 2030
<p>Kommunen ska i sin samhällsplanering förstärka den upplevda och faktiska tillgängligheten till kommunens naturområden. Tätortsnära friluftsområden ska ses som mötesplatser, med möjlighet utbildnings- och integrationsfrämjande och bör utvecklas därefter. Verka för tydlighet och tillgänglighet i form av entréer, skyltning och information. Friluftslivet ska kommuniceras med samma tydlighet som för besökare.</p> <p>Härnösands kommun ska strategiskt och långsiktigt arbeta i projektform för att söka extern finansiering via t.ex. LONA.</p>	<p>Tillgänglig natur för alla – <i>Nationellt friluftsmål.</i></p> <p>God bebyggde miljö</p> <p><i>Sveriges miljömål</i></p> <p>Hållbara städer och samhällen – <i>Mål 11, Agenda 2030</i></p> <p>Den trygga och personliga livsmiljön – <i>Härnösands kommuns tillväxtstrategi</i></p> <p>Höga Kusten är en plats dit allt fler längtar – både som besökare och boende <i>Höga Kustens besöksnäringstrategi mot 2030.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Kommunens tätortsnära friluftsområden är utvecklade i enlighet med friluftsprogrammets riktlinjer. Tydligare information om kommunens utbud av friluftsupplevelser på kommunens hemsida, och i relevanta forum t.ex. HKT/HKD, LST, digitala plattformar och nätverk. Härnösands kommun ska bli årets friluftskommun minst en gång under programperioden.
<p>Kommunen ska fortsätta att kontinuerligt föra dialoger med allmänheten, föreningar och näringsliv om utveckling och bevarande av viktiga områden för friluftslivet. Vid utveckling av ett specifikt område ska dess användare få möjlighet att bidra.</p> <p>Fritidsbanken har en viktig roll för det jämlika friluftslivet och är en del i kommunens strategiska arbete med friluftslivet.</p>	<p>Starkt engagemang och samverkan – <i>Sätta individens personliga val och engagemang i centrum". Nationellt friluftsmål.</i></p> <p>Gemensam kraft – Härnösands tillväxtstrategi</p> <p>Lokalborna besöksnäringens främsta företrädare – Höga kustens besöksnäringstrategi mot 2030.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Friluftsföreningar, skolverksamhet och eller privatpersoner har deltagit vid alla större utvecklingsprojekt, ex. vid planering eller genomförande. Friluftforum samverkar och arbetar kontinuerligt för att utveckla friluftslivet i Härnösand. Utbudet av friluftsutrustning på Fritidsbanken har ökat
<p>Kommunen ska ta fram ett informationsmaterial eller lyfta fram annat myndighetsmaterial om allemansrätten på kommunens kanaler. Materialet kan användas i utbildande syfte och med fördel marknadsföras till skola och utbildningsdelarna av organisationen.</p>	<p>Allemansrätten –</p> <p><i>"Värna allemansrätten och att allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten". Nationellt friluftsmål.</i></p> <p>Hållbarhet genomsyrar allt – <i>"Härnösands kommuns tillväxtstrategi"</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Det finns utbildningsmaterial av olika format att ta del av om allemansrätten på kommunens hemsida. Det finns ex. en informationsskylt eller utbildningsstig om allemansrätten i någon av kommunens tätortsnära friluftsområden.
<p>Den kommunalt ägda skogen för friluftsliv ska skötas med långsiktigt hållbart och försiktigt skogsbruk för att främja ett aktivt friluftsliv. Naturområden ska värderas högt utifrån friluftslivets ekologiska, sociala och ekonomiska värden och vägas mot annan utveckling.</p> <p>Kommunen ska, för att utveckla och bibehålla ett aktivt friluftsliv, genom att förvärva eller på annat sätt säkra markområden för friluftslivsändamål.</p>	<p>Tillgång till natur för friluftsliv –</p> <p><i>"Säkerställa möjligheter till friluftslivet genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande" Nationellt friluftsmål.</i></p> <p>Ekosystem och biologisk mångfald <i>Mål 15 Agenda 2030</i></p> <p>Hållbarhet genomsyrar allt – <i>"Härnösands kommuns tillväxtstrategi"</i>.</p> <p>Den trygga och personliga livsmiljön <i>"Härnösand kommuns tillväxtstrategi"</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> Skogsområdena har vårdats på ett sätt som har bevarat höga naturvärden och samtidigt fortsatt vara populära besöksmål i invånarnas vardag. Inventering och säkerställande av tätortsnärafriluftsområden har genomförts. Det finns en budget för strategiska markinköp för friluftsliv.

Tätortsnära Friluftsområden ska tillgängliggöras genom att få ta plats i planering, utveckling och förvaltning. För att bli attraktiva behöver några av områdena utvecklas med entréer, skyltning och andra faciliteter. Den tätortsnära naturen ska utvecklas ur ett besöksnäringssperspektiv för att skapa en helhet med den byggda miljön.	Attraktiv tätortsnära natur – <i>”Värna tillgången till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga friluftsnatur- och kulturmiljövärden”.</i> <i>God bebyggd miljö</i> <i>Sveriges miljömål</i> Infrastruktur är basen för utveckling – ”Härnösands kommuns tillväxtstrategi” Turistanpassad tillgänglighet – ”Höga Kustens besöksnäringstrategi”	<ul style="list-style-type: none"> • De tätortsnära friluftsområdena har utvecklats enligt friluftsprogrammet riktlinjer. • De tätortsnära friluftsområdena besöks av fler målgrupper vid en uppföljningsenkät. • Det totala besöksantalet har ökat i tätortsnära friluftsområden.
I Härnösand ska vi ha ett regionalt besöksnäringss- och landsbygdsutvecklingsperspektiv när utveckling för friluftslivet planeras.	Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling – <i>”Att friluftsliv och turism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark, hållbar utveckling och regional tillväxt”</i> Företagsamhet – ”Härnösands kommuns tillväxtstrategi” Höga Kusten är en plats dit allt fler längtar – både som besökare och boende. ”Höga Kustens besöksnäringstrategi mot 2030”.	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunen deltar aktivt i regionala samarbeten kring friluftslivet. • Gemensamma friluftspjoker har utvecklats, som exempelvis längre vandringsleder och dess grafiska profil.
Härnösand ska skydda fler områden som naturreservat eller likvärdigt. Kommunens befintliga naturreservat är populära för friluftsliv och rekreation, vilket bör beaktas när nya naturreservat tillskapas.	Skyddade områden som resurs för friluftslivet – <i>”Göra naturområden attraktiva för friluftsliv och rekreation”.</i> Hållbarhet genomsyrar allt – <i>”Härnösand kommuns tillväxtstrategi”</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Det finns fler kommunala naturreservat som skyddar områden med höga värden. • Naturreservatens värden går att ta del av genom information som en del av friluftsupplevelsen i området.
Skolskogar och naturområden i närheten av skola och förskola ska värderas högt och ses som en del av utbildningsmiljön. Kommunens skolor ska uppmanas använda sig av utomhuspedagogik.	Ett rikt friluftsliv i skolan – <i>”Att förskolor och skolor bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling”</i> <i>God utbildning för alla</i> <i>Mål 4 Agenda 2030</i> Utbildning som får människor att växa – <i>”Härnösand kommuns tillväxtstrategi”</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunens skolor och förskolor har fått vara delaktiga i att peka ut vilka naturområden som är viktiga för dem i sin verksamhet. • Skolor och förskolor i närheten av naturområden har varit delaktiga vid utvecklingen av utbildningsmiljöer i området.
Kommunen ska förutom att utöka tillgängligheten till naturen, bibehålla en mångfald av naturupplevelser samt uppmanas skola, vård, omsorg och föreningsliv att använda sig av naturen	9. Friluftsliv för god folkhälsa – <i>”Skapa goda förutsättningar för människor att vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet”</i> <i>Sveriges folkhälsomål</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Genomfört utbildningsinsatser eller initiativ eller insatser i den fysiska miljön som uppmanar fler målgrupper att ta sig ut i kommunens naturområden.

och friluftsområden som en arena för aktivitet.	Den trygga och personliga livsmiljön – <i>”Härnösands kommuns tillväxtstrategi”</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerligt genomfört kommunikation och information som uppmuntrar fler målgrupper att ta sig ut i kommunens friluftsområden.
Härnösand ska vara tydliga i sin kommunikation gällande friluftslivet i kommunen. Friluftspaneringen är ett kontinuerligt arbete som innefattar att fortsätta inhämta data och synpunkter kring friluftslivet i kommunen och i sin tur uppdatera programmet eftersom.	10. God kunskap om friluftslivet – <i>”Säkra tillgången till etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv”</i> .	<ul style="list-style-type: none"> • Kontinuerliga mätningar och dialoger med allmänheten hur kommunens områden för friluftsliv används och uppfattas.

Friluftslivets regelverk

Allemansrätten

Allemansrätten gör det möjligt för alla att röra sig fritt i naturen oavsett förutsättning. Allemansrätten stärker – i längden – folkhälsan med en god fysik och psykisk hälsa eftersom utevistelse och friluftsliv ger människan ett jämlikt välbefinnande. Däremot är inte allemansrätten bara en rättighet utan innebär också en skyldighet. Den som använder allemansrätten och vistas i naturen har därför också en plikt att ta hänsyn till både naturen, markägaren, djurlivet och andra besökare. Huvudregeln för allemansrätten är att inte förstöra eller störa naturen och här får du som människa vistas utan att fråga om lov. Du kan paddla, plocka bär, ströva, ta en promenad, slå upp ett tält eller bara sitta på en sten i skogen.

När det gäller naturreservat, nationalparker eller andra skyddade områden så gäller särskilda regler eller områdenas föreskrifter som kan innebära begränsningar på allemansrätten. För att skydda dessa områdenas unika värden kan det vara förbjudet att elda, cykla, tälta eller ha en hund okopplad.. Ett annat exempel på en föreskrift som går utanför allemansrätten och det är fågel- och sälskyddsområden. Dessa har besöksstid bara en viss tid på året.

Miljöbalken

Riksintresse för friluftsliv

Härnösands kommun har ett riksintresse för friluftsliv, **Smitingen-Härnöklubbs naturreservat**. Kommunens vision är att utveckla detta område för besöksnäring och friluftsliv genom en camping i samspel med naturen vilket är inskrivet i reservatsföreskrifterna.

Områden för friluftslivsutveckling där det finns fornlämningar och skyddade kulturmiljöer ska samråd med Länsstyrelsen ske.

Riksintresse för totalförsvaret

Riksintresset för totalförsvaret och dess påverkansområden ligger i områden i Härnösands kommun där rekreation och friluftsliv nyttjas flitigt, exempelvis Härnös och Skärsvikens skjutfält och sjöövningområden. Då dessa platser är av riksintresse kan de inte pekats ut som friluftsområden i friluftsprogrammet. Men det bör belysas att dessa naturområden är av stort värde för det rörliga friluftslivet och att en fortsatt samverkan med totalförsvaret ska eftersträvas.

Riksintressen för naturvård innefattar:

- Gådeåns vattensystem
- Ångermanälvens södra del
- Härnökusten
- Barsviken

Natura-2000

Inom kommunen finns fem områden som klassas som Natura-2000 områden. Värdefull natur i EU samlas i nätverket Natura-2000 och klassas som riksintresse. Natura-2000 har tillkommit med stöd av EU:s habitat- och fågeldirektiv och syftar till att skydda naturtyper, djur och växter samt att förhindra att arternas livsmiljöer förstörs för framtida generationer.

- Smitingen/Härnöklubb- Ett skogs- och bergsområde med vegetationsklädda havsklippor mot öppet hav.
- Vägsjöknasen - Ett kalkrikt naturskogsområde av typen västlig taiga.
- Latmansmon - Har raviner med en värdefull population av sötgräs.
- Vänta litets grund - Grundet har klassats som en av mest värdefulla utsjöbankarna i Bottniska viken då den skiljer sig från övriga genom sin rika förekomst av blåmusslor. Grundet har även ett stort värde som lekplats för strömming.
- Habborn - Ett område med skogslandskaps fåglar och andra arter som är beroende av gammal skog, området ligger till stor del i Kramfors kommun.

Riksintresse för kulturmiljövård

Härnösands kommun har 3 områden av riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap 6 § i Miljöbalken. Områdena i kommunen är som följande:

- **Gustavsvik – Ramvik [Y 23]** – en samlad varvsmiljö med en militärhistorisk bakgrund belägen vid Ångermanälvens utlopp.
- **Härnösand 8 [Y 21]** – Härnösand har en speciell roll i Norrlands historiska utveckling och kulturliv. Dess mångsidiga förvaltningsfunktioner, den äldsta strandbundna planstrukturen och framträdande nyklassicistiska karaktärsbyggen.
- **Vägnön [Y 22]** – Exempel på norrländsk kuströsemiljö med stråk av bronsåldersrösen.

Naturresevat och annan skyddad natur

Naturresevat bildas för att värdefulla fjäll och myrar, ängar och hagar, skogar och vatten och alla de arter som finns ska bevaras och göras tillgängliga för naturupplevelser från nu och i all framtid. Naturresevat finns även till för att tillgodose friluftslivets intressen. I Sverige finns det 5000 naturresevat där både länsstyrelser och kommuner placerat skyddsformen för de olika områdena med stöd av det 7 kapitlet i Miljöbalken. Naturresevatet kan innehålla allt från öppna kulturlandskap till myrar, till vattendrag, till naturskog och till marina miljöer.

Naturresevaten har alltid ett beslutsdokument som beskriver syftet med skyddet och föreskrifterna samt en skötselplan. I föreskrifterna brukar allemansrätten tas upp om det inskränker på rättigheterna eller inte. Härnösands kommun har 17 naturresevat som varierar från grunda havsvikar med rik

biologisk mångfald till klapperfält som visar spåren efter landhöjningen till kommunens flera hundraåriga tallar. Det är allt från sällsynta lavar till skyddsvärd urskog och till flodpärlmusslor. Flera av dessa är särskilt intressanta för friluftslivet i kommun, dessa presenteras mer ingående under Del 3 – Övriga områden.

Strandskydd

Strandskyddet finns till för att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och bevarandet av goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land samt i vattnet. En generell bestämmelse för strandskyddet är 100 meter vid medelvattenstånd från strandlinjen ut i vattenområdet och på land enligt Miljöbalkens 7 kapitel. Detta innefattar alla sjöar, vattendrag och kuster i Sverige. Härnösands kommun har däremot utökat strandskyddet till 200 meter längst en del sträckor med höga skyddsvärden vid kusten. Strandzonerna som tillkommer av strandskyddet ska inte privatiseras eller upplevas privata med exempelvis privata bryggor eller anläggningar utan vara tillgängliga för allmänhetens tillgång till vattenområden

Fridlysning

Enligt kapitel 8 i Miljöbalken stöds fridlysning utifrån artskyddsförordningen. Fridlysning innebär ett förbud mot att plocka, döda, fånga eller samla in/skada svampar, växter och djur. Däremot gäller inte detta alltid utan det finns undantag under jaktsäsonger.

Nedskräpning

Enligt 15 kap. 26 § Miljöbalken Får ingen skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde till eller insyn till. Lag (2016:782). Sophantering i naturen kan vara en svår fråga, då fler sopkorgar inte brukar minska nedskräpningen utan snarare kan öka mängden skräp. Det bästa är att i detta fall placera sopkärl vid friluftsområdenas entréer och informera användare av området att ta med sig skräpet tillbaka dit vid vistelse i naturområdet. I områden där inte kommunen är markägare bör hantering ske i samverkan med markägare, framför allt vid utveckling av exempelvis längre vandringsleder ska iordningställda platser med sophantering finnas efter vägen för att reducera nedskräpning.

Samrådsplikt

Enligt 12 kap. 6§ Miljöbalken framgår bestämmelser för samrådsplikt. Det är en viktig punkt för friluftslivet eftersom det handlar om verksamheter eller åtgärder som väsentligt kan ändra naturmiljön och där anmälnings- och tillståndsplikt inte gäller. Vandrings-, rid- och cykelleder samt anordningar av lägerverksamheter eller tävlingar är några exempel på aktiviteter och friluftsanläggningar som behöver samråd. Friluftsprogrammet kommer att samrådas då det föreslår dessa typer av förändringar, det här innebar att dessa ändringar inte behöver samrådas vid genomförande. Åtgärderna behöver ändå kommuniceras och förankras hos allmänhet och föreningar innan genomförande då inte alla har möjlighet att ta del av friluftsprogrammet.

Diken och stängsel

Något som inskränker på allemansrätten är diken och stängsel där människans möjlighet att ta sig till områden som omfattar allemansrätten. Miljöbalkens 26 kapitel beskrivs bestämmelserna om just diken och stängsel. Exempel kan vara att sätta krav på stängsel att de ska ha en grind för en möjlig och fri passage för allmänheten till och från naturen enligt allemansrätten.

Plan och bygglagen (PBL)

Plan och bygglagen är den lag i Sverige som reglerar samhällets krav på byggande och planering av vatten och mark. Planeringsprocessen syftar till att avväga och samordna olika intressen i ett tidigt

skede. Friluftsliv är ett allmänt intresse som behöver beaktas som en avvägning mot andra intressen, men även ska utvecklas på mark lämplig för ändamålet. Ett exempel är att inte utveckla kommunala friluftsområden på förorenad mark, för att minimera skador på människa och miljö i ett senare skede. Härnösands kommuns översiktsplan är det styrdokument i enlighet med PBL som är vägledande vid utveckling och bevarande för friluftslivet.

Kulturmiljölagen (KML)

Kulturmiljölagens (KML) övergripande syfte är att skapa en garanti för nuvarande och kommande generationers tillgångar till en stor mängd av kulturmiljöer. Denna lag har bestämmelser som handlar om att skydda viktiga delar av kulturarvet som exempelvis skydd av värdefulla byggnader, såsom kyrkliga kulturminnen, fornfynd, fornlämningar och vissa kulturföremål. Vid utveckling för friluftslivet är det framför allt viktigt att beakta och inkludera fornlämningar och kulturarv som en del av utvecklingen. Att lyfta fram historia och kulturmiljöer skapar även ett mervärde för utvecklingen av platsen.

Friluftslivets andra påverkansområden

Fritidsfiske

Fritidsfiske ingår inte i allemansrätten däremot så får man fiska fritt med spö och vissa andra handredskap längs med kusterna och i Sveriges fem största sjöar. I andra vatten så krävs det fiskekort eller annat tillstånd. Härnösands kommun har ett tillgänglighetsanpassat fiskeområde vid namn Värptjärn som är en del av Fällebergets friluftsområde. Värptjärn underhålls av Sportfiskeklubben Strömslåndan tillsammans med kommunen. Det finns ca 2000 fiskevårdsområden i Sverige som förvaltas av fiskevårdsföreningar, 143 av dem finns i Västernorrlands län och 8 i Härnösands kommun.

Förbudsskyltar

Enligt

Skyltar som avvisar allmänheten från ett visst område som är av betydelse för friluftslivet får bara finnas uppsatta efter tillstånd från kommunen. Enligt 5§ Lag (1998:814) med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning (LGS). Kommunens beslut kan överklagas till länsstyrelsen.

Rätten att färdas över annans mark bör även sättas i sammanhang med övrig lagstiftning som reglerar tomt, plantering samt hemfridsbrott.

12 kap 4 § brottsbalken, Den som olovligen och på annat än väg färdas över tomt eller plantering, eller över någon annan mark som kan skadas av detta, döms för tagande av olovlig väg till böter eller fängelse i högst sex månader. Lag (2017:442).

Samt, 4 kap 6 § brottsbalken; Den som olovligen intränger eller kvarstannar där annan har sin bostad, vare sig det är rum, hus, gård eller fartyg, döms för hemfridsbrott till böter.

Inom den så kallade hemfridszonen får markägaren markera privat mark genom staket, planteringar med mera. Hemfridszonen är det område som allmänheten inte får beträda. Hela fastigheten kan dock inte alltid betraktas som privat mark, man kan som markägare inte räkna med skydd för exempelvis badbryggor eller ängslador.

Eldning

Eldning är ingen självklar rätt enligt allemansrätten även om det höjer upplevelsen och är en central del i många individers friluftsliv. Eldas det är det den personens skyldighet att hålla koll på att elden inte sprider sig, skadar djur, växter eller marken som den befinner sig på. Länsstyrelsen eller kommunen kan utfärda eldningsförbud i naturområden där det finns risk för brand. Eldningsförbud har varit vanligt under somrar med höga temperaturer och mycket torka under en längre tidsperiod. I områden där det finns ett intresse av att elda och är lämpligt bör kommunen uppföra grillplatser för att underlätta för att eldning sker på ett tryggt sätt.

Lokala ordningsföreskrifter

Lokala ordningsföreskrifter är ett tillägg till ordningslagen. Ordningslagen är en svensk lag som innehåller särskilda föreskrifter om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. De lokala ordningsföreskrifterna ska hjälpa till att framställa ordning på offentliga platser och se till att människornas egendom och hälsa inte kommer till skada. För Härnösands kommuns lokala ordningsföreskrifter finns informationen på kommunens hemsida, under styrande dokument.

Hundar i naturen

Lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter i paragraf 16 framgår det att mellan 1 mars och 20 augusti måste man ha tillsyn på sin hund i naturen. Lagen syftar till i princip alla naturmarker, inklusive större parker och liknande. Denna lag finns till för att skydda de vilda djuren, både fåglar och däggdjur, under de mest känsliga tiderna när djuren har ungar.

Figur 7: Illustration från kommunens klimatanpassningsplan.

Ett förändrat klimat

Alla ekosystem påverkas av klimatförändringarna och ett allt varmare klimat har omfattande konsekvenser för de svenska naturmiljöerna. Något som i sin tur påverkar användarna av naturmiljöerna, i första hand arter som behöver dem för att överleva men även människan för utövande av friluftsliv. Ett tydligt exempel är den svenska fjällmiljön, där varmare temperaturer, minskat snötäcke och en stigande trädgräns förväntas få omfattande negativa konsekvenser i framtiden (Naturvårdsverket, 2022).

Ett förändrat klimat kommer att innebära varmare temperaturer och fler och intensivare nederbördsmängder. Det här kommer i sin tur att påverka naturmiljöerna som används för

friluftslivet idag, men även vilka friluftaktiviteter som kan genomföras i framtiden. Kortare säsonger med snö, begränsad snömängd, tid med minusgrader att begränsa aktiviteter som kräver snö och eller is. Något som i sin tur resulterar att framtidens friluftsliv kan komma att se annorlunda ut.

I Härnösands kommun produceras idag snö för att kunna upprätthålla skidspår och skidbackar under en säsong. Det här är vanligt i de flesta svenska kommuner som har liknande anläggningar och skapar möjligheten till en längre skidsäsong. Ett varmare klimat kan exempelvis komma att kräva en utökad produktion av snö under längre tidsperiod.

DEL 2 – Friluftslivet i Härnösand

Härnösand har i dag flera etablerade friluftsområden i kommunen, de flesta är tätortsnära. Utöver platser för tillgängligt och organiserat friluftsliv finns viktiga naturmiljöer som har höga värden för friluftslivet. Variationen av miljöer för olika typer av friluftslivsaktiviteter är en styrka att värna och bygga vidare på. Friluftsprogrammets ”del 3” kommer att tydliggöra vilka områden som kommunen tillsammans med andra aktörer behöver göra insatser.

Invånardialoger som genomfördes i arbetet med friluftsprogrammet visar på att många invånare och föreningar har en stolthet och engagemang kring kommunens friluftsliv. Flera lyfter att kommunen är unik i sitt slag om att ha nära och tillgängliga naturupplevelser av hög klass. Dialogerna visar även på att det finns en stor kunskap kring naturen i kommunen, hos allmänhet och föreningar. Den här kunskapen behöver friluftsarbetet sprida och förstärka. Naturvärden och friluftsutvecklingen behöver gå hand i hand och komplettera varandra.

Friluftsliv för alla

För att friluftslivet ska kunna spela en central roll i människors vardag behöver det finnas attraktiva och besöksvärda naturområden, en annan förutsättning är att de behöver veta om att dessa områden finns, vad de kan göra där och hur de kan ta sig dit. Naturvårdsverket menar på att *”Tillgänglighet handlar om människors kunskap om att friluftsområden existerar och deras föreställningar om hur tillgängliga områdena är. Att känna sig välkommen till, lockad och stimulerad av naturen är avgörande för att områden ska användas”*. En viktig del för att tillgängliggöra friluftslivet är att arbeta aktivt och strategiskt med frågorna. Det här friluftsprogrammet är en central del i det.

Att utöva friluftsliv och vistelse i en naturmiljö är gratis och kan genomföras av alla människor, men deras individuella möjlighet att ta sig ut i naturen kan skilja sig kraftigt åt. Steget ut i naturen kan vara stort då friluftsliv ofta är socialt, ekonomiskt och kulturellt betingat. Steget för att komma ut i naturen är ofta längre om man exempelvis har en funktionsvariation. Detsamma gäller om man har föräldrar som är födda utanför Europa. Äldre och yngre befolkning kan uppleva ungefär samma svårighet gällande fysiska hinder, både i naturen och på vägen dit. Det kan vara svårframkomliga stigar, friluftsanordningar som inte är tillgänglighetsanpassade, brister i kollektivtrafik, avsaknad av gång- och cykelstråk eller parkeringsplatser. Det kan även vara sociala eller psykiska aspekter såsom att inte ha sällskap som följer med ut i naturen eller rädslor kopplade till vistelser i natur/skog. Det

kan även vara tillgången till utrustning, där ovana utövare av friluftslivet kan uppfatta att det krävs avancerad och kostsam utrustning.

Ålder, kön, geografisk hemvist, socioekonomisk och etnisk grupptillhörighet påverkar hur människor värderar olika friluftslivsaktiviteter och hur friluftslivet ser ut. Därför är det av största vikt att förstå olika målgruppers förutsättningar, planera för olika målgruppers behov, men även i samverkan med dessa målgrupper.

Linköpings kommuns samrådsförslag på friluftsprogram pekar ut några framträdande mönster hos olika målgrupper som kan ses som exempel:

- Ungdomar ägnar sig mer åt fysiska eller identitetsbyggande aktiviteter som orientering, löpning, terrängcykling och klättring. Även fiske är viktigt.
- Äldre människor ägnar sig mer åt vardagsnära friluftaktiviteter som skogspromenader och stavgång. Äldre kvinnor är särskilt aktiva.
- Kvinnor ägnar sig mer åt vardagsnära friluftsliv som promenader och strövande i skog och mark och aktiviteter med djur, exempelvis ridning och hundpromenader.
- Män ägnar sig mer åt aktiviteter som tar mer tid i anspråk och kräver planering och särskild utrustning, en större fysisk ansträngning eller att man måste befinna sig på en specifik plats.

Fiske och jakt är aktiviteter där skillnaden mellan könen är särskilt stor.

- Medelklassen, exempelvis akademiker och tjänstemän inom näringslivet och offentlig sektor, är mer aktiva än andra socioekonomiska grupper och kan ses som det moderna friluftslivets bärare.
- Människor med utomnordisk bakgrund hör till de minst aktiva, speciellt de som inte har ett västerländskt ursprung.
- Boende på landsbygden ägnar sig mer åt aktiviteter som jakt, fiske och bärplockning.

(Linköpings kommuns samrådsversion av friluftsprogram, 2022)

Härnösands kommun har alla möjligheter att skapa ett friluftsliv för alla då den finns en mångfald av upplevelser och naturmiljöer av olika slag. Storskalig vildmark som är svårtillgänglig och tätortsnära friluftsområden som är lättillgängliga, samt allt däremellan. I tätorten Härnösand är 80 % av befolkningen bosatt, vilket innebär att en stor del kan nå något eller flera av kommunens föreslagna tätortsnära friluftsområden inom bara någon kilometer från sin bostad. Det som kan behöva vidareutvecklas är möjligheterna att ta sig dit, tillgängligheten inom området och informationen kring området. Men även ett aktivt arbete med olika målgruppers behov, att sänka trösklarna för fler att ta sig ut i naturen. Att engagera fler i friluftslivsarbetet kan även skapa ett intresse för friluftslivet i sin helhet. Det ska friluftsprogrammet och det fortsatta arbetet fokusera på som en del i att uppnå friluftslivsmålsättning 2 (Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet).

Utomhuspedagogik

Utomhuspedagogik innefattar att använda naturmiljöer som ett klassrum för barn och vuxna då det ger flertalet mervärden, exempelvis fungerar stressreducerande och ökar koncentrationsförmågan, förenar teori och praktik då processer kan studeras i sin naturliga miljö (s.k. förstahandsupplevelser). Studier vid Linköpings universitet visar på att behovet av förstahandsupplevelser ökar desto mer stillasittande människor blir.

Forskningen kring utomhuspedagogik handlar i stora drag om lärmiljöernas koppling till inlärningseffekter. Men även hälsofrämjande platser, stress och koncentrationsförmåga, den fysiska aktivitetens betydelse för skolresultaten, friluftsliv som ett redskap för undervisning, samband mellan

lärande för hållbar utveckling, mötet mellan modern teknik och utomhusundervisning (Linköpings universitet, 2022).

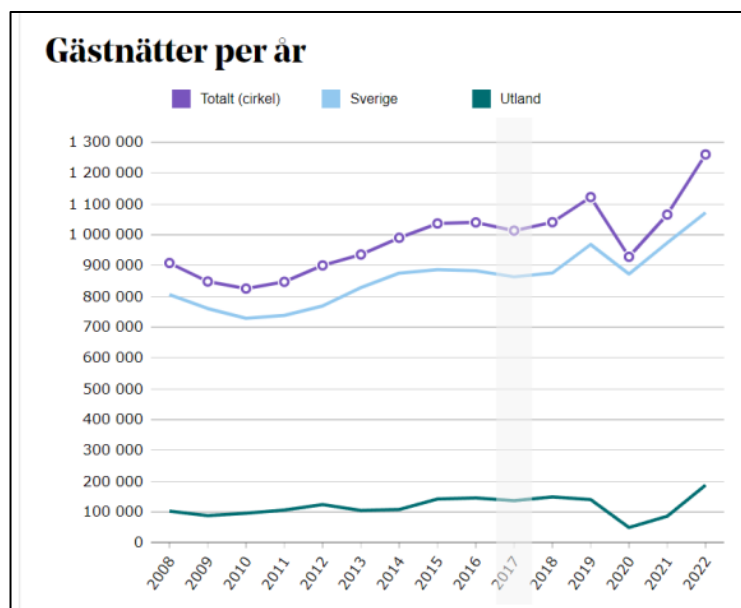
Det här berör det åttonde nationella friluftslivsmålet (Ett rikt friluftsliv i skolan). Många föreningar, förskolor och skolor i Härnösands kommun arbetar redan med denna typ av pedagogik, men det kräver i sin tur att det fortsatt finns bra och tillgängliga naturområden i närheten av skola, förskola och omsorg. Något som är en central del vid framtagande av friluftsprogrammet men även behöver beaktas i det fortsatta arbetet med att förverkliga programmets intentioner. I det fortsatta arbetet ska föreningar, skolor och förskolor uppmuntras att använda utomhuspedagogik men även inkluderas i utvecklingen av tätortsnära friluftsområden. ”Utbildningsstigar” eller särskilda platser för lärande i naturmiljöerna kan med fördel utvecklas framöver.

Naturturism

Att utveckla Härnösands kommun för natur- och kulturturism har många positiva effekter för besökare och invånare. Det kan generera fler arbetstillfällen, bättre kommersiell service i hela kommunen och en mer levande landsbygd. Att utveckla friluftslivet för besökare är också till fördel för lokalinvånarna då det ofta genererar tydliga och tillgängliga naturupplevelser, exempelvis är skyltning ofta tydligare till platser som är utvecklade för besökare från andra län och länder. Ett levande och attraktivt natur- och kulturlandskap är även en viktig del i att utveckla kommunerna och attrahera nya invånare. Härnösand har tillsammans med resterande kommuner i Höga Kusten många besökare, framför allt under sommarhalvåret. Statistiken för gästnätter i Västernorrlands län har ökat på senare år, med en kraftig uppgång 2019 med en senare nedgång 2020, båda som kan antas förklaras av effekter från covid-19. År 2021 och 2021 har gästnätterna ökat. (se figur nedan).

Turismen i Västernorrlands län och Höga Kusten kommunerna baseras till stor del på de naturupplevelser som platsen har att erbjuda. Något som ger Härnösand en stor möjlighet för tillväxt och näringslivsutveckling. Men även ett ansvar, att värna naturen för att kunna erbjuda naturupplevelser av kvalitet även i framtiden. Därför är det av största vikt att turismen utvecklas på ett sätt som är hållbart, både miljömässigt, socialt och ekonomiskt. Särskilt viktigt att beakta är att minimera slitaget på naturmiljöer och begränsa behovet av transporter med bil. Det här behöver beaktas både av kommersiella aktörer som det offentliga. Kommunen har vid framtagande av Översiktsplan 2040, beaktat båda dessa aspekter, men det behöver fortsätta genomsyra efterföljande planering och verksamhet.

Figur 8: Statistik på gästnätter i Västernorrland (Källa: Tillväxtverket, 2022). Gästnätter för 2022 är inte helt redovisade vid planens framtagande.

Barriärer för friluftslivet

Fysiska barriärer för friluftslivet är ofta infrastruktur, bebyggelseexploatering eller annan av människan skapad utveckling som kan hindra människor (samt växter och djur) att röra sig fritt i naturen. Denna infrastruktur kan det många gånger vara svårt att råda bot på då den krävs för att upprätthålla andra delar samhällsviktiga delar. Däremot är det av värde att beakta tillgänglighetsperspektivet och viktiga stråk för friluftslivet vid framtida utveckling. Det kan handla om att skapa passager och länkar med även spara och värna grönstruktur mellan områden för att minimera dessa barriärer. I arbetet med friluftsprogrammet har vissa barriärer utpekats särskilt. Dessa presenteras nedan:

- Större vägar exempelvis E4, 90, 331, 718.
- Järnväg
- Tättbebyggda miljöer efter exempelvis vattenområden
- Industri och verksamhetsområden som kan vara svåra att ta sig genom

Figur 9: Exempel på större vägar i Härnösands kommun som kan upplevas som barriärer för friluftslivet (källa: NVDB, 2022).

Upplevda barriärer kan delvis vara det som presenterades under avsnittet ”Friluftsliv för alla”, exempelvis socioekonomiska eller kulturella aspekter. Men även ovana eller rädsla för naturen, eller upplevda krav på viss typ av utrustning. Arbetet för friluftsliv i kommunen bör försöka reducera eller minska dessa fysiska och upplevda barriärer på olika sätt.

Korridorer och stråk

För att skapa fler längre sömlösa upplevelser för friluftslivet, kan korridorer och stråk skapa länkar mellan viktiga naturområden. Gröna stråk skapar även spridningskorridorer för djur och växter som är särskilt viktigt i våra tätbebyggda miljöer. Längre leder fungerar ofta som länkar för människor mellan olika platser och naturmiljöer. Inom tätort kan gång- och cykelbanor eller andra stigar skapa dessa korridorer mellan friluftsområden. Att förstärka dessa med skyltning eller grönstruktur förtydligar kopplingen.

Kommunikation och information

Att kommunicera kring friluftsliv och naturmiljöer är en viktig del av att tillgängliggöra det för fler och att skapa attraktivitet. Det här är en del av Härnösands strategi för att nå det första nationella friluftsmålet (1. Tillgänglig natur för alla) men berör även det tredje (3. Allemansrätten). Att göra naturområden mer lättillgängliga behöver inte alltid betyda skyltning av alla områden även om det kommer att föreslås i det här friluftsprogrammet. Kartläggning, planering, information och kommunikation av framför allt tätortsnära områden gör mycket för tillgängligheten för ovana friluftsutövare.

Det är värdefullt att verka för att kommunikationen ska ha en rödtråd och tydlig avsändare för att skapa transparens och tydlighet. Informationen ska vara väl avvägd för varje enskild plats och återges på ett sådant sätt att alla kan ta del av den utifrån sina egna förutsättningar. Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har tagit fram en handbok för tillgängliga natur- och kulturmiljöer som stöd för detta arbete (Naturvårdsverket, 2022).

På kommunens hemsida finns information om friluftslivet under avsnittet ”Kultur & fritid” på sidan ”Sport, fritid och friluftsliv”. Här finns information om kommunens vandrings- och mountainbikeleder, campingar, grillplatser och fiske. Kommunen har även en hemsida som heter ”Mitt Härnösand” som är mer riktad mot besökare, där många friluftsupplevelser och besöksmål samlats under ”Upptäck Härnösand” (Härnösands kommun, 2022).

Det kan vissa gånger vara svårt att särskilja information om friluftslivet från övrig idrott och motion, något som behöver beaktas i det fortsatta arbetet. Det ska vara enkelt att hitta information om och för friluftslivet, vilket kommer att kräva åtgärder och samordning av kommunikationen i framtiden. Framför allt behöver kartor med kommuninformation gällande friluftslivet hållas uppdaterade och lättillgängliga. Det här kan med fördel samordnas med Höga Kusten destinationsutveckling som även de kommunicerar kring kommunernas friluftslivsupplevelser och besöksmål (läs mer nedan gällande appar).

Det finns nationella riktlinjer och ramverk för kommunikation och information kring vandringsleder (se källhänvisning: ramverk för vandringsleder) samt hur de kan utvecklas, organisation och förvaltning. Dessa riktlinjer och ramverk ska användas i Härnösands arbete med kommunikation och information gällande kortare och längre vandringsleder.

Telefonapplikationer (app)

Härnösands kommun var mycket tidiga med att utveckla en app för att underlätta för naturupplevelser och friluftsliv. Redan 2017 utvecklades Härnösands Naturguide som fortfarande finns tillgänglig i exempelvis i App Store. Härnösands kommun är även en del av Höga Kustens destinationsutvecklings app som heter "Höga Kusten". Här presenteras och samlas alla kommunernas friluftsupplevelser och besöksmål. För att informationen ska vara korrekt i appen är det av största vikt att kommunen tillhandahåller ny information när åtgärder genomförs lokalt.

Kommunen ska vara restriktiv med att ta fram fler applikationer då det enbart innebär att informationen sprids än mer och blir svårare för användaren att ta del av. Utveckla och förstärk befintliga informationskanaler i stället för att ta fram nya om det inte är av särskild vikt.

Foldrar och informationsmaterial

Härnösands kommun tar inte fram informationsfoldrar i samma utsträckning idag, då en stor del av användarna tar del av sin information digitalt. Länsstyrelsen har tryckta foldrar för en del naturreservat. För kommunens del är det av större vikt att samordna och kommunicera kring alla naturmiljöer för friluftslivet, vilket i det fallet kan och bör genomföras både i tryckt och digitalt format.

Övrigt informationsmaterial från myndigheter eller föreningar gällande ex. allemansrätten kan med fördel återanvändas i Härnösands kommuns arbete med friluftslivet. Det kan dock behövas ett godkännande från den specifika aktören innan om det inte framgår i materialet.

Skyltning och grafisk profil

En del av de utvecklingsförslag som kommer att presenteras nedan innefattar att arbeta med skyltning av leder, entréer och till områden. Denna skyltning ska gärna hålla samma grafiska profil i alla områden för att skapa en igenkänning och trygghet för användarna. Skyltningen för längre leder eller områden som knyter samman Härnösand med exempelvis Höga Kusten ska gärna samordnas med Höga Kusten Destinationsutveckling och berörda kommuner för att skapa en sömlös upplevelse över kommungränserna.

Entréer

Härnösands kommun ska fortsätta utveckla tydliga entréer till kommunens tätortsnära friluftsområden, en entré kan innefatta en skylt med karta över områdets stigar, grillplatser och andra upplevelser. Helt enkelt något som visar på att besökaren har kommit till ett friluftsområde och vad som gäller där. Det är vid eller i anslutning till entréerna som exempelvis parkeringar, sophantering, busshållplatser eller cykelställ kan utvecklas för att underlätta för fler att ta sig till eller använda området utan att för den del behöva göra onödiga ingrepp i naturmiljön.

Markägande

Kommunen är markägare av många av de i friluftsprogrammet tätortsnära friluftsområdena, det här innebär ett ansvar men skapar också stora möjligheter för kommunen att utveckla dessa platser. Där kommunen inte är markägare, vilket är de flesta andra områden utpekade i friluftsprogrammet, behöver utvecklings- och bevarandearbetet utföras i samverkan med markägaren i fråga. Vid utveckling av längre vandringsleder kan det vara särskilt komplicerat då det kan innebära flera hundra olika markägare.

Flersäsongsperspektiv

Många av Härnösands områden av intresse för friluftslivet får olika funktion och värden under olika säsonger. Många friluftaktiviteter kan genomföras oavsett säsong, men kan komma att ställa högre eller andra krav på den som utför aktiviteten. Likväl gäller det tillgängligheten till områden för friluftsliv. Platser som kan vara lättillgängliga under barmarkssäsong kan bli mycket mer otillgängliga vid vintersäsong, därför är det av vikt att anta ett flersäsongsperspektiv vid planering och genomförande av åtgärder för friluftslivet. Särskilda insatser som främjar aktivitet utanför typisk friluftssäsong bör främjas. Till exempel att tillgängliggöra vandring under vintersäsongen.

Konflikter i användning av friluftsområden

Friluftslivet bör beakta att det kan uppstå och finns konflikter mellan olika friluftslivsintressen som använder samma platser/miljöer. Några exempel är skidåkning i anläggningarnas skidspår och promenad, cykling och vandring på stigar/leder samt jakt och annat friluftsliv. En mångfald av friluftslivsaktiviteter ska dock fortsatt uppmuntras och allemansrätten värnas. Däremot kan information kring områdets användning skapa en förståelse för andra friluftslivsutövare, exempelvis skylta leder för mountainbike kan ge en medvetenhet till de som vandrar att där kan det även komma cyklister.

Idébank

I arbetet med friluftslivsprogrammet för Härnösands kommun har flera idéer och åtgärder lyfts fram i för att utveckla friluftslivet i kommunen. För att samla alla dessa idéer och åtgärder har friluftslivsprogrammet en idébank. Idébanken är ett internt arbetsdokument som under programperioden

kan uppdateras kontinuerligt med nya förslag. Idébanken kopplas till friluftsprogrammets utvecklingsförslag för olika områden där Idébanken kan vara ett värdefullt underlag för olika insatser i utpekade områden för friluftsliv.

Idébanken ligger publikt på kommunens hemsida www.harnosand.se/friluftsliv.

DEL 3 - Utvecklingsförslag

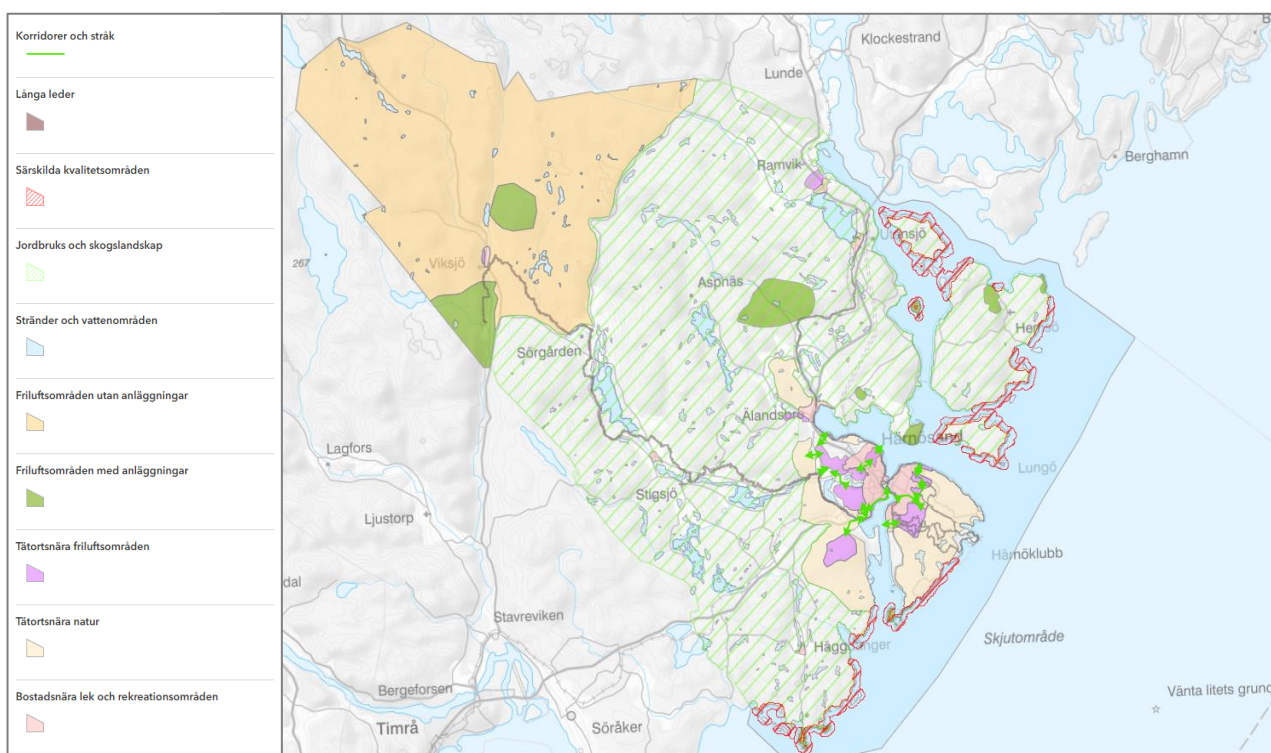
I det här avsnittet presenteras friluftsprogrammets utvecklingsförslag, det vill säga hur och var i Härnösands kommun som insatser ska genomföras för friluftslivet framöver. Förslaget är indelat i 10 kategorier hämtade från Naturvårdsverkets modell. Kategorierna har alla en beskrivning och en riktlinje för utveckling, men även en koppling mot översiktsplanens riktlinjer.

Kategorier:

- Bostadsnära lek- och rekreationsområden
- Tätortsnära friluftsområden
- Tätortsnära natur
- Grönstråk/-korridor
- Friluftsområden med anläggningar
- Friluftsområden utan anläggningar
- Långa leder
- Stränder och vattenområden
- Jordbruks- och skogslandskap
- Särskilda kvalitetsområden

Riktlinjen är en standard som ska beaktas oavsett geografiskt område. Riktlinjen är framtagen utifrån insamlade underlag såsom dialoger och inventeringar i projektet med friluftsprogrammet. I övriga fall ska alltid platsens karaktär och dess användare kunna vara med och styra utvecklingen.

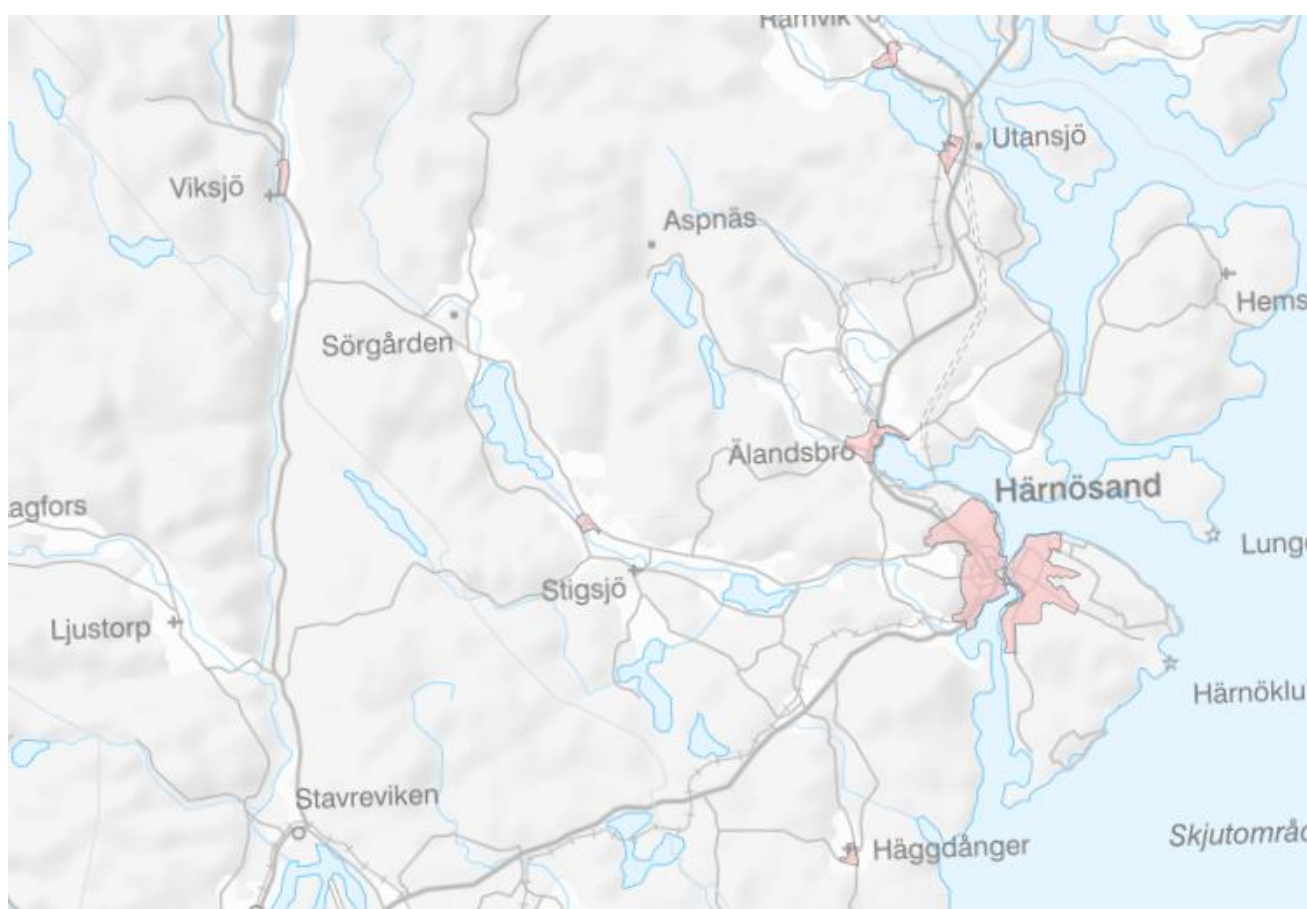
Riktlinjerna innebär inte alltid utveckling, utan kan vara generella beskrivningar av områdets/kategoriens värden för friluftslivet i Härnösand. I nästa del presenteras kategorierna med platsspecifika indelningar och utvecklingsförslag där det finns några framtagna. Där det inte finns några av programmet utpekade utvecklingsförslag finns det alltid möjlighet att kolla Idébanken.

Figur 10: totalkartan för friluftsprogrammet.

Bostadsnära lek- och rekreationsområden

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Bostadsnära lek- och rekreationsområden	Den bostadsnära naturen spelar en central roll för folkhälsa, integration och biologisk mångfald. Det är på dessa platser i vår kommun där alla kan ta sig ut och som är många barns första möte med naturen på egen hand. Det kan vara en parkmiljö, likväl som en skogsdunge, en skolskog eller en naturelekplats.	Grönstrukturen ska prioriteras lika högt som bebyggelsestrukturen för att skapa attraktiva livsmiljöer. Sammanhängande grönstråk ska utvecklas för att skapa förutsättningar för god folkhälsa och biologisk mångfald.	Kring skola, förskola och äldreomsorg är parker, grönytor och skogsdungar särskilt viktiga för att kunna uppleva natur i sin vardag. Dessa områden och övrig bostadsnära natur ska ses som ett värdefullt komplement till den byggda miljön.

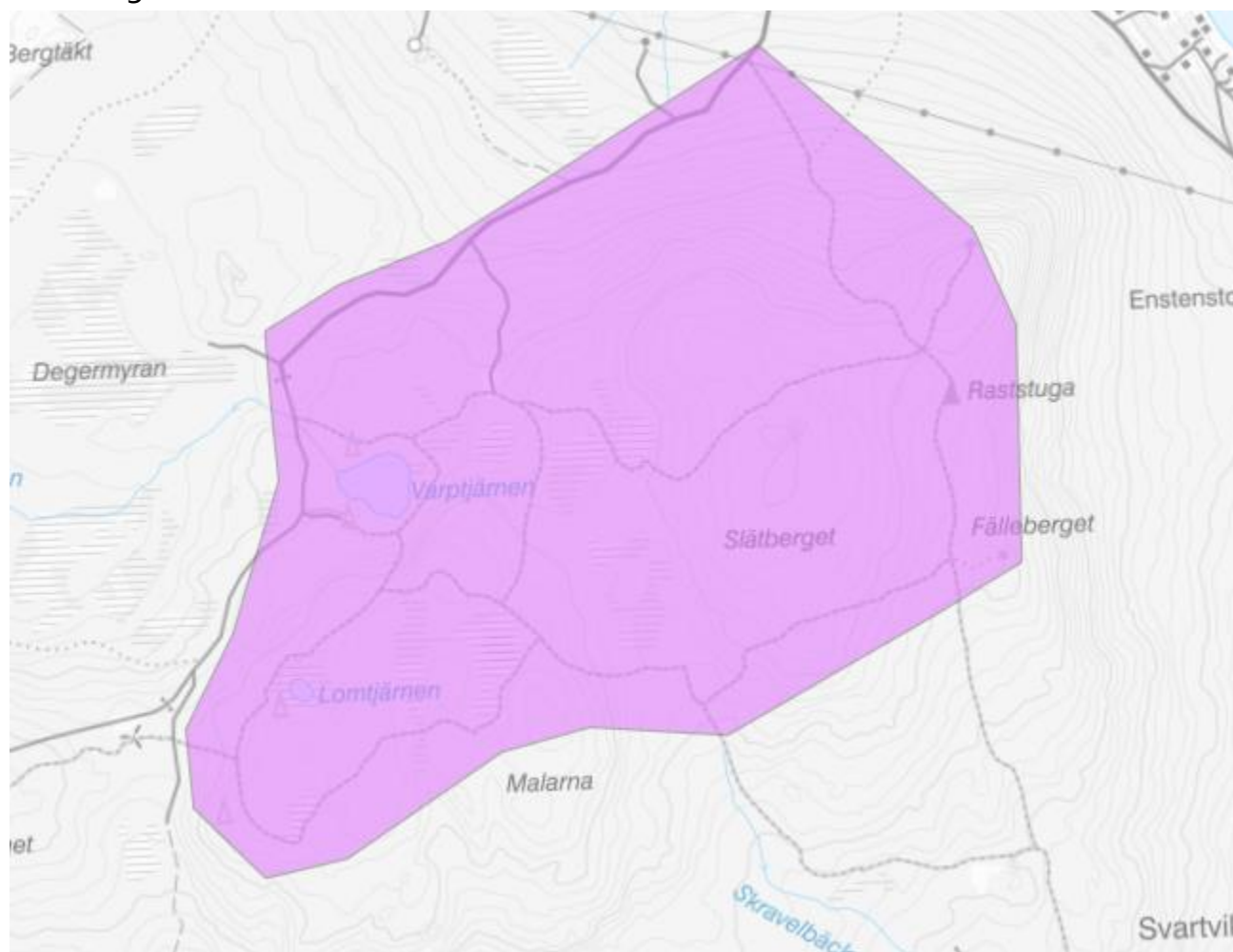

Inom Härnösands tätort och kommunelsentrum finns många värdefulla bostadsnära lek- och rekreationsområden. Enskilda områden pekas inte ut av friluftsprogrammet, delvis för att det skulle innefatta flera hundra områden och delvis för att det inte finns nog med kunskap för att peka ut dessa områden idag. Bostadsnära natur kan nämligen innefatta ett mindre naturområde, likväl som en parkmiljö eller en dunge bestående av tre träd och en sten. Bostadsnära lek- och rekreationsområden har ett högt om än många gånger ett osynligt värde. Det är i dessa små naturmiljöer som barn, äldre och individer med exempelvis funktionshinder kan få en egen naturupplevelse, då det inte kräver förflyttning till ett friluftsområde. Kring skola, förskola och äldreomsorg är parker, grönytor och skogsdungar särskilt viktiga för att kunna uppleva natur i sin vardag. Dessa områden och övrig bostadsnära natur ska ses som ett värdefullt komplement till den byggda miljön.

Tätortsnära friluftsområden

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Tätortsnära friluftsområden	<p>Större naturområden, ca 1–3 km², iordningställda för friluftsliv på gång- och cykelavstånd från tätorten, dvs. högst 1 km.</p> <p>Tätortsnära friluftsområden är den vardagsnära naturen som omsluter tätortens bebyggelse. Dessa områden har höga sociala värden och är många individers första möte med naturen.</p>	<p>Den vardagsnära naturen i Härnösand är särskilt värdefull och viktig att värna då den är tillgängliga för många målgrupper. Många av dessa är friluftsområden som ska utvecklas med faciliteter som ex. skyltning, bänkar och vindskydd. Skogsbruk ska utföras varsamt och bebyggelseutveckling ska inte förekomma om det inte är för allmänhetens tillgänglighet.</p>	<p>De tätortsnära friluftsområdena ska fungera för organiserat friluftsliv genom att tillgänglig- och tydliggöras för fler. De ska ha tydliga entréer med dass och avfallshantering, skyltade större leder och stigar, spänger och tillgänglighetsåtgärder där det finns möjlighet och behov. Övriga faciliteter såsom vindskydd, grillplatser och utsiktspunkter ska utvecklas på strategiska platser i området.</p>

Fälleberget

Fälleberget är tätortsnära friluftsområde cirka fem kilometer söder om Härnösand, med höga sociala- och naturvärden. Här finns flera vandringsleder och friluftsfrämjandets stuga (Fällestugan) samt Värptjärn som erbjuder put and take fiske med inplanterad fisk och tillgänglighetsanpassad brygga. Naturen karaktäriseras av hållmarker omväxlande med myrar och småtjärnar. Längs lederna finns flera fågelspelsplatser. Myrmarkerna framför allt Degermyran i friluftsområdet är populära för

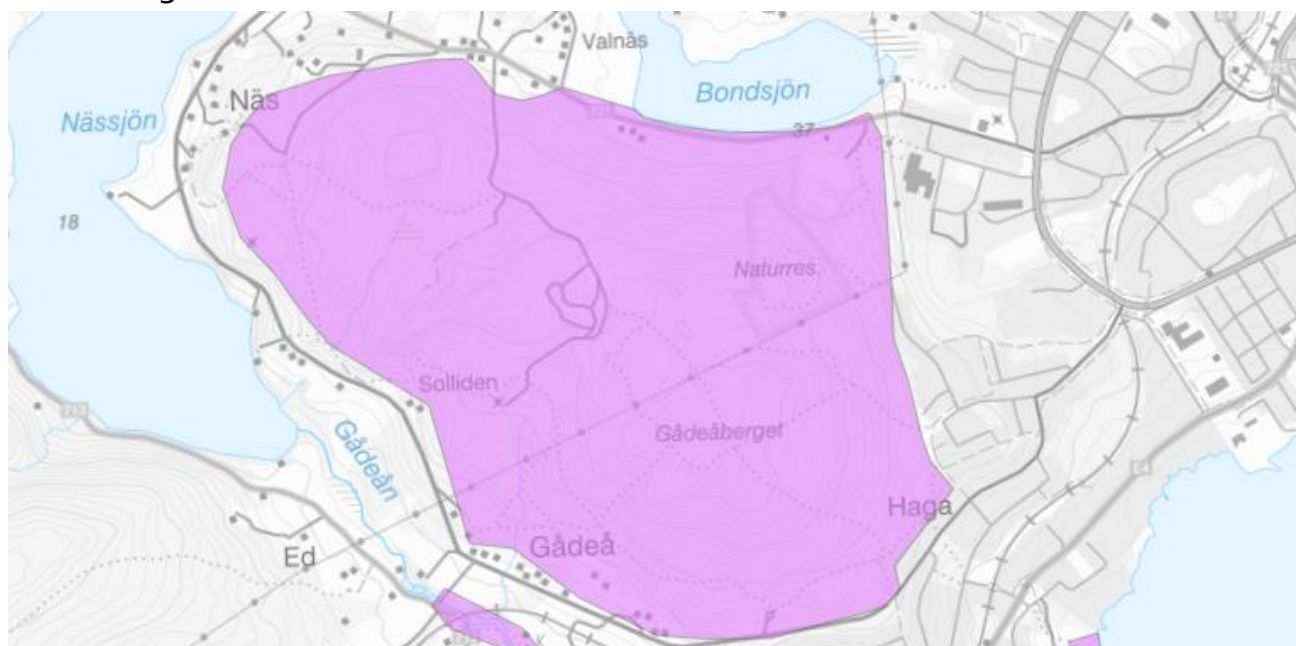
skidåkning på vintern, tillsammans med de mer lättillgängliga lederna till Fällestugan. MTB cykling, klättring och orientering är även förutom vandring och fiske populärt i friluftsområdet.

Utveckling: Området har nyligen fått ny skyltning i linje med grafisk profil på de större stigarna, däremot hade områdets alla entréer och vägvisning kunna förstärkas med tydligare skyltning för att underlätta för besökare som inte varit i området innan. Kompletterande skyltning för MTB kan utvecklas. Fällestugan och området runt om föreslås restaureras. Stugans utsikt hade kunnat förbättras genom försiktig avverkning av enstaka träd om det är något som friluftsfrämjandet hade sett hade gynnat upplevelsevärdet. Leden mot Svartvik kan förlängas för att passera Vittjärnen och Knivsjön och förlängning mot Knivsjömalen på befintliga stigar och vägar.

Ta hänsyn till:

Fornlämningar och andra kulturvärden (f.d visten) i området framför allt kring Slätberget. Marken för det tätortsnära friluftsområdet ägs inte av kommunen vilket innebar att utveckling måste ske i samverkan med markägaren.

Gådeåberget

Gådeåberget är ett tätortsnära friluftsområde med höga natur- och sociala värden. Området har flera väl använda stigar och är populärt för vandring, cykling och ridning för boende i närområdet. Sölabergets topp är svårtillgänglig men har en fantastisk utsikt över Nässjön, den mer lättillgängliga Tjusarklinten finns i anslutning till Gådeåberget och erbjuder även den fina utsikt och evenemang vid bland annat valborgsmässoafton. På Gådeåberget finns naturreservatet Gådeåbergsbrännan som blev naturreservat efter en längre skogsbrand 2006, som skapade livsmiljöer för en mångfald av vedinsekter och fåglar. Från denna del av Gådeåberget finns en fin utsikt över Härnösands stad.

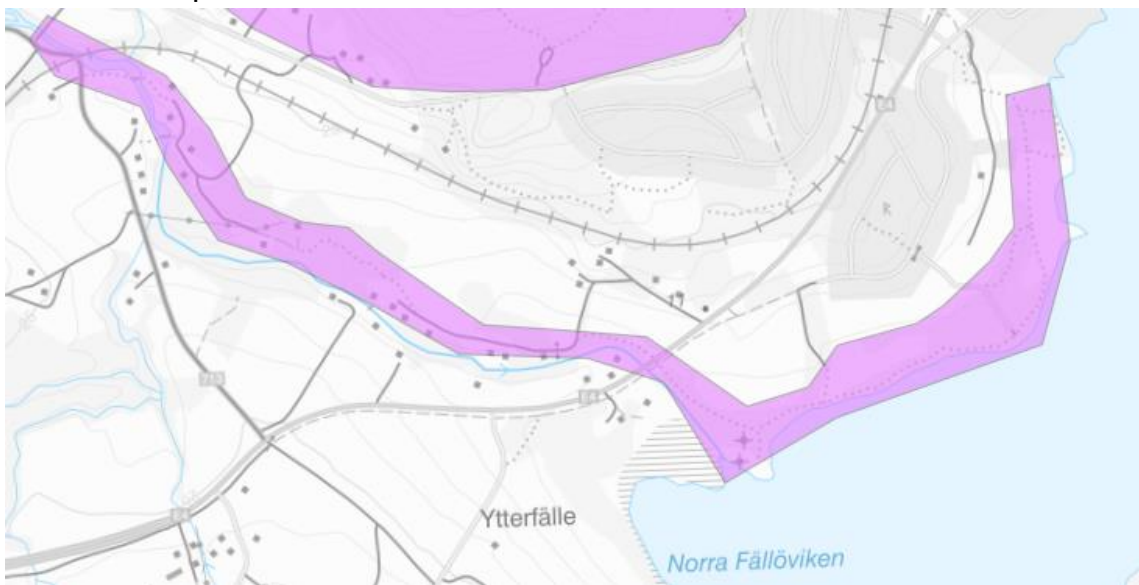
Området har idag vältrampade stigar och egengjorda grillplatser men har stor utvecklingspotential i att tillgängliggöras för fler. Inkomna synpunkter förmedlar att områdets stigar behöver skyltas upp och att detta område är särskilt bra att utveckla för MTB-cykling. Området behöver inte fler stigar anser de svarande och förmedlar att det är viktigt att naturupplevelsen bevaras vid utveckling.

Områdets naturvärden lyfts av svarande vid enkäten som höga på grund av skogens höga ålder, vilket behöver beaktas: *"Området har höga naturvärden genom att den skog som finns är olikåldrig, innehåller en stor mängd död ved vilket gör att skogen har ett antal rödlistade arter. Skogen är också en av få skogar som finns i kommunal regi som är över 100 år, denna skog ligger mellan 0–250 år och kan bitvis klassas som en tall-nyckelbiotop med tall-överståndare på 250–300 år. Området klassas som en tätortsnära skog och är speciell och mkt intressant ur friluftslivsaspekten pga. detta. Den bör inte skötas på grund av att då förlorar den sina biologiska värden!"*

Utveckling: Området ska i enlighet med riktlinjer för tätortsnära friluftsområden utvecklas med skyltade entréer i strategiska lägen. Områdets stigar ska skyltas i enlighet med kommunens grafiska profil. Stigar lämpade för MTB kan med fördel inkluderas och kommuniceras. Platser med bra utsikter kan vara lämpliga för utveckling av grillplatser, bänkar och vindskydd. Egengjorda grillplatser kan där det är lämpligt med byggas om för att bli mer beständiga. Gådeåbrännan och Gådeåbergets skogsområden som har höga naturvärden kan kommuniceras som en del av friluftsupplevelsen, exempelvis som en "Utbildningsstig" eller annan skyltad information för barn och vuxen.

Ta hänsyn till: Då naturen på Gådeåberget har höga värden och är av hög ålder behöver den värnas. Naturvärden i det här området behöver samspela med friluftslivet, exempelvis genom att inte dra upp nya stigar eller "sköta om den" utanför stigområdet. Kommunen äger idag delar av området, utveckling av stigar på andra delar kräver dialog med markägaren.

Lövudden/Sparrudden/Gådeå

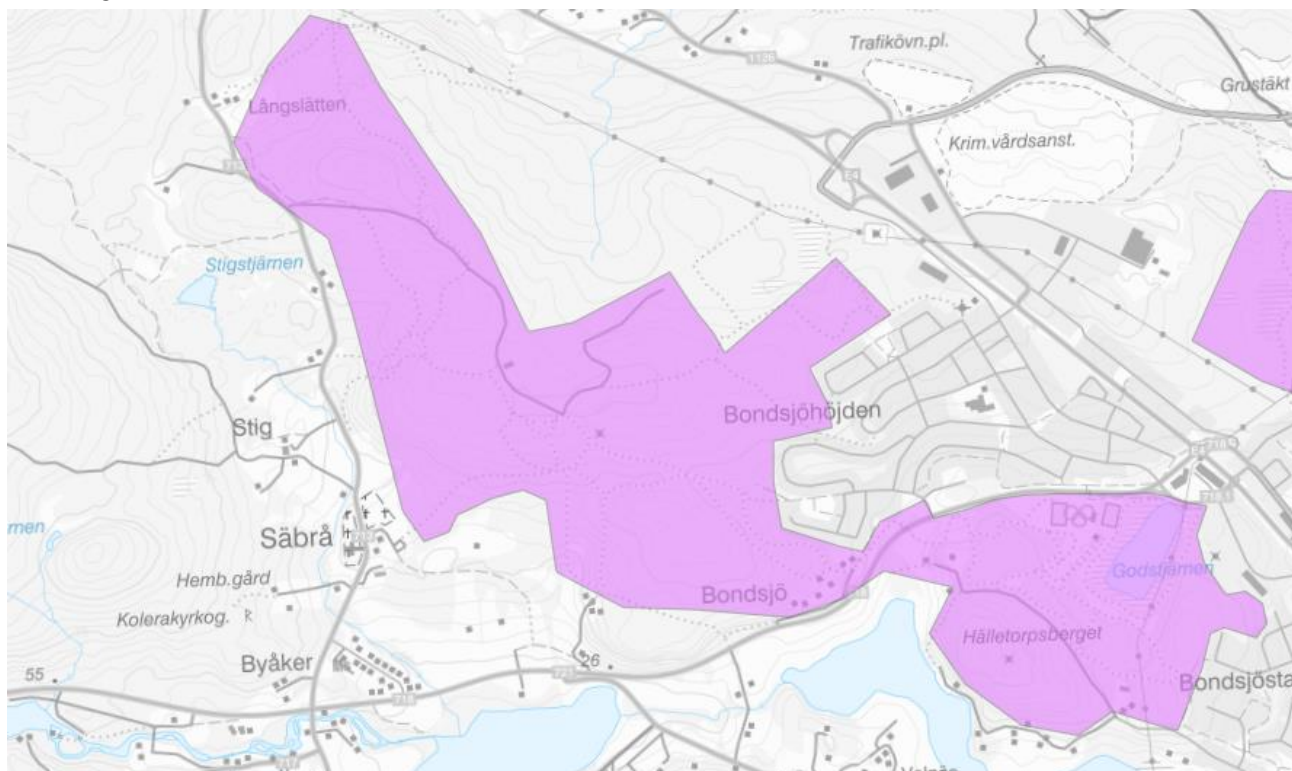

Ett populärt promenad- och rekreationsstråk som har varit ett kommunalt naturvårdsprojekt på grund av ett rikt fågel-, djur- och växtliv. Området följer kustlinjen vid Lövudden, Sparrudden och sedan upp efter Gådeån. Området innefattar den populära Gådeåleden (5,5km) som är skyltad och har grillplatser, vindskydd, bänkar och andra upplevelser såsom exempelvis historiska platser, utsiktstorn och fjärilsäng.

Utveckling: Då området nyligen genomgått utveckling i linje med riktlinjerna för friluftsprogrammet, föreslås inga åtgärder i området mer än att upprätthålla befintlig standard.

Ta hänsyn till: Området är även en del av riksintresse för naturvård Gådeån.

Bondsjöområdet

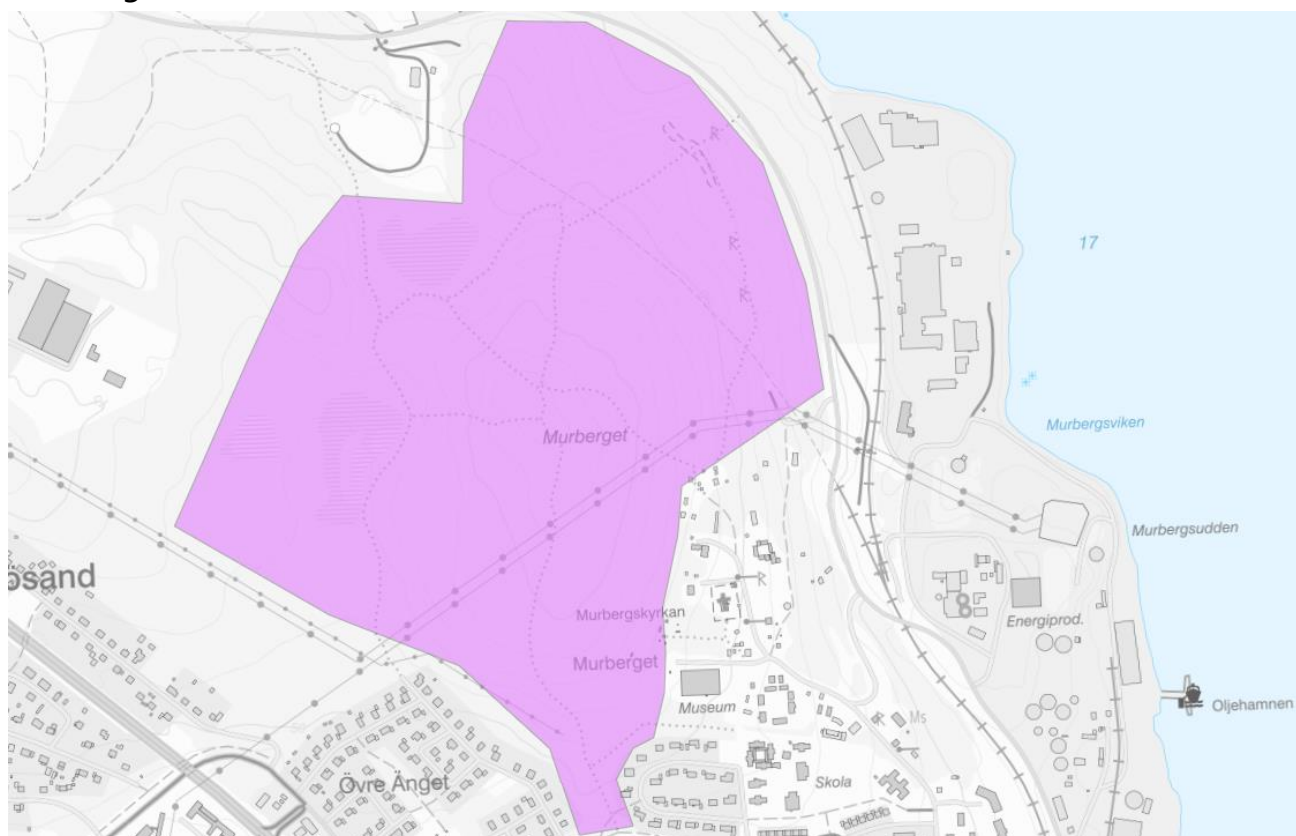
Ett populärt och tillgängligt rekreationsområde som även innefattar den kommunala idrottsanläggningen Bondsjö IP som har motions- och skidspår av olika längd och omfattning samt lokaler med b.l.a. omklädningsrum. Här finns Godstjärn som är ett kommunalt naturvårdsprojekt på grund av rikt fågel- och växtliv, som på senare år tillgängliggjorts med en anpassad promenadslinga, bänkar och grillplatser. Området innefattar även pulkabackar med tillhörande vindskydd och grillplatser, men även ett större naturområde med längre motionsspår och orörd natur. Områdets naturvärden lyfts av svarande vid enkäten som höga på grund av skogens höga ålder, vilket behöver beaktas: *”Området har höga naturvärden genom att den skog som finns är olikåldrig, innehåller en stor mängd död ved vilket gör att skogen har ett antal rödlistade arter. Skogen är också en av få skogar som finns i kommunal regi som är över 100 år, denna skog ligger mellan 90–150 år och kan bitvis klassas som en barrblandskog där tallöverståndare är över 150 år. Området ligger mitt i och runt Bondsjö IP:s motionsspår vilket gör denna skog speciell och mkt intressant ur friluftslivsaspekten. Den bör inte skötas på grund av att då förlorar den sina biologiska värden!”*

Utveckling: Då området nyligen genomgått utveckling i linje med riktlinjerna för friluftsprogrammet och är ett av de mer utvecklade områdena i kommunen, föreslås inga åtgärder i området mer än att upprätthålla befintlig standard. De höga naturvärdena kan dock med fördel kommuniceras bättre som en del av friluftsupplevelsen.

Ta hänsyn till:

Naturvärden i det här området behöver samspela med friluftslivet, exempelvis genom att inte dra upp nya stigar eller ”sköta om den” utanför stigområdet. Kommunen äger idag delar av området, utveckling av stigar på andra delar kräver dialog med markägaren.

Murberget

Murberget är ett populärt rekreationsområde för sitt omland och utpekats som värdefullt och lättillgängligt oavsett ålder och årstid. Skolor, förskolor och museiverksamhet använder naturen som en del av sin verksamhet vilket ger den ett högt socialt värde. Ängets förskola har b.l.a byggt både vindskydd och grillplats på Tjärnberget. På murbergstoppen finns en gammal utsiktsplats som nu har vuxit igen, med grillplats och bänkar i dåligt skick. Naturmiljön har flera kulturhistoriskt viktiga områden med fornlämningar. I anslutning till Västernorrlands museum finns befintlig historisk information i form av b.l.a. skyltning men innefattar enbart museets område och många av dem är i dåligt skick. I övrigt består naturmiljön av ett virrvarr av stigar som kan vara svåra att hitta på om man inte har varit där innan, enligt inventeringen.

Utveckling: Området ska i enlighet med riktlinjer för tätortsnära friluftsområden utvecklas med skyltade entréer i strategiska lägen. Områdets stigar ska skyltas i enlighet med kommunens grafiska profil och inaktuell skyltning tas ned. Lämplig placering av grillplatser, bänkar och vindskydd ska utvecklas, särskilt utpekad för detta är Murbergstoppen. Murbergstoppen kan även röjas för att återfå den tidigare utpekade utsiktsplatsen. Förskolan Ängets egengjorda grillplats och vindskydd kan utvecklas om förskolan har ett intresse av det. Särskilt lättillgängliga stigar kan med fördel anpassas med tillgänglighetsåtgärder för att möjliggöra naturmiljön för fler målgrupper. Utbildningsstigarna behöver restaureras, tas bort och eller nya utvecklas i samverkan med museet för att miljön ska uppfattas som sammanhållen helhet.

Ta hänsyn till:

Kulturhistoriska värden i form av fornlämningar. Kommunen äger idag delar av området, utveckling av andra delar kräver dialog med markägaren.

Sälsten

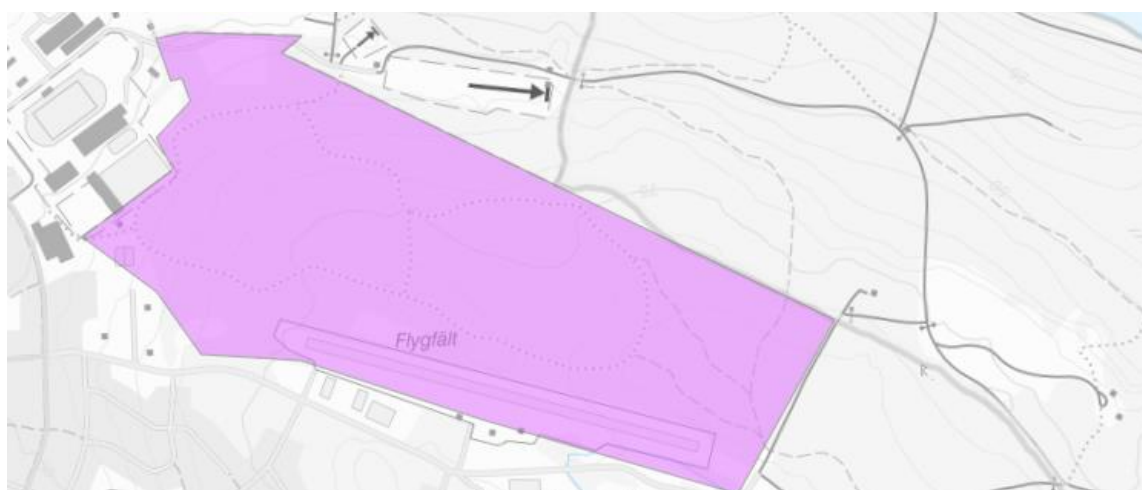
Sälsten är en sträcka efter kusten som är populär för rekreation såsom promenader och cykling, området Sälsten innefattar i första hand området kring Sälstensbodarna ut till Lövhällan. Det här området är iordninggjort med tillgänglighetsanpassningsåtgärder, grillplatser, ved, soptunnor, vindskydd och information kring kulturhistoriska värden. Området är populärt och enkelt att ta sig till för de flesta då det är tätortsnära men även har en parkeringsyta. Vid Sälsten passerar "Härnön runt" en populär cykelslinga för MTB, sträckan föreslås skyltas, men då stora delar passerar på militärt område behöver det genomföras i dialog med Försvarsmakten.

Utveckling: Då området nyligen genomgått utveckling i linje med riktlinjerna för friluftsprogrammet och är ett av de mer utvecklade områdena i kommunen, föreslås inga åtgärder i dagsläget mer än att upprätthålla befintlig standard. Om insatser ska genomföras kring Sälsten kan det vara någon av förslagen från genomförd dialog (se Bilaga 1).

Ta hänsyn till:

Åtgärder kring Sälsten behöver genomföras i dialog med Försvarsmakten.

Högslätten

Högslätten är likväl som Bondsjön ett tätortsnära friluftsområde kombinerat med en idrottsplats. Här finns ett skogsområde med både elljusspår och utomhusgym. Skogen är populär för vardagsnära rekreation men även som utbildningsmiljö för bland annat scouterna. Under 2021 genomfördes åtgärder i naturmiljön såsom grillplatser, spänger och bihotell med informationsskyltar (en del i

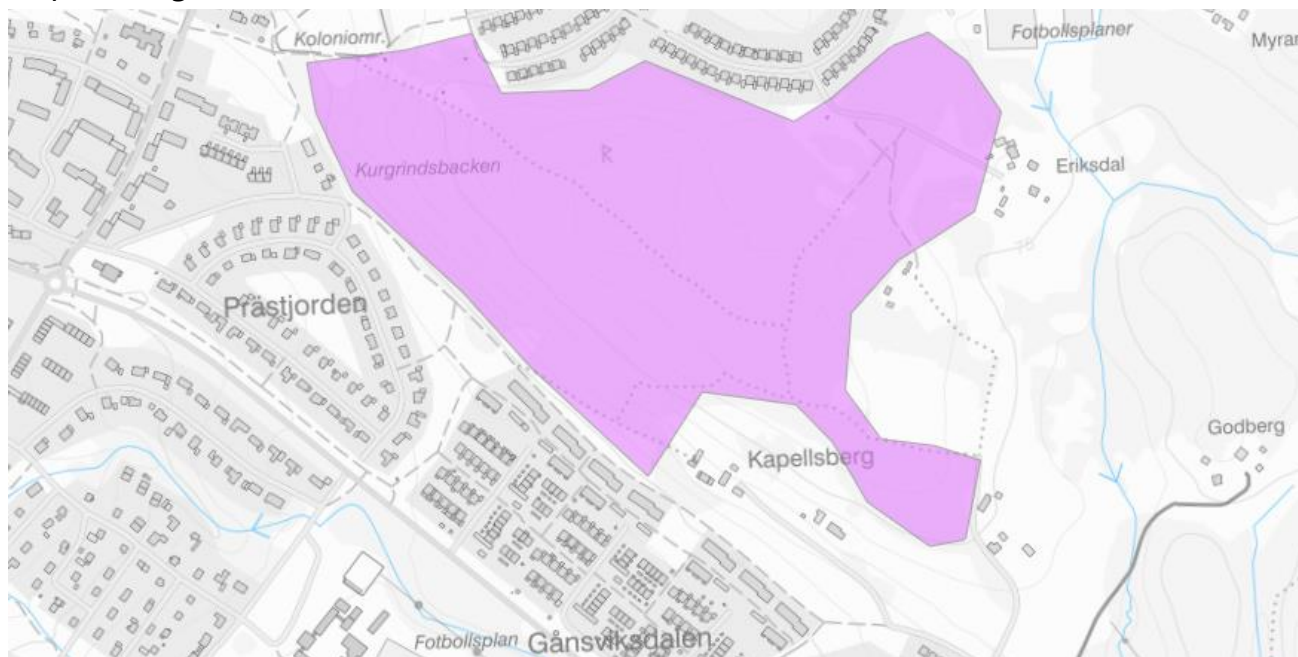
arbetet med Härnöleden). Högslättens naturmiljö angränsar även till Myrans flygfält där många rastar sina hundar samt den populära "Bingorundan" som är en motionsslinga på Försvarsmaktens vägar runt Högslätten. Det här området är i behov av en vinterled då det är en intressekonflikt i att många vill gå i skogen vintertid, men det bara finns skidspår.

Utveckling: Då området nyligen genomgått utveckling i linje med riktlinjerna för friluftsprogrammet och är ett av de mer utvecklade områdena i kommunen, föreslås inga åtgärder i dagsläget mer än att upprätthålla befintlig standard.

Ta hänsyn till:

Åtgärder kring Högslättens naturmiljöer kan behöva samrådas med Försvarsmakten. Stora delar av området är kommunalägdmark resterande delar måste utvecklas tillsammans med markägaren.

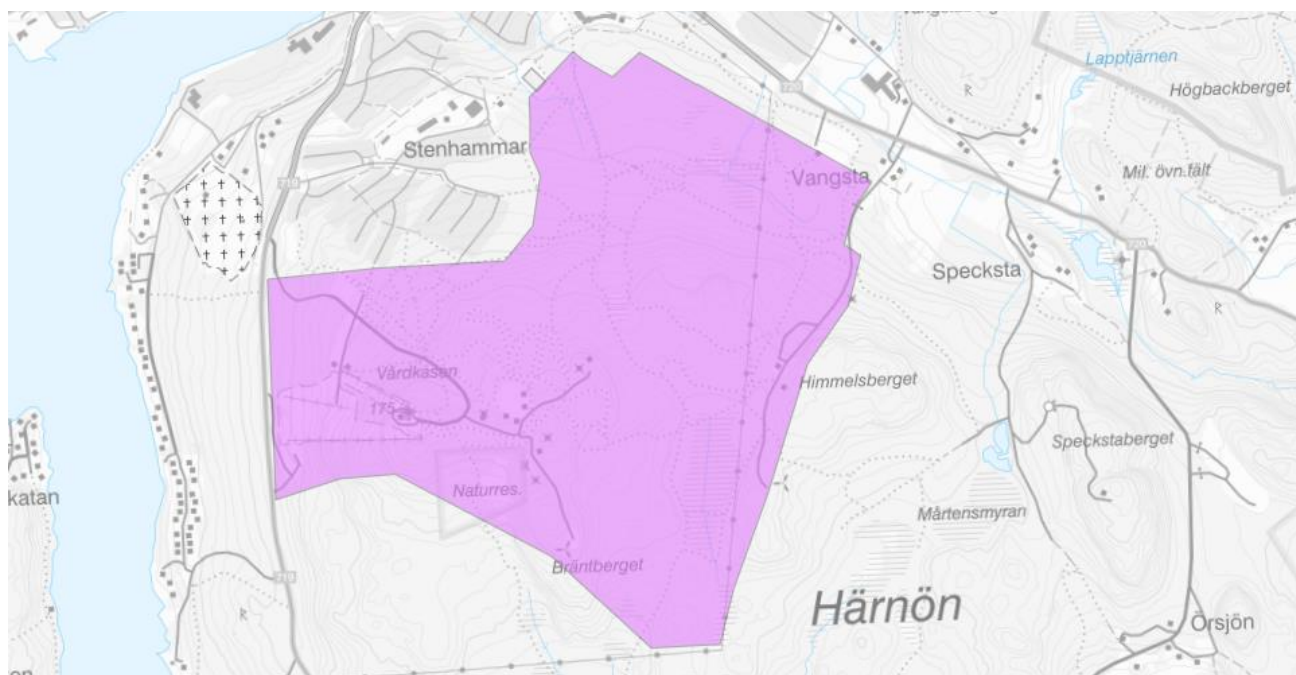
Kapellsberg

Kapellsberg är ett relativt utvecklat tätortsnära friluftsområde med höga sociala värden. Naturmiljön sitter ihop med Kapellsbergs pulkabacke som har en grillplats och vindskydd, utöver det finns vindskydd som förskolan har byggt. Det finns ett välanvänt stigsystem och en inofficiell grillplats på bland annat klipphöllan med utsikt över södra sundet. Naturmiljön är lättillgänglig och används av många privatpersoner och verksamheter som exempelvis ridskolan. Det här området är i behov av en vinterled då många vill gå i skogen vintertid.

Utveckling: Området ska i enlighet med riktlinjer för tätortsnära friluftsområden utvecklas med skyltade entréer i strategiska lägen. Områdets stigar ska skyltas i enlighet med kommunens grafiska profil och lämplig placering av grillplatser, bänkar och vindskydd ska utvecklas. Särskilt utpekad för detta är klipphöllan med utsikt mot södra sundet. Förskolans egengjorda grillplats och vindskydd kan utvecklas om förskolan har ett intresse av det. Förslag från dialogen innefattar även att röja nedfallna träd över vissa stigar, placera ut bänkar samt att förbättra den stig som går från Eriksdal till Gånsviksdalen.

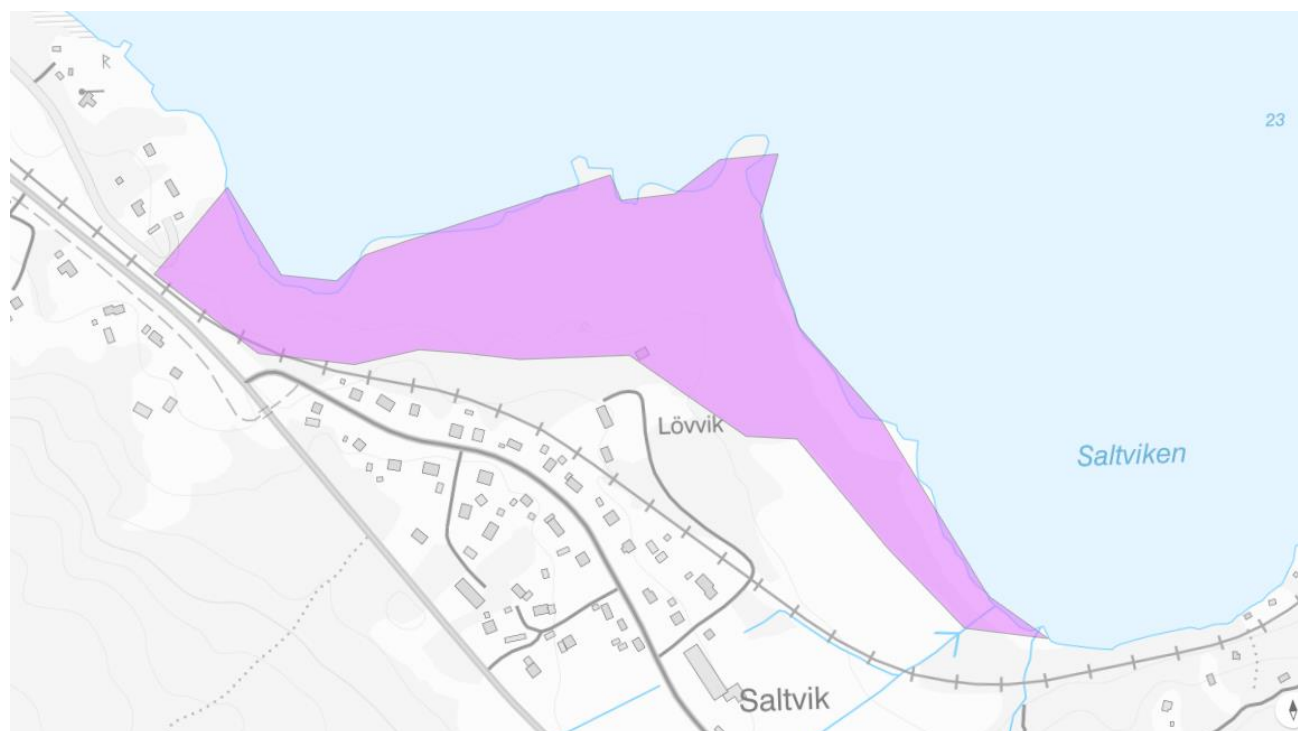
Vårdkasen

En av kommunens större och mer etablerade tätortsnära friluftsområden, här samlas flera frilufts-, idrotts- och föreningsliv. Vårdkasemalens naturreservat är en del av området och utgör ett vackert sluttande och terrasserat klapperstensfält. I övre delen av naturreservatet finns ett populärt vindskydd och grillplats med havsutsikt. Ett utdrag på de aktiviteter som friluftsområdet används till är alpin- och längdskidåkning, orientering, löpning, bågskytte, MTB-cykling. "Härnö trail" (stor traillöpningstävling) genomförs med start och mål på Vårdkasen varje år. Bansträckningen mot Smitingens havsbad är populär för invånare och besökare även under andra tider på året. Då det är mycket olika tävlingar inom friluftsområdet är det av särskild vikt att skyltning, information och helhetsupplevelsen av platsen tilltalar besökare. Från Vårdkasberget finns det en stark relation till Smitingen Härnöklubbs naturreservat, delvis på grund av de höga natur- och upplevelsevärden som finns i området men även på grund av Härnö trails leder som kopplar ihop de två områdena. Denna relation och koppling kan med fördel vidareutvecklas på sikt. Det utpekade friluftsområdet ligger delvis inom ett område som Översiktsplanen pekar ut som Mångfunktionell bebyggelseyta. Det berör området runt Stenhammar. Friluftsprogrammet pekar därför ut detta område i strid med Översiktsplanen.

Utveckling: Området utvecklas kontinuerligt med insatser i linje med friluftsprogrammets riktlinje för tätortsnära friluftsområde. Det finns dock ett behov av att samla och förtydliga insatserna för att bidra till den samlade upplevelsen av vårdkasen. Det finns ett behov av att särskilt anta ett besökarperspektiv vid utvecklingen av Vårdkasen, då den ofta har besökare som inte är bosatta i kommunen. På Vårdkasens topp finns idag flertalet byggnader men ingen öppen för allmänheten det här kan med fördel utvecklas.

Lövvik/Saltvik

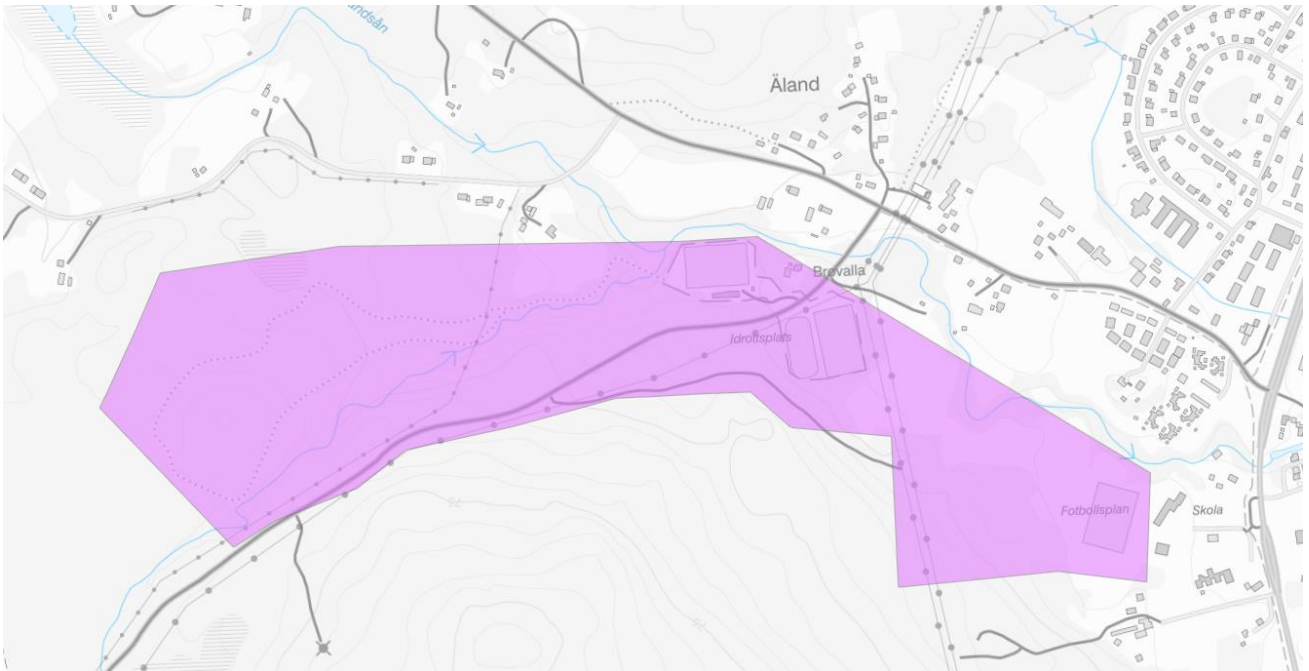

Är ett mindre område efter kusten vid Ålandsfjärden som består av kommunalägd mark, området har flera stigar samt en udde som sträcker sig ut i vattnet där det finns egenbyggd grillplats och bänk. Området är utifrån dialoger populärt promenadstråk för boende i närområdet och den enda platsen med möjlighet till vattenkontakt för allmänheten.

Utveckling: Det här området kan utvecklas för att bli ett mer tillgängligt rekreationsområde med skyltning, bänkar, bad och grillplatser. Särskilt viktigt vid utveckling av en längre led på järnvägsspåret som passerar genom detta område. Bondsjöhöjdens och Murbergets bostadsområden kan få möjlighet till vattenområden med kvällsol om stigsystemet utvecklades och band samman dessa områden.

Ta hänsyn till: Området har lämningar med fundament, något som kan innebära att det finns förorenad mark och/eller en kulturhistoria som kan lyftas fram. Likväl är det lämningar från industrin i vattenområdet vilket gör det svårt att nyttja vattnet idag.

Älandsbro

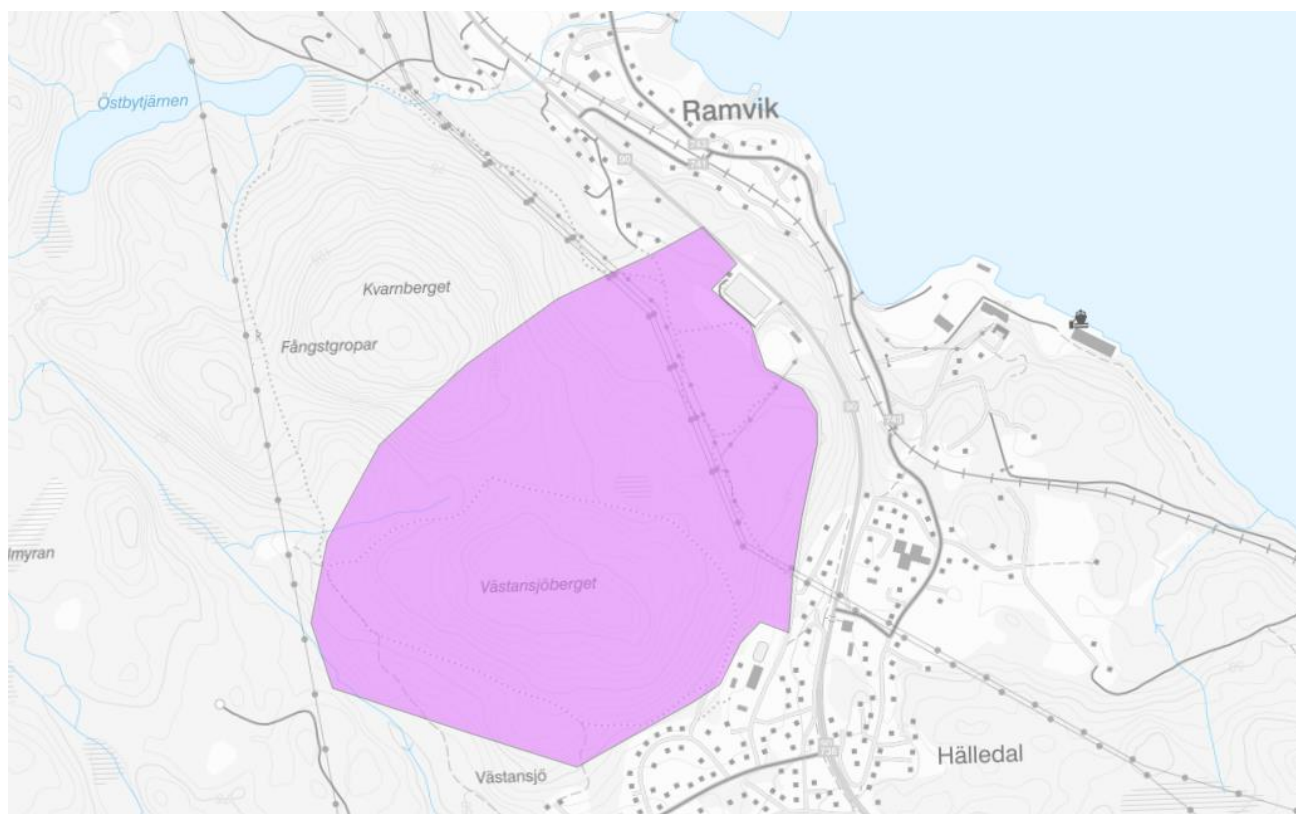

Älandsbro har ett kombinerat tätortsnära frilufts- och idrottsområde idag, med fotbollsplan och motionsspår. Området är inte det mest besökta när det gäller friluftsliv, utan då letar sig de boende ofta till andra platser i närområdet såsom kuststräckan, sjöarna inåt eller något närliggande berg (dessa finns utpekade under andra kategorier, ex. friluftsområden med anläggningar). Vid dialogen lyftes även el-ledningsgatan som populär för rekreation och promenader. Trots detta finns det ett behov av att bibehålla lättillgängliga områden för motion och rekreation och att insatser kring detta område kan göra det mer använt framöver.

Utveckling: Området utvecklas med insatser i linje med friluftsprogrammets riktlinje för tätortsnära friluftsområde.

Ta hänsyn till: Området innefattar enbart en liten del kommunalägdmark vilket innebär att resterande behöver utvecklas med markägaren.

Hälledal/Ramvik

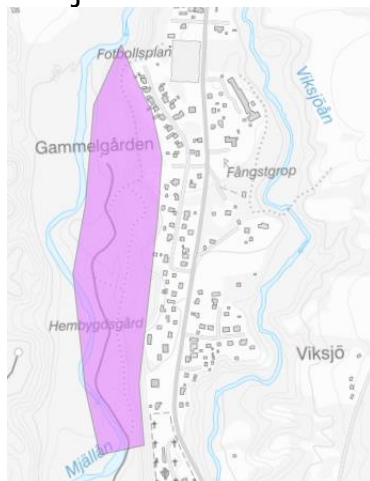

Västansjöberget är en naturmiljö och kombinerad idrottsanläggning i Hälledal/Ramvik. Här finns olika motionsspår med elljus. Naturmiljön är tätortsnära och i anslutning till skolan i kommundelen vilket innebär att den har särskilt höga sociala värden.

Utveckling: Området kan utvecklas med insatser i linje med friluftsprogrammens riktlinje för tätortsnära friluftsområde.

Ta hänsyn till: Området innefattar enbart en liten del kommunalägdmark vilket innebär att resterande behöver utvecklas med markägaren.

Viksjo

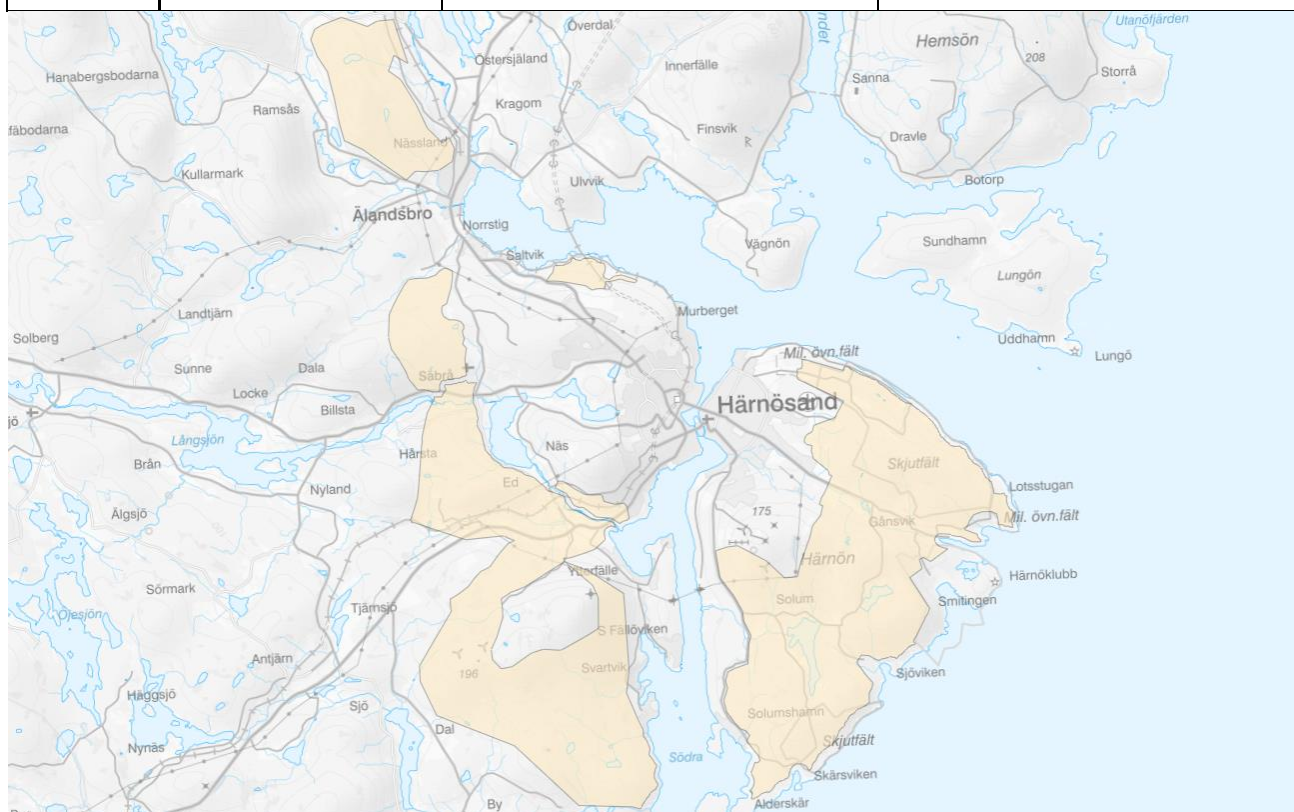

I anslutning till Viksjö kommunalsentrum återfinns en mindre naturmiljö med motionsspår som sköts av en lokal förening. Området är kanske inte det mest besökta när det gäller friluftsliv, utan då letar sig de boende ofta till andra platser i närområdet som exempelvis Västana, badplatsen vid Viksjön, Hippaberget med flera. Däremot spelar den tätortsnära friluftsområdet en viktig roll ur ett tillgänglighetsperspektiv och ska därför värnas.

Utveckling: Området kan utvecklas med insatser i linje med friluftsprogrammens riktlinje för tätortsnära friluftsområde.

Tätortsnära natur

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Tätortsnära natur	Natur- och skogsområden inom 3 km från bebyggelse. Den tätortsnära naturen är ofta i anslutning till bebyggelse eller tätortsnära friluftsområden men behöver inte vara iordningställda för friluftsliv.	Naturområden till stor del i anslutning till kusten eller tätorter vilket gör dem särskilt värdefulla för sin närmiljö. Områdena är av vikt för friluftsliv, djur och växtliv. Enstaka bebyggelse kan förekomma i dessa områden i anslutning till befintlig bebyggelse. Höga naturvärden och utökat strandskydd gäller för många av dessa områden.	Den tätortsnära naturen är lättillgänglig och nära för boende i tätorten, men har inte krav att utvecklas för organiserat friluftsliv utan ska enbart värnas för att kunna fortsätta erbjuda natur- och friluftsupplevelser. Områdena kan innefatta stigar och leder som har skyltning.

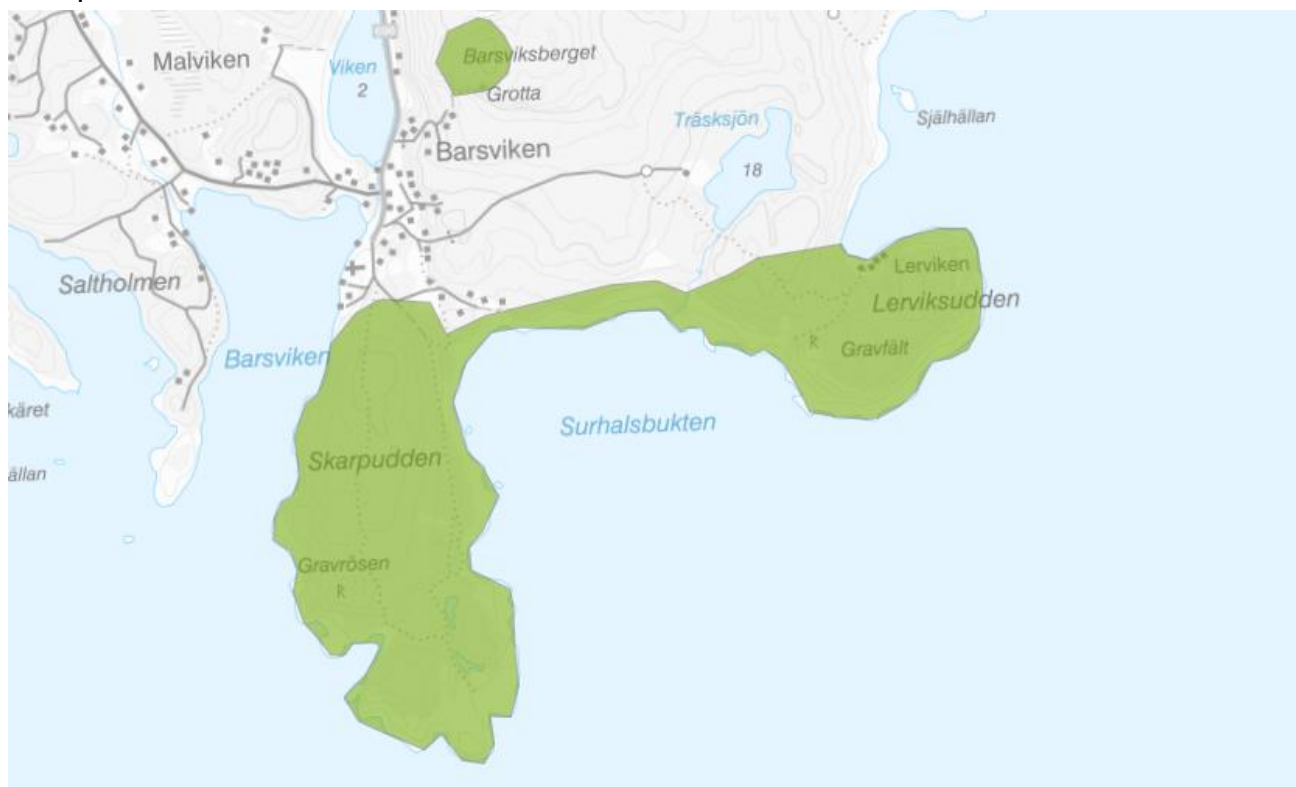
Den tätortsnära naturen innefattar stora områden som är av intresse för friluftsliv och rekreation, men inte har organiserat friluftsliv i samma utsträckning. Tätortsnära natur är ofta i anslutning till ett tätortsnära friluftsområde eller är större naturområden mellan olika målpunkter för friluftslivet. I dessa områden finns det mycket stigar, längre vandringsleder, utsiktsberg, eller andra besöksmål av intresse för friluftslivet. De används ofta för vandring, löpning, klättring eller ridning och är en viktig del i invånarnas vardag om än att de befinner sig längre bort från den bebyggda miljön. Kartläggningen är på en övergripande nivå och kan innefatta enstaka bebyggelse.

Utveckling: Enskilda utvecklingsinsatser kan genomföras för friluftslivet i dessa områden, men då i samråd med markägaren. Förslag från dialogerna är i första hand att skapa och förstärka längre leder och peka ut intressanta målpunkter där det är möjligt i dessa områden.

Friluftsområden med anläggningar

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Friluftsområden med anläggningar	Områden eller berg med leder som är av värde för friluftslivet, kan ha enklare faciliteter såsom stugor, grillplatser och skyltning ofta sköts dessa av ideella föreningar.	Finns ingen	Områden eller berg med leder som är av värde för friluftslivet, kan ha enklare anläggningar såsom stugor, grillplatser och skyltning ofta sköts dessa av privata aktörer eller föreningar. Dessa områden ska ges möjlighet att utvecklas utifrån platsens behov, med ex faciliteter för friluftslivet.

Skarpudden

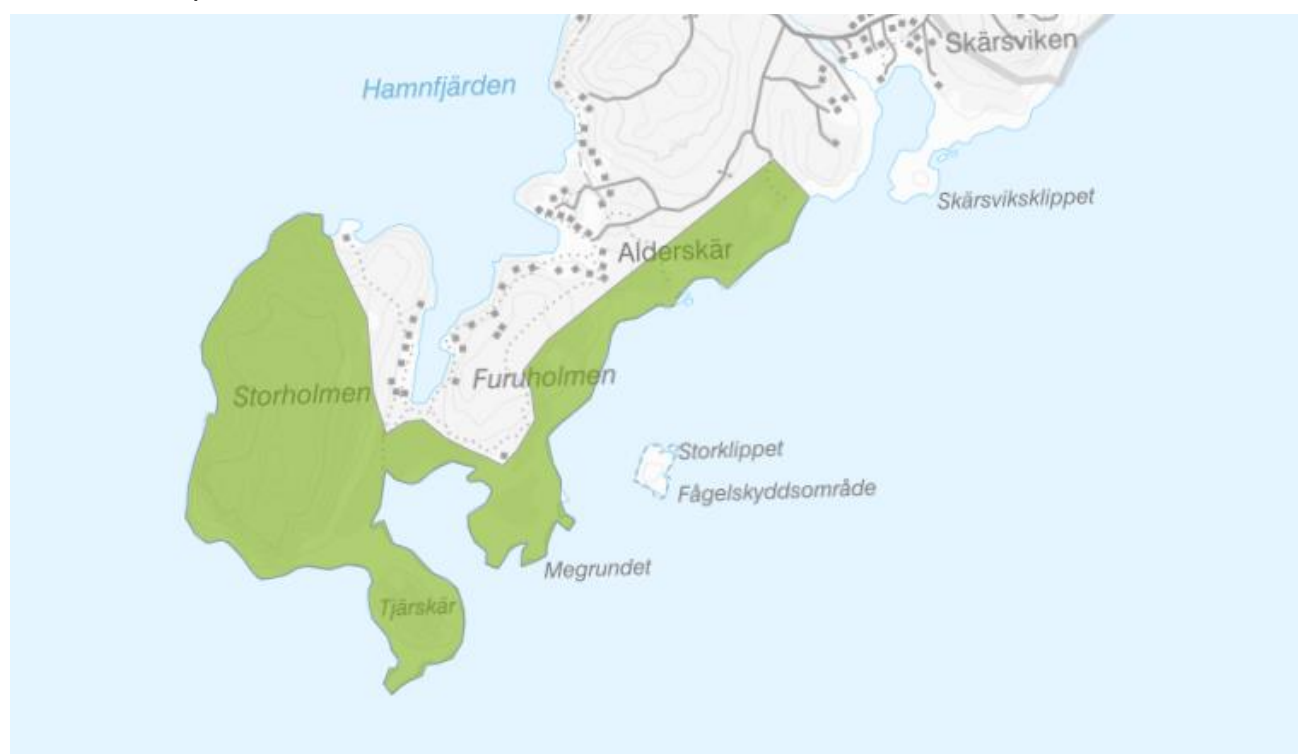

Skarpudden i Barsviken är ett populärt frilufts- och rekreationsområde vid kusten i Häggdångers kommun. Platsen har höga natur- och kulturvärden genom klapperstensfält, raukformationer, sjöbodar och kapell. Ut mot Skarpudden finns en stig som upprätthålls av föreningslivet. I området kring stigen finns både vindskydd och grillplatser. Det finns en bit kommunalägd mark som kan användas för att göra åtgärder för exempelvis friluftslivet.

Utveckling: Skarpuddens stigar kan knytas ihop med stigarna vid Lerviksudd för att förlänga naturupplevelsen. Kultur- och naturmiljövärdena kan med fördel kommuniceras än tydligare genom att delar av befintliga stigar eller områdets entré får informationsskyltar.

Ta hänsyn till: Området innefattar enbart en liten del kommunalägd mark vilket innebär att resterande behöver utvecklas med markägaren.

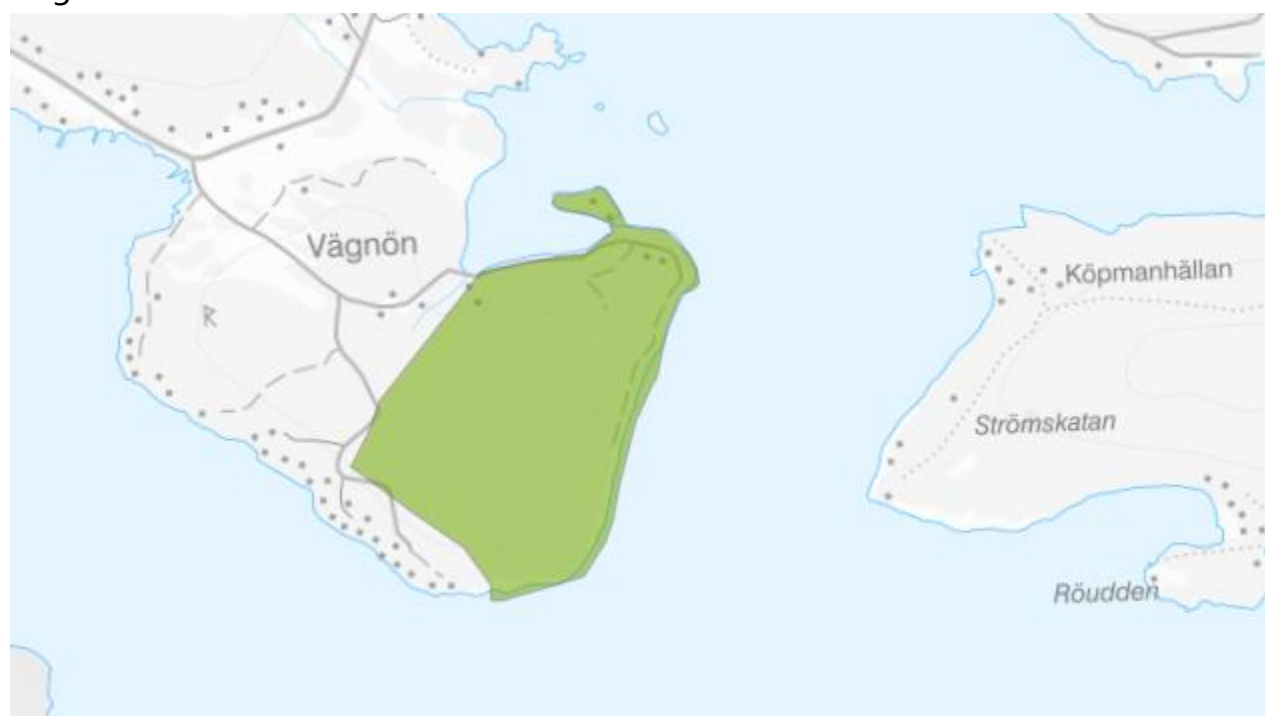
Storholmen/Alderskär

Storholmen/Alderskär är Härnösands södra Udde och har höga naturvärden. Det är idag otillgängligt då det inte finns väg till eller möjlighet till parkering inom området. Däremot är platsen utpekad som viktig landstigningsplats för havskajakturer och har stora upplevelsevärden.

Ta hänsyn till: Området består av privatägd i stora delar vilket innebär att utveckling för friluftsliv behöver ske i samråd med markägare.

Vagnön

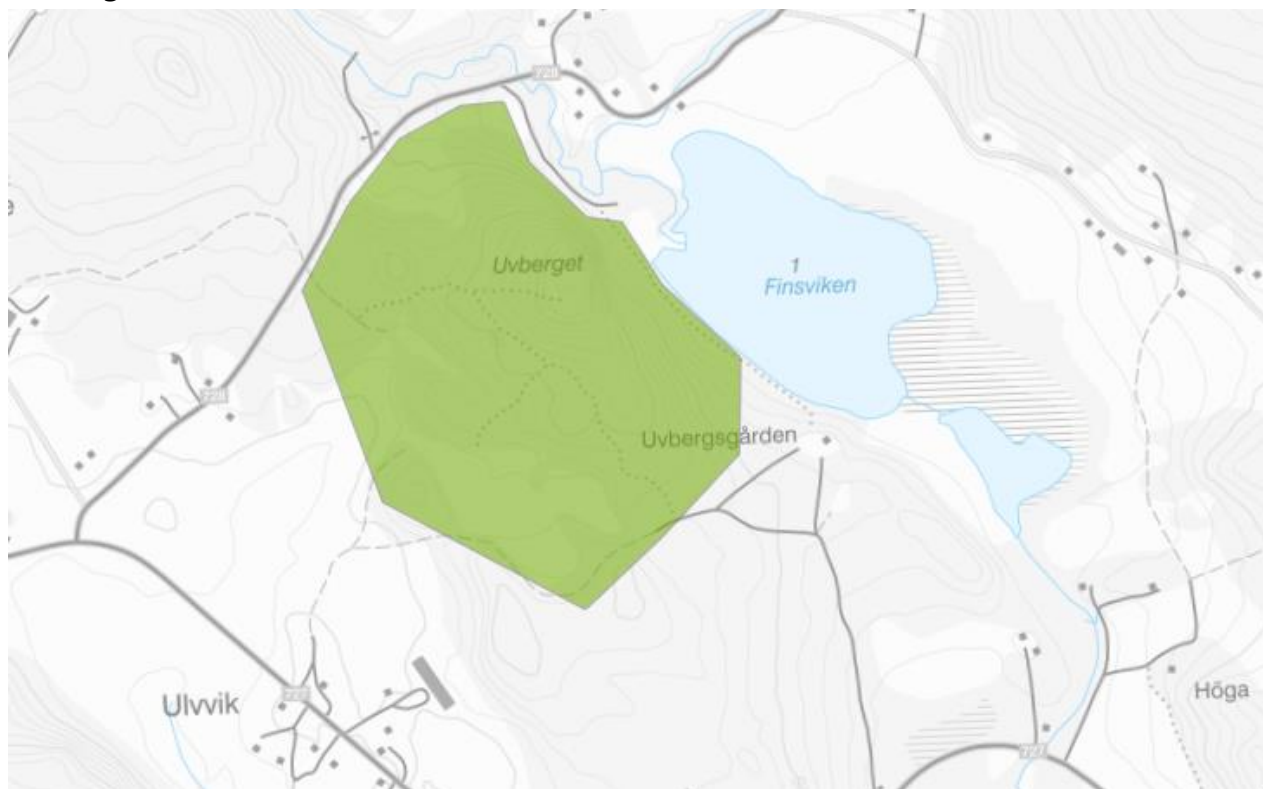

Vägnön är en naturmiljö med höga kulturmiljövärden, platsen är även av riksintresse för kulturmiljö då den är en värdefull fornlämningsmiljö. Naturområdet är i anslutning till fritidshusbebyggelse, kommunens golfbana och Lustholmens gästhamn. Strandlinjen är avskild och en bra plats för landstigning med havskajak.

Utveckling: Området kan utvecklas med vandringled eller utbildningsstigar för besökare till lustholmen och golfbanan. Grillplatser och vindskydd kan med fördel utvecklas i närheten av kustlinjen för att skapa ett besöksmål med utsikt mot stan.

Ta hänsyn till: Området består av privatägd mark vilket innebär att utveckling för friluftsliv behöver ske i samråd med markägare.

Uvberget

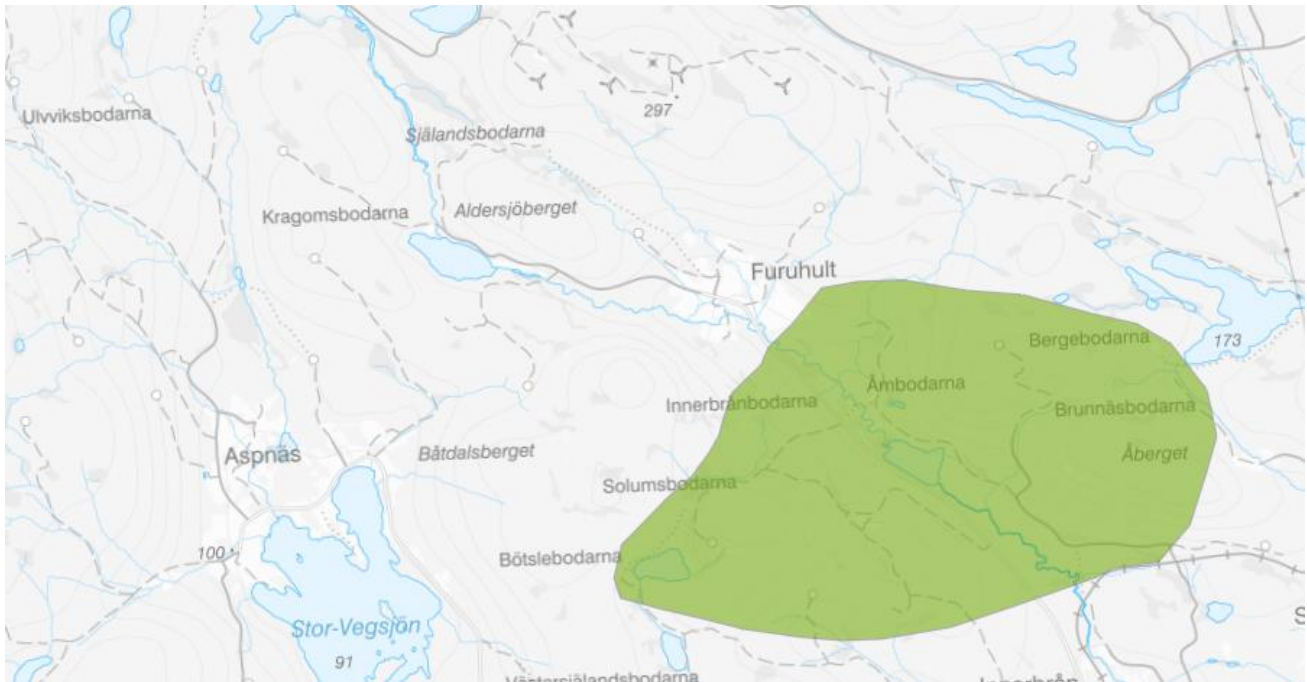

Uvberget är ett populärt besöksmål för en enklare friluftsupplevelse, stigen upp på berget är kort men lutningen kan vara bitvis brant. På toppen finns en öppen stuga som tillhandahålles av en förening och en bra utsikt över Härnösand.

Utveckling: Området kan kompletteras med skyltning till toppen och vart parkering är bäst lämpad om det är något som markägarna ser ett behov eller vilja att utveckla.

Ta hänsyn till: Området består av privatägdmark och sköts av en förening vilket innebär att utveckling för friluftslivet behöver ske i samråd med båda parter.

Åm/Furuhult/Skälansjön

Kring Åberget och Furuhult finns flera gamla Fäbodvallar som har ett kulturhistoriskt värde, det finns enligt dialogerna bitar av en fäbodled som kan utvecklas som en avstickare från den längre leden mot Höga Kusten. Vid Skälansjön har skoterklubben sin stuga och skoterleder från Åm som även kan användas för skidåkning under vinterhalvåret.

Utveckling: Förslag finns på en förbättrad vandringsled som kan gå mellan de olika fäbodmiljöerna och knyta an framtida förlängning på Höga Kusten-leden.

Ta hänsyn till: Området består av privatägd mark vilket innebär att utveckling för friluftsliv behöver ske i samråd med markägare.

Vålön

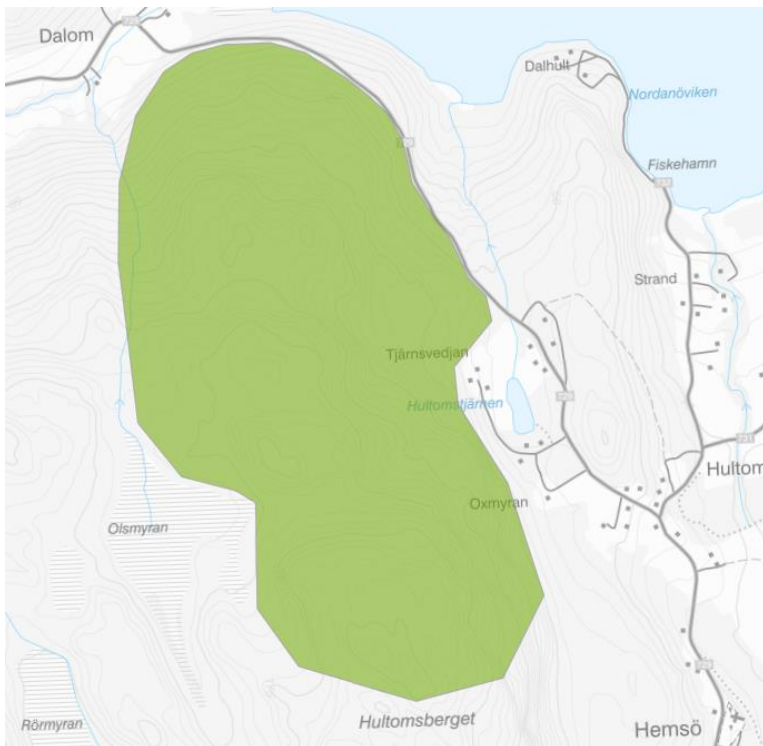

Vålön är ett mer svårtillgängligt friluftsområde då det kräver båttransport, men väl där är det en egen skyddad ö med brygga, naturstig, vindskydd och grillplatser. Under sommarhalvåret är ön populär för båtburna besökare och invånare. Här finns både naturvärden och kulturvärden att ta del av.

Utveckling: Föreningen som sköter Vålön beskriver att stormar de senaste åren har gjort delar av ön oframkomlig, att rensa upp området och lyfta fram kulturarvet är förslag på utveckling.

Ta hänsyn till: Utveckling ska ske i samverkan med föreningen som är ansvarig över ön samt markägaren.

Hultomsberget

På Hultomsberget kan den besökande få liknande storslagna utsikt över Höga kusten som från Skuleberget fast från motsatt håll. På toppen av berget finns en stuga som sköts av en förening. Stigen upp är medellång, har skyltar med vissa mellanrum och trappor där det blir för brant.

Utveckling: Det enda som kan tänkas utvecklas är en tydligare skyltning vid entrén, upp till toppen och vid platsen för parkering om det är något som markägarna ser ett behov eller vilja att utveckla.

Ta hänsyn till: Området består av privatägd mark och sköts av en förening vilket innebär att utveckling för friluftslivet behöver ske i samråd med båda parter.

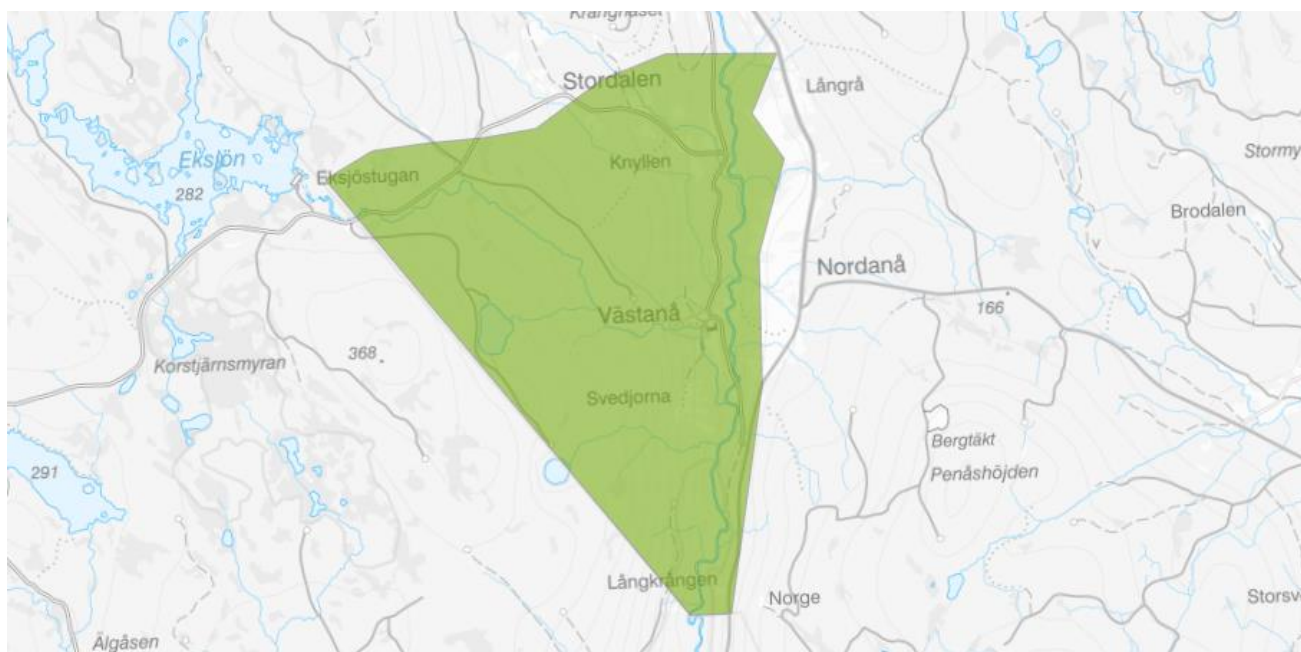
Havsto

Kring Havsto finns fin natur, med klippfallar ned i vattnet för enklare friluftsupplevelser. Då det är ett militärt område med gamla bunkrar och lämningar bör friluftsliv ske med varsamhet här.

Ta hänsyn till: Området kan vara farligt där militären har haft sin verksamhet, men utöver det finns fina naturmiljöer och militära vägar för rekreation.

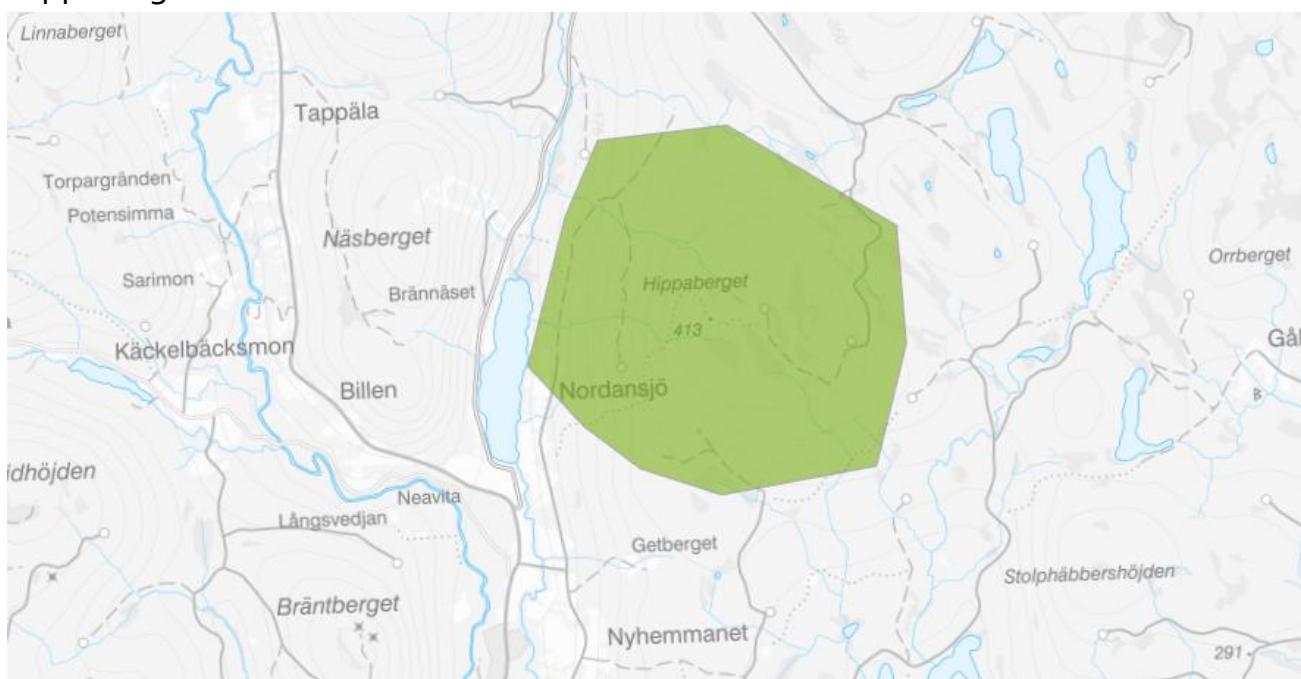

Västanaå

Västanaåområdet är populärt som besöksmål med sin natur- och kulturhistoriska miljö vid Västanaåfallet. Närheten till Mjällådalens naturreservat ger mervärden för att vidareutveckla fler miljöer för friluftsliv i området.

Hippaberget

Utveckling: Rusta och skylta upp leden och stugan om föreningen har ett intresse av det.

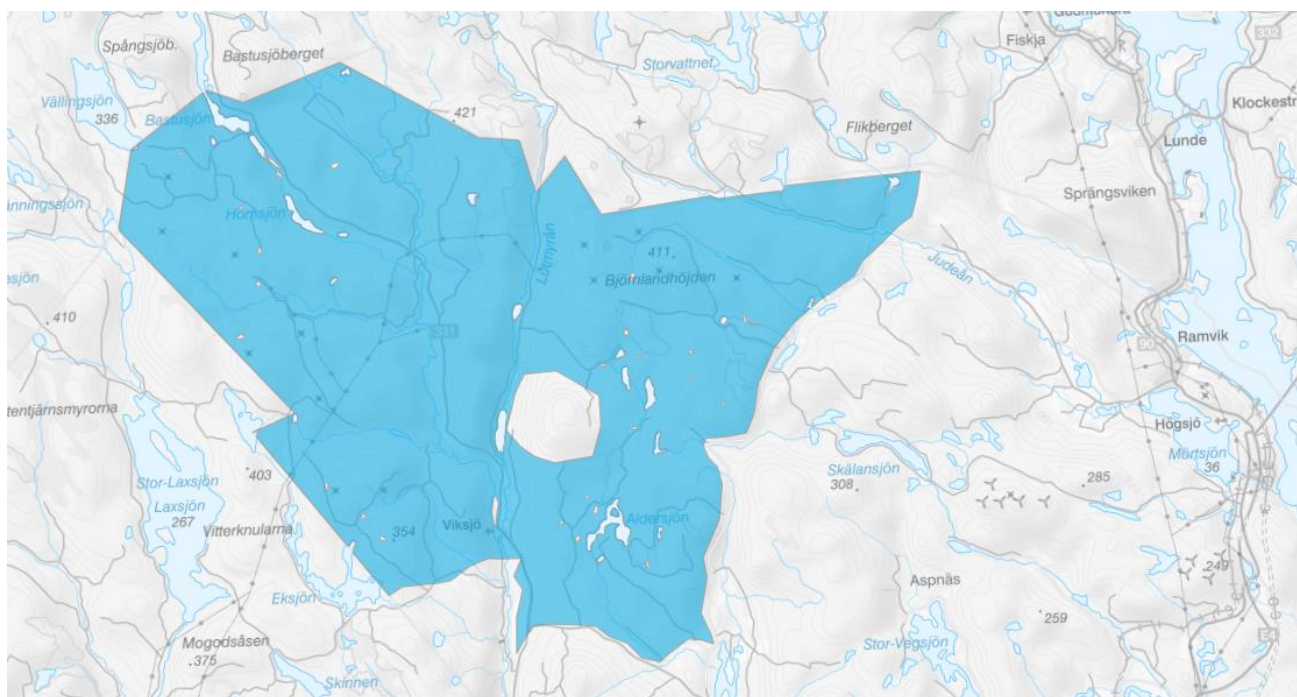
Utgår från Viksjön med en ommarkerad stig upp på toppen. Här finns en raststuga och ett utkikstorn. På vintern finns en skoterled som också kan användas för snöskor och turskidor. En dialogsynpunkt var att avverkningar har gjort toppen på berget svåråtkomlig.

Friluftsområden utan anläggningar

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Friluftsområden utan anläggningar	Stora områden som präglas av natur, tystnad, vildmark och ödslighet.	Finns ingen	Stora områden som präglas av natur, tystnad, vildmark och ödslighet av värde för friluftslivet. Här ska ostörda naturupplevelsen värnas och ingrepp i naturmiljöerna minimeras.

Härnösands vildmarksområden återfinns i kommunens inre delar, dessa beskrivs som otillgängliga men med stora värden för friluftslivet. Fiske, jakt och tysta ostörda naturupplevelser går att finna på dessa platser. De stora myrmarkerna och sjöarna som i viss utsträckning delas med Timrå kommun (ex. Eksjön – Laxsjön – Lalamptjärn – Pörjalamptjärn – Kämelänstjärn) används för skidåkning, fiske och friluftsupplevelser under hela året. Bland de många bergen kring Björnlandshöjden hittas Härnösands högsta topp och flera naturreservat. I stora delar av området finns nu vindkraftsparker vilket har tagit bort en del av den tysta upplevelsen. Men det går fortfarande att få storskaliga och ödsliga naturupplevelser här.

Friluftsprogrammet föreslår ingen utveckling här då platsens identitet och värden ska värnas. Däremot finns det på förslag att genomföra längre vandringar mellan de olika naturreservaten i området som i sin tur kan utvecklas till en led om det finns ett intresse från ex. friluftsföreningar och markägare.

Långa leder

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Långa leder	Långa leder för vandring, cykling, paddling eller ridning.	Längre vandringsleder ska utvecklas för besökare och invånare. I anslutning till lederna ska service, faciliteter och besöksmål ges företräde att utvecklas.	Längre leder för vandring, cykling och skidor ska utvecklas med ett besöksnäringssperspektiv och möjliggöra kringetableringar av värde för friluftslivet. Då de bör knytas samman med andra leder över kommungränser bör skyltning, grafisk profil och kommunikation samordnas regionalt.

Längre leder är uppskattade inslag i friluftslivet både för besökare och invånare. Att det finns tydligt uppmärskade längre leder som är kända av många är ett bra sätt att motivera fler att våga sig ut på längre eller kortare vandringar utifrån egen förmåga. Härnösands kommun har redan idag flera längre leder som kan delas upp i etapper eller upplevas i sin helhet. Vandringsleder får gärna passera besöksmål som bergstoppar, kulturhistoriska platser eller särskilt värdefull natur för att kännas intressanta och varierande.

Vid dialogen (2019) uttryckte en av kommunens friluftsföreningar att: ”*Djupa skogar är det nya fjället för långvandrarerna*”.

I Härnösand finns alla möjligheter till längre leder som tar vandraren genom många landskapstyper, sevärdheter och kulturmiljöer. Dessa kan utvecklas genom enbart strategiska länkar (läs mer under korridorer och stråk) mellan friluftsområden och befintliga ledssystem eller genom att nya längre leder bildas. Vana friluftsutövare kan med lätthet hitta längre stråk själv men för att fler ska våga sig ut krävs information, skyltning och intressanta besöksmål på vägen. Längre leder som är populära idag är Härnöleden och Härnö trail.

Det finns nationella riktlinjer och ramverk för kommunikation och information kring vandringsleder (se källhänvisning: ramverk för vandringsleder), dessa riktlinjer och ramverk bör användas i det lokala arbetet med kommunikation och information gällande friluftslivet.

Utveckling: I översiktsplanen utpekades en förlängning på Höga Kusten-leden som ett förslag på längre vandringsled på befintlig banvall Härnösands C – Högakustenbron. Janne Vängmanleden är en äldre vandringsled som idag är i dåligt skick, leden bör rustas upp helt eller delvis om det finns ett intresse hos markägarna efter leden. Förslag från dialogerna är en längre led som går via Fällebergets friluftsområde som en förlängning Svartvik mot Ävikebruk samt vidare och knytes ihop med Timrås ”kustled”.

Ta hänsyn till: Det är ofta många olika markägare efter en sträcka för en längre led, det behöver beaktas och samordnas vid utveckling av nya leder.

Stränder och vattenområden

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Stränder och vattenområden	Stränder och vattenområden är av stort värde för friluftslivet i kommunen. Sjöar, kuster, vattendrag och våtmarker används av många för surfing, skidor, skridskor, fiske, kajak/båtturer och bad av olika slag. Strandområden är särskilt populära för etablering av grillplatser och andra faciliteter men har även höga naturvärden som behöver värnas.	Finns ingen	Stränder och vattenområden är av stort värde för friluftslivet i kommunen. Vid sjöar, kust, vattendrag och våtmarker ska friluftslivets behov likväl som naturvårdens behov beaktas. Faciliteter såsom grillplatser, vindskydd, landstigning och skyltning ska uppmuntras på strategiska platser efter stränderna och andra lämnas orörda.

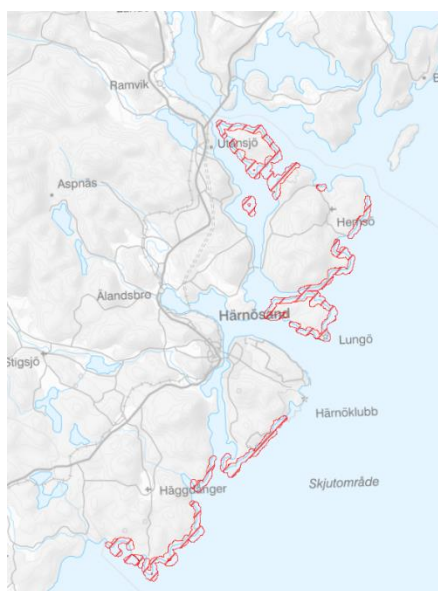
Stränder och vattenområden är av stort värde för friluftslivet i kommunen. Sjöar, kuster, vattendrag och våtmarker används av många för surfing, skidor, skridskor, fiske, kajak/båtturer och bad av olika slag. Strandområden är särskilt populära för etablering av grillplatser och andra faciliteter men har även höga naturvärden som behöver värnas. Då många söker sig till en vattenmiljö kan det här vara

särskilt viktigt att utveckla en plats med faciliteter för friluftslivet för att kunna lämna andra delar orörda.

Efter Härnökusten finns särskilda kvalitetsområden som ska skyddas mot exploatering för att skydda platsens värden, dessa områden är särskilt bra för det rörliga friluftslivet. Däremot måste utveckling av faciliteter för friluftslivet i dessa områden utföras med varsamhet och utifrån platsens förutsättning för att inte skada värdena. Se nedan.

Särskilda kvalitetsområden

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Särskilda kvalitetsområden	Strandområde med utvidgat strandskydd till 200 meter på grund av höga natur- och upplevelsevärden efter Härnökusten.	Finns ingen	Strandområde med utvidgat strandskydd till 200 meter på grund av höga natur- och upplevelsevärden efter Härnökusten. Dessa delar av kustlinjen är av stort värde för friluftslivet och är skyddade mot exploatering.

Efter Härnökusten finns flera områden med höga natur- och upplevelsevärden för friluftsliv, här är det ett utvidgat strandskydd på 200 meter för att skydda värdena mot exploatering. Något som i sin tur kan möjliggöra för naturupplevelser på dessa platser även i framtiden.

Korridorer och stråk

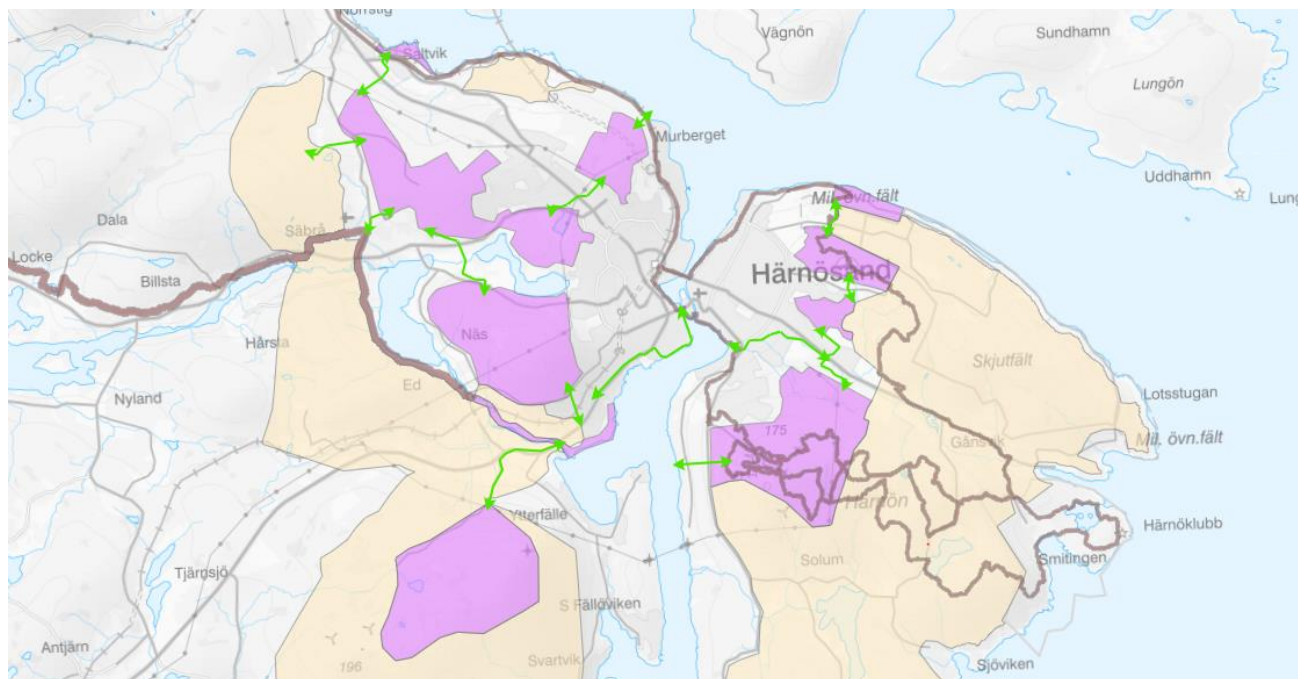
Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Korridorer och stråk	Rörelsestråk, t.ex. gång- och cykelvägar, som förbinder olika områden. Korridorer (oftast gröna) med upplevelsevärden för friluftslivet.	Finns ingen	Korridorer och stråk för friluftslivet kan utvecklas för att knyta samman kommunens vandringsleder, tätortsnära frilufts- och naturområden, men även visa på gröna korridorer i den byggda miljön. Det kan innefatta att tydliggöra kopplingar och entréer mellan olika områden likväl som inom dem.

Korridorer och stråk kan användas för att tydligare visa på kopplingar mellan kommunens vandringsleder, tätortsnära frilufts- och naturområden, men även för att visa på gröna korridorer i den byggda miljön. Det kan skapa längre sömlösa friluftsupplevelser, minimera bilanvändandet eller vara ett underlag för utveckling av längre leder i framtiden. För vana friluftsutövare är dessa kopplingar välkända eller möjliga att hitta själv genom andra karttjänster, men för mer ovana friluftsutövare eller besökare är tydliga stråk eller kopplingar mellan områden särskilt viktiga. Många av dessa stråk innefattar att passera eller röra sig via väg-, gång- och cykelnät vilket behöver beaktas. Skyltning kan

exempelvis samordnas med gång- och cykelvägvisning på dessa platser. Exempelvis är Gerestabäcken en viktig populär grön korridor i den bebyggda miljön (Gerestabäcken är även ett naturvårdsprojekt. Denna relativt korta gröna korridor kan bli en del av ett större sammanhang tillsammans med kommunens parker/grönyta Kanaludden och genom att knytas ihop med Vårdkasens friluftsområde.

Ett annat viktigt stråk är att knyta Janne Vängmanleden (vid restaurering av leden) mot Härnösands central, då kommunens längre leder ska börja där för att ha ett besöksnäringssperspektiv.

Det kan finnas andra viktiga korridorer och stråk än de utpekade i friluftsprogrammet, vilket behöver beaktas i varje enskilt fall av utvecklingen för friluftslivet.

Figur 11: Gröna pilar visar på exempel hur korridorer och stråk kan skapa kopplingar mellan tätortsnära friluftsområden, natur och längre leder.

Jordbruks- och skogslandskap

Kategori	Beskrivning	Riktlinje ÖP	Riktlinje FP
Jordbruks- och skogslandskap	Mark av betydelse för friluftsliv som inte ingår i övriga kategorier. Skogsområden med möjlighet till svamp- och bärplockning, jakt samt fritt strövande. Jordbrukslandskap är generellt inte tillgängliga på samma sätt som skog. Stigar och vägar genom jordbrukslandskap kan dock vara uppskattade friluftsområden.	Områden för skogsbruk består till stor del av stora sammanhängande relativt otillgängliga skogs- och naturområden av värde för ostört friluftsliv, djur och växtliv. Enstaka bebyggelse kan förekomma, men storskalig bebyggelseutveckling bör undvikas.	Jordbrukslandskapet har ett högt kulturellt värde som kan innefatta friluftsupplevelser som tar hänsyn till jordbruket som bedrivs där. Skogslandskapet har ett stort värde för ostört friluftsliv, svamp- och bärplockning, jakt samt fritt strövande.

Resterande större naturområden i kommunen består till stor del av skogs- och jordbruk. Det kan i dessa områden finnas lokala besöksmål eller naturupplevelser för friluftslivet som inte inkluderas i friluftsprogrammet. I skogsområdena finns det ofta möjlighet till svamp- och bärplockning, jakt samt

fritt strövande. Jordbrukslandskapet är generellt inte tillgängligt på samma sätt som skog. Stigar och vägar genom jordbrukslandskap kan dock vara uppskattade friluftsmiljöer och kan innehålla vissa längre vandringsleder.

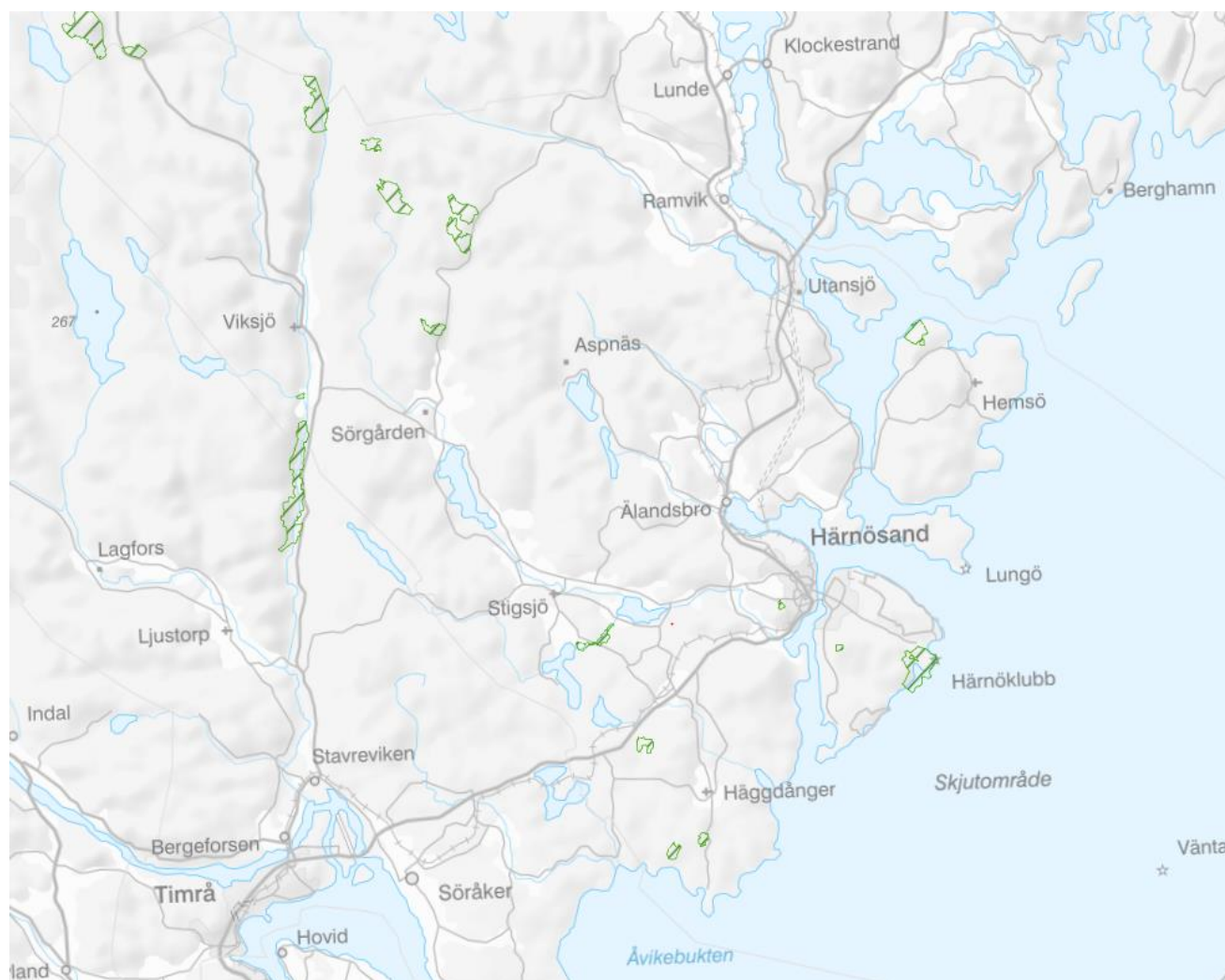
Övriga områden

Naturresevat

Flera av kommunens naturresevat är även av intresse för det rörliga friluftslivet. Fler områden med skyddad natur bör eftersträvas för att säkra en mångfald av upplevelse- och naturvärden inför framtiden. Naturresevat som är särskilt värdefulla och lättillgängliga för friluftslivet och redan idag har många besökare är Smitingen, Brånsån och Västanå. Vid Smitingen Härnöklubbs naturresevat planeras utvecklingen av en camping som kan innebära att naturområdet blir tillgängligt för fler och får utvecklade faciliteter som tilltalar en bredare målgrupp av besökare, men kan även innebära mer slitage på naturområdet vilket behöver beaktas.

Nyligen tillkomna Mjällådalen har även höga värden för friluftslivet och kan förväntas bli ett populärt besöksmål på sikt. Mjällådalen och Västanå kan förväntas locka fler besökare tillsammans som ett besöksmål med flera olika upplevelsevärden.

Kring Björnlandhöjden finns flera naturresevat som är mer svårtillgängliga men är utpekade i föreningsdialogen som intressanta för vandringar i vildmarksterräng, här finns även kommunens högsta berg.

Kommunala naturvårdsprojekt

Kommunen har flera genomförda naturvårdsprojekt varav flera har höga naturvärden men vissa även är särskilt värdefulla för friluftslivet. Naturvårdsprojekten beskrivs mer ingående nedan.

Gerestabäcken

Gerestabäcken är ett stadsnära vattendrag. För att människor ska kunna nyttja området och för att uppnå en rik biologisk variation behövs förbättringsåtgärder längs bäckmiljön. Tanken är även att skolklasser ska kunna medverka i projektet.

Förbättringsåtgärderna handlar om att skapa en bättre miljö för öringen, genom att ta bort vandringshinder som trasiga vägtrummor och gräva om bäcken på en del sträckor. För att öringen ska trivas behöver man återskapa en likvärdig naturmiljö med lekbottnar och vegetation som en gång fanns längs Gerestabäcken. Området är också tänkt att bli ett fint parkområde som blir en trevlig miljö att vistas i för allmänheten med både små dammar, vackra växter och parkbänkar. Två dammar har redan anlagts, en vid hästsportarenan och en vid Gerestaskolans grusplan dessa förväntas bli trevliga besöksmål på sikt.

Godstjärn

Godstjärn är en liten stadsnära tjärn som mest är känd för sin stora koloni av häckande skrattmåsar. Under våren och försommaren råder mycket aktivitet i tjärnen, då skrattmåsar gör upp om reviren. Det mest intressanta är att mitt bland skrattmåskolonin söker sig mer ovanligare fågelarter. Fågellarna skådar man enklast från fågeltornet. Vid fågeltornet finns också en trevlig grillplats.

Under försommaren lever tjärnen även upp för en del vattentåliga växter som bredkaveldunört. Bredkaveldunört är en hög växt som ser ut som en cigarr och fungerar som en utmärkt födokälla för insekter. Vid Godstjärn finns det bryggor, vindskydd och rastplats för fiske eller fika.

Lövudden - Gådeåleden

Lövudden och Gådeåleden söder om centrala Härnösand är ett intressant utflyktsmål för såväl Härnösandsbor som besökande. Området omfattar en promenadslänga om 5,5 km via Lövudden, Sparrudden, Gådeån och Sockenvägen. Längs Gådeåleden finns en intressant natur och kulturmiljöer.

Området har mycket att erbjuda vad gäller natur, kultur och friluftsliv. Här finns ett fågeltorn och ett vindskydd på Sparrudden. Samhällsförvaltningen har genom projektet LONA erhållit medel för att göra Lövudden mer attraktiv genom att anlägga nya lekanordningar, stigar, labyrint, vindskydd med grillplatser, solbänkar, plantera nya ädellövträd med mera.

Vålön

Vålön är ett populärt natur- och friluftsområde. För att ta sig dit åker man båt närmast från Vålånger. Föreningen Rö Folkets hus och Byalagsförening har tillsammans med kommunen anlagt en naturstig runt ön, satt upp skyltar och gjort i ordning både vindskydd och grillplatser. Byalaget har avtal med kommunen och markägaren SCA att sköta området.

På Vålön kan du uppleva en vandring i tiden. Landhöjningen och slipade klippällar visar spår efter inlandsisen, resterna av Nöjestemplet och Jaktstugan är tydliga spår av sågverksepoken och nykterhetsrörelsens uppsving. De stora grundstenarna som är de synliga resterna efter Nöjestemplet visar på gångna tiders rivningsiver, gentemot bevarande av det gamla, som är den trend som råder nu.

Älandsån

Älandsån är ett skyddsvärt vattendrag med höga naturvärden. Bedömningen grundar sig främst på förekomsten av reproducerande flodpärlmussla och havsvandrande öring. Övriga arter som förekommer är stensimpa, flodnejonöga, elritsa, abborre, gädda och lake.

Vid en inventering av Länsstyrelsen påträffades en del vandringshinder. Ambitionen är att ta bort vandringshindren. Åtgärderna är mycket kostsamma och därmed beroende av statsbidrag.

Genom att vandringshinder tas bort skapas nya lekrområden för havsöringen och annan fisk längs med hela vattendraget. I och med att öringen kan vandra högre upp i vattendraget, genererar det en högre överlevnadschans för den hotade flodpärlmusslan som är beroende av öringen.

Källhänvisning

Folkhälsomyndigheten, 2021, Vår livsmiljös betydelse för en god och jämlik hälsa.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/v/var-livsmiljos-betydelse-for-en-god-och-jamlik-halsa2/>

Friluftsförbundet, 2022, Utomhuspedagogik. <https://www.friluftsförbundet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/pedagogiken/vad-sager-forskningen-om-undervisning-utomhus/>

Härnösands kommun, 2022. <https://harnosand.se/kultur--fritid/sport-fritid--friluftsliv.html>

Naturvårdsverket, 2022, Publikation Tillgängliga natur- och kulturområden.

<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6500/tillgangliga-natur--och-kulturomraden/>

Naturvårdsverket, 2022, Värdet av friluftsliv.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/friluftsliv/>

Naturvårdsverket, 2022, Klimatförändringar.

<https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/klimatanpassning/sveriges-naturmiljo-i-ett-forandrat-klimat/>

Linköpings kommuns samrådsförslag på friluftsprogram, 2022. <https://www.linkoping.se/uppleva-och-gora/friluftsliv-och-parker/>

Linköpings universitet, 2022, Utomhuspedagogik <https://liu.se/forskningsomrade/utomhuspedagogik>

Ramverk för vandringsleder, tourism in skåne, 2022.

<https://tourisminskane.com/sv/projekt/nationellt-ramverk-for-vandringsleder>

Mitt Härnösand - 2040

FRILUFTSPLANERING Föreningsdialog

Härnösands
kommun

Friluftsplanning föreningsdialog

Onsdagen den 2 oktober 2019 genomfördes en föreningsdialog tillsammans med föreningar som har kunskap och använder våra naturmiljöer för friluftsverksamhet.

Deltagande tjänstepersoner var Maja Nordmark, översiktsplanerare, Monika Bertgren, planekolog, Eva-Lotta Öberg, landsbygdsutvecklare.

Deltagande föreningar var bland annat Lantbrukarnas riksförbund, Svenska turistföreningen, friluftsförbundet, naturskyddsföreningen, Härnösands seglarsällskap, cykelklubben, orienteringsklubben och Länsstyrelsen.

Det totala deltagandet var cirka 15 personer och en jämn fördelning mellan kvinnor och män.

Syfte

Syftet med dialogen är att kartlägga viktiga naturområden för friluftslivet i Härnösands kommun.

Materialet blir ett underlag till översiktsplanen och en utgångspunkt för kommande friluftspanering och i ett längre perspektiv en renodlad friluftspan.

Arbetet med friluftspanering och kartläggning utgår från Naturvårdsverkets modell för kommunal panering av friluftslivet.

Deltagarna vid dialogen ska även vid framtida friluftspanering inkluderas som en referensgrupp.

Geografisk & tematisk indelning

För att göra materialet överblickbart har kommunen delats in i tre delar Norr, Nordväst och Söder.

Dialogen har sedan utgått från en tematisk kategorisering från Naturvårdsverkets modell för friluftsplanning. Vissa lokala tillägg är gjorda där grupperna ansåg att det saknades.

Kategorisering

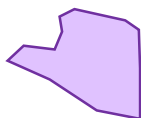
Korta stråk:

Stråk, kortare leder eller stigar som är viktiga för det lättillgängliga friluftslivet. Dessa finns i nästan alla tätortsnära friluftsområden.

Långa leder:

Leder över en mil i Härnösands kommun. Befintliga eller leder som funnits och har potential att utvecklas igen.

Tätortsnära friluftsområden:

Definieras av stråk och områden som berör en stor målgrupp och har ett stort upptagningsområde. Dessa platser är även i nära anslutning till bostadsområden och har goda kommunikationer. Områdena kanske inte har de största naturvärdena, men har desto högre sociala värden för invånare och besökare.

Tätortsnära berg:

Bergstoppar eller berg som är viktiga att lyfta fram ur ett friluftsperspektiv. Dessa platser är många gånger lite mer utmanande i ett friluftsperspektiv och erhåller höga naturvärden.

Målpunkter:

Viktiga målpunkter för friluftslivet utanför tätorten, kan vara utsiktsplatser, stugor eller annat av viktigt.

Friluftsområden:

Områden som är viktiga för friluftslivet som inte befinner sig inom Härnösands tätort, vilket gör att de kan upplevas som mer svårtillgängliga. Dessa platser erbjuder ett mindre organiserat friluftsliv där leder och stigar sällan är uppmärskta.

Nordväst

Teckenförklaring

- ★ Naturminne
- ▨ Naturreservat
- ▨ Fågelskyddsområde
- ▨ Riksintresse naturvård
- ▨ Naturvårdsobjekt
- ▨ Natura2000

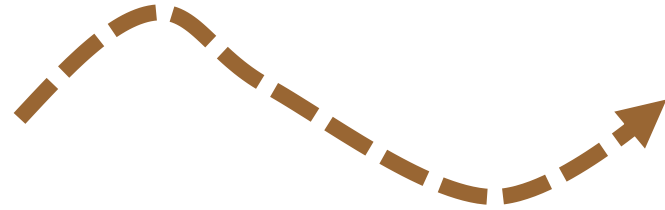
Korta stråk

- **Hippaberget**

Kortare vandring upp på toppen går via en omarkerad led. Uppe på toppen finns det en stuga och ett utsiktstorn. Leden är idag svår att hitta och kan på grund av detta klassas som en svårare vandring för den som inte varit på platsen innan.

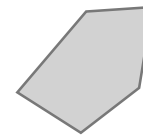
Långa leder

- **Naturreservatled:**

Förslag på ny vandringsled mellan naturreservaten, då det finns mycket höga naturvärden här.

Särskilda värden

- **Härnösands vildmark**

Här finns "Härnösands vildmark" kuperad och svår terräng. Men viktig tyst natur med höga naturvärden.

Vattenlandskapets friluftsvärden

Gussjön

Utvecklingsmöjligheter för friluftslivet, bland annat för långfärdsskridskor vintertid.

Västanåfallet

Vattenlandskapet i Västanåfallet är det centrala värdet för friluftslivet och platsen i stort. Den är ett besöksmål men även en historieberättare.

Mjällån

Mjällådalen är riksintresse på grund av höga naturvärden. Här finns branta nipor där förutsättningarna finns för vandring i branterna. Mjällådalen är ett viktigt naturområde för friluftslivet. Fisket är en stor friluftsanledning i dessa områden, observera att fiskekort och restriktioner gäller på de flesta platser.

Eksjön – Laxsjön – Lalamptjärn – Pörjalamptjärn - Kämelänstjärn

Till viss del svårtillgängliga platser, men erbjuder friluftsupplevelser som skidor, långfärdsskridskor och fiske. Alla dessa platser har höga naturvärden och är erkända som tysta områden med bra fiske.

I anslutning till dessa platser utvecklas en vindkraftspark som kommer att innebära ett samspel mellan vindkraften och friluftslivet.

Friluftsområden

1. Västanå

Ett friluftsområde i Härnösands kommun med stor potential. Området är tillgängligt för många, det finns turistinformation och service/eventemang under delar av året. Det finns höga natur- och kulturvärden i Västanå från järnbrukstiden. Här finns hälsokälla, flottarränna, ridslingor och promenadstråk.

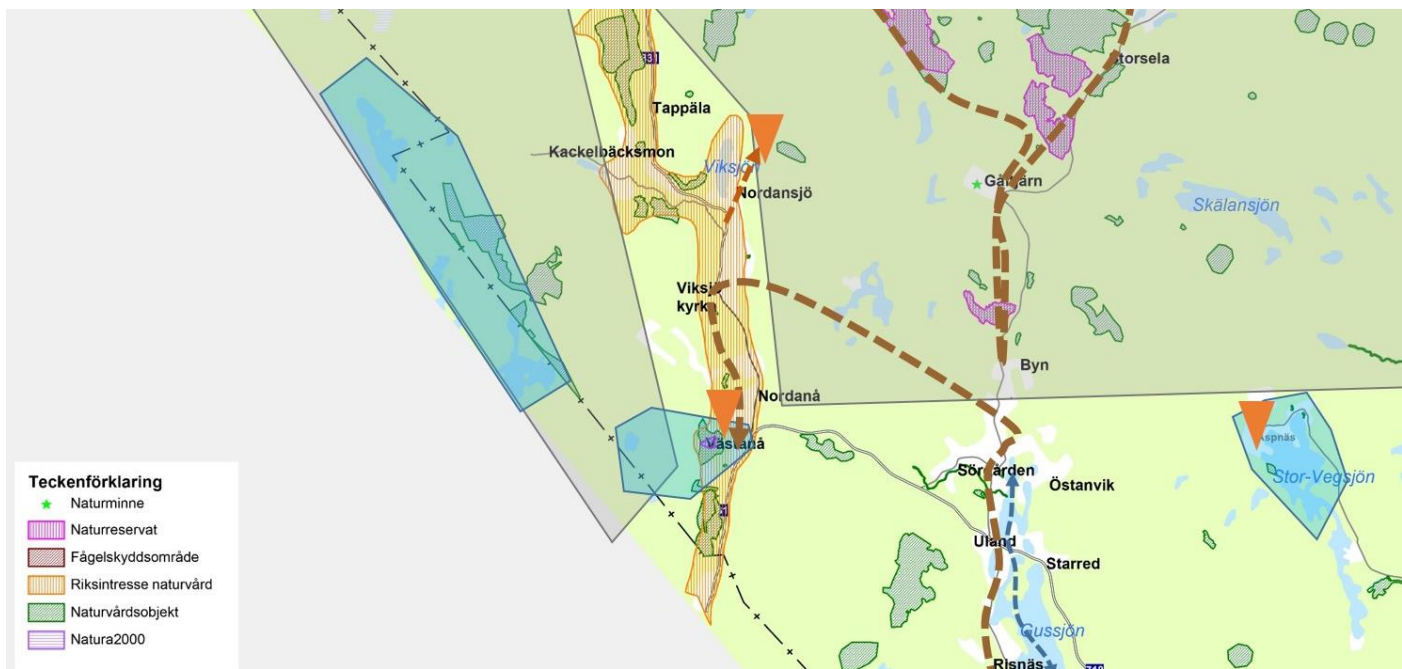
2. Sjöarna mot Timrå

Här finns Eksjön, Laxsjön, Lalamptjärn, Pörjalamptjärn och Kämelänstjärn. Utpekade som fina friluftsområden om än lite otillgängliga. Här finns bra fiskeområden (med b.la "put and take

fiske") och vandring på sommarhalvåret samt bra skidor/snöskor/skridskor på vinterhalvåret. I anslutning till dessa platser utvecklas en vindkraftspark som kommer att innebära ett samspel mellan vindkraften och friluftslivet.

3. Stor-Vegsjön

Här finns Aspnäs lägergård vilket gör området tillgängligt för fler via föreningslivet. Här finns en grotta. I sjön finns fiske och kajak på sommaren och skoter, skidor på vintern. Det finns begränsat med grillplatser och vindsydd för allmänheten idag.

Målpunkter

- **Hippaberget**

Utgår från Viksjön med en omarkerad stig upp på toppen. Här finns en raststuga och ett utkikstorn. På vintern en bra skoterled och lämplig för snöskor och turskidor.

- **Erik-Mats/Björnlandshöjden**

Härnösands högsta punkt.

Här utvecklas en vindkraftspark som kommer kräva samspel mellan vindkraften och friluftslivet.

- **Stor-Vegsjön**

Här finns Aspnäs lägergård vilket gör området tillgängligt för fler via föreningslivet. Här finns en grotta. Sjön möjliggör för fiske och kajak på sommaren och skoter, skidor på vintern. Det finns begränsat med grillplatser och vindskydd för allmänheten idag.

- **Västanåfallet**

Bra tillgänglighet, turistinformation och café, otrolig utvecklingspotential. Gammal järnbruksmiljö, hälsokälla, flottarränna, ridslingsor och promenadstråk.

Norr

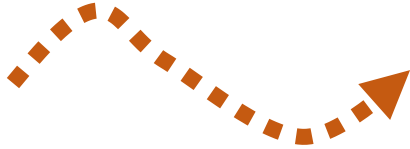
- Leder i vattenlandskapet
- Långa leder
- Korta leder/stråk
- Kommunala bryggor
- Viktiga landstigningsplatser
- Målpunkter
- Särskilda värden
- Friluftsområden

Teckenförklaring

- Naturminne
- Naturreservat
- Fågelskyddsområde
- Riksintresse naturvård
- Naturvårdsobjekt
- Natura2000

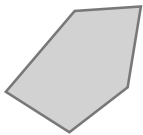
Korta stråk

- **Klubben – Havsto**

Fin vandring på militärväg, här finns vackra klippor och bergsformationer. Lämpligt för fågelskådare. På sandstranden vid Havstoudden har militären en bastu.

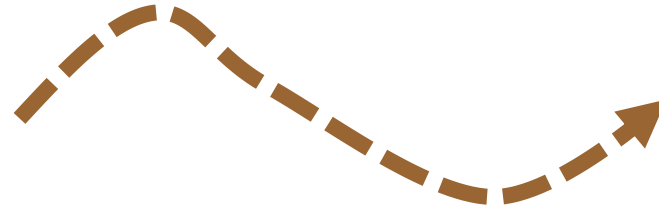
Särskilda värden

- **Åm och Hemsön**

Två skogar som lyfts fram som särskilt fina och med höga värden.

Långa leder

- **Fäbodleden:**

Finns bitar av en Fäbodled idag som passerar förbi många Fäbodvallar. En utveckling som hade skapat regionala mervärden är att knyta ihop denna led med Janne Vängman leden i söder och Höga kusten leden i norr.

- **Banvallen:**

Trafikverkets gamla banvall för järnvägen. Utreds i detta nu från centrala Härnösand fram till Älandsbro kommundelscentrum. Banvallen Älandsbro till Mörtsal är lämplig för friluftslivet även idag men har bitvis svårtillgänglig terräng. Även detta stråk är lämpligt att utveckla mer inför framtiden. I detta fall kan även denna led kopplas samman med Höga kusten leden.

Vattenlandskapets friluftsvärden

Sjöfartsleder: Till kommunens öar tar sig många med båt, det blir en tillgänglighetsfråga för friluftslivet att arbeta med landstigningsplatser och bryggor.

Landstigningsplatser: Kan förtydligas på många platser i kommunen, tillsammans med befintliga och planerade kommunala bryggor.

- Snättsundet: Strand, branta hållor, möjligt att lägga till med segelbåt.
- Vålön: Brygga, naturstig, kultur- och naturvärden är höga här. Måste ta sig med båt. Grillplats.
- Bönskar: Fin strand som är viktig för friluftslivet med kajak och båt .
- Kläfsön: Båtbrygga.
- Rö: Utvecklingspotential för båtlivet.

Fiske: Mörtsjön är exempel på bra fiske året runt. Skälansjön lyfts fram som bra målpunkt för friluftslivet i Härnösand vintertid då det finns skoterleder dit att vandra eller åka skidor efter.

Skridskor: Många av kommunens sjöar och tjärnar är lämpliga för skridskoaktivitet på vintern. Ingen av platserna kan utpekas som extra lämpliga.

Skidor: Skidsport uppmuntras till kommunens olika skidspår. Men för turskidor och skateskidor bör vandrings- och skoterleder samt sjöarna kunna lyftas fram som lämpliga för skidaktivitet på vintern.

Friluftsområden

1. Klubben

Här finns en häftig naturmiljö med kalt berg. Här rör sig många som är intresserade av fågelskådning särskilt på hösten/våren. Här är det fin vandring på militär väg mellan Klubben och Havsto strand. Vid stranden finns en bastu som militären anordnat.

2. Hultomsviken

Här kan man blicka ut mot Höga Kustens öar. Det finns brygga, bastu och toalett som kommunen tillhandahåller och föreningslivet sköter.

3. Stor-Vegsjön

Här finns Aspнас lägergård vilket gör området tillgängligt för fler via föreningslivet. Här finns en grotta. I sjön finns fiske och kajak på sommaren och skoter, skidor på vintern. Det finns begränsat med grillplatser och vindskydd för allmänheten idag.

4. Uvberget

Utsiktsplats, stuga, grillplats med utsikt över Älandsfjärden. Området är även fågelrikt.

Målpunkter

- **Hultomsberget**

Hit finns vandringsled och höga naturvärden och olika typer av naturmiljöer. På toppen finns en sovstuga (som föreningen tillhandahåller), grillplats och Härnösands bästa utsiktspunkt mot Höga kusten.

- **Uvberget**

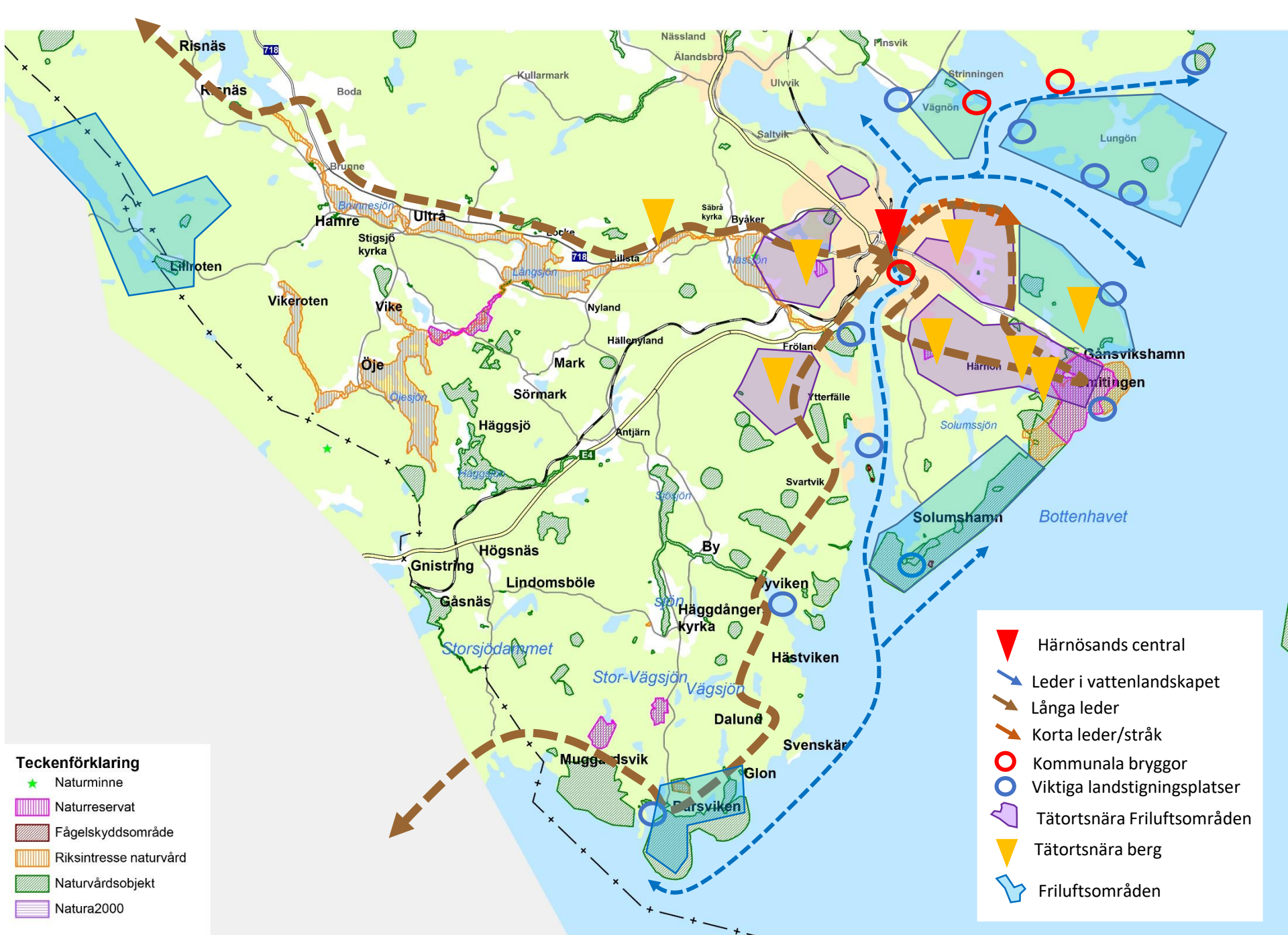
Har finns utsiktsplats, en stuga, grillplats, utsikt över Älandsfjärden. Fågelrik miljö.

- **Tueggen**

Ligger i Kramfors kommun, men utgår från Härnösands kommun. Här finns en viktig utsiktspunkt och en stuga.

- **Furuhult**

Fiske och friluftsliv. Skoter och skidled på vintern till välbesökt skoterstuga.

Risnäs

Risnäs

Härnös

Härnös kyrka

Vikeroten

Öje

Häggsjö

Högsnäs

Gåsnäs

Mark

Sörmark

Gnistrång

Lindomsböle

Kullarmark

Ulträ

Långsjön

Nyland

Hälleryland

Antjärn

Stor-Vägsjön

Vägsjön

Byåker

Byåker kyrka

Nässjön

Fröländ

By

Häggdånger kyrka

Storsjön

Storsjön

Nässland

Ålandsbro

Ulrvik

Såbrå kyrka

Ytterfålle

Byviken

Hästviken

Dalund

Svenskär

Glön

Parviken

Pinsvik

Strinningen

Vagnön

Härnös

Solumssjön

Solumshamn

Hästviken

Muggö

Östsvik

Lungön

Gånsvikshamn

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Östsvik

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

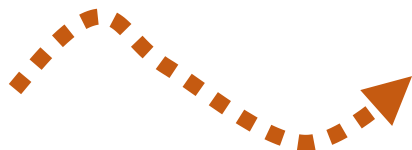
Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Bottenhavet

Korta stråk

- **Härnösands Central - Sälsten – Lövhällan**

Ett populärt promenadstråk lämpligt för utveckling av besöksnäringen. Skyltning pågår, utvecklingsarbete sker. Inget naturområde innan Sälstensbodarna till Lövhällan, men finns bra promenadmöjligheter via gång och cykelstråk. Platsen är tillgänglig för många genom anpassningsåtgärder sista biten. Grillplatser, vindskydd, ved och besöksmål kulturmiljö finns på platsen Sälstensbodarna.

- **Leder, stigar och promenadstråk**

Många av kommunens tätortsnära skogar och friluftsområden har stigar och stråk som används för rekreation, motion och friluftsliv. Dessa pekas inte ut i denna sammanställning utan kommer att kartläggas närmare i kommunens fortsatta arbete.

Det går dock att utgå från att områden som utpekas som "tätortsnära friluftsområden" innehåller många stråk och stigar av värde för invånare och besökare.

Långa leder

- **Svartviksleden:**

Ser möjlig utveckling av Svartviksleden till Åvikebruk samt att i ett regionalt perspektiv knyta ihop den med Kustleden på Timråsidan. Terrängen i Häggdånger är omväxlande, vild och kuperad, värden typiska för Höga Kusten.

- **Janne Vängman-leden:**

Här finns mycket potential att rusta upp och tillgängliggöra leden för vandring, men även skidor och snöskor för fler säsonger. Här finns potential att tillgängliggöra kulturhistorien och utveckla näringslivet i områden som leden passerar genom.

- **Härnö Trail-lederna:**

Kort (7km), mellan (14km) och lång (2,1) led alla uppmärkta och skyltade. Är inte allalånga leder, men viktiga att lyfta ur ett friluftsliv- och rekreativperspektiv då dessa uppmuntrar fler att våga sig ut i annars upplevd svårtillgänglig natur.

- **Härnön runt:**

Ett projekt som pågår idag, men som kommer att tillgängliggöra vår tätortsnära natur och möjliggöra mervärden för besöksnäringen genom sin start på Härnösands Central.

Tätortsnära friluftsområden

1. Fälleberget

Området utvecklas just nu, leder och skyltning men här kan det utvecklas mer ur ett barnperspektiv. Här finns skog med höga naturvärden. Tillgänglighetsanpassat fiske finns i Värptjärn. Bra område för nya "friluftssare" och motionärer.

2. Vårdkasen – Smitingen

Bra område som har det mesta idag men som genom mindre åtgärder kan utvecklas, bli ännu tillgängligare och öppna upp för fler aktiviteter under fler säsonger.

Naturområdet infattar även Gerestaskolans "skolskog" som är av särskild vikt att bevara inför framtiden.

Naturen från Vårdkasen ut till Smitingen har höga naturvärden som myrmark, skog, berg och grottor. Här finns många upplevelser för mer erfarna "friluftssare" b.l.a. Härnö-Trail lederna sträcker sig igenom detta område.

3. Högslätten – Vangsta - Myran

Högslätten: Nära ett välanvänt idrottsområde, utegym och motionsspår finns som möjliggör för sommar- och vinteraktiviteter. Naturområdet är till stora delar försvarsmaktens vilket kräver försiktighet och information om användningen av området.

Vangsta- Myran: Tätortsnära skogsområde som är lättillgängligt för många, populärt promenadstråk som passerar militärmark är "bingorundan".

Tätortsnära friluftsområden

3. Högslätten – Vangsta – Myran (forts.)

Vid kapellsberg finns det grillplatser, vindskydd och pulkabacke. Detta är ett viktigt område för förskolor och hästgårdarna i området. Området upplevs som enkelt att lära känna som ovan "friluftssare" men det finns utvecklingsmöjligheter angående informationen om området.

4. Murberget

Området innefattar Murbergets friluftsmuseum, bostadsnära skog med mycket stigar och höga kulturvärden som kan vara målpunkter för tätortsnära rekreation.

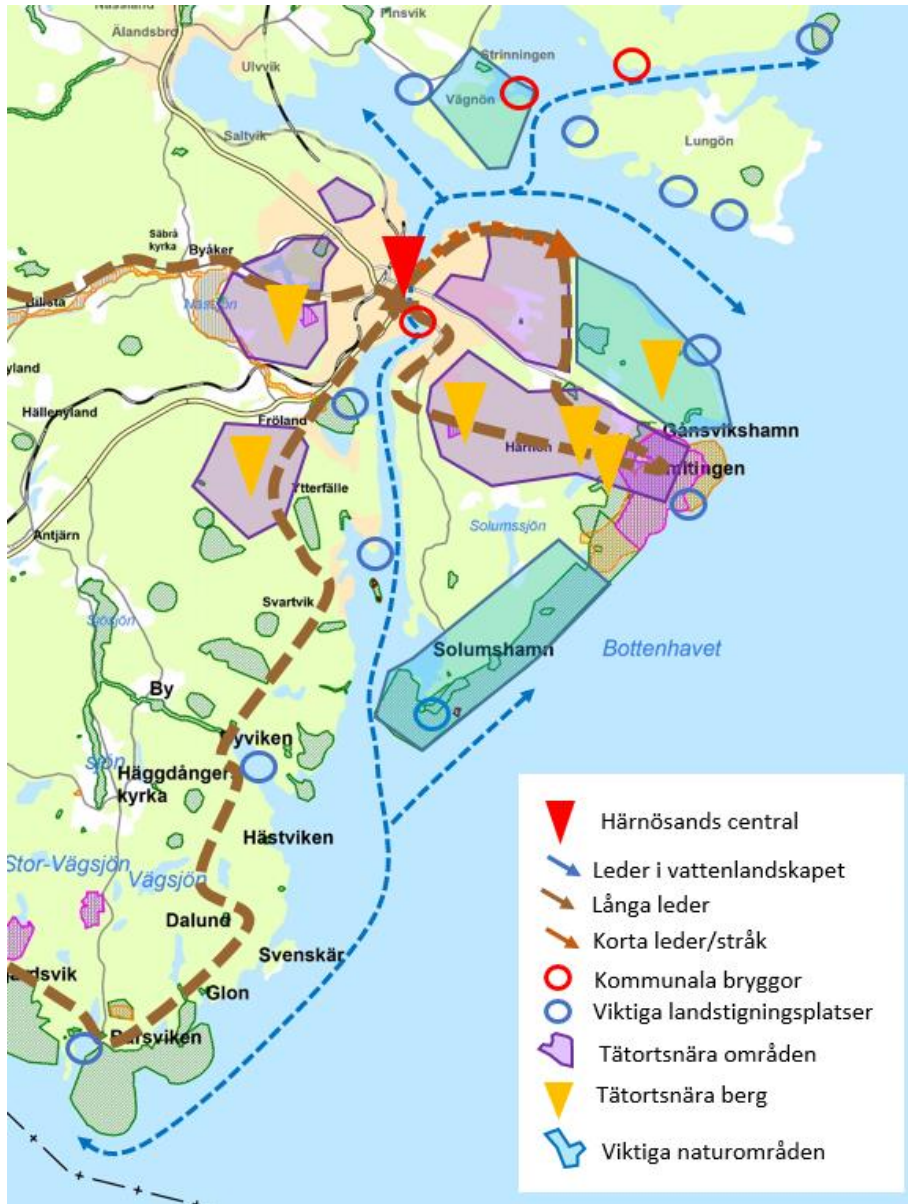
5. Bondsjöhöjden

Populärt idrottsområde som erbjuder lättillgänglig rekreation och friluftsliv. Viktigt för boende, skola, förskola och föreningsliv. Utvecklingsarbete pågår kring Godstjärn som vattennära rekreativ stråk med höga naturvärden. Här lyfts förslag på isbana på vintern.

6. Gådeåområdet

Ett populärt och lättillgängligt rekreativ område för boende inom området och tätorten. Här finns Gådeåleden, Gådeåberget och välbesökta grillplatser i anslutning till Gådeåns vattensystem. Området hade kunnat tillgängliggöras genom bättre skyltning eller kartmaterial.

Vattenlandskapets friluftsvärden

- **Leder:** Finns inofficiella kajakleder i havet och i sjöarna som kan förtydligas. Exempelvis i Långsjön, Stor-Vegsjön och i kustbandet nära land.
- **Landstigningsplatser:** Kan förtydligas på många platser i kommunen, tillsammans med befintliga och planerade kommunala bryggor. Härnösands sydspets lyfts fram som utvecklingsområde för landstigning då detta idag är begränsat och svårtillgängligt.
- **Fiske:** Hamretjärnarna, Värptjärn och Örsjön är exempel på bra fiske året runt, Värptjärn har tillgänglighetsanpassat fiske i ett tätortsnära friluftsområde.
- **Skridskor:** Många av kommunens sjöar och tjärnar är lämpliga för skridskoaktivitet på vintern. Ingen av platserna kan utpekas som extra lämpliga.
- **Skidor:** Skidsport uppmuntras till Vårdkasbacken och kommunens olika skidspår. Men för turskidor och skateskidor bör vandrings- och skoterleder och våra sjöar kunna lyftas fram som lämpliga för skidaktivitet på vintern.
- **Surfing:** Smitingens havsbad är välbesökt av många från länet och kringliggande län för surfing när förutsättningarna är de rätta.

Naturområden

1. Vagnön

Ett relativt outnyttjat område som är lämpligt för rekreation, vackra stenstränder och skogar med höga kulturhistoriska värden. Till viss del på militärområde varav hänsyn ska tas till verksamheten.

2. Lungön

Område med mycket potential, används flitigt som landstigning för kanotister. Fyr finns här. Ön är otillgänglig för många.

3. Norra Härnön

Ett populärt område för rekreation som med fördel är mer utmanande än den tätortsnära naturen kring Sälsten. Här finns Grottberget med vacker utsikt, populärt område för klättring. Men även Källbergsskrevan (en liten version av Slåttdalsskrevan).

4. Södra Härnön

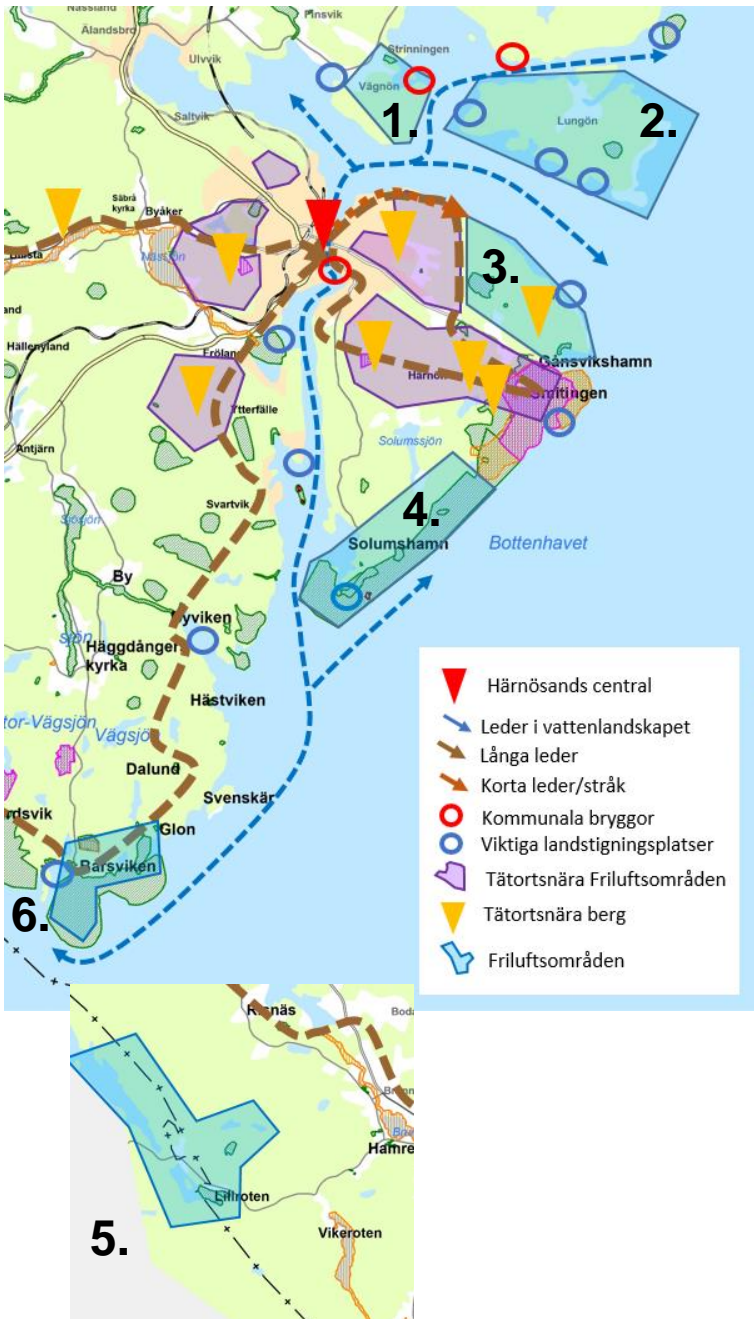
Kargt och vackert naturområde med långa stenstränder. Till viss del på militärområde varav hänsyn ska tas till verksamheten.

5. Hamretjänarna

Vacker natur som bland annat erbjuder bra fiskemöjligheter.

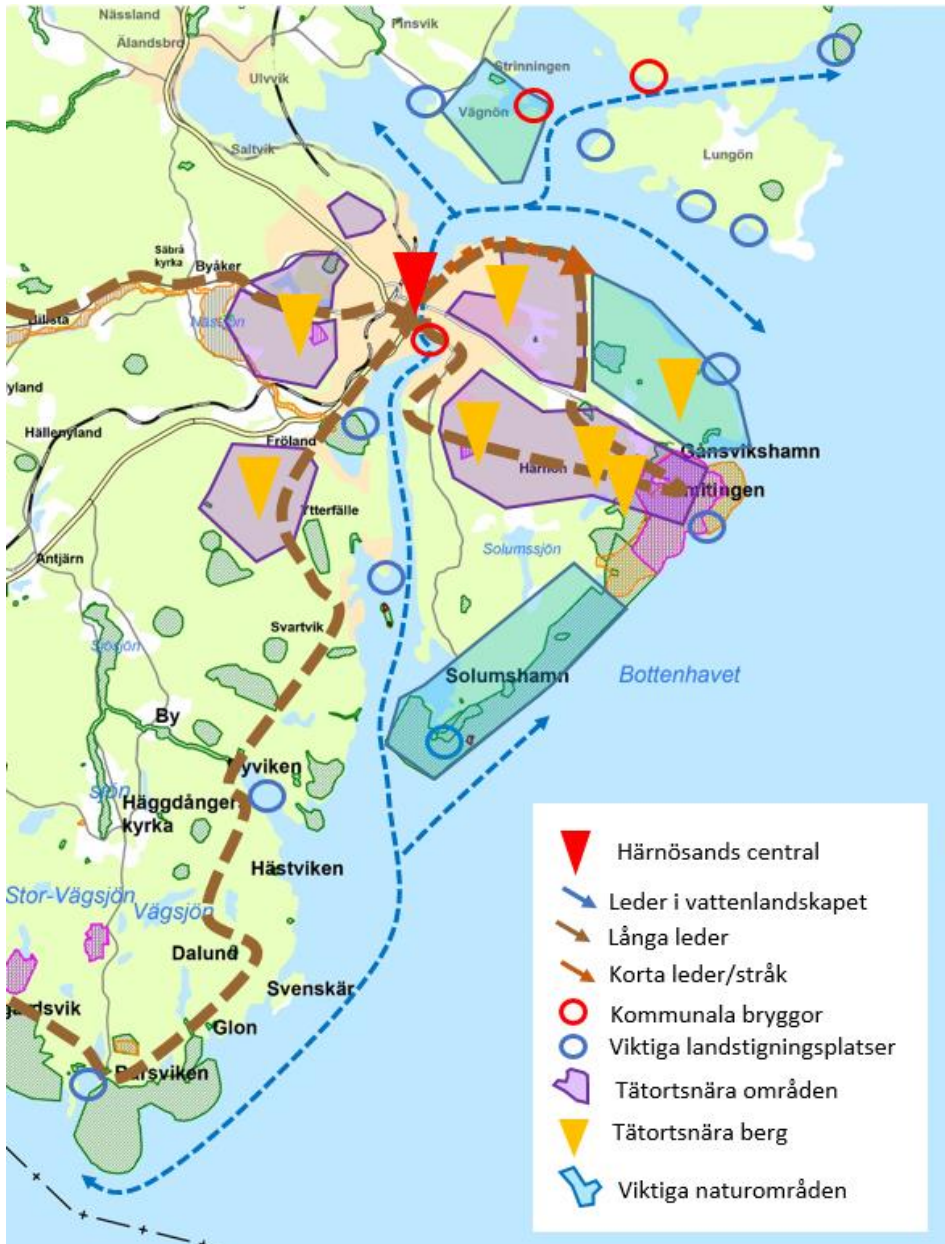
6. Barsviken i Häggdånger

Skapa ett kommunalt natur- och friluftsreservat. Fina delvis markerade leder, fornlämningar vid Lerviksudden, Natur och kulturområde. Grillplatser och stigar, finns idag. Vandring. Fiskeläget. Fyr. Kapellet. Klipphöllar ner i havet.

Tätortsnära berg

- Grottberget
- Speckstaberget
- Örsjöberget
- Gådeåbergsbrännan
- Grofällsberget
- Vangstaberget
- Vårdkasberget
- Klubberget

Slutsatser

- Det lyfts fram som ett värde att kunna koppla ihop leder med varandra för att skapa förlängningar av befintliga stråk. Med fördel gärna över kommungränserna och från vattnet upp på land. Ur ett friluftsperspektiv kan kajak exempelvis vara lämpligt för att nå vissa öar, där information om landstigning och målpunkter bör samspela.
- *”Djupa skogar är det nya fjället för långvandrarerna”*. I Härnösand kan vi skapa långa leder som tar dig genom många landskapstyper, sevärdheter och kulturmiljöer.
- Att lyfta fram allt vi har är inte bara bra för utvecklingen och människan. Utan kan även resultera i en spridning av belastningen på våra naturmiljöer. Likväl som tydliga landstigningsplatser blir en bevarandeåtgärd för resterande delar av kustlinjen.
- Tillgänglighet behöver inte alltid betyda skyltning. Information, kartläggning och planering av framför allt våra tätortsnära skogsområden gör mycket för tillgängligheten för ovana ”friluftssare”.
- Orörd natur och vildmarksområden kan komma att bli en bristvara i framtiden, denna typ av friluftsliv kan komma att bli allt mer viktig i vår vardag.
- Skogsområden som idag är viktiga för skogsbruket kan vara framtida friluftsskogar för kommande generationer. Det är av vikt att friluftslivet och skogsbruket har förståelse för varandra även i framtiden.
- Planering och information av aktiviteter/målpunkter för vintersäsongen. Ett sätt skulle t.ex. vara att ta fram en lista med tips på ställen som är fina och lämpliga för turskidåkning och skate, där man använder sig av skoterledssystemet, sjöar, myrar.
- Många av kommunens uppskattade friluftsområden påverkas många gånger av andra aktiviteter, exempelvis militär verksamhet. I framtidens Härnösand är det viktigt att dessa två intressen kan samspela, vilket kan komma att kräva tydligare dialoger och mer information.

Bilaga 2 Samrådsredogörelse

Friluftsprogrammet har via remiss som skickats till berörda förvaltningar, myndigheter, kringliggande kommuner och organisationer samlat in synpunkter till Friluftsprogrammet. Synpunkterna som samlats in redovisas i denna bilaga till Friluftsprogrammet.

Synpunkter som samlats in kommer att besvaras bara när en synpunkt kräver ett specifikt svar eller en förklaring, i de andra fallen där remissvaret är av generell karaktär lämnas inget svar.

Vissa synpunkter kommer inte att hanteras inom arbetet med Friluftsprogrammet utan kommer att förmedlas till rätt avdelning inom den kommunala organisationen.

Avsändare	Synpunkt	Svar
LEADER Höga Kusten	<p>Friluftsprogrammet lyfter vikten av samverkan för att utveckla och bevara viktiga områden för friluftslivet. Här nämns framför allt privatpersoner och föreningslivet och ´andra aktörer´. Vi föreslår att skriva in samverkan med näringslivet ännu mer uttryckligen - i deras roll i att skapa upplevelser som använder friluftsområden, men även i rollen som arbetsgivare som vill att medarbetare har en meningsfull fritid.</p> <p>För att skapa ett meningsfullt friluftsliv för fler är det viktigt att vara inkluderande i de samtal som förs kring utvecklingen av friluftsområden. Målgrupper som unga, utrikesfödda och människor med en funktionsnedsättning kan vara svårare att nå och att inkludera i planeringsprocesser. Där behövs särskilda insatser för att inkludera deras perspektiv och behov. Till exempel genom att leta upp och bjuda in målgrupper, anpassa samtalsformer eller platser för samtal, anpassa kommunikationsmaterialet till målgrupperna, urvalet av platser som ska utvecklas, tillgänglighetsanpassning m.m.</p>	<p>Synpunkten kommer att beaktas och samverkan med näringslivet kommer beskrivas mer uttryckligt i Friluftsprogrammet.</p> <p>Synpunkten kommer att beaktas så till vida att dessa målgrupper ges möjlighet att delta i Friluftsprogrammets förslag på Friluftforum där utveckling och planering av friluftslivet diskuteras.</p>

<p>Länsstyrelsen Västerbotten</p>	<p>Länsstyrelsen vill särskilt betona vikten av stärkt och ökad naturkontakt igenom hela livet. Hälsoläget i befolkningen är idag ojämlik. Friluftslivet är ett av flera viktiga verktyg i folkhälsoarbetet. Naturvistelse har flera positiva hälsoeffekter, såväl fysiskt som psykiskt och friluftsliv ger möjlighet till fysisk aktivitet, avkoppling, rekreation och återhämtning. Men friluftslivets utövande skiljer sig mellan olika grupper utifrån kön, ålder, inrikes/utrikes födda, funktionsnedsättning. Ur ett folkhälsoperspektiv är målsättningen dels att fler människor kan komma ut i naturen, dels att arbeta med de olika faktorer som påverkar invånarnas naturvistelse. Dessa faktorer kan skilja sig mellan olika grupper såsom kvinnor och män, åldersgrupper och socioekonomiska grupper. Det kan handla om attraktiva naturområden i närhet till kommunala hyresrätter, infrastruktur för att ta sig till naturområden, ett rikt och inkluderande föreningsliv, funktionsvariationsanpassade leder och kunskap om allemansrätten, viktiga komponenter för att nå en god och jämlik folkhälsa.</p> <p>Alla barn har rätt till lek, vila och fritid. Satsningar inom den pedagogiska verksamheten exempelvis gröna skolgårdar och attraktiva skolskogar är viktiga. Att erbjuda kompetensstöd till lärare kan ge alla barn möjlighet att ta del av naturvistelse med dess positiva effekter och få kunskap om den naturen.</p>	<p>Friluftslivsprogrammet har genom att lyfta fram och utformat riktlinjer för kommunens tätortsnära friluftsområden skapat förutsättningar för att fler grupper i samhället ska hitta i ut i naturen, oavsett bakgrund, socioekonomisk situation med mera. Folkhälsoperspektivet är viktigt och för att fler ska hitta ut i naturen så tar friluftslivsprogrammet flera ansatser för att öka tillgängligheten till naturen. Till exempel genom att arbeta och implementera det nationella ramverket för vandringsleder. Friluftslivsprogrammet lyfter även vikten av information kommunikation för att visa och locka fler att besöka kommunens friluftsområden.</p> <p>Friluftslivsprogrammet säger att skogsområden i närheten av skolor är av stor vikt för den pedagogiska verksamheten och därför bevaras på ett hänsynsfullt sätt så att de värden som finns i området bevaras. I friluftslivsprogrammens riktlinjer för bostadsnära natur beskrivs behovet av den natur som bland annat finns på skolgårdar och vikten av att bevara dessa. Programmet lyfte att föreningar, skolor och förskolor uppmuntras använda utomhuspedagogik och att det</p>
--	---	---

	<p>Härnösands kommun har fina förutsättningar att främja naturvistelse och friluftsliv för alla invånare och besökare och att i än högre grad se detta som en del i folkhälsoarbetet och därmed även kunna knyta an till de nationella folkhälsopolitiska målen i strategin.</p> <p>Länsstyrelsen lyfter gärna fram Västernorrlands museum med Murbergets friluftsmuseum som en resurs och möjligheter till utveckling i samverkan med kommunens friluftslivsambitioner.</p> <p>Friluftslivet skapar möjligheter till ökad naturförståelse som kan vara en bra utgångspunkt i ett aktivt arbete med klimatanpassning och att minska kommunens egen klimatbelastning. Invånare som är aktiva i naturen kan öka sin förståelse för omställningsarbete och det arbete som kommunen bedriver för en minskad klimatbelastning. Ett gott exempel som lyfts i friluftsprogrammet är att utveckla anslutningarna till natur- och friluftsområden genom gång-, cykel och kollektivtrafikstråk.</p>	<p>ska inkluderas i tätortsnära och bostadsnära friluftsområden.</p> <p>Folkhälsa lyfts i Friluftsprogrammet och delar Länsstyrelsens synpunkt att Härnösands kommun har bra förutsättningar att genom utveckling av friluftslivet generellt och tillgängliggöra de tätortsnära friluftsområdena bidra till nationella folkhälsopolitiska målen.</p> <p>I utveckling av friluftsområden i kommunen är en viktig del i arbetet att involvera intressenter i arbetet. Det gäller vid till exempel en framtida utveckling av Murbergets friluftsområde. Även i annan utveckling så kan Länsstyrelsens kunskap i historia bidra till att öka värden i specifika områden. Denna synpunkt kommer att beaktas i fortsatt arbete med att utveckla och bevara friluftsområden.</p> <p>Friluftsprogrammet delar Länsstyrelsens synpunkt och lyfter fram att just möjligheten att ta sig till fots eller med cykel mellan utpekade friluftsområden och att verka för sammanlänkande infrastruktur.</p>
--	---	---

	<p>Länsstyrelsen vill betona möjligheterna till råd och stöd från Skogsstyrelsen för ett hyggesfritt skogsbruk i avsikt att bevara höga sociala värden i kommunens skogsförvaltning. I friluftsprogrammet beskrivs att den kommunalt ägda skogen ska skötas med ett långsiktigt och hållbart försiktigt skogsbruk för att främja ett aktivt friluftsliv. Att göra aktiva ställningstaganden om hyggesfria skogsbruksmetoder för bevarande av höga sociala värden kan konkretisera och underlätta tolkningen av ”hållbart försiktigt”.</p> <p>Länsstyrelsen anser att det kan vara fördelaktigt att beskriva inriktningsvilja och externa finansieringsmöjligheter genom att strategiskt och långsiktigt arbeta i projektform med exempelvis lokala naturvårdstödet LONA.</p> <p>Föreningslivet är en viktig resurs för friluftslivet men även för samhällets målsättningar om jämlikhet och tillgängliggörande av naturupplevelser genom friluftslivsaktiviteter som kanske inte är bekanta från barndom och i familjekretsen. Länsstyrelsen har goda erfarenheter ifrån Sundsvalls och Örnsköldsviks kommuner som har inrättat återkommande samverkansformer genom natur- och friluftsråd tillsammans med föreningsliv och friluftslivsorganisationer.</p> <p>Fritidsbanken har en viktig roll för det jämlika friluftslivet och är en viktig resurs som kan utvecklas och stärkas genom kommunens samverkan med föreningslivet. Fritidsbanken kan med fördel framhållas som</p>	<p>Friluftsprogrammet framhåller vikten av att bevara skogen och dess värden i friluftsområden och naturområden i Härnösands kommun. Synpunkten om hyggesfritt skogsbruk vidarebefordras till samhällsförvaltningen som ansvarar för kommunens skogsskötsel.</p> <p>Synpunkten beaktas och tas med i friluftsprogrammet.</p> <p>I det som friluftsprogrammet beskriver som Friluftforum anses synpunkten besvarats. Friluftsfrom syftar till att med gemensam kraft, tillsammans med föreningsliv och näringsliv skapa samverkan i utveckling och bevarande.</p> <p>Synpunkten har beaktats och beskrivs i friluftsprogrammet.</p>
--	---	--

	<p>en del av kommunens strategiska arbete med friluftsliv och i friluftsprogrammet.</p> <p>Från kulturmiljösynpunkt vill vi lyfta fram att det är bra att man lyfter att ”Vid utveckling för friluftslivet är det framför allt viktigt att beakta och inkludera fornlämningar och kulturarv som en del av utvecklingen. Att lyfta fram historia och kulturmiljöer skapar även ett mervärde för utvecklingen av platsen.” Detta är en bra utgångspunkt då många platser med kulturmiljöer ofta används för friluftsliv. Många forn- och kulturlämningar ligger på natursköna platser i landskapet. Dock måste påpekas att kulturmiljöer inte är framträdande bland de miljöer som lyfts fram i dokumentet.</p> <p>Under Regionala mål och strategier skulle Regionens och Länsstyrelsens gemensamma kulturarvsprogram kunna lyftas fram och under Länsstyrelsen kunde man lyfta Länsstyrelsens kulturmiljöarbete med t.ex. fornvård där flera fornlämningar årligen vårdas och är skyltade. Vårdade fornlämningar i Härnösands kommun finns som exempelvis höggravfälten i Vangsta, och Tullportsparken (den senare vårdas av kommunen). Båda dessa fornlämningsområden samt flera andra är också skyltade. Västernorrlands museum har också satt upp röda informationsskyltar på många platser i kommunen.</p>	<p>Att inkluderingar av fornlämningar saknas i beskrivningar av friluftsområden delas och dessa värden bör därför tas med i kommande revidering av friluftsprogrammet. I det kartunderlag som finns kopplat till friluftsprogrammet läggs information om dessa platser in.</p> <p>Synpunkten beaktas och friluftsprogrammet ska bidra till att Regions Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrlands gemensamma strategiska kulturarvsprogramms mål.</p>
Naturskyddsföreningen	Synpunkter av generell karaktär. (Hela skrivelsen redovisas nedan i detta dokument.	Friluftsprogrammet delar synsätt i den beskrivnings som Naturskyddsföreningen förmedlar i sitt remissvar. Bland annat av att skog och

		<p>strand är hörmpelare i på vad friluftsliv i Härnösand vilar på. Det samma gäller möjligheten och det viktiga i att binda ihop friluftsområden för att få en sammanhållen enhet vilket bidrar till en förstärkt upplevelse.</p> <p>Att områden delas upp i olika kategorier beror på att friluftsprogrammet har utgått från Naturvårdsverkets metod för att inventera och klassificera olika natur och friluftsområden.</p>
Region Västernorrland	<p>Övergripande hållbarhetsaspekter inom sociala och ekologiska områden skulle kunna lyftas mer generellt i programmet.</p> <p>I inledningen nämns särskilt naturområden, naturmiljöer och kulturlandskap. Vi ser att det är viktigt att även lyfta in kulturmiljöområden, kulturmiljöer och kulturlandskap i den texten.</p> <p>Programmet skulle kunna tjäna på att komprimeras något samt ha en mer enhetlighet i struktur och språk. Detta tillsammans med en sammanfattning av programmet i inledningen skulle öka tillgängligheten för läsaren.</p> <p>I remissversionen av friluftsprogrammet saknas en övergripande beskrivning av det strategiska kulturarvsprogrammet för Västernorrland och kopplingen till dess mål saknas. Det</p>	<p>Det sociala aspekterna anses fångas i Friluftsprogrammet och koppling till Folkhälsa samt de nationella folkhälsomålen. Hållbarhetsaspekter kopplat till ekologi har en eget program och handlingsplan som samhällsförvaltning har ansvaret för. Härnösand kommuns Naturvårdsprogram och handlingsprogram.</p> <p>Synpunkten beaktas i sin helhet.</p> <p>Synpunkten beaktas så till vida att en kortare populärversion kommer att tas fram när dokumentet är antaget av kommunfullmäktige.</p> <p>Synpunkten har beaktats.</p>

	<p>strategiska kulturarvsprogrammet utgör riktlinjen för det regionala arbetet med kulturarv och kulturmiljöer.</p> <p>Under regionala mål och strategier under rubriken Länsstyrelsen Västernorrland framgår inte länsstyrelsens ansvar för det statliga kulturmiljöarbetet.</p> <p>Det finns tydliga hänvisningar till Agenda 2030, de nationella friluftsmålen, Höga kustens besöksnäringstrategi samt Härnösands kommuns tillväxtstrategi och översiktsplan, vilket är mycket bra. Dock saknar vi tydligare beskrivning och koppling till den regionala utvecklingsstrategin.</p> <p>Vi ser positivt på förslaget att områden där det finns fornlämningar och kulturmiljöer ska utvecklas, men saknar en skrivning om samråd med länsstyrelsen vid skyltning av fornlämningar och skyddade kulturmiljöer, vid planering av arbete i ett fornlämningsområde samt vid förändring av skyddade kulturmiljöer.</p> <p>De målsättningar som utarbetats för friluftsprogrammet, tillsammans med indikatorer, är välkommet för att utvecklingen ska kunna följas. Däremot kan det vara önskvärt med målsättning kopplat till att de ekologiska värden som naturupplevelser ofta bygger på, inte får försämrats.</p> <p>Inledningsvis skulle kompletteringar kunna göras med fler argument för bättre folkhälsa. I nuläget ligger fokus</p>	<p>Synpunkten har beaktats.</p> <p>Synpunkten beaktas så till vida att mål för den regionala utveckling beskrivs under rubrik, Regionala mål och strategier s.12. Men de målen som programmet är kopplat till utgår från den regionala strategins mål.</p> <p>Synpunkten beaktas.</p> <p>De frågor som berör ekologiska värden och indikatorer till dessa berör kommunens Naturvårdsprogram och synpunkten vidarebefordras till samhällsförvaltningen. Synpunkten beaktas i dock i programmet och beskrivs i lokala mål och strategier, hållbarhet genomsyrar allt.</p> <p>Perspektivet besökaren är det perspektiv som prioriterats högst men det beror på att det som utvecklas för besökaren</p>
--	--	---

	<p>främst på inflyttning och attraktivitet, och betydelsen av friluftsliv för bättre folkhälsa skulle kunna fördjupas ytterligare.</p> <p>En beskrivning av hälsoslingorna saknas, se www.rvn.se/naturvistelse. Detta underlag utvecklades i samarbete mellan Region Västernorrland, länets kommuner (inklusive Härnösand) och Länsstyrelsen Västernorrland.</p> <p>I inledningen står att invånare i Härnösand idag har ett rikt friluftsliv i direkt anslutning till bostaden oavsett var i kommunen man bor. Vi föreslår en omskrivning av detta till närhet till ett rikt friluftsliv oavsett vart i kommunen man bor.</p> <p>Det är mycket positivt att programmet lyfter att verka för friluftslivet kan reducera skillnader i samhället, med syfte på jämlikhet och jämställdhet. Dokumentet skulle vinna på att utveckla denna skrivning ytterligare med en tydligare koppling till området.</p>	<p>blir också bra för invånaren. Perspektivet handlar om att tillgängliggöra naturområdet för de som besitter lite kunskap om området och ovan att röra sig i naturen i Härnösand. Bra information genom skyltning, entréer översiktskartor mm. Genom att tänka på besökaren så omfamnas även andra som eventuellt tycker att friluftsliv och besök i naturen är svårt för att personen inte har kunskap. Därför innefattar besöksperspektivet folkhälsoperspektivet då båda fokuserar på att tillgängliggöra naturen på ett bra och hållbart sätt.</p> <p>Synpunkten beaktas i kartunderlaget.</p> <p>Synpunkten beaktas.</p> <p>Synpunkten beaktas inte med hänvisning till att fråga beskrivs i programmet. Friluftsprogrammet mål utgår från utgår bland annat från Länsstyrelsen mål om folkhälsa och lutar sig där med mot texten och formuleringarna i dessa program.</p>
--	--	--

<p>Svenska turistföreningen Härnösand.</p>	<p>Även om programmet ger ett bra underlag så är det mycket viktigt att det konkretiseras och att alla riktlinjer och förslag blir verklighet! Det behövs en mer konkret skrivning/fortsättning där det framgår tydligt t ex:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vem gör vad, vem har ansvaret! Hur ska personella och ekonomiska resurser skapas! • Vilket tidsperspektiv finns? Vilka åtgärder prioriteras, när kommer de olika åtgärderna att genomföras? • Vad innebär Hållbarhetsperspektivet? Vad ingår? Hur ser perspektivet ut konkret? • Hur ska information om alla områden/åtgärder spridas? Skyltning på plats är bra, men räcker det för övrigt att vara en del av Höga Kusten-appen? Hur gör man med information på olika språk? • STF Härnösand anser att Smitingen ska behandlas som det "Tätortsnära friluftsområde" det är! Området har så många olika kvalitéer, stigar, leder, badstrand mm, och bör beskrivas mer omfattande. <p>STF Härnösand anser att Smitingen ska behandlas som det "Tätortsnära friluftsområde" det är! Området har så många olika kvalitéer,</p>	<p>Enligt friluftsporgrammet tar kommunstyrelseförvaltningen över ansvaret för den strategiska planeringen av friluftslivet i Härnösand. Ansvaret för planeringen av friluftslivet hamnar således på kommunstyrelsen. Ansvaret för utförandet hamnar delvis på Samhällsförvaltningen för det området som kommunen specifikt ansvarar för. Men vi ser framför oss att det kommer bli större betoning på samverkan med föreningar och näringsliv som skulle kunna ta ansvar för vissa områden. T.ex. specifika leder och målpunkter. Därför beskrivs inte i detalj, ansvarsfördelningen i programmet. Friluftsporgrammet utgår från bland annat tillväxt strategin med delmål "gemensamkraft" som lyfter vikten av att samarbeta för att uppnå kommunens övergripande mål och strategier. Efterfrågan på resurser kommer att beskrivas i tjänsteskrivelsen för Friluftsporgrammet. Tidsperspektiv och åtgärdsrioriteringar utgår från Friluftforum, PEX-rådet och friluftsstrategen på enheten strategisk samhällsplanering. Kommunikation, information och marknadsföring utgår från kommunens kommunikationsavdelning. Vi ska vara restriktiva med att skapa fler kanaler för information av våra friluftsområden. Kraftsamla på ett ställe är bättre än att sprida information på än flera olika plattformar.</p> <p>Smitningens naturreservat beskrivs ungefär som andra naturreservat i kommunen. Smitningens naturreservat förvaltas av Länsstyrelsen och riktlinjer för detta reservat</p>
---	--	---

	<p>stigar, leder, badstrand mm, och bör beskrivas mer omfattande.</p> <p>STF Härnösand vill också ge några mer utvecklade kommentarer om "Långa leder", en hjärtefråga för STF. Denna typ av leder är en bristvara i Härnösand, men de har stora positiva effekter och utvecklingspotential. I programmet behandlas dessa leder alltför kort och ytligt. Här önskar vi betydligt tydligare skrivningar och större ambitioner!</p> <p>Avslutningsvis vill STF Härnösand framföra att vi, och säkert många andra ideella föreningar, är mycket villiga att bidra med insatser kring leder, t ex årliga kontroller av skyltningar och vindfällda träd, mindre röjningar o dyl.</p>	<p>bestäms av dess föreskrifter och bevarande plan. Friluftsprogrammet kan inte identifiera detta område som tätortsnära friluftsområde med de riktlinjer som följer med för dessa utpekade områden.</p> <p>Kommunen delar STF:s syn på långa leder och att sådana bör utvecklas. Däremot kan vi i programmet inte beskriva eller föreslå något i programmet med hänvisning till att dessa leder i dag inte är kvalitetssäkrade leder. Intentionen i programmet är dock att koppla samman Härnösand norrut och söderut med vandringsleder. Dessa stråk är utpekade i programmet</p> <p>Detta är något vi ska arbeta vidare med i gruppen friluftsförum.</p>
	<p>För att friluftsplänen skall vara mer lätt tillgänglig för allmänheten bör någon form av populär version tas fram som tydligare lyfter fram friluftsprogrammets målsättning</p> <p>Under friluftsprogrammets målsättning bör våra medborgares behov lyftas fram mer jämfört med besöksnäringen.</p>	<p>Ett sådant ska tas fram efter programmet antagits i kommunfullmäktige.</p> <p>Att besökaren lyfts i målsättningen för utvecklingen av friluftsprogrammet beror på att besöksnäringsspektivet bygger tillgänglighet, information och kvalitetssäkring och utvecklas friluftslivet för besökaren blir det även bra för invånaren. Besöksnäringsspektivet är nära kopplat till hållbarhet och den utveckling kommunen gör för friluftslivet ska t.ex. klara ett ökat besöksstryck,</p>

	<p>Ett nytt naturvårdsprogram är beslutat av samhällsnämnden 2022 och inte som omnämns i remissutgåvan under revidering.</p> <p>Bondsjöområdet kan med fördel på kartan utvidgas både söderut och norrut.</p> <p>Kapitlet om ansvarsfördelning och resurser är bra beskrivet men det kanske bör förtydligas vikten av att särskilda budgetmedel avsätts för friluftslivet för att programmet skall kunna förverkligas.</p> <p>Under kommunala naturvårdsprojekt omnämns Godstjärn med möjlighet till fiske av inplanterad röding. Den delen måste strykas eftersom det i dagsläget inte är aktuellt.</p>	<p>naturvärden ska skyddas från att ta skada med mera. Friluftsprogrammet målsättning bygger också på kommunens tillväxtstrategi och Höga Kustens besöksnäringstrategi. Friluftsliv i Härnösand och Höga Kusten är kopplat till tillväxt och företagande. Friluftslivet är en produkt som kan utvecklas så att företag kan startas och skapa arbetstillfällen utifrån den plattform av infrastruktur som tillhandahålls av bland annat kommunen. Vi anser att sätter vi besöksnäringsspektivet först skapar vi bättre förutsättningar för ett hållbart friluftsliv och även möjligheterna att driva utvecklingsprojekt för friluftslivet med medel från t.ex. Tillväxtverket.</p> <p>Samhällsnämnden har beslutat om nytt åtgärdsprogram för naturvård med en 10 årig målsättning. Att det antagits av Samhällsnämnden ändras i friluftsprogrammet.</p> <p>Synpunkten beaktas med att tätortsnära området utvidgas norrut.</p> <p>Medel för friluftsprogrammet genomförande kommer att lyftas i tjänsteskrivelsen.</p> <p>Synpunkten beaktas.</p>
--	--	---

	<p>Del 3-Utvecklingsförslag, bör kortas ner eftersom det känns väldigt omfattande med mycket text.</p> <p>Landsbygd delen omnämns bra, men vi vill ändå påtala vikten av att landsbygden också får en central roll i programmet.</p> <p>Vi har ett pågående planärende för Nickebo etapp II. Hur vi tillgängliggör friluftsområden i området för allmänheten är en viktig fråga i detaljplanarbetet. Exempelvis hur tillgängliggör vi strandområdet, utvecklar om/påstigningsupplevelsen för de som reser med buss, utveckling av GC-stigar och vägar samt att vi lämnar tillräckligt mycket utrymme för friluftslivet inom planområdet. Programmet kan ge stöd i de fysiska frågorna – vi bör nämna den i planbeskrivningen. Utifrån detta ser vi gärna att kommunens utvecklingsplaner för Nickebo II beskrivs på sida 38 där utvecklingsrekommendationer pekats ut.</p> <p>Programmet är högst aktuellt kopplat till Rastas planerade etablering vid Höga Kusten bron. Etableringen och detaljplanen ska tillgängliggöra friluftsområdet och även gestaltningen ska gynna utvecklingen av området för friluftsliv – speciellt med tanke på Höga Kustens identitet som en friluftsdestination. Etableringen sker i mitten av två friluftsområden som man kan se i ÖP-kartan – då kan den ses som / utvecklas som en naturlig entré till friluftsområden. Det finns även ambitioner om att förlänga Höga Kusten leden och den</p>	<p>Synpunkten beaktas inte.</p> <p>Landbyggen har en central roll och tidigare synpunkt har lyft behovet av att utveckla texten om LEADER Höga Kusten. Programmet ämnar att inte göra skillnad på stad och landsbygd i sin utformning.</p> <p>Tillgängligheten till strandområdet regleras i lagen om strandskydd. I programmet beskriver behovet av sammanlänkade infrastruktur vilket även gäller för det här området. Som alla bostadsprojekt ska ta hänsyn till.</p> <p>Synpunkten beaktas.</p>
--	--	---

	<p>skulle då passera i rastplatsen. Vi hittar ingen kartbild eller beskrivning av dessa natur- och friluftsområden i friluftsprogrammet, inte heller några utvecklingsrekommendationer för platsen. Programmet behöver utveckla detta för detta område för en tydligare vägledning i detaljplanearbetet och kommunens utvecklingsmål för friluftslivet.</p> <p>Industrier och verksamhetsområden utpekade som någonting som kan fungera som en barriär till friluftsliv – att de kan vara svåra att ta sig igenom. Det bör beaktas i nya detaljplanen för Antjärns industri-området när det är dags. Kanske även Saltvik etapp II/III. Friluftsliv kan vara någonting som man kan ta del av i anslutning till arbetsplatser och förbättra arbetsmiljöer om vi planerar på det sättet. Korridorer och stråk rekommenderas i såna områden.</p> <p>Fortsättning på verksamheter/ industriområden; på sidan 34 om Bondsjöområdet måste utvecklingen av Saltvik etapp 2 och eventuellt 3 förtydligas. Det lila området är ritat utifrån ÖPs natur- och frilufts-lager (antar vi?) men det bör framgå hur naturvården ska ta hänsyn till industriutvecklingen här. Samt om en etapp 3 (intrång på det lila området) är lämplig eller möjlig. Noterar även att den stora våt-marken inte är inom det lila, vilket det borde enligt oss. Där skulle det gärna kunna få stå något om hur vi ställer oss till köp av mark där för att säkerställa och kanske tillgängliggöra våtmarken och skogsområdet mellan industriområdet och bostadsområdet. Man kanske</p>	<p>Friluftsprogrammets generella inriktning gäller även vid framtagande av nya detaljplaner.</p> <p>Synpunkten beaktas så till vida att i friluftsprogrammet lyfta värdet av marken mellan bostadsområdet på Bondsjön och industriområdet för skola så väl som för myrmakens ekologiska mångfald. Sen bör frågan om naturvårdens hänsyn till industriområdet ändras till utvecklingen av industriområdet ska ta hänsyn till naturvård. Att Friluftsområdet även ska täcka myrområdet beaktas. Sen för en eventuell etapp tre för saltindustriområde ska friluftslivets värden bevaras för boende och skola.</p>
--	---	---

	<p>även kan förtydliga hur/om området används av skolan?</p> <p>Ytterligare en del är att Naturskyddsföreningen tidigare lämnat in en skrivelse om önskemål om bildande av naturreservat någonstans här. Vet inte vad som händer med den eller hur kommunen bemött den men vi nämner ju att ”Härnösand ska skydda fler områden som naturreservat eller likvärdigt” (sidan 16 även sidan 55) och där vore det bra om några specifika förslag/platser pekats ut som särskilt intressanta.</p> <p>På sidan 37 borde ”bingorundan” märkas upp då det är ett mkt vedertaget namn i Härnösand.</p> <p>Sidan 38 bör det beskrivas att det lila området till viss del krockar med utpekade utvecklingsområden för bostäder i ÖP runt Stenhammar (om vi inte tolkar kartan fel?). I så fall måste det stå att FP pekar ut området i strid med ÖP och hur avvägningen är tänkt att göras. Det är även tankar på att utveckla kring Vangsta och man bör beskriva intressekonflikten mellan att bygga tätortsnära och ha kvar tätortsnära skog och hur man kan hantera det med eventuella kompensations-åtgärder (utveckla områden i närheten, höja kvalitén på befintligt, tillgängliggöra fler områden med stigar m.m)</p> <p>Generellt borde man kan lyfta upp Härnöleden särskilt i en karta (?) eftersom den är rätt ny och bara omnämns 2 ggr i dokumentet.</p>	<p>Frågor om bildande av nya naturreservat lyfts i åtgärdsprogrammet för naturvård. Synpunkten hänvisas dit.</p> <p>Bingorundans sträckning går på det militära övningsområdet och vi har valt att inte hänvisa någon aktivitet eller verksamhet på detta område.</p> <p>Synpunkten beaktas.</p> <p>Finns inget behov för det. Den ska inte vara särskilt utpekad. Härnöleden finns med i det digitala underlaget. De leder som Härnösands kommun är ledansvarig för ska det nationella ramverket för</p>
--	---	---

	<p>På sidan 54 kanske man i anslutning till Geresta projektet ska nämna fotbollsplanen och eventuell exploatering på den? Två dammar har redan anlagts, en vid hästsportarenan och en vid Gerestaskolans grusplan dessa förväntas bli trevliga besöksmål på sikt. Ska det fortsatt vara besöksmål eller kan grusplanen exploateras? Finns ju en detaljplan som tillåter byggnation och förstår att FP inte har tagit ställning till detaljplaner men eftersom det är en så het potatis vore det bra om detta tydliggjordes!</p>	<p>vandringsleder vara vägledande.</p> <p>Friluftsprogrammet tar inte ställning till området då detta område inte ingår i något utpekat friluftsf- eller naturområde.</p>
	<p>På sida 12 vill vi korrigera den inledande meningen till: De senaste 10 åren har Höga Kusten varit en av Sveriges snabbast växande destinationer, mellan 2010-2019 har antalet kommersiella gästnätter ökat med 59% och destinationen växer därmed i betydligt snabbare takt än riksgenomsnittet som ökat med +19%.</p> <p>När vi talar om denna ökning så är det fram till pandemin och vi väntar fortfarande på de slutgiltiga siffrorna för hela året 2022 som beräknas komma i april. Dessa siffror jämförs även mot andra destinationer, inte bara friluftdestinationer. Då år 2022 går mot ett rekordår så förväntas även denna procentuella ökning att öka ytterligare så vi är gärna behjälpliga att få fram definitiva siffror till friluftsprogrammet under våren.</p> <p>Styckets sista mening vill vi gärna korrigera till: Höga Kusten Destinationsutveckling har</p>	<p>Synpunkten beaktas</p> <p>Synpunkten beaktas</p>

	<p>tillsammans med andra berörda aktörer tagit fram en besöksnäringstrategi för Höga Kusten med visionen ”Alltid en nivå till – mot 2030” med missionen om att skapa en ”Attraktiv, hållbar och tillgänglig plats dit fler längtar”, både besökare och boende. Härnösands kommun har deltagit i framtagandet av denna strategi och hösten 2021 ställde sig Härnösands kommunstyrelse formellt bakom den framarbetade besöksnäringstrategin.</p> <p>På sida 15-17 beskrivs programmets mål med indikatorer mot 2030. Vi råder att indikatorerna bör vara tydliga och mätbara. De bör vara formulerade så att de går att följa upp och i de fall de är konkreta så behöver de ha kända startvärden.</p> <p>På sida 22-23 så beskrivs arbetet med friluftsliv för alla. Här vill vi skicka med vikten av att arbeta med att anpassa anläggningar och information för olika målgrupper. Det gynnar både boende och besökare om platser exempelvis tillrättaläggs eller text och bildinformation förtydligas på både svenska och engelska.</p> <p>På sida 24 beskrivs naturturism översiktligt tillsammans med statistik för kommersiella gästnätter. Vi ser gärna att detta ämnesområde utvecklas mer. Vart sker naturturism främst idag, vart vill kommunen se att det utvecklas och vart kan det främjas och tillåtas prioritet och så vidare.</p> <p>På sida 24-25 nämns även statistik för kommersiella</p>	<p>Synpunkten beaktas inte.</p> <p>Friluftsprogrammet har lyft besökaren och besöksnäringsperspektivet som utgångspunkt för utveckling av friluftslivet i kommunen. Därför anses synpunkten beaktad.</p> <p>Naturturism sker i våra utpekade friluftsområden och naturområden. Det är också dessa områden som ska utvecklas för friluftsliv och naturturism genom att vi har besöksnäringsperspektivet främst i programmet.</p> <p>Synpunkten beaktas</p>
--	---	---

	<p>gästnätter som vi önskar korrigeras. Den befintliga grafen är missvisande då den visar och jämför statistik för delar av 2022 med helårssiffror för övriga år. I de aktuella tillgängliga siffrorna så redovisas månaderna januari-oktober för år 2022 ställt mot övriga helår.</p> <p>På sida 25-26 beskrivs barriärer för friluftsliv. Vi vill skicka med vikten av att jobba bort barriärer och att boende och besökare ofta upplever samma barriärer. Att sänka barriärer, fysiska såväl som psykiska får därför flera vinningar då de gynnar såväl yngre som äldre, lokalbefolkning som besökare. Med koppling till hinder och barriärer vill vi även trycka på vikten av goda faciliteter i friluftsområden där nämna vindskydd, grillplatser och bänkar kan vara bekvämt men där sådant som tydlig information om parkering, att det finns tillgängliga toaletter och efterhållen och tydlig sophantering kan vara av än större vikt både för att människor ska våga sig ut men även för att undvika negativa effekter av fler besökare och en negativ upplevelse av platsen.</p> <p>På sida 28 beskrivs perspektivet kort. Vi vill trycka på vikten av att lyfta hela året-perspektivet i arbetet med att utveckla friluftslivet i Härnösand, inte minst i koppling till kommunikation. Här ser vi en utvecklingspotential i arbetet med både bild och kommunikation för både sommar och</p>	<p>Synpunkten beaktas inte.</p>
--	---	---------------------------------

	<p>vinter, två parametrar som är viktiga bidrag till att exempelvis sänka barriärer som nämns ovan.</p> <p>På sida 28 beskrivs perspektivet kort. Vi vill trycka på vikten av att lyfta hela året-perspektivet i arbetet med att utveckla friluftslivet i Härnösand, inte minst i koppling till kommunikation. Här ser vi en utvecklingspotential i arbetet med både bild och kommunikation för både sommar och vinter, två parametrar som är viktiga bidrag till att exempelvis sänka barriärer som nämns ovan.</p> <p>På sida 47 beskrivs både Hultomberget och Hafsto ute på Hemsön. Bland annat beskrivs Hultomberget ha storslagen utsikt med liknande upplevelsekvaiteter som ett av Höga Kustens mest välbesökta platser. Utsikter är alltid turistiskt intressant och då platsen har så höga upplevelsevärden ser vi gärna att man utvecklar utvecklingstankarna och ambitionerna för platsen mer. Gärna med koppling till Hemsöns helhet som dels har flera befintliga besöksnärlingsaktörer samt attraktiva besöksmål där inte minst nämna Hafsto ingår. Vi tror att Hemsön i sin helhet har mer att erbjuda invånare och besökare än vad som är tillgängligt idag, särskilt med tanke på dess geografiska plasering mitt i skärgård och älvmyrning samt närhet till både staden och E4an, men även med dess rika</p>	<p>Synpunkten beaktas delvis.</p> <p>Synpunkten beaktas så till vida att den lyfts till det interna arbetsdokumentet Idébanken för utvecklings av friluftsliv.</p>
--	---	--

	<p>upplevelsevärden som erbjuder både berg och hav, skogar, stigar och klippor samt befintliga utbud av service och företag.</p> <p>På sida 48 beskrivs Västanå kort. Platsen är en av Härnösands mer populära besöksmål med lång tradition som utflyktsmål för både invånare och besökare. Platsen har unika natur- och kulturvärden som höjer besökarens upplevelse och gör Västanå till en av inlandets mest populära besöksplatser. Under hösten har Länsstyrelsen Västernorrland invigt den närliggande Mjällådalens naturreservat och önskar koppla ihop det med Västanå. Med den utveckling som sker runt platsen och vikten av Västanå som komplement till kustområdets populära besöksmål och friluftsområden så ser vi gärna att kommunens utvecklingstankar och ambitioner för platsen utvecklas mer med både hela året-perspektiv samt lokalbor och besökare som utgångspunkt.</p> <p>På sida 49 beskrivs tankar kring långa leder. Vi tycker att det är bra att besöksnäringsspektivet finns med och vill passa på att belysa vikten av att knyta längre leder till service, upplevelser och kollektivtrafik, inklusive de i inledningen ämnad gång- och cykelalternativen. I beskrivningen nämns även att långa leder ibland vandras i etapper vilket även vi ser som tydligt beteende hos många besökare där dagstursalternativ av längre leder är</p>	<p>Västanå utreds 2023 separat där utvecklingen av Västanå och kringliggande områden beskrivs.</p> <p>Synpunkten anses vara beaktad i friluftsprogrammet.</p>
--	---	---

	<p>mycket populära. Att både tänka dagsturer och helårsperspektiv tillsammans med det nationella ramverket för vandringsleder och leders koppling till service och kollektivtrafik i framtida utvecklingen av längre leder tror vi är ytterst viktigt för att de ska gynna både lokalbor och besökare på bästa sätt de kommande åren.</p>	
--	---	--

Redovisning av kommunstyrelsens uppdragsbeslut t o m 2023-03-14

Kommunstyrelseförvaltningen, dnr 2023-4

Uppdraget	KS-beslut, datum samt §	Ansvarig för ärendet	Kommentarer	Pågående / Avslutat
Uppföljning revisionsgranskning om investeringsprocessen att uppdra åt kommundirektören att se över budget- och uppföljningsprocessen	2018-09-04 § 148	Kommundirektören	Ingår i projekt "Styrleden".	Pågår. 2021 års budgetprocess blev en "göra och samtidigt lära process" – starkt påverkad av pandemin. Ambitionen är att 2022 års budgetprocess sedan är grunden för årshjulet även kommande år. Ett årshjul samt en schematisk bild över såväl budgetprocessen som kommunens styrmödel beräknas kunna presenteras för KS innan sommaren 2022. KLG har nu lämnat över sitt gemensamma arbete till den politiska ledningen för fortsatt dialog och beslut i KF i juni. KLG har jobbat mycket med frågan under oktober – men kommer att behöva ytterligare tid för att kunna lägga fram ett förslag som är tillräckligt bra, enkelt att förstå och som har en röd tråd från den politiska visionen hela vägen ut till våra verksamheter och medarbetare. Ny tidplan är att under första kvartalet 23 presentera ett förslag på en ny budget- och uppföljningsprocessen. KLG har behövt fokusera på budget 2024 de senaste veckorna. Redan i eftermiddag (14/3) så tar vi upp tråden igen vad gäller budget- och uppföljningsprocess – den som också kallats styrleden)
Planprogram Skeppsbron att uppdra till kommundirektören att upprätta planprogram för området Silviabron-Skeppsbron-Sälsten.	2020-09-08 § 120	Kommundirektör		Pågår Planprogram Skeppsbron har varit vilande en period under 2022. Alla dialoger är färdiga och nästa steg är gestaltungs-förslag inför ett antagande av programmet. Två välbesökta workshops (ca 100 Härnösandsbor deltog) kring Skeppsbron och dess gestaltning genomfördes under oktober. Mängder av idéer kläcktes och under 2023 kommer några koncept att provas. Sammanställning och återkoppling till alla som medverkat har skett under vecka 47 (föregående vecka)
God och nära vård Västernorrland att uppdra till kommundirektör, Lars Liljedahl, att slutligt fastställa och underteckna programdirektivet för	KF 2020-02-22 § 8			Pågår. Härnösands kommun har genomfört en "Open Space" den 15/9-2021 där även Region Västernorrland deltog. Projektledare finns anställd sedan våren 2021. Hastigheten i utvecklingsarbetet har påtagligt påverkats av pandemin. Under våren kommer bland annat ett "projekt teamarbete vid hemgång" att genomföras. Under hösten planeras utvecklingsarbeten kring a) rehabiliterande förhållningssätt,

Härnösands kommuns räkning				<p>b) biståndshandläggning c) vårdplanering/överslaggning mellan huvudmännen</p> <p>En läns gemensam workshop genomfördes 26/10 och länets kommundirektörer/regiondirektör diskuterar frågan under SKR's ledning under senhösten. Ett annat angeläget område som väckts är möjligheten att påverka för bland annat vårt eget Tillgänglighetsråd. Eftersom det är ett läns gemensamt projekt så behöver patient/medborgarmedverkan ske på ett likartat/samordnat sätt i hela länet. Ytterligare expertstöd från nationell nivå är också möjligt som fortsättning på utvecklingsarbetet. Regiondirektör + kommundirektörer kommer att fortsätta arbeta med frågan under våren 2023 vid tre längre och fysiska möten. Härnösand har varit aktiv i planeringen inför länsledningsarbetet under jul- och nyårshelgen och här kommer även den särskilda utredaren Anna Nergård att bidra med sin sakkunskap.</p> <p>Första träffen har genomförts enligt plan i slutet av februari. Konstruktiva och goda samtal präglade mötet som förhoppningsvis både ska mynna ut i ett antal principer som ska vara vägledande för hur vi gemensamt jobbar för Västernorrälänningarna bästa tillsammans och vi har även fångat in ett antal områden där vi idag inte är nöjda med samarbetet som vi också behöver hitta gemensamma lösningar på. Nästa gemensamma möte i april och därefter juni.</p>
Kommunstyrelsens Uppsiktsplikt 2021 - verksamhetsrapport socialnämnden att uppdra till kommundirektören att återkomma med förslag på revidering av riktlinje för uppföljning av privata utförare	KS 2021-06-01 § 119			<p>Pågår. KLG har behövt fokusera på budget 2024 de senaste veckorna. Ny ambition om att kunna klarmarkera detta uppdrag före sommaren 2023.</p>
Kommunstyrelsens uppsiktsplikt 2021 att kommundirektören, inför formerandet av ett nytt målprogram för kommunen, ges i uppdrag att tillsammans med kommunens bolag undersöka förutsättningarna för ett	KS 2021-11-02 § 193	Kommundirektör		<p>Pågår</p> <p>Arbetet kommer att påbörjas under andra halvan av december med målbilden att Årsplan 2023 ska innehålla ett målprogram för koncernen som helhet. Vid koncernledningsmötet i mars 2022 diskuterades hela koncernens möjligheter att bidra till att nå kommunens mål – och i synnerhet målområde 1 – med resultatuppdraget: "Härnösand ska vara en bra plats att leva och bo på." Jobbet med att synliggöra på vilket sätt bolagens egna mål kan bidra till kommunens övergripande mål</p>

<p>införande av ett målprogram för koncernen som helhet, för att synliggöra på vilket sätt bolagens egna mål kan bidra till kommunens övergripande mål</p>				<p>behöver dock fortsätta under 2023 – med ambitionen att även bolagens mål kan bidra till kommunens övergripande mål under 2024. Årets 3:e (av fyra) koncernledningsträff genomfördes i slutet av september där vi fortsatte det gemensamma arbetet för att utveckla platsen Hämösand – för såväl invånare och besökare.</p> <p>Kraftsamlingen den 25/10 inför Torsbodaetableringen inkluderade givetvis även våra bolag och den etableringen skulle kunna bli ett konkret område att gemensamt fokusera på inför 2024.</p> <p>Ett välbesökt och energifyllt utvidgat koncernledningsmöte genomfördes den 30/1 med deltagare från näringsliv, myndigheter, bolag och kommun där temat för dialogen var att vi har alla möjligheter att lyckas med detta om vi bara jobbar väl tillsammans. KS presidium inledde mötet på bästa sätt genom att trycka på "tillsammansarbetet" som krävs.</p> <p>Kommunens nya målprogram 2024 – 2027 - på agendan vid dagens sammanträde - kommer att vara utgångspunkten för att även våra bolag kommer att beskriva hur de kan bidra till kommunens övergripande mål.</p>
<p>Hysesavtal nytt vård- och omsorgsboende inom fastighet Saltvik 2:35 att uppdra till kommundirektören att teckna avtal inom givna förutsättningar, att uppdra till kommundirektören att återkomma till kommunstyrelsen om förutsättningarna förändras, att undertecknat avtal ska delges kommunstyrelsen</p>	<p>KS 2021- 11-02 § 195</p>	<p>Kommundirektör</p>		<p>Pågår</p> <p>I och med Kommunfullmäktiges beslut den 22/11 kan Härnösands Hus nu handla upp byggnationen av SoL-boendet. =</p> <p>Tilldelningsbeslut avseende entreprenaden har lämnats till Jasab. Avtal beräknas skrivas under april månad. Bygglovsprocessen pågår helt enligt plan. Inflyttning oktober 2023.</p> <p>Utifrån det förändrade geopolitiska läget så kommer även möjligheten att inrymma nödvatten och reservkraft i SoL-boendet att övervägas.</p> <p>Arbetet flyter på enligt tidplan med genomgående positiva/betryggande återkopplingar från såväl byggare och verksamhet. Inflyttning beräknas kunna ske under hösten 2022. VR-studion har med utgångspunkt i ritningarna för huset gett verksamhetsföreträdare (chefer och medarbetare) möjlighet att uppleva hur lokalerna kommer att se ut när allt är klart – vilket varit mycket uppskattat.</p>
<p>Hysesavtal och tilldelning av investeringsmedel - ny idrottshall inom fastighet Fastlandet 2:24 samt Myrans naturgräsområde</p>	<p>KS 2021- 11-02 § 197</p>	<p>Kommundirektör</p>		<p>Pågår</p> <p>I och med Kommunfullmäktiges beslut den 22/11 kan Härnösands Hus nu handla upp byggnationen av den nya idrottshallen</p> <p>Bygglovsprocessen pågår.</p> <p>Förfrågningsunderlag har skickats ut, men inga anbud kom in. Omtag behöver göras avseende</p>

<p>att uppdra till kommundirektören att teckna avtal inom givna förutsättningar, att uppdra till kommundirektören att återkomma till kommunstyrelsen om förutsättningarna förändras, att undertecknat avtal ska delges kommunstyrelsen</p>			<p>förändrad form för upphandling alternativt avvakta utvecklingen vad gäller tillgång och pris på byggvaror och gå ut med ny förfrågan när läget stabiliserats. Ambitionen är att Härnösands Hus genomföra en så kallad "partneringupphandling" så snart som möjligt denna höst. Ett uppstarts-/omstartsmöte har genomförts där resurser från såväl samhällsnämnden som kommunstyrelsen jobbar fram ett förfrågningsunderlag. Utifrån det förändrade geopolitiska läget så kommer även möjligheten att inrymma nödvatten och reservkraft i SoL-boendet att övervägas. Den vikande konjunkturen har lett till att priserna börjat stabiliseras på världsmarknaden. Det bedöms därför möjligt att genomföra en ny upphandling enligt samma upplägg som förra gången. Om prisbilden skulle bli högre (dyrare) den av KF givna ramen så kommer frågan att beredas för nytt politiskt ställningstagande. Nytt förfrågningsunderlag är under framtagande.</p>
<p>KS uppsiktsplikt 2021 att kommundirektören ges i uppdrag att påbörja en dialog mellan bolaget (Technichus) och kommunstyrelsen för att utreda hur en fördjupad samverkan skulle kunna utformas.</p>	<p>KS 2021-11-30 § 211 (dnr 2020-513)</p>		<p>Pågår Just nu är samverkan i huvudsak inriktad på IT-verksamheten där samverkansformerna ska hitta en ändamålsenlig form direkt efter sommaren 2022. Dialog förs också med Technichus VD om att hitta synergier avseende Campusutvecklingen och VR-studion (där Härnösand ligger i nationell framkant vad gäller förmågan att använda VR-tekniken)</p>
<p>Hyesavtal tvätterier Palmén 6 Kommunstyrelsen beslutar att godkänna hyresavtal avseende lokaler för kommunalt tvätterier, inom fastighet Palmén 6, samt att uppdra till kommundirektören att teckna bilagt hyresavtal avseende lokaler för kommunalt tvätterier till en total årshyra om 520 300 kronor.</p>	<p>KS 2021-11-30 § 219 (dnr 2021-449)</p>		<p>Pågår Hyesavtalet är tecknat. Detaljplan för området behöver revideras. Fram till dess att den nya detaljplanen vunnit laga kraft så kommer tvätten att bedrivas i temporära lokaler på Ugglan och Härnögården. En särskild redovisning av händelseutvecklingen och nuvarande status presenteras vid dagens KS (3/5) Arbete pågår för att hålla högsta möjliga fart i detaljplanearbetet. Allt med ambitionen att den temporära lokallösningen ska bli så kortvarig som möjligt. Alla remissinstanser har godkänt planförslaget. Samhällsnämnden fastställde den nya detaljplanen straxt före jul och nu kan entreprenören att genomföra de ombyggnationer som är överenskommit för att tvätteriet ska komma igång med sina verksamheter uppe på Palmén. Målbilden är att inflytt sker under våren/före sommaren.</p>
<p>Behov av nytt särskilt boende Kommunstyrelsen beslutar att uppdra till kommundirektören att fråga AB Härnösandshus inhämta förslag på</p>	<p>KS 2021-02-08 § 26 (dnr 2022-45)</p>		<p>Pågår Arbetet med lokalprogram pågår ambitionen är att kunna göra en upphandling kring årsskiftet med byggstart våren 2023 och färdigställande hösten 2024. Lokalgruppen har hittat en plats inom Gerestaområdet som verksamheten förordar. Detaljplanen gäller för allmänt ändamål vilket stämmer med att bygga äldreboende men planen tillåter endast en våning och vi behöver bygga 3 - 4 våningar. Detta medför att detaljplanen behöver</p>

<p>hyresavtal omfattande förhyrning av de nya verksamhetslokaler som fastställts enligt socialnämndens beslut per 2021-06-17, § 82.</p>				<p>förändras. PEX-gruppen har diskuterat frågan vid senaste sammanträdet. En politisk referensgrupp bildas under hösten med ordförande och andra vice ordförande från KS, Samhälls- och Socialnämnd samt Härnösands Hus styrelse. Referensgruppen ska följa arbetet och bidra i viktiga vägvalsfrågor – precis som under arbetet med ny sporthall. Referensgruppen har haft sitt första möte i december 2022 och i skrivande stund tjänstebereds frågan om vilka platser som är de bästa. Två förslag kommer nu att presenteras för referensgruppen och PEX-rådet. Referensgruppen träffas nästa gång den 22/3.</p>
<p>Arbete med platsvarumärke att uppdras till kommundirektören att påbörja arbetet med platsvarumärket för Härnösands kommun, samt att kommundirektören delrapporterar arbetet till kommunstyrelsen i maj 2022.</p>	<p>2022-03-01 § 42</p>	<p>Kommundirektör</p>		<p>Pågår Vid senaste koncernledningsmötet va d platsvarumärket en av huvudpunkterna. En projektplan för det fortsatta arbete är framtagna och under juni så bjöds nyckelpersoner från näringsliv, föreningsliv, kulturliv, myndigheter, akademi och civilsamhälle in till tre ”workshops” för att fortsätta arbetet med att ”mejsla fram Härnösands platsvarumärke”. Arbetet färdigställdes i slutet av 2022 och just nu putsas det på de sista formuleringarna.</p>
<p>Samverkansplan Torsboda industripark att ställa sig bakom förslaget att Härnösands kommun blir en mer aktiv part i arbetet med industrisatsningen i Torsboda, att uppdras till kommundirektören att ta fram ett förslag på ett avtal, att uppdras till kommundirektören att säkerställa finansiering om 1 050 tkr för 2022 samt att delegera till kommunstyrelsens ordförande att underteckna avtalet.</p>	<p>2022-03-01 § 48</p>	<p>Kommundirektör</p>		<p>KLART En arbetsgrupp är formerad. Ett avtal är nu tecknat mellan parterna. Arbetet sker i nära och tät samverkan mellan Timrå, Sundsvall och Härnösand – där respektive kommuns Tillväxtchef/Näringslivschef ingår. KSO och kommundirektör/kommunchef i respektive kommun utgör styrgrupp. Ett flertal intressenter har visat intresse för att etablera sig på Torsboda industripark. Arbetet är just nu inne i en intensiv fas. Ett mycket välbesökt seminarium för nyckelpersoner – både förtroendevalda och tjänstepersoner – genomfördes den 25/10. Frågan är inte om – utan när etableringen kommer att ske. Under december kommer en scenarioanalys presenteras som i sin tur kommer att utgöra grund för en kommunegen analys i samtliga kommuner (Timrå, Sundsvall och Härnösand) där behov av mark, bostäder, förskolor, skolor, eftergymnasial utbildning, äldreboenden, infrastruktur, VA, mm ska analyseras och planeras. Nästa koncernledningsmöte är inplanerat den 30/1 och kommer att fokusera på scenarioplanering utifrån Torsboda etableringen och de ca 2500 nya invånare som den kommer att innebära för Härnösand. Förberedelsearbetet för etableringen pågår för fullt. Uppdraget var dock att säkerställa finansiering och att ta fram ett avtal. Avslutas härmed.</p>

<p>Ansökan om verksamhetsbidrag 2023 – Kvinnojouren att uppdra till kommundirektören att i dialog med Föreningen Kvinnogemenskap Härnösands kvinno- och tjejjour, se över alternativ som bidrar till en mer långsiktig lösning för föreningens verksamheter,</p>	<p>KS 2022-09-06 § 135</p> <p>Dnr 2022-306</p>	<p>Kommundirektör</p>		<p>Pågår Arbetet bedöms vara april 23. En konstruktiv dialog förs med Kvinnojouren om att hitta en långsiktig lösning i enlighet med uppdraget ovan.</p>
<p>Ansökan om årligt verksamhetsbidrag Näringslivsarkiv i Norrland att kommundirektören får i uppdrag att initiera en dialog om hur kommunalt verksamhetsbidrag till Näringslivsarkivet efter år 2023 kan hanteras.</p>	<p>KS 2022-11-01 § 170</p> <p>Dnr 2022-167</p>			<p>Påbörjas under december 2022 med en ambition om att presentera ett förslag under andra kvartalet 2023. Tillväxtavdelningen har fått ansvar för dialogen.</p>
<p>Forum för ökat ungdomsinflytande att uppdra till kommundirektören att utifrån slutrapporten "Ungdomsdemokrati – stärka ungas inflytande och delaktighet" konkretisera ett förslag på ett ungdomsforums innehåll, struktur och metod,</p>	<p>KS2022-12-01-§ 201</p> <p>Dnr 2022-445</p>			<p>Pågår Flera starka kandidater har sökt tjänsten som ungdomsdemokratisamordnare. När hen är på plats kommer konkreta förslag att presenteras och sedan genomföras utifrån den slutrapport som presenterades för KS under hösten 2022. Ungdomsdemokratisamordnaren är nu rekryterad. Ambitionen i skrivande stund att kunna ge en uppdaterad bild av det planerade arbetet framåt vi KS-sammanträdet den 14/3.</p>
<p>Rådet för trygghet och hälsa tillika lokalt brottsförebyggande råd att uppdra till kommundirektören att genomföra en översyn av arbetsformer, uppdrag och struktur för rådet för slutrapport senast den 30 maj 2023, (att utse kommunstyrelsens presidium att ingå i en referensgrupp i formerandet av förslaget</p>	<p>KS 2022-12-01 § 202</p> <p>Dnr 2022-444</p>			<p>Pågår Beräknas kunna presenteras senast Q2 2023</p>

till uppdrag och struktur för rådet)				
E-förslag – Närproducerat inom kommunen (kommunala kor) att efter avslutat projekt, Lokal upphandling för omställning mot ett hållbart livsmedelssystem, uppdragsuppdrag till kommundirektören att undersöka förutsättningarna för e-förslagets genomförande.	KS 2023-01-18 § 4 Dnr 2022-359			Påbörjas så snart det pågående projektet avslutas i sommar. Återkoppling med förslag på väg framåt till KS under hösten 2023
Reviderad Arbetsmiljöpolicy (att anta Arbetsmiljöpolicy, att policyn börjar gälla 2023-03-01,) att uppdragsuppdrag till kommundirektören att genomföra en översyn tillsammans med politiska företrädare av arbetsmiljöpolicy, samt att återskrivningen sker våren 2023.	KS 2023-01-18 § 5 Dnr 2022-493			Påbörjas under mars.
Översyn av kommunens styrdokument att uppdragsuppdrag till kommundirektören att genomföra en översyn av befintliga styrdokument i kommunen, samt att återkomma med förbättringsförslag till kommunstyrelsen senast 30 juni 2023.	KS 2023-01-18 § 8 Dnr 2022-457			Har påbörjats med ambition att kunna leva upp till tidplanen om återredovisning i KS senast i juni 2023.
Granskning – IT säkerhet att uppdragsuppdrag till kommundirektören att senast i september 2023 återskrivna genomförda och planerade åtgärder utifrån Revisionens granskning av ITsäkerhet.	KS 2023-02-07 § 32			Påbörjat. Återredovisning i september enligt uppdrag.

Kommunstyrelseförvaltningen
Jeanette George, 0611 34 80 16
jeanette.george@harnosand.se

Kommunstyrelsen

Anmälan av ärenden för kännedom till kommunstyrelsen 2023

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att lägga ärenden för kännedom till handlingarna.

Härnösands Energi & Miljö – Kvartalsmöten 1-4

Protokoll Invest i Härnösand AB 2022-12-21

Protokoll Restore Höga Kusten AB

- Protokoll Restore Höga Kusten AB 2022-12-21
- Protokoll Restore Höga Kusten AB 2023-02-09
- Bilaga till protokoll 2023-02-09

Protokoll Technichus i Mittsverige AB 2023-02-15

Protokoll Nya Ostkustbanan 2023-02-10

Protokoll Tillgänglighetsrådet 2023-02-15

Protokollsutdrag samhällsnämnden – Kontroll och verksamhetsplan för
livsmedelsområdet 2023, med bilagor

Protokollsutdrag socialnämnden – Verksamhetsberättelse 2022, med bilagor

Protokollsutdrag socialnämnden – Ej verkställda beslut, med bilagor

Verksamhetsberättelse och årsredovisning 2022 – Stiftelsen Länsmuseum
Västernorrland

Verksamhetsberättelse för kommunens informationsförvaltning

Revisionsrapport – Granskning av beslut och underlag

Jeanette George

Kommunsekreterare

Kvartalsmöte 1 2022

Kvartalsmöte med kommunledningen

Tid: Onsdagen den 23 februari 8:15-9.30

Plats: Zoom

Agenda

- Organisation, interna frågor
 - Organisationsförändring och nuläge
- Ekonomi
 - Årsbokslut 2022
- Statusuppdatering; leverans, utvecklingsarbete och utmaningar
 - Återblick 2021 och närtid 2022
 - Kattastrands reningsverk
- Statusuppdatering pågående samverkan, relationer/projekt KS/nämnder
 - ...
- Datum nästa möte, önskemål om innehåll
 - ...

Organisationsförändring och nuläge

Chefsrekryteringar

- Produktionschef Anders Karlsson 19 april
- Utvecklingschef Peyman Vahedi 1 feb
- Digital utvecklingschef Jens Albonius 14 mars
- Transportchef Håkan Anshammar 26 feb
- Arbetsledare på plats
 - Mikael Gavelin
 - Niclas Hallin
 - Peter Hägglund
 - Mats Andersson

Verksamhetsansvar

Styrelse

Affärsansvar

VD
Lena af Geijerstam Unger

Energi
Marcus Tärnvik

Cirkulära
Irene Hedlund

Digitala
Peyman Vahedi

Andra affärer
Fredrik Olsson tf

Affärsservice
Jonas Nyberg

Produktion
Marcus Tärnvik tf
Anders Karlsson 19/4

Kund & Marknad
Fredrik Olsson

Utveckling
Peyman Vahedi

Hållbarhet
Irene Hedlund tf

Ekonomi
HR

Drift
Chef Jonas Jacobsson
Bitr Åke Gavelin
AL Peter Haggström
AL Mats Andersson

Marknad
Kommunikation

Teknisk utveckling
Chef Marcus Håll

Fastighet/anläggning
Chef Anders Svanholm

Transport
Håkan Anshammar 26/2
Styr & regler

Kund och service
Chef Susanne Salander

Digital utveckling
Jens Albonius 14/3

Inköp

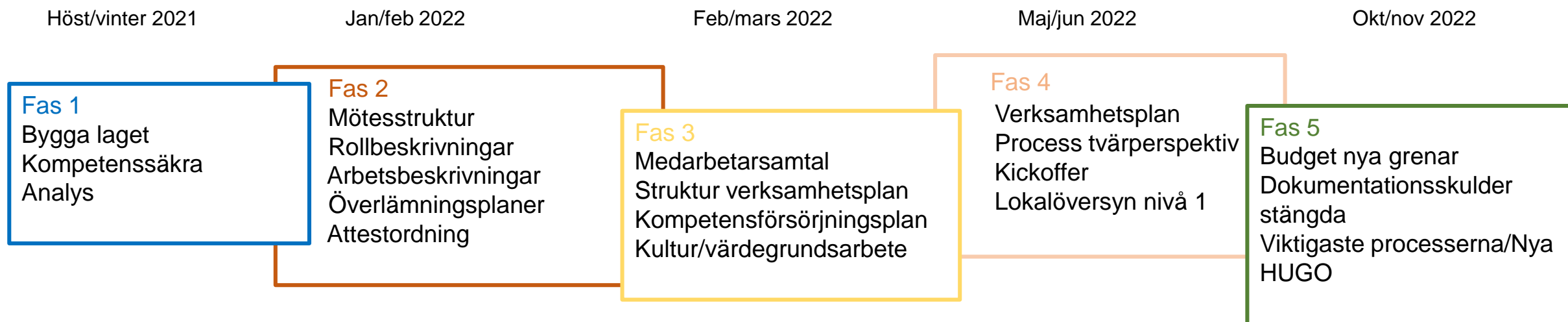
Underhåll
Chef Håkan Nilsson
AL Niclas Hallin
AL Mikael Gavelin

Verksamhetsutveckling

Arbetet i korthet

- Arbete i ordinarie samverkansforum
- Extern resurs, medlare och samtalsstöd
- Extern arbetsmiljöutredning
- Påståenden kontra fakta, spekulationer (dras igång rykten)
- Inmenteringsplan följs

Faser för att "sätta" organisationsförändring

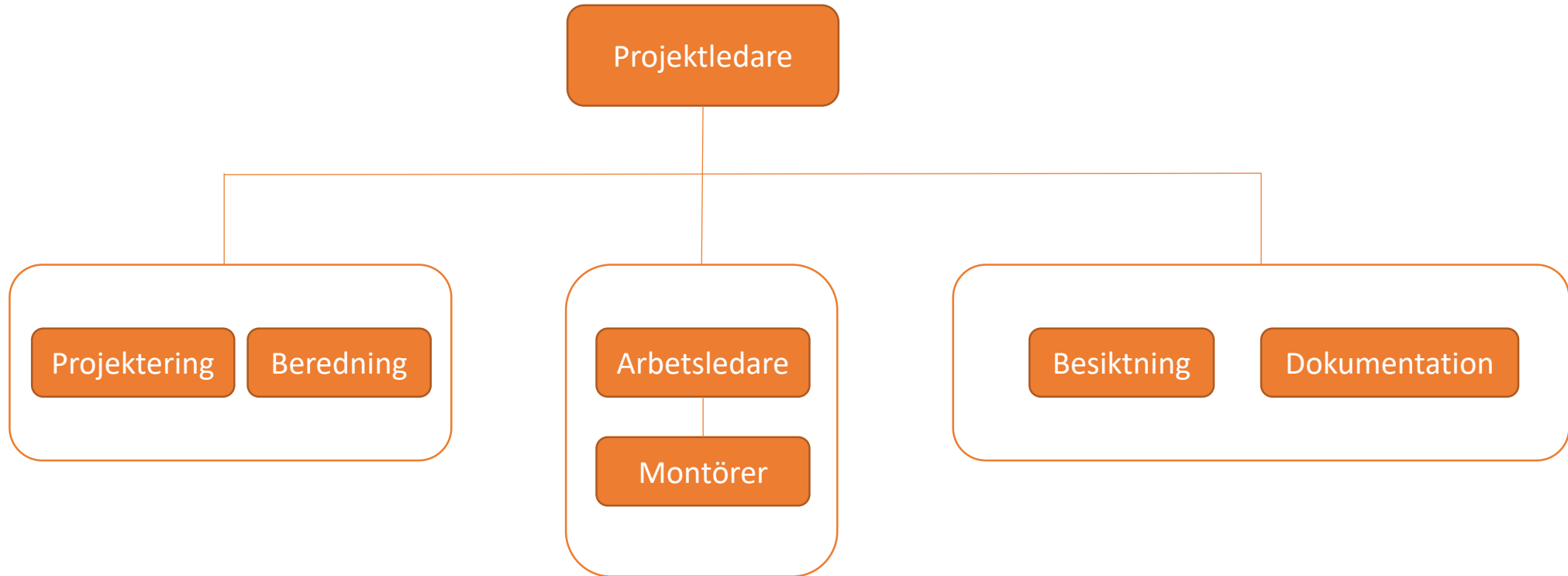

Riskanalysarbete, analys, uppföljning, åtgärder

Utveckling, dokumentation och implementering av processer

Information och verksamhetsdialoger

Nya processer, exempel Projektledning – produktion

P

–

U

–

D

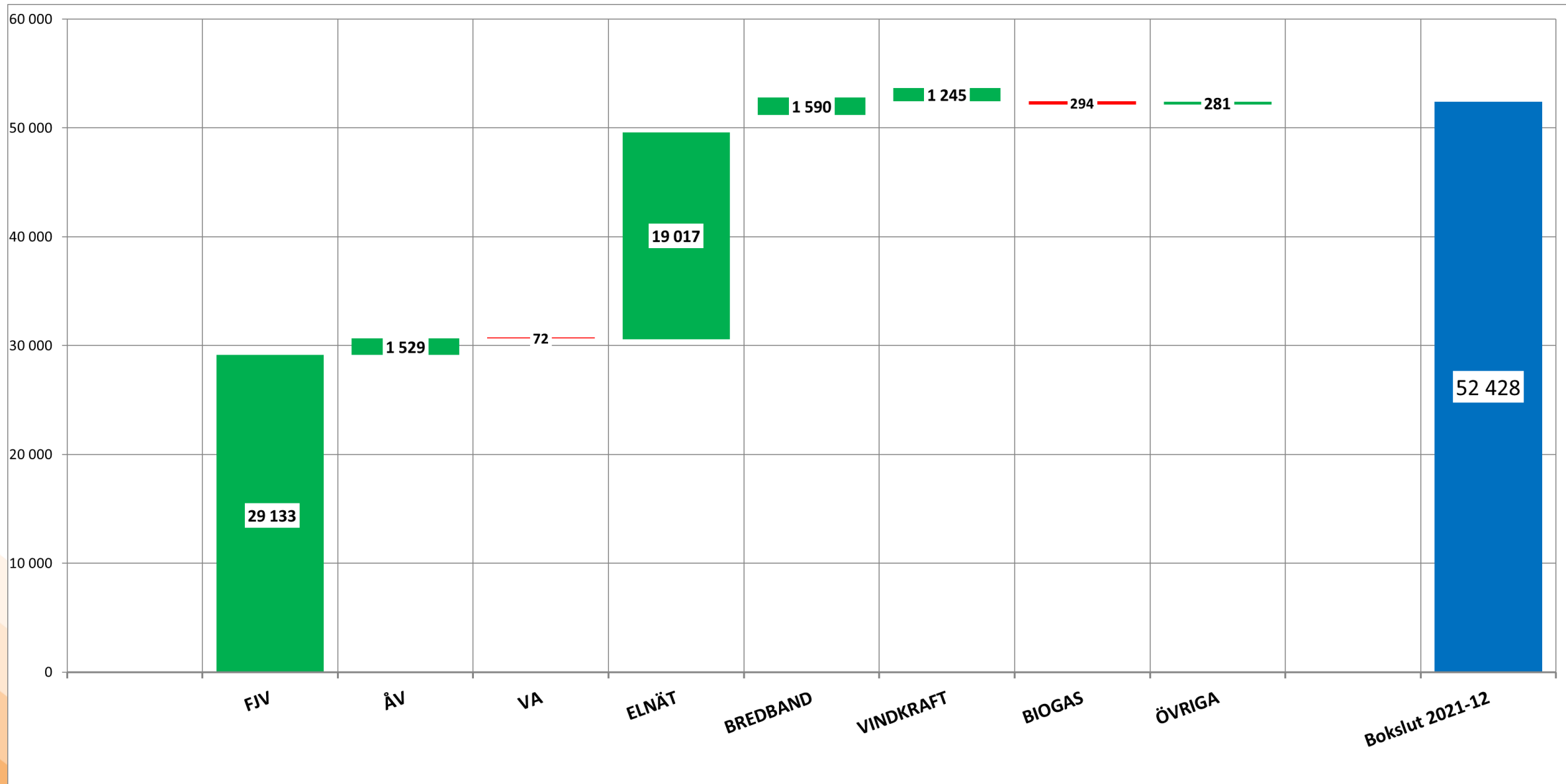
Årsboks slut

Hemab-koncernen 2021,

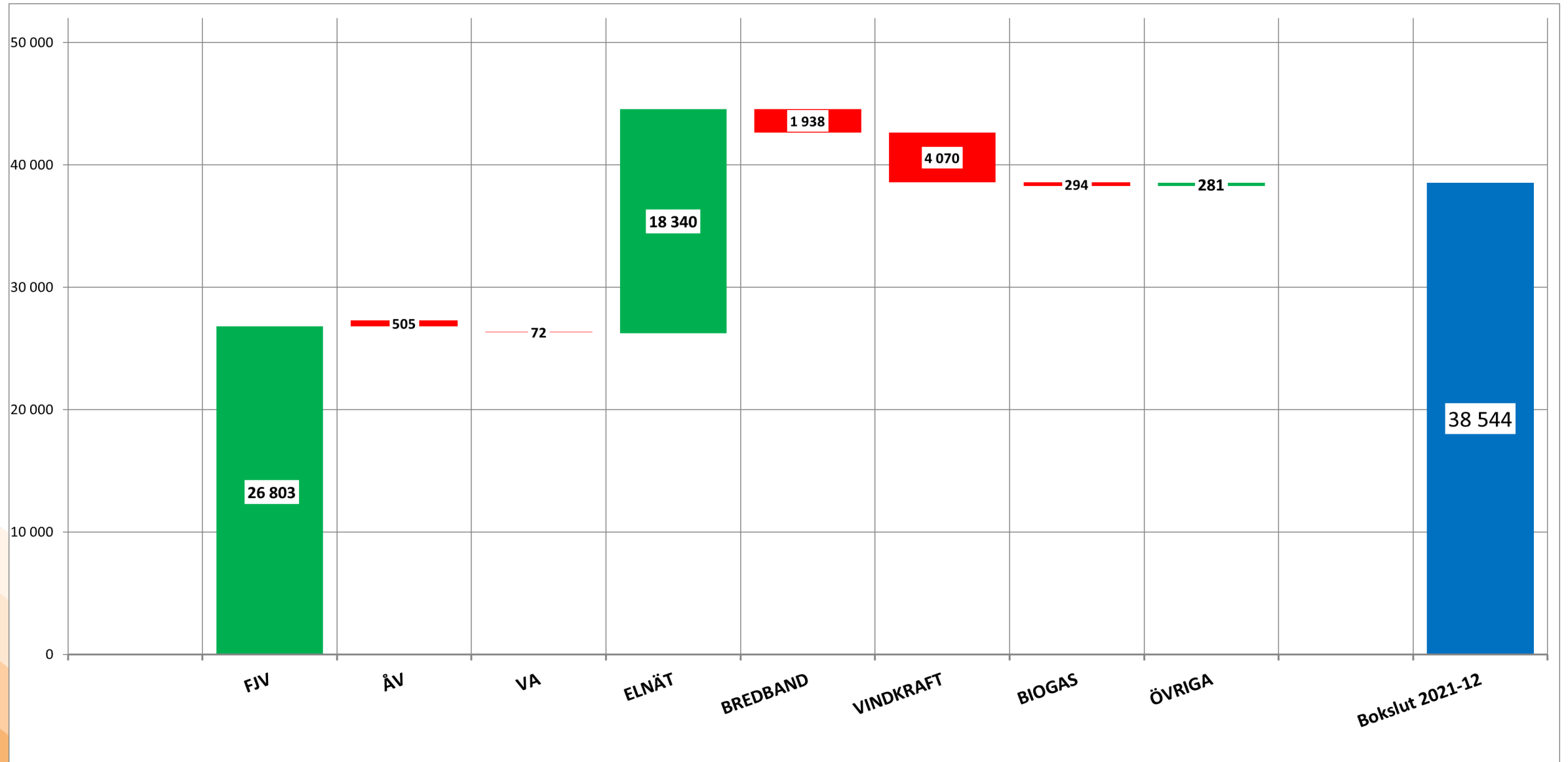
- 2021 har varit ett starkt år, så också avslutningen
- December var både kall och med höga elpristoppar som gynnade resultatet framför allt inom FJV
- Rörelseresultatet för 2021 visar på **52,4 Mkr**
- Nedskrivningar som identifierats (Mkr):

○ Bredband	-3,5	Icke arrendegrundande
○ Byggnader	-0,7	Garagedel och reservdelslager
○ Matavfallsprojektet	-2,0	Restpost av tidigare nedskrivet
○ FJV ledningar	-2,3	Ej trycksatt och som inte kommer bli det (fr 2003 – 2018)
○ Vindkraft (Bräntb/Solumsk)	-5,3	Kassaflödeskalkyl (mycket låga priser i närtid)
- Resultat efter nedskrivningar är då **38,5 Mkr**
- Avkastning på totala tillgångar, 3,2% (2020, 1,8%)
- Soliditet på koncernen, 25,6% (2020; 25%)

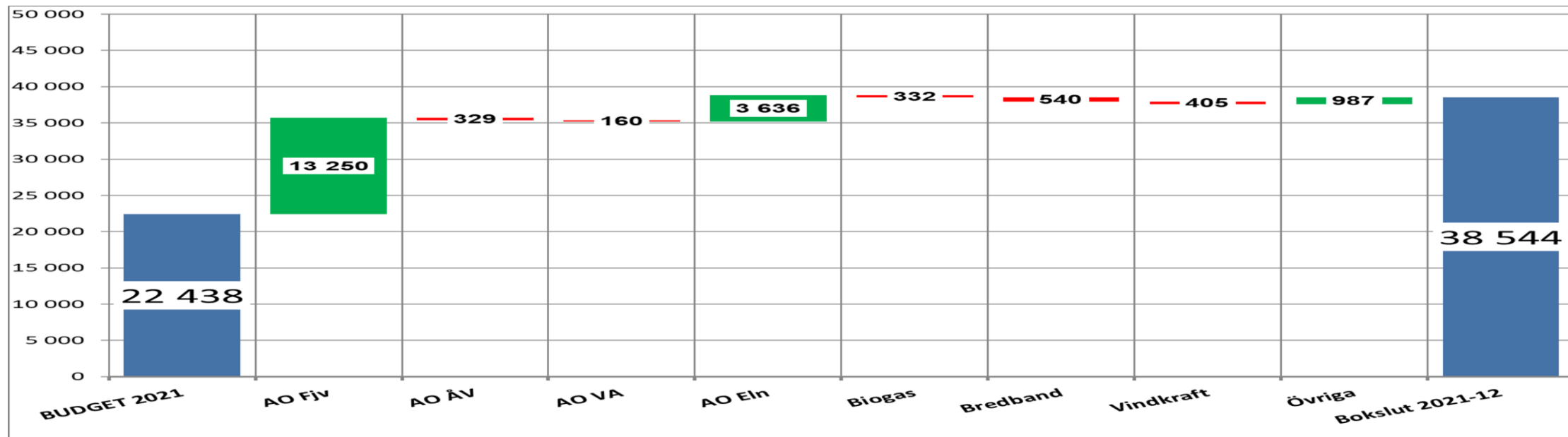
Hemab-koncernen 2021, Resultat per affär före nedskrivning

Hemab-koncernen 2021, Resultat per affär

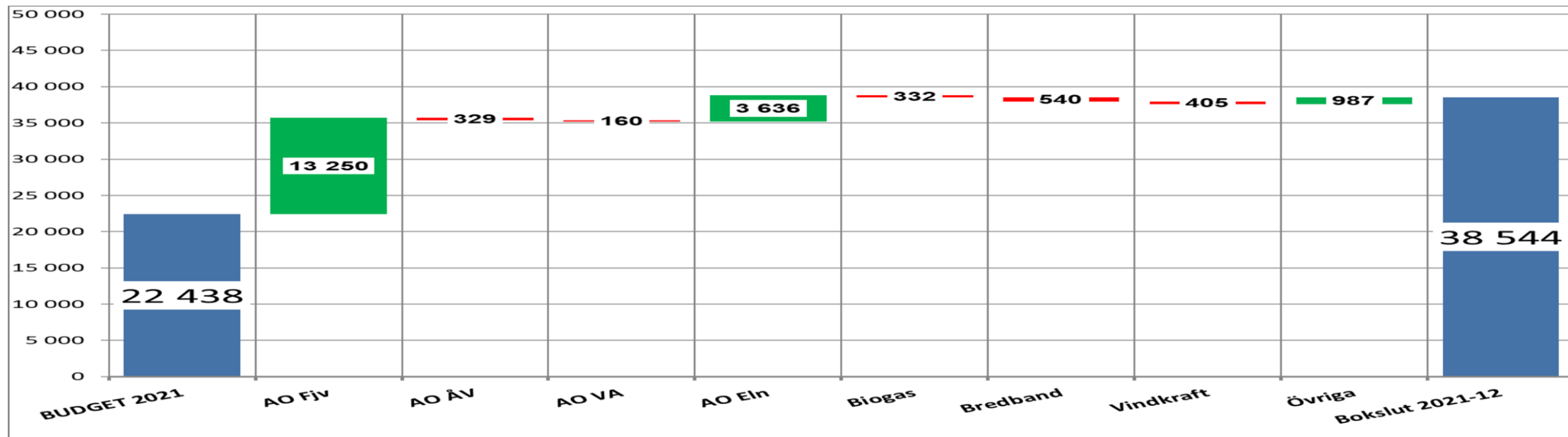

Hemab-koncernen, Utfall 2021 Jmf Budget, per affär

- Fjärrvärme:** Plus 18 Mkr i Intäkter i FJV på grund av elpriser och mildt väder. Värmeförsäljningen 185 GWh jmf Budget 179 GWh. Elproduktion, 27,7 GWh vs BU 8,5 GWh. Elpris 522 vs Budget 241 kr/MWh. Stora intäktsökningar. Priset i sig är ett högre medel priset toppar de månader vi producerar och kör. Nedskrivning av några ej trycksatta ledningar gjorda och extra kostnader för detta är 2,3 Mkr
- Återvinningen:** Rörelseresultatet före nedskrivning är positivt mot budget vilket är glädjande. Fortfarande jobb med höga uh kostnader på bilar och stort underskott på fastighetsrenhållningen, positiv effekt i år är extra jobb i Viksjö. Drivmedelspriser är också en utmaning. Fortfarande utmaningar men kul att se att arbetet som gjorts med effektivitet och organisation och struktur ger lite återbäring. Nya deponiaffärer har bidragit med 1,2 Mkr till resultatet
- Vatten & Avlopp:** Lägre intäkter ca 0,4 Mkr. Lägre volymer då flertalet stora kommunala anläggningar som t.ex simhallen varit stängda. Avskrivningar lägre med ca 0,8 Mkr, senare aktivering av kolfiltret. Rep och UH negativ avvikelser på 0,9, Mkr pga budget låg felaktigt på investeringar och att vi hade några större läckor. Däremot andra kostnader som är lägre, energi och övriga externa kostnader. Fondering 3 Mkr till Kattastrand, vilket är samma nivå som tidigare
- Elnät:** Högre intäkter och då framförallt Externa jobb drar upp resultatet. Kostnaderna är också lägre, då aktivering av personalkostnader i projekt är högre än budget och totala kostnaden är lägre med några vakanser samt reservering i budget på 1 Mkr.

Hemab-koncernen, Utfall 2021 Jmf Budget, per affär

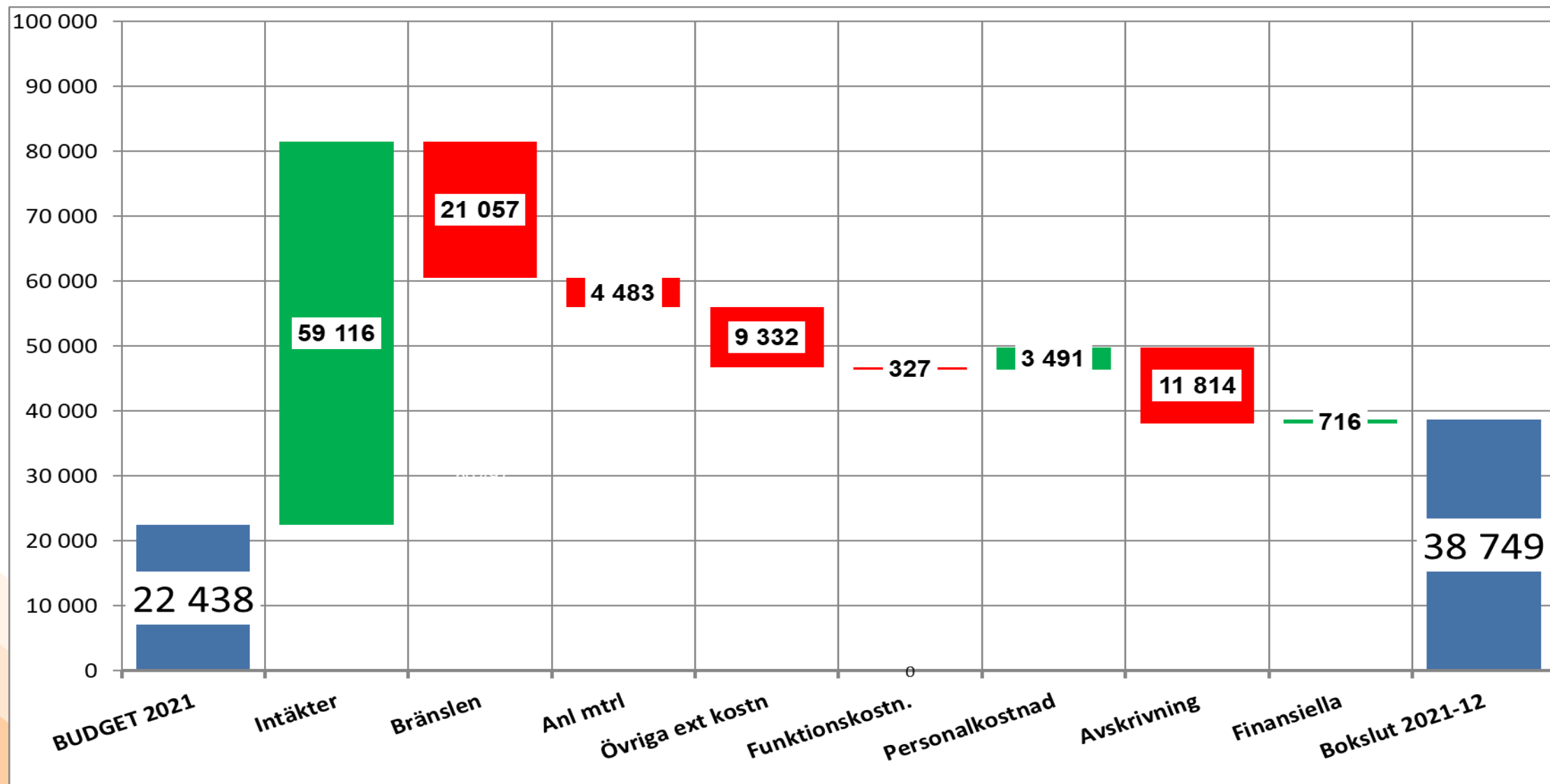
Biogas Biogas började bra men drabbats av lite störningar Vi har mot budget tappat lite intäkter och har lite högre uh kostnader. Dock har inte personalkostnader avvikit och jämfört med 2020 så har vi både lägre personalkostnader och lägre UH tack vare jämnare process.

Bredband: Bredband fick lite högre intäkt och lite lägre externa kostnader än budget. Högre intäkt av att Investeringar var högre än vi hade antagit. Skrivit ner vissa äldre icke arrendegrundande sträckor som inte fått några påkopplingar med 3,5 Mkr

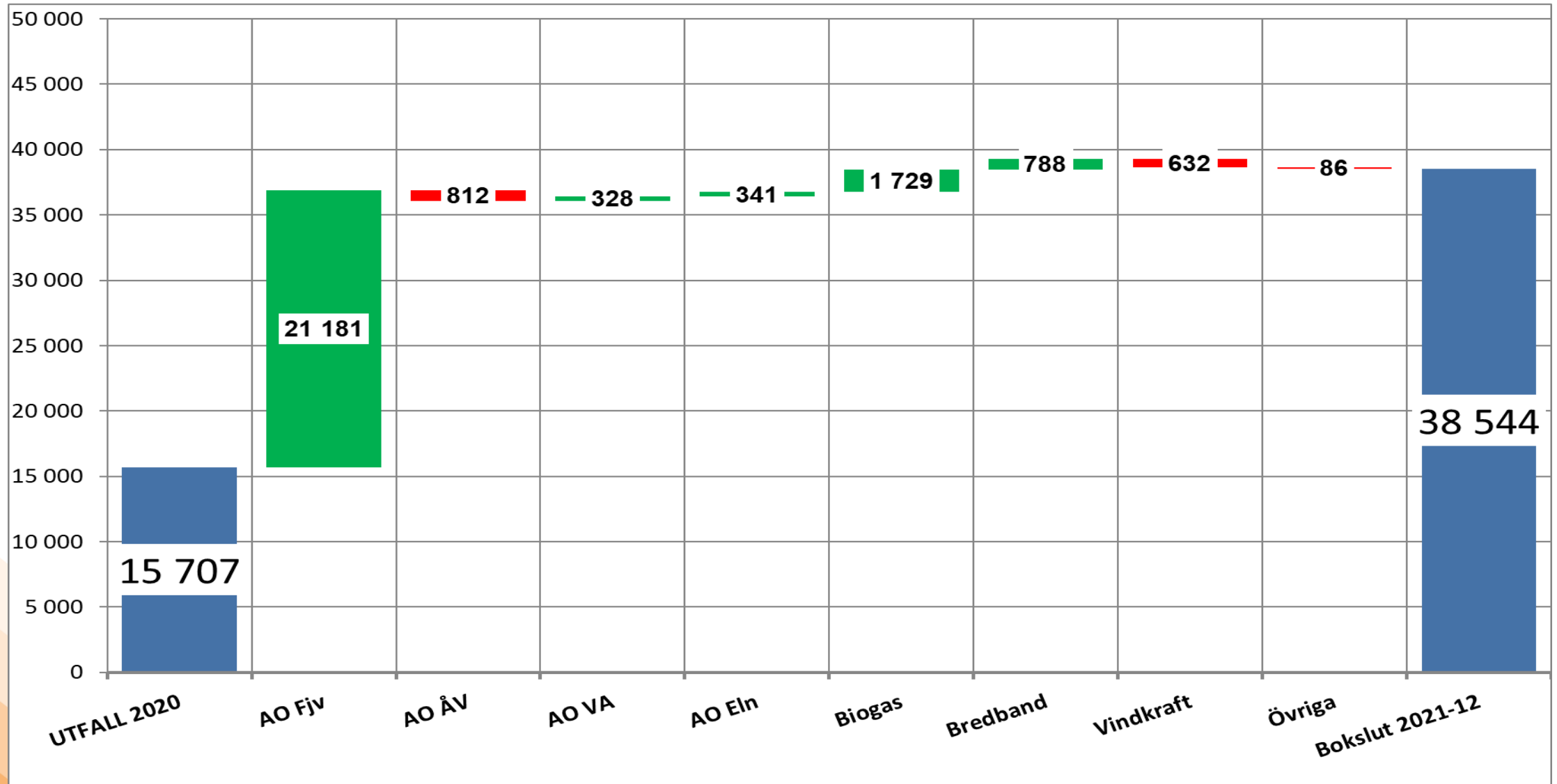
Vindkraft: Positiv prisseffekt, utfall 335 kr/MWh (2020 :105 kr/MWh) budget var 225 kr/MWh. Totalt är den prisseffekten 10 Mkr som inte tas igen på några kostnader normalt sätt. Vi tappade ca 2400 MWh de två första månaderna, men nu har vi tagit igen en del på helår 700 MWh efter. Totalt 39,3 GWh och BU 40,1 GWh

Stab: **Admin +0,8 Mkr.** 1 Mkr lägre personalkostnad på grund av föräldraledighet och lägre sociala kostnader i samband med pandemi. Också lägre kostnader för t.ex fika till personal mm men vi har istället gett både sommar och julpresent som varit lite högre än tidigare. Konsultstöd inom ffa HR, vid frånvaro. **Utv & Proj, -0,5 Mkr**, lite fakturering samt lägre personalkostnader pga sjukfrånvaro och tjänstledighet **Kund & Marknad +1,0 Mkr**, mindre externa kostnader där största posten mässor uteblivit samt att vi haft vakans under en period.

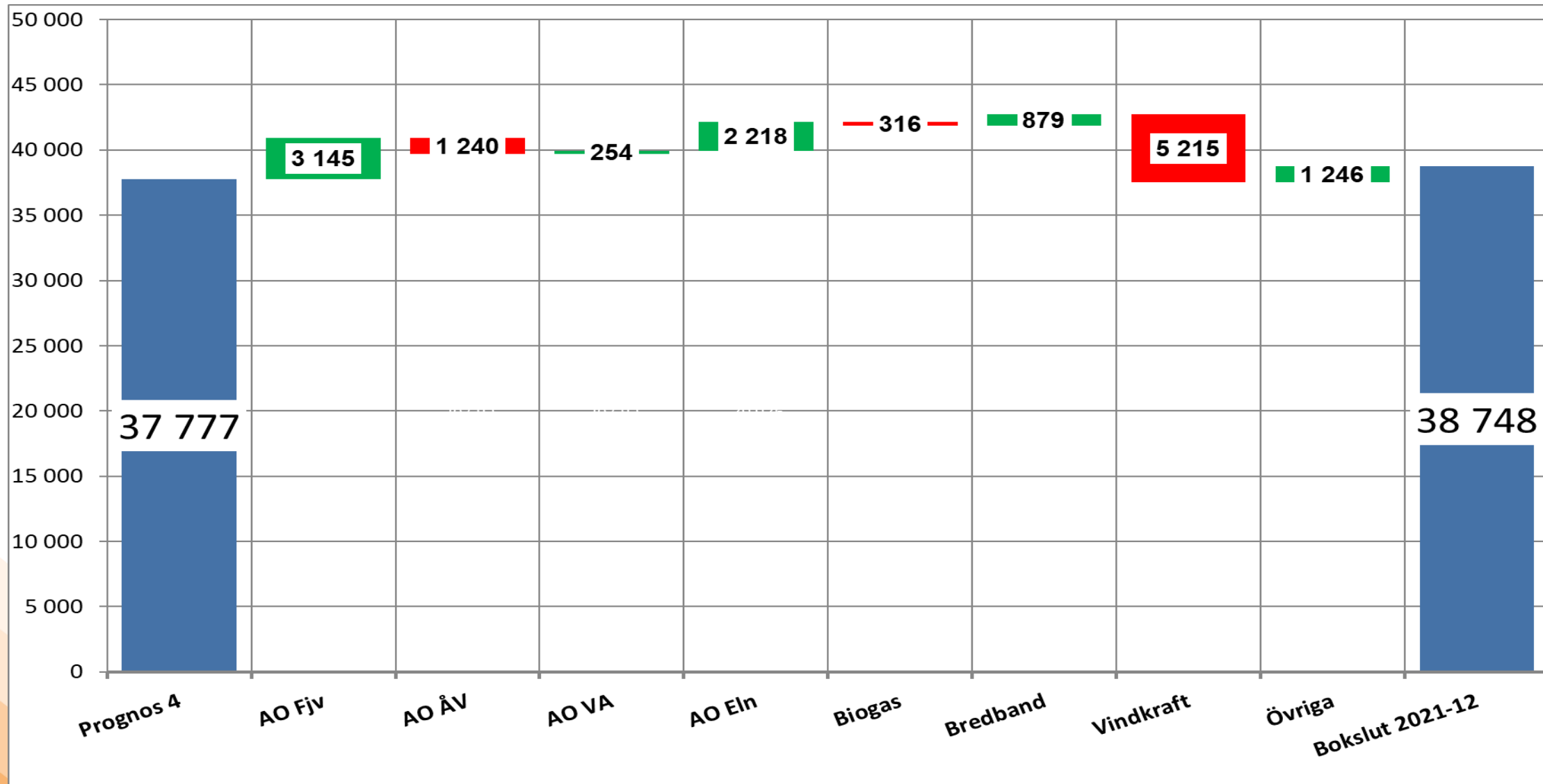
Hemab-koncernen, Utfall 2021 Jmf Budget, per kostnad

Hemab-koncernen, Utfall 2021 Jmf utfall 2020, -per affär

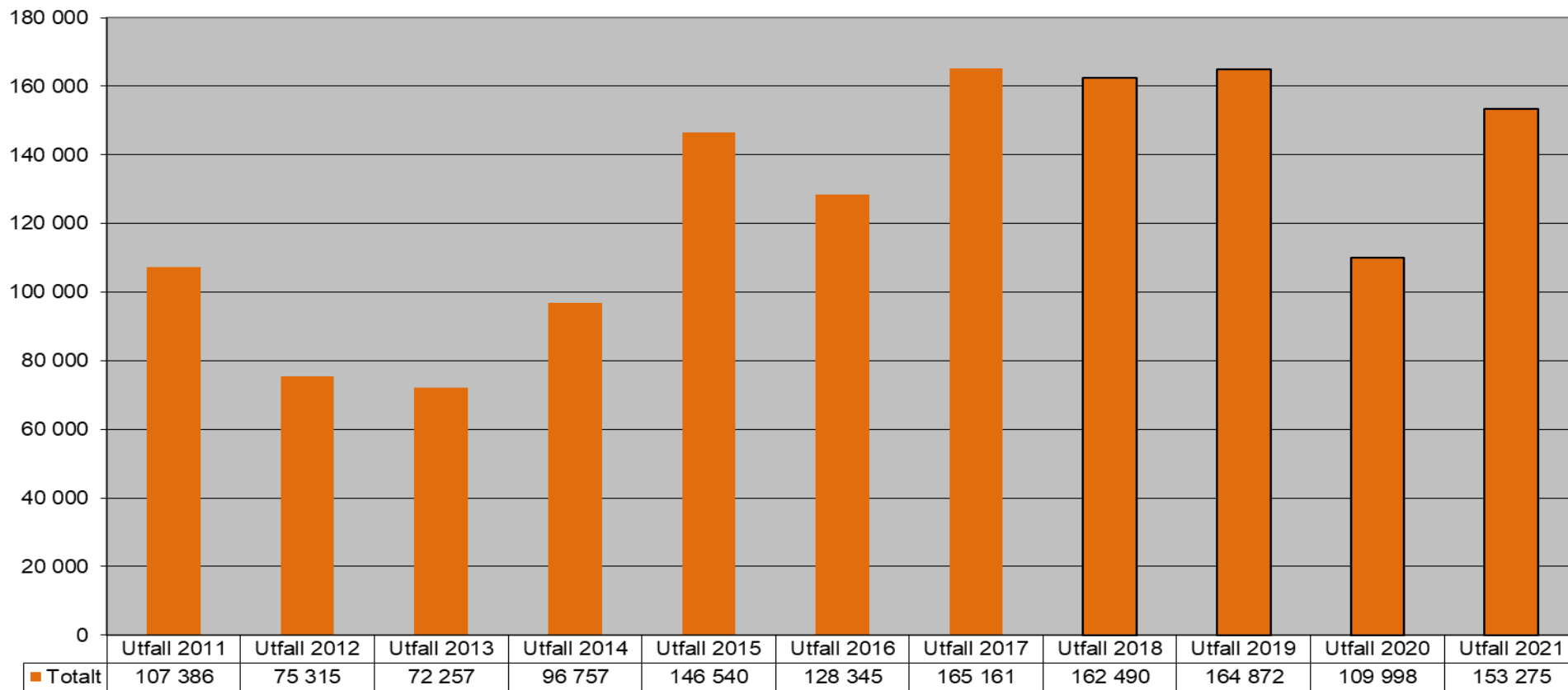
Hemab-koncernen, Utfall 2021 Jmf Prognos 4 -per affär

Hemab-koncernen, förenklat kassaflöde och investeringar

	920000 Härnösand Elnät AB	AO Fjärrvärme	AO Återvinning	AO Vatten	Elförsäljning	Andra verksamheter	Stab	SUMMA
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER	18 544 tkr	26 803 tkr	-505 tkr	-72 tkr	57 tkr	-6 469 tkr	647 tkr	39 005
Avskrivningar	+ 19 674 tkr	20 817 tkr	10 103 tkr	11 059 tkr		24 943 tkr	606 tkr	87 202
Avsättningar	+			3 000 tkr				3 000
Kassaflöde verksamheten								
Investeringar	- 26 381 tkr	29 278 tkr	17 848 tkr	45 204 tkr		34 563 tkr		153 274
Leasing	-	5 391 tkr						5 391
Amortering	- 3 300 tkr	1 000 tkr				11 500 tkr		15 800
Kassaflöde förenklat	8 537 tkr	11 951 tkr	-8 250 tkr	-31 217 tkr	57 tkr	-27 589 tkr	1 253 tkr	-45 258 tkr

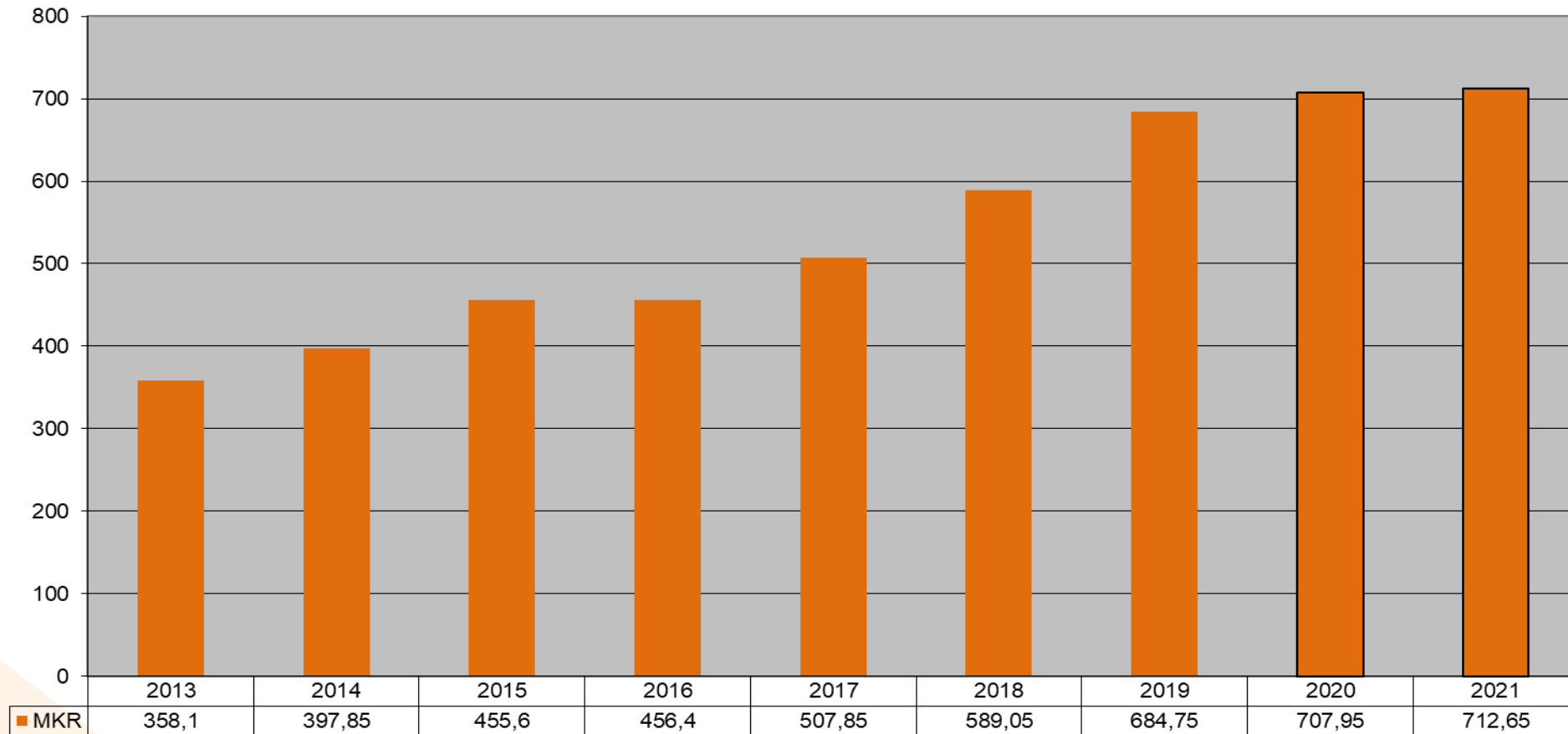
Investeringar

- **Högre nivå i 2021 än 2020 men lägre än 2017-2019**
- **Äland** 13,5 mkr utbyggnad deponin
- **Bredband:** 34,8 mkr, var lågt 2020
- **VA:** 9,6 mkr Reservattenledning
- **Fjärrvärme** 8,6 mkr TC 4 biobränslepanna
- **Elnät** 8,6 mkr Högspänningsnät

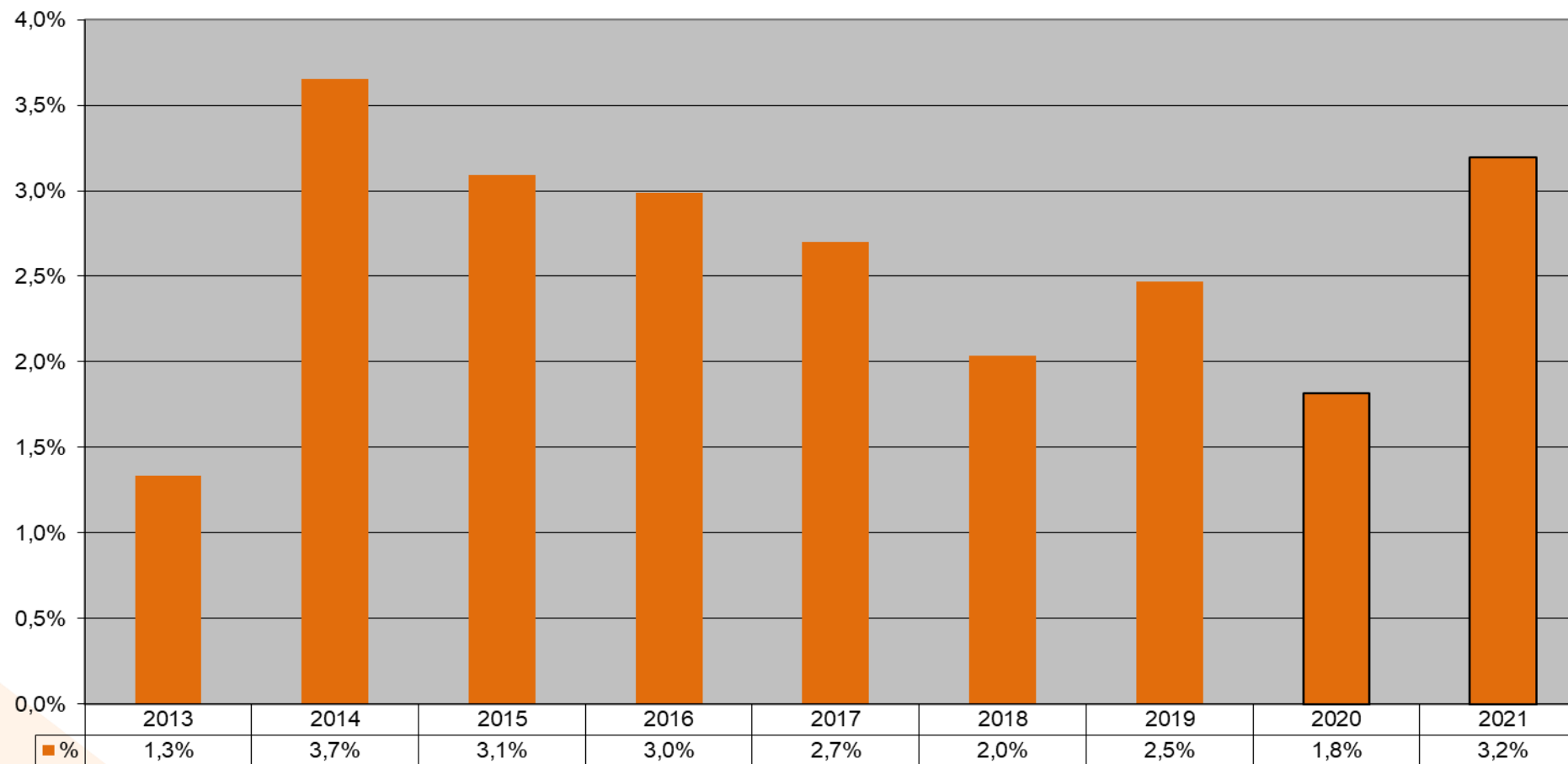
Lånesituation exklusive leasing

Lån HEMAB-koncernen

Avkastning

Avkastning på totala tillgångar

Förslag till resultatdisposition

Resultatdisposition 2021						
	HEMAB	HEAB	HEFAB	elimineringar	effekt från tidigare år	Koncern
Operativt Resultat	33 499	19 078	57			52 634
Nedskrivning	-13 208	-677				-13 885
Resultat före dispositioner	20 291	18 196	57			38 544
Avskrivningar över plan	-23 024	-18 441		41 465		
Koncernbidrag	57		-57			
Resultatandel intressebolag				-2 585		-2 585
						0
Resultat efter dispositioner	-2 676	-245	0	38 880	0	35 959
Skattemässiga justeringar	-267	40				
Fonderingar	3 000					
						0
Summa Justeringar	2 733	40	0	0		0
Beskattningsbart underlag	57	-205	0			0
Summa underskott Tidigare						
Resultat före skatt	-2 676	-245	0	38 880		35 959
Årets skatt	0	0	0			0
Uppskjuten skatt	536	-382	0	-8 873		-8 719
Årets resultat	-2 140	-627	0	30 006	0	27 240

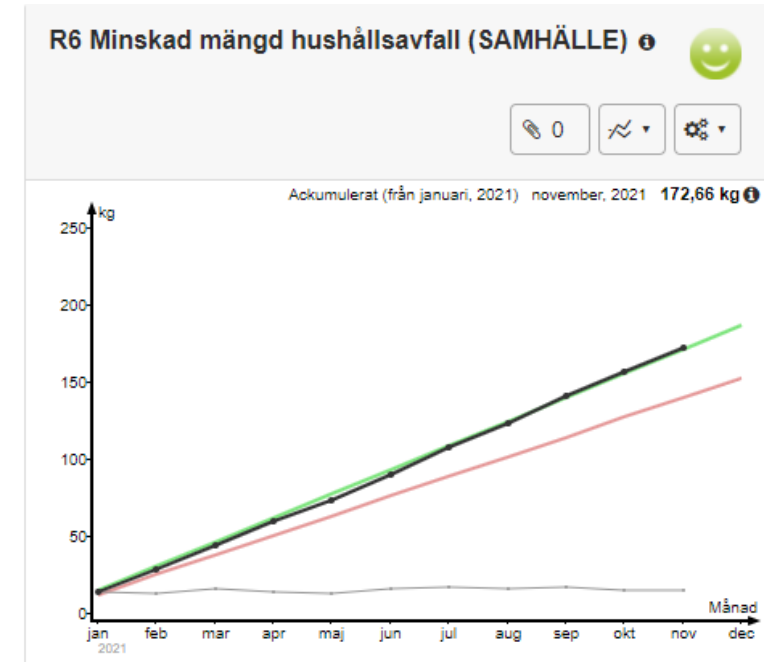
Hantering av årets resultat

- Med reservation för mindre förändringar påkallade av revisorerna
 - Nedskrivning och bokslutsdispositioner
 - Förslag till beslut på årsstämman om att överföra årets resultat i ny räkning
-

Statusuppdateringar

Kommentarer till 2021

- Driftoptimering av bibränslepanna, FP1 för minskat behov av spets med olja/el
- Byte av teknik för detektering av isbildning på vingarna Spjutås
- Ombyggnation ställverk Murberget
- Flera avslutande sträckor i vädersäkringsprojektet initierade
- Mål om 25% minskning av matavfall/ brännbart till 2025, följer plan
- Oljeutsläpp och uppmärksammade läckor, spillvatten Kanaludden och dricksvatten Bondsjöhöjden
- Viktiga reinvesteringsprojekt på Vatten påbörjade, bl a reservvattenledning
- Balanläggning, biogasutbyggnad, deponicell 3
- Pandemilärdomar, tex justerade öppettider gav bättre effektivitet
- Mediahantering, anordnat pressträff, mediaträning
- Ökad betalningsvilja företagskunder Kretsloppsparken från oktober efter kommunikation

Planerat första delen av 2022

Viktigt i närtid

- Hållbarhetsredovisning
- Kundnöjdhetsmätning, stora återkommande mätningen och löpande
- Uppstart balanläggning med invigning
- Introduktion av nyanställda nyckelbefattningar
- Nytt ansvar för tankstationen
- Fokus på biogasproduktionen
- Nya kalkyler Kattastrand reningsverk
- Kompensatoriska åtgärder efter incidenter med oljeläckage och spillvatten
- Deltar i ansökan om våtmark samt projekt om biologisk mångfald i ledningsgator
- Översyn och optimering av datahantering för rapport och analys
- Intern referensgrupp för förankring i organisationen av utvecklingsinsatser
- Arbete med kommunikationskanaler
- Inventering av system och underlag för systemoptimeringar
- Inledande arbete med dataplattform

Kattastrand

Ombyggnation Kattastrand

- Beslutsunderlag, kalkyl fas 2
 - Mål att presentera i januari
 - Kostnaderna skenat
 - Tight tidplan, men omtag görs nu
 - Generella kostnadsökningar
 - Teknikval/konstruktionsval
 - Projektform samverkan eller egen projektledning/entreprenader

Tidplan

2022-Q1/Q2	Beslut i HEMAB:s styrelse
2022-Q2	Beslut i KS/KF
2022-Q3	Byggstart hösten
2023-Q4	Färdig anläggning fjärde kvartalet
2023-Q4	Intrimningstid för anläggningen
2024-02-22	Nytt tillstånd börjar gälla

Biogas

Samverkansavtal

- Samverkssavtal tecknat
- Alla parter överens om samverkan inom avfallshantering
- Styrgrupp, första möte har hållits

Störning i produktionen

- Problem med produktionen upptäcktes runt 20 jan.
- Biologin i processen gick nedåt, mer eller mindre dog av
- För mycket vatten i processen och för surt vatten.

Åtgärder

- Tillsättning av kalk, ny processvattenkälla
- Upptining av matavfallet
- Orsaksanalys
- Handlingsplan med två olika scenarier
- Tagit fram nytt "startrecept".
- Nytt kunskapsunderlag för att identifiera störningar.
- Kommer genomföra utbildning för alla.
- Lärt oss mycket, nyttigt med denna kunskap och kommer inte hända igen.

Biogas status

- Produktionen i gång, 5 ton substrat/dygn i dagsläget.
- Inom två månader, full kapacitet .
- I samband med driftstörningen, ett mindre metanutsläpp. Anmält till tillsynsmyndighet.
- Ny processingenjör/projektledare på plats 23 feb.

Utbyggnadsprojekt

- Förbehandling
- Rötammare
- Mark

- Gasuppgradering
- Kompressorsstation

- Byte av projektledare, processingenjör/projektledare börjar idag 23 feb

Kvartalsmöte med kommunledningen

Tid: Onsdagen den 23 februari 8:15-9.30

Plats: Zoom

Agenda

- Organisation, interna frågor
 - Organisationsförändring och nuläge
- Ekonomi
 - Årsbokslut 2022
- Statusuppdatering; leverans, utvecklingsarbete och utmaningar
 - Återblick 2021 och närtid 2022
 - Kattastrands reningsverk
 - Biogasanläggning
- Statusuppdatering pågående samverkan, relationer/projekt KS/nämnder
 - ...
- Datum nästa möte, önskemål om innehåll
 - ...

PROTOKOLL Kvartalsmöte nr 2 den 18 maj 2022

NÄRVARANDE

Kommunen: Andreas Sjölander, Carl-Fredrik Edgren, Christina Lindberg, Lars Liljedahl

HEMAB: Ann-Sofie Berglund, Eva Goës, Lennart Bolander, Lena af Geijerstam Unger

Ann-Sofie Berglund öppnade mötet och hälsade alla välkomna för att sedan överlämna till vd att redovisa aktuell status i verksamheten.

Organisation och interna frågor

Anders Karlsson har börjat som produktionschef och Örjan Sverker som interim underhållschef.

Elsäkerhetsverket har varit på tillsyn (föranledd av det skyddsstopp som huvudskyddsombudet la under julveckan) och har efter besöket stängt sitt ärende. Arbetsmiljöverket har begärt två kompletteringar efter att redovisning av arbetsmiljöenkät kommer att presenterats (23 maj). Arbete med att fånga och åtgärda upplevda otydligheter i processer pågår, med fokus i nuläget på Elnät. Fortfarande är det ett stort arbete med att fånga och hantera påståenden och rykten och söka ersätta med fakta.

Ekonomi

Månadsbokslut för mars 2022 visar på ett resultat (22,6 Mkr) som är lägre än budget för perioden och även lägre i jämförelse med föregående år. Påverkan är i huvudsak från låga spotpriser på el, vilket minskar intäkterna från vindkraften och föranleder en lägre produktion i turbinen på kraftvärmeverket. Det har även varit varmare än jämförelseperioderna och det påverkar också resultatet.

Den första prognosen indikerar ett resultat för året kring 25 Mkr, vilket också är lägre än budget och föregående år. Prognosen bygger på ett elpris för vindkraft om 21 öre/kWh i jämförelse med 32,5 öre/kWh i budget.

Statusuppdatering

NKI-undersökning

Undersökning har genomförts i samarbete med företaget Netigate. Nytt avtal med leverantör medger högfrekventa mätningar och förutsättningar att göra fokuserade mätningar mot utvalda målgrupper. Hög svarsfrekvens (34% att jämföra med 20% som generellt mått). Undersökningen har varit kortare och därmed mer tillgänglig denna gång, vilket med stor sannolikhet påverkar svarsfrekvensen positivt. Det sammanvägda indexet är ett bra resultat, speglar ett högt förtroende (70 att jämföra med branschmedel om 66), dock är resultatet något lägre än tidigare mätning 2020 (70 jmf m 72). Bekymmersamt är att andelen som anger att bilden av HEMAB har ändrats till det sämre under det senaste året. Fortsatt målmedvetet arbete för att vända detta behövs.

Ombyggnation Kattastrand

Arbete pågår fortsatt med att arbeta med förutsättningarna för fas 2 i projektet. Optimering av kostnad och kvalitet är fokus.

Bredband

Bidrag har glädjande medgetts från Tillväxtverket för bredband till By-Byviken.

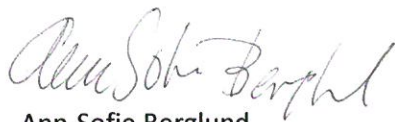
Deltagande i projekt, solvärme

Projektet drivs av Absolicon och där HEMABs del är avtal för inkoppling av solvärmeanläggningen till fjärrvärmenätet. Separat solvärmeprodukt har tagits fram och säljs. I dagsläget har det varit blygsam produktion då installationsarbete pågått.

Kommande möte

Nästa möte bestämdes till den 22 september kl 8.15-9.30. Kallelse skickas ut av HEMAB.

Ann-Sofie Berglund avslutade mötet.

Ann-Sofie Berglund
Ordförande HEMAB

Lena af Geijerstam Unger
Vd HEMAB

PROTOKOLL Kvartalsmöte nr 3 den 22 september 2022

NÄRVARANDE

Kommunen: Andreas Sjölander, Christina Lindberg, Lars Liljedahl

HEMAB: Ann-Sofie Berglund, Eva Goës, Lennart Bolander, Lena af Geijerstam Unger

Ann-Sofie Berglund öppnade mötet och hälsade alla välkomna för att sedan överlämna till vd att redovisa aktuell status i verksamheten.

Organisation och interna frågor

Process med framtagande av handlingsplan för arbetsmiljö gicks igenom.

Medarbetarundersökningen har sedan i maj kompletterats med att process 1 där synpunkter har inhämtas från hela organisationen som underlag för handlingsplan. Underlaget sammanställs och processas och samverkas i syfte att besluta om en handlingsplan i början av oktober. Peyman Vahedi har uppdrag att driva processen.

Ekonomi

Månadsbokslut för 3 juli månad 2022 visar på ett resultat (19,5 Mkr) som är lägre än budget (26,8 Mkr) för 30,8 perioden och även lägre (30,8 Mkr) i jämförelse med föregående år. Resultatet är tydligt påverkat av yttre faktorer som lågt elpris, en svag fjärrvärmeförsäljning på grund av varmare väder och samt stora kostnadsökningar på bland annat bränsle. Tillgängligheten för vindkraften har varit hög (+10%), men lågt elpris gör att det inte påverkar resultatet nämnvärt.

Prognos 2 pekar mot ett resultat om 21,6 Mkr, vilket är lägre än prognos 1. De generella kostnadsökningarna bedöms slå igenom än hårdare än vad som räknades med i prognos 1.

Budgetförutsättningar 2023

Affärsplanens övergripande strategier om att, för att ge önskad avkastning samtidigt som taxor och priser hålls låga, öka och bredda affärer, addera ny service och nya arbets sätt är grund för budgetarbetet. I budgetförutsättningarna får exceptionella kostnadsökningar om åtminstone 5% räknas med. Totalt -24 Mkr som behöver täckas. Trots stort fokus på optimeringar, interna arbets sätt och affärer (+11 mkr), kommer taxor och priser behöva täcka en del av dessa generella kostnadsökningar.

Statusuppdatering

Produktion

Fokus på säkerhetsarbete inom produktionsorganisationen för att skapa en hög säkerhetskultur (i linje med affärsplanen). Ökat tempo i utredningar, lärande av incidenter och riskobservationer i i hela organisationen samt fokus på att notera och rapportera riskobservationer. Skador och tillbud beror i hög grad av beteenderelaterade faktorer varför kulturarbetet är särskilt viktigt.

Produktionen av biogas är stabil men på 75% av maxkapacitet. Produktionskapaciteten är påverkad av förbehandlingen och följer delvis av den utbyggnad som pågår. Inom elnät fokuseras på kompetenssäkring och dokumentation, där eftersläpande arbete finns att göra. Detta arbete är också viktigt för att effektivt och säkert introducera eldriftsledare. Revisionen av kraftvärmeverket har varit väl förberett och löpt på väl till dess att Siemens tappade turbinen vid ultraljudsbad i Tyskland. Siemens har kommunicerat en försenad start om 28 dagar på grund av incidenten, vilket kommer att

påverka elproduktionen under hösten. Fokus är på att få kvalitativ och snabb lagning från Siemens, för minsta möjliga försening och därmed påverkan på resultatet.

Projekt

Efter att Norrstigs reningsverk brann har temporär rening installerats (2 v efter branden). För att minimera påverkan på miljön har omfattande transporter av avloppsvatten gjorts till Kattastrands reningsverk. En god dialog pågår med försäkringsbolaget. Den initiala kostanden för ombyggnationen av Kattastrand beräknades till 65 Mkr, vilket nu snarare pekar på 102 Mkr. Omfattande generella kostnadsökningar och större behov av markarbeten ger största skillnaden. Möjligheter att kontrollera kostnaderna genom att välja annan entreprenadform utreds och är i slutfas.

Kommande möte

Nästa möte är lämpligt i december. HEAMB kallar när kommunens bemanning är känd.

Ann-Sofie Berglund avslutade mötet.

Ann-Sofie Berglund
Ordförande HEMAB

Lena af Geijerstam Unger
Vd HEMAB

PROTOKOLL Kvartalsmöte nr 4 den 12 december 2022

NÄRVARANDE

Kommunen: Andreas Sjölander, Britta Thyr, Eva-Clara Viklund, Lars Liljedahl

HEMAB: Ann-Sofie Berglund, Eva Goës, Lennart Bolander, Lena af Geijerstam Unger

Ann-Sofie Berglund öppnade mötet och hälsade alla välkomna för att sedan överlämna till vd att redovisa aktuell status i verksamheten.

Organisation och interna frågor

Statusuppdatering för handlingsplanarbetet gicks igenom. Peyman Vahedi leder möten och rapporterar att det är mycket konstruktiva möten med gemensamt ansvarstagande. Rak kommunikation och transparens präglar möten och aktiviteter inom prioriterade områden sätts. Fadderskap/mentorskap för nyanställda, gemensam träff för nyanställda sedan januari 2022, värdegrund, utvärdering av organisationsförändringen, MBL och SK:s delaktighet i tidigare skede i verksamheten samt trivsel och gemenskap (utöver trivselgruppens uppgifter) är sådana aktiviteter som satts.

Utöver handlingsplanarbetet finns flertalet behov kopplat till ordning och reda samt minskad sårbarhet identifierade som i sig förbättrar. Exempel är dokumentationsrutiner inom elnät, arbetssätt inom skogsavverkning, mätarbyten, myndighetskontakter och systematik vid datainsamling, intäktsramsarbete och arbetsorderhantering.

Ekonomi

Prognos 3 pekar mot ett resultat om 20,9 Mkr för året, men starkt resultat under november och förväntat starkt resultat även under december gör att, även om en prognos 4 inte är färdig, lutar ser resultatet ut att närma sig budget. Särskilt om andra halvan av december blir följer ett normalår eller kallare. Förhållanden med volatil elmarknad, osäkerhet kring resulterande saneringskostnader för utsläpp i Nattviken, osedvanliga kostnadsökningar gör att prognoserna blir osäkrare.

Statusuppdatering

Kattastrand

Investeringsbeslut presenteras för styrelsen den 13 december. En delad utförandeentreprenad kommer att föreslås då kalkylen visar att det ger lägre investeringskostnad och fler potentiella entreprenörer för olika delar av projektet. Kalkylen är tydligt påverkad av det osäkra världsläget, offerter ges endast med kort giltighetstid, svag svensk krona och osäkra materialpriser. Totalkostnaden beräknas, med dessa osäkerheter, till ca 90 Mkr. Efter styrelsebeslut lämnas hemställan till kommunen.

Biogasutbyggnad

Omvärldsfaktorer har lett till en oförutsedd hög kostnadsökning för gasuppgradering och kompressorsstation. Samtidigt sker det ett teknikskifte i branschen, från komprimerad till flytande biogas. Upphandlingen av uppgradering har därför pausats och styrelsen har den 13 december att ta ställning till om teknikval ska göras om samt potential att förnya Klimatklivsansökan.

Ledningsbrott

Flera ledningsbrott med oönskade effekter har skett under de senaste åren där brott på ledning i Nattviken är det senaste. Det kan konstateras att orsaken uppstod när ledningen lades ned, men konsekvenser nu. Men för att öka kontroll kommer generell inspektionsinsats att genomföras för ledningar med potentiellt betydande påverkan och underhåll och planeringssnurr utvärderas och vid behov revideras.

Norrstig

Projektering av nytt reningsverk pågår. Bassänger kommer att kunna användas i uppbyggnationen, vilket är gynnsamt för kostnaderna. Den temporära anläggningen förses med tält för fortsatt god rening under vinterhalvåret. God dialog med försäkringsbolaget.

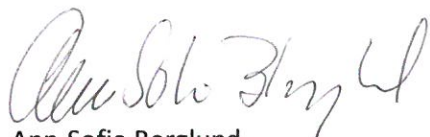
Bredband

Open Infra har fått bidragsmedel från PTS även för Hemsön. Därmed saknas förutsättningar för HEMAB att söka bidrag även i detta område, utan leverans från Open Infra behöver förväntas och efterfrågas. Positivt för bredbandsverksamhet är lagändring för ger bättre förutsättningar för kommunal samverkan inom bredbandsområdet, det vill säga för att få effektiva sammanhängande nät.

Kommande möte

Nästa möte önskas i slutet av februari till början av mars. HEAMB kallar.

Ann-Sofie Berglund avslutade mötet.

Ann-Sofie Berglund
Ordförande HEMAB

Lena af Geijerstam Unger
Vd HEMAB

Protokoll nr 6:2022 från styrelsemöte i Invest i Härnösand AB

2022-12-21

Plats: Sambiblioteket, Stora konferensen och Skype

Datum: 2022-12-12

Närvarande:

Andreas Sjölander (Ordförande)
Christina Lindberg
Britta Thyr

Frånvarande:

Michael Möller Christensen

Magnus Oskarsson
Christian Wasell

Uno Jonsson, VD

Anna-Karin Amerus och Hanna Viklund, Härnösands kommun

§ 1. Mötets öppnande

Ordförande Andreas Sjölander hälsade alla välkommen och öppnade dagens möte.

§ 2. Val av sekreterare

Beslutades: att utse Uno Jonsson att skriva dagens protokoll.

§ 3. Val av justeringsledamot

Beslutades: att Christina Lindberg jämte ordförande justerar dagens protokoll.

§ 4. Förvärv av fastighet/bolag på Kronholmen

VD rapporterar att Förvaltningsbolaget Ryds Gruppen har för avsikt att avyttra sina fastigheter 5 o 6 på Kronholmen. Företaget har under en längre tid fört en dialog och visat intresse av att tillsammans med kommunen utveckla kvarteret som idag ägs av Ryds och Härnösands kommun tillsammans. Området måste planändras om det ska bebyggas med bostäder, Ryds känner att det tar för lång tid och att de inte är någon fastighetsutvecklare. Ryds har därför erbjudit Härnösands kommun att köpa fastigheten och på så vis bilda en större helhet på Kronholmen. Genom att köpa dessa fastigheter får kommunen rådighet över området, och möjlighet att omvandla hela kvarteret för bostadsändamål, vilket vi inte har om det säljs som industrilokaler. Härnösands kommun har via Mäklarhuset i Härnösand värderat fastigheten. Värderingen landade på 4 050 000 kr, efter förhandling har Ryds och Invest kommit överens om ett pris om 4 150 000 kr. Överlåtelsen av fastigheten sker i ett bolag vilket innebär att Invest eventuella förvärv ska godkännas av kommunfullmäktige i Härnösands kommun. I samband med förvärvet ska en affärsplan upprättas för Invest och det nya bolaget. Om förvärvet genomförs så kan ägardirektiv för Invest behöva justeras.

Beslutades: att uppdra till styrelsens ordförande att underteckna LOI om köp av bolaget. att VD uppmärksammar ägaren på att ägardirektivet kan komma att behöva ändras.

§ 5. Övriga frågor

Ordförande finner att det inte finns några övriga frågor.

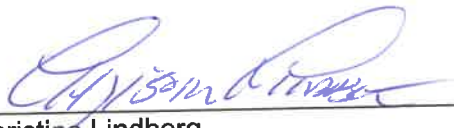
Ordförande avslutade mötet.

Andreas Sjölander
Ordförande

Uno Jonsson
Sekreterare

Christina Lindberg
Justerare

Beslutsunderlag:

**Verksamhetsplan
2023**

Re:store är en marknadsplats för cirkulära affärer genom produktlivsförläggning och materialåterbruk. Allt som säljs är återbrukat, återanvänt eller hållbart producerat. Vi vill skapa en mötesplats för kreativt återbruk, shopping, workshops och föreläsningar, med alla dimensioner av hållbarhet i fokus. Re:store ska även bidra till destinationsutvecklingen av Härnösand.

- Re:store erbjuder centralt belägen butikslokal till återbruksföretag.
- Vi tillvaratar material från ÅVC och möjliggör återbrukande hos våra företag.
- Vi gör det enkelt att driva företag och sälja sina återbruksvaror.
- Vi är en föregångare inom handel och cirkulärekonomi.

Den 26 mars 2022 öppnade butiken. Under det första året har fler än 60 olika företag varit en del av Re:store, uf-företag, 3 pop-up butiker, 5 butiker och ett café öppnat. I kassan har varor för 2 243 382 kr knappats in.

2023 handlar om att optimera sortimentet på Re:store för att behålla bredden, och hitta aktörer som kan bedriva verksamheter som idag saknas på Re:store. Bygga varumärket Re:store genom fler aktiviteter, föreläsningar, pressutskick och annonsering. Få fler kunder från hela regionen att upptäcka Re:store.

Under våren 2023 kommer butiksytan att renoveras/optimeras för att passa den verksamhet och de företag som finns i butiken.

Vision

Bättre levnadsförhållanden för alla genom ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Det gör vi genom att möjliggöra och lyfta fram verksamheter inom produktlivsförläggning så som renovering/reparation, re-design eller second hand.

Dessutom tillgängliggör vi återbruksmaterial för företagen - Skapar och underlättar cirkulära flöden - samt erbjuder försäljningsplats med kort startsträcka dvs där det mesta ingår, korta kontrakt och bra erbjudande.

Vi kunskapshöjer befolkningen genom att finnas till och beskriva vad vi gör. Genom att anordna event, skapa nyfikenhet och ge information som leder till ny kunskap. Besökare ska även kunna ta del av återbruksmaterial för skapande i butiken.

Hållbart ur ett 360 graders perspektiv

Arena verksamheten som finns på Re:store kan också anses som hållbar = social hållbarhet
Här ges deltagare möjlighet att tillsammans driva Re:store och lära sig mer om allt som hör till butiksarbete.

Vi skapar social hållbarhet genom att erbjuda långtidsarbetslösa arbete, att bli en del i samhället.

Tillsammans med sin arbetsledare möter de kunder dagligen i butiken. De får träna på att vara ge god service, förbättra sina språkkunskaper och se till att det ser snyggt ut i butiken. De ser de till att det finns tillräckligt med varor, att de är prismetkade.

De som arbetar i butiken har delat upp företagen så att de har ett antal företag som de ansvarar lite extra för. De har kontakt med företagen

Under våren kommer alla deltagare att få delta på en kurs i sälj/service/exponering

Mål

Re:store ska bidra till ökad kunskap hos invånare om återbruk och ett förändrat beteende som gynnar både en hållbar produktion och konsumtion. Kunskapen leder till en effektivare resurshantering och därmed minskat tryck på miljön. Re:store skapar dessutom utvecklande arbetsträningsplatser inom butik och hållbarhet.

- Levande mötesplats i centrum (där det händer)
- Ständigt öka antalet besökare (besöksräknare) invånare o turister
- Öka antalet inhyrda företag (bearbeta aktivt)
- Bidra till start av 2 nya företag per år (privatpersoner som startar företag)
- Genomföra 10 kunskapshöjande event per år

Uppföljning av mål

Uppföljning av målen görs genom att mäta KPI:er:

- $\text{Antal nya företag} > \text{Antal avslutade företag} = \text{Antal aktiva företag}$
- Hyresintäkter per affärsmodell och totalt
- Försäljning totalt
- Antal besökare
- Antal sålda artiklar
- Konvertering per besökare

Kunder

B2B - de företagare som hyr plats hos oss: hantverkare, hållbara producenter och återbrukare

BTC - vår kund i marknadsföring och i butiken är våra besökare, de som handlar i gallerian och deltar i de event/aktiviteter och utbildningar vi arrangerar. Olika målgrupper beroende på typ av aktivitet. De som vill lära mer om att leva ett hållbart liv, leva mer cirkulärt, handla zero waste eller lära sig att själv om produktlivsförlängning genom att lappa och laga, rensa etc.

Företagarnas kund - de besökare som handlar av återbruksföretagen. De är medvetna och återfinns i en mängd olika demografier i och med bredden av varor som finns hos oss. Kundernas kund handlar med samvetet hellre sällan och för lite mer än ofta och billigt – medvetna konsumenter och cirkulenter. Varornas ursprung/hur de producerats är viktigt

Affärsmodell

Vi samlar hållbar produktion, hantverk och återbruk på en plats för att förenkla och förbättra för våra företagare. Vi bjuder in kunder till flera butiker samtidigt. Mikroföretag kan hyra yta i marknadstorget där en modul motsvarar cirka 1 kvm + en serviceavgift.

Re:store hyr även ut butiksyta per kvm till marknadsmässigt pris. Faktureras månadsvis. På kvm priset tillkommer kostnad för personal, kassa, marknadsföring med mer.

Gallerian är samtidigt en arbetsträningsplats för långtidsarbetslösa genom Arbetslivsförvaltningen på Härnösands kommun.

Viktiga resurser och / eller förutsättningar

Samarbetet med Återbruket där privatpersoner skänker saker de inte längre vill ha. Utgör navet då det är materialet som återbrukas av våra företagare.

- Att privatpersoner skänker till Återbruket
- Personal som kan utföra jobbet i butiken och sorteringen på Återbruket.
- Företagare som vill återbruka och göra det med oss
- Kassa- och bokningssystem.
- Marknadsföring som leder kunden till butik

Marknadstorget

Konceptet är en plats för mikroföretag att växa och utvecklas på. Företag kan hyra från en modul och uppåt Totalt är 64 moduler bokade per 31 januari 2023. Snittet ligger på 1,7 moduler per företag. Re:store erbjuder en marknadsplats med gemensam marknadsföring och möjlighet till gemensam kassa. Företagen hyr plats med olika servicegrad och väljer mellan långa eller korta kontrakt.

Vi behöver identifiera vilka företag som har potential att växa och se om det finns företag som ska avvecklas. När vi tar in nya företag i marknadstorget ska vi försöka att framförallt hitta de företag som kan komplettera det befintliga sortimentet. Genom att optimera sortimentet på marknadstorget skapar vi ett attraktivt utbud för kunderna.

I och med ombyggnationen så kommer det att bli bättre exponeringsmöjligheter för företagen. Alla moduler kommer att vara lika stora.

Butiker

Bolaget hyr ut butiksyta per kvadratmeter till företag.

Butik: önskad yta i kvm (min 10 och max 200) inkl inredning och material från återbruket.

Galleriaavgift för personalutrymmen, lager, städning, wifi och gemensam marknadsföring.

I dagsläget finns tre butiker som säljer möbler från återbruket och inredningsdetaljer, en byggbutik och en som renoverar lampor.

2023 målsättning är att 3 nya butiker öppnar under året. Genom butiker säkerställer vi hyresintäkterna över en 2 års period då de flesta väljer att teckna avtal enligt instegsmodellen.

Hysesintäkerna för 2023 för de butiker som finns idag landar på 386 268 kr (inklusive Smulans)
Totalt stod butiker för 411 577 kr eller 18% av den totala omsättningen 2022. (exkl Smulans)

Möjligheter!

Sport & friluftsliv

Teknik, datorer, mobiler – även laga

Cyklar

Blommor/växter

Bokhandel

Klädbutik

Skräddare – laga/sy om öppnar inom kort

Uthyrning av kläder

Design/märkeskläder

Herrkläder

Byggnadsvård

Trädgård / utemöbler

Verktyg

Kedja – Erikshjälpen, Myrorna, Stadsmissionen, Arkivet, Reborn, Ikea second hand eller annan

Basaren

Under 2022 provade vi konceptet med basaren som en plats där privatpersoner skulle sälja saker med ett högt andrahandsvärde. Det resulterade i många tomma hyllor och det var svårt att förstå vad man fick sälja och inte. Återkopplingen från kunder var också att det var för dyrt.

Nu kommunicerar vi att basaren är en "loppis" det är lätt att förstå och positivt för många.

Januari/februari har vi kört en kampanj där vi kört 50% på hyran. Kampanjen har marknadsförts med två inlägg på sociala media och det är fullbokat fram till mitten av mars.

Priset för en vecka är justerat från 370 kr till 330 kr för 4 veckor ligger priset på 990 kr

Fler möjligheter för vilken typ av möbel man vill boka.

Hysesintäkter för basaren 2022 är 88 700 kr

Stor potential för att öka intäkterna för 2023

Café Smulan

Önskar att bygga ut köket, de tar själv kostnaden

Ansökt om uteservering

Möblerar om cafédelen med bord, stolar, fåtöljer och soffor för att få fler sittplatser.

Undersöker möjligheter för att hålla cafét öppet på kvällar och söndagar

Re:store andra chansen

Under januari öppnade Re:store andra chansen på kretsloppsparken.

De har gjort iordning ett rum där saker säljs för 10-100 kr. Här finns även fungerande teknik som TV och datorskärmar

Det som säljs här är sådant som inget företag på Re:store eller Erikshjälpen vill ta hand om.

Betalning via swish – kräver inga kunskaper i kassahantering

Tjänster och service

- Studiebesök på Re:store – prissättas och lägga bokning online
- Upphämtningsservice för återbruk –prisförslag finns
- Webbshop – kräver rätt mjukvara
- Sömmerska – lagar och syr om kläder som inte längre passar
- En kreativ mötesplats för workshops och kursverksamhet - personal efter stängning, möblering och annan förberedelse, prissättas

Studiebesök

- Studiebesök bokas genom mailkontakt så att upplevelsen blir så skräddarsydd som möjligt
- Visning av lokalerna
- Presentation av konceptet – marknadstorg, basar, butiker, cafe
- Besök på Kretsloppsparken
- Träffa någon företagare på Re:store

Pris: 1500 kr ex moms grupp/ timme

Hos Re:Tuna kostar det 1995 SEK ex moms/grupp och timme*

Hämtservice / Dödsbon / Leverans

250 kr / påbörjad timme

150 kr per körning inom Härnösands kommun därefter tillkommer en kostnad på 50 kr/mil

Webbshop

En fungerande och uppdaterad webb är prio 1

Realistiskt att komma igång under Q3/Q4

Det gäller att hitta den rätta mjukvaran som kan hantera beställning/
betalning till flera olika företag i samma order.

En vara kan inte bli såld 2 gånger

Separat sortiment för webb och butik?

Utmaning lagerhållning av dessa produkter

Någon behöver aktivt och i princip dagligen arbeta med att fota och lägga upp nya artiklar, plocka bort det som blivit sålt, packa kundordrar, inkommande ordrar, fotografera, säljande texter, produktinformation

Sömmerska – sy om eller laga ett plagg

Vem har inte ett plagg hemma som inte används för att en knapp har lossnat eller en dragkedja som behöver bytas?

Vår sömmerska kommer att bidra till att plaggen du har kan användas längre.

Måttanpassning – få plagget skräddarsytt för att passa just din kropp.

Plagg som köps second hand kan måttanpassas eller lagas hos oss.

Att vårda sina kläder är en växande trend då allt fler börjar förstå inverkan textilproduktion har på vår miljö. Det finns flera aktörer på marknaden med liknande koncept till exempel repamera.

Vi kan även nyttja hennes kunskap för olika typer av workshops.

Kreativ mötesplats

När vi bygger om på Re:Store så kommer vi även att bygga en yta för föreläsningar och workshops. Här kommer det att finnas en projektor, projektorduk, högtalare och en mygga.

Företagare på Re:store kan boka ytan för workshop/kurs

Som kund kommer man också att kunna köpa olika färdiga kit som innehåller instruktioner och material för att skapa olika saker.

Kreativt café tillsammans med Smulan

Är man kursledare inom något hantverk så kan man förlägga sin kurs på denna yta, ex borstbindning, växtfärgning, eller annat.

Lördagshäng – ta med ett gäng vänner och återbrukspyssla på Re:store

Ursäkta röran vi bygger om.

Välkomnande entré som bjuder in kunderna till butiken

Kassan flyttar

Väggar får en varm nyans, med kontrastfärger i grönt och rosa på utvalda ställen

Enhetlig skyltning i marknadstorget

Mer dämpad belysning men också riktade spottar

Nytt högtalarsystem för musik i butiken

Nya möbler för exponering av varor.

Basaren flyttar får mer färg och nya möbler

Westerlinds bygger lekhörna

Re:store fyller 1 år
Lördag den 25 mars

- Livemusik (tbc)
- Välkommen med Andreas Sjölander
- Modevisning
- Föreläsning med Johanna Leymann
- Workshops
- Jubileumstygkasse i samarbete med papper & stygn (tbc)
- Konferencier: Tullamaja

Annonsering i Yippie, tidningen Ångermanland och i some

Smarta företag i en hållbar framtid

21 april föreläsning med Emma Sundh

Lunchföreläsning för alla företagare på Re:Store

Hur ser framtidens företag ut?

Och vad är grejen med att tänka cirkulärt, bli klimatpositiv och klimatkompensera?

Hur kan en ställa om? Finns företag som gör många rätt – hur gör de?

Vad är ett hållbart företag egentligen?

Föreläsningen "Smarta företag i en hållbar framtid" är en 30 minuter lång föreläsning om framtidens företag. Hur ser framtidens företag ut? Hur kan företag tänka cirkulärt? Hur implementeras hållbarhet i företaget utan att det blir greenwashing? Och varför ska företag ställa om?

Konsumtion, återbruk & cirkulär framtid

22 april föreläsning med Emma Sundh

Slit-och-släng, villhöver-prylar, begär och en ständig jakt efter nytt hör till historiens ohållbara parentes. Nu är det återbruk som gäller. Men hur kan det se ut?

Hur fungerar vi, hur konsumerar vi och vad kostar vår snabba jakt efter nytt? Och ännu viktigare: Hur kan vi sänka våra klimatavtryck – som individer och samhälle? Och hur gör vi det attraktivt att återbruka?

Den här föreläsningen vänder och vrider inte bara på samhället och sättet vi konsumerar på idag, utan är också en inspirationsbomb kring hur vi kan återbruka och tänka nytt – utan att tära på klimatet.

Kommunikationsplanen

På Instagram stärker vi varumärket Re:Store genom att öka kännedomen av vad Re:Store är och vad som händer i butiken. Våra följare ska bli inspirerade till hållbar konsumtion och de ska få tips på hur man själv kan återbruka. Bildspråket är viktigt för att inspirera

- Berätta om vad som händer på Re:Store. Som event och workshops m.m.
 - Handla hållbart på Re:Store
 - Inspirera konsumenter att återbruka med tips och idéer på hur man själv kan återbruka/upcykla ting och genom att skänka saker så att de kan få nytt liv hos något av företagen på Re:Store.
 - Lyfta miljöördelar med återbruk. (Bättre än nyproduktion)
 - Inspirera till hållbar konsumtion
 - Utbilda följarna i återbruk/hållbar konsumtion
 - Utbilda konsumenter kring termer kopplat till återbruk, vintage, upcycling, second hand med mera så de får en bättre förståelse för andrahandsmarknaden
 - Smarta tips på återbruk
 - Samarbeten med influencers kopplat till hållbar konsumtion/återbruk
 - Tävlingar i samarbete med företag på Re:Store
 - En viktig del i hållbara Härnösand
-
- På instagram stories delar vi företagens inlägg. Här får vi ett mer aktuellt utbud av det som finns i butiken, företagen delar till exempel när de packar upp varor. På så sätt når vi både företagets instagramföljare och Re:Stores. Tillsammans når vi många!

Kanaler för marknadsföring

För att nå ut till så många som möjligt använder vi flera kanaler för marknadsföring, antingen samtliga eller några utav nedan nämnda:

- Butikspersonal som berättar om eventet
- Synlig information i butiken
- På gatupratare utanför butiken
- På Mitt Härnösands Facebooksida samt på HÄRs Facebooksida
- Härnösands kommuns Facebooksida, "fredagstips" när det passar i tid.
- Härnösands kommuns infoskärmar
- Stor skärm vid E4
- Att företagen som finns på Re:Store berättar om eventet i sina kanaler
- Annonsering i tidningar/digitalt

Istället för Black Friday så erbjuder vi **Long Lasting Friday** på Re:Store. Hos oss kan du alltid handla hållbara produkter och under helgen har våra företag fina erbjudanden.

Hållbara Sara - influencer som brinner för att göra secondhand och återbruk till norm - håller en **workshop i remake** söndag 27/11 kl. 13.00. Ta med ett plagg från din garderob så får du göra om det. Vi har allt material som behövs, workshoppen är kostnadsfri men har ett begränsat antal platser. Anmäl dig till info@restorehk.se

RE:STORE
HÖGA KUSTEN

Vi finns i gallerian Graf på Köpmangatan 6

Webben

På webben kan man hitta aktuell information om Re:Store, se vilka kommande event som är inplanerade, få mer information om företagen som finns samt ta del av hur man kan sälja varor i basaren eller i marknadstorget. Få svar på vanliga frågor.

- Evenemangskalender
- Öppettider
- Information och bilder från alla företagen på Re:Store
- Information om basaren
- Information om marknadstorget/starta en butik
- Studiebesök
- Bilder från event som varit
- Frågor och svar
- Inspiration till hållbar konsumtion
- Vilket utbud man hittar på Re:Store
- Nya företagare på Re:Store
- Information om studiebesök
- Länk till Facebook och Instagram

Nyhetsbrev

Att företagen på Re:Store ska vara delaktiga i vad som händer i butiken, vilka event som är på gång, vilka nya företag har öppnat, vad den totala omsättningen är för en månad, information om utbildningar och informationsträffar m.m.

- Ekonomi (omsättning, konverteringsgrad, antal sålda produkter, snittkvitto m.m.)
- Evenemangskalender
- Event – vad förväntas av mig som företagare
- Uppföljning av tidigare event (antal besökare, försäljning, konvertering, snittkvitto)
- Topp 5
- När det blir ändrade öppettider exempelvis inför julen
- Information om ny personal
- Nya företag som tillkommit sedan sist och vad de säljer
- Omständigheter som kan påverka mig som företagare exempelvis skyltsöndag, shoppinglördag, fire sale, konsert på torget, kryssningsfartyg när de kommer. Dialog med HÄR
- Samt övrig information som är viktig för företagarna på Re:Store

Skyltning i butiken

Vid evenemang använder vi en gemensam mall för dessa skyltar. Detta för att det ska bli enkelt för kunden att hitta "erbjudanden" i butiken genom igenkänning.

Skyltar med företagets namn kommer att tas fram till alla företag som finns i marknadstorget för ett enhetligt intryck.

De företag som hyr en butiksyta får använda sin egen grafiska profil för att ta fram skylt till sin butik.

En översiktsskylt med alla företagen som finns i Re:Store kommer också att tas fram

Skyltning i butiken

Vid evenemang använder vi en gemensam mall för dessa skyltar. Detta för att det ska bli enkelt för kunden att hitta "erbjudanden" i butiken genom igenkänning.

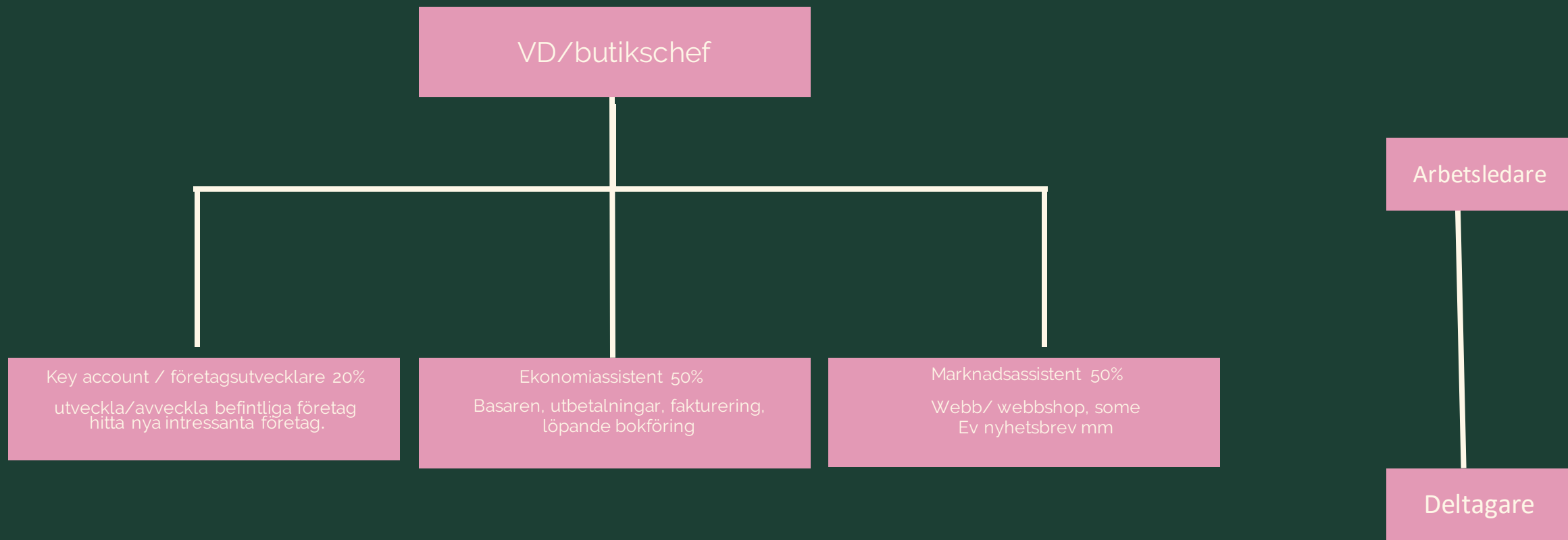
Skyltar med företagets namn kommer att tas fram till alla företag som finns i marknadstorget för ett enhetligt intryck.

De företag som hyr en butiksyta får använda sin egen grafiska profil för att ta fram skylt till sin butik.

En översiktsskylt med alla företagen som finns i Re:Store kommer också att tas fram

Kostnader	Kommentar	Utfall År 0			År 0 (2021)	År 1 (2022)	År 2 (2023)	År 3 (2024)	
Varukostnader (Material från återbruket)		0			0	0	0	0	
Lokalkostnader, hyra, el etc	nov+dec	122 563			118 609	1 426 156	1 429 008	1 431 866	
Avfallshantering*						15 000	15 000	15 000	
El-kostnader					15 000	150 000	80 000	80 000	räknat på 139000kWh per år och 1,2kr per kWh samt att jag rundat neråt då vi installerat ny energisnål LED-beslysning
Förbruknings inventarier/material						10 000	20 000	20 000	
Hyra/leasing av maskiner, datorer, bil etc KASSASYSTEM					400 000	200 000	150 000	150 000	
Reparation och underhåll						50 000	50 000	50 000	
Resekostnader, bilresättning, traktamente						10 000	5 000	5 000	
Reklam och PR	skyltfönster	24 950			25 000	250 000	200 000	200 000	
Hemsida och webbshop inkl skyltprogram	ws webb + d	26 776			400 000	20 000	20 000	10 000	
Kontokortsavgifter, kreditförsäljningskostnader						5 000	5 000	5 000	
Kontorsmateriel och trycksaker						10 000	5 000	5 000	
IT, Tele och data - WIFI (år 0 är installation)	mobil	927			120 000	40 000	10 000	10 000	
Porto/frakt						5 000	5 000	5 000	
Företagsförsäkringar, bevakning och larm						5 000	5 000	5 000	
Bokföring och ersättning till revisor		12 750				100 000	50 000	50 000	
Konsultarvoden	peak63	7 350				20 000	50 000	0	
Bankkostnader						2 500	2 500	2 500	
Licensavgifter och royalties						0	0	0	
Övriga externa kostnader	EU-fonder +	6 288				50 000	50 000	50 000	
DELSUMMA		201 604	0	0	1 078 609	2 368 656	2 151 508	2 094 366	

Sysselsättningsåtgärder:		Ant. Pers	Info	Årslön inkl avgifter		
Arbetsledare - Ansvarig för basar (hyr hylla) och marknadstorg		1	se nedan	490 000		
Packar upp och placerar varor		3		140 000		
Packar och skickar varor för webbshop		3		140 000		
Gemensam kassa		2	nystartsjobb 216 000 x 2	432 000		
Städning		3	3 personer 4 timmar per dag, vardag	600 000		
Sortering på kretsloppsparken		2		300 000		
Bemannning rampen i Älandsbro		3		550 000		
Leasing av lastbil		0		100 000		
1 chafför + 2 som bär		3		600 000	per person	
DELSUMMA		20		50 000	3 352 000	0
						0
Personalkostnader galleriabolaget		Månadslön	Ink soc avg	Årslön		
Projektledare				450 000	0	0
VD/butikschef		50 000	70 000	840 000	840 000	845 000
verksamhetsansvarig bolag					740 000	745 000
Marknadsassistent 50%		20 000	28 000		216 000	220 000
SUMMA				450 000	840 000	1 796 000
						1 810 000
						bolagets totala personalkostnader

**Protokoll nr 4 från ordinarie styrelsemöte i Restore i Höga Kusten AB
(org.nr 59370-7473) den 21 december 2022 kl 10.00 – 11.15**

Plats: Medvind, Sambiblioteket

Datum: 2022-12-21

Närvarande:

Andreas Sjölander (Ordförande)
Christina Lindberg
Britta Thyr

Frånvarande:

Michael Möller Christensen

Uno Jonsson, VD i Invest i Härnösand AB
Ingrid Nilsson, VD i Restore i Höga Kusten AB

Informationspunkter:

§ 1. Mötets öppnande

Ordförande Andreas Sjölander hälsade alla välkommen och öppnade dagens möte.

§ 2. Val av sekreterare

Beslutades att utse Uno Jonsson att skriva dagens protokoll.

§ 3. Val av justeringsledamot

Beslutades: att Christina Lindberg jämte ordförande justerar dagens protokoll.

§ 4. Information om nuläge

VD rapporterar att projektledaren som varit med sedan starten är sjukskriven. För att inte tappa fart har VD lånat in en resurs från Härnösands kommuns kommunikationsavdelning på en tid om 3 månader. Flera resurser kommer att behövas i företaget för att inte verksamheten ska bli för sårbar. Detta gör att all planering för 2023 ännu inte är klar. Ett utvecklingsarbete har startat för att utveckla butiksmiljön. Ny arbetsledare på plats för arbetslivsförvaltningens verksamhet i Restore .

Beslutades: att lägga informationen till handlingarna.

§ 5. Verksamhetsplan 2023

VD presenterar det initiala arbetet med verksamhetsplan för 2023. Det är viktigt att ha en tydlig aktivitet och marknadsplan för gallerian så att alla butiker som hyr plats kan delta i den marknadsföring och de event som kommer att göras. VD återkommer vi nästa styrelsemöte med ett färdigt förslag till verksamhetsplan för 2023.

Beslutades att lägga informationen till handlingarna

§ 6. Affärsplan (utkast)

Handwritten signature

VD visade siffror på utfall och prognos 2022 samt initiala tankar på möjlig försäljning för 2023. VD återkommer kring detta vid nästa styrelsemöte.

Beslutades att lägga informationen till handlingarna.

§ 7. Projektansökan Tillväxtverket

VD rapporterar om projektansökan som är inlämnad till Tillväxtverket.

Beslutades att styrelsen ställer sig bakom ansökan

§ 8. Övriga frågor

Ordförande avslutade mötet.

§ 9. Mötets avslut

Härnösand 2022-

Andreas Sjölander
Ordförande

Uno Jonsson
Sekreterare

Christina Lindberg
Justerare

Beslutsunderlag:

- Ansökan EU + budget
- Business canvas
- Försäljning
- Utkast UP
- Utkast budget
- Utkast affärplan

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Stärkt cirkulär ekonomi genom Re: store

Ansökansid: 423464

Ärendeid:

Typ av finansiering: Främja cirkulär ekonomi

Sista ansökningsdag: 2022-12-15

Ansvarig organisation: Tillväxtverket

1.2 Stödsökande

Namn: Restore i Höga kusten AB

Köpmangatan 4b

87130 HÄRNÖSAND

Sverige

Org.Nr: 559370-7473

Antal anställda: 0

Arbetsställe

Namn: Restore i Höga Kusten AB

Postadress:

Köpmangatan 4 B

87130 Härnösand

Arb.ställenr.: 68770601

Besöksadress:

Köpmangatan 4 B

87130 Härnösand

Region: Härnösand

Momsregistreringsnummer (valfri)

2120002403

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling eller annan upphandlingslagstiftning?

Ja

Organisationens hemsida

<https://harnosand.se/>

1.3 Samverkanspart

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 5839-5096

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Specifikt mål

2.6 Främja övergången till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi

Projektnamn

Stärka cirkulär ekonomi genom Re:store

Projektstart

2023-04-01

Projektslut

2026-06-19

fa

I vilken eller vilka kommuner kommer insatserna genomföras? Valda län
Västernorrland

I vilken eller vilka kommuner kommer insatserna genomföras? Valda kommuner
Kramfors, Härnösand, Sollefteå

Söker ni finansiering för en förstudie?

Nej

Söker ni finansiering för ett ramprojekt?

Nej

Har projektet genomfört den hållbarhetsanalys som beskrivs i EU-handboken?

Ja

Söker ni finansiering för att investera i infrastruktur?

Nej

Sammanfatta projektet

Re: Store Höga Kusten har möjlighet att bli en hubb där nya cirkulära företag kan växa och locka nya grupper att driva företag. I detta projekt stärks den stödstruktur som återbruksgallerian är för små företag och främjar befintliga företags övergång till cirkulära affärsmodeller. Nya och befintliga företag ska ha de kunskaper som krävs för att växa, etablera sig och skapa tillväxt genom cirkulära affärsmodeller. På lång sikt kommer projektet bidra till att fler företag ingår i cirkulära flöden och fler cirkulära affärsmodeller.

Beskriv kortfattat ert projektmål.

I detta projekt stärks den stödstruktur som återbruksgallerian är för små företag och främjar befintliga företags övergång till cirkulära affärsmodeller. Det kommer bidra till att göra gallerian till en hubb där befintliga företag utvecklas och nya företag kan växa fram. Syftet är att koppla Re: Store Höga Kustens koncept närmare befintlig handel i Höga Kusten. Re: Store Höga Kusten har också möjlighet att bli en arena för nya moderna företagsidéer som lockar nya grupper att driva företag. Genom aktiviteterna i detta projekt skapar vi förutsättningar för målgruppen att växa, etablera sig och skapa tillväxt.

Projektet kommer skapa ett koncept för hur små städer i den glesa geografin kan kombinera arbetslivsinsatser, återbruk och cirkulära affärsmodeller för småföretagare i en hubb. Målet för konceptet Re: store, är förutom den ekologiska och sociala hållbarhetsvinsten, att skapa en hubb där det startas nya företag och befintliga företag kan utvecklas för att bli långsiktigt hållbara och cirkulära.

Projektets resultat är att med Re: Store som hubb, utveckla ett nätverk för målgruppen där affärsmodeller kan utvecklas och samverkan kan ske. På så sätt öka konkurrenskraften och tillväxten bland deltagarna i projektet. Projektet ska tydliggöra och stärka samverkansprocessen mellan kretsloppsparker/återvinningscentraler och företagen i hubben. För att stärka marknaden och utnyttjandet av återvunna och återbrukade material. Det skapar nya möjligheter inom cirkulär ekonomi och utökar företags förutsättningar att producera cirkulärt.

Målet är: Nya och befintliga företag ska ha de kunskaper som krävs för att växa, etablera sig och skapa tillväxt genom cirkulära affärsmodeller. På lång sikt kommer projektet bidra till att fler företag ingår i cirkulära flöden och fler cirkulära affärsmodeller.

Vilken utmaning i utlysningen ska projektet bidra till att lösa?

Projektet kommer bidra till att stötta näringslivets förmåga att styra mot cirkulära kretslopp kopplade till den egna produktionen inklusive utveckling av affärsmodeller och processer.

Beskriv nuläget som projektet ska bidra till att förändra.

Härnösands kommun öppnande under 2021 Norrlands första återbruksgalleria, Re: Store Höga Kusten. Restore Höga Kusten AB är ett helägt dotterbolag till Härnösands kommun. Det är en

7/4

plats som ska erbjuda såväl människor som står utanför marknaden, som nya typer av företag samt befintliga företag att utvecklas. Re: Store i Höga Kusten AB driver och utvecklar återbruksgallerian med därmed förenlig verksamhet. Alla företag som driver försäljning i gallerian ska sälja produkter som är återbrukade, återvunnet eller hållbart producerat. Bolaget drivs som ett socialt företag med avtal med arbetslivsförvaltningen och/eller andra arbetsmarknadsaktörer på arbetsmarknaden. Återbruksgallerian riktar sig emot företag till skillnad från ex Erikshjälpen som säljer egna produkter.

Små och medelstora företag inom handel i mindre städer har idag en utmaning i att kunna skapa cirkulära affärsmodeller. Det kan handla om resursbrist, personalbrist eller en bristande kunskap på området. Ett annat problem kan vara avsaknad av hubb och nätverk för företag inom detaljhandel av cirkulära produkter. Nätverk mellan företag kan bidra till kunskapsöverföring, erfarenhetsutbyte och resurseffektivisering. Re: Store Höga Kusten skulle kunna möta de utmaningarna som finns och bidra till tillväxt.

Större gallerior och handelsplatser skapar egna ytor för cirkulära produkter, vilket efterfrågas både av konsumenter och detaljhandeln. Det medför att stora kedjor som finns på de platserna får ta del av strukturer som detaljhandeln på mindre orter och ex centrumhandel i mindre städer saknar. Det skapar således utmaningar för detaljhandeln i den glesa geografien som inte har samma förutsättningar.

Idag finns i kretsloppsparken mycket restavfall som skulle kunna återbrukas. Det finns också en låg kännedom bland företagarna om möjligheterna att ta till vara på återbrukat material för att erbjuda det på marknaden. Projektet ska skapa samverkansstrukturer med lokala kretsloppspark/återvinningscentraler i konceptet. För Härnösands del blir motparten HEMAB.

Projektet kommer arbeta mot den regionala utvecklingsstrategin. Projektet kommer likt Smart specialisering sätta fokus på hållbar näringslivsutveckling inom alla sektorer och ser speciellt till att entreprenörskap hos alla grupper främjas, inte minst för unga och ur ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv.

Långsiktig hållbarhet – socialt, ekonomiskt och miljömässigt – är väsentlig för allas vår framtid och kan dessutom ge oss en konkurrensfördel. Cirkulärt och hållbart perspektiv på produkter och tjänster är avgörande för en hållbar framtid. Projektet skapar möjligheter för att hållbarhet ska genomsyra mer än den egna organisationen, genom att arbeta med hållbar affärs- produkt- och tjänsteutveckling skapas kringeffekter utanför den egna organisationen.

Goda förutsättningar för etablering och expansion genererar lust och engagemang för vidareutveckling. Det är detta engagemang som framför allt skapar fler arbetstillfällen, innovationer och nya företag. Företagsamheten stärks genom att arbeta med gemensam kraft och tillsammans planera samlökalisering med en hubb i Re: Store Höga Kusten. Nätverket gör att företag kan dra nytta av varandra på olika sätt. Hubben som paketeras som ett koncept ska skapa möjligheter för gallerior på andra glesa platser.

Vilka av de globala målen i Agenda 2030 förväntas projektet bidra till i regionen på lång sikt?

MÅL 12: Hållbar konsumtion och produktion.

Mål 8: Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Motivera valet av Agenda 2030 mål.

Se hållbarhetsanalys

Välj en primär målgrupp för projektets aktiviteter under projektperioden

Små och medelstora företag

Välj eventuellt en eller flera sekundära målgrupper för projektets aktiviteter under projektperioden. (Valfri)

Offentliga organisationer

lg ce

Beskriv projektets målgrupp och deras behov

Primärt små och medelstora lokala företag, främst företag inom detaljhandel. Men också både kreativa näringar och indirekt UF företag. Mer än 80% av årets UF företagare i Härnösand har återbruk som del i sin affärsmodell. En indirekt effekt av aktiviteterna i detta projekt skapar förutsättningar för dessa företag att drivas vidare även efter UF årets slut i annan form. Handelen står generellt inför utmaningar kopplat till konkurrens från näthandel. Där till en växande efterfrågan från konsumenter som vill göra medvetna val och konsumera cirkulärt. Stora kedjor som tex IKEA möter detta behov med att ta tillbaka begagnade varor och sälja som just begagnade. Ikea och Ingka Centers står bakom Circuit och Circuit i Birsta är deras pilotprojekt som snart kommer att implementeras på fler ställen. Så Ikea ser ju också stora vinstmöjligheter i cirulärekonomi. Chansen för mindre företag att vara relevanta framåt kommer att öka om även dessa kan komplettera sina affärsmodeller med cirkulära inslag.

Inom detaljhandeln är andelen anställda kvinnor relativt män markant större än i näringslivet totalt. I jämförelse med näringslivet totalt är andelen anställda inom detaljhandeln som är födda i Sverige något högre än andelen utlandsfödda. Det gäller både kvinnor och män. Inom besöksnäringen (som handel ingår i) som bransch drivs 6 av 10 företag av personer med utländsk härkomst. En generell utveckling av antalet anställda stärker integrationen. Projektet bidrar till både jämställdhet och mångfald genom att skapa tillväxt och skapa möjligheter för nya företag inom branschen.

Vad har ni för tidigare erfarenhet av målgruppen?

Re: Store arbetar aktivt med de företag som finns i gallerian idag, men bedriver ingen uppsökande och kunskaphöjande verksamhet. Härnösands kommuns näringslivet har en stor erfarenhet av att arbeta med målgruppen och kommer vara ett stöd för projektet i arbetet. Centrumutvecklare för Härnösand har en nära och upparbetad relation med handelsföreningen i Härnösand. Näringslivsutvecklare på enheten har också erfarenhet av att stötta företag att använda företagsstödjande organisationer så som Coompanion och Bizmaker.

Hur har ni arbetat för att inkludera målgruppen i förberedelserna av projektet?

Under hösten 2022 har en dialog påbörjats med företagen i Re: Store för att kartlägga de behov som finns. Dialogen sker idag via informationsträffar och digitala nyhetsbrev. Nyhetsbrev har fokuserat på aktiviteter i gallerian och information om hur försäljningen gått.

Hur ska ni arbeta för att inkludera målgruppen i genomförandet av projektet?

Målgruppen kommer vara en del i aktiviteterna, Hubben, Nätverk och Kretslopp. Där kommer det både vara deltagare och mottagare. Men också fungera som referensgrupp så att dess utmaningar och behov inte missas i processen om det förändras under projektiden. Kommunikation är en viktig del av inkluderingen av målgruppen i genomförandet av projektet.

Vilken huvudsaklig bransch förväntar ni er att projektets aktiviteter ska bidra till?

16	Partihandel och detaljhandel
----	------------------------------

På vilket sätt kommer era arbetspaket att påverka de globala målen?

Se hållbarhetsanalys

Var ska resultaten uppstå?

RK1: I enskilda företag

Förmåga - vad kommer målgruppen eller målobjektet att få tillgång till?

80 a

Resultatkedjor → Förmågor	I enskilda företag	I företagsfrämjande och andra organisationer (ej företag)	I forskningsmiljöer eller i fysisk infrastruktur
Beslutsunderlag, stöddokument och strategier	X	X	X
Förändrade attityder och synsätt	X	X	
Nya metoder och arbetssätt	X	X	X
Nya material	X	X	
Nya processer	X	X	
Nya marknader (i Sverige)	X		
Nya kontakter	X	X	
Relevant kunskap	X	X	X
Samverkan och kunskapsöverföring	X	X	
Samverkansarenor (Akademi, offentliga, företag, sociala)		X	
Samverkansarenor (företag till företag)		X	

Vilka förändrade beteenden förväntas de stärkta förmågorna leda till hos målgruppen eller målobjektet?

Resultatkedjor → Beteenden	I enskilda företag	I företagsfrämjande och andra organisationer (ej företag)	I forskningsmiljöer eller i fysisk infrastruktur
Använder resurseffektiv teknik, metod och processer	X	X	
Expanderar verksamheten	X		
Förebygger och reducerar avfall	X	X	
Genomför kompetensutveckling	X	X	
Samarbetar med nya sektorer, branscher och aktörer	X	X	
Skalar upp metoder, processer och arbetssätt	X	X	
Startar eller etableras i regionen	X		
Utvecklar ett hållbart företagande (miljö & klimat)	X		

gca

Resultatkedjor → Beteenden	enskilda företag	företagsfrämjande och andra organisationer (e) företag	forskningsmiljöer eller i fysisk infrastruktur
Utvecklar/tillämpar ny teknik, material, processer och metoder	X		

Hur kommer projektets organisation vara uppbyggd för att genomföra projektet?

Projektet kommer ledas av en projektledare på 75% som finns anställd idag på en annan tjänst inom Härnösand kommun. Projektledaren ansvarar för att projektet drivs och genomförs enligt angivna direktiv, mål, budget och tidsplan. Huvuduppgiften är att ansvara för planering och daglig styrning av tilldelade resurser så att projektets mål nås. Projektet genomförs enligt den kommungemensamma projektmodellen. I projektgruppen kommer det även ingå en administratör som är anställd på Härnösand kommun.

I projektgruppen kommer en butikschef ingå på 50%. Butikschefen kommer ansvara för att tillsammans med projektledaren vara med och utveckla hubben och nätverket. Och efter projektavslut kommer butikschefen ansvara för förvaltning av resultaten. Tjänsten kommer tillsättas under kvartal 1 2023.

Kommunikatör från Härnösands kommun kommer stötta både projektledaren och butikschefen i intern och extern kommunikation. I projektgruppen kommer det även ingå en administratör som är anställd på Härnösand kommun.

Projektet kommer ledas av en styrgrupp. Både styrgruppen och projektgruppen kommer eftersträva en jämn könsfördelning. En jämn könsfördelning av projektdeltagare eftersträvas och deltagande i aktiviteter kommer följas upp löpande.

Vilka andra liknande projekt eller verksamheter känner ni till?

Eskilstuna har via sitt koncept ReTuna medverkat till flera nya företag genom att erbjuda en gemensam galleria för uppvecklade produkter. Studiebesök ska göras inom projektet för erfarenhetsutbyte. Ett studiebesök kommer även att göras till Finland, där det finns en likande anläggning. De har olika fokus, placering och syfte vilket gör att de skiljer sig ifrån Re: store men kan bidra till utveckling av konceptet och nätverket.

Hur ska ni internt i projektorganisationen arbeta för en inkluderande kultur för likvärdiga möjligheter att påverka projektets inriktning och resultat?

Alla dotterbolag till Härnösands kommun följer de kommunala riktlinjer och regler som är antagna i kommunfullmäktige. Projektet arbetar efter den kommungemensamma projektmodellen. Både styrgruppen och projektgruppen kommer eftersträva en jämn könsfördelning.

För att nå en bred målgrupp av projektdeltagande företag kommer inkluderande marknadsföring användas. Syftet är att bidra till jämställdhet och inkludering.

Målgruppen kommer vara en del i aktiviteterna, Hubben, Nätverk och Kretslopp och därigenom kunna påverka projektet inriktning.

Beskriv vilken kompetens i hållbarhet som finns i projektorganisationen, eller som avses rekryteras till projektet?

All utveckling i Härnösand ska präglas av hållbarhet och genomföras med gemensam kraft för att bekämpa klimatförändringarna. Med kunskap ska vi utvecklas och skapa ett hållbart samhälle och en hållbar framtid. Då är vi också med och bidrar till att de nationella och globala målen nås. Härnösands kommun har som övergripande mål att vara en ledande miljökommun med ett aktivt omställningsarbete till en fossilfri ekonomi. Vårt klimatlöfte är att leva som vi lär och visa vägen till den framtida vardagen i Härnösand, med mål om ett klimat där människan är i balans med miljön senast år 2045. I klimatplanens prioriterade insatsområden finns flera

of a

inriktningar för åtgärder. Alla bolag i kommunkoncernen är med och bidrar till de kommunala målen.

Hela projektet har ett fokus på hållbarhet och cirkuläret som är genomgående på alla aktiviteter. Projektet kommer på så sätt bidra till att företagen i projektets hållbarhetsarbete aktivt arbetar mot de globala hållbarhetsmålen.

Projektledaren har tidigare lett arbetat med att starta gallerian och har därigenom stor erfarenhet av att arbeta med både ekologisk och social hållbarhet. Butikschefen kommer bidra med fokus på främst ekonomisk hållbarhet.

Konsult för marknadsföring samt resurser från Härnösands kommun inom kommunikation ska ha kunskap om inkluderade kommunikation. Konsult för paketering av konceptet ska bland annat ha kunskap om inkludering och tillgänglighet, då den fysiska miljön kommer hanteras.

Härnösands kommun kommer även bistå med kunskap inom alla hållbarhetsområden genom resurser på utvecklingsenheten och näringslivsenheten.

Kommer ni i ert projekts genomförande att arbeta med andra aktörer än de som ingår i er projektorganisation?

Ja

Beskriv vad för slags arbete som kommer att genomföras och med vilka aktörer, samt hur det kommer att bidra till projektets genomförande.

HEMAB, samarbete kring att ta fram underlag och marknadsföring i aktiviteten Kretslopp. Härnösands kommun, bidra med kompetens inom kommunikation och näringslivsutveckling samt projektadministration.

MIUN, Inom ramen för pågående samverkansavtal mellan Härnösands kommun och Mittuniversitetet har även en avsiktsförklaring skrivits, att det under projektets gång avses utarbetas ett forskningsprojekt kring cirkulär ekonomi och affärsmodeller. Detta utifrån det koncept som kommer att arbetas fram inom strukturfondsprojektet. Kunskapen inom Centrum för ekonomiska relationer (CER) kommer stärka initiativet och kopplingen mellan forskning, samhälle och näringsliv.

Kramfors kommun, delta i kunskapshöjande åtgärder samt aktivt deltagande i planering av workshops/föreläsningar på plats i Kramfors inom arbetspaketet Hubben.

Sollefteå kommun, delta i kunskapshöjande åtgärder samt aktivt deltagande i planering av workshops/föreläsningar på plats i Sollefteå inom arbetspaketet Hubben.

Härnösands kommun kommer delta i alla aktiviteter med olika resurser. Projektadministratören kommer främst bidra i redovisning och uppföljning. Kommunikation kommer bidra i alla aktiviteter med att stötta projektledaren i frågor kring kommunikation samt produktion av material till främst webb.

Näringslivsenheten på Härnösands kommun kommer bidra med kunskap inom detaljhandel, centrumutveckling, etableringsfrågor och näringslivslots. De kommer även bidra med kontaktnät och marknadsföringskanaler när behov finns. Hubben och Nätverk är främst de arbetspaket där enheten kommer bistå med resurser och kunskap.

Söker ni stöd för aktiviteter som bidrar till genomförandet av Östersjöstrategin?

Nej

Hur bidrar samarbetet till målen i Östersjöstrategin?

-

Hur ska ni internt i projektorganisationen arbeta för en inkluderande kultur för likvärdiga möjligheter att påverka projektets inriktning och resultat?

Samma som ovan.

ba

Beskriv vilken kompetens i hållbarhet som finns i organisationen, eller som avses rekryteras till organisationen?

Samma som ovan.

Hur har ni i projektets planering säkerställt att ni har förmåga att rapportera och redovisa kostnader och aktiviteter i projektet?

Projektet kommer tilldelas ett projektnummer och särredovisas, detta gäller både för tidsrapportering och kostnader. Alla underlag dokumenteras och arkiveras i enlighet med gällande regler kring bokföring. Alla kostnader kommer attesteras enligt gällande attestrutiner. En projektekonom från Härnösands kommun kommer stötta projektledaren i arbetet med ekonomi och redovisning.

Hur ska ni arbeta med kommunikation?

Representation i marknadsföring och kommunikation har betydelse för att skapa förutsättningar för större mångfald inom näringslivet. Projektet ska bidra genom icke diskriminerande kommunikation i olika marknadsföringssammanhang. Detta för att nå ut till representanter i målgruppen med olika bakgrund, kön, ålder och geografi.

Projektet kommer upphandla en marknadsföringskonsult för stöd och framtagande av material i den kommunikation som sker i aktiviteterna. Härnösands kommuns kommunikationsavdelning kommer också vara en resurs i arbetet. Målgruppen är företag inom handel lokalt och regionalt med fokus på hållbarhet och cirkuläret. Målet är att kommunikationen ska bidra till projektmålen och resultatet. Befintliga kanaler för Re: Store, Härnösands kommun, Sollefteå kommun, Kramfors kommun samt annonsering i lokaltidningar. Exempelvis nyhetsbrev till företagare, företagsfrukostar, annonser.

I upphandling av marknadsföring kommer kunskap om inkluderande kommunikation vara en parameter för att nå ut till representanter i målgruppen med olika bakgrund, kön, ålder och geografi. Härnösands kommuns kommunikationsavdelning har också stor erfarenhet av inkluderande kommunikation och kommer vara ett stöd i arbetet.

Många av de aktiviteter som sker i projektet kommer ha en effekt på lång sikt. Marknadsföringsinsatser kommer ha effekter efter projektperioden. De kunskapshöjande åtgärderna för målgruppen och kommunerna kommer skapa en högre medvetenhet om cirkulära affärsmodeller i den glesa geografin som finns kvar efter projektslutet.

Som projektägare har vi förstått att vi måste samla in könsuppdelad statistik för de deltagare som får stöd genom projektet

Ja

Hur ska ni arbeta med inköp i projektet?

Inom kommunala bolag finns, utöver LOU, antagna riktlinjer för hur upphandling och inköp ska genomföras. Riktlinjerna utgör det ramverk som kommunala bolag ska förhålla sig till i arbete med upphandling och inköp.

Hur har ni säkerställt projektets medfinansiering och hantering av projektets likviditet?

Re: Store i Höga Kusten AB har ett löpande avtal med Härnösands kommun som säkerställer likviditeten i bolaget.

Vad för risker har ni identifierat i projektet och vad föreslår ni för åtgärder?

Se bifogad riskanalys.

Beskriv utifrån era gällande policyer och riktlinjer hur ni kommer att ta hänsyn till dessa i ert projekt?

Re: Store i Höga Kusten AB ingår i Härnösands kommunkoncern och kommer följa riktlinjer och policyer för Härnösands kommun.
Riktlinjer för upphandling och inköp
Arbetsmiljöpolicy i Härnösands kommun

ff a

Resepolicy för Härnösands kommun

Läs mer om policys och riktlinjer:

<https://harnosand.se/kommun--styrning/forvaltning-och-organisation/kommunens-styrande-dokument>

Hur ni kommer att arbeta med att dokumentera, sprida och ta tillvara på resultat under projekttiden? Beskriv också hur ni vill säkra att resultaten tas tillvara under projekttiden?

Resultatet kommer dokumenteras i slutrapport och enligt kommunikationsplan.

Resultatet kommer spridas till våra intressenter och uppdragsgivare. Efter projekttiden kommer butikschefen fortsatt ansvara för att förvalta resultatet av aktiviteterna.

1.6 Tid och aktivitetsplan

<i>Aktivitet</i>	<i>Beskrivning</i>
1 - Hubben	<p>Små och medelstora företag inom handel i mindre städer har idag en utmaning i att bibehålla sin attraktivitet genom att kunna skapa och erbjuda produkter via cirkulära affärsmodeller. Det kan handla om resursbrist, personalbrist eller en bristande kunskap på området. Ett annat problem kan vara avsaknad av hubb och nätverk för företag inom detaljhandel av cirkulära produkter. Re: Store Höga Kusten skulle kunna möta de utmaningarna och bidra till tillväxt samt ökad attraktivitet.</p> <p>Målet för konceptet Re: Store, är förutom den ekologiska och sociala hållbarhetsvinsten, att skapa en hubb där det startas nya företag och befintliga företag kan utvecklas för att bli långsiktigt hållbara och cirkulära.</p> <p>Större gallerior och handelsplatser skapar idag egna ytor för cirkulära produkter, vilket efterfrågas både av konsumenter och detaljhandeln. Det medför att stora kedjor som finns på de platserna får ta del av strukturer som detaljhandeln på mindre orter och ex centrumhandel i mindre städer saknar. Det skapar således utmaningar för detaljhandeln i den glesa geografien som inte har samma förutsättningar.</p> <p>Resultat på kort sikt Öka kunskapen om möjligheterna som finns för företag i en återbruksgalleria.</p> <p>Tydliggöra vilka mervärden som det medför att ingå i hubben.</p> <p>Tydlig process för On-boarding i gallerian för nya företag.</p> <p>Skapa konceptet Re: Store och ta fram material för att kunna sprida konceptet till andra platser.</p> <p>Resultat på medellång sikt Ökad kunskap på andra platser med gles geografi om möjligheterna med konceptet Re: Store. Ökad kunskap om hos mindre kommuner i den glesa geografien, hur de kan arbeta med hållbarhet. Re: store blir en utvecklad hubb för försäljning av cirkulära produkter med ett tydligt erbjudande mot företag i Höga kusten.</p> <p>Resultat på lång sikt Stärkta företag som har fokus på återbruk och hållbarhet, fler återbruksgallerior. Fler företag som ingår i cirkulära flöden. Effekter på mål 8 och 12</p>
1.1 - Konceptualisering av hubb	<p>Utveckla en långsiktigt hållbar hubb för företagen med återbruksgallerian som bas. Ta fram ett koncept för gallerian som är överförbar till andra plaster. Konceptet inkluderar paketering av affärsmodellen och visuellt koncept. Konsulttjänster upphandlas.</p>

Gr d

<i>Aktivitet</i>	<i>Beskrivning</i>
1.2 Spridning av hubb-koncept	<p>Genomföra kunskapshöjande åtgärder på andra platser i främst Höga Kusten. Både mot företag och mot kommuner. Workshops i Kramfors och Sollefteå.</p> <p>Kommunikation med målgruppen är i fokus med syfte att stärka företagen i marknadsföring och budskap i fysiska butiker.</p>
1.3 – Hubben och nätverket	<p>Skapa en tydlig sammanhållen process för avtal, onboarding och uppstart av nya butiker i en återbruksgalleria. Syftet är att stärka de företag som väljer att vara en del i gallerian och på så sätt skapa en långsiktighet och hållbarhet. Aktiviteten kommer stärka de aktiviteter som sker i arbetspaket Nätverk.</p>
2 - Nätverk	<p>Små och medelstora företag inom handel i mindre städer har idag en utmaning i att kunna skapa cirkulära affärsmodeller. Det kan handla om resursbrist, personalbrist eller en bristande kunskap på området. Ett annat problem kan vara avsaknad av nätverk för företag inom detaljhandel av cirkulära produkter. Re: Store Höga Kusten skulle kunna möta de utmaningarna och bidra till tillväxt och en ökad attraktivitet.</p> <p>Det saknas ett utbyte mellan företag inom Re: Store och ett stärkande nätverk. Det behövs ett stöd och nätverkande för att företagen ska kunna växa tillsammans, skapa fler cirkulära affärsmodeller och byta erfarenheter.</p> <p>Resultat på kort sikt Ett nätverk skapas för befintliga företag inom Re: Store och företag som är intresserade av att cirkulära affärsmodeller. På så sätt ökar konkurrenskraften och tillväxten ibland deltagarna i projektet.</p> <p>Resultat på medellång sikt Fler företag får förutsättningar att producera cirkulärt och kan erbjuda sina produkter och tjänster på marknaden.</p> <p>Resultat på lång sikt Fler företag med cirkulär affärsmodell effekter på mål 8 och 12</p>
2.1 – Cirkulära affärsmodeller	<p>Kunskapshöjande åtgärder till företag för att skapa cirkulära affärsmodeller. Aktiviteten har som mål att bidra till företagens förmåga att bli mer affärsmässiga och resurseffektiva.</p> <p>Konsulttjänster upphandlas samt stöd av företagsfrämjande organisationer som exempelvis Bizmaker, ALMI, Coompanion.</p>
2.1 - Nätverksbygge	<p>Projektet skapar ett nätverk för företag kring cirkularitet, hållbarhet och återbruk. Målgruppen är de företags som finns och är intresserade av att finnas i gallerian. Aktiviteter som kommer genomföras är temakvällar, nätverksträffar och kunskapshöjande åtgärder.</p> <p>Kunskapshöjande åtgärder till företag för att de ska utnyttja företagsfrämjande tjänster så som Bizmaker, Coompanion, ALMI.</p> <p>Samverkan i aktiviteten kommer ske med HÄR (Härnösands handel och möten), HEMAB och CER.</p>

af a

<i>Aktivitet</i>	<i>Beskrivning</i>
2.2- Omvärldbevakning	<p>Studiebesök, deltagande i mässor och kunskapshöjande åtgärder. På studiebesöken deltar projektmedarbetare medverka. Deltagare på mässor kommer vara representanter från projektet och projektfinansiärer.</p> <p>Marknadsanalyser och omvärldbevakning för att stärka de cirkulära affärsmodeller som företagen sedan tar fram. Analyser ska ha ett värde på den öppna marknaden och inte vara särskilt riktat till enskilda företag.</p>
3 - Kretslopp	<p>Avsaknad av tydlig struktur för att möjliggöra för företag att återbruka material från kretsloppsparker. Det finns utmaningar för företag att införskaffa material att återbruka cirkulärt. En annan utmaning är att matcha material som går att återbruka med företag som upcyklar. Projektet ska tydliggöra och stärka samverkansprocessen mellan kretsloppsparker/återvinningscentraler och företagen i konceptet. Aktiviteten genomförs tillsammans med HEMAB.</p> <p>Resultat på kort sikt Struktur och processer för återbruk av material från kretsloppsparker som leder till att befintliga och nya företag kan ställa om till och utnyttja återbrukade material. Ökad kunskap hos företagen om de material som kan återbrukas för att skapa cirkularitet.</p> <p>Resultat på medellång sikt Fler företag som kommer in i kretsloppet.</p> <p>Resultat på lång sikt Fler företag med cirkulär affärsmodell Effekter på mål 12.</p>
3.1 - Kretslopp	<p>Uppvakta företag som idag inte säljer cirkulärt eller med återbruk. Aktiviteten ska bidra till att höja kunskaperna om cirkulära kretslopp och möjligheterna med cirkulära flöden. Samt att påbörja resan emot nya cirkulära kretslopp för befintliga företag inom handel.</p> <p>Skapa en tydlig struktur för hur nya och befintliga företag kan återbruka material från kretsloppsparker. I Härnösands kommun är motparten HEMAB.</p> <p>Marknadsföra material som finns tillgängliga för återbruk till företag.</p> <p>Workshops som är kunskapshöjande kring materialen som kan förädlas och cirkulära processer.</p>
4 - Marknadsföring	<p>Aktiviteten inleds med att upprätta en kommunikationsplan. Här ska projektet tydliggöra målgrupper för kommunikation och resultatspridning, och hur målgrupperna nås på bästa sätt. Vikt kommer läggas vid inkluderande och icke-diskriminerande marknadsföring för att säkerställa att så många som möjligt nås i grupper som annars riskerar att bli underrepresenterade.</p> <p>Marknadsföringsmaterial med företag som målgrupp för att öka kunskaperna om möjligheterna med att finnas i gallerian. Men också för att inspirera fler företag till att se möjligheterna med återbruk.</p>

<i>Aktivitet</i>	<i>Beskrivning</i>
	Aktiviteten resulterar i en kommunikationsplan, kommunikationsmaterial, trycksaker samt digital marknadsföring.
4Projektledning, resultatspridning och administration	Administration, resultatuppföljning och projektledning av projektet. Projektledaren är direkt underställd styrgruppen och ansvarar för att projektet drivs och genomförs enligt angivna direktiv, mål, budget och tidsplan. Sprida resultat till våra intressenter och uppdragsgivare.
4.Avslutsarbete och uppföljning	Projektet arbetar fram och levererar en slutrapport till samtliga medfinansiärer efter projekttiden slut. Projektet följs upp i enlighet med tillväxtverkets riktlinjer. Detta innebär att: Mäta och rapportera in värden för de indikatorer som finns angivna i beslutet från Tillväxtverket Mäta indikatorerna på det sätt som Tillväxtverkets anvisningar för indikatorer anger Samla in information som behövs för att kunna rapportera enligt Tillväxtverkets anvisningar

1.7 Indikatorer

Outputindikatorer

Företag som får stöd (fördelade per mikroföretag, små företag, medelstora företag, stora företag)		Startvärde: <i>Ej Aktuellt</i> Målvärde: 70 Enhet: Företag
Företag som får stöd genom bidrag		Startvärde: <i>Ej Aktuellt</i> Målvärde: Enhet: Företag
Företag som får icke-ekonomiskt stöd		Startvärde: <i>Ej Aktuellt</i> Målvärde: 70 Enhet: Företag

Resultatindikatorer

Privata investeringar som matchar offentligt stöd (bidrag)		Startvärde: Målvärde: Enhet: SEK
SMF som utvecklar produkter, processer och affärsmodeller		Startvärde: Målvärde: 25 Enhet: Företag
Små och medelstora företag (SMF) som inför produkt- eller processinnovationer		Startvärde: Målvärde: Enhet: Företag
SMF som utvecklar cirkulära produkter, processer och affärsmodeller		Startvärde: Målvärde: 25 Enhet: Företag

Ba

PLANERINGSBUDGET (för projekt inom Erf med 15% eller 20% schablon för indirekta kostnader)

Projektnamn:	
Ärendenr.:	
Procent för indirekta kostnader:	15%

Kostnader	2023	2024	2025	2026	Totalt
Personall					
Bulbackchef 50%	458 000	704 175	721 779	316 067	2 200 022
Projektleddare 75%	200 000	307 500	315 188	107 689	930 377
	258 000	396 675	406 592	208 378	1 269 645
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Enkeltmålsgåvor					
Visual Merchandiser	343 000	251 000	171 750	15 250	781 000
Konceptutveckling och affärsmodeller	192 000				192 000
Marknadsföringskonst, konsultid och material	120 000	140 000	100 000		360 000
Deltagande nationella mötesplatser handel	20 000	30 000	30 000	10 000	90 000
Workshop/sem 20 deltagare * 150 kr/pers för mat *2 tillfällen	5 000	10 000	10 000		25 000
Workshop/föreläsning i Kramfors, lokal 6000 + fixa*20 pers	6 000				6 000
Workshop/föreläsning i Sollefteå, lokal 6000 + fixa*20 pers		21 000	15 750	5 250	42 000
Stadselekt ReTuna 12 deltagare, resa i hyrbil plus logi 2000 per person		8 000	8 000		16 000
Resor och logi		34 000			34 000
Resor plus logi Projektledare/bulbackchef *2 resor, i Sverige	28 000	11 000	13 000	0	54 000
Resor plus logi Projektledare/bulbackchef *2 resor, i Finland, erfarenhetsutbyte	8 000	8 000	8 000		24 000
Sollefteå, resa + logi *2 deltagare	20 000				20 000
Kramfors, resa + logi *2 deltagare		2 500	2 500		5 000
		2 500	2 500		5 000
					0
Investeringar, material och lokaler					
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Enkeltkostnader (i ändringsbudget)	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Schablonkostnader					
(direkta kostnader)	329 869	509 358	520 042	227 635	1 586 904
(indirekta kostnader)	229 000	352 068	360 890	158 034	1 100 011
Summa kostnader	1 158 969	1 476 523	1 436 174	558 922	4 630 586
inkläder	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Summa faktiska kostnader					
Offentliga bidrag i annat än pengar	82 707	171 780	171 780	89 130	515 397
Härnösands kommun ekonomi	0	0	0	0	0
Sollefteå kommun	92 707	139 060	139 060	69 330	440 357
Kramfors kommun	0	16 360	16 360	0	32 720
	0	16 360	16 360	0	32 720
Privata bidrag i annat än pengar	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Summa bidrag i annat än pengar	82 707	171 780	171 780	89 130	515 397
Summa totala kostnader	1 251 696	1 647 313	1 598 351	628 482	5 125 842
Varev kostnader för socialförsäkringsbidrag					
Varev kostnader för skattemässiga omräddingar					

Övriga
 Personalfinansiering projekt
 Faktiska kostnader

Medfinansiering	2023	2024	2025	2026	Totalt
Offentlig kostnadsfinansiering	625 848	823 657	799 176	314 241	2 562 921
RVN	625 848	823 657	799 176	314 241	2 562 921
Offentliga bidrag i annat än pengar	82 707	171 780	171 780	89 130	515 397
Härnösands kommun ekonomi	0	0	0	0	0
Sollefteå kommun	92 707	139 060	139 060	69 330	440 357
Kramfors kommun	0	16 360	16 360	0	32 720
	0	16 360	16 360	0	32 720
Total offentlig finansiering	718 555	1 010 437	970 956	413 371	3 113 319
Privat kostnadsfinansiering	10 000	10 000	20 000	10 000	60 000
HEMAS	10 000	10 000	20 000	10 000	60 000
Privata bidrag i annat än pengar	0	0	0	0	0
Total privat finansiering	10 000	10 000	20 000	10 000	60 000
Summa medfinansiering	728 555	1 020 437	990 956	423 371	3 173 319

Stöd	2023	2024	2025	2026	Totalt
Europeiska regionala utvecklingsfonden	229 141	341 977	407 336	134 711	1 113 165

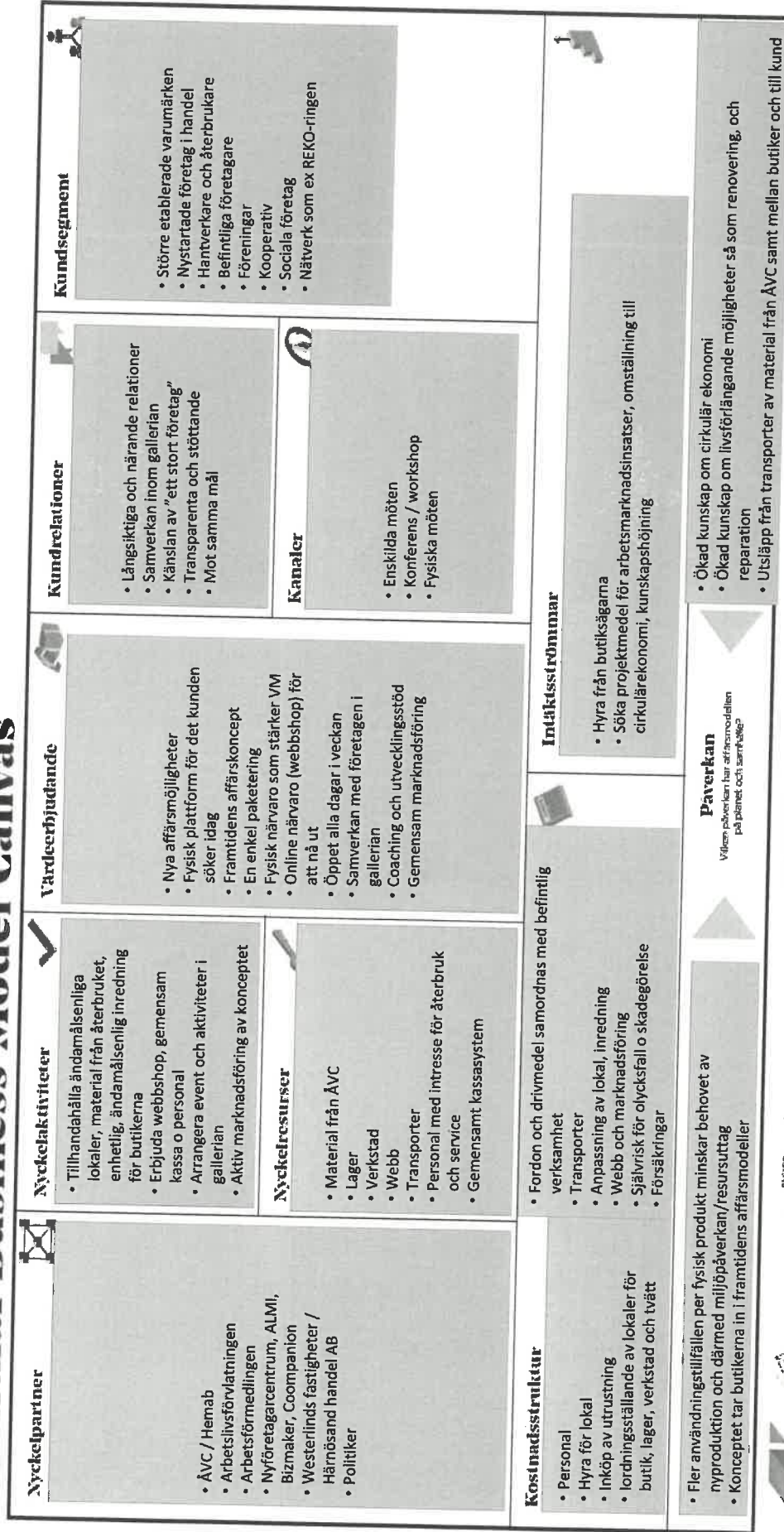
Summa total finansiering	1 251 696	1 647 313	1 598 351	628 482	5 125 842
---------------------------------	------------------	------------------	------------------	----------------	------------------

Sammanställning	Andel
Stödbidrag (EU-medel) av faktiska kostnader	43,44%
Stödbidrag (EU-medel) av total finansiering	39,19%
Andel annan offentlig finansiering (annan än EU-medel)	59,87%
Andel privat finansiering	0,98%
Andel bidrag i annat än pengar av total medfinansiering	16,22%

Ag

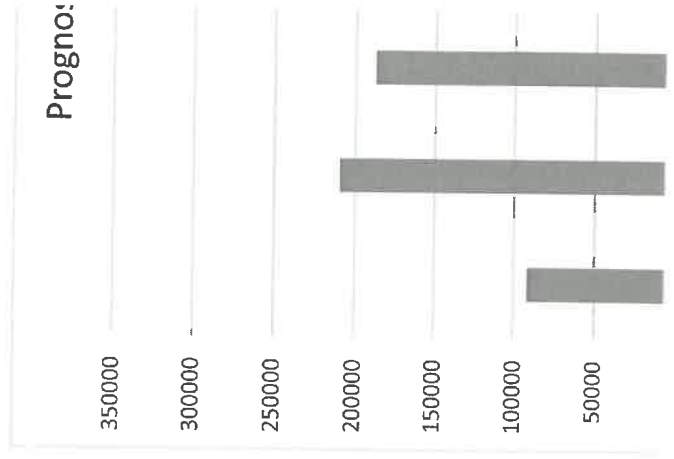
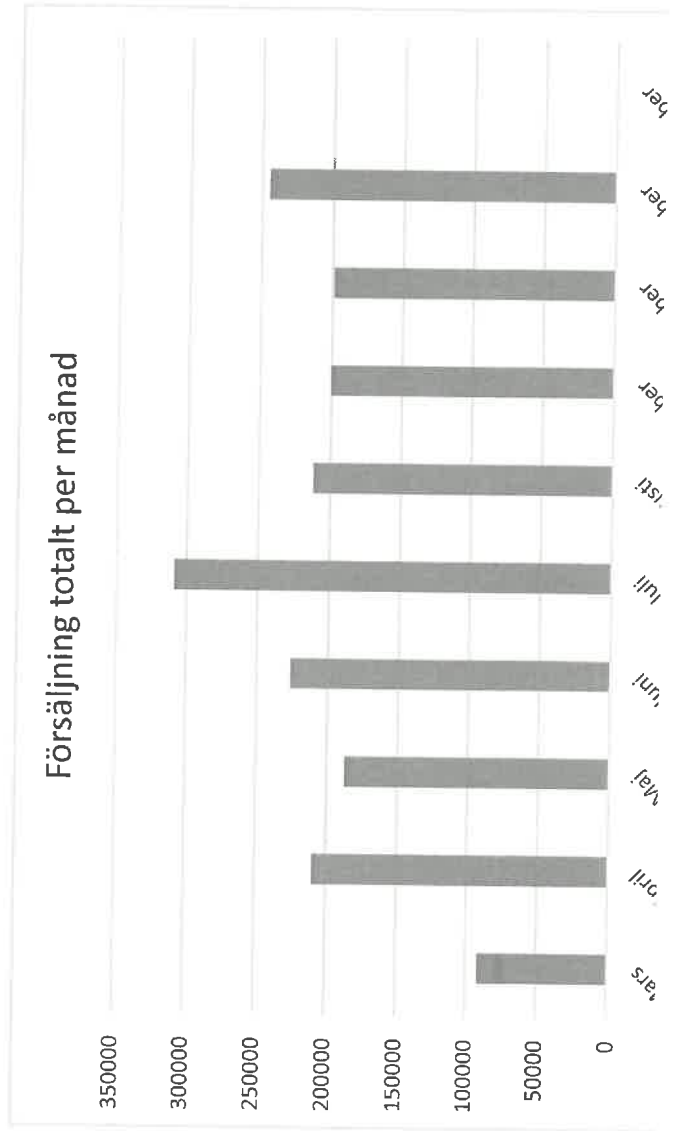
Cirkulär Business Model Canvas

Handwritten signature

Månad	Försäljning
Mars	91 643
April	209 502
Maj	187 340
Juni	225 935
Juli	308 769
Augusti	211 752
September	199 993
Oktober	198 846
November	244 902
December	
	1 878 681

Månad	Försäljning
Mars	91 643
April	209 502
Maj	187 340
Juni	225 935
Juli	308 769
Augusti	211 752
September	199 993
Oktober	198 846
November	244 902
December	300 000
	2 178 681

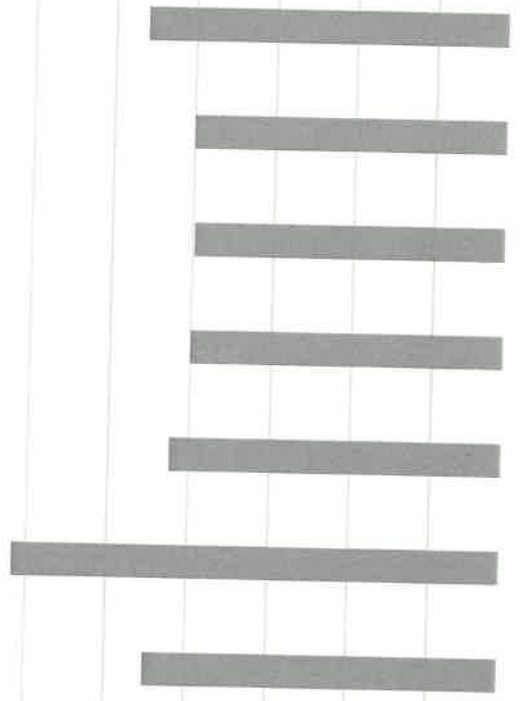
Ka

Me
Ar
Ju
Augu
Septem
Okto
Novem
Decem

0
Mars
April
Maj

s: Försäljning totalt per månad

2022

Juni Juli Augusti September Oktober November December

Maskiner tvättstuga				75 000		
Inredning verkstad, arbetsbänkar, hyllor				5 000		
Inredning tvättstuga, arbetsbänkar, draperier				1 000		
DELSUMMA	339 244	0	0	2 099 609	100 000	0

Sysselsättningsåtgärder:	Ant. Pers	Info	Årslön inkl avgifter
Arbetsledare - Ansvarig för basar (hyr hylla) och marknadstorg	1	se nedan	490 000
Packar upp och placerar varor	3		140 000
Packar och skickar varor för webbshop	3		140 000
Gemensam kassa	2	nystartsjobb 216 000 x 2	432 000
Städning	3	3 personer 4 timmar per dag, vardag	600 000
Sortering på kretsloppsparken	2		300 000
Bemannning rampen i Ålandsbro	3		550 000
Leasing av lastbil	0		100 000
1 chafför + 2 som bär	3		600 000 per person
DELSUMMA	20		50 000 3 352 000 3 352 000 3 352 000

Personalkostnader galleriabolaget	Månadslön	Ink soc avg	Årslön
Projektledare			0
VD/butikschef	50 000	70 000	840 000
verksamhetsansvarig bolag			740 000
Marknadsassistent 50%	20 000	28 000	216 000
SUMMA	450 000	840 000	1 796 000

TOTALT KOSTNADER	3 678 218	6 660 656	7 299 508	7 256 366
-------------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Intäkt 50% beläggning år 1 och 80% år 2 och 3	0	1 150 000	2 300 000	3 000 000
Kostnad efter intäkt minus rabatt	3 678 218	5 510 656	4 999 508	4 256 366
varav sysselsättningskostnader	50 000	3 352 000	3 352 000	3 352 000
Utöver sysselsättningskostnader	3 628 218	2 158 656	1 647 508	904 366

prognos 2022

	100% beläggning	80%	50%	30%
475 266 Intäkter	2 874 600	2 299 680	1 149 840	344 952
20 000 INTÄKT EFTER RABATT	2 170 850	1 736 680	868 340	260 502
40 000				
20 000 Hitta intäktsströmmar				
150 000 sälja reservdelar				
0 inpregnerings och lagningstjänster				
0 event				
125 000				
0				
0				
0				
1 000				
0 hyreskostnad i avtalet				
0	1 423 309			
20 000				
0 * https://www.hemab.se/atervinning/hamtningavhushallsavfall/foretagverksamhet/priser				
0				
0				
50 000				

Handwritten signature and initials

räknat på 139000kWh per år och 1,2kr per kWh samt att jag rundat neråt då vi installerat ny energisnål LED-beslysning

Gissning
Gissning
Gissning

Uppskattning
Gissning
Gissning

deltagare
bolagets totala personalkostnader

Behöver betalas av ALF

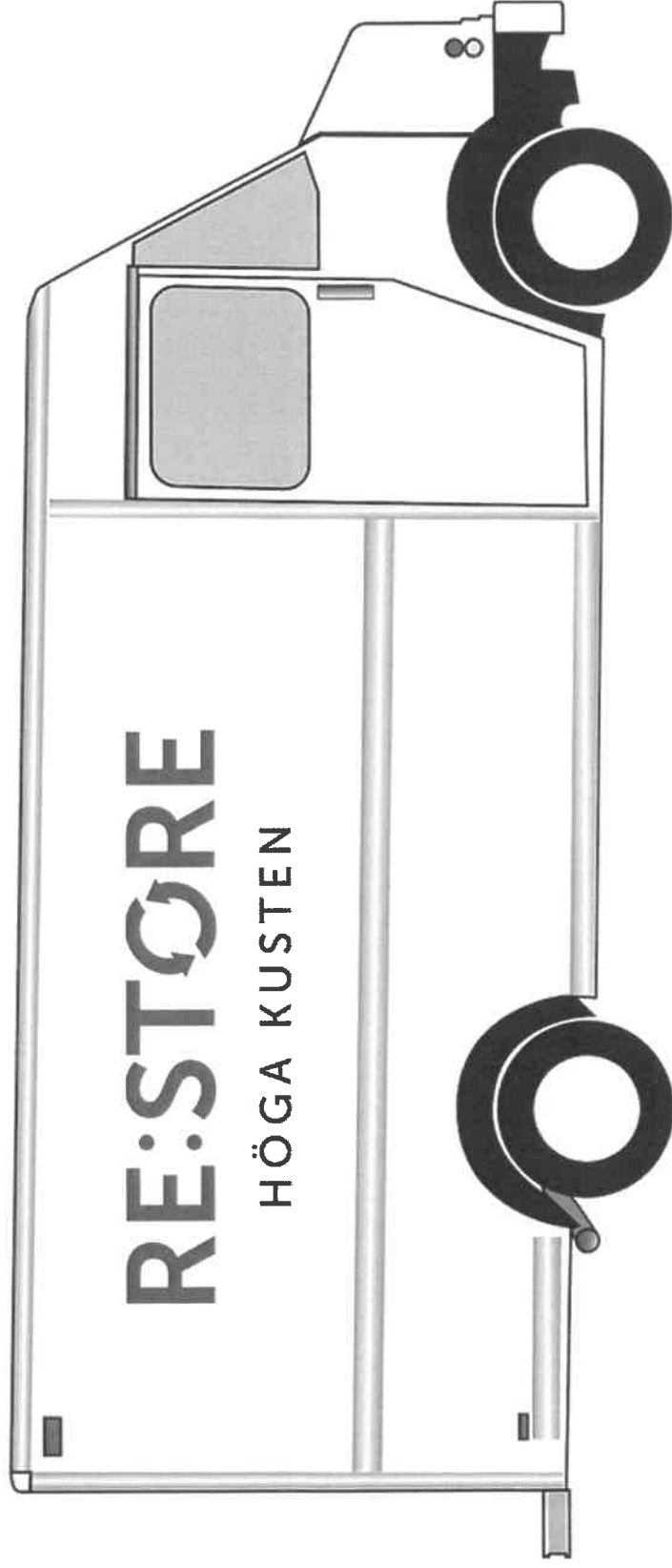
Aktiviteter 2022

Aktivitet	Vad, datum plats	Ansvarig	2022												
			Vecka												
			Oktober	November							December				
			40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
Höstmarknad	lördag 29 oktober	LL/LT													
Marknadsstånd från Murberget	kommer 27/10 och åker 31/10	LT													
Hållbara Sara	28-29 okt föreläsning + workshop	LL													
Spela Brillera	Workshop spela spelet	LL													
Örjan Leek	tre moduler till en invigning	LL													
Nya butiker invigning	Grandliden och Vallmo	LL/LT													
Afternoon tea	16 oktober med Coompanion hos Smulan	LL/Coompanion													
Företagsmöte med kommunikation	På biblioteket	LT													
Long lasting Friday	23-26 nov	LT													
Inlämning															
Julmarknad	Handla hållbara klappar 10/12	LT													
Shopping kväll företagare?															
Höstlov															
Inhyrda aktiviteter															
Innovationsveckan															
Plan o byggnads															
		Emma N Hanna K													

Handwritten signature

Tjänster och service

- Studiebesök på Re:store - prissättas och lägga bokning online
- Konferens, workshop och kursverksamhet - personal efter stängning, möblering och annan förberedelse, prissättas
- Upphämtningsservice för återbruk - prispörslag finns

Affärsplan Re:store Höga kusten AB

1. Affärsidé/Verksamhet

Re:store är en marknadsplats för cirkulära affärer genom produktlivsförläggning och materialåterbruk. Allt som säljs är återbrukat, återanvänt eller hållbart producerat. Start 26 mars 2022.

- Re:store erbjuder centralt belägen butikslokal till återbruksföretag.
- Vi tillvaratar material från ÅVC och möjliggör återbrukande hos våra företag.
- Vi gör det enkelt att driva företag och sälja sina återbruksvaror.
- Vi är en föregångare inom handel och cirkulärekonomi.

2. Vision

Bättre levnadsförhållanden för alla genom ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Det gör vi genom att möjliggöra och lyfta fram verksamheter inom produktlivsförläggning så som renovering/reparation, re-design eller second hand.

Dessutom tillgängliggör vi återbruksmaterial för företagen - Skapar och underlättar cirkulära flöden - samt erbjuder försäljningsplats med kort startsträcka dvs där det mesta ingår, korta kontrakt och bra erbjudande.

Vi kunskapshöjer befolkningen genom att finnas till och beskriva vad vi gör. Genom att anordna event, skapa nyfikenhet och ge information som leder till ny kunskap.

3. Mål

Re:store ska bidra till ökad kunskap hos invånare om återbruk och ett förändrat beteende som gynnar både en hållbar produktion och konsumtion. Kunskapen leder till en effektivare resurshantering och därmed minskat tryck på miljön. Re:store skapar dessutom utvecklande arbetsträningsplatser inom butik och hållbarhet.

- Levande mötesplats i centrum (där det händer)
- Ständigt öka antalet besökare (besöksräknare) invånare o turister
- Öka antalet inhyrda företag (bearbeta aktivt)
- Bidra till start av 2 nya företag per år (privatpersoner som startar företag)
- Genomföra 10 kunskapshöjande event per år

Uppföljning av målen görs genom att mäta KPI:er:

- Antal nya företag > Antal avslutade företag = Antal aktiva företag
- Hyresintäkter per affärsmodell och totalt
- Försäljning totalt
- Antal besökare
- Antal sålda artiklar
- Konvertering per besökare

4. Kunder

Målgrupp 1: de företagare som hyr plats hos oss: hantverkare, hållbara producenter, småföretagare mfl, de vi kallar återbruksföretag.

Målgrupp 2: Vår kund i marknadsföring är våra besökare som handlar i gallerian och deltar i de event/aktiviteter och utbildningar vi arrangerar. Olika målgrupper beroende på typ av aktivitet. De som vill lära mer om att leva ett hållbart liv, leva mer cirkulärt, handla zero waste eller lära sig att själv produktlivsförlänga genom att lappa och laga, rensa etc.

Målgrupp 3: De besökare som handlar av återbruksföretagen är medvetna och återfinns i en mängd olika demografier i och med bredden av varor. Kundernas kund handlar hellre sällan och för lite mer än ofta och billigt – medvetna konsumenter och cirkulenter.

5. Marknad/ Omvärldsanalys

Marknaden är primärt Härnösand men kunder finns i hela länet i och med de handelsströmmar som redan finns samt att återbruksgallerian är unik i sitt slag.

Rådande situation i världen med stegrande klimatförändringar – till följd av resursförbrukning, resursuttag och produktion väcker oro och intresse för att "dra sitt strå till stacken". Handeln med återbruksvaror växer och är framtidens handel.

"Second hand och återbruk växer i och med medvetenheten. Allt fler skiftar sitt köpbeteende och "Nästan 8 av 10 (77 %) vill ge bort second-handklappar. Allra störst är öppenheten i åldersgruppen 30– 49 år. Här har 82 % en positiv attityd till att ge bort second hand-klappar. Så många som 67 % av svenskarna säger att de skulle vilja få julklappar som är köpta second hand." (Myrornas undersökning är genomförd genom Norstats omnibus under perioden 8–13 augusti 2022.)

Även digitaliseringen påverkar handeln starkt sedan flera år. I och med onlineförsäljningen skapas nya förutsättningar för handel och konsumtion, dygnet runt och oavsett plats. Samtidigt ökar detta transporter och svinn vilket påverkar vår miljö negativt.

Pandemi, kring och oroligheter i omvärlden visar oss hur sårbart vårt samhälle är med export och import. Leder till fler initiativ inom lokal produktion för att trygga tillgång och minska transporter. Ger även fler arbetstillfällen lokalt.

6. Konkurrens

Alla butiker och även privatpersoner, som säljer begagnat eller nytt är en konkurrens i varje köpval.

Inom second hand är Erikshjälpen och Röda Korset den främsta konkurrensen lokalt. De säljer dock primärt second hand och inte återbruk.

Liknande koncept så som Circuit i Birsta vänder sig till liknande målgrupp men har till stor del ett annat sortiment.

Onlinehandel så som Blocket och Tradera är sedan många år stora på second hand.

af a

7. Produkt

Konceptet är en återbruks och hållbarhetsgalleria där vi erbjuder plats för butiker och företag som säljer återbrukade produkter eller på annat sätt producerar hållbart alternativt jobbar med produktlivsförlängning.

Re:store erbjuder en marknadsplats med gemensam marknadsföring och möjlighet till gemensam kassa. Företagen hyr plats med olika servicegrad och väljer mellan långa eller korta kontrakt.

8. Sälja, betala, leverera

Bolaget hyr ut butiksyta per kvadratmeter till företag.

Butik: önskad yta i kvm (min 10 och max 200) inkl inredning och material från återbruket. Galleriaavgift för personalutrymmen, lager, städning, wifi och gemensam marknadsföring. Dessutom ingår ett företagsutvecklingsprogram och företagscoach. Kassatjänst, lager mm kan köpas till.

Marknadstorg: yta i kvm (min 1 och max 20) inkl inredning och material från återbruket.

Galleriaavgift för personal och kassa, lager, städning, wifi och gemensam marknadsföring. Dessutom ingår ett företagsutvecklingsprogram och företagscoach, vid hyra minst 3 månader.

9. Marknadsbearbetning

Hjärtat i marknadsföringen är webbplatsen restorehk.se där vi presenterar vårt koncept och alla företag som finns i gallerian. Webben är även vår huvudsakliga kanal för kunskapspridning och information. (Omfattande uppdatering pågår).

I sociala medier återfinns Re:store både på Instagram och Facebook. På Instagram stärker vi varumärket Re:Store genom att öka kännedomen av vad Re:Store är och vad som händer i butiken. Våra följare ska bli inspirerade till hållbar konsumtion och de ska få tips på hur man själv kan återbruka. Bildspråket är viktigt för att inspirera.

Instagram då de båda kanalerna till stor del når olika målgrupper.

Vid kampanjer och event annonserar vi även digitalt och i tryck i Tidningen Ångermanland och Yippie, beroende av aktivitet.

10. Affärsmodell

Vi samlar hållbar produktion, hantverk och återbruk på en plats för att förenkla och förbättra för våra företagare. Vi bjuder in kunder till flera butiker samtidigt.

Re:store hyr ut butiksyta per kvm till marknadsmässigt pris. Faktureras månadsvis. På kvm priset tillkommer kostnad för personal, kassa, marknadsföring med mer. Gallerian är samtidigt en arbetsträningsplats för långtidsarbetslösa genom Arbetslivsförvaltningen på Härnösands kommun.

Dr a

11. Viktiga resurser och/eller förutsättningar

Samarbetet med Återbruket där privatpersoner skänker saker de inte längre vill ha. Utgör navet då det är materialet som återbrukas av våra företagare.

- Att privatpersoner skänker till Återbruket
- Personal som kan utföra jobbet i butiken och sorteringen på Återbruket.
- Företagare som vill återbruka och göra det med oss
- Kassa- och bokningssystem.
- Marknadsföring som leder kunden till butik

12. Hållbart företagande

Vi stöttar småföretagande och möjliggör för fler att testa sina produktidéer på en faktisk publik. Bygger ekonomisk hållbarhet.

Vi skapar social hållbarhet genom att erbjuda långtidsarbetslösa arbete, att bli en del i samhället som påverkar även barnen i deras familjer.

Genom återbruk skadas miljön avsevärt mindre än genom återanvändning som kräver energi och vattentillförsel.

13. Entreprenören/Teamet

- VD, förvaltningschef
- Verksamhetsansvarig, sköter marknadsföring och externa kontakter med företagare och andra intressenter. Tecknar avtal och utvecklar konceptet.
- Arenaverksamhet med arbetsledare och personal (ca 10 heltidstjänster) som genomgår butiksutbildning alternativt har god kunskap om antikviteter och dess värde.

Re:store Höga kusten AB är det bolag som möjliggör och erbjuder en mötesplats för näringsliv och befolkning att utforska och lära sig mer om hur vi tillsammans kan minska påfrestningarna på miljön.

Re:store står för hyresavtalet och skriver avtal med företagen medan Arbetslivsförvaltningen (ALF) står för arbetsledning och galleriapersonal som utför det dagliga arbetet på uppdrag av Re:store.

Företag Företag Företag

Företag Företag Företag

14. Analys

Vad har er verksamhet för starka respektive svaga sidor. Vilka möjligheter i omvärlden kan ni se i framtiden? Finns det framtida hot som ni måste tänka på?

Styrkor:

- koncept i tiden
- ökande intresse/ miljömedvetenhet hos allmänheten
- omställningsbehov i samhället,
- material från ÅVC ständigt inflöde,
- centralt butiksläge

Svagheter:

- osäkerhet i personaltillgång
- oförutsägbarhet i materialinflöde
- beroende av intäkter från uthyrning till andra företag
- De etablerade verksamheterna har få kanaler för kommunikation och försäljning
- Inga ytor för expanderings

Protokoll nr 1 från ordinarie styrelsemöte i Restore i Höga Kusten AB
(org.nr 59370-7473) den 9 februari 2023 kl 09.30 – 10.00

Plats: Medvind, Sambiblioteket

Datum: 2023-02-09

Närvarande:

Andreas Sjölander (Ordförande)
Christina Lindberg

Frånvarande:

Britta Thyr
Michael Möller Christensen

Uno Jonsson, VD i Invest i Härnösand AB tillika styrelseledamot
Ingrid Nilsson, VD i Restore i Höga Kusten AB
Linda Thorén, projektledare Restore i Höga Kusten AB

Informationspunkter:

§ 1. Mötets öppnande

Ordförande Andreas Sjölander hälsade alla välkommen och öppnade dagens möte.

§ 2. Val av sekreterare

Beslutades att utse Uno Jonsson att skriva dagens protokoll.

§ 3. Val av justeringsledamot

Beslutades: att Christina Lindberg jämte ordförande justerar dagens protokoll.

§ 4. Information kring VP och budget för 2023

VD inledde mötet och berättade om dagsläget i bolaget och hur man jobbar med VP och budget inför 2023.

Linda Thorén presenterade verksamhetsplanen för 2023,

Beslutades: att lägga informationen till handlingarna.

§ 5. Övriga frågor

Ordförande avslutade mötet.

§ 6. Mötets avslut

Härnösand 2022-02-09

Andreas Sjölander
Ordförande

Uno Jonsson
Sekreterare

Christina Lindberg
Justerare

Beslutsunderlag:

- VD:s rapporter kring framtida organisering och statusrapport

Re:store är en marknadsplats för cirkulära affärer genom produktlivsförädling och materialåterbruk. Allt som säljs är återbrukat, återanvänt eller hållbart producerat. Vi vill skapa en mötesplats för kreativt återbruk, shopping, workshops och föreläsningar, med alla dimensioner av hållbarhet i fokus. Re:store ska även bidra till destinationsutvecklingen av Härnösand.

- Re:store erbjuder centralt belägen butikslokal till återbruksföretag.
- Vi tillvaratar material från ÄVC och möjliggör återbrukande hos våra företag.
- Vi gör det enkelt att driva företag och sälja sina återbruksvaror.
- Vi är en föregångare inom handel och cirkulärekonomi.

Den 26 mars 2022 öppnade butiken. Under det första året har fler än 60 olika företag varit en del av Re-store: uf-företag, 3 pop-up butiker, 5 butiker och ett cafe öppnat. I kassan har varer för 2 243 382 kr knappats in.

2023 handlar om att optimera sortimentet på Re-store för att behålla bredden, och hitta aktörer som kan bedriva verksamheter som idag saknas på Re-store. Bygga varumärket Re-store genom fler aktiviteter, föreläsningar, pressutskick och annonsering. Få fler kunder från hela regionen att upptäcka Re-store.

Under våren 2023 kommer butiksytan att renoveras/optimeras för att passa den verksamhet och de företag som finns i butiken.

Vision

Bättre levnadsförhållanden för alla genom ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Det gör vi genom att möjliggöra och lyfta fram verksamheter inom produktlivsförlängning så som renovering/reparation, re-design eller second hand.

Dessutom tillgängliggör vi återbruksmaterial för företagen - Skapar och underlättar cirkulära flöden - samt erbjuder försäljningsplats med kort startsträcka dvs där det mesta ingår, korta kontrakt och bra erbjudande.

Vi kunskapshöjer befolkningen genom att finnas till och beskriva vad vi gör. Genom att anordna event, skapa nyfikenhet och ge information som leder till ny kunskap. Besökare ska även kunna ta del av återbruksmaterial för skapande i butiken.

Hållbart ur ett 360 graders perspektiv

Arena verksamheten som finns på Re-store kan också anses som hållbar - social hållbarhet. Här ges deltagare möjlighet att tillsammans driva Re-store och lära sig mer om allt som hör till butiksarbete.

Vi skapar social hållbarhet genom att erbjuda långtidsarbetslösa arbete, att bli en del i samhället.

Tillsammans med sin arbetsledare möter de kunder dagligen i butiken. De får träna på att vara god service, förbättra sina språkkunskaper och se till att det ser snyggt ut i butiken. De ser de till att det finns tillräckligt med varor, att de är prissänkta.

De som arbetar i butiken har delat upp företagen så att de har ett antal företag som de ansvarar lite extra för. De har kontakt med företagen.

Under våren kommer alla deltagare att få delta på en kurs i sälj/service/exponering.

Mål

Re-store ska bidra till ökad kunskap hos invånare om återbruk och ett förändrat beteende som gynnar både en hållbar produktion och konsumtion. Kunskapen leder till en effektivare resurshantering och därmed minskat tryck på miljön. Re-store skapar dessutom utvecklande arbetsträningsplatser inom butik och hållbarhet.

- Levande mötesplats i centrum (där det händer)
- Ständigt öka antalet besökare (besöksräknare) invånare o turister
- Öka antalet inhyrda företag (bearbeta aktivt)
- Bidra till start av 2 nya företag per år (privatpersoner som startar företag)
- Genomföra 10 kunskapshojande event per år

Uppföljning av mål

Uppföljning av målen görs genom att mäta KPI:er

- Antal nya företag > Antal avslutade företag - Antal aktiva företag
- Hyresintäkter per affärsmodell och totalt
- Försäljning totalt
- Antal besökare
- Antal sålda artiklar
- Konvertering per besökare

Kunder

B2B - de företagare som hyr plats hos oss: hantverkare, hållbara producenter och återbrukare

BTC - vår kund i marknadsföring och i butiken är våra besökare, de som handlar i gallerian och deltar i de event/aktiviteter och utbildningar vi arrangerar. Olika målgrupper beroende på typ av aktivitet. De som vill lära mer om att leva ett hållbart liv, leva mer cirkulärt, handla zero waste eller lära sig allt själv om produktlivslängning genom att lappa och laga, rensa etc

Företagarnas kund - de besökare som handlar av återbruksföretagen. De är medvetna och återfinns i en mängd olika demografier i och med bredden av varor som finns hos oss. Kundernas kund handlar med samvetet hellre sällan och för lite mer än ofta och billigt - medvetna konsumenter och cirkulenter. Varornas ursprung/hur de producerats är viktigt

Affärsmodell

Vi samlar hållbar produktion, hantverk och återbruk på en plats för att förenkla och förbättra för våra företagare. Vi bjuder in kunder till flera butiker samtidigt. Mikroföretag kan hyra yta i marknadstorget där en modul motsvarar cirka 1 kvm + en serviceavgift. Restore hyr även ut butiksyta per kvm till marknadsmässigt pris. Faktureras månadsvis. På kvm priset tillkommer kostnad för personal, kassa, marknadsföring med mer.

Gallerian är samtidigt en arbets träningsplats för långtidsarbetslösa genom Arbetslivs förvaltningen på Härmösands kommun.

Viktiga resurser och / eller förutsättningar

Samarbetet med Återbruket där privatpersoner skänker saker de inte längre vill ha. Utgör navet då det är materialet som återbrukas av våra företagare.

- Att privatpersoner skänker till Återbruket
- Personal som kan utföra jobbet i butiken och sorteringen på Återbruket
- Företagare som vill återbruka och göra det med oss
- Kassa- och bokningssystem
- Marknadsföring som leder kunden till butik

Marknadstorget

Konceptet är en plats för mikroföretag att växa och utvecklas på. Företag kan hyra från en modul och uppåt. Totalt är 64 moduler bokade per 31 januari 2023. Snittet ligger på 1,7 moduler per företag. Re-store erbjuder en marknadsplats med gemensam marknadsföring och möjlighet till gemensam kassa. Företagen hyr plats med olika servicegrad och väljer mellan långa eller korta kontrakt.

Vi behöver identifiera vilka företag som har potential att växa och se om det finns företag som ska avvecklas. När vi tar in nya företag i marknadstorget ska vi försöka att framförallt hitta de företag som kan komplettera det befintliga sortimentet. Genom att optimera sortimentet på marknadstorget skapar vi ett attraktivt utbud för kunderna.

I och med ombyggnationen så kommer det att bli bättre exponeringsmöjligheter för företagen. Alla moduler kommer att vara lika stora.

Butiker

Bolaget hyr ut butiksyta per kvadratmeter till företag.
Butik: önskad yta i kvm (min 10 och max 200) inkl inredning och material från återbruket.
Galleriaavgift för personalutrymmen, lager, städning, wifi och gemensam marknadsföring.

I dagsläget finns tre butiker som säljer möbler från återbruket och inredningsdetaljer, en byggbutik och en som renoverar lampor.

2023 målsättning är att 3 nya butiker öppnar under året. Genom butiker säkerställer vi hyresintäkterna över en 2 års period då de flesta väljer att teckna avtal enligt instegsmodellen.

Hyresintäkterna för 2023 för de butiker som finns idag landar på 386 268 kr (inklusive Smulans).
Totalt stöd butiker för 411 577 kr eller 18% av den totala omsättningen 2022 (exkl Smulans).

Möjligheter!

Sport & friluftsliv

Teknik, datorer, mobiler – även laga

Cyklar

Blommor/växter

Bokhandel

Klädbutik

Skräddare – laga/sy om öppnar inom kort

Uthyrning av kläder

Designmärkeskläder

Herrkläder

Byggnadsvård

Trädgård / utemöbler

Verktyg

Kedja – Erikshjälpen, Myroma, Stadsmissionen, Arkivet, Reborn, Ikea second hand eller annan

Basaren

Under 2022 provade vi konceptet med basaren som en plats där privatpersoner skulle sälja saker med ett högt andrahandsvärde. Det resulterade i många tomma hyllor och det var svårt att förstå vad man fick sälja och inte. Återkopplingen från kunder var också att det var för dyrt.

Nu kommunicerar vi att basaren är en "toppis" det är lätt att förstå och positivt för många.

Januari/februari har vi kört en kampanj där vi kört 50% på hyran. Kampanjen har marknadsförts med två inlägg på sociala media och det är fullbokat fram till mitten av mars.

Priset för en vecka är justerat från 370 kr till 330 kr för 4 veckor ligger priset på 990 kr

Fler möjligheter för vilken typ av möbel man vill boka.

Hyresintäkter för basaren 2022 är 88 700 kr

Stor potential för att öka intäkterna för 2023

Café Smulan

Onskar att bygga ut köket, de lär själv kostnaden

Ansökt om uteservering

Möblerar om cafédelen med bord, stolar, fåtöljer och soffor för att få fler sittplatser

Undersöker möjligheter för att hålla caféet öppet på kvällar och söndagar

Re:store andra chansen

Under januari öppnade Re:store andra chansen på kretsloppsparken.

De har gjort iordning ett rum där saker säljs för 10-100 kr.
Här finns även fungerande teknik som TV och datorskärmar

Det som säljs här är sådant som inget företag på Re:store eller Erikshjälpen vill ta hand om.

Betalning via swish - kräver inga kunskaper i kassahantering

Tjänster och service

- Studiebesök på Re:store – prissättas och lägga bokning online
- Upphämtningservice för återbruk –pridförslag finns
- Webbshop – kräver rätt mjukvara
- Sömmerska – lagar och syr om kläder som inte längre passar
- En kreativ mötesplats för workshops och kursverksamhet - personal efter stängning, möblering och annan förberedelse, prissättas

Studiebesök

- Studiebesök bokas genom mailkontakt så att upplevelsen blir så skräddarsydd som möjligt
- Visning av lokalerna
- Presentation av konceptet – marknadstorg, basar, butiker, cafe
- Besök på Kretstoppsparken
- Träffa någon företagare på Re:store

Pris: 1500 kr ex moms grupp/ timme

Hos Re:Tuna kostar det 1995 SEK ex moms/grupp och timme*

Hämtservice / Dödsbön / Leverans

250 kr / påbörjad timme

150 kr per körning inom Hämösands kommun därefter tillkommer en kostnad på 50 kr/mil

Webbshop

En fungerande och uppdaterad webb är prio 1

Realistiskt att komma igång under Q3/Q4

Det gäller att hitta den rätta mjukvaran som kan hantera beställning/
betalning till flera olika företag i samma order.

En vara kan inte bli såld 2 gånger

Separat sortiment för webb och butik?

Utmaning lagerhållning av dessa produkter

Någön behöver aktivt och i princip dagligen arbeta med att fota och lägga upp nya
artiklar, plocka bort det som blivit sålt, packa kundordrar, inkommande ordrar, fotografera,
saljande texter, produktinformation

Sömmerska - sy om eller laga ett plagg

Vem har inte ett plagg hemma som inte används för att en knapp har lossnat eller en dragkedja som behöver bytas?

Vår sömmerska kommer att bidra till att plaggen du har kan användas längre.

Måttanpassning – få plagget skräddarsytt för att passa just din kropp.

Plagg som köps second hand kan måttanpassas eller lagas hos oss.

Att vårda sina kläder är en växande trend då allt fler börjar förstå inverkan textilproduktion har på vår miljö. Det finns flera aktörer på marknaden med liknande koncept till exempel repamera.

Vi kan även nyttja hennes kunskap för olika typer av workshops.

Kreativ mötesplats

När vi bygger om på ReStore så kommer vi även att bygga en yta för föreläsningar och workshops. Här kommer det att finnas en projektor, projektorduk, högtalare och en mygga.

Företagare på ReStore kan boka ytan för workshop/kurs.

Som kund kommer man också att kunna köpa olika färdiga kit som innehåller instruktioner och material för att skapa olika saker.

Kreativt café tillsammans med Smulan.

Är man kursledare inom något hantverk så kan man förlägga sin kurs på denna yta, ex borsibindning, växtfärgning, eller annat.

Lördagshäng - ta med ett gäng vänner och återbrukspyssla på ReStore.

Ursäkta röran vi bygger om.

Välkomnande entré som bjuder in kunderna till butiken

Kassan flyttar

Väggar får en varm nyans, med kontrastfärger i grönt och rosa på utvalda ställen

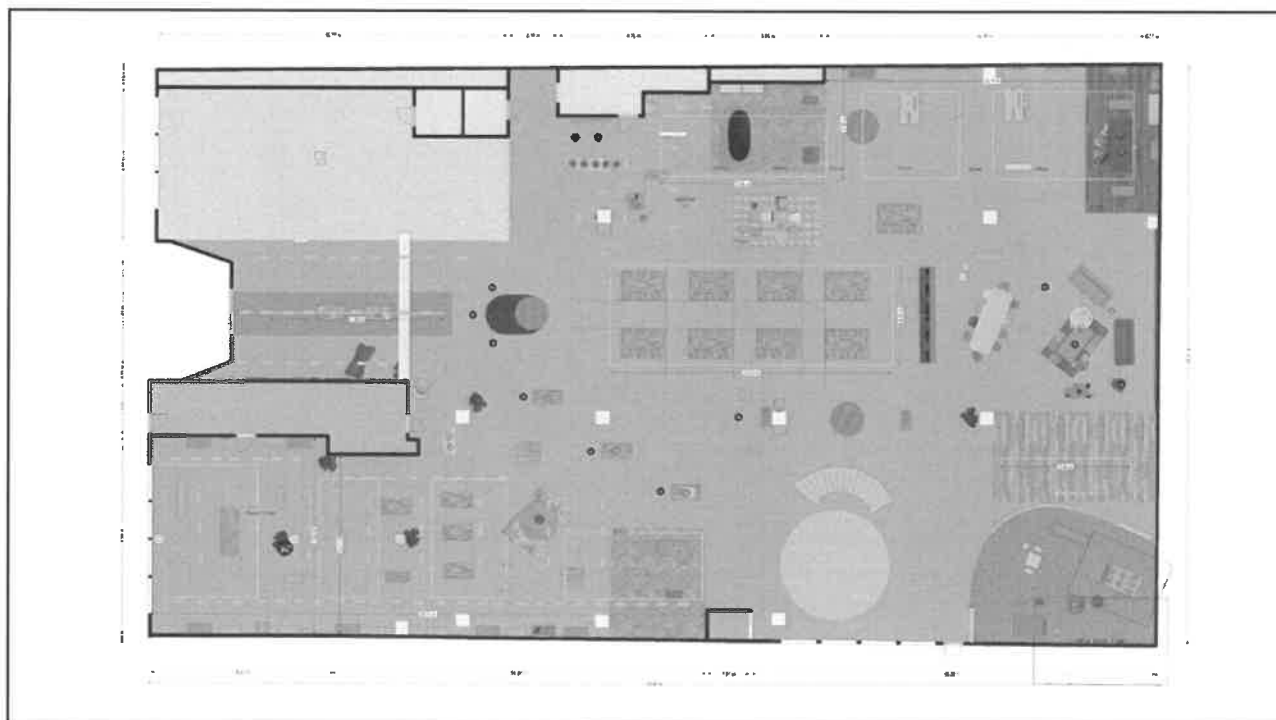
Enhetlig skyltning i marknadstorget

Mer dämpad belysning men också riktade spottar

Nytt högtalarsystem för musik i butiken

Nya möbler för exponering av varor

Basaren flyttar får mer färg och nya möbler

Westerlinds bygger lekhörna

Re:store fyller 1 år
Lördag den 25 mars

- Livemusik (tbc)
- Välkommen med Andreas Sjölander
- Modevisning
- Föreläsning med Johanna Leymann
- Workshops
- Jubileumstygkasse i samarbete med papper & stygn (tbc)
- Konferencier: Tullamaja

Annonsering i Yippie, tidningen Ångermanland och i some

Smarta företag i en hållbar framtid

21 april föreläsning med Emma Sundh
Lunchföreläsning för alla företagare på Re-Store

Hur ser framtidens företag ut?

Och vad är grejen med att tänka cirkulärt, bli klimatpositiv och klimatkompensera?

Hur kan en ställa om? Finns företag som gör många rätt – hur gör de?

Vad är ett hållbart företag egentligen?

Föreläsningen "Smarta företag i en hållbar framtid" är en 30 minuter lång föreläsning om framtidens företag. Hur ser framtidens företag ut? Hur kan företag tänka cirkulärt? Hur implementeras hållbarhet i företaget utan att det blir greenwashing? Och varför ska företag ställa om?

Konsumtion, återbruk & cirkulär framtid

22 april föreläsning med Emma Sundh

Slit-och-släng, villhöver-prylar, begär och en ständig jakt efter nytt hör till historiens ohållbara parentes

Nu är det återbruk som gäller.

Men hur kan det se ut?

Hur fungerar vi, hur konsumerar vi och vad kostar vår snabba jakt efter nytt? Och ännu viktigare: Hur kan vi sänka våra klimatavtryck – som individer och samhälle? Och hur gör vi det attraktivt att återbruka?

Den här föreläsningen vänder och vrider inte bara på samhället och sättet vi konsumerar på idag, utan är också en inspirationsbomb kring hur vi kan återbruka och tänka nytt – utan att tära på klimatet.

Kommunikationsplanen

På Instagram stärker vi varumärket Re:Store genom att öka kännedomen av vad Re:Store är och vad som händer i butiken. Våra följare ska bli inspirerade till hållbar konsumtion och de ska få tips på hur man själv kan återbruka. Bildspråket är viktigt för att inspirera.

- Berätta om vad som händer på Re:Store. Som event och workshops mm.
 - Handla hållbart på Re:Store.
 - Inspirera konsumenter till återbruk med tips och idéer på hur man själv kan återbruka, upcycling och genom att rekommendera så att de kan få nytt liv hos något av företagen på Re:Store.
 - Lyfta miljöfördeklar med återbruk (Bättre än nyproduktion)
 - Inspirera till hållbar konsumtion
 - Utbilda konsumenter kring termer kopplat till återbruk, vintage, upcycling, second hand med mera så de får en bättre förståelse för recyclingmarknadens.
 - Sprida tips på återbruk
 - Samarbeta med influencers kopplat till hållbar konsumtion/återbruk
 - Tävlingar i samarbete med företag på Re:Store
 - En viktig del i hållbara företagand
- På Instagram stonas också vi företagens inlägg. Här får vi ett mer aktuellt utbud av det som finns i butiken, företagen delar till exempel när de packar upp varor. På så sätt når vi både företagens instaföljare och Re:Stores. Tillsammans når vi många!

Kanaler för marknadsföring

För att nå ut till så många som möjligt använder vi flera kanaler för marknadsföring, antingen samtliga eller några utav nedan nämnda:

- Butikspersonal som berättar om eventet
- Synlig information i butiken
- På gatupratare utanför butiken
- På Mitt Härnösands Facebooksida samt på HÄRs Facebooksida
- Härnösands kommuns Facebooksida, "fredagstips" när det passar i tid
- Härnösands kommuns infoskärmar
- Stor skärm vid E4
- Att företagen som finns på Re:Store berättar om eventet i sina kanaler
- Annonsering i tidningar/digitalt

Älskar du Black Friday så mycket vi älskar Long Lasting Friday på Re:Store. Här får du tillgång till hållbara produkter och under tiden för vårt Fredag fina erbjudanden.

Hållbara Sara - Influencer som berättar till göteborgarna om hållbara produkter och workshop i remake. 27/10 kl. 11:00. Du med tillgång till den guiden så får du göra om din gamla till något nytt. Det kan vara ett gammalt kläddress eller en gammal tv. Du får tillgång till alla produkter som finns på Re:Store.

RE:STORE
HÄRNÖSAND

V. 3006, Galärns Gata 111
Härnösand S-811 01

Webben

På webben kan man hitta aktuell information om ReStore, se vilka kommande event som är inplanerade, få mer information om företagen som finns samt ta del av hur man kan sälja varor i basaren eller i marknadstorget. Få svar på vanliga frågor

- Evenemangskalender
- Öppetider
- Information och bilder från alla företagen på ReStore
- Information om basaren
- Information om marknadstorget/starta en butik
- Studiebesök
- Bilder från event som varit
- Frågor och svar
- Inspiration till hållbar konsumtion
- Vilket utbud man hittar på ReStore
- Nya företagare på ReStore
- Information om studiebesök
- Länk till Facebook och Instagram

Nyhetsbrev

Att företagen på ReStore ska vara delaktiga i vad som händer i butiken, vilka event som är på gång, vilka nya företag har öppnat, vad den totala omsättningen är för en månad, information om utbildningar och informationsträffar m.m.

- Ekonomi (omsättning, konverteringsgrad, antal sålda produkter, snittkvitto m.m.)
- Evenemangskalender
- Event - vad förväntas av mig som företagare
- Uppföljning av tidigare event (antal besökare, försäljning, konvertering, snittkvitto)
- Topp 5
- När det blir ändrade öppettider exempelvis inför julen
- Information om ny personal
- Nya företag som tillkommit sedan sist och vad de säljer
- Omständigheter som kan påverka mig som företagare exempelvis skyltsöndag, shoppinglördag, fire sale, konsert på torget, kryssningsfartyg när de kommer. Dialog med HAR
- Samt övrig information som är viktig för företagarna på ReStore

Skytning i butiken

Vid evenemang använder vi en gemensam mall för dessa skyltar. Detta för att det ska bli enkelt för kunden att hitta "erbjudanden" i butiken genom igenkänning.

Skyltar med företagets namn kommer att tas fram till alla företag som finns i marknadstorget för ett enhetligt intryck.

De företag som hyr en butiksyta får använda sin egen grafiska profil för att ta fram skylt till sin butik.

En översiktsskylt med alla företagen som finns i Re.Store kommer också att tas fram.

Skytning i butiken

Vid evenemang använder vi en gemensam mall för dessa skyltar. Detta för att det ska bli enkelt för kunden att hitta "erbjudanden" i butiken genom igenkänning.

Skyltar med företagets namn kommer att tas fram till alla företag som finns i marknadstorget för ett enhetligt intryck.

De företag som hyr en butiksyta får använda sin egen grafiska profil för att ta fram skylt till sin butik.

En översiktsskylt med alla företagen som finns i Re.Store kommer också att tas fram.

Kostnader	Kommentar	Uvärd	År 0	År 1 (2021)	År 2 (2022)	År 3 (2023)
Varukostnader (Material från återbruket)		0	0	0	0	0
Lokalkostnader, hyra, el etc		122 563	118 609	1426 156	1 429 008	1 431 866
Avfallshantering*				15 000	15 000	15 000
El-kostnader			15 000	150 000	80 000	80 000
Förbruknings inventarer/material			10 000	20 000	20 000	20 000
Hyra/leasing av maskiner, datorer, bil etc KASSASYSTEM			400 000	200 000	150 000	150 000
Reparation och underhåll				50 000	50 000	50 000
Resekostnader, bilresättning, traktamente				10 000	5 000	5 000
Reklam och PR		24 950	25 000	250 000	200 000	200 000
Hemsida och webshop inkl skyltprogram		30 778	400 000	20 000	20 000	10 000
Kontokortsavgifter, kreditförsälyn kostnader				5 000	5 000	5 000
Kontorsmateriel och trycksaker				10 000	5 000	5 000
IT, Tele och data - WiFi (år 0 är installation)		631	320 000	40 000	10 000	10 000
Porto/frakt				5 000	5 000	5 000
Förelagsförsäkringar, bevakning och larm				5 000	5 000	5 000
Bokföring och ersättning till revisor		11 750		100 000	50 000	50 000
Konstutavoden		7 250		20 000	50 000	0
Bankkostnader				2 500	2 500	2 500
Licensavgifter och royalties				0	0	0
Övriga externa kostnader		6 289		50 000	50 000	50 000
DELSUMMA		201 604	0	1 078 609	2 368 656	2 151 508

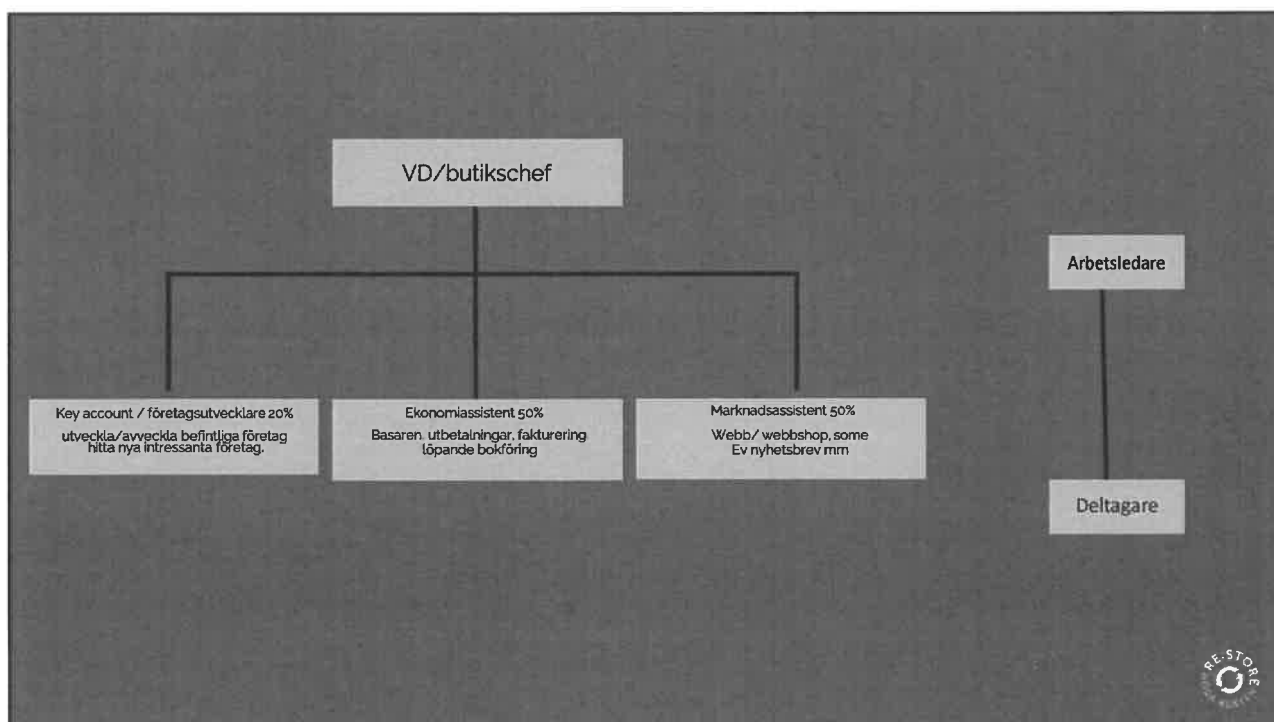
räknat på 139000kWh per år och 1,2kr per kWh samt att jag rundat neråt då vi installerat ny energisnål LED-beslyning

Engångskostnader						
Tejnik för föreläsningar/workshops						63 440
Högtalarsystem för musik i bubken						83 660
Disko + installation						6 000
Grafisk profil och varumärke	108 000				110 000	
Installation wifi					50 000	
Arkitekt	29 640				100 000	
inventarer					100 000	
Resugruppen inredning				de fakturerar oss	500 000	
Maskiner smoothiebar						100 000
Hantverkare målare elektriker snickare för inredning					50 000	
Maskiner verkstad (ex symaskiner, verktyg)					30 000	
Maskiner tvättstuga					75 000	
Inredning verkstad, arbetsbänkar, hyllor					5 000	
Inredning tvättstuga, arbetsbänkar, draperier					1 000	
DELSUMMA	339 244	0	0	2 099 609	100 000	153 100
investeringar						346 900
avskrivningskostnader						100 000

Systemföretningens värder:	Ant. Pers	Info	Årslösn inkl avgifter		
Arbetsledare - Ansvarig för basar (hyr hylla) och marknadstorg	1	se nedan	450 000		
Packar upp och placerar varor	3		140 000		
Packar och skickar varor för webbshop	3		140 000		
Gemensam kassa	2	nystartsjobb 215 000 x 2	432 000		
Städning	3	3 personer 4 timmar per dag, vardag	600 000		
Sortering på kretsloppsparken	2		300 000		
Bemannning rampen i Ålandsbro	3		550 000		
Leasing av lastbil	0		100 000		
1 chaufför + 2 som bär	3		600 000	0	0
DESUMMA	20		50 000	3 352 000	0
Personalkostnader gällande företaget					
	Månadslösn	Inkl soc avg	Årslösn		
Projektledare			450 000	0	0
VD/bruktschef	50 000	70 000	840 000	840 000	845 000
verksamhetsansvarig bolag				740 000	745 000
Marknadsassistent 50%	20 000	28 000		216 000	220 000 deltagare
SUMMA			450 000	840 000	1 810 000 bolagets totala personalkostnader

TOTALT KOSTNADER	3 678 218	6 660 656	4 047 508	3 904 366	
Intäkt 50% beläggning år 1 och 80% år 2 och 3	0	1 150 000	2 350 000	3 000 000	
Kostnad efter intäkt minus rabatt	3 678 218	5 510 656	1 697 508	904 366	Behöver betalas av ALF
Varav sysselsättningskostnader	50 000	3 352 000	0	0	
Utöver sysselsättningskostnader	3 628 218	2 158 656	1 697 508	904 366	

	3 678 218	8 660 656	4 047 508	3 904 366
TOTALT KOSTNADER	3 678 218	8 660 656	4 047 508	3 904 366
Intäkt 50% beläggning år 1 och 80% år 2 och 3	0	1 150 000	2 350 000	3 000 000
Kostnad efter intäkt minus rabatt	3 678 218	5 510 656	1 697 508	904 366 Behöver betalas av ALF
varav sysselsättningskostnader	50 000	3 352 000	0	0
Utöver sysselsättningskostnader	3 628 218	2 158 656	1 697 508	904 366

Protokoll fört vid möte med styrelsen för Technichus i Mitt Sverige AB

Onsdag 15 februari 2023, 13.00-14.40.

Deltagare:

Fred Nilsson (Ordförande), Janet Harling, Karin Andersson.

Mattias Sjölander tjänstgörande ersättare.

Meddelat förhinder: Ulla Bylund, Mathias Johansson, Lena Johansson

Adjungerad: Marcus Claesson (VD), Sofia Jarl (Arbetsstagarrepresentant).

Larsa Nicklasson (Lekmannarevisor)

§ 1. Mötets öppnande och godkännande av dagordning

Ordförande Fred Nilsson öppnar mötet och hälsar samtliga välkomna.

Styrelsen beslutar att lägga till **§5. Ekonomi januari** på dagordningen.

Styrelsen beslutar därefter att godkänna dagordningen.

§ 2. Val av sekreterare och justerare

Till sekreterare för mötet väljs Marcus Claesson och till justeringsperson Karin Andersson.

§ 3. Föregående protokoll

Styrelsen går igenom styrelseprotokollet daterat 2022-11-16..

Styrelsen beslutar att lägga föregående protokoll till handlingarna.

§ 4. VD-rapport

Styrelsen samtalar kring den utsända VD-rapporten.

Medarbetarsamtal genomfördes med samtlig månadsanställd personal under v.48-49.

Som avslutning på 2022 bjöd Technichus månadsanställd personal på julbord hos StPetri-logen.

Under v.50 besvarades OSA-enkäten av samtlig personal. Resultatet av enkäten presenterades och diskuterades i SAMarbetsgruppen innan det presenterades vidare för samtlig personal. Enkätsvaren visar tydligt att personalen är nöjd/mycket nöjd med arbetsmiljön.

Under personaldagarna v.3 höll företaget stängt för besökare (planenligt). Under denna vecka arbetade personal med planering och strukturering av verksamheter som ska bedrivas under vårterminen 2023. Företaget arbetade även med att städa/röja i personalgemensamma utrymmen och i verkstaden.

Företaget har nu tillsatt den vakanta tjänsten som värd som lystes ut under oktober månad. Vidare gällande personaltillsättningar så har VD, efter samråd med ordförande, anställt en utställningsproducent från och med 1 mars. Tjänsten är på 50%, och har krävt vissa revideringar av tidigare beslutad budget.

Perioden januari-februarihar handlat mycket om administration i form av bokslutsarbete, statistikrapportering och ansökan till/för Skolverket.

Företaget kan skönja att det är ganska bra tryck på besöksmålet Technichus för stunden. Januari och februari brukar vanligtvis innebära ett mindre antal besökare, men i år har det varit "full fart" under samtliga helger.

Inför jullovet verkade företaget för att producera och iordningsställa företagets nya utställning - MyGame. Utställningen behandlar hälsa, och utgörs av områdena rörelse, intressen, kost och sömn. Utställningen upplevs uppskattas av besökarna, vilket är glädjande.

Under maj månad är kungaparet på besök i Härnösand, och kommer då att besöka Technichus för att möta ett antal barn/ungdomar från vår programverksamhet, samt även ett antal representanter från näringslivet. Länsstyrelsen är samordnande för händelsen, och företaget arbetar tillsammans med dem samt Hovet i planeringen av aktiviteten.

Under jullovet hade företaget 1525 besökare, att jämföras med 1288 under2022.

Företaget kan rapportera att finaler av Skolhackathon och Skogsinnovatörer har genomförts under november och december månad. Vad gäller Skolhackathon så vann Kristinaskolan den regionala finalen i Västernorrland. Den nationella finalen vanns av Sjuhärads skolan från Piteå. Gällande skogsinnovatörer så deltog skolklasser från Timrå, Sundsvall och Härnösand i årets upplaga av tävlingen. En av vinnarna var Arenaskolan från Timrå, som vann ett lärarlett besök på Technichus. Väl på plats fick de genomföra programverksamhet med alginatmaskar. Avseende Skolhackathon så är planen att Ung Företagsamhet nationellt tar över projektledningen för konceptet, men att Technichus fortsatt medverkar i utveckling genom styrgruppsdeltagande, samt att företaget genomför konceptet regionalt tillsammans med Ung Företagsamhet Västernorrland. Planen för 2023 är att skala upp konceptet till att involvera ytterligare fem regioner (totalt tolv).

Vidare gällande processutbildningar så har Technichus upphandlats av Bizmaker för att genomföra ett innovationshack för lågstadielever i Härnösand, Sollefteå och Sundsvall. Konceptet bygger på att elever, med handledning, ska få arbeta på uppdrag av besöksnäringsaktörer med frågor som berör framtidens besöksnäring. Företaget planerar även för att genomföra en aktivitet tillsammans med HEMAB vid namn "Utmaningen". I detta koncept är planen att mellanstadieelever i Härnösand ska få möjlighet att arbeta med ämnet "hur minskar jag min elförbrukning". Båda dessa aktiviteter ska genomföras under vårterminen.

Företaget har även denna termin upphandlats av Skolverket för att genomföra programmeringsworkshops. Efter att ha genomfört detta under fem terminer har

Styrelsen beslutar att fastslå och underteckna årsredovisningen för 2022. Styrelsen beslutar även att uppdra åt VD att översända årsredovisningen till företagets auktoriserade revisor för att få tillgång till revisionsberättelse.

§ 8. Inför bolagsstämma

VD rapporterar att bolagsstämman för 2022 planeras hållas den 16 maj mellan 17-20. Även detta år kommer företaget att genomföra bolagsstämman tillsammans med Härnösandshus och HEMAB.

Styrelsen beslutar att notera rapporten.
Styrelsen uppdrar även till VD att planera för ett konstituerande möte för den nya styrelsen i anslutning till bolagsstämman.

§ 9. Budgetförändring

VD redogör för förändringar i tidigare beslutad budget för 2023. Förändringarna beror på generellt höjda kostnader för verksamheten enligt förhöjd inflation, men har även sin grund i anställningen av utställningsproducent.

VD redogör för att det budgeterade utfallet även fortsättningsvis är i paritet med de ekonomiska kraven som finns angivna i ägardirektivet.

Styrelsen beslutar att godkänna föreslagen budgetförändring för kalenderåret 2023.

§ 10. Resultat från medarbetarundersökning

VD redogör för att samtliga månadsanställda besvarat en enkätundersökning avseende den organisatoriska och psykosociala arbetsmiljön hos företaget.

För samtliga påståenden får medarbetaren gradera sitt svar på en skala 0-100, där 0 betyder stämmer inte, och 100 betyder stämmer helt.

Vid mätningen 2022 var genomsnittsvärdet för samtliga frågor 87,88 för arbetsplatsen, vilket är ett bevis på att arbetsmiljön överlag är mycket bra!

Resultatet av OSA-enkäten visar också på en förbättring med två punkter från mätningen 2021, vilket överensstämmer med den uppsatta målsättningen enligt strategiplanen.

Styrelsen beslutar att notera rapporten.

§ 11. System för digital signering

VD beskriver att denne finner ett behov av ett system för digital signering av avtal och styrelsehandlingar.

IGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTE**

is documents contains 5 pages before this page

okumentet inneholder 5 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 5 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 5 sider før denne side

Detta dokument innehåller 5 sidor före denna sida

Karin Elisabet Andersson

6aa5ee7c-31c4-4f21-b435-5fb161aefc7e - 2023-02-24 08:12:28 UTC +02:00
BankID / Freja eID - 5c325200-aa24-43b5-afe2-413f121a99db - SE

FRED NILSSON

f1c4876d-d68a-4a0e-b4eb-c015aebc7742 - 2023-02-26 09:49:38 UTC +02:00
BankID / Freja eID - cebf25ee-27c2-41c4-9778-02fc5e4221a3 - SE

Authority to sign	asemavaltuus	ställningsfullmakt	autoritet til a signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmitteckningsrätt	representant	repræsentant
official	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende

electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerats / Elektronisk signert / Elektronisk underskrevet

call sign visma.pdf\document check/21b26872-820b-4e07-a180-718bec4a3e7

Protokoll styrelsesammanträde

Styrelse	Ostkustbanan 2015 AB		
Datum	Fredagen den 10 februari 2023		
Tid	Klockan 09.00-11.50		
Plats	Via TeamEngine		
Styrelseledamöter	Glenn Nordlund	Ordförande	
	Eva Lindberg	Vice ordförande	Anmält förhinder
	Bodil Hansson	Ledamot	
	Jörgen Edsvik	Ledamot	Anmält förhinder
	John-Erik Jansson	Ledamot	
	Johan Andersson	Ledamot	
	Malin Svanholm	Ledamot	Anmält förhinder
	Mikael Löthstam	Ledamot	
	Stefan Dalin	Ledamot	
	Stig Eng	Ledamot	
	Andreas Sjölander	Ledamot	
	Erik Lövgren	Ledamot	
	Per Nylén	Ledamot	
Adjungerade	Daniel Gustafsson	Länsstyrelsen	
		Västernorrland	
	Erik Lennmalm	Länsstyrelsen Gävleborg	
Tjänstemän och övrig	Ingela Bendrot	VD	
	Lotta Rönström	North Sweden	§§ 1-5
	Ebba Bjerkander	Central Sweden	§§ 1-5
	Hans-Olov Åström	Trafikverket	§ 5
	Henric Fuchs	Region Västernorrland	§§ 1-7
	Elvira Hellsten	Hellsten Kommunikation	§ 13
	Roger Wetterstrand	Region Gävleborg	
	Malin Lidov Heneryd	Region Gävleborg	
	Niklas Andersson	Sundsvalls kommun	
	Monika Nyberg	Sekreterare	

Protokollet omfattar §§ 1-19

Formalia

§ 1 Sammanträdet öppnas

Ordföranden Glenn Nordlund öppnar sammanträdet och hälsar alla välkomna.

§ 2 Val av justerare

Bodil Hansson väljs att justera dagens protokoll.

§ 3 Fastställande av dagordning

Beslut

Styrelsen beslutar att fastställa utskickad dagordning.

§ 4 Föregående protokoll från styrelsesammanträdet, 2022-11-18 och VU-mötet 2023-01-27

Beslut

Styrelsen beslutar att lägga protokollen till handlingarna.

Bilaga: Protokoll från sammanträde 2022-11-18 och 2023-01-27.

§ 5 Rapportpunkter

Vd inleder rapportpunkten med en kort summering av det politiska läget.

TEN-T

Lotta Rönström berättar om EU:s transportpolitik, se bilagd PPT.

Bilaga: PPT NOKB styrgrupp 10 feb 2023 LRM

Trafikverket informerar om aktuellt läge

Hans-Olov Åström, Trafikverket, ger en lägesbeskrivning av planeringsläget för Ostkustbanan och Ådalsbanan och visar en karta på planeringslägets olika delar där en linjestudie pågår. Se bilagd PPT

Samråd rörande delen etappen Iggesund och Hudiksvall som heter Enånger – Idenor – Stegskogen genomförs mellan den 17 januari till 18 mars 2023.

Samråd etapp Stegskogen – Bärling genomförs mellan den 30 januari och den 5 mars 2023, med ett samrådsmöte i Harmånger den 8 februari.

Hans Olov Åström redovisar ”Ny regional indelning för Trafikverket” med fokus på vad det innebär för "Ostkustbanans geografi" samt hur processen ser ut framåt.

Bakgrunden till den nya regionala indelningen är att Trafikverkets regionala indelning ska anpassas för att överensstämma med Sveriges nya civilområden. Trafikverket kommer fortsättningsvis att indela Sverige i 6 regioner och i varje region finns ett regionkontor. Ostkustbanans stäckning kommer att gå igenom två regioner. Den nya organisationen träder i kraft den 1 januari 2024.

Bilaga: PPT Information från Trafikverket Nya OKB styrelsemöte

§ 6 Hänt sedan sist

Vd informerar styrelsen om följande:

- Ny hemsida
- Jubileumet Ostkustbanan 95 år - stor succé

Event där Nya Ostkustbanan medverkat

- 23 november Ståldagen i Stockholm. Ingela Bendrot och Lotta Rönström deltog,
- 29 november Stora Järnvägsdagen. Ingela Bendrot och Erik Lövgren deltog,
- 6 december: BK-Seminarium på Riksdagen om Militär mobilitet. Lotta Rönström och Henric Fuchs medverkade, Ingela Bendrot och Roger Wetterstrand deltog.
- 23 januari: Mingel på North Sweden Office,
- 24 januari: Västerbottendagarna i Stockholm (utställning tillsammans med Botniska korridoren och Norrbotniabanan),
- 25 januari: Möte om trafikeringen mellan Stockholm och Östersund på initiativ av Saila Quicklund. Glenn Nordlund, Ingela Bendrot och Henric Fuchs medverkade från Nya Ostkustbanans sida,
- 27 januari Stora Infradagen. Ingela Bendrot, Roger Wetterstrand och Lotta Rönström deltog,
- 31 januari: Möte med Norrlandsbänkarna i Riksdagen arrangerat av North Sweden Office. Roger Wetterstrand medverkade
- 2–4 februari Centerpartiet Extrastämma + kommundagar i Helsingborg. Ingela Bendrot deltog.

Övriga event

S-gruppen i Trafikutskottet besökte Västernorrland 10-11 januari på inbjudan av Peder Björk.

§ 7 Kommande aktiviteter och inbjudningar

Vd informerar styrelsen om följande:

Följande event kommer Nya Ostkustbanan att medverka i

- 24-26 mars: M Sverigemötet i Karlstad
- 30-31 mars: Järnvägsforum Norr i Luleå
- 14-15 april: KD-dagarna i Örebro
- 19-22 oktober M Partistämma i Umeå
- 8 november Logistikdag Mitt
- 9 november invigning Logistikpark mm i Sundsvall

Planering förs om ett riksdagsseminarium om CEF den 15 mars 2023 i Riksdagen tillsammans med North Sweden European Office och eventuellt Central Sweden European office.

Vd informerar styrelsen om att det i Team Engine finns faktaunderlag som gäller ”Attraktiv tågtrafik Östersund-Stockholm. Handlingarna ligger under Rapporter.

Eventuellt deltagande i Almedalen

Styrelsen diskuterar deltagandet i Almedalen (27 juni-1 juli) och enas om att medverka, gärna i samarbete med exv. BK.

§ 8 Planering inför årsstämma och ägarforum

VD informerar styrelsen om planeringen inför årsstämman och ägarforumet, vilket kommer att hållas i Gävle den 12 maj 09.30 - 13.30. Preliminär bokning har gjorts på Hotell Grand Elite.

Program

09.00 Fika och pressvisning av vår utställning från 95-årsjubileumet

09.30 Nya Ostkustbanan 2015 - 2022 Återblick

10.00 Framåtblick mot 2035

11.30 Lunch

12.15 Ägarforum - Glenn och Eva håller ihop ÄF

13.00 Bolagstämma

13.15 Konstituerande styrelsemöte

13.30 Avslut

Planen är att bjuda in riksdagsledamöter, kommun- och regiondirektörer, landshövdingar, Handelskamarer, Svenskt Näringsliv. Företagarna, Byggföretagen etc.

Beslut

Styrelsen beslutar

att ställa sig bakom programförslaget och att Vd och Teamet får i uppdrag att fortsätta planeringen av årsstämman och ägarforumet, samt

att middag med avtackningar för styrelseledamöter som avslutar sitt uppdrag i bolaget ska hållas kvällen före årsstämman.

§ 9 Rapport inom arbetet med Botniska korridoren

Punkten utgår på grund av tidsbrist.

§ 10 Rapport om medfinansiering från EU

Vd uppvisar rapport om medfinansiering från EU, författad av Lars Nilsson, Trogon Consulting.

Lars Nilsson har gjort en kort rapport som visar att andra länder är mycket bättre på att hämta hem medfinansiering från EU. Resultatet av denna rapport kan eventuellt leda till ett Riksdagsseminarium i slutet av februari eller i början av mars.

Bilaga: Rapport om Sverige och CEF

Beslutsärenden**§ 11 Offert Trogon Consulting**

Vd redovisar offert från Trogon Consulting - hur kan Nya Ostkustbanan byggas till en lägre kostnad.

Beslut

Styrelsen beslutar

att godkänna offerten

Bilaga: Offert Trogon

§ 12 Verksamhetsplan 2023-2026 för Ostkustbanan 2015 AB

Ärendet tas upp på styrelsesammanträdet den 17 mars 2023, då fokus kommer att ligga på följande:

2023 Fokus på kontakter med regeringen och nya ledamöter i Trafikutskottet
Medverka på olika partievent
Påminna om vallöften (Artikelserie med intervjuer med politiker kommer att publiceras under våren)
Styrelseresa Bryssel under hösten? Fokus medfinansiering från EU

2024 Påverkan inför arbetet med infrastrukturpropositionen

2025 Trafikverkets åtgärdsplanering

2026 Valår och nytt planbeslut

Regeringen lyfter behov av investeringar som är bra för arbetspendling och godstrafik.

§ 13 Redovisning av nya hemsidan samt prospekt om att ställa ut utställningen om Ostkustbanan då och nu och i framtiden

Elvira Hellsten från Hellsten Kommunikation, visar Ostkustbanans nya hemsida. Tekniska och textmässiga ändringar samt arbete med grafisk profil har gjorts. Hemsidan är till stor del tillgänglighetsanpassad, vilket är ett lagkrav, men mer behöver göras.

Elvira har tagit fram ett prospect på utställningen som uppvisades på 95-års jubiléet. Prospektet behöver spridas till respektive kommuner och regioner. Bra platser för att nå ut till medborgare kan till exempel vara bibliotek och kommunhus/regionhus.

Styrelsen är intresserad av att ta del av utställningen. Elvira kommer därför att skicka länkar till Vd som sedan vidarebeordrar dessa till styrelsen.

Beslut

Styrelsen beslutar

att ge Vd och Teamet i uppgift att titta vidare på hur bolaget ska gå till väga för att på bästa sätt sprida utställningen till kommuner och regioner, samt

att se över ett bokningssystem för utställningen.

§ 14 Ekonomisk rapport

Budgeten beslutas på sammanträdet den 17 mars 2023.

Vd redovisar årsresultatet. Under de senaste åren har bolaget haft överskott, nu får bolaget ett litet underskott i förhållande till budget. Det beror på kostnader för ny hemsida, Ostkustbanans utställning, då och nu samt 95-års jubiléet.

Bilaga: Månadsrapport 2211 och 2212 samt utkast till årsredovisning för Nya Ostkustbanan 2022.

§ 15 Fastställande av styrelseutvärdering

Budget beslutas på sammanträdet den 17 mars 2023.

Ett beslut sedan tidigare har tagits i styrelsen gällande styrelse/Vd utvärdering.

Vd informerar styrelsen om att styrelseutvärderingen är klar för att distribueras till styrelsen via en modul i TeamEngine.

Teamet håller på att ta fram frågor gällande Vd-utvärderingen. Glenn Nordlund och Eva Lindberg kommer sedan att titta på de föreslagna på frågor som Teamet kommer fram till.

Styrelsen är enig om att bägge utvärderingarna ska göras medan den gamla styrelsen har kvar sitt uppdrag.

§ 16 Val av ny styrelse

Vd informerar styrelsen om följande:

Ägarna har utsett ledamöter till Nya Ostkustbanans styrelse, samt övriga funktionärer. Flera nya ledamöter kommer att utses på bolagsstämman. Det är det konstituerande styrelsesammanträdet som beslutar om hur bolagets presidium ska se ut. När det gäller val av lekmannarevisorer finns en fastställd turordning, men motsvarande riktlinjer för presidiet saknas. Bolaget har ingen valberedning och därför blir detta en fråga för styrelsen att lösa.

VU har också föreslagit att VD ska ges i uppdrag att ta fram en introduktionsutbildning till nya ledamöter, men också ge andra som är intresserade möjlighet att medverka. Vd vill veta om styrelsen förordar en samlad utbildning, eller om det om så önskas ska erbjudas utbildning för enskilda partier och/eller olika majoriteter som vill ha gemensam utbildning. Mest resurseffektivt är att hålla en eller två gemensamma utbildningar.

Beslut

Styrelsen beslutar

att ge Vd och Teamet i uppdrag att ta fram en introduktionsutbildning till den nya styrelsen samt andra intressenter och funktioner som kan ha behov av utbildningen.

§ 17 Övriga frågor

Vd informerar styrelsen om att det är svårt att hitta en lösning gällande ny administratör. Monica Nyberg går i pension den 31 mars 2023. Ytterligare kontakt kommer att tas med Sundsvalls kommun.

Dagens sammanträde hölls via den nya modulen, videokonferens, i TeamEngine. Detta är en ny modul som TeamEngine nyligen lanserat.

Beslut

Styrelsen beslutar

att förstått hålla de digitala mötena i modulen videokonferens, i TeamEngine.

§ 18 Kommande sammanträden

2023

3 mars, klockan 09-11: Verkställande utskott

17 mars, klockan 09-12: Styrelsen (Årsredovisning, VP, Budget 2024-2026 samt förbereda stämman)

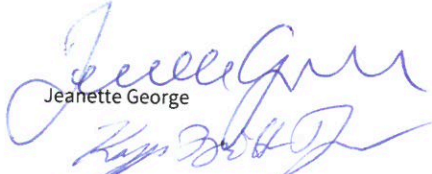

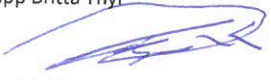

11 maj Styrelsemiddag med avtackningar

12 maj Ägarforum och Årsstämma, Gävle

§ 19 Mötet avslutas

Ordföranden avslutar sammanträdet och tackar för visat engagemang.

Plats och tid	Olof Högbergssalen Sambiblioteket, 13.05-14.20, 14.30-16.05	
Beslutande	Ledamöter Knapp Britta Thyr (MP), ordförande Birgitta Janzon, ledamot, RSMH Eva Ekengren, Reumatikerförbundet Elisabeth Bylund, ledamot, Neuro-förbundet Inger Wiberg, Autism- och Aspergerförbundet Nils-Anders Lindström, Psoriasis lokalförening Kamal Suleimani, Synskadades förening Stefan Morell, FUB Lennart Moberg – Parkinsonförbundet, HSO Kristoffer Peterson, Hörselskadades förening Ronny Valter, IF-rycket Anna-Sofia Sätthe, Härnösands dövas förening Kjell Bergström, Gå och bada	
Övriga närvarande	Jennifer Ålund, folkhälsosamordnare och Jeanette George, sekreterare	
Justerare	Kamal Suleimani, Synskadades förening	
Underskrifter	Paragrafer 1-7	
	Sekreterare	 Jeanette George
	Ordförande	 Knapp Britta Thyr
	Justerare	 Kamal Suleimani
	ANSLAG/BEVIS Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag.	
Organ		
Sammanträdesdatum		
Datum då anslaget sätts upp	-	Datum då anslaget tas ned -
Förvaringsplats för protokollet	Kommunstyrelseförvaltningen	
Underskrift	 Jeanette George	

Ärendelista

§ 1	Dnr	
	Genomgång av föregående protokoll/minnesanteckningar	3
§ 2	Dnr	
	Dagordningen godkänns.....	4
§ 3	Dnr	
	Val av justerare	5
§ 4	Dnr	
	Huvudfrågor	6
§ 5	Dnr	
	Informationsfrågor	9
§ 6	Dnr	
	Övriga frågor.....	10
§ 7	Dnr	
	Kommande möten	11

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

§ 1

Dnr

Genomgång av föregående protokoll/minnesanteckningar

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att protokollet från föregående möte läggs till handlingarna.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

§ 2

Dnr

Dagordningen godkänns

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att protokollet från föregående möte läggs till handlingarna.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

§ 3

Dnr

Val av justerare

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att utse Kamal Suleimani, att justera dagens protokoll.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

§ 4

Dnr

Huvudfrågor

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att lägga informationen till handlingarna.

4.1 Budget – återkoppling föregående budgetprocess, inspel budget 2024

Ordförande Knapp Britta Thyr (MP), har en genomgång av kommunens budgetprocess. Ordförande informerar om att rådet kan lämna ett gemensamt förslag till budgetberedningen och ordförande sköter därefter överlämningen av förslagen.

Tillgänglighetsrådet lämnar följande inspel till budgeten;

- Teckenspråksöversättningar på sociala medier
- Teckenspråkskompetens på äldreboende och hemtjänst
- Teckenspråkskompetens på Servicecenter
- Kommunala lokaler till förfogande för föreningarna
- Föreningarnas hus, en gemensam lokal för föreningarna
- Utökat föreningsbidrag
- Föreningsbidrag som leder till arbete
- Bidrag för att kunna behålla kanslist på HSO
- God och nära vård
- FUNKA-center, ett projekt mellan IF- rycket, kommun och region.
- Kompetensutveckling för tjänstemän i kommunen (ex; krav på kompetens gällande lagkrav LSS/SoL samt kompetens gällande lägesbild samt kartläggning.
- Fler arbetsplatsarenor för personer med funktionsnedsättning i syfte att minska utanförskap och öka självständigheten för målgruppen.
- Ökad kompetens inom socialtjänsten gällande neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

4.2 Biblioteksplan - remissvar

Susanne Hägglund, bibliotekschef, informerar om Biblioteksplan 2023–2027 som är ute på remiss. Planen förväntas vara klar för beslut i fullmäktige den 19 juni 2023.

Föreningarna i rådet kan lämna synpunkter på Biblioteksplanen och skicka in dessa till Jennifer Ålund. Beredningsgruppen gör en sammanställning och lämnar in remissvaret till Susanne Hägglund före den 4 april 2023.

Karin Jonsson Sandström, bibliotekarie, berättar om olika digitala tjänster. Biblioteket håller på att utveckla ”Att läsa på olika sätt” för att ge inspiration att läsa på andra sätt. Alla är välkommen till invigningen av den ”hyllan” som är onsdag den 30 mars kl. 14.00.

Rådet framförde förslag på att skapa ett brukarråd och starta en läs och bokcirkel på lättläst för personer med funktionsnedsättning.

4.2 Gemensamma fordon vid transporter

Eva Forslund, verksamhetschef inom funktionsstöd och socialpsykiatri, informerar om hur det ser ut inom Härnösands kommun gällande transporter med buss/bilar för personer med funktionsstöd och vad säger lagstiftningen.

Kommunen har inga avsatta medel för transporter till olika aktiviteter. Kommunen har egna bilar/bussar vid vissa boenden men de börjar bli gammal.

Man håller på att ses över lösningar på hur transporter ska se ut när brukarna behöver ta sig till och från olika kultur- och fritidsaktiviteter.

Förslag finns på förbättringar som till exempel låna daglig verksamhets bussar för planerade aktiviteter, boka bil på bilpoolen, samarbeten med andra aktörer m.m.

Kommunen har haft brukarråd med personer med insatser inom funktionsstöd. Det är ett sätt att uppmärksamma brukaren perspektiv och en mötesplats för samarbete.

Eva erbjuder sig komma tillbaka och presentera kommunens brukarundersökning och visa hur man jobbar med den.

Eva berättare att onsdagsträffarna på Trägårn öppnar igen.

Ronny Valter, informerar om att IF - ryckets klubblokal har aktiviteter på onsdagar.

§ 5

Dnr

Informationsfrågor

Tillgänglighetsrådets beslut

Tillgänglighetsrådet beslutar

att lägga informationen till handlingarna.

5.1 Föreningsbidrag

Ordförande visar en sammanställning av föreningsbidragens budget från år 2019 till 2022 och det gäller samtliga föreningar.

Önskemål framfördes där man vill ha en sammanställning som endast visar funktionshinderföreningarnas bidrag.

5.2 Hälsans stig – nämndbeslut

Information om Hälsans stig bordläggs och kommer upp på nästa möte.

5.3 Frågor kopplade till Parkinson sjukdom

Svaren på frågorna skickas till Parkinsonföreningen via mejl.

5.4 Rådets arbetssätt

Information om rådets arbetssätt bordläggs och kommer upp på nästa möte.

5.5 Tillgänglighetspris 2023

Information om Tillgänglighetspriset 2023 bordläggs och kommer upp på nästa möte.

§ 6

Dnr

Övriga frågor

Kamal Suleimani, framför en önskan om att få kallelsen i punktskrift samt ställer en fråga om läget med HSO lokalen.

Jennifer besvarar frågan om punktskrift.

Lennart Moberg, informerar att HSO har en ordförandeträff den 28 februari där man tar upp frågan om HSO nuvarande lokaler.

Anna-Sofia Såthe, framför att behovet av teckenspråkskunnig personal i boende och hemtjänst kommer att öka.

Frågan tas upp på nästa möte.

§ 7

Dnr

Kommande möten

Ordförande återkommer med förslag på tid för nästa möte.

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Behovsinventering för samhällsnämndens offentliga kontroll av livsmedel 2023

Sammanfattning

För att livsmedelskontrollen ska vara riskbaserad, lämplig, effektiv och verkningsfull samt för att garantera att enhetliga beslut fattas krävs bl.a. att samhällsnämnden:

- kartlägger hur många och vilka typer av livsmedelsanläggningar som nämnden har kontrollansvar över,
- bedömer hur mycket personal och med vilken kompetens som behövs utifrån kontrolluppdraget och samtliga livsmedelsaktörer,
- säkerställer att personalen har tillräcklig och nödvändig kompetens och kontinuerligt genomgår lämplig utbildning samt att
- personalen har tillgång till lämpliga utrymmen och utrustning samt till lämplig laboratoriekapacitet för provtagning.

I denna behovsinventering sammanställs vilket kontrollbehov som finns och vilka resurser som behövs för att kunna genomföra kontrollen. Resultatet från inventeringen tas med till såväl kontrollplan och verksamhetsplan där det sker en prioritering utifrån såväl resurser som risk.

1 Kontrollpersonal

De behöriga myndigheterna ska ha, eller ha tillgång till, tillräckligt stor för ändamålet väl kvalificerad och erfaren personal, så att offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet kan utföras på ett effektivt och verkningsfullt sätt, se artikel 5.1 e i förordning (EU) 2017/625.

Av myndighetens kontrollplan ska det framgå vilka personella resurser myndigheten behöver för att fullgöra sina kontrolluppgifter, se 3 e § i LIVSFS 2005:21.

1.1 Samhällsförvaltningens förutsättningar

För att inventera behovet av personella resurser används Livsmedelsverkets modell för riskklassning av livsmedelsanläggningar för att bedöma behovet av planerad kontroll. Tiden för det händelsestyrda arbetet uppskattas utifrån tidigare års erfarenheter samt från handläggarnas tidsredovisning. Som utgångspunkt i beräkningen av tillgänglig tid för en heltidsarbetande handläggare har följande uppgifter använts, se tabell 1 nedan.

Det innebär att en heltidsarbetande handläggare behövs för att kunna leverera 475 h planerad kontroll utifrån riskklassningen och utifrån modellen tas hänsyn till den tid som behövs för såväl planerad kontroll, det händelsestyrda kontrollarbetet och oförutsedda händelser samt utrymme för skyldigheter utanför kontrollen, t.ex. nämndens serviceskyldigheter enligt förvaltningslagen och livsmedelslagen.

Tabell 1: Uppskattad fördelning av arbetstid för handläggarna.

Orsak	Beskrivning	Tid
Personlig tid	Semester Sjukdom Rehabilitering Vård av barn Föräldraledighet Friskvård Kompetensutveckling	500 h
Kontrollrelaterad tid	Samverkan och kalibrering Intern samverkan Planering Administrativt arbete Resor	500 h
Offentlig kontroll	Offentlig kontroll, känd vid årets början	475 h
Händelsestyrt kontrollarbete	Registrering Planerad offentlig kontroll efter registrering Extra offentlig kontroll Obefogade klagomål och misstänkta matförgiftningar Beredskap för t.ex. smittskyddsutredningar och RASFF	290 h
Övrig administrativ tid	Information och rådgivning Sanktioner, åtalsanmälningar och överklagandeärenden Remisser och motioner Övriga uppgifter och uppdrag	235 h

Summa: 2000 h

1.1.1 Planerad kontroll

Den planerade kontrollen, för såväl dricksvatten som livsmedel uppgår vid början av år 2023 till ca 760 timmar, motsvarande 1,6 årsarbetskrafter.

Kvarvarande kontrolltid och inte genomförda kontrollbesök

Samhällsnämnden har genom åren haft svårt att hinna med den planerade kontrollen vilket inneburit att det funnits en andel kvarvarande kontrolltid, det vill säga, kontrolltid som det tagits betalt för men som inte blivit utförd.

Inför verksamhetsåret 2023 och övergången till efterhandsdebitering uppnåddes inte helt en kontroll i balans. I början av 2023 planeras därför att genomföras 31 stycken kontrollbesök utöver den kontroll som planerats för året. Dessa kontrollbesök kommer dock inte att faktureras i och med att de avsågs att genomföras under 2022 och kostnaden täcks av den årliga kontrollavgift verksamheterna redan betalat tidigare år.

Kvarvarande kontrolltid uppskattas uppgå till 0,2 årsarbetskrafter. Sammantaget innebär detta att det totala behovet av planerad kontroll år 2023, se tabell 2 på nästa sida, uppgår till 1,8 årsarbetskrafter.

1.1.2 Oplanerad kontroll

En stor del av kontrollarbetet är händelsestyrt och tiden läggs framförallt på:

- anmälan om registrering samt planerad kontroll efter registrering
- uppföljningar och sanktioner vid bristande efterlevnad
- uppföljningar i samband med inkomna RASFF
- klagomål och misstänkta matförförgiftningar
- förfrågningar och rådgivning till nya och befintliga livsmedelsföretag
- frågor från allmänheten
- yttranden i samband med bl.a. serveringstillstånd och tillstånd enligt ordningslagen.

Tiden för den oplanerade kontrollen bedöms rymmas inom den tid som avsätts inom den tid som avsatts för händelsestyrt kontrollarbete i tabell 1.

1.1.3 Övrigt

Utöver de arbetsuppgifter som framgår i den planerade kontrollen och det händelsestyrda kontrollarbetet sker visst arbete som inte ryms inom dessa begrepp men som ändå sker inom "livsmedelskontrollen" då det anses finnas ett behov av att denna sker och måste därför finansieras genom anslag.

Tiden för denna övriga tid uppskattas utgöra ca 0,1 årsarbetskrafter.

Enskilda vattentäkter

Kontrollen på dricksvattenområdet regleras av såväl livsmedelslagstiftningen som dricksvattenföreskrifterna. Alla vattentäkter omfattas dock inte av denna lagstiftning då följande kriterier avgör dricksvattenföreskrifterna gäller:

- mer än 50 personer ska vara anslutna till vattentäkten *eller*
- vattentäkten producerar mer än 10 m³ vatten per dygn *eller*
- kommunala eller offentliga verksamheter är anslutna.

För andra vattentäkter än dessa, så kallade enskilda vattentäkter är det istället fastighetsägaren, brunnsägaren eller en ägarförening som ansvarar för att driva och sköta den enskilda brunnen och därmed också för vattenkvaliteten. Samhällsförvaltningen bidrar med att svara på frågor, t.ex. om provtagning samt bedriver visst informationsarbete om vikten av att kontrollera och ta prover på dricksvattnet i brunnen.

Mobila, rörliga och tillfälliga anläggningar

Samhällsnämnden har ett antal mobila, rörliga och tillfälliga anläggningar registrerade och riskklassade. Dessa fordon, marknadsknallar, tillfälliga arrangemang betalar en årlig kontrollavgift för den planerade kontrollen. Det finns dock ett behov av kontroll av andra mobila, rörliga och tillfälliga anläggningar, de som är hemmahörande i andra kommuner i samband med t.ex. marknader och tillfälliga arrangemang.

Samhällsnämnden har rätt att bedriva offentlig kontroll på dessa anläggningar men saknar möjlighet att ta betalt för kontrollen då stöd för sådant avgiftsuttag helt saknas i lagstiftningen och sålunda måste denna kontroll anslagsfinansieras.

1.1.4 Extra insatser 2023

Utöver de återkommande arbetsuppgifter sker inom ”livsmedelskontrollen” och anslagsfinansieras finns det under år 2023 ett relativt stort behov av extra insatser utifrån lagstiftningsändringar.

Tiden för dessa extra insatser uppskattas utgöra ca 0,5 årsarbetskrafter.

Efterhandsdebitering

I Härnösand tillämpas efterhandsdebitering från och med år 2023.

Efterhandsdebitering innebär att livsmedelsföretag får betala sin kontrollavgift efter genomförda kontrollbesök istället för som tidigare, årlig kontrollavgift i början av varje kalenderår. Mycket förberedelser genomfördes under 2022 men visst arbete kvarstår.

Nya dricksvattenföreskrifter

Livsmedelsverkets nya föreskrifter om dricksvatten trädde i kraft den 1 januari 2023. Många av de krav som fanns i de tidigare dricksvattenföreskrifterna finns i de nya men samhällsnämnden behöver bedöma om nuvarande faroanalyser och undersökningsprogram uppfyller de nya reglerna och sedan fastställa nya och i vissa fall upphäva befintliga beslut.

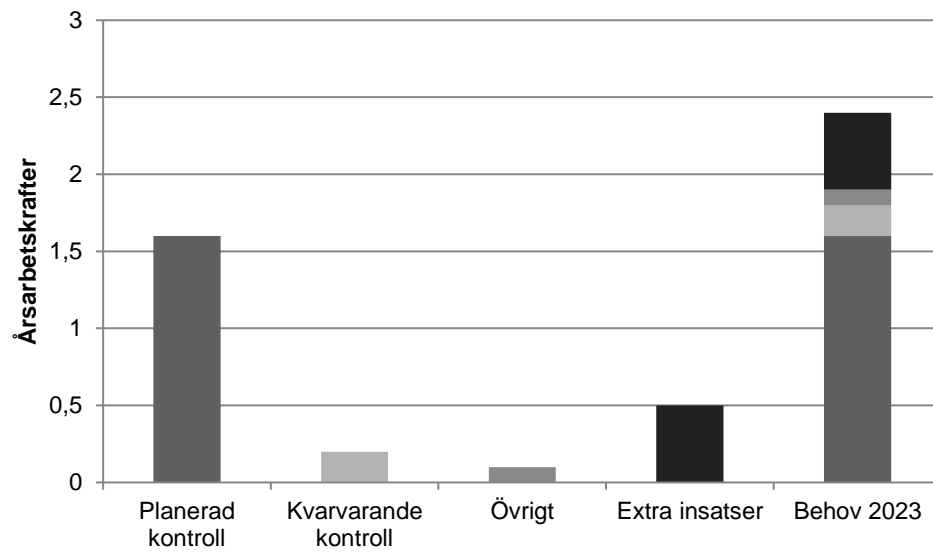
Ny riskklassning

Livsmedelsverket har tagit fram en ny modell för att fastställa kontrollfrekvenser och på så sätt bedöma kontrollbehovet hos de verksamheter som ska kontrolleras. Den nya modellen ska tillämpas från och med 2024.

Under år 2023 kommer därför samhällsnämnden att behöva skapa förutsättningar för att befintliga verksamheter kan omklassas bland annat genom att ta fram en e-tjänst, anpassa verksamhetssystem, information till verksamheterna och inte minst klassa samtliga verksamheter så att kontroll enligt den nya riskklassningen utförs från och med år 2024.

1.2 Sammanfattning av samhällsförvaltningens behov

Behovet av personella resurser för livsmedelskontrollen beräknas för år 2023 uppgå till **ca 2,4 årsarbetskrafter**, se tabell 2 på nästa sida.

Tabell 2: Behov av personella resurser uttryckt i årsarbetskrafter.

2 Kompetens

De behöriga myndigheterna ska ha för ändamålet väl kvalificerad och erfaren personal, så att offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet kan utföras på ett effektivt och verkningsfullt sätt. Se artikel 5.1 e i förordning (EU) 2017/625. Även myndighetens ledning måste ha tillräcklig kompetens för att kunna sköta kontrolluppdraget. Den behöver exempelvis kunna bedöma myndighetens kompetensbehov vid rekrytering och val av utbildningar för kontrollpersonalen.

Personal som utför offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet ska få ändamålsenlig utbildning för sitt kompetensområde så att den på ett kompetent sätt kan utföra sina uppgifter på ett enhetligt sätt. Personalen ska hålla sig uppdaterad på respektive kompetensområde och vid behov få regelbunden vidareutbildning. Se artikel 5.4 och kapitel I i bilaga II till förordning (EU) 2017/625.

Kontrollmyndigheten ska upprätta en plan för kompetensförsörjning (kompetensförsörjningsplan), se 3 g § i LIVSFS 2005:21.

2.1 Samhällsförvaltningens förutsättningar

För att inventera inom vilka områden kompletteringar kan vara nödvändiga har följande använts som utgångspunkt, se tabell 4 nedan.

Tabell 4: Bedömning av tillgänglig kompetens utifrån nuvarande kontrollbehov.

Nödvändig kompetens		Kommentar
Olika kontrollmetoder och kontrolltekniker, såsom inspektion, verifierande kontroll, screening, riktad screening, provtagning samt laboratorieanalys, laboratorietestning och laboratediagnostik		
Kontrollförfaranden		Dricksvattenkontroll Kontroll av hela livsmedelskedjan
De bestämmelser som rör livsmedel och livsmedelssäkerhet		De nya dricksvattenföreskrifterna Lagstiftningsområden som inte kontrollerats så frekvent
Bedömning av bristande efterlevnad av livsmedelslagstiftningen		
Faror i samband med produktion, bearbetning och distribution av djur och varor		
De olika leden i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan och eventuella risker för människors hälsa, och i förekommande fall, för djurs hälsa, växtskydd, djurskydd och miljön		
Utvärdering av tillämpningen av HACCP-förfaranden		
Hanteringssystem, t.ex. kvalitetssäkringsprogram som aktörerna svarar för, och bedömning av dessa		Kompetens saknas men bedöms i dagsläget inte aktuellt
System för officiellt intygande		Kompetens saknas men bedöms i dagsläget inte aktuellt
Beredskapsplanering för nödsituationer, inklusive kommunikation mellan medlemsstaterna och kommissionen		Fördjupning önskas
Rättsliga åtgärder och rättsverkningar till följd av offentlig kontroll		Fördjupning i sanktioner önskas
Granskning av skriftlig eller annan dokumentation, inklusive sådan som gäller provningsjämförelser, ackreditering och riskvärdering, som kan vara relevant för bedömningen av om de bestämmelser som avser livsmedel och livsmedelssäkerhet. Detta kan omfatta ekonomiska och handelsmässiga aspekter.		
Kontrollförfaranden och krav för införsel till unionen av djur och varor som kommer från tredjeländer		
Andra områden som är nödvändiga för att säkerställa att den offentliga kontrollen utförs i enlighet med denna förordning		Information, klarspråk och kommunikation. God kontrollsed

■ Bedöms vara tillräcklig

■ Bedöms vara tillräcklig men behov av fördjupning finns

■ Bedöms inte vara tillräcklig, utbildning alternativt rekrytering krävs

3 Utrustning och utrymmen

De behöriga myndigheterna ska ha lämpliga och väl underhållna anläggningar och väl underhållna utrustning, så att personalen kan utföra offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet på ett effektivt och verkningsfullt sätt. Se artikel 5.1 f i förordning (EU) 2017/625.

Av myndighetens kontrollplan ska det framgå vilka andra resurser myndigheten behöver för att fullgöra sina kontrolluppgifter, se 3 e § i LIVSFS 2005:21.

3.1 Samhällsförvaltningens förutsättningar

För att inventera inom vilka områden som kompletteringar kan vara nödvändiga har nedanstående använts som utgångspunkt, se tabell 5.

Tabell 5: Resursbedömning av utrustning och utrymmen.

Nödvändig tillgång	Kommentar
Lämpliga lokaler och utrustning	Handläggarna har kontor i Johannesbergshuset med tillgång till arbetsplats, nödvändig utrustning samt bilpool och en tjänstecykel.
Digitala hjälpmedel	Handläggarna har mobiltelefon och iPad och dess kameror bedöms tillräcklig för fotodokumentation. Verksamhetssystemet EDP Vision finns liksom till Checklista Webb (direkt registrering i EDP Vision). Arbetet med hur detta kan nyttjas i fält kvarstår.
Mätutrustning	Utrustning för att mäta temperaturer finns Utrustning för rengöringskontroller finns Utrustning för kontroll av frityrolja finns Utrustning för att kontrollera pH saknas
Lämpliga skyddskläder i tillräckligt antal	Flera uppsättningar kläder i olika storlekar finns - skyddsrockar, mössor med hårnät alt. mössa samt skor/skoskydd. Tvätt- och torkmöjligheter finns på Högslätten, i de fall tvätt inte sker i hemmet.
Relevant provtagningsutrustning	Fås genom laboratorium och tillgång till kylväskor med kylklampar, sterila provtagningsburkar och engångsverktyg finns.
Utrymmen för att förvara prover och beslagtagna livsmedel vid lämplig temperatur och utan risk för kontamination	Tillgång till en (separat) kombinerad kyl/frys. Vid större behov bedöms dock detta skåp inte räcka till. Förvaring bedöms kunna ske på Navet men avtal behöver däremot ordnas liksom plomberingstejp eller liknande lösning. Rutin för att kunna hantera detta behöver tas fram.
Rutin för att kontrollera termometrar eller andra mätinstrument	Rutin för att kontrollera termometrar finns. Kalibrering av referenstermometer sker varje år. Handläggare har tillgång till brukstermometrar som kontrolleras en gång i kvartalet.

■ Bedöms vara tillräcklig

■ Bedöms i stort vara tillräcklig men enklare insatser kvarstår

■ Bedöms inte vara tillräcklig, arbete kvarstår

4 Provtagning och analys

De behöriga myndigheterna ska ha, eller ha tillgång till, lämplig laboratoriekapacitet, och utse officiella ackrediterade laboratorier som får analysera prover som tagits vid offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet. Se artikel 5.1 d i förordning (EU) 2017/625.

De behöriga myndigheterna ska säkerställa att livsmedelsaktören vars produkter är föremål för provtagning i samband med offentlig kontroll har rätt till ett andra expertutlåtande på aktörens egen bekostnad. Se artikel 35 i förordning (EU) 2017/625.

När det gäller varor som erbjuds till försäljning genom distanskommunikation, får prover som de behöriga myndigheterna beställt av aktörer utan att identifiera sig, användas för offentlig kontroll. Se artikel 36 i förordning (EU) 2017/625.

4.1 Samhällsförvaltningens förutsättningar

För att inventera inom vilka områden som kompletteringar kan vara nödvändiga har nedanstående använts som utgångspunkt, se tabell 6.

Tabell 6: Resursbedömning av provtagnings- och laboratoriekapacitet.

Nödvändig tillgång	Kommentar
Plan för provtagning	I verksamhetsplanen framgår när provtagning används som kontrollmetod. Provtagning vid misstänkt matförgiftning sker enligt med de läns gemensamma smittskyddsrutinerna.
Rutin för provtagning	Provtagning sker i enlighet med instruktioner från anlitat laboratorium och följer Livsmedelsverket Stödjande instruktioner på Kontrollwiki. En tydligare rutin för provtagning behöver tas fram.
Möjlighet till ett andra expertutlåtande	Det behöver säkerställas att handläggarna erbjuder denna möjlighet vid provtagning.
Avtal med ackrediterat laboratorium	Avtal finns med SYNLAB / SGS Analytics.
Transport och förvaring av prover korrekt och i lämplig temperatur	Tillgång till kylskåp finns i Johannesbergshuset. Kylväskor med kylklampar används vid transport. Laboratoriet kontrollmäter ankomsttemperatur.

- Bedöms vara tillräcklig
- Bedöms i stort vara tillräcklig men enklare insatser kvarstår
- Bedöms inte vara tillräcklig, arbete kvarstår

Kontrollplan 2023-2025 för den offentliga kontrollen av livsmedel

1 Sammanfattning

Den här kontrollplanen är den operativa kontrollmyndighetens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bland annat i förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel.

Samhällsnämnden, och i vissa fall kommunstyrelsen, är behörig kontrollmyndighet för kontroll utifrån livsmedelslagstiftningen på anläggningar lokaliserade inom Härnösands kommuns gränser. Nämnden ansvarar för att bedriva effektiv och ändamålsenlig kontroll av såväl livsmedelshygien som redlighet och spårbarhet.

Samhällsnämnden ansvarar för kontrollen av drygt 200 livsmedelsanläggningar, vilka är riktade direkt till konsumenter såsom livsmedelsbutiker och restauranger, kök inom kommunens omsorgs- och utbildningsverksamheter samt vattenverk för allmän förbrukning m.m.

För att planera, prioritera och genomföra livsmedelskontrollen och säkerställa att det sker effektivt och ändamålsenligt krävs att nämnden har fastställda planer och dokumenterade rutiner.

Kontrollplan	genomgång av livsmedelskontrollen i stort beskrivning av och hur kontrollarbetet bedrivs
Behovsinventering	inventering och kartläggning av resursbehovet
Verksamhetsplan	plan för prioriterade, operativa kontrollinsatser
Uppföljning	sammanfattning av genomförda kontrollinsatser utvärdering av mål som finns för kontrollen

Innehåll

1	Sammanfattning	2
2	Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan.....	4
2.1	Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan.....	4
2.2	Kontrollmyndighetens mål för kontroll inom kontrollområdet	6
3	Ansvarsfördelning inom kontrollområdet.....	8
3.1	Behörig central myndighet.....	8
3.2	Behörig myndighet för kontrollen	8
3.3	Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna	8
3.4	Ansvarsfördelning inom Härnösands kommun.....	8
3.5	Opartiskhet på alla nivåer	8
4	Samordning	10
4.1	Samordning mellan behöriga myndigheter	10
4.2	Samordning inom behöriga myndigheter	10
4.3	Delegering av uppgifter inom den offentliga kontrollen.....	11
5	Befogenheter och resurser för kontrollen	12
5.1	Kontrollmyndighetens befogenheter	12
5.2	Kontrollpersonal och utrustning.....	12
5.3	Finansiering av kontrollen.....	12
5.4	Kompetenskrav och utbildning.....	13
6	Organisation och utförande av kontrollen	15
6.1	Registrering av kontrollobjekt	15
6.2	Prioriteringar inom livsmedelskontrollen - riskbaserad kontroll	15
6.3	Rutiner för utförande av kontroll	16
6.4	Provtagning och analys	18
6.5	Rapportering av kontrollresultat	18
6.6	Öppenhet i kontrollen	18
7	Åtgärder vid bristande efterlevnad av lagstiftningen	20
7.1	Uppmaning till rättelse.....	21
7.2	Administrativa åtgärder	22
7.3	Åtalsanmälan	22
7.4	Sanktionsavgifter.....	22
8	Uppföljning och utvärdering av kontrollen	23
8.1	Uppföljning	23
8.2	Revisioner	23
8.3	Utvärdering	24
9	Beredskap	25
9.1	Beredskap inom Härnösands kommun	25
10	Nationell kontrollplan för livsmedelskedjan	26

2 Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan

Livsmedelskedjan omfattar livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Gemensamma mål för myndigheterna inom livsmedelskedjan framgår av tabell 1 nedan.

Tabell 1: De övergripande målen för myndigheterna i livsmedelskedjan

Övergripande mål	Önskad effekt
Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.	Ingen ska bli sjuk eller lurad, konsumenterna har en god grund för val av produkt och har förtroende för myndigheternas verksamhet.
De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smittorisk.	De livsmedelsproducerande djuren hanteras väl och är friska. De växter som används för livsmedels- och foderproduktion är sunda och fria från växtskadegörare.
Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.	Verksamhetsutövarna har tilltro till myndigheternas övervakning, kontroll, rådgivning och andra insatser och upplever dessa meningsfulla. Det ska vara lätt att göra rätt. Detta bidrar till att stärka förtroendet för deras produkter och att konsumenterna får säkra livsmedel och inte blir lurade.
De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.	Myndigheterna har en optimal samverkan och förtroende för varandras sätt att ta ansvar för sin respektive del i livsmedelskedjan, inklusive beredskap, så att den gemensamma effektiviteten ökar. Kontrollverksamheten är regelbunden, riskbaserad, likvärdig och rättssäker samt ger avsedd effekt.

2.1 Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan

Med utgångspunkt från målen i EU-lagstiftningen och ett val av fokusområden där det är mest angeläget att uppnå en förbättring, har fyra gemensamma effektmål fastställts. Effektmålen bidrar till att de nationella övergripande målen för livsmedelskedjan uppnås.

De fyra fokusområdena är säkert dricksvatten, mikrobiologiska risker, kemiska risker och information i livsmedelskedjan. Fokusområdena är gemensamma för hela livsmedelskedjan och effektmålen pekar ut områden där en märkbar förändring behövs.

2.1.1 Gemensamma effektmål

Säkert dricksvatten	För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvattnet minska.
Mikrobiologiska risker	Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobacter, listeria, Ehec och norovirus.
Kemiska risker	Minska de negativa hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (dioxin, PCB), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.
Säkerställa information i livsmedelskedjan	Information om livsmedel och om livsmedelsproducerande djur kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

2.1.2 Operativa mål 2023–2025

De operativa målen är ett samlat grepp mot särskilda risker i mat och dricksvatten och satta med utgångspunkt att skydda de som är mest utsatta för risker med mat, vanliga livsmedel som många konsumenter äter och livsmedel som är förknippade med kända säkerhets- eller redlighetsproblem. Hela innehållet i målen finns i den nationella kontrollplanen (NKP).

De operativa målen ska ge en inriktning och prioritering av riskbaserade kontrollinsatser inom ramen för den årliga kontrolltiden. För att säkerställa att alla livsmedelskontrollmyndigheter bidrar till målen finns en uttaland skyldighet för myndigheterna att ta hänsyn till målen i den nationella kontrollplanen och ta in dem i planering och uppföljning av sin kontrollverksamhet. Se 3 e § i LIVSFS 2005:21.

Hur de operativa målen beaktas av samhällsnämnden, och hur livsmedelskontrollen kan bidra till att effektmålen realiserar med en kontroll som är riskbaserad och är effektiv (har avsedd effekt) framgår av avsnitt 2.2.

2.1.3 Operativa förutsättningar för effektiv kontroll

Offentlig livsmedelskontroll utförs för att verifiera efterlevnaden av bestämmelser som syftar till att förhindra, undanröja eller reducera hälsorisker. Kontrollen utförs också för att säkerställa god sed inom handeln och skydda konsumenternas intressen, exempelvis genom kontroll av märkning och annan konsumentinformation. Ett grundkrav i lagstiftningen är att den offentliga kontrollen är verkningsfull och effektiv, i betydelsen att den har avsedd effekt (se artikel 5.1 i förordning (EU) nr 2017/625).

De operativa förutsättningarna (A-E) beskriver grunderna för en fungerande kontrollprocess och för en verkningsfull och effektiv kontroll, en kontroll som har effekt. Förutsättningarna finns i nationella kontrollplanen (NKP). De operativa målen ska läsas och tillämpas med förutsättningarna som bakgrund.

De operativa förutsättningarna är några av de krav som EU-lagstiftningen ställer på kontrollmyndigheterna. I sin verksamhetsplanering ska därför samhällsnämnden säkerställa att kraven på de operativa förutsättningar som finns i lagstiftningen uppfylls. De operativa förutsättningarna ska användas tillsammans med de nationella målen.

- A Alla kontrollmyndigheter har en plan för livsmedelskontrollen inom sitt område för att utföra kontroll i tillräcklig omfattning.
- B Alla kontrollmyndigheter planerar och utför kontroll med fokus på de största hälsoriskerna och på det som på ett avgörande sätt kan vara vilseledande för konsumenterna.
- C Alla kontrollmyndigheter har rätt kompetens för att upptäcka avvikelser och bedöma dess risker.
- D Alla kontrollmyndigheter använder de kontrollmetoder som är bäst lämpade för att upptäcka avvikelser inom de områden man kontrollerar.
- E Alla kontrollmyndigheter vidtar de åtgärder som är nödvändiga så att de avvikelser som upptäckts i kontrollen åtgärdas inom utsatt tid samt följer sedan upp (verifierar) att avvikelser åtgärdas.

2.2 Kontrollmyndighetens mål för kontroll inom kontrollområdet

I övergripande dokument för kommunen och för samhällsnämnden finns ett antal som har bäring på livsmedelskontrollen.

2.2.1 Övergripande mål 2023

Resultatuppdrag och styrtal från kommunfullmäktige 2023

Kreativt företagande med mångsidig arbetsmarknad (Mål 2)	Företagens nöjdhet med myndighetsutövningen ska öka	Index 85 (Insikt)
--	---	-------------------

Samhällsnämndens strategiska aktiviteter 2023

Samhällsnämnden har fattat beslut om strategiska aktiviteter som är kopplade till ovanstående mål.

- Insiktsrapportering
- Utveckla e-tjänster
- E-tjänster kopplade till verksamhetssystemet
- EDP Vision ur ett kundperspektiv
- Utveckla samarbetet med andra förvaltningar

Servicegaranti – Enkla vägen för att starta livsmedelsföretag

För livsmedelskontrollen finns följande servicegaranti.

- Vi bekräftar anmälan om registrering inom 14 dagar
- Vi genomför ett första kontrollbesök inom två månader från angiven start
- Vi hjälper verksamheterna att hitta kunskap om hur lagstiftningens mål nås, både före och efter registrering
- Vi är kunniga och engagerade och respekterar de vi möter, deras synpunkter och önskemål

Om det tar längre tid än två månader mellan startdatum och vårt första kontrollbesök ersätts verksamheten med ett belopp motsvarande avgiften för registrering, ett besked om när vi kommer samt en förklaring till varför det tagit längre tid än vi lovat

2.2.2 Kontroll i tillräcklig omfattning

Kontrollen ska utföras enligt den verksamhetsplan som nämnden fastställer inför varje verksamhetsår. Planen utformas så att alla anläggningar får regelbunden kontroll baserad på risk och erfarenhet och den genomsnittliga levererade kontrolltiden under perioden motsvarar fastställd kontrolltid.

Följande, mätbara mål har tagits fram för 2023.

- Samtliga anläggningar i riskklass 1 till 4 ska kontrolleras varje år
- Minst hälften av de planerade kontrollerna ska ske utan föransmälan

2.2.3 Beaktande av de operativa målen

Samhällsnämnden är skyldig att beakta inriktning, mål och prioriteringar i den nationella kontrollplanen i sin planering och uppföljning, se 3 e § i LIVSFS 2005:21.

I prioriteringen över vilka kontroller som ska ske årligen, enligt fastställd verksamhetsplan, utgår man därför från de operativa mål som är aktuella på kommunal nivå och de anläggningar som finns. Innan kontroll genomförs inventeras vilka anläggningar som berörs och kontroll sker i enlighet med instruktionerna till dessa mål. En grov planering framgår av tabell 2.

Tabell 2: En uppskattning av antalet anläggningar som berörs av respektive mål samt när är samhällsnämnden planerar att genomföra kontroller i enlighet med målen.

Operativa mål	Antal	Kommentar	2023	2024	2025
1. Mikrobiologiska och kemiska faror i färdigförpackade livsmedel vid vattenverk	?		X	-	-
2. Säkerhet vid vattenverk och reservoarer	?		-	X	X
3. Nyckelhålsmärkning	0	Ej aktuellt	-	-	-
4. Fet fisk från Östersjön	0	Ej aktuellt	-	-	-
5. Ekologiska livsmedel	?		-	X	
6. Livsmedelsinformation vid e-handel	?	Liknande kontroll genomfördes 2022	-	-	X
7. Handelsnormer för konserverad tonfisk och sardiner	0	Ej aktuellt	-	-	-
8. Spårbarhet kött	?		-	X	X
9. Skyddade beteckningar	?	Oklart om vi har anläggningar som berörs	-	X	X
10. Allergena ingredienser i färdigförpackade livsmedel	0	Ej aktuellt	-	-	-
11. Spårbarhet ägg	0	Oklart om vi har anläggningar som berörs	-	X	X
12. Aktörer som släpper ut honung på marknaden	0	Ej aktuellt	-	-	-
13. Otillåtna växter och främmande ämnen i växtbaserade kosttillskott	0	Ej aktuellt	-	-	-
14. Fusk med tonfisk	0	Ej aktuellt	-	-	-
15. Plastprodukter med otillåtna naturmaterial	?	Oklart om vi har anläggningar som berörs	-	-	X
16. Glykoalkaloider i potatis	?	SLV-projekt 2024	-	X	-
17. Kontaktmaterialverksamheter	?	Börjar gälla 2024	-	-	X
18. Bladgrönsaker – bevattningsvatten och hygien vid odling	0	Ej aktuellt	-	-	-
19. Opastöriserad mjölk	0	Ej aktuellt	-	-	-

3 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet

3.1 Behörig central myndighet

Livsmedelsverket är den centrala behöriga myndigheten för livsmedelskontroll enligt 18 § livsmedelsförordningen (2006:813).

3.2 Behörig myndighet för kontrollen

Enligt 11 § livsmedelslagen (2006:804) ska offentlig kontroll utföras dels av Livsmedelsverket, länsstyrelsen och av de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.

Enligt reglementet är det samhällsnämnden som ansvarar för dessa frågor.

3.3 Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna

Ansvarsfördelningen för den offentliga livsmedelskontrollen fördelas enligt 23 § livsmedelsförordningen (2006:813). Mer information om ansvarsfördelningen mellan de olika behöriga myndigheterna finns i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan (NKP).

3.4 Ansvarsfördelning inom Härnösands kommun

I Härnösands kommun är samhällsnämnden i de flesta fall behörig kontrollmyndighet för kontrollen av livsmedel och dricksvatten.

De faktiska kontrollaktiviteterna av alla typer av livsmedels- och dricksvattenanläggningar utförs av handläggarna på samhällsförvaltningens miljöavdelning. Hur beslut om uppgifter delegeras till förvaltningens personal beskrivs i en av samhällsnämnden fastställd delegationsordning.

I de fall samhällsnämnden bedriver livsmedelsverksamhet och en jävsituation uppstår sker kontrollen av anläggningen istället av kommunstyrelsen.

3.5 Opartiskhet på alla nivåer

Myndigheter som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter ska i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen och vara sakliga samt opartiska, se 1 kapitlet 9 § regeringsformen. Saklighet innebär att fall där de sakliga förutsättningarna är lika ska bedömas på samma sätt.

I förvaltningslagen (2017:900) stadgas till exempel att den som är jävig inte får ta del av handläggningen av ärendet eller inte heller närvara när ärendet avgörs.

Den behöriga myndigheten ska se till att det inte föreligger några intressekonflikter för den personal som utför offentlig kontroll, se artikel 5.1 c förordning (EU) nr 2017/625. Myndigheten ska också säkerställa att den offentliga kontrollen är opartisk, artikel 5.1 b i samma förordning. Begreppet ”intressekonflikt” i förordning (EU) nr 2017/625 är inte lika klart definierat som ”jäv” och kan ha en vidare innebörd. Det är därför inte säkert att kriteriet ”inte föreligger någon intressekonflikt” är uppfyllt även om jävsreglerna följs.

En kommun får inte vara organiserad så att samma nämnd utövar kontroll över sin egen verksamhet, 6 kapitlet 7 § kommunallagen. I 6 kapitlet 28 § kommunallagen regleras tillsynsjäv. Det innebär att förtroendevalda och anställda i kommunen är jäviga om ett ärende rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till.

Samhällsnämnden säkerställer den offentliga kontrollens opartiskhet på alla nivåer, det vill säga på inspektörs-, chefs- och politikernivå samt att den är fri från intressekonflikter på följande sätt:

- Tillsynsjäv undviks på nämnds nivå genom att kontroll utförs av kommunstyrelsen i de fall som samhällsnämnden driver verksamheten.
- Rutiner för hur tillsynsjäv vid myndighetsutövning ska undvikas finns.
- Eventuella nämndsledamöter som driver livsmedelsanläggningar deltar inte i del av sammanträdet som rör livsmedelskontroll.
- Samtliga nämndsledamöter fyller i en blankett där de försäkrar att de kommer meddela eventuella situationer där jäv- eller intressekonflikt kan finnas kopplar mot registrerade livsmedelsföretag inom kommunen.
- Tillsynsjäv på förvaltningsnivå undviks genom att drift och kontroll ligger på olika avdelningar med olika chefer.
- Eventuella bisysslor tas upp på handläggarnas årliga medarbetarsamtal.
- Varken handläggare eller chefer kontrollerar eller handlägger ärenden kopplade till anläggningar där det finns släktskap, vänskap eller andra kopplingar m.m.

Rutin för jäv

G:\SA-SAMgem\Ny struktur Samhällsförvaltningen\Jäv

4 Samordning

Samhällsnämnden stärker den egna kontrollverksamhet ska genom samverkan med andra myndigheter och organisationer, men bidrar också genom att kalibrera kontrollverksamheten till att livsmedelskontrollen i Sverige som helhet likriktas.

Genom erfarenhetsutbyte med andra myndigheter och organisationer finns möjlighet att ta del av goda exempel som kan bidra till att utveckla verksamheten och skapar kontaktvägar som kan nyttjas vid exempelvis fuskutredningar och spårbarhetskontroller.

4.1 Samordning mellan behöriga myndigheter

Samhällsförvaltningen genomför följande aktiviteter för samordning med Länsstyrelsen i Västernorrlands län och med Livsmedelsverket.

- Härnösands kommun representerar tillsammans med Sundsvalls kommun Västernorrland i Sveriges Nätverk för Offentlig kontroll inom Livsmedelskedjan (SNOL).
- I det nationella varningssystemet iRASFF samarbetar landets kontrollmyndigheter för att lämna information om osäkra livsmedel.
- På Livsmedelsverkets sida för landets handläggare, www.livsteck.net, finns ett arbetsrum för Västernorrlands län där bl.a. rutiner och informationsmaterial samlas för att dels få samsyn i länet i vissa frågor och dels för att dela med sig av framtaget material.
- Varje år deltar samhällsförvaltningens handläggare på de länsmöten där representanter från länets kommuner, länsstyrelsen samt eventuellt Livsmedelsverket deltar. Däremellan sker kontakt via e-post eller telefon i angelägna ärenden.
- Det finns även ett samarbete med smittskyddsenheten på Region Västernorrland. Det anordnas smittskyddsträffar årligen där handläggare deltar tillsammans med övriga kommuner i länet samt smittskyddsläkare, smittskyddssköterskor och länsveterinärer. Det finns även gemensamma rutiner för hur t.ex. misstänkta matförgiftningar eller smittor som kan överföras via livsmedel eller dricksvatten ska hanteras.
- Handläggarna deltar i relevanta utbildningar som anordnas av Livsmedelsverket samt andra aktörer.
- Revision av kommunens livsmedelskontroll görs vissa år av länsstyrelsen och/eller Livsmedelsverket.

4.2 Samordning inom behöriga myndigheter

Inom samhällsnämnden och samhällsförvaltningens miljöavdelning sker samordning framförallt genom att handläggarna har interna möten med eller utan miljöchef för regelbundna avstämningar. Vid dessa sker uppföljning av kontrollen, eventuell avrapportering och nyheter samt diskussion av specifika ärenden och bedömningar.

Gemensamma kontroller med fler än en handläggare utförs regelbundet för kalibrering och samsyn och för att säkerställa likvärdig kontroll och checklistor tas fram och används för likvärdig kontroll i projekt.

4.3 Delegering av uppgifter inom den offentliga kontrollen

Samhällsnämnden delegerar inte någon uppgift inom sitt ansvarsområde till någon annan kontrollmyndighet.

5 Befogenheter och resurser för kontrollen

5.1 Kontrollmyndighetens befogenheter

Samhällsnämndens befogenheter och uppgifter i livsmedelskedjan som kontrollmyndighet regleras huvudsakligen i livsmedelslagen (SFS 2006:804) och livsmedelsförordningen (SFS 2006:813).

Enligt 11 § Livsmedelslagen (2006:804) ska offentlig livsmedelskontroll utövas av Livsmedelsverket, länsstyrelserna, andra statliga myndigheter och kommunerna.

Enligt 20 § i livsmedelslagen har kontrollmyndigheten rätt att få upplysningar, ta del av handlingar och få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen.

Samhällsnämndens befogenheter fördelas till avdelningschef och handläggare på samhällsförvaltningens miljöavdelning genom delegation. Motsvarande delegation gäller när kontrollen utförs av kommunstyrelsen.

Gällande delegationsordning

G:\SA-SAMgem\Ny struktur Samhällsförvaltningen\Delegationsordning

5.2 Kontrollpersonal och utrustning

Behovet av kontrollpersonal utgår från behovet av planerad kontroll samt uppskattad tid för det händelsestyrda kontrollarbetet och oförutsedda händelser samt utrymme för skyldigheter utanför kontrollen, t.ex. nämndens serviceskyldigheter enligt förvaltningslagen och livsmedelslagen. Vilka resurser som avsätts varje år varierar dock och framgår av verksamhetsplanen.

Det bedöms finnas förutsättningar för att ha tillräckligt med personal för att genomföra kontrolluppdraget och vid längre frånvaro (t.ex. föräldraledighet, långvarig sjukdom) anställs vikarier. Extern kontrollpersonal har inte förordnats. Kontrollen leds av en miljöchef som ansvarar för planering och uppföljning av verksamheten.

För att säkerställa att intressekonflikter undviks för kontrollpersonal finns rutiner för jäv och bisysslor. Jävsfrågor tas även upp återkommande i nämnden och eventuella bisysslor på det årliga utvecklingssamtalet. Tack vare tillgång till relativt många handläggare finns goda möjligheter att fördela arbetet så att ingen handläggare kontrollerar anläggningar där de har en relation till verksamheten som kan uppfattas som opartisk.

Myndighetens handläggare har i huvudsak tillgång till den utrustning och de utrymmen och de hjälpmedel som behövs.

För faktiskt behov och tillgångar, se Behovsinventering för aktuellt år

5.3 Finansiering av kontrollen

Samhällsnämndens offentliga kontroll finansieras med avgifter, enligt förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter. De taxebestämmelser som tillämpats är fastställda i kommunfullmäktige, KF 2021-12-20 §137.

Samhällsnämnden följer Livsmedelsverkets stödande instruktion *Riskklassning av livsmedelsanläggningar* på Kontrollwiki.

Offentlig kontroll som ursprungligen inte varit planerad, dvs. kontroller i samband med bristande efterlevnad, till exempel uppföljande kontroller och kontroller i samband med befogade klagomål, finansieras med timavgifter utöver den årliga kontrollavgiften, verksamhetsutövaren betalar då för den faktiska tiden för kontrollen och eventuella provtagningskostnader.

5.3.1 Härnösands taxa för offentlig kontroll inom livsmedelslagstiftningen
Samtliga avgifter som tas ut bygger i grunden på en timtaxa. Timtaxan har beräknats genom modell från Sveriges kommuner och regioner, SKR och täcker de kostnader som uppstår direkt vid genomförande av offentlig kontroll och finansierar även vissa overheadkostnader.

För att beräkna timavgiftens storlek behövs förutom uppgifter om kostnader för livsmedelskontrollen även uppgifter om vilka delar av kontrollarbetet som ska finansieras av avgifter respektive anslag.

Timavgiften fastställdes 1212 kr för år 2023 och kan räknas upp årligen.

5.4 Kompetenskrav och utbildning

Samhällsnämnden och förvaltningens handläggare måste ha den kompetens som behövs för att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt och verkningsfullt sätt samt att uppgifterna utförs enhetligt.

Det omfattar både att identifiera vilka behov man har, kartlägga vilken kompetens som finns i organisationen, identifiera utbildningsbehovet och genomföra eller delta i utbildningar och följa upp resultatet, lämpligen i en kompetensförsörjningsplan. Kompetensförsörjningen säkerställs i första hand genom utbildningsinsatser, studiebesök och deltagande i olika projekt.

Eftersom det inte finns några definierade utbildningskrav på personal som utför offentlig kontroll inom livsmedelsområdet identifierar samhällsnämnden själv personalens utbildningsbehov.

5.4.1 Kompetensprofil

För att arbeta med offentlig kontroll i Härnösands kommun krävs det som grund en adekvat universitets- eller högskoleutbildning med naturvetenskaplig inriktning, god kunskap om livsmedelshygien, livsmedelslagstiftning, metodik och förvaltningsrätt samt B-körkort.

Även myndighetens ledning måste ha tillräcklig kompetens för att kunna bedöma myndighetens kompetensbehov vid rekrytering och val av utbildningar för kontrollpersonalen.

5.4.2 Utbildning av anställd personal

Det är en självklarhet att samhällsförvaltningens personal ständigt söker information och bevakar aktuella webbplatser för att säkerställa att man håller sig uppdaterad inom respektive kompetensområde, gällande lagstiftning och annat som berör kontrollen.

I samhällsnämndens årliga planering av livsmedelskontrollen ingår kompetensförsörjning som en central del. Detta genom att befintlig kompetens jämförs med behovet, framförallt inom följande parametrar:

- anläggningstyper
- aktuell lagstiftning
- arbetsuppgifter
- kontrollområden samt
- kontrollmetoder.

En kompetensinventering sker årligen i behovsinventeringen och i samband med det årliga utvecklingssamtalet upprättas en individuell kompetensutvecklingsplan. Kompetensutveckling sker löpande genom deltagande i kurser anordnade av Livsmedelsverket och andra aktörer. Kunskapsutbyte sker bl.a. genom att handläggarna deltar i de länsträffar som regelbundet sker i Västernorrlands län samt att handläggarna regelbundet besöker och tar del av aktuell information på www.livsteck.net.

För faktiskt behov och tillgångar, se Behovsinventering för aktuellt år

6 Organisation och utförande av kontrollen

6.1 Registrering av kontrollobjekt

Samhällsnämnden är skyldig att upprätthålla en förteckning över aktörer och hålla den uppdaterad.

Samhällsnämnden ansvarar för den operativa kontrollen av drygt 200 dricksvatten- och livsmedelsanläggningar. Samtliga registrerade anläggningar förs i verksamhetssystemet EDP Vision med vissa kompletterande uppgifter i ett Excelregister. I verksamhetssystemets anläggningsregister framgår bl.a. vilken verksamhet som bedrivs, vem som är verksamhetsutövare, var verksamheten bedrivs, verksamhetens riskklass och årlig kontrolltid samt i vissa fall praktisk information som kontaktpersoner, öppettider m.m.

Samhällsförvaltningen uppdaterar nämnda register kontinuerligt efter utförd kontroll, mottagna anmälningar för registrering eller att verksamheter upphör, genomförd riskklassning eller mottagit information på annat sätt. Uppgifterna ses även årligen över i samband verksamhetsplaneringen och inför debiteringen av de årliga kontrollavgifterna.

Såväl registrering som debitering sker i enlighet med Livsmedelsverkets stödjande instruktioner på Kontrollwiki.

6.1.1 Uppgifter i EDP Vision

Alla anläggningar som Härnösands kommun har kontrollansvar för registreras utan krav på godkännande. Det innebär att verksamhetsutövaren anmäler verksamheten genom kommunens e-tjänst.

Aktuell handläggare bedömer om verksamheten omfattas av krav på registrering, att vi är rätt myndighet och att godkännandeprövning inte krävs för verksamheten. Därefter förs verksamheten in i EDP Vision samt i kompletterade Excelfil och anmälningsavgiften motsvarande en timme debiteras.

Riskklassning och beslut om årlig kontrolltid görs i allmänhet efter att anläggningen blivit besökt och kontrollerad för första gången.

6.2 Prioriteringar inom livsmedelskontrollen - riskbaserad kontroll

I samhällsförvaltningens register framgår hur många timmar respektive kontrollobjekt har och hur kontrollerna är fördelade under en treårsperiod.

Grundläggande riskklassning av anläggningar sker genom att Livsmedelsverkets modell för riskklassning tillämpas. Genom denna tilldelas olika typer av anläggningar olika mycket tid beroende på risk, storlek och erfarenhet. Avsteg från modellen görs dock om samhällsförvaltningen inte bedömer tilldelad kontrolltid som rimlig utifrån faktiskt kontrollbehov

Detta innebär att anläggningar med större risker får mer kontrolltid och således fler kontrollbesök än verksamheter med mindre risker. Kontroller planeras utifrån risker i aktuell bransch, tidigare erfarenheter från verksamheten och utifrån de operativa målen, se avsnitt 2.2.3.

Varje år fastställs en verksamhetsplan där det framgår mer vilka typ av kontrollinsatser som är planerade att ske, vilken typ av anläggningar som berörs av varje insats samt vilken metod som är planerad.

Med verksamhetsplanen som grund läggs sedan planerat antal kontrollbesök in i en Excel-fil där det tydligt framgår hur många besök som är planerade för respektive anläggning, ungefär när i tid som kontrollen ska ske samt typ av kontrollinsats som är planerad.

Vid misstanke om matförgiftningsutbrott eller livsmedel som är felmärkta eller kontaminerade med allergen får dessa ärenden högsta prioritet.

För planerade insatser, se Verksamhetsplan för aktuellt år

6.2.1 Planering av kontrollen

För att planera kontrollen och säkerställa att den kontroll som genomförs är effektiv och ändamålsenlig samt för att se till att samtliga verksamheter får en relevant kontrolltid sträcker sig samhällsnämndens planering över flera år.

De anläggningar som finns i registret och är riskklassade har kontrolltider vilka varierar mellan 1 och 16 h. Beroende på riskklassning och erfarenhet så fördelas kontrolltiden på revisioner, inspektioner, provtagning eller eventuell kartläggning. En kontrollinsats beräknas ta 3-4 timmar.

Behovet av antalet kontrollbesök för varje anläggning har utifrån deras tilldelade årliga kontrolltid räknats ut för år 2023, se tabell 3 nedan. Att planeringen sträcker sig över endast ett år beror på att Livsmedelsverket tagit fram en ny riskklassning som ska användas från och med år 2024 där kontrollfrekvens fastställs istället för årlig kontrolltid.

Tabell 3: Antal planerade kontrollbesök på en anläggning utifrån deras tilldelade kontrolltid.

Kontrolltid (h)	Antal kontrollbesök	Kommentar
1-2	0 eller 1	Beroende på när de senast besöktes
3-4	1	
5-7	2	Omfattningen av besöken kan variera
10-11	3	Varav minst en revision
16	4	Varav minst en revision

Utöver dessa planerade kontroller som efterhandsdebiteras, har vissa verksamheter kvarvarande kontrollbesök, besök som var planerade att genomföras tidigare och som redan finansierats av den årliga avgiften. I dessa fall förstärks kontrollen med en extra kontroll.

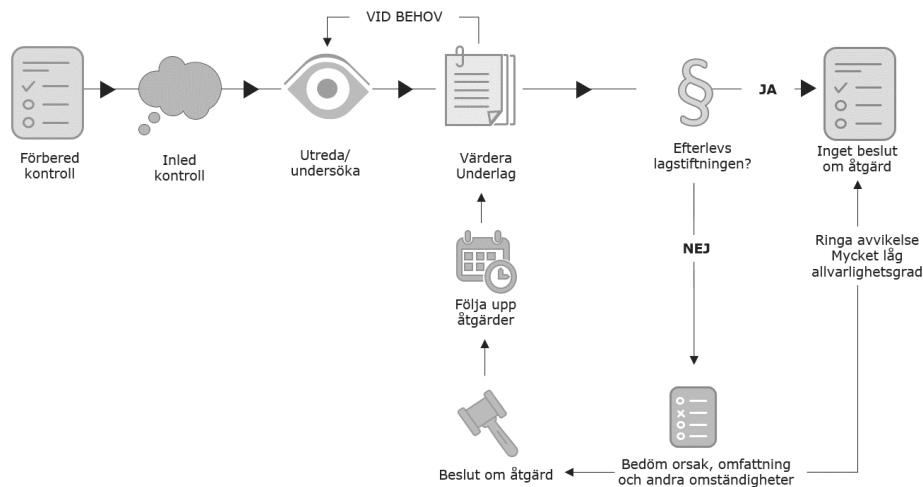
6.3 Rutiner för utförande av kontroll

Arbetet utförs i enlighet med Livsmedelsverkets stödjande instruktioner på Kontrollwiki samt eventuella handböcker och vägledningar.

Den planerade kontrollen bedrivs huvudsakligen i projekt och majoriteten av kontrollerna utförs i form av oanmälda inspektioner. Inför kontrollerna, oavsett kontrollmetod, tar handläggarna fram anpassade checklistor eller annat underlag innehållande de kontrollområden och lagstiftningsområden som valts som fokusområde.

6.3.1 God kontrollsed och kontrollprocessen

Handläggarna utgår från Livsmedelsverkets modell för kontrollprocessen för varje enskilt kontrollbesök, från förberedelse till avvikelshantering, se figur 1 på nästa sida samt avsnitt 7.

Figur 1: Livsmedelsverkets modell för kontrollprocessen.

Syftet med kontrollprocessen är att:

- Öka rättssäkerheten för företagen
- Öka tydligheten för företagen kring vilka krav som myndigheten ställer
- Fokusera på de avvikelser som innebär risk för människors hälsa och risk för att människor vilseleds
- Anpassa kontrollen till de krav som ställs på myndigheten i förordning (EU) 2017/625.

Utgångspunkten är därför att samhällsnämndens kontroll ska vara:

Riskbaserad	Prioritera det som är av störst betydelse för att skydda konsumenternas hälsa och intressen
Verkningsfull	Förekommande avvikelser ska upptäckas och krav på åtgärder ska ställas
Rättssäker	Kontrollen ska utgå från lagstiftningens ramar
Likvärdig	Arbets sättet ska vara enhetligt och ge ett likvärdigt resultat
Tydlig	Gentemot de som kontrolleras och om vilka krav som ställs
Objektiv	Bedömningar ska baseras på fakta
Systematisk	Systematiska arbets sätt ska användas

Sammanfattningsvis ska kontrollen ha ett systematiskt och enhetligt arbets sätt. Arbets sättet ska underlätta för handläggarna att fatta välgrundade och likriktade beslut som vilar på sakligt, objektiva underlag.

6.4 Provtagning och analys

Härnösands kommun har ett avtal med det ackrediterade laboratoriet SGS Analytics Sweden AB och avtalet baserar sig på Livsmedelsverkets vägledning¹.

Anlitat laboratorium kontrolleras vid upphandling och om samhällsnämnden låter utföra annan analys än den som upphandlats försäkras sig nämnden om att laboratoriet har ackreditering för aktuell analys.

Kontrollmetoden provtagning används främst vid:

- riktad kontroll såsom projekt (egna, länsprojekt eller riksprojekt)
- utredning av matförgiftningar eller misstanke om kontaminering av allergen i en produkt
- verifiering av märkning på produkt eller företagets egen provtagning

6.5 Rapportering av kontrollresultat

Resultatet från all genomförd kontroll dokumenteras i verksamhetssystemet EDP Vision som rapport eller notering samt eventuellt beslut. Oavsett kontrollmetod och om det förekommit bristande efterlevnad eller inte får livsmedelsföretagaren alltid ta del av kontrollresultatet, i regel i form av en skriftlig rapport som skickas till verksamheten, framförallt via e-post då ett digitalt flöde eftersträvas.

Mallar för kontrallrapporter finns framtagna och dessa följer Livsmedelsverkets förslag till kontrollrapport. Av dessa framgår syftet med kontrollen, de kontrollmetoder som tillämpats, resultatet och i förekommande fall, de åtgärder som förväntas vidtas.

Beslut fattade på delegation rapporteras till samhällsnämnden kontinuerligt.

I de fall kontrollprojekt genomförts sammanställer samhällsförvaltningen ibland en sammanfattning eller projektrapport som delges samhällsnämnden.

Resultaten från genomförd kontroll är samhällsnämnden skyldig att årligen rapportera till Livsmedelsverket. Rapporteringen sker på en särskild webbsida där dels en rapporteringsfil från verksamhetssystemet laddas upp samt att vissa sammanfattande uppgifter registreras i ett webbformulär. Detta sker efter avslutat kontrollår i januari varje år.

6.6 Öppenhet i kontrollen

I Sverige regleras öppenheten i kontrollen framförallt av tryckfrihetsförordningen och offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I korthet innebär det att alla myndigheter är skyldiga att föra register över de allmänna handlingar som finns hos myndigheten. Ett sådant register kallas vanligtvis för diarium. I diariet registreras uppgifter om dels de handlingar som kommer in till myndigheten, till exempel brev och ansökningar, dels de handlingar som upprättas vid myndigheten, till exempel beslut och kontrollrapporter. I diariet registreras både offentliga och hemliga handlingar.

¹ Upphandling av analystjänster för offentlig kontroll av livsmedel och för föreskriven regelbunden kontroll av dricksvatten

Vem som helst har rätt att begära att få se en handling som finns hos en myndighet. En allmän handling är vanligen också offentlig, det vill säga vem som helst får ta del av den. Vissa handlingar kan dock innehålla uppgifter som är sekretessbelagda, alltså hemliga. Detta ska prövas av myndigheten utifrån gällande lagstiftning när någon ber att få ut en handling.

I dagsläget sker ingen publicering av kontrollmaterial som kontrollplaner, kontrollrapporter, olika sammanställningar eller liknande.

7 Åtgärder vid bristande efterlevnad av lagstiftningen

Det är alltid livsmedelsföretagarens ansvar att följa de regler som finns på livsmedelsområdet. I artikel 138 i förordning (EU) 2017/625 framgår att om en kontrollmyndighet konstaterar bristande efterlevnad, en avvikelse, ska den vidta åtgärder för att se till att företagaren rättar felet. Att ställa krav på att företagaren ska vidta vissa åtgärder eller upphöra med något i sin verksamhet är ett myndighetsbeslut. Beslut om åtgärd behöver anpassas efter situationen. Beslutet ska säkerställa att företagaren åtgärdar avvikelsen och förebygga att den upprepas igen. Myndigheten behöver därför ta hänsyn till avvikelsernas omfattning och orsak, samt företagarens ansvar.

Det betyder att myndigheten har en skyldighet att utreda konstaterad bristande efterlevnad så att myndigheten kan vidta egna, effektiva åtgärder.

De åtgärder en myndighet kan vidta vid bristande efterlevnad av livsmedelslagstiftningen är i huvudsak av tre slag:

- administrativa åtgärder
- åtalsanmälan
- sanktionsavgifter

När samhällsnämnden finner att en företagare av olika anledningar inte följer reglerna och kan konstatera bristande efterlevnad vidtas åtgärder för att se till att företaget åtgärdar avvikelserna. Konstaterade avvikelser följs alltid upp på ett eller annat sätt, för att kontrollen ska få avsedd effekt.

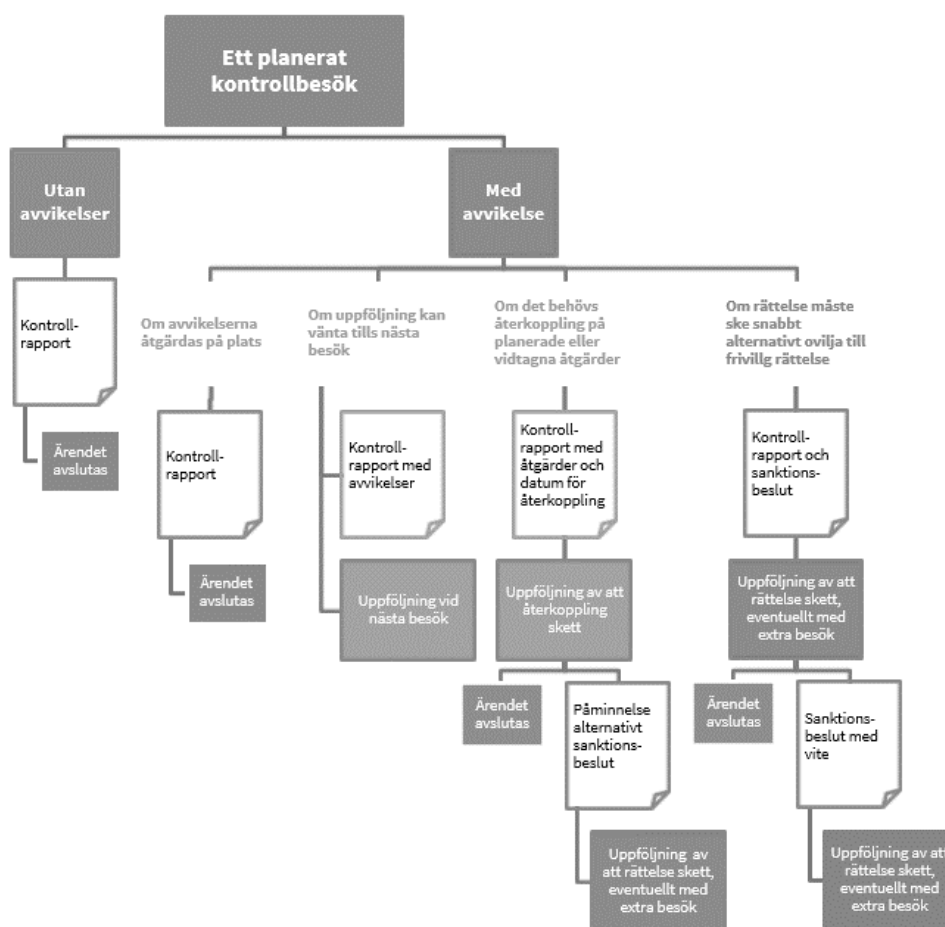
Efter det att en åtgärd vidtagits behövs det följas upp att åtgärden varit verkningsfull, det vill säga att avvikelserna verkligen åtgärdats, exempelvis genom en uppföljande kontroll.

Samhällsförvaltningens handläggare arbetar huvudsakligen i linje med Livsmedelsverkets stödande instruktioner för livsmedelskontrollen, tillgängliga på Kontrollwiki, det vill säga kontrollprocessen, och i verksamhetssystemet EDP Vision finns mallar för beslut. För mer information om hur arbetsflödet är tänkt att gå till, se figur 1 och 2.

Inom myndigheten regleras juridiska befogenheter med delegationsordning. För att kontroll ska kunna utföras effektivt och för att säkerställa att sanktioner vidtas har samhällsförvaltningens handläggare långtgående delegation. På delegation kan handläggare meddela föreläggande och förbud, dessa delges Samhällsnämnden vid varje nämndssammanträde.

Gällande delegationsordning

G:\SA-SAMgem\Ny struktur Samhällsförvaltningen\Delegationsordning

Figur 2: En beskrivning av samhällsförvaltningens arbetsgång efter ett planerat kontrollbesök.

7.1 Uppmaning till rättelse

När det vid ett kontrollbesök konstateras att det förekommer avvikelser från livsmedelslagstiftningen kommuniceras detta muntligen på plats och sedan skriftligen i en kontrollrapport. I första hand uppmanas företaget att rätta sig efter lagstiftningen, det vill säga bristerna konstateras med en allmän uppmaning att uppfylla kraven i lagstiftningen och vidta korrigerande åtgärder i sin verksamhet och att avvikelsen följs upp vid en kommande kontroll.

Detta gäller alltid för så kallade ringa avvikelser, det vill säga om avvikelsen inte har någon eller begränsad betydelse för människors hälsa och inte heller riskerar att människor vilseleds mer än marginellt.

I de fall avvikelserna är av allvarigare art kommuniceras detta muntligen på plats och sedan skriftligen i en kontrollrapport med informationen att samhällsnämnden kan komma att besluta om krav på åtgärder. I dessa fall efterfrågas alltid ett yttrande från verksamheten på det som konstaterats.

7.1.1 Uppföljning

Avvikelseerna kan följas upp vid en kommande kontroll av lagstiftningsområdet eller genom olika former av uppföljande kontroll beroende på allvarlighetsgraden och när i tid som anläggningen ska besökas.

Visar det sig vid uppföljning att företaget inte självmant åtgärdat bristerna används som regel administrativa sanktioner, enligt artikel 138 i förordning (EU) nr 2017/625 samt 22-24 §§ i livsmedelslagen.

7.2 Administrativa åtgärder

De administrativa åtgärderna är kontrollmyndighetens främsta verktyg för att säkerställa att lagstiftningen på livsmedelsområdet följs. De är framåtsyftande och ska säkerställa att konstaterade brister åtgärdas och inte upprepas.

Användningen av dessa verktyg begränsas inte av att vissa gärningar kan anses som ringa i straffrättslig bemärkelse. Det är alltså möjligt, så länge det är proportionerligt, att utfärda ett föreläggande som gäller en bristande efterlevnad och som en domstol skulle bedöma som ett ringa brott mot livsmedelslagstiftningen.

När samhällsnämnden vid ett kontrollbesök konstaterar att det förekommer avvikelser av allvarigare art, om företaget tidigare visat prov på bristande efterlevnad eller om det vid uppföljning visar sig att frivillig rättelse inte vidtagits, se avsnitt 7.1, kommuniceras detta muntligen på plats och sedan skriftligen i en kontrollrapport samt i ett sanktionsbeslut.

Vid val av sanktion beaktas proportionalitetsprincipen, det vill säga det tas hänsyn till nyttan i förhållande till ingripandet och det används inte hårdare metoder än som behövs för att uppnå det önskade resultatet.

7.3 Åtalsanmälan

Ett sätt för kontrollmyndigheten att indirekt ingripa mot överträdelser är att göra en åtalsanmälan. Åtalsanmälan och eventuella straff är bakåtsyftande och avser överträdelser som har skett. De syftar inte till att företagaren ska vidta åtgärder och korrigera avvikelser. Åtalsanmälan ersätter inte administrativa åtgärder.

Om samhällsnämnden konstaterar en överträdelse som är straffbelagd görs en åtalsanmälan och den rättsliga processen sköts sedan av polis/åklagare. Eventuellt kan det bli aktuellt att samhällsnämnden ombeds lämna ytterligare uppgifter eller att en handläggare kallas som vittne till en rättegång.

7.4 Sanktionsavgifter

Kontrollmyndigheter är skyldiga att besluta om och ta ut sanktionsavgifter i vissa angivna fall av överträdelser av enklare karaktär. Sanktionsavgifterna är en del av det straffrättsliga området och är alltid bakåtsyftande. Sanktionsavgifter ersätter inte administrativa åtgärder.

För samhällsnämnden handlar det huvudsakligen att i de fall en verksamhet startat utan att ha anmält anläggningen för registrering tas en sanktionsavgift ut istället för att överlämna en åtalsanmälan till polis och åklagare.

8 Uppföljning och utvärdering av kontrollen

Samhällsnämnden ska säkerställa att den kontroll som sker är verkningsfull och lämplig. Det finns därför rutiner för att verifiera kontrollverksamheten och nämnden behöver vidta åtgärder om brister konstateras - det vill säga en kontinuerlig verifiering och uppföljning av mål, aktiviteter och arbetssätt.

Verifieringen utförs på olika nivåer:

Planering	Överensstämmer arbetssätt, planer och mål med lagstiftningens krav?
Genomförande	Följs instruktioner, tänka arbetssätt och planer? Är kontrollen likriktad?
Utvärdering	Uppnås myndighetens mål med de arbetssätt som finns? Behöver verksamheten förändras framöver?

8.1 Uppföljning

- Uppföljning av verksamhetsplanen sker varje tertiäl.
- Minst varje halvår sker en uppföljning hur utförd kontroll enligt de operativa målen ligger i förhållande med Livsmedelsverkets instruktion i hur stor andel av anläggningarna som ska besökas.
- I de fall genomförda kontrollprojekt sammanställs kan samhällsnämnden informeras alternativt att underlag lämnas för kännedom.
- Slutlig uppföljning av genomförda kontrollinsatser utvärderas mot verksamhetsplanen liksom fastställda mål efter avslutat kontrollår och rapporteras till samhällsnämnden. Tillsammans med behovsinventeringen används resultatet som underlag för nästa års planering.
- Handläggare har regelbundet interna avstämningsmöten tillsammans med miljöchef. Dessa hålls dels i planeringssyfte men även för samsyn och kalibrering när det gäller bedömningar, utformning av kontrollrapporter eller beslut m.m.
- En avstämning av hur planerna följs sker mellan handläggare och miljöchef regelbundet under året.
- Det sker regelbundet genomgång av de avvikelser som upptäckts hos och att de åtgärdats inom utsatt tid.
- Saminspektioner genomförs, såväl för samsyn som för att utvärdera och säkerställa kvaliteten och nivån på bedömningar vid kontrollerna. Vid kontroller där två handläggare deltar läses rapporten av båda innan den skickas till verksamhetsutövaren.
- Genomgång av rutiner och mallar sker löpande under året och dessa revideras vid behov.

8.2 Revisioner

8.2.1 Extern revision

Den kommunala livsmedelskontrollen revideras kontinuerligt av länsstyrelserna. Varje länsstyrelse ansvarar för att upprätta en riskbaserad revisionsplan för kommunerna inom det egna länet. Livsmedelsverket har utfärdat stödande instruktioner till länsstyrelsen i hur revisionerna ska gå till, *Revision av kontrollmyndigheternas livsmedelskontroll*.

Länsstyrelsen ansvarar även för uppföljning av att kommunen vidtar åtgärder för att avhjälpa eventuella avvikelser. Om länsstyrelsen bedömer att kommunen inte vidtar tillräckliga åtgärder kan länsstyrelsen begära att Livsmedelsverket förelägger kommunen att vidta rättelse.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län ska enligt uppgift utföra externa revisioner av samhällsnämndens livsmedelskontroll vart fjärde år. Revision har genomförts av livsmedelskontrollen år 2009 och 2015.

Några revisioner sker dock inte i dagsläget eftersom länsstyrelserna saknar både bemyndigande och klargjord finansiering för arbetsuppgiften. Diskussioner pågår med Näringsdepartementet och länsstyrelserna har för avsikt att återuppta kommunrevisionerna under år 2024 om frågan löses.

8.2.2 Intern revision

Revision internt av Härnösands kommuns revisorer. De granskar årligen verksamheter som sker inom alla nämndernas ansvarsområden, varför även revision av livsmedelskontrollen kan bli aktuellt.

8.3 Utvärdering

Samhällsnämndens livsmedelskontroll utvärderas framförallt genom att fastställda mål följs upp årligen, se avsnitt 2.2 samt att det stäms av hur samhällsnämndens kontrollarbete ligger till i förhållande till målen som beskrivs i den nationella kontrollplanen (NKP), se avsnitt 2.1. Resultatet av utvärderingen användas vid planering av kommande års kontroll.

8.3.1 Insikt

Härnösands kommun deltar i SKR:s servicemätning av kommunernas myndighetsutövning där livsmedelskontrollen är ett av de myndighetsområden som mäts.

Efter genomförd kontroll skickas en enkät till de livsmedelsaktörer som varit föremål för kontrollen. Enkäten består av frågor fördelade i serviceområdena tillgänglighet, information, bemötande, kompetens, rättssäkerhet och effektivitet.

Resultaten utgör ett konkret verktyg för förbättringsarbete och anlita konsult sammanställer årligen rapporter med vilka områden som är lämpliga att behålla på samma sätt eller där förbättringar är lämpliga.

9 Beredskap

Samhällsnämnden ska ha beredskapsplaner, och vara beredd att genomföra dessa planer, så att åtgärder snabbt och verkningsfullt vidtas om livsmedel eller dricksvatten utgör en allvarlig risk, antingen direkt eller via miljön.

Det framgår av artikel 5.1 i och artikel 115 i förordning (EU) nr 2017/625. Det finns även krav på vad beredskapsplanen för en myndighet som kontrollerar livsmedel och dricksvatten ska innehålla. Se 3 d och h § i LIVSFS 2005:21.

Vid en kris ska kontrollmyndigheten:

- spåra smitta eller förorening i livsmedel och dricksvatten
- agera så att smittan eller föroreningen inte sprids
- kommunicera med alla som berörs av krisen

En lista över de behöriga myndigheternas beredskapsarbete inom livsmedelskedjan beskrivs under rubriken ”Beredskapsplaner och ömsesidigt stöd” i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan.

9.1 Beredskap inom Härnösands kommun

- Vid extraordinära händelser hänvisas till kommunens krisledningsplan.
- Vid onormal eller extraordinära händelser ska livsmedelskontrollen i första hand ske på samma sätt och av samma personer som vanligtvis fullgör dessa uppgifter. För att handläggarna ska kunna arbeta uthålligt kan det finnas behov av att ett arbetsschema upprättas.
- Vid allvarliga störningar såsom större utbrott eller liknande, finns en larmlista som nås via SOS-alarm varvid miljöchefen kan kontaktas även utanför kontorstid som vid behov beordrar in handläggare på samhällsförvaltningen.
- Vid inkommande RASFF och iRASFF skickas dessa till samhallsforvaltningen@harnosand.se som bevakas dagligen och meddelandet fördelas till ansvarig handläggare samt för kännedom till övriga. Samtliga handläggare har inloggning för rapportering.
- Vid utbrott hänvisas till de gemensamma rutinerna för Västernorrlands län som uppdateras årligen. Avtalet med anlitat laboratorium omfattar leverans och mottagning av livsmedelsprover även utanför kontorstid.

Kontroll av livsmedel, inklusive dricksvatten räknas som samhällsviktig verksamhet och ska därför kontinuitetsplanera.

Rutin för matförgiftningar och smittskydd

G:\S A-SAMgem\Ny struktur Samhällsförvaltningen\Miljö\Smittskydd

10 Nationell kontrollplan för livsmedelskedjan

I Sveriges fleråriga nationella kontrollplan för livsmedelskedjan beskrivs hur den offentliga kontrollen i hela livsmedelskedjan är organiserad, hur den genomförs och hur den utvecklas. Där finns även övergripande mål som är gemensamma för alla myndigheter som ansvarar för offentlig kontroll i livsmedelskedjan samt operativa mål inom lagstiftningens olika områden och aktiviteter för att nå målen.

Kontrollplanen finns på www.nkpwebben.se

Operativ verksamhetsplan för den offentliga kontrollen av livsmedel 2023

Bakgrund

Det finns inget uttryckligt krav på en dokumenterad verksamhetsplan, men inte desto mindre finns klara fördelar med att en sådan upprättas för att samhällsnämnden ska kunna uppfylla sina.

Varje år ska nämligen en plan för livsmedelskontrollen fastställas där det framgår årets prioriteringar vad gäller kontroll av anläggningar, kontrollmetoder ska användas och hur inriktning, mål och prioriteringar i Sveriges fleråriga kontrollplan för livsmedelskedjan har beaktats. Vidare ska planen säkerställa att kontroll sker i tillräcklig omfattning och att fokus är på de största hälsoriskerna och på det som på ett avgörande sätt kan vara vilseledande för konsumenterna.

Därför utgår verksamhetsplanen från det behov som framkommit i behovsinventeringen, planerade kontroller väljs utifrån risk där de operativa målen styr samt att metod väljs utifrån syftet med kontrollen. Planen säkerställer att alla anläggningar under samhällsnämndens ansvar blir föremål för regelbunden kontroll. Planen sträcker sig dock endast över ett kalenderår. I de fall en anläggning tilldelats en kontrolltid som understiger tre timmar och därför inte kommer att besökas årligen säkerställs dock att anläggningen får minst ett besök under en treårsperiod.

1 Kontrollinsatser utifrån tillgång till personella resurser

För kontrollen av livsmedel och dricksvatten finns följande personal till förfogande för år 2023:

- Handläggare 2,2 årsarbetskrafter
- Verksamhetsstöd 0,2¹ årsarbetskrafter
(chef, juridiskt- och administrativt stöd, SAM)
- Extern kontrollpersonal för t.ex. provtagning 0,0 årsarbetskrafter

Det innebär att tillgången till personal så att alla uppgifter som följer med uppdraget offentlig kontroll kan genomföras är något mindre än vad som framkommit i genomförd behovsutredning, där behovet uppgick till ca 2,4 årsarbetskrafter.

Under året finns därför behov av att de kontrollbesök som genomförs prioriteras efter risk. Att tillgången till personal är begränsad kan även få till följd att servicen minskar och att arbetsuppgifter inom kontrollen som är möjlig att prioriteras ned måste göra detta, t.ex. av rådgivning för enskilda vattentäkter samt kontroll av mobila, rörliga och tillfälliga anläggningar som inte är registrerade inom kommunen.

1.1 Planering av planerad kontroll

Av samhällsnämndens kontrollplan för 2023-2025 framgår att en kontrollinsats beräknas ta 3-4 timmar.

Tabell 1: Antal planerade kontrollbesök utifrån deras tilldelade kontrolltid.

Kontrolltid (h)	Antal kontrollbesök	Antal anläggningar	Planerade kontroller 2023	Kvarvarande kontroller
1-2	0 eller 1	89	19	9
3-4	1	52	52	10
5-7	2	53	106	12
10-11	3	6	18	0
16	4	2	8	0

Den planerade kontrollen vid årets början har räknats fram och prioriterats till att omfatta drygt 200 kontrollbesök, se tabell 1 ovan. Utöver dessa planerade kontroller, har vissa verksamheter kvarvarande kontrollbesök, besök som var planerade att genomföras tidigare och som redan finansierats av den årliga avgiften. I dessa fall förstärks kontrollen med en extra kontroll. Utöver dessa tillkommer besök på de anläggningar som tillkommer under året vid nyetableringar eller ägarbyten.

1.2 Planerad kontroll

I samhällsförvaltningens anläggningsregister i Excel framgår dels hur många kontroller som ska ske på respektive anläggning men också mer specifikt vilka kontroller och dess inriktning för år 2023. Under året hålls registret levande för att möjliggöra uppföljning men också för att vid behov göra justeringar efter vad som händer under året, såväl i kontrollen som av eventuell ny kunskap eller risker som måste hanteras.

¹ Uppskattad tid pga. att uppgifter om exakt tillgång saknas

1.2.1 Fokusområden

Under året har följande fokusområden valts ut:

- Kontroll kopplat mot risker med matsvinnsåtgärder
- Kontroll kopplat mot risker med ökat fusk
- Kontroll enligt prioriterade operativa mål
- Kontroll på dricksvattenanläggningar utifrån de nya dricksvattenföreskrifterna
- Lagstiftningsområden där avdelningen konstaterat många avvikelser
- Lagstiftningsområden som sällan kontrollerats
- Revisioner på anläggningar med en kontroldid på 10h eller mer

1.2.2 Prioritering

I den mån kommer planerade kontrollbesök att prioriteras efter risk, kontroll enligt de operativa målen samt utifrån de mål som finns fastställda i kontrollplanen samt hur lång tid det gått sedan det senaste kontrollbesöket.

2 Övrigt

De insatser som planeras att ske under året, förutom att genomföra kontrollbesök, utgår från behov som uppmärksammats såväl i behovsutredningen som i kontrollplanen men även behov av åtgärder utifrån erfarenheter från tidigare år samt verksamhetsutveckling m.m. som uppmärksammats under det år som gått men inte hunnit genomföras.

2.1 Utifrån behovsutredning

2.1.1 Kontrollpersonal

Planerade insatser under året är att uppföljningen säkerställer att det avsätts lika mycket resurser i praktiken som det avsatts i verksamhetsplanen.

2.1.2 Kompetens

Planerade utbildningsinsatser under året kommer framförallt att vara att handläggarna deltar i de utbildningar som motsvarar det behov som framkommit av respektive kompetensutvecklingsplan samt att medverka på de länsträffar som regelbundet sker i Västernorrlands län, såväl när det gäller livsmedel och dricksvatten som smittskydd.

Vidare kommer tillgängliga utbildningar inom de områden som inventerats i behovsutredningen att eftersökas och genomföras.

Fortsatt fokus behöver vara på dricksvattenkontroll och de nya dricksvattenföreskrifterna samt på kontrollprocessen.

2.1.3 Utrustning och utrymmen

Planerade insatser under året kommer framförallt att vara att möjligheterna till att utveckla effektiva (digitala) metoder för administrativt arbete ses över samt att det säkerställs tillgång till den utrustning och utrymmen som inventerats i behovsutredningen, med särskilt fokus på rutiner för beslagtagna produkter.

2.1.4 Provtagning och analys

Planerade insatser under året kommer framförallt att vara att ta fram rutiner för provtagning samt säkerställa att den omfattar erbjudandet av ett andra expertutlåtande.

2.1.5 Övrigt

Planerade insatser som inte kan prioriteras ned under året kommer att vara att helt implementera efterhandsdebitering, arbetsinsatser gällande de nya dricksvattenföreskrifterna och riskklassning enligt den nya modellen.

2.2 Utifrån kontrollplan

2.2.1 Måluppfyllelse

Planerade insatser kommer att vara att genomföra uppföljning så att det går att avgöra om såväl mål som resultatuppdrag och servicegarantier uppfylls.

2.2.2 God kontrollsed och kontrollprocessen

Planerade insatser under året kommer framförallt att vara att fortsätta med att utveckla uppföljningen av livsmedelskontrollen så att den även omfattar verifiering av genomförandet, det vill säga om arbetssätt och planer följs och går i linje med kontrollprocessen.

Som ett komplement till detta behöver rutiner för att underlätta det dagliga arbetet och säkerställa att handläggning går till på liknande sätt tas fram.

Som en del att säkerställa att handläggarna arbetar enligt kontrollprocessen kommer mer fokus att läggas i förberedelsefasen än tidigare. Detta för att säkerställa att de kontroller som genomförs är väl förberedda, det är tydligt mot vilken lagstiftning kontrollen sker, vilken metod som ska användas och vart kontrollen för störst nytta.

2.2.3 Uppföljning

Planerade insatser kommer vara att utöka uppföljningen till att omfatta även hur mycket tid som läggs på kontroll, för att säkerställa att livsmedelskontroll utförs i planerad utsträckning samt att de operativa målen kontrollerats i tillräcklig utsträckning.

2.2.4 Utvärdering

Planerade insatser under året kommer framförallt att vara att utveckla rutinerna för att verifiera att kontrollen har effekt, det vill säga att avvikelser mot lagstiftningen identifieras samt att det säkerställs att rättelse vidtas.

Vidare planeras att under året kartlägga de mest förekommande avvikelserna under den senaste treårsperioden för att kunna ta fram ett antal effektmål som anses särskilt viktiga för livsmedelssäkerheten.

2.2.5 Beredskap

Planerade insatser under året kommer framförallt att vara att säkerställa att de beredskapsplaner som finns är ändamålsenliga och tillräckliga samt att det tas fram en kontinuitetsplan eftersom kontrollen räknas som samhällsviktig.

2.3 Utifrån uppföljning och utvärdering

2.3.1 Avvikelser

Planerade insatser under året kommer att vara att i större utsträckning än tidigare gå igenom bedömningar när något är en avvikelse mot lagstiftningen eller inte samt att ta fram rutiner för hur och när avvikelser och bristande efterlevnad dokumenteras.

2.3.2 Prioritering av kontroll

Utifrån vetskapen att de resurser som avsätts i verksamhetsplanen är mindre än identifierat behov behöver insatser ske för att genomförd kontroll är den kontroll som är viktigast att utföras.

2.4 Verksamhetsutveckling

2.4.1 Insatser utifrån Insiktsmätningen

Planerade insatser under året kommer att utgå från eventuella förbättringsmöjligheter som föreslås i rapporten efter genomförd mätning.

2.4.2 Information på kommunens hemsida

Planerade insatser gällande information på kommunens hemsida kommer att koncentreras på, förutom att säkerställa att den är korrekt, att utöka med information om efterhandsdebitering.

2.4.3 Digitalisering och arbetsätt

Planerade insatser under året kommer framförallt vara att färdigställa de e-tjänster för såväl registrering som den nya riskklassningen som påbörjats.

Förutom detta är det nödvändigt att tidsredovisningen förtydligas och rutiner tas fram så att handläggarna för tid på ett enhetligt sätt eftersom den tid som läggs på kontroll numera ska vara underlag för fakturering.

2.4.4 Planeringsunderlag för prioritering

Planerade insatser under året kommer att vara att förtydliga och förenkla de planeringsunderlag som används så att de hjälper till och underlättas att de planerade kontroller som utförs sker riskbaserat.

2.4.5 Utformning av fakturor

Planerade insatser kommer vara att förtydliga fakturornas utformning i och med efterhandsdebiteringen.

Uppföljning och utvärdering av livsmedelskontrollen 2022

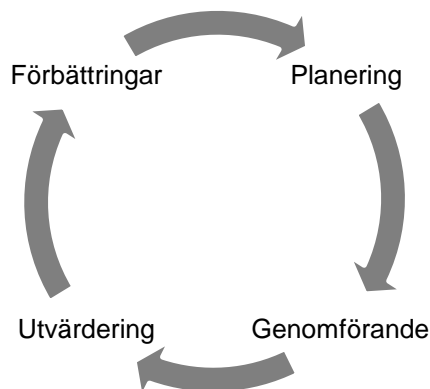

Bakgrund

Syftet med den offentliga kontrollen är att verifiera att företagen uppfyller lagstiftningens mål så att säkra livsmedel produceras och konsumenterna inte vilseleds. Vidare ska kontrollen vara verkningsfull och lämplig. Den ska också vara riskbaserad och genomföras så ofta som det är lämpligt, så att kontrollen får avsedd effekt.

För att uppnå detta krävs ett systematiskt arbetssätt som säkerställer att kontrollen upprätthåller en viss kvalitet, men också att den utvecklas.

Av kontrollförordningen framgår bland annat att kontroll ska bedrivas med kvalitet och enhetlighet. Vidare ska kontrollmyndigheten ha dokumenterade förfaranden för sin kontroll (planering), kontrollen ska följas upp och utvärderas (utvärdering) och man ska vidta korrigerande åtgärder (förbättringar) om brister noteras. Detta brukar beskrivas i en etablerad modell för förbättringsarbete, det så kallade förbättringshjulet. Varje kontrollmyndighet ansvarar för planering, genomförande, utvärdering och förbättring av den egna kontrollverksamheten.

Planering	Omfattar bl.a. årlig kontrollplanering baserad på mål och prioriteringar och dokumenterade förfaranden.
Genomförande	Omfattar genomförande av kontrollen enligt planeringen, upprättande av kontrollrapporter, hantering av avvikelser när kraven i lagstiftningen inte uppfylls, samt extra offentlig kontroll.
Uppföljning, utvärdering och analys	Verifiera att kontrollen genomfördes enligt plan, säkerställa att arbetssätt och planer följs, sammanställa och analysera resultaten av kontrollen.
Utveckling och förbättringar	Baserat på resultaten från uppföljning, utvärdering och analys genomförs förbättringsåtgärder, t.ex. nya eller ändrade vägledande dokument, utbildningar, nya mål eller prioriteringar.

Figur 1: Kontrollprocessen består av fyra delar i ett hjul som ständigt snurrar.

Den behöriga myndigheten ska ha förfaranden och/eller arrangemang för att säkerställa att offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet är verkningsfull och lämplig. Se artikel 5.1 a i förordning (EU) 2017/625.

Behöriga myndigheter ska ha förfaranden för verifiering av kontrollverksamheten, och vidta korrigerande åtgärder i samtliga fall där brister konstaterats genom dessa förfarande. Se artikel 12.2 och 12.3 a i förordning (EU) 2017/625.

Samhällsnämndens livsmedelskontroll utvärderas framförallt genom att:

- de fastställda målen i samhällsnämndens kontrollplan följs upp samt att
- genomförda kontrollinsatser jämförs mot framtagna verksamhetsplan.

1 Måluppfyllelse

1.1 Våra mål för kontroll inom kontrollområdet 2022

I avsnitt 2.2 i samhällsnämndens kontrollplan 2022-2024 finns ett antal mätbara mål och aktiviteter för perioden.

I övergripande dokument för kommunen och för samhällsnämnden finns ett som har bäring på livsmedelskontrollen, såväl styrtalet från kommunfullmäktige samt nämndsmål, måluppfyllelsen framgår av tabell 1.

Tabell 1: Sammanställning av övergrinade mål och aktiviteter samt faktiskt utfall.

Beskrivning	Mål	Utfall	Kommentar
Företag ska i kontakt med kommunen vara nöjda med kommunens myndighetsutövning (Insikt)	Index 80	81 Livs	
Kommuninvånare ska i kontakt med kommunen vara nöjda med kommunens myndighetsutövning (Insikt)	Index 78	88 Livs	

- Bedöms vara uppfyllt
- Bedöms delvis vara uppfyllt men fortsatt arbete behövs
- Bedöms inte vara uppfyllt, vidare åtgärder krävs

Kontrollen planeras att utföras enligt den verksamhetsplan som nämnden fastställer inför varje verksamhetsår. Planen utformas så att alla anläggningar får regelbunden kontroll baserad på risk och erfarenhet och den genomsnittliga levererade kontrolltiden under perioden motsvarar fastställd kontrolltid. Kopplat till detta finns därför mål fastställda, måluppfyllelse framgår av tabell 2.

Tabell 2: Sammanställning av aktuella mål och aktiviteter samt faktiskt utfall.

Beskrivning	Mål	Utfall	Kommentar
Samtliga anläggningarna ska besökas under en 3-årsperiod	100%	97%	6 st anläggningar har inte besökts 2020-2022
Samtliga anläggningar i riskklass 1 till 4 ska kontrolleras varje år	100%	100%	
Minst hälften av de planerade kontroller ska ske utan föransmälan	>50%	67 %	219 av 323 st planerade kontroller var oanmälda

- Bedöms vara uppfyllt
- Bedöms delvis vara uppfyllt men fortsatt arbete behövs
- Bedöms inte vara uppfyllt, vidare åtgärder krävs

2 Genomförd kontroll

I verksamhetsplanen för år 2022 framgår att den planerade kontrollen vid årets början uppgick till ca 450 kontrollbesök utifrån att en schablontid på 3 timmar per besök. De planerade kontrollbesöken inkluderade de kontrollbesök som kvarstår sedan tidigare år, se diagram 1.

Utöver dessa tillkom planerad kontroll för de anläggningar som registrerats under året samt att vissa planerade kontroller uteblir på grund av ägarbyten löpande under året.

2.1 Våra personella resurser 2022

Tillgängliga personella resurser för livsmedelskontrollen¹ var:

- 2,1 årsarbetskrafter fördelat på sex handläggare på livsmedel.
- 0,1 årsarbetskrafter fördelat på två handläggare på dricksvatten.

Det innebär att de tillgängliga resurserna som fanns tillgängliga under år 2022, ca 2,2 årsarbetskrafter översteg de resurser på 2,0 årsarbetskrafter som bedömdes finnas tillgängliga i verksamhetsplanen vid årets början.

2.2 Våra kontrollinsatser 2022

Av de planerade kontrollbesöken genomfördes två tredjedelar, 323 st. De allra flesta som kontroll i planerade projekt men även inspektioner och revisioner i samband med registrering av nya anläggningar.

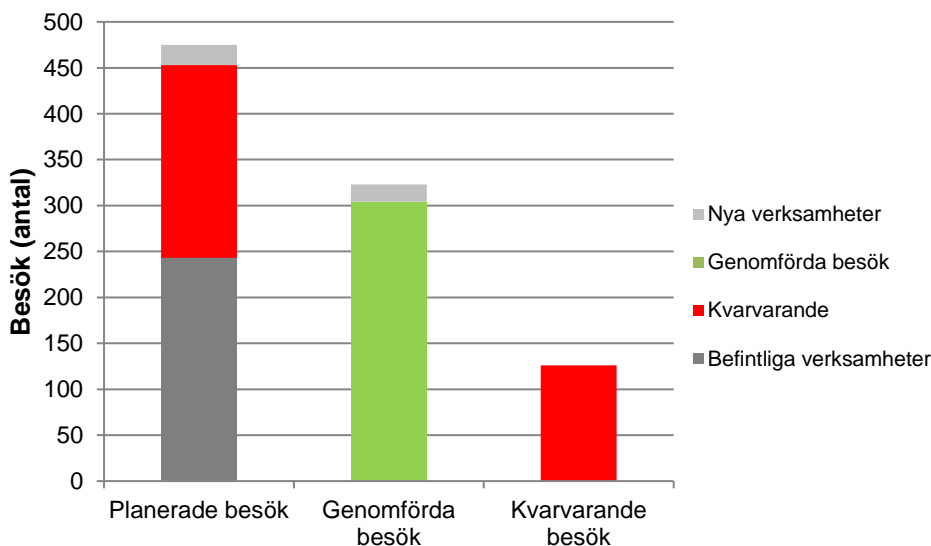

Diagram 1: Sammanställning av genomförd planerad kontroll 2022.

Trots att tillgången till personella resurser varit större än planerat, det vill säga de resurser som avsattes i verksamhetsplanen, finns ett antal icke utförda kontroller för året, totalt 126 stycken, se diagram 1.

En förklaring är att handläggarnas tid visserligen har lagts livsmedelsområdet, men mer tid än beräknat har lagts på arbetsuppgifter som inte är kontroll, exempelvis introduktion av nya medarbetare och intern samverkan.

¹ Utifrån handläggarnas tidsredovisning och avser såväl planerad kontroll som det händelsestyrda arbetet och arbetsuppgifter som ligger utanför själva kontrollbegreppet.

2.2.1 Omprioritering av kvarvarande besök

Sedan 2018 har samhällsnämnden utgått från att en kontrollinsats i snitt är tre timmar. Det vill säga att en schablonid har använts, oavsett metod eller syfte vid det enskilda kontrollbesöket, för att underlätta såväl planering som uppföljning. Samtliga verksamheter har därför tilldelats ett antal kontrollbesök som ska ske under en tre- eller fyraårsperiod. I de fall det finns besök som planerats men inte genomförts, så kallade kvarvarande kontroller, har dessa helt sonika flyttats framåt, till nästa år verksamhetsplan.

Eftersom efterhandsdebitering kommer att tillämpas från och med 2023 fanns det under 2022 en målsättning att kontrollen skulle vara i fas innan årsskiftet. Om alla planerade kontrollbesök har genomförts, har tillräckligt med kontrolltid levererats och verksamheterna fått den kontroll som de betalat för - ingen risk att de betalar för kontrollen två gånger.

För att kunna avgöra huruvida det bedöms som nödvändigt att ta med samtliga 126 kvarvarande kontrollbesök har en prioritering gjorts inför verksamhetsplanen 2023. I de fall där antalet levererade kontrollbesök och därmed kontrolltid avviker tillräckligt mycket från schabloniden på tre timmar genomförs dessa besök 2023, men utan att de debiteras.

Av de kvarvarande besöken tas 31 av 126 besök med till år 2023.

2.3 Vår kontroll utifrån verksamhetsplanen

Samtliga besök som planerades i verksamhetsplanen genomfördes inte. De kontroller som genomfördes prioriterades dock efter risk, kontroll enligt de operativa målen, utifrån kontrollplanens mål samt hur lång tid det gått sedan det senaste kontrollbesöket.

2.4 Vårt beaktande av de operativa målen

Samhällsnämnden beaktar inriktning, mål och prioriteringar i den nationella kontrollplanen i sin planering och uppföljning. Hur genomförd planerad kontroll utförts enligt målen framgår av tabell 3.

Tabell 3: Sammanställning av vilka operativa mål som samhällsnämnden planerade att genomföra kontroller i enlighet med under 2022.

Operativa mål	Kommentar	Genomförda kontroller	Andel som minst ska besökas
4. Rätt fisk	Ej aktuellt	-	-
5. Spårbarhet kött	Delvis genomfört	5 av 6 anläggningar kontrollerade (83%)	75%
6. Spårbarhet ägg	Delvis genomfört	57 av 110 anläggningar kontrollerade (51%)	50%
8. Information om allergener	Delvis genomfört.	104 av 134 anläggningar kontrollerade (77%)	50%
9. Uppgifter om ingredienser	Delvis genomfört	14 av 22 anläggningar kontrollerade (63 %)	75%
18. Handel med fet fisk från Östersjön och de stora sjöarna	Ej aktuellt	-	-

- Bedöms vara uppfyllt
- Bedöms delvis vara uppfyllt
- Bedöms inte vara uppfyllt
- Bedöms saknas anläggningar som omfattas av målet

3 Övrigt

I verksamhetsplanen för 2022 planerades en del insatser, förutom att genomföra kontrollbesök, utifrån de behov som uppmärksammats såväl i behovsutredning som i kontrollplan men även åtgärder utifrån erfarenheter från tidigare år samt nödvändig verksamhetsutveckling som uppmärksammats under det år som gått men inte hunnit genomföras.

3.1 Utifrån behovsutredning

3.1.1 Kompetens

Under året planerades att handläggarna skulle delta i de utbildningar som motsvarar det behov som framkommit av respektive kompetensutvecklingsplan samt att medverka på de länsträffar som regelbundet sker i Västernorrlands län, såväl när det gäller livsmedel och dricksvatten som smittskydd.

Vidare skulle tillgängliga utbildningar inom de områden som inventerats i behovsutredningen att eftersökas och genomföras, med särskilt fokus på dricksvattenkontroll.

Under året deltog handläggare inom livsmedelskontrollen i följande:

- De länsträffar för livsmedel och dricksvatten som anordnats.
- Den smittskyddsdag som hålls årligen tillsammans med Regionen.
- De träffar som anordnats av SKR:s nätverk för offentlig kontroll inom livsmedelskedjan (SNOL).
- De webbmöten SKR anordnat under Tillsyn och Taxor.
- Den nordiska tillsynskonferensen
- Livsmedelsverkets webinarie om konsekvenser av radioaktiva ämnen i dricksvatten
- Livsmedelsverkets webinarie om de nya dricksvattenföreskrifterna
- SKR:s webbmöte om dricksvatten
- Livsmedelsverkets e-learning om beslutsfattarens roll
- Livsmedelsverkets webinarier om nya riskklassningsmodellen

Utbildningsinsatser i enlighet med framtagen kompetensplan kvarstår samt att det behöver säkerställas att liknande personalen arbetar enligt Kontrollprocessen och i enlighet med God kontrollsed.

3.1.2 Utrustning och utrymmen

Under året har arbetet med att utveckla effektiva metoder för administrativt arbete fortsatt. Tillgång till den utrustning och utrymmen som inventerats i behovsutredningen har förbättrats, skyddskläder och termometrar till vikarierande personal har beställts. Att ta fram rutiner för beslagtagna produkter kvarstår

3.1.3 Provtagning och analys

Arbetet med att ta fram rutiner för provtagning samt säkerställa att den omfattar erbjudandet av ett andra expertutlåtande kvarstår.

3.2 Utifrån kontrollplan

3.2.1 Rutiner

Arbetet med att ta fram rutiner för att underlätta det dagliga arbetet och säkerställa att handläggning går till på liknande sätt har påbörjats under året, framförallt för att underlätta för vikarierande personal. Arbetet kvarstår dock och bedöms behöva fortsätta under kommande år.

3.2.2 Uppföljning

Arbetet med att utveckla uppföljningen av livsmedelskontrollen med särskilt fokus på genomförande, dvs. om arbetssätt och planer följs, kvarstår.

3.2.3 Utvärdering

Arbetet med att utveckla rutinerna för att verifiera att kontrollen har effekt, det vill säga att avvikelser mot lagstiftningen identifieras samt att det säkerställs att rättelse vidtas kvarstår. Likaså kvarstår arbetet med att kartlägga de mest förekommande avvikelserna under den senaste treårsperioden för att kunna ta fram ett antal effektmål som anses särskilt viktiga för livsmedelssäkerheten.

3.2.4 Beredskap

Arbetet med att säkerställa att de beredskapsplaner som finns är ändamålsenliga och tillräckliga kvarstår.

3.3 Utifrån uppföljning och utvärdering

3.3.1 Insatser utifrån Insikt

För livsmedelskontrollen har det under året inte vidtagits några förbättringsmöjligheter utifrån resultatet, mycket på grund av de goda resultaten, se avsnitt 1.1. Ett behov av att se över informationen på kommunens hemsida har dock uppmärksammats.

3.3.2 Kontroll i tillräcklig utsträckning

Tidigare år har det funnits svårigheter på avdelningen att avsätta lika mycket resurser för livsmedelskontroll i praktiken som det faktiskt avsatts i verksamhetsplanen. Under året har därför uppföljningen utökats för att säkerställa att livsmedelskontroll utförs i planerad utsträckning samt att de operativa målen kontrollerats i tillräcklig utsträckning. Under året har tillräckliga resurser avsatts, men ändå har inte hela verksamhetsplanen genomförts, erfarenheter som tas med till kommande uppföljningar.

3.3.3 Prioritering av kontroll

Arbetet med att mer tydligt prioritera kontrollbesöken har fortsatt under året.

3.4 Verksamhetsutveckling m.m.

3.4.1 Digitalisering och arbetssätt

Arbetet med att utveckla arbetssätt, rutiner och mallar är numera en löpande arbetsuppgift som sker kontinuerligt. Under året har handläggare deltagit i referensgruppen för att utveckla nya, nationella e-tjänster för registrering och riskklassning, dessa planeras att vara i drift under 2023. De gemensamma processerna med alkoholhandläggaren behöver fortsatt utvecklas i och med personalbyte och möjligheten att använda digitala verktyg i fält har in testats som planerat. De årliga avgifterna massdebiterades i början av året.

3.4.2 Större fokus på förberedelser i kontrollprocessen

Arbetet med att säkerställa att handläggarna arbetar enligt kontrollprocessen och att mer fokus läggs i förberedelsefasen kvarstår liksom arbetet med att säkerställa att kontroll sker i enlighet med de operativa målen.

3.4.3 Efterhandsdebitering

En relativt stor arbetsinsats har varit att anpassa verksamheten inför efterhandsdebiteringen som började tillämpas vid årsskiftet till 2023.

Information har tagits fram och skickats ut till verksamheterna, rutiner för hur detta ska gå till har tagits fram liksom att det tagits fram en plan för hur de kvarvarande kontrollbesöken ska hanteras.

4 Ta med till 2023

Samhällsnämnden ska regelbundet följa upp och utvärdera sin kontroll. Resultatet av utvärderingen ska användas vid planering av kommande års kontroll och hur utvärderingen har beaktats ska redovisas i kontrollplanen.

Till kontrollplanen för år 2023-2025 samt till för verksamhetsplanen för 2023 tas därför följande uppgifter med:

- Fortsatt behöver tillräckliga resurser avsättas för livsmedelskontrollen och följas upp så att risken att för att arbetstid läggs på andra sakområden minskar, men även att uppföljningen utökas för att se att kontroll också blir utförd i planerad utsträckning. Särskilt viktigt i och med att efterhandsdebitering tillämpas och omfattningen av genomförd kontroll minskar, minskar också samhällsnämndens intäkter.
- Kontrollarbetet behöver verifieras mer regelbundet för att se om arbetssätt, planer och mål överensstämmer med lagstiftningens krav samt om arbetssätt och planer följs.
- De planerade kontrollerna som utförs behöver ske riskbaserat och de planeringsunderlag som används ska underlätta detta och vara tydliga.
- Totalt 31 stycken kontrollbesök tas med framåt och kompletterar de besök som redan var planerade att genomföras år 2023.
- Beroende på vad som kommer fram som förbättringsmöjligheter i SKR:s servicemätning Insikt, behöver åtgärder vidtas utifrån resultatet.
- Den information som finns på kommunens webbplats behöver ses över och kompletteras med information om bland annat efterhandsdebitering.
- I och med efterhandsdebiteringen av kontrollen finns ett större behov av att göra fakturor tydligare för kunden liksom att handläggarna för tid på ett enhetligt sätt så transparensen ökar och uppföljning underlättas.
- Från och med 2024 kommer en ny modell för riskklassning att börja tillämpas. I och med detta kommer exempelvis kontrollfrekvensen att sjunka för företag där det inte konstaterats avvikelser på de senaste kontrollerna. Samsyn och tydliga rutiner för hur och när avvikelser och bristande efterlevnad dokumenteras och hanteras blir därför allt viktigare och rutiner behöver tas fram.

Samhällsnämnden

§ 32

Dnr 2023-000028 1.1.3.1

Kontroll- och verksamhetsplan för livsmedelsområdet 2023

Samhällsnämndens beslut

Samhällsnämnden beslutar

att anta föreslagen kontrollplan för år 2023 - 2025,

att anta föreslagen verksamhetsplan för 2023, samt

att skicka beslutet till kommunstyrelsen för kännedom.

Bakgrund

Samhällsnämnden är behörig kontrollmyndighet för kontroll utifrån livsmedelslagstiftningen. Kraven på kontrollen finns bland annat i EU-parlamentets och Rådets förordning nr 2017/625.

Nämnden ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig kontroll utförs på de anläggningar som finns inom kommunens gränser och för vilka kommuner är kontrollansvariga för. Vidare ska det säkerställas att kontrollen är likriktning och kvalitet säkerställs.

Samhällsnämnden ska fastställa en kontrollplan som ska ge en övergripande bild av myndighetens planerade kontroll. Planen ska vara minst treårig och kan beskrivas som en sammanställning av rutiner och andra typer av dokument.

Av kontrollplanen ska det framgå:

- Mål för kontrollen, satta så att de leder till en förbättring av verksamheten.
- Vilka operativa mål som är aktuella och hur inriktning, mål och prioriteringar i den nationella kontrollplanen, NKP:n beaktas
- Hur myndigheten säkerställer att kontrollen är opartisk på alla nivåer.
- Vilka juridiska befogenheter som finns.
- Hur det säkerställs att det finns tillräckliga finansiella resurser.
- Tillgången till tillräckligt med personal samt att personalen är tillräckligt kvalificerad och erfaren, inkluderat ledning.
- Tillgång till lokaler och utrustning samt lämplig laboratoriekapacitet.
- Hur förteckningar över registrerade anläggningar hålls aktuella.

Samhällsnämnden

- Prioriteringarna vad gäller kontroll av anläggningar, anläggningstyper, varor, varuslag eller kontrollområden.
- Säkerställandet av kontrollens kvalitet och enhetlighet på alla nivåer samt hur rutiner hålls uppdaterade m.m.
- Hur olika kontrollmetoder ska användas, särskilt provtagning.
- Hur genomförd kontroll följs upp, utvärderas och beaktas.
- Vilken beredskap som finns.

Hur samhällsförvaltningen sedan avser att genomföra kontrollen år 2023, det vill säga operativt, framgår i förslaget till verksamhetsplan. Som grund för denna finns en inventering av resursbehoven, bilagt finns därför även en behovsinventering. I kontrollplanen finns en beskrivning av hur kontrollen ska följas upp samt hur nämndens verksamhet ska utvärderas, med anledning av detta har därför en uppföljning av 2022 gjorts, se bilaga.

Socialt perspektiv

Förslaget om kontroll- och verksamhetsplan bedöms inte påverka perspektivet.

Ekologiskt perspektiv

Förslaget om kontroll- och verksamhetsplan bedöms inte påverka perspektivet.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

De behöriga myndigheterna ska ha, eller ha tillgång till, tillräckligt stor för ändamålet väl kvalificerad och erfaren personal, så att offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet kan utföras på ett effektivt och verkningsfullt sätt, enligt artikel 5.1 e i förordning (EU) 2017/625.

Tillgängliga resurser som finns tillgängliga för den operativa kontrollen är något mindre än identifierat behov. Eftersom det inom livsmedelskontrollen sedan den 1 januari 2023 tillämpas efterhandsdebitering kan detta innebära att intäkterna för kontrollen blir lägre än tidigare år.

Samhällsnämnden och kommunstyrelsen i de fall samhällsnämnden är jävig, är skyldiga att fastställa en plan för myndighetens operativa livsmedelskontroll inför varje år. Planen ska också följas upp och utvärderas regelbundet, detta framgår av 3 e-f §§ Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig livsmedelskontroll.

Beslutsunderlag

Samhällsförvaltningens tjänsteskrivelse 2023-02-07
Behovsinventering 2023
Uppföljning och utvärdering av 2022
Kontrollplan 2023 - 2025

Samhällsnämnden

Verksamhetsplan 2023

Samhällsförvaltningen

Linda Fransson, 0611-34 81 92
linda.fransson@harnosand.se

Samhällnämnden

Kontrollplan för den kommunala livsmedelskontrollen

Förslag till beslut

Samhällsförvaltningen föreslår samhällsnämnden besluta

att anta föreslagen kontrollplan för år 2023-2025

att anta föreslagen verksamhetsplan för 2023

att skicka beslutet till kommunstyrelsen för kännedom

Beskrivning av ärendet

Samhällsnämnden är behörig kontrollmyndighet för kontroll utifrån livsmedelslagstiftningen. Kraven på kontrollen finns bland annat i EU-parlamentets och Rådets förordning nr 2017/625.

Nämnden ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig kontroll utförs på de anläggningar som finns inom kommunens gränser och för vilka kommuner är kontrollansvariga för. Vidare ska det säkerställas att kontrollen är likriktning och kvalitet säkerställs.

Samhällsnämnden ska fastställa en kontrollplan som ska ge en övergripande bild av myndighetens planerade kontroll. Planen ska vara minst treårig och kan beskrivas som en sammanställning av rutiner och andra typer av dokument.

Av kontrollplanen ska det framgå:

- Mål för kontrollen, satta så att de leder till en förbättring av verksamheten.
- Vilka operativa mål som är aktuella och hur inriktning, mål och prioriteringar i den nationella kontrollplanen, NKP:n beaktas
- Hur myndigheten säkerställer att kontrollen är opartisk på alla nivåer.
- Vilka juridiska befogenheter som finns.
- Hur det säkerställs att det finns tillräckliga finansiella resurser.
- Tillgången till tillräckligt med personal samt att personalen är tillräckligt kvalificerad och erfaren, inkluderat ledning.
- Tillgång till lokaler och utrustning samt lämplig laboratoriekapacitet.
- Hur förteckningar över registrerade anläggningar hålls aktuella.
- Prioriteringarna vad gäller kontroll av anläggningar, anläggningstyper, varor, varuslag eller kontrollområden.

- Säkerställandet av kontrollens kvalitet och enhetlighet på alla nivåer samt hur rutiner hålls uppdaterade m.m.
- Hur olika kontrollmetoder ska användas, särskilt provtagning.
- Hur genomförd kontroll följs upp, utvärderas och beaktas.
- Vilken beredskap som finns.

Hur samhällsförvaltningen sedan avser att genomföra kontrollen år 2023, det vill säga operativt, framgår i förslaget till verksamhetsplan. Som grund för denna finns en inventering av resursbehoven, bilagt finns därför även en behovsinventering. I kontrollplanen finns en beskrivning av hur kontrollen ska följas upp samt hur nämndens verksamhet ska utvärderas, med anledning av detta har därför en uppföljning av 2022 gjorts, se bilaga.

Socialt perspektiv

Förslaget om kontroll- och verksamhetsplan bedöms inte påverka perspektivet.

Ekologiskt perspektiv

Förslaget om kontroll- och verksamhetsplan bedöms inte påverka perspektivet.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

De behöriga myndigheterna ska ha, eller ha tillgång till, tillräckligt stor för ändamålet väl kvalificerad och erfaren personal, så att offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet kan utföras på ett effektivt och verkningsfullt sätt, enligt artikel 5.1 e i förordning (EU) 2017/625.

Tillgängliga resurser som finns tillgängliga för den operativa kontrollen är något mindre än identifierat behov. Eftersom det inom livsmedelskontrollen sedan den 1 januari 2023 tillämpas efterhandsdebitering kan detta innebära att intäkterna för kontrollen blir lägre än tidigare år.

Samhällsnämnden och kommunstyrelsen i de fall samhällsnämnden är jävig, är skyldiga att fastställa en plan för myndighetens operativa livsmedelskontroll inför varje år. Planen ska också följas upp och utvärderas regelbundet, detta framgår av 3 e-f §§ Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:21) om offentlig livsmedelskontroll.

I detta ärende har miljöchef Helene Lager deltagit.

Thomas Jenssen
Förvaltningschef

Linda Fransson
Miljöhandläggare

Bilagor

Bilaga 1	Behovsinventering 2023
Bilaga 2	Uppföljning och utvärdering av 2022
Bilaga 3	Kontrollplan 2023-2025
Bilaga 4	Verksamhetsplan 2023

Härnösands
kommun

Socialnämnd

Verksamhetsberättelse 2022

2022-12-31

Verksamhetsberättelse 2022

Innehållsförteckning

Verksamhetsberättelse 2022	1
1 Uppdrag och verksamhet	2
1.1 Utgångspunkter	2
2 Viktiga händelser	3
3 Måluppfyllelse	10
3.1 Strategiska åtgärder	10
4 Ekonomisk uppföljning	12
4.1 Utfall	12
4.1.1 Utfall per verksamhetsområde	14
4.2 Investeringar	22
5 Internkontroll	23

1 Uppdrag och verksamhet

Socialnämndens övergripande uppgift är att nämnden inom sitt område ska se till att verksamheten bedrivs enligt det mål och riktlinjer som fullmäktige beslutat samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Verksamheterna inom socialnämndens område är i huvudsak lagstyrda. Det finns insatser som inte styrs av lag men har en god inverkan både kvalitativt och ekonomiskt på lagstyrd verksamhet.

Med socialtjänst avses i första hand den verksamhet som regleras genom socialtjänstlagen (SoL), lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), samt personlig assistans som utförs med assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Socialtjänst avser även handläggning av ärenden som rör adoptioner, faderskap, vårdnad, boende och umgänge enligt föräldrabalken.

Med kommunal hälso-och sjukvård menas sjukvård som genom kommunens åtagande ges i vårdtagarens bostad eller på boende där vårdtagaren vistas. Kommunerna ansvarar enligt hälso- och sjukvårdslagen för hälso- och sjukvård (förutom läkarinsatser) i särskilt boende och dagverksamheter samt även för hemsjukvård i ordinärt boende.

Socialförvaltningen har fem verksamhetsområden, individ och familjeomsorg, hemtjänst, särskilt boende, hälso- och sjukvård samt funktionsstöd. I förvaltningen finns även en medicinskt ansvarig sjuksköterska med ansvar för kvalitet inom hälso- och sjukvårdsområdet. Utöver dessa områden finns myndighetsutövning, olika stöd- och utvecklingsfunktioner samt administration och nämndsekretariat.

1.1 Utgångspunkter

Verksamhetsplanen är en beskrivning av de aktiviteter som planeras att genomföras det kommande året och konkretiserar hur kommunens mål ska uppnås. Budgeten fastslår de ekonomiska ramarna för det kommande året och ligger även till grund för verksamhetsplanen då det ska finnas täckning inom budget för aktiviteterna som planeras att genomföras.

Verksamhetsplanen ska följas upp i fyramånadersrapport (ekonomisk uppföljning samt prognos), i delårsrapport, samt i verksamhetsberättelse.

2 Viktiga händelser

För Socialnämnden innebar pandemin märkbara behov av extra resurser och kostnader. Kostnader som inte kommer att ersättas av staten, och som inte har beaktats när nämndens budgetram fastställdes. Förvaltningen har fortsatt arbeta efter inriktning enligt försiktighetsprincipen att vid misstanke om smitta agerar förvaltningen som om det är bekräftad smitta.

Det oroliga världsläget har medfört att priser på olika varor och tjänster har ökat som tex matpriser och drivmedelspriser. Detta i kombination med ökad inflation och svårigheter att få tekniska lösningar på plats (problem med bl.a. halvledare) har varit utmanande för förvaltningen. Det har inneburit att förvaltningen stundom haft det svårt att få välfärdsteknik på plats. Pandemin har medfört stor efterfrågan på vissa produkter som utifrån det blivit väldigt mycket dyrare. Pandemin och inflationen har påverkat utsatta grupper i samhället vilket krävt och kräver mer resurser inom Individ- och familjeomsorgen (riksnormen kommer att höjas 2023). Den nationella viljeinriktningen är att arbeta mer förebyggande och preventivt för att undvika psykiskt lidande.

Nämnden införde 2022 heltid som norm inom samtliga verksamheter. Ett begränsat antal medarbetare valde att arbeta deltid.

Arbetet med God och Nära vård reformen har fortsatt under 2022. Arbetet beräknas pågå under ett antal år framåt. Hela vårdkedjan måste ses över och ställas om, inte minst för att kunna hantera de demografiska utmaningarna som finns. Organisationsförändringar är dock inte huvudfokus för Nära vård utan det handlar om samverkan och sammanhållen vård och omsorg utifrån befintliga organisationer. Nära vård ska utgå från patientens behov och vård och omsorg ska anpassas till patientens/medborgarens behov. En av de största utmaningarna i strävan efter en God och Nära vård handlar om förändring av kultur.

Under 2022 ansökte Härnösands kommun om Statsbidrag till vissa kommuner och regioner för ekonomi i balans. Socialförvaltningen ansökte om totalt drygt 38 mnkr i bidrag för åtgärder som under åren 2022-2024 beräknades ge en besparing om totalt drygt 65 mnkr. Kammarkollegiet beviljade bidrag till tre av åtgärderna, till en total summa om ca 18 mnkr. Beslutet från Kammarkollegiet fattades dock inte förrän i slutet av oktober månad, varför man inte kunnat följa planen gällande åtgärderna och besparing under 2022.

Den under 2021 inledda breddutbildningen i BPSD-metodiken av personal inom vård och omsorg kommer att fortsätta under 2023. Detta ska fortsatt ske först inom hemtjänstens verksamheter för att sedan fortsätta i andra verksamheter.

Särskilt Boende

Planeringen för en nybyggnation av ett nytt Särskilt boende har påbörjats under året och ett lokalbehov har utifrån det tagits fram tillsammans med Lokalförsörjningsgruppen.

I mars öppnade 17 särskilda boendeplatser för dementa i lokaler på Artellerigatan (f.d. Ugglan). Dessa platser ska sedan flyttas in i nybyggnationen tillsammans med bland andra Korttidsenheten när det är färdigbyggt.

2022 har i stor mån varit en återhämtningsperiod, efter covid-19 pandemin. Både utbildningar och utvecklingsfrågor har under hela pandemin fått stå tillbaka. Covid-19 har även under 2022 påverkat verksamheten i hög grad och därmed har fokus för arbetet under året legat på trygghet för brukarna samt arbetsmiljön.

Inför 2022 var målet avseende brukarnöjdhet att kunna bibehålla och försöka förbättra resultaten från 2020 som var 83%, gällande hur nöjd man var sammantaget med sitt särskilda boende. Resultatet blev i Socialstyrelsens stora brukarundersökning för Härnösands Särskilda boenden en totalt brukarnöjdhet på 80%. En viss sänkning mot 2020 men i jämförelse med övriga kommuner i länet samt i riket står sig resultatet ändå bra. Ett arbete har påbörjats under hösten med fokus på de frågor som gett ett mindre bra resultat. Ett fokusområde är motverka ensamhet och öka trivsel. Där har en arbetsgrupp bildats och två medarbetare har arbetat exklusivt med detta som förbättringsområde under hösten (stadsbidragsfinansierat) för syftet.

Insatser för att skapa större trygghet i användandet av Verksamhetssystemet Lifecare har gjorts under året och kommer att behöva göras även 2023. Det tar tid innan ett nytt Verksamhetssystem och arbete med det är helt i land i en verksamhet.

Verksamheten har påbörjat ett arbete med att se över och planera för ett test av aktivitetsplanering som stöds via Lifecare.

Ett flertal medarbetare har via Äldreomsorgslyftet 2022 blivit färdigutbildade undersköterskor. Ett flertal nya har under året gått in i Äldreomsorgslyftet för att även de utbilda sig till undersköterskor.

I slutet av året, i december togs beslut av Socialnämnden att en avveckling av Solbackens särskilda boende ska ske 2023.

Beslut togs även att Pärlan (lokaliserad på Högsjögården), avdelning på sex platser åter ska gå över i drift inom verksamhetsområde Särskilt boende. Platserna blir äldreplatser och kommer åter att vara en del av Högsjögårdens särskilda boende.

Hemtjänst

Ett arbete med att analysera hemtjänstens ekonomi har pågått under hela 2022. Ett material finns nu framtaget där det går att följa hur arbetstimmar i hemtjänsten är använda, fördelade på utförd tid hos brukare, transporttid mellan brukare, samt övrig tid där pauser, rapporter, samt tankning mm ingår. Detta har inneburit en bättre arbetsmiljö vilket har uppskattats av många. Utifrån materialet har man kunnat konstatera att hemtjänsten har haft en för liten budget.

Under större delen av 2022 användes utförd tid vilket har genererat mycket jobb för både chefer och gruppleddare. Under februari planeras att införa ersättning utifrån beviljad tid vilket kommer att minska det administrativa arbetet. Utförd tid ska användas i kvalitetssyfte.

Siffror på hur behovet av personal ser ut i hemtjänsten är framtaget. Arbetet med att rekrytera till hela behovet pågår och kommer att pågå under delar av 2023. Hemtjänsten har varit underbemannad vilket har genererat en hel del kvalificerad oövertid och vid några tillfällen när resurserna inte har räckt till har insatser behövt skjutas på.

Arbetet med att åstadkomma ett närmare ledarskap har påbörjats under året. Enhetschefer, som tidigare har suttit inne i nämndhuset, sitter i dag tillsammans med sin personalgrupp eller närmare sin personalgrupp.

Det planerade samarbetet med Klippans kommun som handlade om ruttoptimering har pausats. Istället har ett arbete kring hur organisationen kring chefer och gruppleddare ska se ut påbörjats. Arbetet handlar om arbetsfördelning och att gruppleddarna ska få möjlighet att planera på det mest optimala sättet. Det kommer att innebära nya arbetssätt både för chefer och för gruppleddare i och med en annorlunda arbetsfördelning.

Utbildningar i BPSD kommer att fortsätta även under 2023. Team utbildas bestående av chef, BPSD administratörer, sjuksköterskor, rehab och biståndshandläggare. Detta kommer förhoppningsvis ge större kunskaper om demenssjukdom, metodik vid beteendestörningar etc.

Avsikten är att digitaliseringen ska fortsätta, nästa steg är än mer trygghetskamera (natt tillsyn), och GPS - larm. För ökat autonomi och oberoende hos brukarna.

Antalet personal som besöker en brukare har sedan 2020 ökat från 9 till 19 personal. I och med heltidsinförande och en ökad grundbemanning arbetar vi för att få stabila arbetsgrupper med bättre arbetsmiljö och ökad kvalitet för våra brukare.

Funktionsstöd: LSS och Socialpsykiatri

Brukarbehovet har ökat de senaste åren vilket bidragit till ökad personalbemanning. Verksamhetsområdet har sett ett förändrat behov hos brukare med stigande ålder samt att antalet brukare har ökat under året. Detta har bidragit till ökade personalresurser både inom dagligverksamhet och boende. Flera enheter har fått övergått till vaken natt i stället för sovande jour.

Socialnämnden beslutade 2021 bygga ett nytt socialpsykiatriskt boende (Kornsvedjan). Byggnationen av boendet startade under 2022 och beräknas stå färdigt september 2023.

Arbete med hemtagning av externplacerade brukare har fortsatt under 2022. Detta genererar positiva effekter för kommunmedborgaren som erbjuds boende i hemkommun samt att kostnaderna för externa placeringar kan reduceras.

Individstöd är en insats för personer med psykiska funktionsnedsättningar som bor i ordinärt boende. Antalet brukare som beviljats insatsen har ökat under 2022. Insatsen behöver fortsätta att utvecklas kommande år utifrån att allt fler personer ansöker om insatsen.

Ett boende inom socialpsykiatrin har under 2022 medverkat i ett projekt tillsammans med Umeå Universitet i att introducera och implementera arbetsmetoden Everyday Life Rehabilitering (ELR). Metoden ska bidra till nystart för brukare men även vara vägen tillbaka till en meningsfull och berikande tillvaro med fokus på det friska.

LSS boende och daglig verksamhet:

Lokaler och bostäder har och behöver fortsätta anpassas för att öka tillgängligheten och att främja högre kvalitet i verksamheterna. Lokalförändringar har planerats och genomförts inom daglig verksamhet för att få ändamålsenliga lokaler utifrån förändrat brukarbehov och samlokalisering av liknade verksamheter.

Elevhemmet har under de senaste åren inte kunna fylla de fyra platser som finns tillgängliga. En avveckling påbörjades under 2022 med hänsyn till att nuvarande ungdom behöver ha boendefrågan löst fram till denne är klar med skolgången sommaren 2023.

Avvecklandet av Pumpbacksgatans två LSS-boenden har skett under 2022. Avveckling har skett på grund av att brandskyddet inte uppfyller myndighetens krav på utrymningsvägar. Under 2022 har ombyggnationen för två nya LSS boende påbörjats i Gånsvik. Inflyttningsklart februari och maj 2023.

Planering och översyn av korttidsboendets lokaler har påbörjats för att kunna bedriva verksamheten ändamålsenligt. Nya lokaler eller ombyggnation behöver ske för en tydlig lokalavgränsning mellan barn, ungdomar och vuxna.

Beslut togs att boendet Pärlan som är lokaliserad på Högsjögården ska övergå till verksamhetsområde Särskilt boende under mars-23 och kommer att vara en del av Högsjögårdens särskilda boende.

Resultatet av brukarundersökningen som genomfördes under 2021 för LSS boende, servicebostad och gruppboende samt SoL särskilt boende har analyserats. Resultatarbetet av den undersökningen har pågått under 2022 med. Resultat är också presenterat för intresseföreningar och Socialnämnd under 2022.

Socialnämnden gav förvaltningen i uppdrag att söka riktat statsbidrag för brukare med habiliteringsersättning. Vilket även skett under tidigare år. Statsbidraget finns i syfte att införa habiliteringsersättning alternativt höja en låg nivå av habiliteringsersättning. Förvaltningen eftersökte det riktade statsbidraget och i december 2022 betalades en samlad summa ut till 140 stycken brukare med beslut inom daglig verksamhet LSS.

Hälso- och sjukvård

Arbetet kring "Nära vård" har pågått under året. Ett exempel är projektet "Teamarbete vid hemgång från sjukhus" som bedrivs i kommunen där syftet är att stärka ett teambaserat arbetssätt. Hälso- och sjukvården deltar i projektet tillsammans med andra verksamheter inom socialförvaltningen och har en viktig roll i det arbetet. Undersköterskorna i hälso- och sjukvården ska vara en länk mellan hemtjänsten och hälso- och sjukvården i samband med hemgång från sjukhus då det finns behov av att säkerställa rätt kompetens för aktuella insatser.

Under 2022 har verksamheten tillsammans med medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) arbetat vidare med handlingsplan för ökad patientsäkerhet. Handlingsplanen är en grund i patientsäkerhetsarbetet. Under året har fokus varit på fyra områden; Individuell bedömning och kompetens, Kontinuitet och dokumentation, Läkemedel och Vård i livets slutskede. Dessa områden ingår i den pågående nationella tillsynen av hälso- och sjukvården på särskilda boenden som IVO genomför. Arbetsgrupper bestående av chefer inom socialförvaltningen, legitimerad personal och medicinsk ansvarig sjuksköterska har skapats för varje område och vår handlingsplan för ökad patientsäkerhet har varit en självklar och värdefull del i detta arbete.

Utifrån satsningen på utökad grundbemanning av sjuksköterskor så finns det från och med i höst en resursgrupp bestående av sex sjuksköterskor, vars primära uppgift är att ersätta ordinarie sjuksköterskor vid korttidsfrånvaro samt kunna vara extra resurser i verksamheten utifrån de behov som uppstår. Arbetssättet kommer att följas upp och utvärderas löpande.

Under 2022 har behovet av att anlita konsultsjuksköterskor minskat avsevärd jämfört med tidigare år. Konsultsjuksköterska har endast behövt anlitas under några veckor på sommaren, vilket är en kraftig minskning från föregående år. Orsaken till den positiva utvecklingen är satsningen på ökad grundbemanning av sjuksköterskor samt en väl genomförd semesterplanering utförd av enhetscheferna.

Ett återkommande samverkansforum (lokal samverkansgrupp) för primärvård som bedrivs inom kommunen, regionen och privat utförare (Premicare) har återupptagits under året. Verksamhetschefer och kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska deltar i dessa. En av frågorna som har behandlats där är att teckna lokala överenskommelser gällande läkarmedverkan i hemsjukvården.

Under hösten genomfördes planeringen gällande att inventera antalet inskrivna personer i hemsjukvården. Syftet är att säkerställa att rätt personer är inskrivna utifrån behov och gällande

hemsjukvårdsavtal samt att stärka kunskapen hos legitimerad personal gällande in- och utskrivningsprocessen i hemsjukvården.

All personal inom hälso- och sjukvården som arbetar vårdnära har fått utbildning i hjärt- och lungräddning (HLR). Hälso- och sjukvården har egna instruktörer som utbildar i detta. Det har även gjorts en planering för att återkommande utbilda i HLR varje år.

Alla sjuksköterskor har fått utbildning i klinisk bedömning och i beslutstödet Visam. Det har också utbildats egna instruktörer för dessa områden vilket ger goda förutsättningar för att ha återkommande utbildningsinsatser (årligen och vid behov).

Under våren och hösten har vaccinationer mot covid-19 genomförts på särskilda boenden och i hemsjukvården i samarbete med Regionen.

Verksamheten har under året också arbetat med att all personal i verksamheten ska ha de resurser som krävs för att verksamheten ska kunna fungera optimalt. Exempelvis har fler bilar införskaffats utifrån det behov som finns. Detta medför att verksamheten nu kan bedrivas mer effektivt och patientsäkert.

En jämnare fördelning av personalansvar mellan enhetscheferna har genomförts under året.

Utveckling- och kunskapsstyrningsenheten

Under 2022 har implementeringen av det nya verksamhetssystemet fortgått. Utveckling- och kunskapsstyrningsenheten har under året startat upp kvalitetsråd med verksamhetscheferna IFO, SÄBO, hemtjänst, HSL, funktionsstöd samt internt stöd. Fokus är på kvalitetsfrågor och analyser, brukarundersökningar, internkontroller, kvalitetsnyckeltal etc. I kvalitetsråden träffas respektive verksamhetschef, verksamhetsstrateg, medicinsk sjuksköterska, verksamhetsstrateg med IT inriktning samt samordnare för god och nära vård.

I kvalitetsråden tas utvecklingsbehov och annat upp som till exempel, jämförelse med andra kommuner. Till kvalitetsråden kopplas analysverkstäder, det är verksamhetschefernas ledningsgrupper som träffar verksamhetsutvecklare och systemförvaltare. På analysverkstäderna är fokus främsta på internkontroll, ledningsprocesser samt utvecklingsfrågor.

Under 2022 har samverkan med centrala IT och biblioteket skett runt uppbyggnad av ett digitalt center på biblioteket. Där ska information om välfärdsteknik och annan teknik i vardagen ges.

Individ och familjeomsorgen

Budgetramen för försörjningsstöd minskade kraftigt inför 2022, minskningen på 7 mnkr ingick i den ramtilldelning som kommunfullmäktige beslutade om i juni 2021. Arbetslivsnämnden tillfördes motsvarande belopp för att kunna erbjuda sysselsättning till fler av de som nu är beroende av försörjningsstöd. Det fleråriga framgångsrika arbetet med att minska behovet av försörjningsstöd innebar att nämnden inför 2022 omvandlade en tjänst inom försörjningsstöd, till att ha inriktning mot förebyggande arbete inom bl.a. missbruksområdet. Personer med missbruk som har boende som insats har erbjudits tillsyn och motiverande samtal i sina boenden.

Genom SKAPA projektet har enheten under 2022 arbetat med genomförande av ny metod för samordnade insatser för personer som beviljas ekonomiskt bistånd under lång tid.

I samverkan med Regionen och länets kommuner har det tagits fram en Beroendeplan under 2022 med anledning av samsjuklighetsutredningen och samverkan har skett inför införandet av SPOT - Specialist psykiaritteam.

Inom ramen för det länsgemensamma TSI – projektet, Tidiga samordnade insatser, startade socialnämnden och skolnämnden gemensamt upp HLT – projektet, Hälsa Lärande o Trygghet, med målsättning att utforma en stabil samverkansmodell mellan skolan, socialförvaltning och hälso- och sjukvården för det förebyggande, främjande och åtgärdande arbetet för barn och unga i riskzonen för psykisk ohälsa. HLT – projektet startade under 2021 och fortsatt under 2022. Två HLT– pilotteam startades upp 2022 för att praktisera samverkansformen. Skolnämnden, socialnämnden och regionen beslutade under 2022 att HLT arbetet ska permanentas från och med 2023.

Familjecentralen 2.0 innebar en förstärkning av familjecentralen genom att en samordnare tillsattes med uppdrag att tillsammans med verksamheterna inom Familjecentralen utveckla och skapa förebyggande verksamhet för att möta upp familjers behov av stöd. Utvecklingsområden identifierades och det planerades bland annat för en utökning av gruppverksamheter men på grund av pandemin startades det inte upp förrän hösten 2021 och fortsatt under 2022. Förutom Kompassen, som är en barn- och föräldraverksamhet för barn upp till 6 år, erbjuds idag föräldragrupp för föräldrar till barn mellan 0–6 år. Verksamheten utgår från ett samspelsprogram som heter ICDP- vägledande samspel.

Fältarbetare arbetar förebyggande och uppsökande med ungdomar och deras föräldrar. Under 2022 har fältverksamhetens målgrupp ändrats från att gälla årskurs 7 till och med gymnasiet till att gälla årskurs 6 till och med gymnasiet. Målsättningen med detta är att tidigare upptäcka behov hos ungdomar och föräldrar samt erbjuda stöd och insatser i tidigare skede.

GFO, gemensamma familjehemsorganisationen, har tillsammans med kommunerna som ingår i verksamheten utvecklat arbetet och samverkan samt att flertalet rutiner och riktlinjer har reviderats 2022. Under 2023 ska fokus vara på att förvalta och praktisera verksamhetens rutiner och riktlinjer. Timrå kommun ha anslutit till GFO under 2022 och idag är det 6 av länets 7 kommuner som ingår i verksamheten.

Inom Biståndsenheten anställdes en konsult 2021 för att se över verksamheten och en rad utvecklingsområden identifierades. Hösten 2022 organiserades biståndsenheten under Individ- och familjeomsorgen (IFO) och arbetet med att skapa en starkare "vi-känsla" inom organisationen påbörjades. Arbetet med de identifierade utvecklingsområdena har genomförts under 2022. Arbetet har bland annat inneburit utveckling av rutiner och riktlinjer för rättssäker handläggning, samverkansarbete med funktionsstöd, hemtjänst och särskilt boende för att utveckla samsyn och samarbete. Även samverkan med andra aktörer har skett. Fokus har också varit på kompetensutveckling, både på grupp- och individnivå vilket kommer fortsätta under 2023.

Under 2022 påbörjades ett arbete med implementering av metoden Everyday Life Rehabilitation (ELR). Syftet med metoden är att öka känslan av meningsfullhet vid aktiviteter i vardagen och ökat inflytande hos personer som bor på boenden inom socialpsykiatri eller boende med NPF inriktning.

Resursenheten startade upp arbetet med IHF - intensiv hemma baserad familjebehandling under hösten 2021 och arbetet med implementering av metoden har pågått under 2022. Flera uppdrag har genomförts på uppdrag av barn- och familjeenheten.

Under 2022 har Bogården fokuserat på marknadsföring av Bogården som resurs. Det har givit resultat och kommunerna i länet har efterfrågat Bogårdens tjänster allt mer.

Internt Stöd

En översyn av den administrativa enheten, inklusive bemanningsenheten, genomfördes kring årsskiftet 2021/2022 och resulterade i en omorganisation. Istället för en administrativ enhet skapades ett verksamhetsområde för Internt Stöd med syftet att samordna förvaltningsövergripande stödfunktioner. Under året har verksamhetsområdet i huvudsak utgjorts av 5 team som arbetat inom olika områden: administration, bemanning, sekreterare, service och teknik. Med grund i statsbidrag till vissa kommuner och regioner för ekonomi i balans beslutades under hösten att slå samman bemanningsteamet med gruppledarna inom hemtjänsten för att skapa en enhet för central bemanning och planering. Enheten startas upp efter årsskiftet 2022/2023 och kommer på sikt att dagplanera och bemanna korttidsfrånvaro till verksamhetsområdena hemtjänst, funktionsstöd och särskilt boende.

Det administrativa teamet och sekreterarteamet har genomfört ett omfattande arkivarbete under hela 2022. I det arbetet har det även ingått ett omfattande arbete med utskrifter ur det tidigare verksamhetssystemet Treserva.

Utmaningar för Socialnämnden och Socialförvaltningen som påverkat måluppfyllelse:

Ökat brukarbehov.

Utmaningar med personalresurser.

Bristande personalresurser leder till att möjligheterna till utveckling, utbildning och samverkan påverkas.

Den demografiska utvecklingen med framförallt ökad andel över 80 år.

Ekonomiska förutsättningar.

Omvärldsläget, Coronapandemin.

Inflation och ökade samhällskostnader påverkar behovet av ekonomiskt bistånd.

3 Måluppfyllelse

Nämnds mål:

Andelen överklagade biståndsbeslut som går Socialnämnden emot ska inte överstiga 5%, efter prövning i domstol.

Målet kopplas till kommunens övergripande mål: Jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet.

Under året har 43 stycken biståndsbeslut varit föremål för prövning i domstol. 14 % av dessa har efter prövning gått Socialnämnden emot.

Mått	Mål 2022	Senaste utfall	Resultat 2021	Resultat 2020	Resultat 2019	Resultat 2018
Mål 5, Jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet						
Andelen brukare som är nöjda med sitt särskilda boende	85.0%	80.0%		83.0%	78.0%	88.0%
Andelen brukare som är nöjda med sin hemtjänst	91.0%	79.0%		84.0%	87.0%	90.0%
Andelen vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd	0.7%	0.9%	0.9%	1.0%	1.0%	1.2%

3.1 Strategiska åtgärder

Särskilt boende

Allt sedan Corona pandemin kom har det varit begränsade möjligheter till aktiviteter. Gruppaktiviteter och mer enskilda aktiviteter har genomförts. Brukare önskar dock än mer aktiviteter och mer gemensamma aktiviteter. Verksamhetsområdet SÅBO kommer att satsa på mer aktiviteter. Då det framgår av brukarundersökningen att många av brukarna uppger ensamhet och ångest. I detta ska arbetet med genomförandeplaner intensifieras för ökad delaktighet, I brukarundersökningen framkommer stor nöjdhet med bemötande.

Verksamheten arbetar med PPP (personcentrerad, professionell planering) för att ge aktiviteter som är anpassad till individen. Arbetet med sociala medier för att visa vardagen på ett särskilt boende fortsätter. Äldreomsorgslyftet ska bidra till fler utbildade medarbetare. Heltidinförandet ger ökade möjligheter till höjd personalkontinuitet. Heltidsinförandet är nu infört på alla särskilda boenden.

El cyklar har köpts in sedan tidigare (turer med brukare uppskattas), så nu har man köpt in fler el cyklar. Arbetet med den nationella värdegrunden och det salutogena synsättet har påbörjats och ska fortskrida. Planering av aktiviteter och sysslor på särskilt boende planeras.

Under hösten har Särskilt boende gjort en satsning på att se över och förbättra aktivitetsarbetet. Utifrån medel från stadsbidrag anställdes två medarbetare från våra boenden som under oktober till december arbetat med omvärldsbevakning av hur aktivitetsarbete bedrivs i andra kommuner. En arbetsgrupp bestående av Verksamhetschef samt tre enhetschefer samt de två medarbetare som anställdes, för att driva arbetet framåt. De medarbetare som anställdes för detta uppdrag har även besökt alla Kommunens Säbo för att se hur alla arbetar idag, intervjuer har skett även med brukare om vad de ser och önskar. Studiebesök har skett i flera andra kommuner kring aktivitetsarbete. Inköp har skett successivt under hösten också för medel från Stadsbidrag, för att förbättra möjligheterna till ännu bättre och fler aktiviteter. Ett resultat av arbetet är att det nu finns ett material som framåt från 2023 ska innebära ett förändrat arbetssätt kring aktiviteter inom Kommunens Särskilda boenden

Ett arbetssätt som går under namnet - En meningsfull vardag

Långvarigt ekonomiskt bistånd

Socialförvaltningen fortsätter sitt strukturerade arbete i samverkan med Arbetslivsförvaltningen och Arbetsförmedlingen. Vilket medför att få invånare i förhållande till andra jämförbara kommuner har behov av långvarigt ekonomiskt bistånd (mer än 10 månader).

Hemtjänst

BPSD utbildningen fortsätter (metod för hantering av beteendeförändringar hos demenssjuka) och ger mer kunskap om demenssjukdom och nöjdare brukare. Två hemtjänstenheter har utbildats under 2022.

Teambaserat arbetssätt har startat som Nära vårds projekt. I två hemtjänstgrupper och det arbetet ska fortsätta i hemtjänsten. Teamet innebär nära samverkan mellan hemtjänst, hemsjukvård samt biståndsenhet samt regionens vårdcentraler. Detta arbete förväntas öka kvalitén och ge nöjdare och tryggare brukare.

Hemtjänsten jobbar vidare med värdegrundsarbetet. Implementering av nationella värdegrunden i Socialtjänstlagen och dess innebörd.

Heltidsinförandet ger något bättre förutsättningar till personalkontinuitet.

Hemtjänsten har under hösten 2022 anordnat gemensamhetsträffar för brukare med olika aktiviteter för att minska socialisolerings och bidra till aktivitet. Detta har uppskattats mycket.

Strategisk åtgärd	Status	Färdiggrad
Ökad kontinuitet		
Upprätthålla och utveckla nöjdheten hos brukarna vid kommunens Särskilda boenden		
Minska andelen av befolkningen som är beroende av långvarigt ekonomiskt bistånd		

4 Ekonomisk uppföljning

4.1 Utfall

Nämndens utfall (mnr)	Årsutfall	Årsutfall	Årsbudget	Avvikelse	Årsprognos
	2021	2022	2022	utfall/budget 2022	augusti 2022
Intäkter	751,5	774,7	755,5	19,2	766,3
tilldelade skattemedel	624,4	644,6	644,6	0,0	644,6
övriga intäkter	127,1	130,1	110,9	19,2	121,7
Kostnader	-796,3	-805,5	-755,5	-50,0	-793,7
köp av huvudverksamhet	-93,4	-96,0	-83,2	-12,8	-91,0
personal	-519,6	-533,8	-515,6	-18,1	-532,7
lokalhyra	-59,8	-61,7	-61,5	-0,1	-61,9
avskrivningar	-1,0	-1,4	-1,0	-0,4	-1,4
ekonomiskt bistånd	-18,6	-17,5	-15,5	-2,0	-16,8
övriga kostnader	-103,3	-95,3	-78,7	-16,6	-90,1
Resultat	-44,8	-30,8	0,0	-30,8	-27,4

Socialnämnden redovisar ett underskott på **-30,8** mnr för 2022, vilket motsvarar 4,1 procent av nämndens budget. Intäkterna överstiger budget med 19,2 mnr och kostnaderna överskrider budgeten med -50,0 mnr. Bland intäkterna avviker erhållna bidrag, som främst består av sjuklönekompensation från Försäkringskassan (till följd av Covid-19), och statsbidrag från Socialstyrelsen. När det gäller kostnaderna så är det främst personalkostnader, övriga kostnader och köp av huvudverksamhet som avviker från budget.

Årets resultat avviker positivt mot föregående år med 14,0 mnr. Anledningen till de stora kostnaderna 2021 var att Socialnämnden hade högre kostnader kopplade till åtgärder för att minska risken för spridning av Covid-19. Exempel på åtgärder var utökad grundbemanning, Covid-19 team och visstidsanställda extra chefer. Det var även höga kostnader för inhyrda sjuksköterskor förra året.

Intäkterna avviker positivt mot budget med motsvarande 19,2 mnr. Det är bland annat sjuklönekompensation från Försäkringskassan på 4,8 mnr med anledning av pandemin. Nämnden har under året sökt och erhållit mer statsbidrag för att utveckla verksamheten utöver vad som budgeterats. En del av detta är äldreomsorgslyftet som motsvarar 4,1 mnr och återhämtningsbonus 2,7 mnr. Andra statsbidrag som har kommit in som intäkt har en motsvarande kostnadsökning inom socialnämnden. Till exempel statsbidraget från socialstyrelsen för att motverka ensamhet bland äldre på 1,5 mnr och nära vård 1,2 mnr, där intäkten och kostnaden tar ut varandra.

Personalkostnaderna avviker från budget med -18,1 mnr. En anledning till att personalkostnaderna är högre än budget är äldreomsorgslyftet, som är till för att höja kompetensen inom äldreomsorgen. Äldreomsorgslyftet motsvarar -4,1 mnr, men dessa kostnader täcks av statliga bidrag. Totalt avviker personalkostnaderna jämfört med föregående årsutfall med -14,2 mnr. Hemtjänstens personalkostnader har minskat med 5,8 mnr medans de andra områdena har ökade personalkostnader jämfört med föregående år. Personalkostnaderna inom Särskilt boende har ökat med 5,5 mnr, Funktionsstöd med 5,7 mnr och Hälso- & sjukvården har ökade personalkostnader jämfört med föregående år på 3,8 mnr. Utfallen mellan åren är svåra att jämföra när verksamheter har förändrats, till exempel har ett nytt boende inom särskilt boende tillkommit. Införandet av heltider inom alla områden har inneburit högre personalkostnader, det är mycket svårt att få fram hur hög denna kostnad har varit. Socialnämnden har fått 2,5 mnr från kommunstyrelsen för att täcka de ökade kostnaderna som har tillkommit genom införandet av heltider. Detta belopp är sannolikt för lågt, men

det har varit svårt att få fram kostnaderna. Inför nästa år behöver några nyckeltal tas fram, som enkelt kan följas under året så att extrakostnaderna framträder tydligt.

Övriga kostnader har varit -16,6 mnkr högre än budgeterat. Den negativa avvikelsen beror bland annat på höga kostnader för förbrukningsmaterial, transportmedelskostnader (leasingavgift, drivmedel, reparationer etc.), samt kostanden för införandet av nytt låssystem inom Särskilt boende.

Avvikelsen när det gäller *köp av huvudverksamhet* på -12,8 mnkr, beror främst på högre kostnader för externa placeringar inom funktionsstöd på -3,3 mnkr, högre placeringskostnader inom IFO gällande HVB barn o ungdom -4,4 mnkr och Skyddat boende -1,1, samt högre kostnader inom personlig assistans på -1,6 mnkr. Privata utförare inom hemtjänsten har kostat -2,1 mnkr mer än budgeterat.

Ekonomiskt bistånd avviker med -2,0 mnkr på grund av högre utbetalningar än budgeterat. Dock är avvikelsen lägre än det belopp som lyftes ut från försörjningsstödsbudgeten och fördes över till arbetslivsnämnden för att stärka möjligheterna att skapa sysselsättning för de som står långt från arbetsmarknaden. Skillnaden mot föregående år är 1,1 mnkr lägre kostnader.

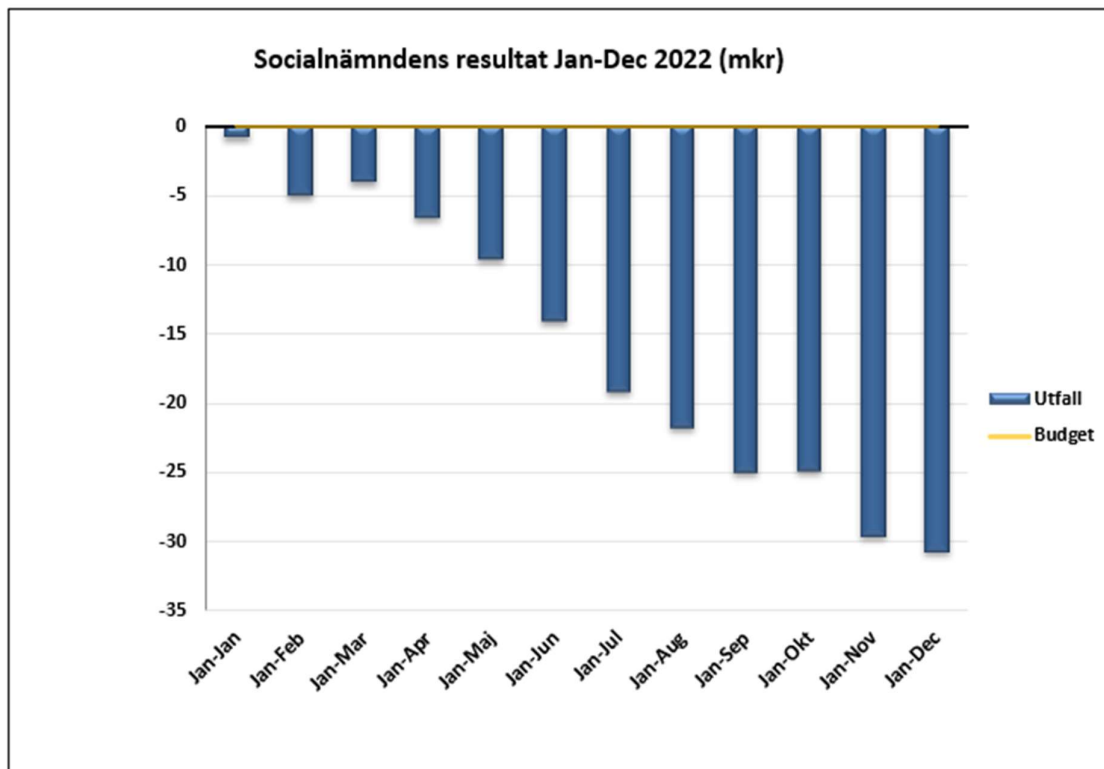
Jämförelse med prognos i delåret

Socialnämndens resultat -30,8 mnkr är 3,4 mnkr sämre än prognosen på -27,4 mnkr som gjordes i delåret. Dock är denna avvikelse endast 0,5% av nämndens totala budget. Störst avvikelse mot prognosen vid delåret har området Hemtjänst. Utfallet blev 5,2 mnkr sämre och det är framförallt personalkostnaderna som ökat. Verksamhetsområdena Funktionsstöd och Individ- och familjeomsorg blev bättre än prognosticerat vid delåret och det beror främst på lägre personalkostnader. Särskilt boende har 2,4 mnkr högre kostnader än prognosen vid delåret. Det är bland annat heltidsinförandet och den ökade grundbemanningen som höjt personalkostnaderna.

Ekonomiska konsekvenser till följd av Covid-19

Covid-19 pandemin och de restriktioner och anpassningar som den föranlett har till viss del präglat nämndens verksamheter under året, och påverkat det ekonomiska utfallet. Hur mycket av Socialnämndens underskott som beräknas vara Covid-19 relaterade kostnader är svårt att säga exakt. Exempel på kostnader som varit högre är inköp av skyddsmaterial, extra kostnader för personlig assistans och högre kostnader för vikarier. För första tertiet beräknades schablonkostnaderna (netto) gällande covid-19 till 3,0 mnkr. Tittar man på vikariebehovet under perioden maj-december har nämnden haft cirka 5700 vikarietimmor som har kopplingar till Covid-19, vilket innebär en kostnad på cirka 1,3 mnkr. Andra kostnader som härrör till Covid-19 är framförallt skyddsmaterialet och kostnader för extra städ och renhållningstjänster. Totalt för året 2022 beräknas nettokostnaden till följd av Covid-19 uppgå till **4,4** mnkr. Nämnden har under första tertiet 2022 fått sjuklönekompensation från Försäkringskassan på 4,8 mnkr som skall motsvara ökade sjuklönekostnader för den perioden. Bruttokostnaderna avseende Covid-19 kostnaderna under 2022 har varit cirka **9,2** mnkr.

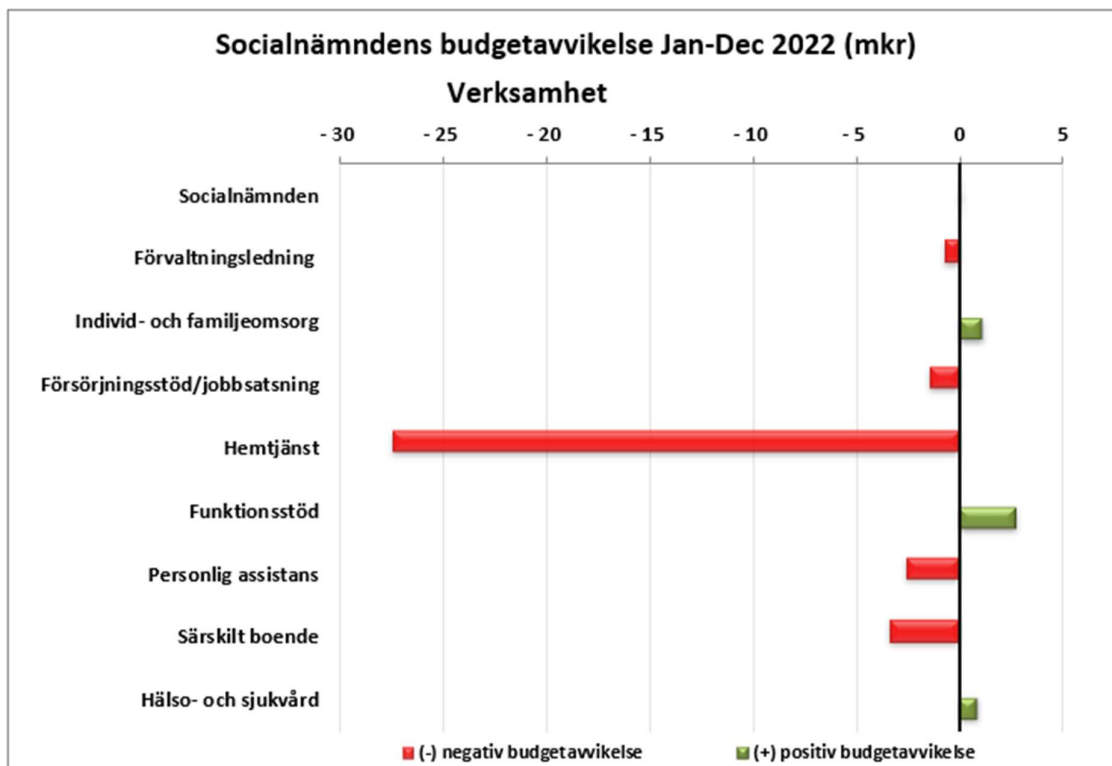
Tidigare under pandemin har det funnits möjlighet att söka statlig ersättning för merkostnader, denna möjlighet fanns inte för 2022.

4.1.1 Utfall per verksamhetsområde

Utfall per verksamhetsområde

Utfall per verksamhetsområde (mkr)	Utfall	Utfall	Årsprognos
	2021	2022	augusti 2022
Socialnämnden	0,0	0,1	0,0
Förvaltningsledning	10,8	-0,7	-0,7
Individ- och familjeomsorg	6,8	1,1	-1,0
Försörjningsstöd	3,3	-1,4	-1,0
Hemtjänst	-42,1	-27,5	-22,2
Funktionsstöd: LSS och socialpsykiatri	3,2	2,7	0,3
Personlig assistans	-5,5	-2,6	-1,9
Särskilt boende	-13,3	-3,4	-0,9
Hälso- och sjukvård	-7,9	0,9	0,0
Resultat	-44,8	-30,8	-27,4

Förvaltningsledning

(SOC ledning + Administrativ enheten + Utv. och kunskapsstyrningsenheten + Anhörig- och närståendestöd + Serviceenheten + Biståndsenhet + Hospice och utskrivningsklara + Covid-19 material)

Förvaltningsledningen redovisar ett underskott på **-0,7** mnkr. Några verksamheter visar ett positivt resultat medan andra har ett negativt resultat. Störst är avvikelsen i verksamheten Teknik & service, och det till följd av kostnader för införandet av nya låssystem inom Särskilt boende. Hospice och Utskrivningsklara är också verksamheter som avviker negativt mot budget med -0,9 mnkr. Systemkostnaderna under Utv. och kunskapsstyrningsenheten har ett positivt utfall mot budget och den främsta anledningen är att införandet av Office 365 inte blev av, den var budgeterad till 1,5 mnkr.

Hemtjänst

Hemtjänsten (*Hemtjänstpeng + Kommunal hemtjänst + Nattpatrull*) är det verksamhetsområde som står för det största underskottet, med en budgetavvikelse som uppgår till **-27,5** mnkr.

Hemtjänst	utfall jan-dec	Prognos helår (aug)
Hemtjänstpeng	2,9	2,0
Kommunal hemtjänst	-26,0	-19,9
Nattpatrull	-4,4	-4,3
Summa	-27,5	-22,2

Hemtjänstpengen visar, **+2,9** mnkr. Det är 0,9 mnkr bättre än prognosen i aug. Hemtjänstpeng är den ersättning som betalas ut för utförd tid hos brukare till både privata och kommunala utförare.

I hemtjänstpengen inryms även omsorgsintäkter, bidragsintäkter och kostnader för matdistribution. Den kommunala hemtjänsten har utfört mindre tid än budgeterat, och den privata har utfört mer.

Den kommunala hemtjänsten utför cirka 75 procent av hemtjänsten och den privata utför cirka 25 procent.

Kommunala hemtjänsten redovisar ett underskott på **-26,0** mnkr. Avvikelsen beror på en underfinansierad personalbudget. Arbetsmiljöverket [AMV] har genom ett föreläggande med vite ålagt nämnden att undersöka om resurserna inom hemtjänsten är anpassade till kraven i arbetet. AMV pekar särskilt på arbetstagarnas upplevelse av hög arbetsbelastning och stress i sitt arbete. Prognosen som lades per sista augusti var -20,2 mnkr så resultat blev 7,3 mnkr sämre än prognostiserat. Utfallet 2021 var -42,1 mnkr, det innebär att resultatet för hemtjänsten i år har förbättrats med 14,6 mnkr.

Under hösten 2022 genomfördes en djupanalys av hur hemtjänstens timmar fördelas på utförd tid hos brukare, restid, kring tid mm. Denna analys visar vilken mängd arbetskraft (antal årsarbetare) som krävs för att kunna utföra den tid hos brukare som framgår av deras biståndsbeslut. I verksamhetsplanen för 2023 är budgeten för hemtjänsten ökad med 19 mnkr utifrån resultatet av denna djupanalys.

Nattpatrullen visar ett underskott på **-4,4** mnkr, varav nästan allt avser personalkostnader. Nattpatrullen är inte finansierad av hemtjänstpeng utan av skattemedel, vilket gör att de inte får in mer intäkter när de utför mer tid hos brukaren, så som det däremot är inom hemtjänstgrupperna. Pandemin har påverkat verksamheten och både personal och brukare har varit smittad med covid-19. Det har inneburit mer vak och även sjukskrivningar, som har lett till ökade personalkostnader. När budgeten lades var förväntningarna att öppnandet av det nya särskilda boendet på Artillerigatan skulle innebära mindre behov på natten. Detta har tyvärr inte skett.

Särskilt boende

Verksamhetsområdet särskilt boende redovisar ett underskott motsvarande **-3,4** mnkr. Personalkostnaderna avviker med -4,4 mnkr mot budget. Kostnaderna har under hela året legat lite över budget på grund av pandemin. Vid misstänkt och konstaterad smitta krävs det mer personal och det har varit en hel del sjukfrånvaro. En annan förklaring är personalkostnader kopplade mot äldreomsorgslyftet på totalt 2,1 mnkr, men denna kostnad täcks av lika stort statsbidrag. Andra kostnader som bidragit till underskottet är för arbetskläder, vilket till största delen beror på betydligt högre kostnader hos en leverantör. Avtalet är avslutat, men slutkostnaden blev cirka 1,8 mnkr högre än budget. Skyddsmaterial och kostnader för välfärdsteknik och larm inom särskilt boende är också högre än budgeterat. Intäkter som varit högre än budgeterat är exempelvis sjuklönekompensationen från Försäkringskassan och statsbidrag från Socialstyrelsen.

Funktionsstöd: LSS och socialpsykiatri

Verksamhetsområdet Funktionsstöd redovisar positiv avvikelse jämfört med budget motsvarande **+2,7** mnkr. Resultatet avviker mot prognosen med 2,4 mnkr då prognosen vid delåret bara visade ett överskott på +0,3 mnkr: Det är framförallt personalkostnaderna inom egna boenden som blivit bättre än prognosticerat.

Funktionsstöd: LSS och socialpsykiatri	utfall jan-dec	Prognos helår (aug)
Egna boenden och daglig verksamhet	5,4	3,1
Individuella insatser	1,2	0,9
Externa placeringar	-3,9	-3,7
Summa	2,7	0,3

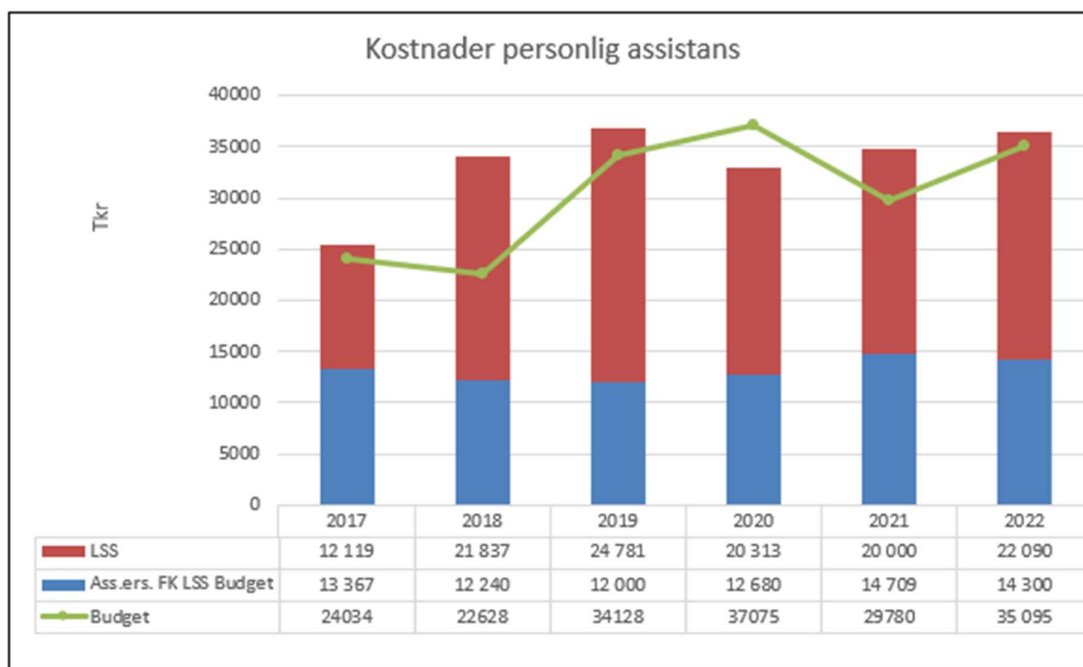
Egna boenden och daglig verksamhet visar ett överskott motsvarande **+5,4** mnkr, varav merparten beror på lägre personalkostnader. En av anledningarna till överskottet inom egna boenden var att öppnandet av nya boendet "Pärulan" skedde flera månader senare än vad som tänktes när budgeten lades. En annan förklaring är vakanshållna tjänster inom olika boenden och effektiv planering av personalstyrkan, vilket har minskat vikariebehovet. Personalkostnaderna inom daglig verksamhet var +1,0 mnkr bättre än budgeterat. Kostnader som har varit högre än budgeterat var framförallt arbets- och skyddskläder, livsmedel och drivmedel.

Individuella insatser som exempelvis kontaktpersoner, ledsagarservice och avlösarservice visar ett överskott motsvarande **+1,2** mnkr. Det finns beslut som ej har verkställts på grund av brist på bland annat kontaktpersoner, vilket är en del av förklaringen till överskottet.

Externa placeringar visar ett underskott motsvarande **-3,9** mnkr. Hemtagning till egna boenden har försenats jämfört med planeringen som gjordes för ett år sedan. Förutsättningarna att ta hem externa placeringar hänger samman med de interna förutsättningarna att erbjuda rätt stöd och boende för varje enskild individ. En annan bidragande orsak till underskottet är lägre intäkter från migrationsverket.

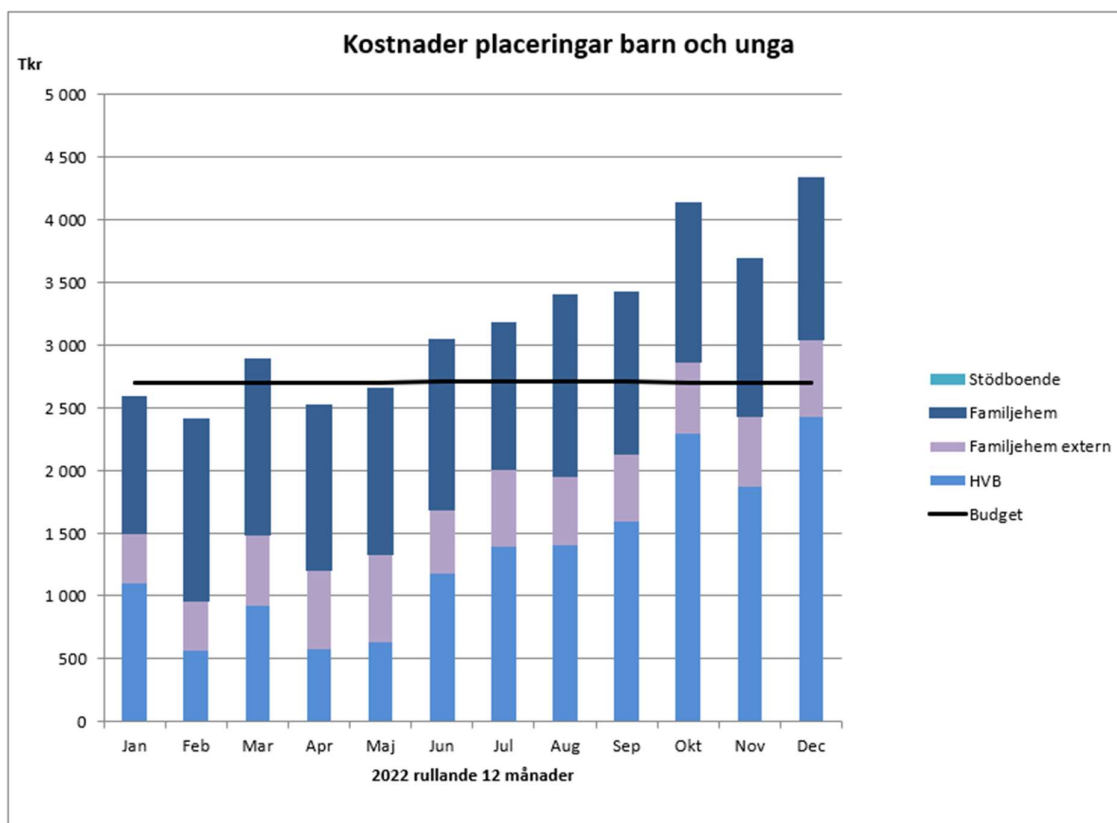
Personlig assistans

Verksamheten Personlig assistans visar ett underskott mot budget motsvarande **-2,6 mkr**, vilket främst beror på att en budgeterad intäkt från Migrationsverket (1,3 mkr) inte går att söka på grund av att individen blivit svensk medborgare. Sjuklönekostnaderna avviker mot budgeten med 0,8 mkr. Jämfört med utfallet 2021 så har sjuklönekostnaderna ökat med 0,9 mkr. Det har även varit några individer med tillfälliga utökningar på grund av Covid-19. Detta motsvarar -0,1 mkr.

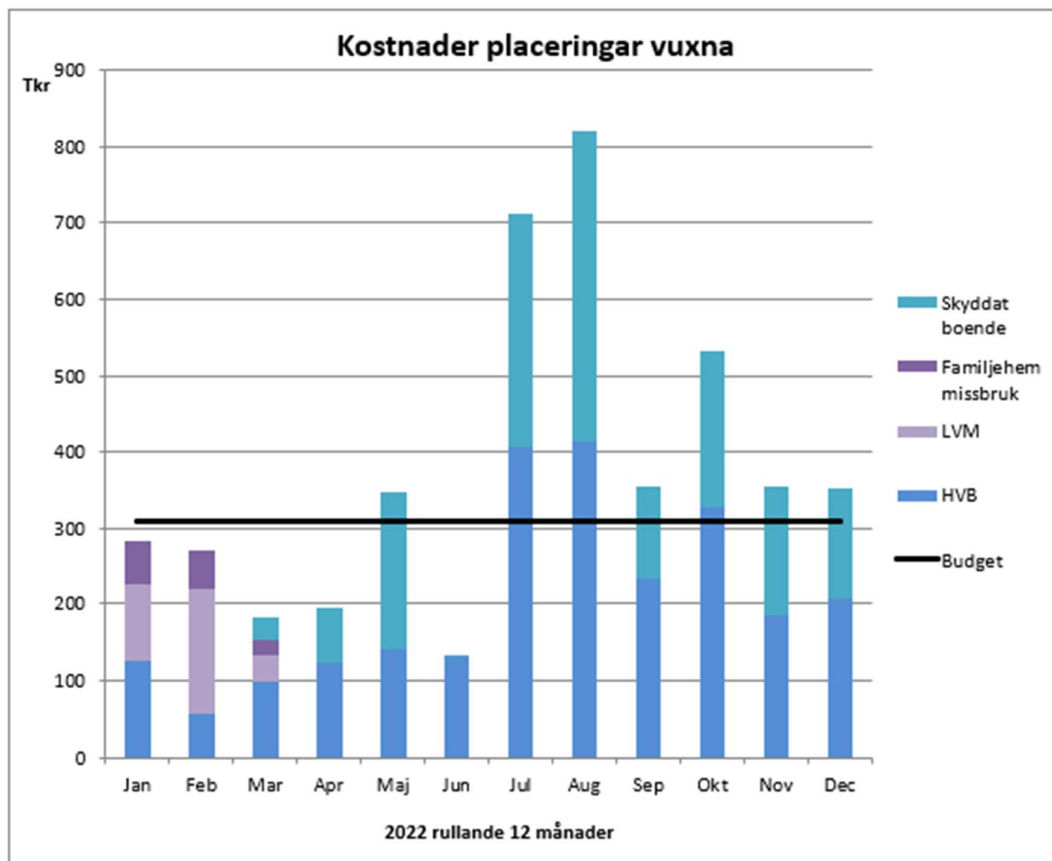

Individ- och familjeomsorg

Verksamhetsområdet Individ- och familjeomsorg (exkl. försörjningsstöd) redovisar en positiv avvikelse jämfört med budget motsvarande **+1,1** mnkr. Överskottet beror främst på lägre personalkostnader inom alla områden. För Barn- o familjeenheten och Bogården blev utfallet +1,6 mnkr. Kostnaderna för HVB-placeringar och egna familjehem var högre än budgeterat, medan kostnaden var lägre för externa familjehem.

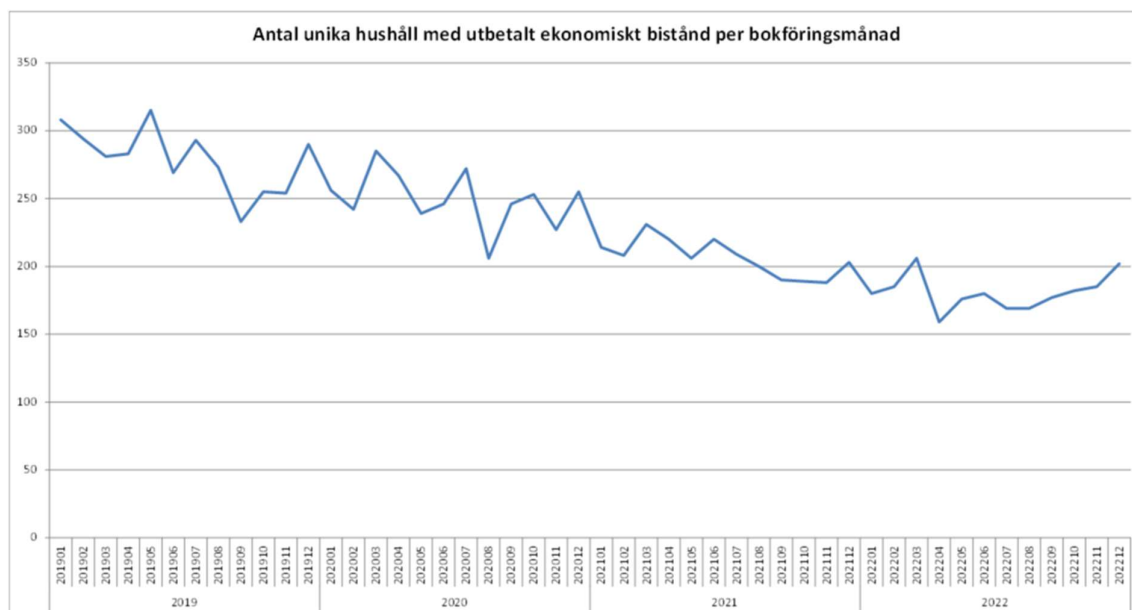

För Vuxenenheten (ex försörjningsstöd) blev det totala utfallet **+/-0**. Placeringskostnaderna för Skyddat boende var 1,1 mnkr högre än budgeterat, medan placeringskostnaderna för HVB och LVM var lägre än budgeterat.

Försörjningsstöd

Försörjningsstöd redovisar ett underskott motsvarande **-1,4** mnkr mot budget. Kostnaderna för utbetalt försörjningsstöd var 2,0 mnkr högre än budgeterat, fast att budgeten på årsbasis minskades med 7 mnkr jämfört med 2021. Intäkterna var 0,6 mnkr högre än budgeterat, och det avser bland annat schablonersättning från Migrationsverket och intäkter från Försäkringskassan. Antalet unika hushåll som erhållit ekonomiskt bistånd har under 2022 minskat med 19 hushåll jämfört med 2021. Trenden har de senaste åren varit minskade kostnader kopplade mot försörjningsstöd.

Hälso- och sjukvården

För Hälsa- och sjukvården visar utfallet ett överskott motsvarande **+0,9** mnkr. Främsta anledningen till överskottet är att personalkostnaderna blev 3,1 mnkr lägre än budgeterat, vilket till viss del beror på vakanta tjänster i början av året och även två årsarbetare färre än budgeterat gällande undersköterskor som jobbar i teamet. Intäkterna blev 0,6 mnkr högre än budgeterat. Några statsbidrag har blivit högre och några lägre än budgeterat. Kostnaderna för tekniska hjälpmedel blev 0,8 mnkr högre än budgeterat, och kostnaderna för sjukvårdsmaterial och förbrukningsmaterial blev 1,4 mnkr högre. Verksamheten har även haft en kostnad om 0,4 mnkr för tillfälligt inhyrd personal under sommaren.

4.2 Investeringar

Investeringsmedel

Investeringsmedel (mnkr)	Årsutfall 2022	Årsbudget 2022	Avvikelse utfall/budget 2022	Årsprognos augusti 2022
Investeringar soc	1,0	1,9	1,0	1,9
			0,0	
			0,0	
Totalt	1,0	1,9	1,0	1,9

Socialnämndens investeringsbudget för året 2022 var 1,9 mnkr. Nämnden har investerat i inventarier och nytt brandskydd inom Särskilt boende (Artillerigatan). Inom Funktionsstöd har det investerats i ett upplevelserum. Flera planerade investeringsprojekt för 2022 har inte hunnits med att genomföra, men planen är att dessa kommer genomföras i början av 2023.

5 Internkontroll

Kontrollmoment	Resultat
Regelverk gällande förhandsbedömning av orosanmälan ej efterlevs	
Kontroll av registrerade anmälningar	<p>För anmälningar som gäller barn och unga finns särskilda regler som begränsar tiden för socialnämndens förhandsbedömning. Om det inte finns synnerliga skäl ska beslut att inleda eller inte inleda utredning fattas inom fjorton dagar efter det att en anmälan har kommit in. Ett sådant beslut behöver dock inte fattas om det redan pågår en utredning om det barn eller den unge som anmälan avser. Det framgår av bestämmelserna i 11 kap. 1 a § andra stycket SoL. Med "behandlad" menas att anmälan har förhandsbedömts och att ett beslut fattats om att inleda eller inte inleda utredning eller att anmälan kopplats till en pågående utredning.</p> <p>Från januari 2022 till och med maj 2022 behandlades 454 anmälningar. Av dessa behandlades 423 anmälningar inom fjorton dagar, vilket motsvarar ca 93% (för 2020 ca 82 % och 2021 ca 92%). 31 anmälningar, vilket motsvarar ca 7 %, behandlades efter fjorton dagar.</p> <p>Att 93 % av de inkomna anmälningarna förhandsbedömdes inom föreskriven tid är en förbättring jämfört med föregående år. Sett över perioden 2020-2022 har resultatet förbättrats varje år.</p> <p>Under perioden juni 2022 till och med oktober 2022 är det 461 anmälningar som behandlats inom 14 dagar och 48 anmälningar som inte har behandlats inom 14 dagar.</p>
Beskrivning:	
Kontroll av registrerade anmälningar	
Ej verkställda beslut inte rapporteras korrekt	
Kontroll av registreringar	<p>Biståndsenheten</p> <p>Uppgifter gällande ej verkställda beslut om särskilt boende enligt Socialtjänstlagen (SoL) och Bostad med särskild service enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) tas från listan "Boendebeslut" som boendekoordinatorn sammanställer i verksamhetssystemet baserade på beslut från biståndshandläggarna.</p> <p>Uppgifter gällande ej verkställda beslut om kontaktperson, ledsagare, avlösarservice, daglig verksamhet LSS mm så redovisas de från den sammanställning som uppdragssamordnaren gör manuellt utifrån beslut från biståndshandläggare.</p> <p>I dagsläget ansvarar olika handläggare inom biståndsenheten för att manuellt föra listor över ej verkställda beslut enligt SoL och LSS. Dessa rapporterar i sin tur till enhetschefen som sammanställer en manuell lista över samtliga beslut. Biståndsenheten har skapat en "ej-verkställda"-</p>

	<p>grupp med representant från Äldreomsorg, LSS, Socialpsykiatri men det är främst boendekoordinatorn och uppdragssamordnare som ansvarar för att sammanställa rapporteringen. 221228</p> <p>Vid kontroll i november 2022 stämmer det i stort gällande ej verkställda beslut i de olika enheterna. Beträffande avbrott i verkställigheten går det inte att få ut listor i dagsläget så dessa har inte rapporterats eller kontrollerats</p>
--	--

Beskrivning:

Kontroll av registreringar.

Felaktiga uppgifter till utförarenehet

Kontroll av uppdrag från biståndsenheten till korttidsenheten	<p>Information har inkommit om att korttidsenheten mottagit korrekta uppdrag men att uppdragen innehåller bristfällig information gällande vad beslutet grundar sig på. Uppdragen behöver innehålla mer specificerad information om vad syftet med korttidsvistelsen är. Stickprov kommer att utföras under Maj månad.</p> <p>2022-06-08 Stickkontroll sker för maj månad av korttidsbeställningar/uppdrag.</p> <p>I de flesta fall framgår det vad målet med korttidsvistelsen är men det finns de utredningar som saknar mål för insatsen. En person är beviljad korttids men i den samlade bedömningen framgår det att det inte finns ledig plats och därför behöver den ha personal omkring sig hela tiden i den enskildes hem.</p> <p>Uppdragen har blivit bättre utformade men behovet kvarstår att fortsätta arbeta mer med specifika uppdrag där målet och bedömningen blir mer tydliga för korttidsenheten.</p>
---	--

Beskrivning:

Kontroll av uppdrag

Följer ej lagar och regelverk

Kontroll av avslutade och arkiverade ärenden hemsjukvården utifrån verksamhetssystem	<p>Kontrollpunkten härrör från äldre verksamhetssystem, Treserva, där många ej avslutade patientjournaler fanns kvar öppna i systemet trots att vårdåtagandet upphört. I nya Lifecare HSL verksamhetssystem för hälso- och sjukvården finns det tydliga rutiner när en vårdprocess avslutats. Då ska patientjournalen stängas. Om patientärendet bli aktuellt igen öppnas patientjournalen igen. En egenkontroll behöver skapas för att säkerställa att alla journaler är avslutade och ej pågående om det inte finns något pågående vårduppdrag. Skickat och påmint verksamheten hälso- och sjukvård om detta.</p>
--	---

Beskrivning:

Kontroll av ej avslutade ärenden genom systematisk sammanställning av ärenden från verksamhetssystemen.

Följer ej lagar och regler

Kontroll av avslutade och arkiverade ärenden biståndsenheten utifrån verksamhetssystem	Kontroll av avslutade ärenden kommer att ske genom stickkontroll i avgiftshandläggningsmodulen där en sökning av "saknar avgift" kommer att ske. Saknar brukaren avgift jämförs det med beslut i handläggarmodulen i verksamhetssystemet för att kontrollera att ärendena är avslutade. Arkivering kommer ej att ske under 2022 då vi inväntar E-arkiv. 2022-06-08 Stickkontroll sker i verksamhetssystemet där samtliga beslut är korrekt avslutade. Däremot är inga ärenden avslutade på grund av att E-arkivering måste finnas innan man kan avsluta ärenden.
<p>Beskrivning: Kontroll av ej avslutade ärenden genom systematisk sammanställning av ärenden från verksamhetssystemen.</p>	
<p>Smitta sprids i verksamheten</p>	
Självsfattning kring följsamhet av basala hygienrutiner och klädregler	Kontrollpunkten sker genom att kommunen deltar i den nationella punktprevalensmätningen (PPM) via SKR, där verksamhetens hygienombud observerar följsamhet av basala hygienrutiner och klädregler i den praktiska vardagen. Kommunen har deltagit två gånger i PPM inom området. Resultatet har försämrats mellan mättillfällena. Ny PPM ska genomföras mars 2023.
<p>Beskrivning: Självsfattning kring följsamhet av basala hygienrutiner och klädregler.</p>	
<p>Vårdrelaterade infektioner ökar inom vård och omsorg</p>	
Att personal har genomfört webbutbildning i basala hygienrutiner och klädregler.	All personal ska genomgå Socialstyrelsens webbutbildning "Basal hygien inom vård och omsorg". Resultat kan beställas från Socialstyrelsen utbildning. Resultat visas per kvartal och antal personer som angivit Härnösands kommun som arbetsgivare och genomgått samtliga steg i utbildningen och fått godkänt resultat på kunskapstest. Se bifogad graf i bilagor. Under 2021 genomgick 122 unika personer utbildningen och 2022, tom augusti 93 individer. Det finns inget målvärde (nämnare) att relatera till. Målet är satt att vara högt. Problem finns även att personal gått den öppna utbildningen som inte kräver inloggning - vilket gör att de inte kommer med i resultatet. Resultat bedöms dock allt för lågt. Har beställt resultat från Socialstyrelsen utbildning, men dessa har ej kommit än.
<p>Beskrivning: Att personal har genomfört webbutbildning i basala hygienrutiner och klädregler.</p>	
<p>Bristfällig kunskap om informationssäkerhet</p>	
Säkerställa att riktlinjer gällande instruktioner och regler för användande av system finns	Förslag på riktlinje är klar, tid för att fastställa riktlinje bokas i början av 2023.
<p>Beskrivning: Säkerställa att riktlinjer gällande instruktioner och regler för användande av system finns.</p>	
<p>Ekonomiskt bistånd hamnar fel</p>	
Sammanställningar av utbetalningar som inte är kopplade till personnummer.	Det betalsätt som används mest frekvent i utbetalning av ekonomiskt bistånd är SUS och utgör

	<p>cirka 82% av de utbetalade beloppen. Från januari till juli 2022 motsvarar det 7,9 miljoner kronor. Betalsättet SUS kopplas till klientens personnummer där banken mottar utbetalningen och vidareförmedlar sedan pengarna till personens bank och konto. Det är således banken som förmedlar pengarna och inte handläggaren.</p> <p>Under perioden januari 2021 till december 2021 användes SUS kontoinsättning till 7,1 procent av utbetalningarna. Det är en minskning jämfört med samma period 2020 då SUS kontoinsättning användes till 10,84 procent. Det har under 2021 gjorts åtgärder för att minska utbetalningarna via SUS kontoinsättning, exempelvis ändring av ansökningsblankett, förvaltningen har varit mer restriktiv i utbetalningar via SUS kontoinsättning och styrt mot utbetalningar via andra säkrare metoder. I rutiner gällande handläggning Ekonomi- och Vuxenenheten, framgår att utbetalningar i första hand ska ske via SUS. I undantagsfall måste utbetalningar göras på annat vis. Det kan vara betalningar till förvaltare, hyresvärd samt att en del personer saknas konto som kan kopplas till SUS. Då betalar handläggaren ut via betalkort. Enhetschef och samordnare kontrollerar dagligen alla utbetalningar.</p> <p>Att kontrollera mottagare av enskilda kontonummer är högst begränsat om ens möjligt.</p>
--	---

Beskrivning:

Sammanställningar av utbetalningar som inte är kopplade till personnummer.

Förbättringsåtgärd	Slutdatum	Färdiggrad
Ej verkställda beslut inte rapporteras korrekt		
Ökad kontroll för verkställare	2022-12-31	

Beskrivning:

Verkställare skall varje kvartal säkerställa att inga beslut bekräftats som verkställda i verksamhetssystemet utan att verkställigheten påbörjats. Detta sker genom att enhetschef kontrollerar beslut mot att den enskilde har en aktiv verkställighet och redovisar detta vid analysverkstäder.

Checklista "Kontrollera och bekräfta beställning" är framtagen och finns med i "Rutin verkställa beslut"

Felaktiga uppgifter till utförarenehet

Tydligare mål och bedömning i uppdragen	2022-12-31	
---	------------	---

Beskrivning:

Fortsätta arbeta mer med specifika uppdrag där målet och bedömningen blir mer tydliga för korttidsenheten.

Följer ej lagar och regelverk

Registervård	2022-12-31	
--------------	------------	---

Beskrivning:

Ser dock behov av registervård i detta, så en signal har skickats till chefer för leg. personal om att regelbundet se över aktuella ärenden. Verksamhetsstrateg IT undersöker även om det går att få ut resultatdata ur systemet. Inte möjligt idag, men arbete pågår.

Följer ej lagar och regler

Guide tas fram för att stänga beslut och avsluta beställning	2022-12-31	
--	------------	---

Beskrivning:

Verksamhetsutvecklare och systemförvaltare tar fram en guide för att biståndshandläggarna korrekt ska kunna stänga beslut och avsluta beställning.

Smitta sprids i verksamheten

Genomföra självskattningar

2022-12-31

Beskrivning:

I vardagen ska enhetschef i samverkan med hygienombud genomföra så kallade självskattningar som en del i den lokala egenkontrollen regelbundet.

Vårdrelaterade infektioner ökar inom vård och omsorg

Genomförda utbildningar

2022-12-31

Beskrivning:

En förbättring krävs av verksamheten gällande antal genomförda utbildningar

Härnösands
kommun

Socialnämnd

Internkontroll 2022

2022-12-31

Internkontroll 2022

Status: Påbörjad Rapportperiod: 2022-12-31 Organisation: Socialnämnd

Innehållsförteckning

Internkontroll 2022	1
1 Inledning	2
2 Nämndens internkontroll	3
3 Nämndens processer kopplade till internkontroll	5
4 Riskanalys	6
4.1 Matris	6
4.2 Processernas risker	6
5 Åtgärder	8
5.1 Riskernas kontrollmoment	8
5.2 Riskernas förbättringsåtgärder	9

1 Inledning

Syftet med internkontroll är att säkerställa att kommunens verksamheter bedrivs effektivt och styr mot de mål som kommunfullmäktige beslutat samt att regler och lagar följs. För varje verksamhetsår väljs ett antal förvaltningsövergripande respektive förvaltningsspecifika interna kontroller. En god internkontroll är en förutsättning för att bedriva en effektiv och säker verksamhet, och hantera de risker som kan förhindra detta.

2 Nämndens internkontroll

Regelverk gällande förhandsbedömning av orosanmälan

Enligt Socialtjänstlagen (SoL) 11 kap 1a § ska ett beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom 14 dagar efter det att en anmälan inkommit. När en anmälan som rör barn eller unga ska socialnämnden enligt socialtjänstlagen genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd.

Ej verkställda beslut

Socialnämnden är skyldig att till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, och kommunens revisorer rapportera alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslut. Även gynnande beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader efter det att verkställigheten avbröts ska rapporteras.

Korrekt formulerade uppdrag till korttidsenheten

Vid beslut om korttidsvistelse ska ett nytt uppdrag upprättas av biståndshandläggare som avser den insatsen. Ett otydligt uppdrag till utförande enhet medför att brukare vid korttidsenheten inte får den omsorg som handläggaren bedömt.

Avsluta ärenden inom Biståndsenheten, avgiftshandläggare och verkställighet

Enligt Socialtjänstlagen ska den vars insats upphört få sitt ärende avslutat och ärendet ska arkiveras. När det inte görs ser det ut som om förvaltningen har fler pågående ärenden än vad man i verkligheten har. Vidare följer man inte regelverket för avslutning av ärenden och arkivering. I avvaktan på ett E-arkiv kommer inte någon arkivering av akter i pappersform att ske.

Avsluta ärenden inom hemsjukvården

Enligt Förvaltningslagen och riktlinje för avgifter inom hemsjukvård, ska den vars insats upphört, få sitt ärende avslutat och ärendet ska arkiveras. Om detta inte görs korrekt kommer avgifterna till medborgarna att bli felaktiga vilket kan leda till förtroendeskada. I avvaktan på ett E-arkiv kommer inte någon arkivering av akter i pappersform att ske.

Följsamhet till basala hygienrutiner och kläder

Socialförvaltningen ansvarar för att fortlöpande följa upp verksamheten och att egenkontroll av system, processer och resultat för vårdhygien genomförs. Risk för smitta finns om vårdhygien inte genomförs enligt Socialstyrelsens råd för basal hygien i vård och omsorg

Webbutbildning i basala hygienrutiner och klädregler

Samtlig personal ska årligen genomgå utbildning i basala hygienrutiner och klädregler. Webbutbildningen är framtagen av Socialstyrelsen och efter genomgången utbildning erhålles ett kursintyg som ska visas upp för närmaste chef. Genomförs lämpligast inför ny delegering eller årlig omprövning.

Informationssäkerhet

Avsaknad av tydliga riktlinjer gällande arbetet i förvaltningens verksamhetssystem medför en risk att obehöriga får tillgång till verksamhetens information. Detta kan förorsaka allvarlig negativ påverkan

på enskild individs rättigheter eller liv och hälsa, detta i form av att känslig information om medborgarens livsförhållanden röjs.

Utbetalning av ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd kan betalas ut på olika betalsätt. I normalfallet utbetalas ekonomiskt bistånd till banken kopplat till ett specifikt personnummer. I vissa fall anges kontonummer manuellt av handläggaren.

3 Nämndens processer kopplade till internkontroll

Process

Mål 5 - Jämställd och solidarisk välfärd av hög kvalitet

Regelverk gällande förhandsbedömning av orosanmälan efterlevs

Ej verkställda beslut

Beskrivning:

Socialnämnden är skyldig att till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, och kommunens revisorer rapportera alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslut.

Skyldigheten att rapportera framgår i 16 kap. 6 f-g §§ SoL och 28 f-g §§ LSS.

Följande beslut ska rapporteras en gång per kvartal:

- Alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut.
- Alla gynnande beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader efter det att verkställigheten avbröts.

Rapportering ska ske även om inte finns några ej verkställda beslut.

Socialnämnden ska fortsätta att rapportera ett ej verkställt beslut fram till att beslutet är verkställt eller avslutat av annan anledning.

Följande beslut ska rapporteras löpande:

- Ett beslut som har verkställts och som tidigare rapporterats som ej verkställt.
- Ärenden som har avslutats av annan anledning.

Korrekt formulerade uppdrag till korttidsenheten

Beskrivning:

Vid beslut om korttidsvistelse ska ett nytt uppdrag upprättas av biståndshandläggare som avser insatsen.

Avsluta och arkivera ärenden inom Biståndsenheten

Beskrivning:

Enligt Socialtjänstlagen ska den vars insats upphört, få sitt ärende avslutat och ärendet ska arkiveras. Om det inte görs ser det ut som om förvaltningen har fler pågående ärenden än vad man i verkligheten har. Vidare följer man inte regelverket för avslutning av ärenden och arkivering.

Avsluta ärenden och arkivera ärenden inom hemsjukvården

Beskrivning:

Enligt Förvaltningslagen och riktlinje för avgifter inom hemsjukvård, ska den vars insats upphört, få sitt ärende avslutat och ärendet ska arkiveras

Mål 6 - God service med gott bemötande

Följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler

Webbutbildning i basala hygienrutiner och klädregler

Beskrivning:

Samtlig personal ska årligen genomgå utbildning i basala hygienrutiner och klädregler. Webbutbildningen är framtagen av Socialstyrelsen och efter genomgången utbildning erhålles ett kursintyg.

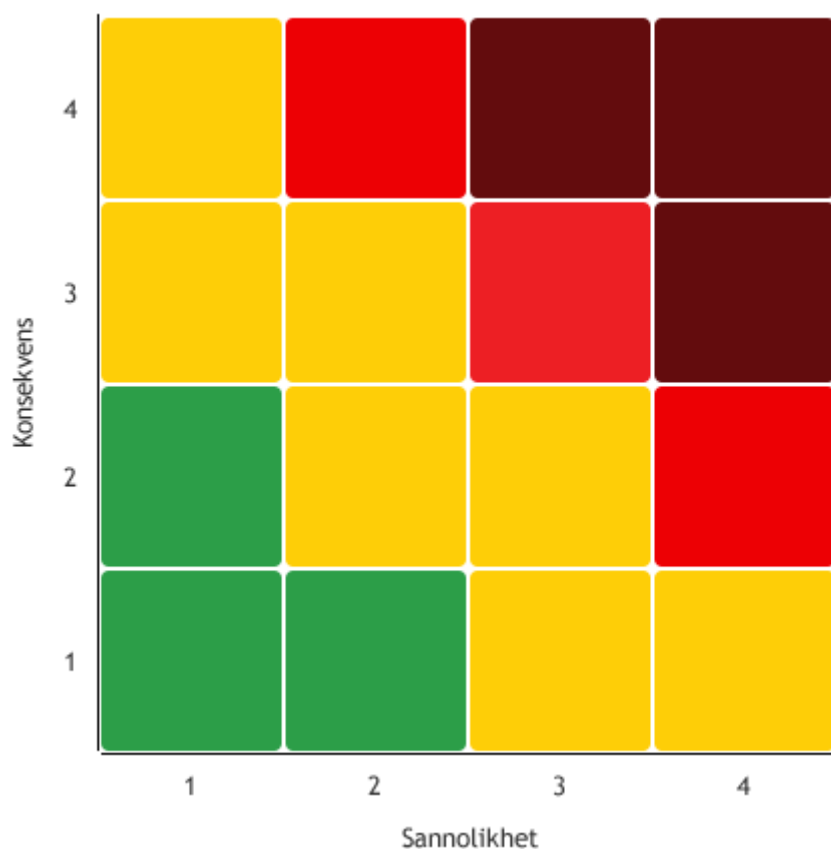
Informationssäkerhet

Mål 8 - Välskött och stabil ekonomi

Utbetalning av ekonomiskt bistånd

4 Riskanalys

4.1 Matris

En riskmatris används för att belysa hur riskerna värderats genom en risk- och väsentlighetsbedömning, utifrån vilka konsekvenser en händelse kan ha i ett ekonomiskt- och juridiskt perspektiv, ett ekologiskt perspektiv, ett socialt perspektiv, ett förtroendeperspektiv eller ur ett individperspektiv samt hur sannolikt det är att en viss händelse inträffar.

Behovet av åtgärd värderas utifrån den sammanlagda slutsiffran som anger totala riskvärdet. Konsekvens multiplicerat med sannolikhet = totalt riskvärde:

1-2: behöver inte kontrolleras (grön)

3-6: bör kontrolleras (gul)

7-16: ska kontrolleras (röd/mörkröd)

4.2 Processernas risker

Risk	Riskvärde	Sannolikhet	Konsekvens
Regelverk gällande förhandsbedömning av orosanmälan			
Regelverk gällande förhandsbedömning av orosanmälan ej efterlevs		3	4
Beskrivning:			
Enligt SoL 11 kap 1a § ska ett beslut om att inleda eller inte inleda utredning fattas inom 14 dagar efter det att en anmälan inkommit. Risken är att inte tidsmättet efterlevs.			
Ej verkställda beslut			

Ej verkställda beslut inte rapporteras korrekt		3	3
Beskrivning:			
Risk för att antalet ej verkställda gynnande beslut inte är korrekta med anledning av felregistreringar i verksamhetssystemen			
Korrekt formulerade uppdrag till korttidsenheten			
Felaktiga uppgifter till utförarenhet		4	2
Beskrivning:			
Att otydligt uppdrag till utförande enhet medför att brukare vid korttidsenheten inte får den omsorg som handläggaren bedömt. Enskild riskerar att få omsorg utifrån gammalt uppdrag som avser annan insats (tex. utifrån gammalt hemtjänstuppdrag). Enligt Mål 5 ska välfärdstjänster ges av hög kvalitet och utifrån behov.			
Avsluta och arkivera ärenden inom Biståndsenheten			
Följer ej lagar och regler		4	2
Beskrivning:			
Enligt Socialtjänstlagen ska den vars insats upphört, få sitt ärende avslutat och ärendet ska arkiveras. Om det inte görs ser det ut som om förvaltningen har fler pågående ärenden än vad man i verkligheten har.			
Avsluta ärenden och arkivera ärenden inom hemsjukvården			
Följer ej lagar och regelverk		4	2
Beskrivning:			
Om ärenden inte avslutas ser det ut som om förvaltningen har fler pågående ärenden än vad man i verkligheten har. Vidare följer man inte regelverket för avslutning av ärenden och arkivering. Om detta inte görs korrekt kommer avgifterna till medborgarna också bli felaktiga. Vilket kan leda till förtroendeskada			
Följsamhet till basala hygienregler och klädregler			
Smitta sprids i verksamheten		2	3
Beskrivning:			
Vårdhygien genomförs inte enligt Socialstyrelsens råd för basal hygien i vård och omsorg			
Webbutbildning i basala hygienrutiner och klädregler			
Vårdrelaterade infektioner ökar inom vård och omsorg		4	4
Beskrivning:			
Bristande kunskap i ämnet vilket påverkar patientsäkerheten			
Informationssäkerhet			
Bristfällig kunskap om informationssäkerhet		4	3
Beskrivning:			
I avsaknad av tydliga riktlinjer gällande arbetet i förvaltningens verksamhetssystem finns risk att obehöriga får tillgång till verksamhetens information vilket kan förorsaka allvarlig negativ påverkan på enskild individs rättigheter eller liv och hälsa, detta i form av att känslig information om medborgarens livsförhållanden röjs			
Utbetalning av ekonomiskt bistånd			
Ekonomiskt bistånd hamnar fel		3	3
Beskrivning:			
Ekonomiskt bistånd kan betalas ut på olika betalsätt. I normalfallet utbetalas ekonomiskt bistånd till banken kopplat till ett specifikt personnummer. I vissa fall anges kontonummer manuellt av handläggaren.			

5 Åtgärder

5.1 Riskernas kontrollmoment

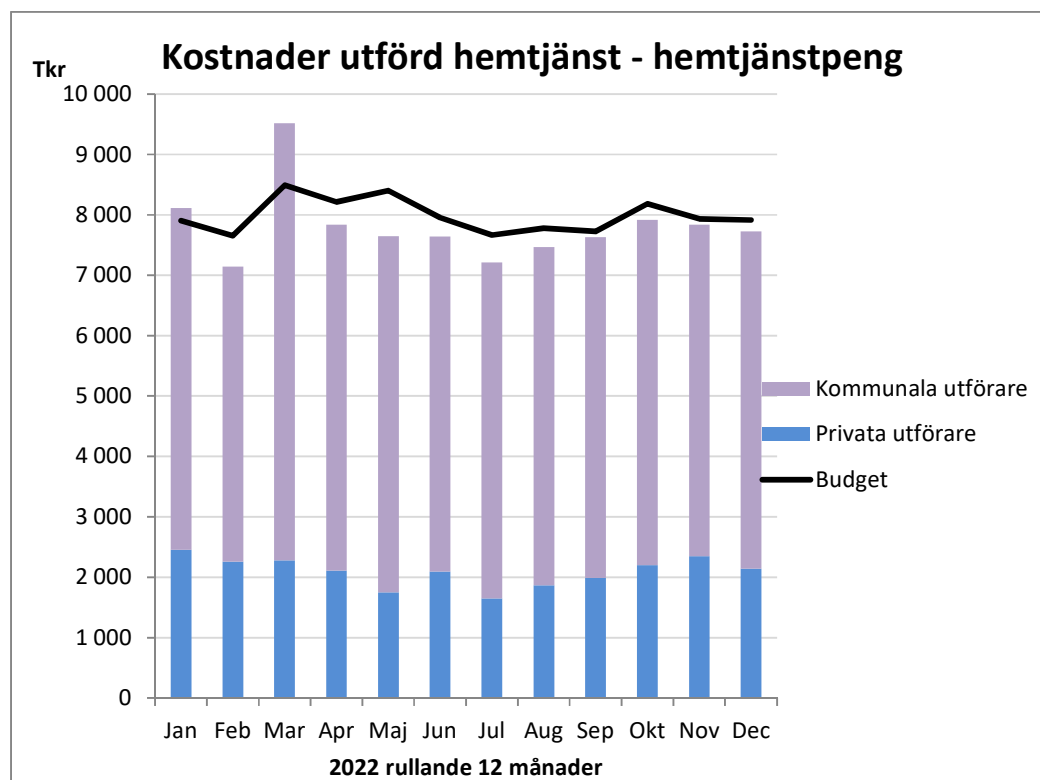
Kontrollmoment	Status	Bedömning
Regelverk gällande förhandsbedömning av orosanmälan ej efterlevs		
Kontroll av registrerade anmälningar	✓	●
Beskrivning: Kontroll av registrerade anmälningar		
Ej verkställda beslut inte rapporteras korrekt		
Kontroll av registreringar	✓	◐
Beskrivning: Kontroll av registreringar.		
Felaktiga uppgifter till utförarenehet		
Kontroll av uppdrag från biståndsenheten till korttidsenheten	▶	◐
Beskrivning: Kontroll av uppdrag		
Följer ej lagar och regelverk		
Kontroll avslutade och arkiverade ärenden hemsjukvården utifrån verksamhetssystem	▶	◐
Beskrivning: Kontroll av ej avslutade ärenden genom systematisk sammanställning av ärenden från verksamhetssystemen.		
Följer ej lagar och regler		
Kontroll av avslutade och arkiverade ärenden biståndsenheten utifrån verksamhetssystem	▶	◑
Beskrivning: Kontroll av ej avslutade ärenden genom systematisk sammanställning av ärenden från verksamhetssystemen.		
Smitta sprids i verksamheten		
Självskattning kring följsamhet av basala hygienrutiner och klädregler	✓	●
Beskrivning: Självskattning kring följsamhet av basala hygienrutiner och klädregler.		
Vårdrelaterade infektioner ökar inom vård och omsorg		
Att personal har genomfört webbutbildning i basala hygienrutiner och klädregler.	✓	◑
Beskrivning: Att personal har genomfört webbutbildning i basala hygienrutiner och klädregler.		
Bristfällig kunskap om informationssäkerhet		
Säkerställa att riktlinjer gällande instruktioner och regler för användande av system finns	✓	●
Beskrivning: Säkerställa att riktlinjer gällande instruktioner och regler för användande av system finns.		
Ekonomiskt bistånd hamnar fel		
Sammanställningar av utbetalningar som inte är kopplade till personnummer.	✓	●
Beskrivning: Sammanställningar av utbetalningar som inte är kopplade till personnummer.		

5.2 Riskernas förbättringsåtgärder

Förbättringsåtgärd	Status
Ej verkställda beslut inte rapporteras korrekt	
Ökad kontroll för verkställare	
Beskrivning: Verkställare skall varje kvartal säkerställa att inga beslut bekräftats som verkställda i verksamhetssystemet utan att verkställigheten påbörjats. Detta sker genom att enhetschef kontrollerar beslut mot att den enskilde har en aktiv verkställighet och redovisar detta vid analysverkstäder. Checklista "Kontrollera och bekräfta beställning" är framtagen och finns med i "Rutin verkställa beslut"	
Felaktiga uppgifter till utförarenehet	
Tydligare mål och bedömning i uppdragen	
Beskrivning: Fortsätta arbeta mer med specifika uppdrag där målet och bedömningen blir mer tydliga för korttidsenheten.	
Följer ej lagar och regelverk	
Registervård	
Beskrivning: Ser dock behov av registervård i detta, så en signal har skickats till chefer för leg. personal om att regelbundet se över aktuella ärenden. Verksamhetsstrateg IT undersöker även om det går att få ut resultatdata ur systemet. Inte möjligt idag, men arbete pågår.	
Följer ej lagar och regler	
Guide tas fram för att stänga beslut och avsluta beställning	
Beskrivning: Verksamhetsutvecklare och systemförvaltare tar fram en guide för att biståndshandläggarna korrekt ska kunna stänga beslut och avsluta beställning.	
Smitta sprids i verksamheten	
Genomföra självskattningar	
Beskrivning: I vardagen ska enhetschef i samverkan med hygienombud genomföra så kallade självskattningar som en del i den lokala egenkontrollen regelbundet.	
Vårdrelaterade infektioner ökar inom vård och omsorg	
Genomförda utbildningar	
Beskrivning: En förbättring krävs av verksamheten gällande antal genomförda utbildningar	

Socialnämndens uppföljning volymökningar december 2022

Hemtjänstpeng

Diagrammet visar kostnader för utförda hemtjänststimmar under verksamheten Hemtjänstpeng, vilket är det samma som utdelad ersättning till kommunala och privata utförare rullande 12 månader

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal brukare	589	578	619	616	609	619	585	595	597	608	600	589
varav kommunala	485	476	514	518	515	526	497	505	515	522	513	499
varav privata	104	102	105	98	94	93	88	90	82	86	87	90

Tabellen visa på antalet brukare med beslut om hemtjänst i ordinarie boende, exklusive brukare med enbart larm, insatser enligt HSL (Hälsa- och sjukvårdslagen) och/eller matdistribution. Rullande 12 månader.

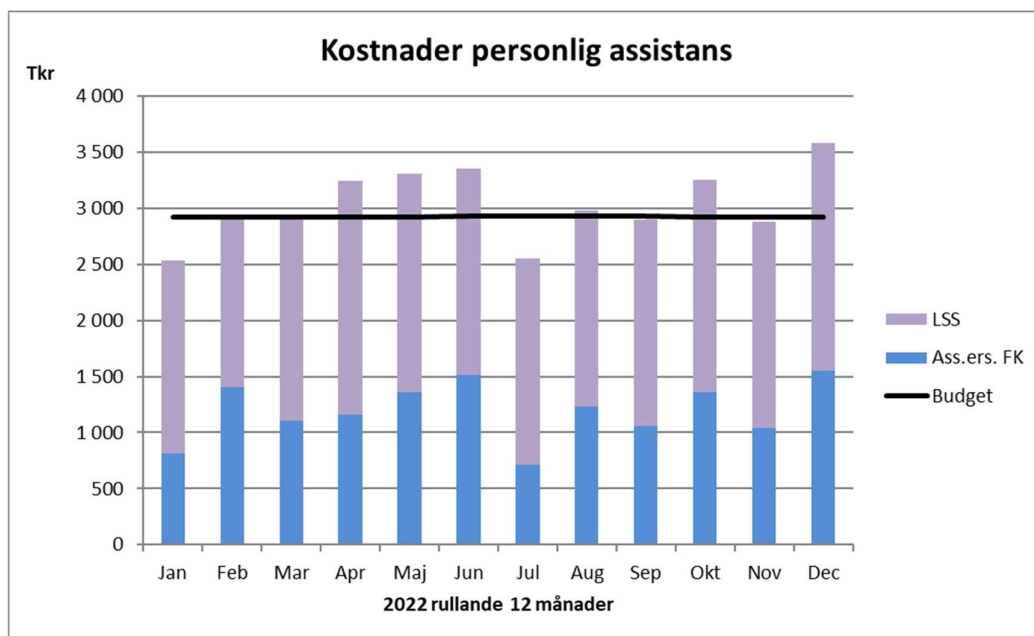
	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Utförda tim/dag	650	646	646	615	582	578	549	568	600	603	591	587
varav egen regi	478	457	480	457	455	442	430	433	451	443	439	432
varav privata	172	189	167	158	127	136	120	135	149	160	152	155

Rullande 12 månader

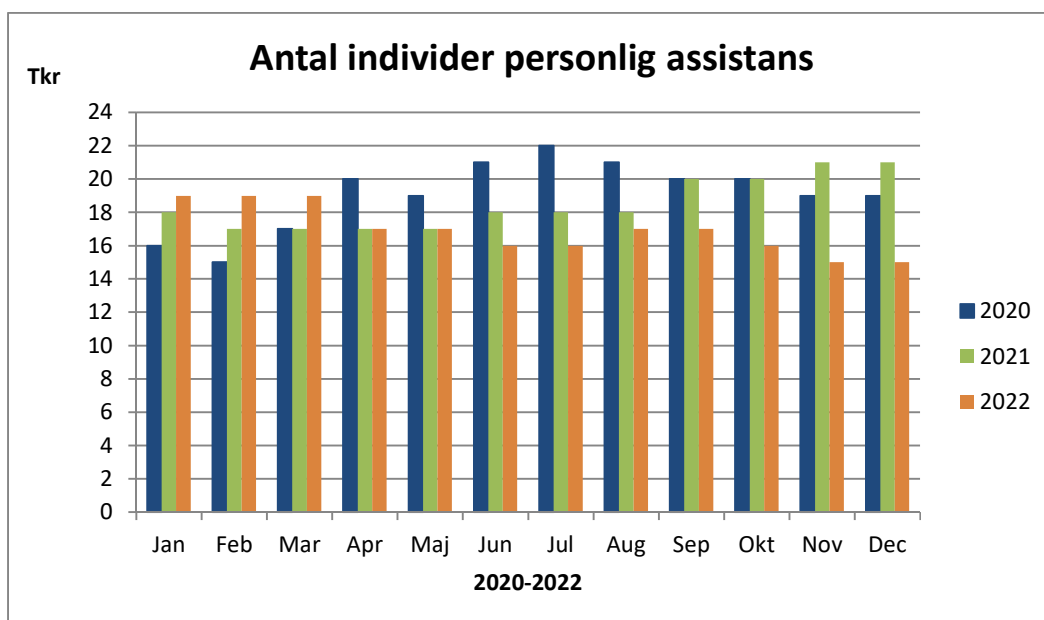
Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
-0,1	0,6	-1,0	0,5	0,8	0,4	0,5	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
-0,1	0,5	-0,5	0,0	0,9	1,2	1,7	2,0	2,2	2,5	2,7	2,9

I resultatet ingår intäkter för omsorgsavgifter, momskompensation samt intäkter och kostnader för matdistribution.

Personlig assistans

Diagrammet visar kostnader till Försäkringskassan (FK) där kommunen betalar för de 20 första timmarna i veckan som utförs (Ass.ers. FK) samt till assistansanordnare där kommunen står för hela kostnaden (LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade). Beslut från Försäkringskassan som gäller retroaktivt påverkar periodiseringen av enskilda månader.

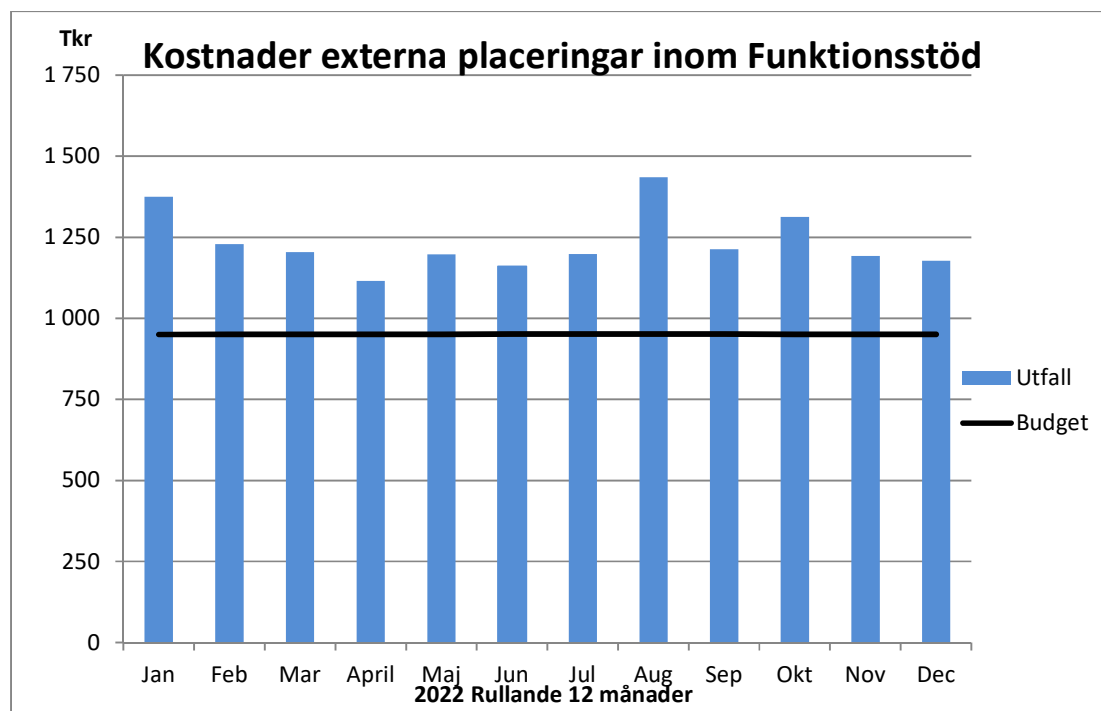

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal brukare LSS	19	19	19	17	17	16	16	17	17	16	15	15

(Justerat antalen mars-juli p.g.a. fått information om att några tillfälliga utökningar till följd av Covid-19 avslutats)

Mnkr	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Resultat/månad	0,3	0,1	-0,1	-0,7	-0,5	-0,5	0,3	-0,2	-0,1	-0,4	-0,1	-0,8
Ack. resultat	0,3	0,4	0,3	-0,3	-0,8	-1,4	-1,1	-1,3	-1,3	-1,8	-1,8	-2,6

Externa placeringar Funktionsstöd

Diagrammet visar kostnader för externa placeringar inom Funktionsstöd. Periodiseringsavvikelser mellan enskilda månader förekommer.

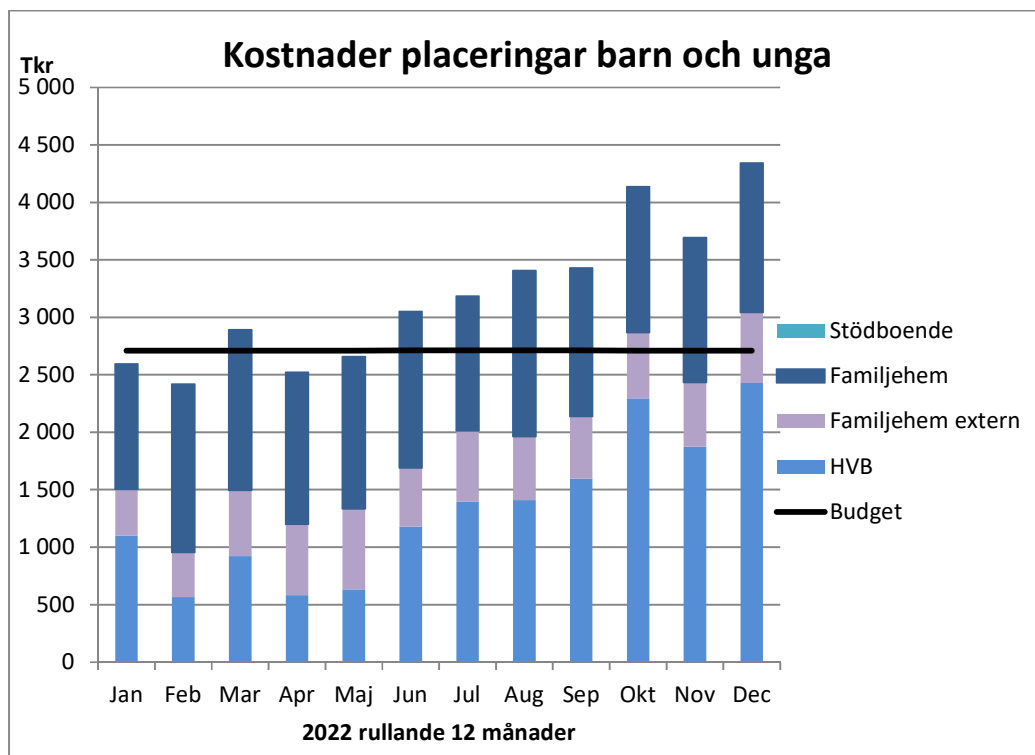
Ej verkställda beslut	Jan	Feb	Mar	April	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal brukare	6	7	6	7	7	6	6	7	6	6	6	6

Rullande 12 månader. Boendebeslut som överstiger tre månader

Externt placerade	Jan	Feb	Mar	April	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal brukare	17	16	16	15	15	15	15	16	16	16	16	16
Mnkr												
Resultat/månad	-0,4	-0,3	-0,2	-1,1	-0,2	-0,1	-0,2	-0,6	-0,2	-0,3	-0,3	-0,1
Ack. resultat	-0,4	-0,6	-0,8	-2,0	-2,2	-2,3	-2,5	-3,1	-3,2	-3,5	-3,8	-3,9

I resultatet ingår intäkter för avgifter, stadsbidrag och momskompensation.

Placeringar IFO Barn- och familjeenheten

Diagrammet visar kostnader för externa placeringar inom Barn- och familjeenheten. Periodiseringsavvikelser mellan enskilda månader förekommer. Familjehem extern avser konsulentstödta familjehem. HVB betyder hem för vård eller boende.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal brukare	64	62	67	63	67	71	66	73	72	68	73	69
varav Fam.	40	39	43	43	43	45	45	46	45	44	44	42
varav Fam. ext	9	8	9	8	8	8	8	8	8	8	10	9
varav HVB	15	15	15	12	16	18	13	19	19	16	19	18
varav Stödboende	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rullande 12 månader

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal dygn	1 880	1 706	1 925	1 893	1 993	2 063	2 024	2 014	2 135	2 028	2 024	2 132
varav Fam.	1 219	1 092	1 275	1 290	1 333	1 348	1 376	1 378	1 350	1 314	1 279	1 302
varav Fam. ext	217	207	277	270	248	240	248	248	240	248	264	279
varav HVB	444	407	373	333	412	475	400	388	545	466	481	551
varav Stödboende	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

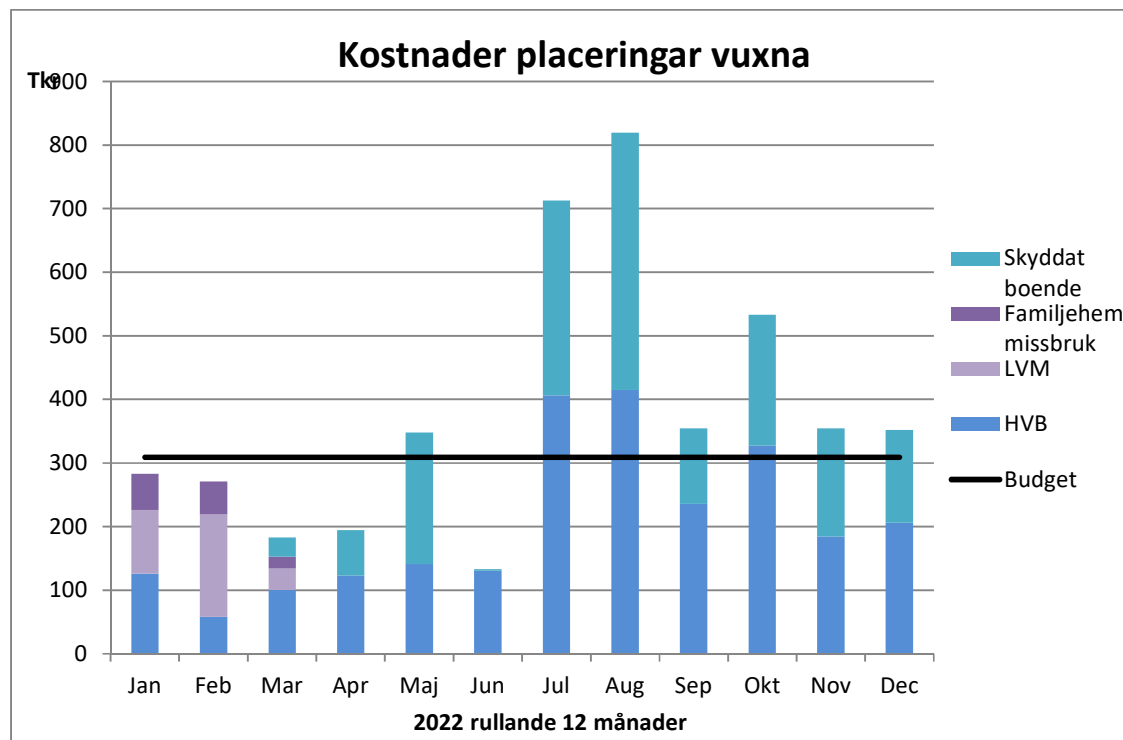
Rullande 12 månader

Mnkr	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Resultat/månad	0,1	0,3	-0,2	0,3	0,0	-0,3	-0,4	-0,5	-0,4	-0,1	-1,1	0,5
Ack. resultat	0,1	0,4	0,2	0,5	0,5	0,2	-0,2	-0,8	-1,1	-1,3	-2,4	-1,8

I resultatet ingår bidragsintäkter från Migrationsverket och momskompensation.

Placeringar IFO Vuxenenheten

Diagrammet visar kostnader för externa placeringar inom Vuxenenheten. Periodiseringsavvikelser mellan enskilda månader förekommer. HVB betyder hem för vård eller boende och LVM betyder lagen om vård av missbrukare.

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal brukare	6	5	4	3	5	9	8	10	9	5	6	7
varav HVB	2	1	2	2	3	7	6	7	5	3	4	4
varav LVM	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
varav skyddat boende			1	1	2	2	2	3	4	2	2	3
Varav familjehem	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rullande 12 månader

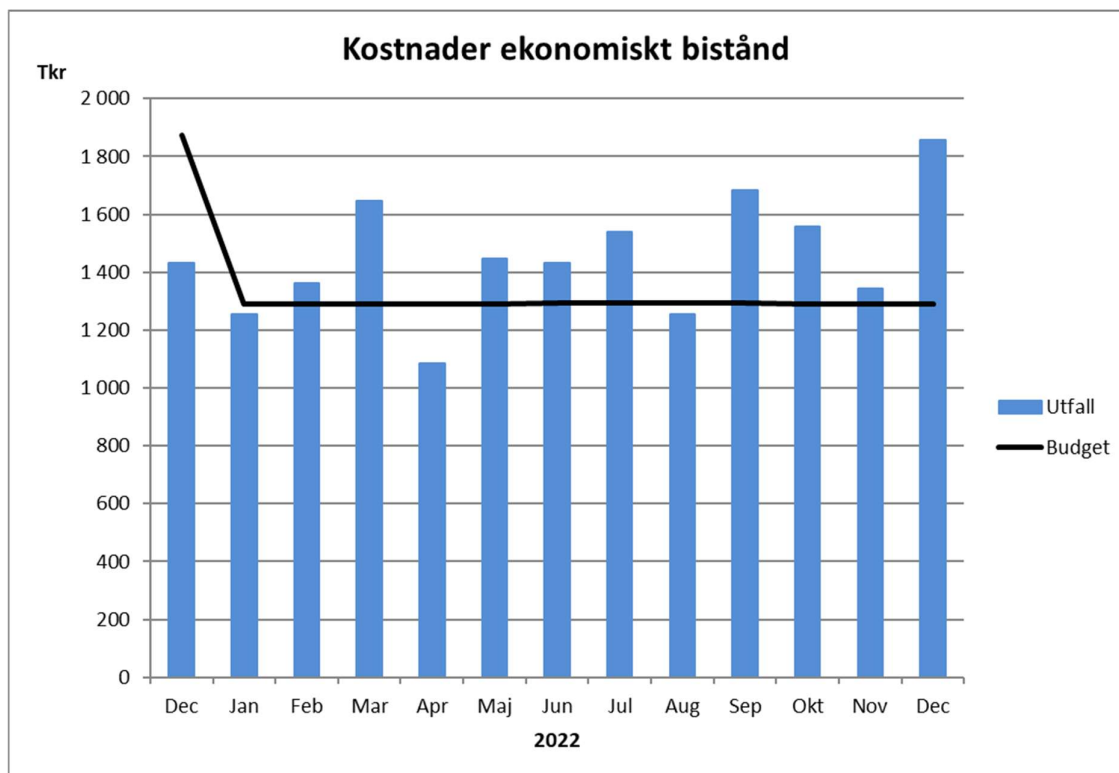
	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal dygn	135	105	62	65	120	178	225	246	172	155	152	192
varav HVB	62	28	21	35	77	118	163	170	117	93	92	112
varav LVM	42	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
varav skyddat boende			13	31	30	43	60	62	76	55	62	80
Varav familjehem	31	46	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Rullande 12 månader

Mnkr	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Resultat/månad	0,0	0,0	0,1	0,1	-0,1	0,2	-0,4	-0,5	0,0	-0,2	0,0	0,0
Ack. resultat	0,0	0,1	0,2	0,3	0,2	0,4	0,0	-0,4	-0,5	-0,7	-0,7	-0,7

I resultatet ingår intäkter för momskompensation.

Försörjningsstöd

Diagrammet visar kostnader för utbetalt ekonomiskt bistånd.

Stapeln för april är lägre än vad den borde vara. Detta p.g.a. att utbetalningen för ett antal hushåll försenades, och därmed hamnade kostnaden på maj istället.

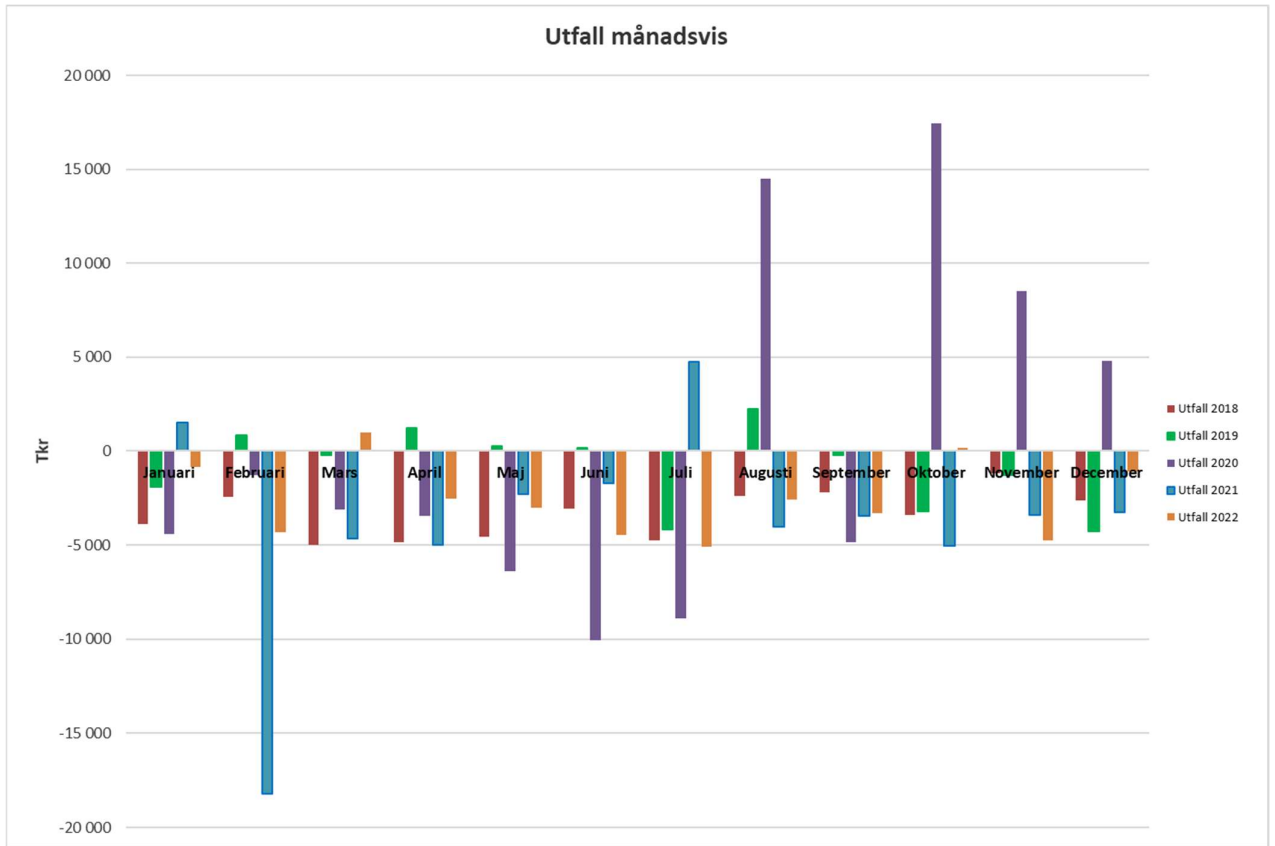
	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Antal hushåll	203	180	185	206	159	176	180	169	169	177	182	185	202

Ett hushåll kan innehålla varierande antal personer.

Mnkr	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
Resultat/månad	0,0	0,0	-0,3	0,2	-0,1	0,0	-0,2	0,0	-0,4	-0,2	0,0	-0,6
Ack resultat	0,0	0,1	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,7	-0,8	-0,9	-1,4

I resultatet ingår även intäkter från Migrationsverket och Försäkringskassan

Utfallet per måned

Socialnämnden

§ 17

Dnr 2023-000009 1.1.4.2

Verksamhetsberättelse 2022

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar

att anta förvaltningens förslag till Verksamhetsberättelse 2022,

att anta förvaltningens förslag till internkontrollrapport,

att lägga redovisningen över resultatuppdragen till handlingarna,

att lägga redovisade årsuppföljningar till handlingarna,

att lägga redovisning av Uppföljning volymökningar december 2022 till handlingarna, samt

att Verksamhetsberättelsen delges Kommunfullmäktige.

Bakgrund

Socialnämndens verksamhetsberättelse för 2022 har upprättats enligt anvisningar från kommunstyrelseförvaltningens ekonomiavdelning. I verksamhetsberättelsen presenteras verksamheten och händelser av väsentlig betydelse under året. Avsnittet resultatuppdrag presenterar utfall på de indikatorer som rör förvaltningen samt att arbetet och resultatet av internkontrollen redovisas. Ekonomiavsnittet analyserar det ekonomiska utfallet på drift och investeringar.

För Socialnämnden innebar pandemin märkbara behov av extra resurser och kostnader. Kostnader som inte kommer att ersättas av staten, och som inte har beaktats när nämndens budgetram fastställdes. Förvaltningen har fortsatt arbeta efter inriktning enligt försiktighetsprincipen att vid misstanke om smitta agerar förvaltningen som om det är bekräftad smitta.

Nämnden införde 2022 heltid som norm inom samtliga verksamheter. Ett begränsat antal medarbetare valde att arbeta deltid. Arbetet med God och Nära vårdreformen har fortsatt under 2022. Arbetet beräknas pågå under ett antal år framåt.

Under 2022 ansökte Härnösands kommun om Statsbidrag till vissa kommuner och regioner för ekonomi i balans. Socialförvaltningen andel av ansökan var på drygt 38 mnkr i bidrag. Kammarkollegiet beviljade bidrag till

Socialnämnden

§ 17 Fort.

tre av åtgärderna, till en total summa om ca 18 mnkr. Beslutet från Kammarkollegiet fattades dock inte förrän i slutet av oktober månad, varför man inte kunnat följa planen gällande åtgärderna och besparing under 2022.

I mars öppnade 17 särskilda boendeplatser för dementa i lokaler på Artellerigatan. Dessa platser ska sedan flyttas in i nybyggnationen när det är färdigbyggt tillsammans med bland andra Korttidsenheten.

I december togs beslut av Socialnämnden att en avveckling av Solbackens särskilda boende ska ske 2023. Beslut togs även att Pärlan (lokaliserad på Högsjögården), avdelning på sex platser åter ska gå över i drift inom verksamhetsområde Särskilt boende, från att tidigare legat under verksamheten Funktionsstöd.

Ett arbete med att analysera hemtjänstens ekonomi har pågått under hela 2022. Ett material finns nu där det går att följa hur arbetstimmar i hemtjänsten är använda, fördelade på utförd tid hos brukare, transporttid mellan brukare mm. Utifrån materialet har förvaltningen kunnat konstatera att hemtjänsten har haft en för liten budget.

Brukarbehovet inom funktionsstöd har ökat de senaste åren vilket bidragit till ökad personalbemanning. Verksamhetsområdet har sett ett förändrat behov hos brukare med stigande ålder samt har antalet brukare ökat under året. Detta har bidragit till ökade personalresurser både inom dagligverksamhet och boende.

Socialt perspektiv

Socialnämndens arbete bedöms ha haft stor påverkan på de medborgare som har sökt nämndens stöd utifrån behov kopplade till deras livssituation, detta inkluderar insatser och stöd som getts till barn och unga och deras familjer.

Ekologiskt perspektiv

Nämndens arbete har fortsatt att inom olika områden se över vad som kan göras för att minska en negativ påverkan på miljön. Ex har översynen av bilparken fortsatt.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Socialnämnden har ett underskott mot budget på 30,8 mnkr, varav hemtjänsten redovisar ett underskott på drygt 27 mnkr. Nämndens totala underskott är 14 mnkr lägre jämfört med 2021. Av detta är även några miljoner relaterade till kostnader på grund av fortsatt misstänkt eller bekräftad Covidsmitta. Ett så stort underskott har naturligtvis negativ påverkan på kommunens samlade resultat, och är ett åtgärdsområde som behöver ha fortsatt starkt fokus. En djupanalys har genomförts av hemtjänstens kostnader, och ett underlag har tagits fram som visar vilken

Socialnämnden

§ 17 Fort.

budget hemtjänsten behöver för att den enskilde brukaren ska få den tid denne är beviljad.

Ur ett juridiskt perspektiv bedöms nämnden hanterat enskilda ärenden och andra juridiska processer inom gällande lagstiftning och rättspraxis.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningen, tjänsteskrivelse 2023-02-08.

Socialförvaltningen, Verksamhetsberättelse 2022.

Socialförvaltningen, Internkontrollrapport 2022.

Socialförvaltningen, Uppföljning volymökningar december 2022.

Socialförvaltningen, Redovisning - Barn- och familjeenheten T3 och helår 2022.

Socialförvaltningen, Presentation - Barn och Familj T3 och helår 2022.

Socialförvaltningen, Redovisning - Ekonomiskt bistånd 2022.

Socialförvaltningen, Presentation - Ekonomiskt bistånd T3 2022.

Socialförvaltningen, Presentation - Ekonomiskt bistånd helår 2022.

Socialförvaltningen, Redovisning - Vuxna placeringar 2022.

Socialförvaltningen, Presentation - Vuxna placeringar T3 2022.

Socialförvaltningen, Presentation - Vuxna placeringar helår 2022.

Socialförvaltningen, Redovisning - Jobsbsatsning 2022.

Mats Collin, 0611-34 83 40
mats.kollin@harnosand.se

Socialnämnden

Verksamhetsberättelse 2022

Förslag till beslut

Socialförvaltningen föreslår Socialnämnden besluta

att anta förvaltningens förslag till Verksamhetsberättelse 2022,

att anta förvaltningens förslag till internkontrollrapport,

att lägga redovisningen över resultatuppdragen till handlingarna,

att lägga redovisade årsuppföljningar till handlingarna,

att lägga redovisning av Uppföljning volymökningar december 2022 till handlingarna, samt

att Verksamhetsberättelsen delges Kommunfullmäktige.

Beskrivning av ärendet

Socialnämndens verksamhetsberättelse för 2022 har upprättats enligt anvisningar från kommunstyrelseförvaltningens ekonomiavdelning. I verksamhetsberättelsen presenteras verksamheten och händelser av väsentlig betydelse under året. Avsnittet resultatuppdrag presenterar utfall på de indikatorer som rör förvaltningen samt att arbetet och resultatet av internkontrollen redovisas. Ekonomiavsnittet analyserar det ekonomiska utfallet på drift och investeringar.

För Socialnämnden innebar pandemin märkbara behov av extra resurser och kostnader. Kostnader som inte kommer att ersättas av staten, och som inte har beaktats när nämndens budgetram fastställdes. Förvaltningen har fortsatt arbeta efter inriktning enligt försiktighetsprincipen att vid misstanke om smitta agerar förvaltningen som om det är bekräftad smitta.

Nämnden införde 2022 heltid som norm inom samtliga verksamheter. Ett begränsat antal medarbetare valde att arbeta deltid. Arbetet med God och Nära vårdreformen har fortsatt under 2022. Arbetet beräknas pågå under ett antal år framåt.

Under 2022 ansökte Härnösands kommun om Statsbidrag till vissa kommuner och regioner för ekonomi i balans. Socialförvaltningen andel av ansökan var på drygt 38 mnkr i bidrag. Kammarkollegiet beviljade bidrag till tre av åtgärderna, till en total summa om ca 18 mnkr. Beslutet från

Datum
2023-02-10Dnr
SOC/2023-000009

Kammarkollegiet fattades dock inte förrän i slutet av oktober månad, varför man inte kunnat följa planen gällande åtgärderna och besparing under 2022.

I mars öppnade 17 särskilda boendeplatser för dementa i lokaler på Artellerigatan. Dessa platser ska sedan flyttas in i nybyggnationen när det är färdigbyggt tillsammans med bland andra Korttidsenheten.

I december togs beslut av Socialnämnden att en avveckling av Solbackens särskilda boende ska ske 2023. Beslut togs även att Pärlan (lokaliserad på Högsjögården), avdelning på sex platser åter ska gå över i drift inom verksamhetsområde Särskilt boende, från att tidigare legat under verksamheten Funktionsstöd.

Ett arbete med att analysera hemtjänstens ekonomi har pågått under hela 2022. Ett material finns nu där det går att följa hur arbetstimmar i hemtjänsten är använda, fördelade på utförd tid hos brukare, transporttid mellan brukare mm. Utifrån materialet har förvaltningen kunnat konstatera att hemtjänsten har haft en för liten budget.

Brukarbehovet inom funktionsstöd har ökat de senaste åren vilket bidragit till ökad personalbemanning. Verksamhetsområdet har sett ett förändrat behov hos brukare med stigande ålder samt har antalet brukare ökat under året. Detta har bidragit till ökade personalresurser både inom dagligverksamhet och boende

Socialt perspektiv

Socialnämndens arbete bedöms ha haft stor påverkan på de medborgare som har sökt nämndens stöd utifrån behov kopplade till deras livssituation, detta inkluderar insatser och stöd som getts till barn och unga och deras familjer.

Ekologiskt perspektiv

Nämndens arbete har fortsatt att inom olika områden se över vad som kan göras för att minska en negativ påverkan på miljön. Ex har översynen av bilparken fortsatt.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Socialnämnden har ett underskott mot budget på 30,8 mnkr, varav hemtjänsten redovisar ett underskott på drygt 27 mnkr. Nämndens totala underskott är 14 mnkr lägre jämfört med 2021. Av detta är även några miljoner relaterade till kostnader pga av fortsatt misstänkt eller bekräftad Covidsmitta. Ett så stort underskott har naturligtvis negativ påverkan på kommunens samlade resultat, och är ett åtgärdsområde som behöver ha fortsatt starkt fokus. En djupanalys har genomförts av hemtjänstens kostnader, och ett underlag har tagits fram som visar vilken budget hemtjänsten behöver för att den enskilde brukaren ska få den tid denne är beviljad.

Ur ett juridiskt perspektiv bedöms nämnden hanterat enskilda ärenden och andra juridiska processer inom gällande lagstiftning och rättspraxis.

Mats Collin
Förvaltningschef

Bilagor

- Bilaga 1 Verksamhetsberättelse 2022
- Bilaga 2 Internkontrollrapport 2022
- Bilaga 3 Uppföljning volymökningar december 2022
- Bilaga 4 Redovisning - Barn- och familjeenheten T3 och helår 2022
- Bilaga 5 Presentation - Barn och Familj T3 och helår 2022
- Bilaga 6 Redovisning - Ekonomiskt bistånd 2022
- Bilaga 7 Presentation - Ekonomiskt bistånd T3 2022
- Bilaga 8 Presentation - Ekonomiskt bistånd helår 2022
- Bilaga 9 Redovisning - Vuxna placeringar 2022
- Bilaga 10 Presentation - Vuxna placeringar T3 2022
- Bilaga 11 Presentation - Vuxna placeringar helår 2022
- Bilaga 12 Redovisning - Jobsatsning 2022

Socialnämnden

§ 21

Dnr 2022-000001 1.1.3.1

Ej verkställda gynnande beslut 2022

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar

att godkänna rapporteringen av ej verkställda beslut, samt

att rapporten delges kommunfullmäktige och revisionen för kännedom.

Bakgrund

Socialnämnden är skyldig att till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, och kommunens revisorer rapportera alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslut. Skyldigheten att rapportera framgår i 16 kap. 6 f-g §§ socialtjänstlagen (SoL) och 28 f-g §§ lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Följande beslut ska rapporteras en gång per kvartal:

- Alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut.
- Alla gynnande beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader efter det att verkställigheten avbröts.

Rapportering ska ske även om inte finns några ej verkställda beslut.

Socialnämnden ska fortsätta att rapportera ett ej verkställt beslut fram till att beslutet är verkställt eller avslutat av annan anledning.

Följande beslut ska rapporteras löpande:

- Ett beslut som har verkställts och som tidigare rapporterats som ej verkställt.
- Ärenden som har avslutats av annan anledning.

Socialnämnden skall till fullmäktige lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.

Socialnämnden

§ 21 Fort.

Socialnämnden skall till fullmäktige även lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.

Rapportering skall ske en gång per kvartal.

Biståndsenheten har följande att rapportera:

Denna period finns det 17 ej verkställda gynnande beslut att rapportera. Det är sex beslut om Bostad med särskild service, gruppbostad, tre beslut om kontaktperson SoL, fem beslut om kontaktperson LSS, två beslut om ledsagarservice LSS samt ett beslut om korttidsvistelse i familjehem LSS.

Barn- och familjeenheten har inget att rapportera.

Ekonomi- och vuxenenheten har inget att rapportera.

Socialt perspektiv

Socialt perspektiv är att personer i behov av vård och omsorg har lagstadgad rätt att få den hjälp och det stöd de behöver från kommunen. Beslut om bistånd enligt Socialtjänstlagen eller insats enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade gäller omedelbart. Det innebär att beslut om bistånd eller insats också ska verkställas direkt.

Ekologiskt perspektiv

Inget direkt ekologiskt perspektiv.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Ekonomiskt perspektiv är att konsekvenser i form av vite kan ske.

Juridiskt perspektiv är att ytterst stärka rättssäkerheten för den enskilde som har beviljats bistånd.

Beslutsunderlag

Socialförvaltningen, tjänsteskrivelse 2023-02-10.

Socialförvaltningen, Rapport ej verkställda beslut fjärde kvartalet 2022.

Rapport av ej verkställda beslut avseende fjärde kvartalet 2022 från Biståndsenheten

Tabell 1. Ej verkställda gynnande beslut

Typ av beslut	Lagrum	Datum för beslut	Orsak
Gruppboendest LSS	9 § p. 9 LSS	2021-01-28	Brist på boendeplats. Tackat nej ett tillfälle. Tackat nej till erbjudande om externa placeringar.
Gruppboendest LSS	9 § p. 9 LSS	2021-01-29	Brist på boendeplats. Tackat ja till erbjuden gruppboendest som öppnar våren 2023.
Gruppboendest LSS	9 § p. 9 LSS	2021-10-05	Brist på boendeplats. Tackat ja till erbjuden gruppboendest som öppnar våren 2023.
Gruppboendest LSS	9 § p. 9 LSS	2022-01-24	Brist på boendeplats.
Gruppboendest LSS	9 § p. 9 LSS	2022-02-10	Brist på boendeplats.
Gruppboendest LSS	9 § p. 9 LSS	2022-07-04	Brist på boendeplats.

Kontaktperson SoL	4 kap. 1 § SoL	2022-03-01	Kommer ej på matchningsmöten.
Korttidsvistelse i familjehem	9 § p. 6 LSS	2022-05-03	Utredning för annan insats pågår.
Kontaktperson LSS	9 § p. 4 LSS	2022-03-01	Brist på uppdragstagare.
Kontaktperson LSS	9 § p. 4 LSS	2022-06-15	Brist på uppdragstagare.
Kontaktperson SoL	4 kap. 1 § SoL	2022-02-14	Brist på uppdragstagare.
Kontaktperson SoL	4 kap. 1 § SoL	2022-08-25	Brist på uppdragstagare.
Kontaktperson LSS	9 § p. 4 LSS	2022-07-25	Brist på uppdragstagare.

Ledsagarservice LSS	9 § p. 3 LSS	2022-03-04	Brist på uppdragstagare.
Kontaktperson LSS	9 § p. 4 LSS	2022-05-25	Svarar inte vid kontakt.
Kontaktperson LSS	9 § p. 4 LSS	2022-02-21	Brist på uppdragstagare.
Ledsagarservice LSS	9 § p. 3 LSS	2022-03-14	Brist på uppdragstagare.

Socialnämnden

Ej verkställda gynnande beslut enligt SoL och LSS kvartal 4 2022

Förslag till beslut

Socialförvaltningen föreslår socialnämnden besluta

att godkänna rapporteringen av ej verkställda beslut, samt

att rapporten delges kommunfullmäktige och revisionen för kännedom.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden är skyldig att till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, och kommunens revisorer rapportera alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för beslut. Skyldigheten att rapportera framgår i 16 kap. 6 f-g §§ socialtjänstlagen (SoL) och 28 f-g §§ lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Följande beslut ska rapporteras en gång per kvartal:

- Alla gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut.
- Alla gynnande beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader efter det att verkställigheten avbröts.

Rapportering ska ske även om inte finns några ej verkställda beslut.

Socialnämnden ska fortsätta att rapportera ett ej verkställt beslut fram till att beslutet är verkställt eller avslutat av annan anledning.

Följande beslut ska rapporteras löpande:

- Ett beslut som har verkställts och som tidigare rapporterats som ej verkställt.

Ärenden som har avslutats av annan anledning.

Socialnämnden skall till fullmäktige lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut som inte har verkställts inom tre månader från dagen för respektive beslut. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.

Datum
2023-02-08Dnr
SOC/2022-000001

Socialnämnden skall till fullmäktige även lämna en statistikrapport över hur många av nämndens gynnande beslut som inte har verkställts på nytt inom tre månader från den dag då verkställigheten avbröts. Nämnden skall vidare ange vilka typer av bistånd dessa beslut gäller samt hur lång tid som har förflutit från dagen för respektive beslut.

Rapportering skall ske en gång per kvartal.

Biståndsenheten har följande att rapportera:

Denna period finns det 17 ej verkställda gynnande beslut att rapportera. Det är sex beslut om Bostad med särskild service, gruppboende, tre beslut om kontaktperson SoL, fem beslut om kontaktperson LSS, två beslut om ledsagarservice LSS samt ett beslut om korttidsvistelse i familjehem LSS.

Barn- och familjenheten har inget att rapportera.**Ekonomi- och vuxenenheten har inget att rapportera.****Socialt perspektiv**

Socialt perspektiv är att personer i behov av vård och omsorg har lagstadgad rätt att få den hjälp och det stöd de behöver från kommunen. Beslut om bistånd enligt Socialtjänstlagen eller insats enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade gäller omedelbart. Det innebär att beslut om bistånd eller insats också ska verkställas direkt.

Ekologiskt perspektiv

Inget direkt ekologiskt perspektiv.

Ekonomiskt och juridiskt perspektiv

Ekonomiskt perspektiv är att konsekvenser i form av vite kan ske.

Juridiskt perspektiv är att ytterst stärka rättssäkerheten för den enskilde som har beviljats bistånd.

Mats Collin
Förvaltningschef

Pär Hägglund
Enhetschef

Bilagor

Bilaga 1 Rapport ej verkställda beslut fjärde kvartalet 2022.

2 Stiftelsen Läns museet Västernorrland

888000-3143

Ann Kristofersson

Sida 1

Transaktionsdatum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	Ingående balans 2022-01-01	Ingående saldo 2022-01-01	Periodens förändring 2022-01-01 - 2022-12-31	Utgående balans 2022-12-31
Tillgångar				
Anläggningstillgångar				
Byggnader och mark				
1110 Byggnader och mark	815 154,00	815 154,00	0,00	815 154,00
1119 Ack avskrivn byggnader	-563 873,00	-563 873,00	-37 548,00	-601 421,00
1120 Förbättringsutg annans fastigh	1 600 000,00	1 600 000,00	0,00	1 600 000,00
1125 Ack avskrivn förb.utg	-88 853,00	-88 853,00	-133 278,00	-222 131,00
1130 Kulturhistoriska byggnader	1,00	1,00	0,00	1,00
Summa Byggnader och mark	1 762 429,00	1 762 429,00	-170 826,00	1 591 603,00
Maskiner och inventarier				
1220 Inventarier	3 131 195,50	3 131 195,50	272 700,00	3 403 895,50
1229 Ack avskrivn inventarier	-2 220 762,00	-2 220 762,00	-219 878,00	-2 440 640,00
1291 Kulturhistoriska samlingar	1,00	1,00	0,00	1,00
1292 Konstsamlingar	18 168 000,00	18 168 000,00	0,00	18 168 000,00
Summa Maskiner och inventarier	19 078 434,50	19 078 434,50	52 822,00	19 131 256,50
Finansiella anl.tillgångar				
1350 SEB Stiftelsefond Sverige	1 500 000,00	1 500 000,00	0,00	1 500 000,00
1357 Ack. uppskrivng fin. tillg	1 565 715,00	1 565 715,00	-828 587,88	737 127,12
Summa Finansiella anl.tillgång	3 065 715,00	3 065 715,00	-828 587,88	2 237 127,12
Summa Anläggningstillgångar	23 906 578,50	23 906 578,50	-946 591,88	22 959 986,62
Omsättningstillgångar				
Lager och pågående arbeten				
1400 Lager	367 345,62	367 345,62	207 552,90	574 898,52
Summa Lager och påg.arbeten	367 345,62	367 345,62	207 552,90	574 898,52
Kundfordringar				
1510 Kundfordringar	280 637,00	280 637,00	812 276,00	1 092 913,00
1511 Kundfordringar Butiken	0,00	0,00	3 910,00	3 910,00
1580 Kontokort och kuponger	3 431,50	3 431,50	-523,30	2 908,20
Summa kundfordringar	284 068,50	284 068,50	815 662,70	1 099 731,20
Övriga kortfr fordringar				
1630 Avräkn skatter och avgifter	0,00	0,00	5,00	5,00
1640 Skattefordringar	41 584,00	41 584,00	25 510,00	67 094,00
1650 Fordran moms	772 207,00	772 207,00	457 188,00	1 229 395,00
1680 Övr kortfristiga fordr	385,50	385,50	7 411,44	7 796,94
Övriga Kortfr.fordringar	814 176,50	814 176,50	490 114,44	1 304 290,94
Förutb.kostn och uppl intäkter				
1710 Förutbetalda hyror	1 686 448,25	1 686 448,25	149 015,50	1 835 463,75
1761 Upplupna intäkter	11 400,00	11 400,00	-11 400,00	0,00
1770 Upplupna lönebidragsintäkter	19 832,00	19 832,00	15 637,00	35 469,00
1780 Upplupna avtalsintäkter	725 584,50	725 584,50	-238 452,50	487 132,00
1790 Övr förutbetalda kostnader	737 979,83	737 979,83	142 363,23	880 343,06
Summa förutb kostn / uppl int	3 181 244,58	3 181 244,58	57 163,23	3 238 407,81
Kassa och bank				
1930 SEB 5312-10 043 36	11 243 370,74	11 243 370,74	-2 155 275,87	9 088 094,87

2 Stiftelsen Läns museet Västernorrland

888000-3143

Ann Kristofersson

Sida 2

Transaktionsdatum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	Ingående balans 2022-01-01	Ingående saldo 2022-01-01	Periodens förändring 2022-01-01 - 2022-12-31	Utgående balans 2022-12-31
1940 SBAB 9252 4003256	12,44	12,44	-12,44	0,00
1950 Swish - Museibutiken	86 765,40	86 765,40	65 061,70	151 827,10
1951 Swish - Handelsboden	6 969,00	6 969,00	40 708,20	47 677,20
Summa kassa och bank	11 337 117,58	11 337 117,58	-2 049 518,41	9 287 599,17
Summa Omsättningstillgångar	15 983 952,78	15 983 952,78	-479 025,14	15 504 927,64
Summa Tillgångar	39 890 531,28	39 890 531,28	-1 425 617,02	38 464 914,26
Eget Kapital & Skulder				
Eget kapital				
2091 Balanserad vinst/förlust	-30 392 854,93	-30 392 854,93	-374 762,47	-30 767 617,40
2099 Redovisat resultat	-374 762,47	-374 762,47	2 358 683,17	1 983 920,70
Summa Eget kapital	-30 767 617,40	-30 767 617,40	1 983 920,70	-28 783 696,70
Skulder				
Kortfristiga skulder				
Leverantörsskulder & övriga				
2421 Presentkort	0,00	0,00	-4 600,00	-4 600,00
2422 Tillgodo	-60,00	-60,00	-1 029,50	-1 089,50
2423 Presentkort, 3:e part	345,00	345,00	-345,00	0,00
2440 Leverantörsskulder	-4 660 983,14	-4 660 983,14	886 140,54	-3 774 842,60
2441 *** Ankomstreg. skuldkonto	0,00	0,00	-72 639,00	-72 639,00
Summa Leverantörsskulder	-4 660 698,14	-4 660 698,14	807 527,04	-3 853 171,10
Skatteskulder				
Summa Skatteskulder	0,00	0,00	0,00	0,00
Moms, särskilda punktskatter				
Moms, särskilda punktskatter	0,00	0,00	0,00	0,00
Personalens skatter, avgifter				
2710 Personalens källskatt	-367 353,00	-367 353,00	-25 749,00	-393 102,00
2730 Arbetsgivaravgifter	-424 690,00	-424 690,00	-36 474,00	-461 164,00
Summa Personalskatter, avgift	-792 043,00	-792 043,00	-62 223,00	-854 266,00
Övriga kortfristiga skulder				
2894 Kortfristiga skulder kunder	-750,00	-750,00	350,00	-400,00
2899 Övriga kortfristiga skulder	6 341,75	6 341,75	-6 341,75	0,00
Summa Övr kortfristiga skulder	5 591,75	5 591,75	-5 991,75	-400,00
Uppl kostn & förutbet intäkter				
2910 Upplupna löner	-62 273,68	-62 273,68	37 823,68	-24 450,00
2920 Semesterlöneskuld	-505 515,00	-505 515,00	-37 501,00	-543 016,00
2921 Skuld inestående arbetstid	-93 510,00	-93 510,00	-5 321,00	-98 831,00
2940 Upplupna arbetsgivaravgifter	-17 927,60	-17 927,60	10 195,60	-7 732,00
2941 Upplupna soc avg semskuld	-204 735,00	-204 735,00	-15 187,00	-219 922,00
2944 Upplupna soc avg skuld års.arb	-40 652,00	-40 652,00	-644,00	-41 296,00
2970 Förutbetalda intäkter	-1 240 568,21	-1 240 568,21	-511 700,25	-1 752 268,46
2980 Förutbetalda bidrag - period	-557 718,00	-557 718,00	-1 438 646,00	-1 996 364,00
2990 Upplupna Kostnader	-952 865,00	-952 865,00	663 364,00	-289 501,00
Summa Uppl kostn & förutb int	-3 675 764,49	-3 675 764,49	-1 297 615,97	-4 973 380,46

Transaktionsdatum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	Ingående balans 2022-01-01	Ingående saldo 2022-01-01	Periodens förändring 2022-01-01 - 2022-12-31	Utgående balans 2022-12-31
Summa Kortfristiga skulder	-9 122 913,88	-9 122 913,88	-558 303,68	-9 681 217,56
Summa Skulder	-9 122 913,88	-9 122 913,88	-558 303,68	-9 681 217,56
Summa Eget Kapital & Skulder	-39 890 531,28	-39 890 531,28	1 425 617,02	-38 464 914,26
Beräknat resultat	0,00	0,00	0,00	0,00

2 Stiftelsen Läns museet Västernorrland

888000-3143

Ann Kristofersson

Sida 1

Datum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	2022-01-01 - 2022-12-31	%	Akkumulerat 2022-12-31	%
Rörelsens inkomster/intäkter				
Huvudintäkter				
3011 Försäljning momspliktig 25 %	815 514,35	1,77	815 514,35	1,77
3012 Försäljn moms 12 % butik	147 221,79	0,32	147 221,79	0,32
3013 Försäljning momspliktig 6 %	87 598,85	0,19	87 598,85	0,19
3014 Försäljning Entréavgifter moms	1 886,80	0,00	1 886,80	0,00
3015 Marknadsavgift 25%	18 220,00	0,04	18 220,00	0,04
3022 Försäljn moms 12% konf verksa	192 035,01	0,42	192 035,01	0,42
3030 Hysesintäkt moms 25%	131 514,00	0,29	131 514,00	0,29
3040 Hysesintäkt moms 25% konferens	66 290,40	0,14	66 290,40	0,14
3105 Fsg varor till land utanför EU	19 505,00	0,04	19 505,00	0,04
3211 Försäljning tjänst, arkeologi	1 957 894,90	4,25	1 957 894,90	4,25
3212 Försäljning tjänst, byggnadsvä	136 022,00	0,30	136 022,00	0,30
3214 Försäljning tjänst, övrigt	9 356,96	0,02	9 356,96	0,02
3308 Fsg tjänster annat EU-land	3 270,00	0,01	3 270,00	0,01
Summa Huvudintäkter	3 586 330,06	7,79	3 586 330,06	7,79
3540 Påminnelseavgift	180,00	0,00	180,00	0,00
3740 Öresutjämning	8,95	0,00	8,95	0,00
3791 Internförsäljning	-6 200,00	-0,01	-6 200,00	-0,01
3810 Hysesintäkter, momsfrött	12 200,00	0,03	12 200,00	0,03
3811 Vidarefakturerad kostnad 25%	4 700,00	0,01	4 700,00	0,01
3820 Ersättning visningar, momsfrött	7 090,00	0,02	7 090,00	0,02
3850 Aktiverat arbete (omkostnader)	3 812,00	0,01	3 812,00	0,01
3870 Aktiverat arbete (personalins.)	2 084,50	0,00	2 084,50	0,00
3875 Förutbetalda intäkter projekt	-107 865,00	-0,23	-107 865,00	-0,23
3885 Upplupna intäkter fakturering	-11 400,00	-0,02	-11 400,00	-0,02
3890 Övr ers. och intäkter, momsfrött	74 655,00	0,16	74 655,00	0,16
3891 Kursavgifter 25%	112 120,00	0,24	112 120,00	0,24
3894 Deltagaravgifter 25%	9 312,00	0,02	9 312,00	0,02
3895 Övr ers. o intäkter, 25%	52 160,00	0,11	52 160,00	0,11
3901 Förutbetalda bidrag	-1 996 364,00	-4,34	-1 996 364,00	-4,34
3910 Regionalt kulturanslag	5 950 000,00	12,93	5 950 000,00	12,93
3911 Regionalt kulturanslag hemslöj	820 000,00	1,78	820 000,00	1,78
3920 Bidrag Region VN	22 261 500,00	48,37	22 261 500,00	48,37
3921 Bidrag Region VN Hemslöjd	853 500,00	1,85	853 500,00	1,85
3922 Tillfälligt bidrag Region VN	1 500 000,00	3,26	1 500 000,00	3,26
3930 Bidrag Härnösands kommun	8 125 727,00	17,66	8 125 727,00	17,66
3940 Lönebidrag Arbetsförmedlingen	249 796,00	0,54	249 796,00	0,54
3985 Statliga bidrag (ej Länsstyr.)	1 674 289,00	3,64	1 674 289,00	3,64
3990 Övriga bidrag	274 416,99	0,60	274 416,99	0,60
3991 Projektbidrag Region Västern.	124 878,00	0,27	124 878,00	0,27
3992 Projektbidrag Härnösands kommu	94 236,00	0,20	94 236,00	0,20
3993 Tillfälligt bidrag, statligt	807 718,00	1,76	807 718,00	1,76
3995 Projektbidrag Länsstyrelsen	603 442,00	1,31	603 442,00	1,31
3997 Sjuklöneersättning från FK	78 450,00	0,17	78 450,00	0,17
3999 OH-bidrag	861 735,00	1,87	861 735,00	1,87
Summa Inkomster/intäkter	46 022 511,50	100,00	46 022 511,50	100,00
Rörelsens kostnader				
Ordinarie kostnader				

Datum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	2022-01-01 - 2022-12-31	%	Akkumulerat 2022-12-31	%
Inköp av varor och material				
4010 Inköp för försäljning	-804 845,39	-1,75	-804 845,39	-1,75
4025 Inköp av tjänster	-527 089,03	-1,15	-527 089,03	-1,15
4026 Inköp konferensmeny, uthyrning	-184 116,07	-0,40	-184 116,07	-0,40
4500 Inköp av material, direkta	-592 162,87	-1,29	-592 162,87	-1,29
4515 Inköp varor annat EU-land 25 %	-38 129,12	-0,08	-38 129,12	-0,08
4531 Inköp tjänst utanför EU 25 %	-362 178,96	-0,79	-362 178,96	-0,79
4535 Inköp tjänst annat EU-land 25%	-73 441,37	-0,16	-73 441,37	-0,16
4545 Inköp varor utanför EU 25%	-12 509,07	-0,03	-12 509,07	-0,03
Summa Inköp av varor och mtrl.	-2 594 471,88	-5,64	-2 594 471,88	-5,64
4600 Inköp av tjänster, direkta	-3 880 132,90	-8,43	-3 880 132,90	-8,43
4990 Lagerförändring	207 552,90	0,45	207 552,90	0,45
Summa Ordinarie kostnader	-6 267 051,88	-13,62	-6 267 051,88	-13,62
Övriga externa rörelsekostn.				
5010 Lokalhyra	-6 748 973,00	-14,66	-6 748 973,00	-14,66
5020 El hyrd lokal	-105 698,44	-0,23	-105 698,44	-0,23
5060 Städ, renhållning hyrd lokal	-309 568,49	-0,67	-309 568,49	-0,67
5065 Snöröjning	-3 855,25	-0,01	-3 855,25	-0,01
5070 Reparationer hyrd lokal	-243 668,12	-0,53	-243 668,12	-0,53
5090 Övr kostnader hyrd lokal	-10 827,00	-0,02	-10 827,00	-0,02
5110 Material underhållsarb. fastig	-86 383,67	-0,19	-86 383,67	-0,19
5120 El egen fastighet	-226 622,41	-0,49	-226 622,41	-0,49
5140 Vatten och avlopp egen fastigh	-37 263,16	-0,08	-37 263,16	-0,08
5160 Städ, renhållning egen fastigh	-84 993,14	-0,18	-84 993,14	-0,18
5165 Snöröjning och sandning	-97 141,17	-0,21	-97 141,17	-0,21
5170 Rep och underhåll fastighet	-1 484 766,07	-3,23	-1 484 766,07	-3,23
5180 Material underhållsarb. fastig	-6 169,00	-0,01	-6 169,00	-0,01
5190 Övriga fastighetskostnader	-14 191,30	-0,03	-14 191,30	-0,03
5210 Hyra kontorsmaskiner	-132 732,00	-0,29	-132 732,00	-0,29
5212 Korttidshyra av maskiner etc.	-3 686,12	-0,01	-3 686,12	-0,01
5220 Hyra inventarier	-7 849,43	-0,02	-7 849,43	-0,02
5410 Förbrukningsinventarier	-548 410,44	-1,19	-548 410,44	-1,19
5415 Mobiltelefoner o tillbehör	-160 472,14	-0,35	-160 472,14	-0,35
5420 Datamaterial, övrigt	-221 358,51	-0,48	-221 358,51	-0,48
5421 Bärbara datorer o dockn.st.	-331 994,33	-0,72	-331 994,33	-0,72
5422 Dataskärmar	-47 628,64	-0,10	-47 628,64	-0,10
5424 IT-infrastruktur, mtrl o inv	-28 252,84	-0,06	-28 252,84	-0,06
5450 Rekvisita	-9 853,20	-0,02	-9 853,20	-0,02
5460 Förbrukningsmaterial	-336 209,84	-0,73	-336 209,84	-0,73
5463 Övrigt kulturmaterial	-2 886,40	-0,01	-2 886,40	-0,01
5470 Verktyg	-9 967,96	-0,02	-9 967,96	-0,02
5480 Arbetskläder o skyddsmtrl	-84 157,99	-0,18	-84 157,99	-0,18
5481 Terminalglasögon	-2 590,00	-0,01	-2 590,00	-0,01
5490 Utställningsmaterial	-3 370,00	-0,01	-3 370,00	-0,01
5500 Reparation och underhåll	-1 879,76	0,00	-1 879,76	0,00
5510 Rep o underh maskin tekn anlägg	-13 404,40	-0,03	-13 404,40	-0,03
5520 Reparation o underhåll inventa	-33 676,98	-0,07	-33 676,98	-0,07
5530 Rep o underh installationer	-18 808,75	-0,04	-18 808,75	-0,04
5550 Rep o underh förbr.inventarier	-7 119,20	-0,02	-7 119,20	-0,02

2 Stiftelsen Läns museet Västernorrland

888000-3143

Ann Kristofersson

Sida 3

Datum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	2022-01-01 - 2022-12-31	%	Akkumulerat 2022-12-31	%
5590 Övr kostn för rep o underhåll	-7 626,40	-0,02	-7 626,40	-0,02
5610 Personbilskostnader	-10 622,27	-0,02	-10 622,27	-0,02
5611 Drivmedel	-68 327,34	-0,15	-68 327,34	-0,15
5612 Skatt och försäkring	-45 845,15	-0,10	-45 845,15	-0,10
5613 Reparation	-27 198,54	-0,06	-27 198,54	-0,06
5615 Leasingavg personbilar	-101 912,54	-0,22	-101 912,54	-0,22
5618 Trängselskatter	-18,00	0,00	-18,00	0,00
5619 Personbilar, övriga kostnader	-9,00	0,00	-9,00	0,00
5710 Frakt och transport	-8 901,08	-0,02	-8 901,08	-0,02
5720 Tull- och speditjonskost	-275,00	0,00	-275,00	0,00
5800 Resekostnader	-34 617,48	-0,08	-34 617,48	-0,08
5810 Biljetter	-80 450,53	-0,17	-80 450,53	-0,17
5820 Hyrbilskostnader	-42 176,30	-0,09	-42 176,30	-0,09
5830 Kost och logi	-26 227,48	-0,06	-26 227,48	-0,06
5831 Logi	-69 377,11	-0,15	-69 377,11	-0,15
5890 Övriga resekostnader	-3 482,41	-0,01	-3 482,41	-0,01
5910 Annonsering	-305 876,75	-0,66	-305 876,75	-0,66
5930 Reklamtrycksaker	-53 276,24	-0,12	-53 276,24	-0,12
5940 Utställning och mässor	-3 600,00	-0,01	-3 600,00	-0,01
6010 Kataloger och prislister	-3 047,18	-0,01	-3 047,18	-0,01
6062 Inkasso och KFM-avgifter	-180,00	0,00	-180,00	0,00
6070 Representation	-27 272,07	-0,06	-27 272,07	-0,06
6071 Representation styrelsen	-15 823,28	-0,03	-15 823,28	-0,03
6072 Repr ej avdr.gill	-178,57	0,00	-178,57	0,00
6074 Förtäring	-40 047,44	-0,09	-40 047,44	-0,09
6090 Övr försäljningskostnader	-27 617,91	-0,06	-27 617,91	-0,06
6110 Kontorsmaterial	-48 429,33	-0,11	-48 429,33	-0,11
6150 Trycksaker	-44 065,01	-0,10	-44 065,01	-0,10
6210 Telekostnader	-68 068,81	-0,15	-68 068,81	-0,15
6230 Datakommunikation	-80 477,00	-0,17	-80 477,00	-0,17
6250 Porto	-7 554,81	-0,02	-7 554,81	-0,02
6310 Företagsförsäkringar	-438 262,00	-0,95	-438 262,00	-0,95
6370 Bevakning och larm	-507 986,36	-1,10	-507 986,36	-1,10
6420 Revisionsarvode	-2 137,00	0,00	-2 137,00	0,00
6530 Redovisningstjänster	-125 306,88	-0,27	-125 306,88	-0,27
6540 IT-tjänster	-301 552,50	-0,66	-301 552,50	-0,66
6550 Konsultarvoden	-374 993,15	-0,81	-374 993,15	-0,81
6560 Serviceavgifter	-42 108,39	-0,09	-42 108,39	-0,09
6570 Bankkostnader	-17 283,83	-0,04	-17 283,83	-0,04
6590 Övr främmande tjänster	-68 708,63	-0,15	-68 708,63	-0,15
6800 Inhyrd personal	-166 430,46	-0,36	-166 430,46	-0,36
6910 Licenskostnader	-935 156,16	-2,03	-935 156,16	-2,03
6940 Brandskyddsåtgärder	-93 384,86	-0,20	-93 384,86	-0,20
6950 Tillsynsavgifter myndigheter	-6 900,00	-0,01	-6 900,00	-0,01
6970 Böcker	-19 593,60	-0,04	-19 593,60	-0,04
6971 Tidningar och tidskrifter	-10 737,75	-0,02	-10 737,75	-0,02
6980 Medlemsavgifter	-131 190,93	-0,29	-131 190,93	-0,29
6990 Övriga externa kostnader	20 869,22	0,05	20 869,22	0,05
6991 Övr avdr gill kostn	-620,00	0,00	-620,00	0,00
6993 Lämnade bidrag och gåvor	40 000,00	0,09	40 000,00	0,09

2 Stiftelsen Läns museet Västernorrland

888000-3143

Ann Kristofersson

Sida 4

Datum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	2022-01-01 - 2022-12-31	%	Akkumulerat 2022-12-31	%
6996 Delad moms	566 024,00	1,23	566 024,00	1,23
6999 OH-kostnader	-861 735,00	-1,87	-861 735,00	-1,87
Summa Övriga rörelsekostnader	-16 196 204,46	-35,19	-16 196 204,46	-35,19
Kostnader personal				
7010 Löner	-16 144 262,08	-35,08	-16 144 262,08	-35,08
7012 Arvoden till styrelse och revi	-160 887,48	-0,35	-160 887,48	-0,35
7013 Övriga arvoden	-254 549,00	-0,55	-254 549,00	-0,55
7019 Upplupna löner	-24 450,00	-0,05	-24 450,00	-0,05
7021 Lönetillägg endagsresor	-13 200,00	-0,03	-13 200,00	-0,03
7040 Löner timanställda	-486 481,49	-1,06	-486 481,49	-1,06
7090 Förändr sem löneskuld	-37 501,00	-0,08	-37 501,00	-0,08
7091 Förändring skuld årsarbetstid	-5 321,00	-0,01	-5 321,00	-0,01
7321 Skattefria trakt Sverige	-28 878,50	-0,06	-28 878,50	-0,06
7322 Skattepl trakt Sverige	-13 516,00	-0,03	-13 516,00	-0,03
7323 Skattefria trakt utland	-4 765,00	-0,01	-4 765,00	-0,01
7331 Skattefri bilersättning	-21 908,48	-0,05	-21 908,48	-0,05
7332 Skattepl bilersättning	-10 661,42	-0,02	-10 661,42	-0,02
7380 Friskvårdsbidrag	-10 157,00	-0,02	-10 157,00	-0,02
7410 Pensionsförsäkringsavgift	-1 231 203,00	-2,68	-1 231 203,00	-2,68
7510 Arbetsgivaravgifter	-5 305 673,90	-11,53	-5 305 673,90	-11,53
7519 Upplupna soc. avgifter	-7 732,00	-0,02	-7 732,00	-0,02
7520 Soc. avgifter årsarb.tid/sem.sk	-15 831,00	-0,03	-15 831,00	-0,03
7530 Särskild löneskatt	-294 122,00	-0,64	-294 122,00	-0,64
7570 Fora enligt avtal	-38 141,98	-0,08	-38 141,98	-0,08
7610 Utbildning	-60 867,97	-0,13	-60 867,97	-0,13
7611 Konferensavgifter	-32 660,39	-0,07	-32 660,39	-0,07
7620 Personalrepresentation	-72 084,27	-0,16	-72 084,27	-0,16
7621 Sjuk- och hälsovård	-93 563,25	-0,20	-93 563,25	-0,20
7631 Personalrepr. avdragsgill	-39,00	0,00	-39,00	0,00
7690 Övr personalkostnader	-58 152,62	-0,13	-58 152,62	-0,13
Personalkostnader	-24 426 609,83	-53,08	-24 426 609,83	-53,08
Rörelsens kostnader	-46 889 866,17	-101,88	-46 889 866,17	-101,88
Av och nedskrivningar				
7821 Avskrivn byggnader	-37 548,00	-0,08	-37 548,00	-0,08
7825 Avskrivn förb.utgift	-133 278,00	-0,29	-133 278,00	-0,29
7832 Avskrivn inventarier	-219 878,00	-0,48	-219 878,00	-0,48
Summa Av och nedskrivningar	-390 704,00	-0,85	-390 704,00	-0,85
Rörelseresultat	-1 258 058,67	-2,73	-1 258 058,67	-2,73
Finansiella intäkter kostnader				
Resultat övr värdepapper				
8210 Utdelning aktier/andelar	102 466,22	0,22	102 466,22	0,22
8291 Orealiserade värdeförändringar	-828 587,88	-1,80	-828 587,88	-1,80
Resultat övr värdepapper	-726 121,66	-1,58	-726 121,66	-1,58
Övr ränteintäkter o liknande				
8300 Ränteintäkter	0,01	0,00	0,01	0,00
8314 Skattefria ränteintäkter	280,00	0,00	280,00	0,00
8331 Valutakursvinster	644,85	0,00	644,85	0,00

Datum=2022-01-01 - 2022-12-31

Konto	2022-01-01 - 2022-12-31	%	Akkumulerat 2022-12-31	%
Övr ränteintäkter o liknande	924,86	0,00	924,86	0,00
Räntekost o liknande resposter				
8422 Räntekostnader levskulder	-595,23	0,00	-595,23	0,00
8423 Räntekostnad skattekonto	-70,00	0,00	-70,00	0,00
Räntekost o liknande resposter	-665,23	0,00	-665,23	0,00
Finansiella intäkter kostnader	-725 862,03	-1,58	-725 862,03	-1,58
Res.efter finansiella poster	-1 983 920,70	-4,31	-1 983 920,70	-4,31
Årets resultat				
8999 Redovisat resultat	1 983 920,70	4,31	1 983 920,70	4,31
Resultat	1 983 920,70	4,31	1 983 920,70	4,31
Beräknat Resultat	0,00	0,00	0,00	0,00

**VERKSAMHETSBERÄTTELSE
OCH
ÅRSREDOVISNING
2022**

för

Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland
Organisationsnummer 888000-3143

Innehållsförteckning

Innehåll	Sida
- Verksamhetsberättelse	2
- Årsredovisning	50
- Förvaltningsberättelse	51
- Resultaträkning	52
- Balansräkning	53
- Noter	55
- Underskrifter	58

Bilaga *Uppfyllnad årsmål Verksamhetsplan 2022*

Verksamhetsberättelse

Inledning

2022 var ett händelserikt år för Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland – både gällande det löpande uppdraget och utvecklingsinsatserna. Pandemin som påverkat verksamheten i hög grad under de senaste åren har äntligen släppt sitt grepp. De prioriterade uppdragen med framför allt basutställningarna, kunskapsförmedlingen och kulturmiljövården har visat goda resultat liksom insatserna för friluftsmuseets underhåll och utveckling. Jämfört med de två tidigare åren visar den publika statistiken på ökat intresse för verksamheten.

2022 har varit det sista året med den regionala kulturplanen och med stiftelsens uppdragsdirektiv 2019-2022. I enlighet med dessa, samt stiftelsens stadgar och museilagen, har verksamheten under fyraårsperioden arbetat utifrån 13 övergripande mål. De 13 målen har i sin tur brutits ned i fyraårsmål för perioden och sedan årsmål. Det är glädjande att uppfyllelsen, både i ett fyraårsperspektiv och utifrån det senaste årets aktiviteter, ser god ut. Avseende årsmålen så ser vi en generell måluppfyllelse om 95% vilket är mycket bra. Avseende fyraårsmålen ser vi en medeluppfyllnad på 94%, vilket också är bra. I bilaga *Uppfyllnad årsmål Verksamhetsplan 2022* beskrivs respektive årsmål, fyraårsmål och dess uppfyllnad i sin helhet.

Årets verksamhet beskrivs nedan i kapitel som följer de olika målområdena. Ett verksamhetsområde har tillkommit sedan förra året, och det är Publik plattform för bild och form; ett verksamhetsområde där stiftelsen tilldelats särskilda medel från Statens kulturråd genom Region Västernorrland. Efter de olika målkapitlen beskrivs avslutningsvis det ekonomiska läget och en framåtblick för Västernorrlands museum.

Kunskapsuppbyggnad

Kunskapsuppbyggnad är en förutsättning för museernas förmedlande och publika uppdrag. I fyraårsmålet innefattas såväl samverkan med kunskapsinstitutioner, som egen kunskapsuppbyggnad, förmedling av densamma samt samlingsförvaltning.

För året ligger måluppfyllnaden på 87 % av årsmålen. Att målen inte nåtts fullt ut beror på att aktiviteter inom samlingsförvaltningen blivit lidande under året på grund av brist på resurser.

Fyraårsmålen är nådda. De fyraårs mål som varit viktiga under 2022 och de aktiviteter som genomförts inom dem får en egen rubrik där aktiviteterna beskrivs nedan.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad (kunskapsuppbyggnad små i uppdragsdirektivet)	<p>Fortsatt utveckling av samarbetet med Mittuniversitetet, länets folkhögskolor, yrkeshögskolor, studieförbund samt övriga musei- och kulturarvssektorn regionalt och nationellt.</p> <p>Länsmuseet har en samordnande och förmedlande roll avseende arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvsarbete i länet.</p> <p>Utveckling av rutiner för kvalitetssäkring av kunskapskommunikationen och museiupplevelserna så att de bygger på vetenskaplighet, kunskap av hög kvalitet och våra samlingar.</p> <p>Förbättrad tillgänglighet i länet, nationellt och internationellt till arkiv och samlingar samt utvecklad och kvalitetssäkrad process för samlingsförvaltningen.</p>	87%	100%

Samlingar, kunskapsuppbyggnad och förmedling

Under året har huvudfokus för arbetet med museets samlingar varit att bistå i arbetet med basutställningarna - med vård, konservering, kunskapsinhämtning och föremålslogistik. Ett antal inlån har hanterats i utställningen *Stora makter*, och tillstånd från länsstyrelsen har inhämtats för de kyrkliga föremålen som har konserverats och stöldsäkrats för att kunna ställas ut. Parallellt har stora insatser genomförts i den tillfälligt stängda utställningen *Moderna tider* i fråga om att tömma lokalen på föremål och rekvisita. Även arbetet med vård och dokumentation av dessa föremål har inletts.

En viktig del av samlingsarbetet är att kontinuerligt tillgängliggöra information på webben. Museets samlingsdatabas, Primus, togs i bruk 2021 och är ett viktigt instrument för såväl samlingsförvaltande arbete som publik tillgång till museets kunskapsbank. Att tillgängliggöra museets samlingar på www.digitalmuseum.se har därför också prioriterats. Vid årsskiftet

2022/2023 finns ca 15% av museets digitaliserade samlingar på digitaltmuseum.se, varav en huvuddel representerar museets fotosamlingar. Resurser behöver fortsatt tillskjutas för att kunna fortsätta med detta arbete.

I februari antog museets styrelse en ny samlingsförvaltningspolicy. Policyn är ett övergripande styrdokument som beskriver förhållningssätt och principer inom samlingsförvaltningens processer för att garantera säker, hållbar och långsiktig förvaltning av museets samlingar. Med begränsade resurser har viss digitalisering kunnat genomföras. En samling av härnösandsfotografen Lars Bergströms fotografier har digitaliserats och sedan tillgängliggjorts på digitaltmuseum.se.

Personal från museet har medverkat i Riksantikvarieämbetets samtalsserie om samlingsförvaltning, och RAÄ:s årliga konferens Samlingsforum förlades till museet i december med Västernorrlands museum som medvärd. Personal har också deltagit i nätverket DOSS (Dokumentation av samtida Sverige) höstmöte, som museet också var mötesplats och medvärd för. Genom nätverket Museer i norr har dialog inletts med Norrbottens museum kring utveckling av krisberedskap i samlingsförvaltning. Likaså medverkar personal från museet i nätverket Connect to Collect tillsammans med Finlands Fotografiska Museum, Aalborg Stadsarkiv och Stockholms länsmuseum. I nätverket diskuteras utveckling av metoder för digital insamling.

Verksamheten medverkar också med stödinsatser till hembygdsföreningarna, exempelvis kring samlingsförvaltning men också förmedling och tillgängliggörande, i form av träffar, workshops och utbildningsinsatser.

Personal som arbetar med föremålssamlingarna har deltagit i en utbildning om hälsovådliga ämnen som förekommer i museisamlingar, så som DDT, kvicksilver, bly och asbest, men även mögel och damm.

Samverkan med kunskapsinstitutioner

Ytterligare ett av fyraårsmålen är fortsatt utveckling av samarbetet med Mittuniversitetet och andra universitet och högskolor, länets folkhögskolor, yrkeshögskolor, studieförbund samt övriga musei- och kulturarvssektorn regionalt och nationellt. Samverkan för kunskapsuppbyggnad är oerhört viktigt för museisektorn, då det i rätt form säkrar professionalitet, vetenskaplighet och ett aktuellt förhållningssätt till verksamheten. Här ger vi exempel på några samarbetsområden.

Samarbete inom museisektorn

Under 2022 har läns museerna arbetat med samverkan genom *Länsmuseernas samarbetsråd*, *Landsantikvarieföreningen* och projektet *Sveriges största museum*. I Norrland har museerna under året slutfört och rapporterat det gemensamma kunskapsuppbyggande projektet *Museer i Norr – Nätverk för kunskap*. Projektet syftade till att stärka museernas förutsättningar att utvecklas genom olika kunskapsuppbyggande och kompetensförsörjande aktiviteter. Projektet har koordinerats från Västernorrlands museum och delfinansierats av *Statens kulturråd* och *Region Västernorrland*. Under 2022 genomfördes några webbseminarier i början av året, men sedan har avslutande insatser med dokumentation och rapportering skett.

Även museicheferna inom norrlandssamarbetet har haft strategiska möten och mer informella träffar under hela året. Samarbetet mellan norrlandslänen genomför också ett annat projekt med finansiering från Kulturrådet och Region Västernorrland – del 2 av *Framtidens kulturarvspedagogik*. Projektet syftar till att främja erfarenhetsutbyte, kunskapsuppbyggnad och utveckling avseende kulturarvspedagogisk verksamhet vid regionala museer i norra Sverige, inklusive Åjtte. Målet är att utveckla samverkansformer och metoder för kulturarvspedagogik, med särskilt fokus på lokala och regionala perspektiv samt målgruppen barn och unga. Projektet kommer, om finansiering för del 3 beviljas, kunna fortsätta till slutet av 2024.

Genom det regionala museinätverket arbetar läns museet samordnande för museisektorn i länet och länets kommunala museer. Inom detta område svarar verksamheten också mot fyraårs målet att ha en samordnande och förmedlande roll avseende arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvsarbete i länet. Under året har både en chefsgrupp och en arbetsgrupp arbetat kontinuerligt med olika samverkansfrågor. Chefsgruppen har fokuserat dels på erfarenhetsutbyte och strategisk planering. Ett antal chefsgruppsmöten har kunnat genomföras. I arbetsgruppen har områden identifierats för långsiktigt erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling genom bland annat en enkät och det har genomförts kompetenshöjande insatser inom platsbaserad förmedling och storytelling, samt kunskaps- och erfarenhetsutbyte kopplat till arrangörskap på bild- och formområdet kopplat till den länsövergripande utställningen *Triennalen Västernorrland*. Museet medverkar också i det av regionen samordnade nätverket Kulturarv Västernorrland som samlar de regionala musei- arkiv- och biblioteksverksamheterna. I nätverket har fortbildande insatser genomförts inom bland annat digital förmedling.

Samverkan med universitet och högskolor är viktigt för museiverksamhetens utveckling, men också för att öka förståelsen och kunskapen om museisektorn och kulturarvet hos högskolesektorn. Kunskapsförmedlingen och museiupplevelserna ska alltid bygga på vetenskaplighet, kunskap av hög kvalitet och på museets samlingar/kunskapsuppbyggnad. Därför pågår i de olika projekten och inte minst utställningarna i samverkan med universiteten – till exempel har en rad forskare varit delaktiga i våra stora basutställningsproduktioner. Expertnätverk av olika slag är likaså helt avgörande för kunskapsuppbyggnaden inom olika områden (se till exempel nedan om det samiska expertnätverket). Ett annat exempel är den temadag om digital kulturarvsförmedling som genomfördes i maj på läns museet, med museet och Mittuniversitetet som arrangörer.

När det är möjligt deltar museets personal också i utbildningsinsatser vid universitet. Under året har museet bidragit med föreläsningar vid Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet, och har varit inbjudna att föreläsa vid konferenser, bland annat CIMED 2022 i Valencia, Spanien.

Samverkan med yrkeshögskolan är viktigt likaså. Museet sitter med i styrelsen för Träakademins utbildning inom byggnadshantverk, samt har omfattande samverkan med Träakademien, framför allt relaterat till Murberget friluftsmuseum.

Museet prioriterar också att ta emot praktikanter från högskole- och yrkeshögskoleutbildningar. Under året har en längre praktik genomförts med en studerande från konservatorsutbildningen vid Göteborgs universitet, en blivande byggnadsantikvarie från Uppsala universitet och flera praktikanter från Träakademien har arbetat hos oss.

Museiupplevelse – museet som mötesplats och kulturarvscentrum

Ett av de övergripande målen för museets verksamhet är att utvecklas i rollen som besöksmål och upplevelse, och detta mål relateras primärt till den publika verksamhet som innefattar utställningar, program och andra publika upplevelser i det fysiska rummet och digitalt. Till detta mål räknas också aktiviteter och utvecklingsprocesser som syftar till att utveckla museiområdet

och museets kulturmiljöer ur ett besöksmässigt perspektiv. Museet har nått målen för fyraårsperioden och årets aktiviteter uppgår till 97% av årsmålet.

De fyraårsmål som varit viktiga under 2022 och de aktiviteter som genomförts får en egen rubrik där aktiviteterna beskrivs nedan. Några ytterligare insatser och viktiga fakta kan betonas:

Besökarantalet under 2022 var mycket högt i museibygnaden och på Murberget friluftsmuseum. Även avseende de andra miljöerna visar statistiken gott antal besökare (se tabell nedan). Det är tydligt att museet har lyckats få tillbaka sina besökare efter pandemin.

Avseende fyraårsmålet nedan så beskrivs att varumärkesplattform ska lanseras och att besökarmätningar ska genomföras. Kortfattat kan sägas att varumärkesplattformen numera är integrerad i det strategiska kommunikativa arbetet och att museet har genomfört en del besöksmätningar genom besökarenkäter i museibygnaden. Så mycket som 75% vill besöka museet igen och de som inte kommer tillbaka anger avståndet och att de bor för långt borta som anledningar till detta.

Under fyraårsperioden har flera insatser också gjorts för att förbättra de publika ytorna i museibygnaden, vilket är något som inte funnits med i målen nedan. En viktig insats har varit att utveckla entrén i museibygnaden till en mötesplats genomförts. En ny miljö i form av nya möbler och sittplatser samt ny belysning har skapats och entrén har därmed blivit avsevärt mer funktionella och välkomnande.

Övergripande mål	Fyraårssmål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårsmålen
<p>Museet är ett av länets mest besökta turistmål och utvecklas i rollen (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)</p> <p>*Med museet avses stiftelsens närvaro i länet, på museiområdet och digitalt.</p>	<p>Museet har publicerat fem mediaguides på friluftsmuseet och på museets övriga besöksmål samt i två basutställningar inomhus.</p> <p>Museet har publicerat 15 mediaguides för kulturmiljöer i länet.</p> <p>Varumärkesplattform har lanserats, förmedlas och NKI mäts årligen.</p> <p>Museet har genomfört två av basutställningsprojekten med tillhörande kunskapskommunikation för länet.</p> <p>Museet har genomfört temaåren genus, hållbarhet, barn och barnkonventionen samt demokrati med tillhörande utställningar och aktiviteter.</p> <p>En övergripande planering för de publika ytorna på friluftsmuseet och för alla publika ytor inomhus är framtagen.</p> <p>En strategisk plan för museets digitala ytor finns och arbetas efter.</p>	97%	100%

Utställnings- och kunskapsförmedling

Under 2022 har museet fortsatt med det stora basutställningsprojektet, som i tre delar skildrar länet från forntid till nutid. I januari kompletterades den nyligen öppnade delen om forntiden, *Forntidsresan*, med en fullstor rekonstruktion av en stenålderskvinna, Kvinnan från Lagmansören. Kvinnan från Lagmansören är en verklighetstrogen modell av en kvinna som begravdes i Medelpad för ungefär 4 000 år sedan. Syftet med rekonstruktionen är att väcka nyfikenhet och diskussioner kring livet på stenåldern, men också kring processen att återskapa en människa. Rekonstruktionen har under hela 2022 fått stor uppmärksamhet både nationellt och i utländsk media, bland annat i *National Geographic*.

I november öppnade del två av basutställningarna, *Stora makter*, som skildrar länet från 1050-talet till 1680-talet. Utställningen bygger till vissa delar på den tidigare utställningen "Syn för sängen", men innehållet har i stor omfattning förnyats med helt nya föremål och mängder av

berättelser och skildringar. Precis som i *Fortidsresan* skildrar *Stora makter* hela länet, vilket visualiseras i en stor karta där centrala föremål synliggör skeenden och sätt att leva.

I arbetet med basutställningarna samarbetar museet med experter av olika slag. I *Stora makter* har samarbete skett med bland annat medeltidshistoriker, arkeologer och religionshistoriker. En referensgrupp har bildats bestående av representanter för samiska organisationer som medverkat i produktionen av *Stora makter*, vilket lett till att mer av samernas historia kunnat skildras och synliggöras. En fördjupad genomgång av föremål i museets samlingar har gjort att nya föremål kunnat lyftas fram för att stärka berättelser och skeenden. Samarbete har också skett med en expert på skogsfinnarnas historia, en grupp som ökade i antal i länet främst under 1500-talet.

För museets tredje del av basutställningarna, som ska skildra länet från 1700-talet till nutid, inleddes hösten 2022 ett omfattande arbete. Den nuvarande utställningen *Moderna tider* stängdes i september för att tömmas helt på rekvisita och inmärkta föremål. Inventering och rengöring av alla föremål, och kontroll av uppgifter i museets föremålsdatabas genomfördes av två antikvarier som förberedelse inför produktionsarbetet som startar i början av 2023.

Ombyggnationerna av basutställningar har under året påverkat hela museets publika utbud. Under hösten hölls stora utställningshallen stängd för att inrymma arbetet med föremål från *Moderna tider*. Stora utställningshallen är den enda lokal där våra föremål för närvarande kan förvaras, på grund av ett stort magasinprojekt som planeras.

Parallellt med arbetet med basutställningarna har ett antal mindre utställningar visats under året. I början av året visades fortsatt tre utställningar inom demokratitemat i Galleriet: *Ådalen 31 – Vändpunkt i svensk historia*, *Höj din röst* och *Fira demokratin*.

I februari stängdes utställningen *Att fånga en plats – berättelser om Västernorrland* i stora utställningshallen. I maj invigdes *Triennalen* i samma lokal. *Triennalen* är tänkt som en återkommande konsthändelse, en utveckling av tidigare *Y-salong*, som nu har expanderat. *Triennalen*, som är ett samarbete mellan Konstfrämjandet Västernorrland, Region Västernorrland och Stiftelsen läns museet Västernorrland har tänkts återkomma med tre års mellanrum.

I slutet av augusti stängdes museets lekrum för byggnation av en ny barnutställning. Den nya utställningen öppnade lagom till höstlovet, en efterlängtd upplevelse för barnfamiljer. *Småfolk* –

I landet SmåningOm har fokus på en yngre målgrupp, barn 0-6 år. Den bygger på forskning om barns lärande och utveckling och skolans läroplan.

Att flera av museets utställningar var stängda under hösten 2022 påverkade besökarnas upplevelse. För att kompensera utökade museet antalet aktiviteter i Pedagogiska verkstan och visade tillfälliga utställningar i Galleriet under sommaren och hösten.

Flera publika visningar har genomförts av museets utställningar i museibygnaden med en ökning också av bokade grupper. Fokus för vuxna har legat på *Forntidsresan*, vilket bland annat beror på att rekonstruktionen av kvinnan från Lagmansören fått mycket uppmärksamhet. Visningar har genomförts av samtliga utställningar.

Museet har under året fortsatt att utveckla användandet av mediaguiden KulturPunkt. Inför sommaren 2022 skrevs nya texter i guiden för flera av Friluftsmuseets byggnader. Guiden har även nyttjats för att tillgängliggöra engelska översättningar av texterna i *Forntidsresan*.

Basutställningar 2022

- *Forntidsresan – niotusen år av människors spår*: Visas tills vidare
- *Stora makter - från 1050-tal till 1680-tal*: Från 26 november, visas tills vidare
- *Händers verk*: Visas tills vidare
- *Västernorrlands museums historia*: Visas tills vidare
- *Småfolk – I landet småningOm*: Från 29 oktober, visas tills vidare

Tillfälliga utställningar

- *Fira demokratin*: 27 november 2021 – 15 maj
- *Höj din röst*: 27 november 2021 – 15 maj
- *Ådalen 31 – Vändpunkt i svensk historia*: 19 februari – 15 maj
- *Att fånga en plats*: – 27 februari
- *Triennalen*: Den 21 maj – 4 september
- *Barnens utställning – med fokus på 100 språkligheter*: 25 maj – 28 augusti
- *Carbon Ruins*: 9 september – 28 oktober

- *Mitt Västernorrland*: 30 september -
- *Julfönsterutställning*: 24 november – 15 januari 2023

Utställningar i länet

- *Höj din röst*, Timrå bibliotek: 3 oktober – 28 oktober
- *Bilder av Viktor Lundgren (1930–1940)*: Apotekshuset i Sollefteå, 14 december 2022 – januari 2024

Program och kunskapskommunikation

Programverksamhetens fokus har under 2022 i hög grad inriktats mot att förmedla pågående utställningar. Föredrag i hörsalen har varvats med digitala inslag riktade mot hela länet.

Under vintern och våren 2022 genomfördes ett föredrag med idrottaren Anette Norberg och ett samtal med musikern Sara Parkman kopplat till *Att fånga en plats - berättelser från Västernorrland*. På demokratitemat genomfördes en musikföreställning med Kristian von Svensson om demokratins uppkomst, en samtalskväll om demokrati och en filmvisning av *Ådalen 31* med efterföljande samtal.

Samernas nationaldag uppmärksammades i februari genom att timmerman Eric Öberg arbetade publikt på friluftsmuseets Njalla, tillsammans med en öppen slöjdaktivitet.

Inom temat arkeologi har flera programpunkter genomförts. Museets arkeologer presenterade 2021 års verksamhet med aktuella fynd. Oscar Nilsson och Helena Gjaerum presenterade sitt arbete med att rekonstruera Kvinnan från Lagmansören, och Lennarth Högberg genomförde ett välbesökt föredrag om marinarkologi, en undersökning som genomförts med bidrag från Björkå AB Fornminnesfond.

I november gästades museet av den populära podden *När man talar om trollden* för en liveinspelning. Temat var folktro i Västernorrland med avstamp i medeltidens myter och sägner. Poddavsnittet sändes därefter för en nationell publik under vintern.

Berättarkaféer har genomförts i Prästmon och Kramfors under hösten, ett samarbete med Kramfors kommun med fokus på kulturhistoriskt berättande.

Delar av museets programverksamhet har genomförts i samarbete med olika lokala aktörer till exempel Härnösands folkhögskola, Naturskyddsföreningen, Härnösands Trädgårdsodlareförening om trädgårdsodling och Musik- och Kulturskolan.

Under året har också en rad invigningar genomförts av aktuella utställningar, såväl tillfälliga utställningar som basutställningen *Stora makter*. Den sista invigningen för året genomfördes på Apotekshuset i Sollefteå, av utställningen *Bilder av Victor Lundgren*.

Museiupplevelse på Murberget friluftsmuseum, Härnösand

Friluftsmuseets område är alltid uppskattat och används för promenader och rekreation hela året men är förstås mest välbesökt under sommarlovet. Årets fokus i friluftsmuseiverksamheten har precis som de senaste åren legat på programaktiviteter utomhus.

Samarbeten med föreningar och privatpersoner har stor betydelse när det kommer till genomförande av verksamheten. Tillsammans med hembygdsrörelsen anordnades en temadag om slätter och Härnösands Hemslöjdsförening bjöd in till en broderiträff på Världsbroderidagen. En serie program om odling har genomförts tillsammans med Härnösands Trädgårdsodlareförening. Länets litterära sällskap hade en programserie på torsdagar i prästgårdens trädgård. Nytt för i år var några torsdagsprogram med samtida författare. Härnösands spelmansgille bjöd in till spelmansträffar på utescenen varje fredag från maj till augusti. Härnösands Vävstuga har haft sommarvävning i Ångermanlandsgården onsdag-lördag varje vecka. Denna sommar har de vävt nya gardiner till Gammelgården i Myckelgensjö. Det har varit uppskattat att vi kunnat hålla öppet i gårdarna igen efter två stängda pandemi-somrar. Det har också erbjudits dagliga visningar/vandringar på området samt dagliga sommarlovsaktiviteter för barn i lovtältet.

Väsenstigen som berättar om magiska väsen i Västernorrland har varit uppskattad av barnfamiljerna. Väsenstigen innehåller sju stationer med illustrationer och berättar om flera av de folktroväsen som tillhör den folkliga berättartraditionen i länet, som till exempel skogsrået, trollen, vittra och älvorna. Denna sommar kompletterades Väsenstogens utbud med ett antal vandringar tillsammans med museipedagog som också genomfört trädgårdsvandringar med barnen. Sagostigen, som är ett samarbete med Jens W. Nilsson, fick en justerad och mer tillgänglig sträckning. Det har även erbjudits dramatiserade sagovandringar med lokala skådespelare.

De stora traditionella sommararrangemangen har äntligen kunnat genomföras igen, efter flera pandemianpassade år. Nationaldagen genomfördes tillsammans med Härnösands kommun, och midsommarfirandet med folkdanslagen Öbackaringen och Murbergsgillet liksom Internationella festen tillsammans med föreningen 5112. Sommarteater har det också erbjudits med Teater Västernorrlands jubileumsföreställning *Det stora 50-årskalaset* som spelades utomhus på Murbergstorget. Programåret avslutades med en välbesökt julmarknad i samarbete med Härnösands Vävstugeförening.

Djuren har som alltid varit ett uppskattat inslag på området. Under 2022 fanns det kaniner, får och höns på friluftsmuseet. Djuren har särskilt uppmärksammats på tisdagarnas temadagar, vilket har varit uppskattat av besökarna.

Murberget friluftsmuseum består av äldre byggnader som behöver mycket skötsel och restaurering samt miljöer som behöver skötas. Vården syftar förstas till bevarande, men också till att göra området till en mer lättillgänglig och välkomnande plats för både stora och små och om att göra friluftsmuseet till en intressant och relevant mötesplats med unika miljöer. När insatser görs på området prioriterar byggnadsvårdarna och hantverkarna att förmedla kunskap om hantverket, om hållbarhet och om att berätta om insatserna som pågår.

Flera viktiga insatser har genomförts på friluftsmuseet under året. Här vill vi nämna några av dem.

Åtgärder inom friluftsmuseets stadsmiljö har varit prioriterade i och med det pågående projektet *Västernorrlands museum – nod för kulturarvsturism och KKN* som syftar till att skapa samverkan med kulturella och kreativa branscher och möjliggöra för dem att skapa verksamhet på friluftsmuseet. Ett funktionellt och attraktivt område är en grundläggande del i den satsningen.

Den av Boverket delfinansierade restaureringen av Wulkanska husets nedervåning slutfördes och Hellströmska huset skrapades och målades om. Ytterligare en ansökan om medel för restaurering av Hellströmska husets bottenvåning lämnades till Boverket i september. Att åstadkomma lokaler med hög funktionalitet och tillgänglighet samtidigt som de ska förmedla en kulturhistorisk upplevelse har ställt stora krav på både hantverkare och byggnadsantikvarier. I slutändan har resultatet blivit stiliga och användbara lokaler som verkligen är både unika och väl genomtänkta, med interiörer som speglar olika epoker i Wulkanska husets långa liv.

Wulkanska huset har också fått nya och genomtänkta entréer, anpassade både efter byggnadens kulturhistoriska uttryck och rådande regler kring bredd och lutning. Även hållbarhet och återbruk är viktigt för byggnadsvården av friluftsmuseet. Delar av en matsalsinredning som skänkts till museet på 1950-talet har nu fått ett nytt liv i ett av rummen - höga bröstpaneler i nybarock-/nyrenässansstil. En väggkulör som hittades fasttejpade på baksidan av en panel har inspirerat kulörvalet. Nedervåningens alla lister och dörrfoder är målade med linoljefärg i olika kulörer och tapeter och bårder är från mitten av 1800-talet och framåt. Varje rum representerar en specifik epok. De två toaletterna är renoverade till en 50-talsstil som fungerar väl med de krav på anpassningar som behövdes. Men även mer sentida tillägg har sparats. Wulkanska huset renoverades invändigt senast under 1990-talet och det kök som då sattes in är bevarat som en del av byggnadens tidslager.

Samarbetet med Träakademin har fortlöpt och är en ovärderlig del i det långsiktiga arbetet med att restaurera miljöerna på Friluftsmuseet. Både museet och Träakademien ser möjligheter till vidare utveckling. I princip hela ommålningen av Hellströmska huset gjordes av sommaranställda studenter från Träakademien och två studenterna förlade sina examensarbeten till friluftsmuseiområdet. Ett av dessa examensarbeten resulterade i att Repslagarbodens hela spåntak lades om och det andra i att ett av museets äldre upplag med foder och lister sorterades och inventerades. Delar av denna inventering finns nu tillgänglig för besökare i Långstugans byggnadsvårdsdel.

Under sina kursveckor på området har Träakademiens studenter också givit stora delar av Torpets interiör en helrestaurering, lerklinade och limfärgsmålade väggar med schablonmåleri och ny färgsättning enligt gammal förlaga. Repslagarbodens fasader rödslammades och Rådhusets entrédörrar skrapades, målades och är nu en sann prydnad för torget. Dessutom pappspände och tapetserade de taket i ett av rummen i Melinderska huset. Träakademien tog också emot fönster från området som de restaurerade hos sig under sin fönsterkurs.

Friluftsmuseet består till stor del av gröna ytor som används flitigt av besökare både under och utanför de officiella öppettiderna. De är därför en viktig del i besöksupplevelsen och glädjande nog har museet kunnat erbjuda mer välskötta och genomtänkta grönområden tack vara samarbetet med kommunen genom Arena Murberget. Det har också uppmärksammats av flera av våra

besökare. Utöver Arena tilldelades museet ytterligare en resurs från kommunen som stöttade upp kring olika insatser under sex månader vilket var till stor hjälp för friluftsmuseet.

Friluftsmuseets gröna områden ska planeras och skötas utifrån tre huvudsakliga riktlinjer - kulturhistorisk förankring, biologisk mångfald och tillgänglighet. Det betyder att trädgårdar och grönytor som är knutna till specifika miljöer på området ska följa den tid och socioekonomiska tillhörighet som miljön förmedlar, och förstärka upplevelsen. Några områden som kan vara värda att särskilt nämna.

Åvikens planteringar har fått en tydligare profil som den högstatusmiljö från mitten av 1800-talet som den representerar. Den sköts i princip helt av kommunens Arena Murberget.

Melinderska trädgården utvecklas sakta men säkert till att efterlikna den innerstadsträdgård den är tänkt att efterlikna, anlagd under tidigt 1900-tal och sedan utvecklad över tid, fram till 1970-talet. Ett stort fokus på biologisk mångfald är också utmärkande för Melinderska trädgården.

På torget har rundeln i mitten utvecklats till en plats där museet matar fåglar på vintern och en plats för pollinatörer på sommaren, med blommande marktäckare och ängsblommor.

Det fortsatt lyckade samarbetet med Härnösands Trädgårdsodlareförening i Prästgårdens 1940-tals trädgård firade 20-årsjubileum och visar på vikten av långsiktighet när det gäller trädgårdar. En trädgård blir bara vackrare med åren och är inget som kan hastas fram.

Att informera om vikten av att värna och främja biologisk mångfald är något som museet påbörjat ett arbete kring, gällande både informationen och det faktiska främjandet. Här har museet en möjlighet att föregå med gott exempel och inspirera besökare till att låta både trädgårdsblommor och vilda blommor ta mer plats, både i och utanför rabatterna.

Stiftelsens andra miljöer i länet

Drift och guidning av besökare i Ulvö gamla kapell sköts av Ulvö kapellag som också driver Ulvö museum. Ulvö kapellag driver Ulvö museum, placerat på den gamla lotsplatsen. Museet som består av ett kokhus, en sjöbod och en gistvall; Ulvö lotsplats på Lotsberget och Ulvö gamla kapell är tillsammans en sammanhängande helhet där olika delar av Ulvöhamns historia och kulturarv berättas. De olika delarna binder ihop tiden från 1600-tal till idag. Ulvö gamla kapell öppnade den 20 juni och kapellet hölls öppet dagligen fram till den 14 augusti. Säsongen 2022 har kapellet besökts av 8 000 besökare, och det har funnits ett större intresse för guidningar än tidigare. Hela 49 sällskap har bokats in sig på guidade visningar.

Gammelgården i Myckelgensjö är ett omtyckt besöksmål. Under säsongen 2022 har Örnsköldsviks kommun skött bemanningen vid Gammelgården. Museet har också ett fint samarbete med Myckelgensjö byförening, som bedrev sommarkafé i en av stugorna på gården. Efter två somrar med coronarestriktioner har huvudbyggnaden kunnat hållas öppen igen. Det finns en digital presentation av gården i mediaguiden Kulturpunkt, så att besökarna kan tillgodogöra sig miljöerna på egen hand.

Restaureringar och byggnadsvårdskurs arrangerades under sista veckan i juni månad. Här samarbetade byggnadsvården med slöjdverksamheten. Programmet har inneburit ett bra samarbete med Myckelgensjö bygdeförening och det lokala näringslivet genom beställning av mat, boende på camping, handledare och kvällsarrangemang. På kursen deltog nio personer inklusive kursledare och arrangör.

Under året har ett arbete med tillgänglighetsanpassningar av gångstråk och broar genomförts vid Styresholms fornborg. Insatserna har varit finansierade av Länsstyrelsen. Områdets kullar har även ansats med skärande klinga efter instruktioner från Länsstyrelsen. Utöver det har det slagits gräs, tagits bort sly och röjts stigar på området.

Statistik antal besökare	Jan-dec		
	2022	2021	2020
Anläggningsbesök			
Museibygnaden*	70 475	41 463	35 578
andel 0-12 år	14%	20%	-
andel 13-18 år	12%	7%	-
andel 19-25 år	16%	13%	-
andel 26-64 år	35%	41%	-
andel 65 år och äldre	23%	20%	-
Friluftsmuseet	94 768	43 602	45 004
Fritidsbåtsmuseet**	1 514	1 667	1 509
Gammelgården Myckelgensjö	1 542	-	-
Ulvö kapell	7 346	5 343	-
*Museibygnaden höll stängt från november 2020 till juni 2021 p ga Covid-19.			
** Fritidsbåtsmuseet håller öppet under sommaren.			
Utställningar, antal besök			
Basutställningarna	28 767	11 115	12 195

Anläggningsbesök i enlighet med Kulturdatabasens definition, alla anläggningar inräknade.

Statistik publika aktiviteter	Jan-dec		
	2022	2021	2020
Antal deltagare i aktiviteter*			
Totalt antal	21 784	13 330	10 402
varav 0-18 år	5 273	3 549	4 180
varav 19-25 år	1 356	822	838
varav 26 år och äldre	15 155	8 959	5 384
*Antalet för vissa aktiviteter och fördelningen per ålderskategori är en uppskattad siffra			
Antal aktiviteter fördelade per kommun och digitalt			
Härnösand	620	507	609
Sundsvall	3	7	0
Kramfors	18	2	9
Ånge	5	1	0
Timrå	0	2	2
Örnsköldsvik	0	5	8
Digitalt	18	61	0
Antal aktiviteter fördelade efter kategori*			
Marknad	7	3	0
Kurser	17	5	0
Visningar/guidningar	190	187	128
Teater/dans	53	41	69
Föredrag/samtal	82	69	77
Konsert/musik	33	29	32
Film	24	9	28
Vandring (utanför)	7	15	7
Workshop/prova på	104	58	89
Övrigt inom museet	168	188	189
Övrigt utanför museet	3	3	6
*En aktivitet kan tillhöra flera kategorier			
Antal aktiviteter riktade till ålderskategori*			
0-18 år	466	415	458
19-25 år	398	423	444
26 år och äldre	419	377	437
*En aktivitet kan tillhöra flera ålderskategorier			

Barn och unga

Museet har ett prioriterat uppdrag att genomföra verksamhet för och med barn och unga. Under fyraårsperioden har det varit prioriterat att arbeta utifrån barnkonventionen, skapa ett brett och omfattande, utvecklande och föränderligt utbud för barn och unga i länet samt att få fler barn och unga i länet att upptäcka museets utbud. Målet för fyraårsperioden har också varit att museet ska ha en aktiv roll som läranderesurs i länet; för förskola, skola och fritids i samt för lovlediga och fritidslediga barn och unga och deras familjer. Det arbete som inte slutförts är mätningarna av hur det pedagogiska arbetet når fram, och därför når verksamheten inte heller fyraårs målet till fullo, utan landar på 90%. Årsmålen har uppfyllts till 96%.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)	Museet har integrerat barnperspektivet i processerna för museiupplevelser och kunskapskommunikation. Museet har infört lärande- och kreativitetsmiljöer, både digitalt och fysiskt, som når länets barn och unga när de implementerats. Mål med dessa digitala och fysiska miljöer är ökat lärande och upplevelser om kulturarvet samt arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvssektorn. Pedagogisk kompetens har rekryterats, en strategi är framtagen för det kulturarvs pedagogiska uppdraget i länet och uppdraget har implementerats. Genomförda mätningar visar att museiupplevelser har nått fram till barn och unga i länet i ökad omfattning.	96%	90%

I enlighet med museets pedagogiska strategi, som antogs 2021, har den pedagogiska verksamheten fortsatt att arbeta med delaktighet och medskapande pedagogik samt med aktivt och kreativt lärande.

Under 2022 har såväl grundskole- som gymnasieelever besökt museet vid flertal tillfällen. Program för lokalhistoria, samt visningar av utställningar har genomförts. I samband med visningar av utställningar har även aktiviteter i Pedagogiska verkstan erbjudits för att förstärka

och bearbeta de intryck som elever fått i utställningarna. Verkstan har även nyttjats av lärare som besöker museet i sin undervisning, och i samband med museets egna helg- och lovaktiviteter.

Skolprogram med olika teman har genomförts i basutställningen *Forntidsresan*. Exempel på teman är "Att leva under forntiden", "Istid och landhöjning" samt "Om verktyg och hantverk". Skolprogrammen utformas på plats i utställningen samt i den pedagogiska verkstaden. Spelet *Crafthunter*, som finns i *Forntidsresan*, används som verktyg vid skolprogrammen för att öka elevernas aktivitet och deltagande.

Under vårterminen 2022 samarbetade den pedagogiska verksamheten med förskollärare från 6 olika förskolor i Härnösands kommun, under temat barns språkligheter. Arbetet mynnade ut i mycket uppskattad utställning bestående av barnens egna verk på museet perioden maj-augusti.

Under våren utvecklades ett koncept för en interaktiv kulturarvspedagogisk utställning för barn från ca 0-6 år, med syfte att synliggöra de minsta barnens rätt till kultur anpassad efter deras behov. I slutet av oktober invigdes *Småfolk – i landet SmåningOm*, en utställning förankrad i forskning om barns lärande och utveckling. Utställningens teman bygger på hela länets kulturarv, så som fyren, skogen, havet, isen, och skapar grunden för ett lekfullt utforskande och lärande.

Museets pedagoger har under året deltagit i år 2 av det treåriga projektet *Framtidens kulturarvspedagogik – museer i norr*, som drivs av Västernorrlands museum med finansiering från Kulturrådet och Region Västernorrland. Under året har utveckling av metoder för museipedagogik, samt fortbildning i form av webinarier med gästföreläsare bedrivits.

I syfte att öka kännedom om museets pedagogiska verksamhet i länet deltog pedagogerna vid en lärarfortbildningsdag i juni vid Nämforsens hällristningsmuseum, samt i Skapande skolkonferens i Sollefteå i oktober. För att nå ut till lärare i länet har under året genomförts insatser för att dels nå fler lärare, dels erbjuda digitala möjligheter, såsom filmer och lektionsupplägg att använda ute på skolorna. Kontakt har etablerats med en grundskola i Kramfors kommun, som under 2023 kommer delta i fortsatt utveckling av metoder för samarbete runt lokalt kulturarv.

Den pedagogiska verksamheten har under året även spridits genom det pedagogiska nyhetsbrevet.

Statistik bokade skolbesök	Jan-dec	
	2022	2021
Antal personer	383	288
Antal klasser/grupper	16	9

Kulturmiljövård och ansvar för kulturarv och kulturmiljö

Västernorrlands museum har i sitt uppdrag att uppmana alla samhällssektorer att ta ett ökat ansvar för länets kulturarv och dess kulturmiljöer. Museet ska med kulturmiljöuppdraget också bidra till ett attraktivt län och en levande landsbygd samt bidra till att kulturarvet och kulturmiljöerna uppmärksammas och vårdas och att deras betydelse för hållbar utveckling beskrivs.

Inom detta målområde ryms stora delar av den bebyggelseantikvariska verksamheten, liksom museets verksamhet inom arkeologi. Museet bedriver också uppdragsverksamhet inom dessa områden. Under året har uppdragsverksamheten förstärkts med byggnadsantikvarisk och arkeobotanisk kompetens, medan uppdragsverksamheten inom konservering pausats. Den arkeobotaniska kompetensen är värdefull för att kunna utföra makrofossilanalyser internt och externt. Kundunderlaget utgörs hittills av ett flertal olika museer inom M-ark. Syftet med den byggnadsantikvariska uppdragsverksamheten är att bistå i byggnadsvårdprojekt för kommuner och privatpersoner. Tanken är inte att museet skall konkurrera med andra verksamma antikvarier i länet utan endast möta upp den antikvariska efterfrågan som finns.

Fyraårs målet innebär att 2022 ha genomfört införandet av det kontinuerliga kulturmiljöuppdraget i länet, samt att ha skapat forum och innehåll för samverkan med olika aktörer. Museet ska också ha tagit fram en plan för införande av det kontinuerliga kulturmiljöuppdraget i alla länets kommuner. Fyraårs målet har glädjande nåtts och årsmålen har en genomförandeprocent av 97%. Nedan följer verksamhetsberättelsen för verksamheterna inom detta målområde.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
<p>Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet): länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas (främjandemål i uppdragsdirektivet) och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs.</p>	<p>Museet har genomfört införandet av det kontinuerliga kulturmiljöuppdraget i länet, inkl. skapat forum och innehåll för samverkan med olika aktörer.</p> <p>Museet har kontakt och samverkan angående kulturarvets och kulturmiljöns betydelse i alla kommuner i länet.</p> <p>Museet har tagit fram en plan för att följa upp hur vi lyckas förmedla kulturarvets och kulturmiljöns betydelse i alla kommuner i länet.</p>	97%	100%

Kulturmiljöuppdraget i länet

Flertalet rådgivningsärenden har utförts både till privatpersoner och till föreningslivet, bland annat Nätra hembygdsförening i Örnsköldsvik, Bönhamn kapellag i Kramfors och Lögdö bruks intresseförening i Timrå.

Ett 20-tal remisser har tagits emot från Härnösand, Sollefteå, Timrå, Sundsvall, Ånge och Kramfors kommuner. Två kulturmiljöanalyser har genomförts inför detaljplanarbeten.

På uppdrag av Länsstyrelsen i Västernorrland har inventeringar av kulturmiljöer i Ånge tätorter samt kulturlämningar i fåbodemiljö utförts.

Under året har arbete med att knyta kontakter i kommunerna fortsatt. I år med fokus på Ånge kommun där vi genomfört två kulturmiljöworkshops, exkursioner och årets kulturmiljökonferens. Konferensen blev i år mycket lyckad då vi nådde alla kommuner och deltagare från olika kommunala förvaltningar, 55 personer deltog. I anslutning till denna konferens var arkeologer, hemslöjdskonsulenter, byggnadsantikvarier och byggnadsvårdshantverkare på plats ett par dagar i

Ånge för att genomföra publika aktiviteter inom konceptet *Västernorrlands museum i länet*. Kostnadsfria slöjdworkshops och föreläsningar för allmänheten och i skolan genomfördes i samarbete med Ånge kommun, dag 1. Dag 2 var det prova-på fönsterrenovering och slöjdkurs (borstbinderi) i samarbete med Borgsjö hembygdsgård. Evenemanget riktade sig till Ånge kommuns invånare och tillsammans med kulturmiljökonferensen som anordnades dagarna innan ihop med region och länsstyrelse, också i Ånge, med fokus på dess kulturhistoriska industrimiljöer, nåddes en mycket bred målgrupp. Det hela blev en positiv och märkbar insats för Ånge som kommun.

Mycket samverkan har även skett med Härnösands och Sundsvalls kommun i form av dialogmöten, stadsdelsvandringar och samverkan med Sundsvalls skönhetsråd. Under våren hade vi i samarbete med Länsstyrelsen i Västernorrland sex digitala PBL-utbildningar med tema kulturvärden, via teams. Deltagare var handläggare och planerare från alla kommuner. Ett 20-tal remisser från bygglovs- och planavdelningar har tagits emot under året.

Det har under året genomförts ca 10 kulturhistoriska föreläsningar och utbildning för både studerande och föreningsliv. Digitala filmer och livesändningar har producerats tillsammans med den publika avdelningen för den nya basutställningen om Medeltiden.

För Medelpads hembygdsförbund har två utbildningar genomförts och de har också fått stöd genom rådgivning gällande guideverksamhet, skyltar och tillgänglighet.

Samarbeten med externa parter har löpande skett under året, exempelvis Jamtli, Länsmuseet Gävleborg, Svenska Byggnadsvårdsföreningen, BARK och Riksantikvarieämbetet.

Under juni lanserades sex korta informationsfilmer där hantverkare i länet presenterar sitt skrå: murare, timmerman och kakelugnsmakare är exempel på hantverk som visades, filmerna är textade på svenska och finns nu tillgängliga digitalt för allmänhet.

Bland kunskapshöjande insatser för verksamhetens personal kan nämnas: utbildningsdag om det Gröna kulturarvet på Österåsen, Byggnadsvårdskonvent i Mariestad, Kulturmiljökonferensen i Ånge och Stadsutvecklingsworkshop i Levanger.

Uppdragsverksamhet – kulturmiljö

Under maj månad producerades ett antikvariskt yttrande gällande ett radhusområde vid Östrand i Timrå. Sedan dess har ett förslag på rekonstruktion av gistvall i Svenskär, åtgärdsbeskrivning av fasadrestaurering av Örnsköldsviks kyrka och dokumentation av Timrå simhall avslutats.

Just nu pågår ett projekt som kommer avslutas under våren 2023 som har beviljats bidrag från Länsstyrelsen. Det gäller återuppförande av Norrfällsvikens klockstapel i Nordingrå. Museet har också haft möjligheten att bistå Ånge kommun med uppdatering av kulturmiljöinventering med fokus på tätorterna nu under hösten. Arbetet räknas vara klart innan jul. Åtgärdsförslaget till Örnsköldsviks kyrkas fasad kan ha lett till ett jobb som antikvarisk medverkan vid genomförande under våren/sommaren 2023.

Museet har också kunnat erbjuda kostnadsfri rådgivning till allmänheten varannan torsdag under hösten men också dessförinnan vid ett flertal tillfällen under våren och sommaren.

Arkeologi – Bas- och uppdragsverksamhet

Inom museets basuppdrag svarar arkeologerna på frågor från allmänheten och bistår kommunerna med yttranden inför bygg- och planärenden. Inom den arkeologiska basverksamheten pågår fortlöpande arbetet med museets arkeologiska samlingar som växer år efter år. Större delen av den arkeologiska verksamheten är bidrags- och externfinansierad. Under året som gått har museet anmält intresse för att utföra arkeologiska uppdrag i tre län, genomfört 21 arkeologiska uppdrag (elva i Medelpad, varav ett samarbete med den byggnadsantikvariska enheten, åtta i Ångermanland och två i Västerbotten) och färdigställt sex rapporter och ett stort antal protokoll. De uppdragsfinansierade undersökningarna bestod av främst av utredningar, schaktövervakningar och skadedokumentationer.

Museet ansökte om och erhöll medel från Länsstyrelsen för två kursundersökningar på Styresholm i samarbete med Hola folkhögskola. Medel erhöles även för konservering av fynden. Länsstyrelsen finansierade också en forskningsundersökning av en stenåldersboplats vid Byberget, Haverö i syfte att dokumentera vad som riskerar att skadas av vattenregleringen. Under året avslutades även forskningsprojektet om kokgropar i länet med en rapport och en kommande artikel i Fornvännen.

Det publika arbetet har utgjorts av föredrag ute i länet, guidningar, visningar, inlägg i sociala medier och svar på frågor från allmänheten på hemsidan. Under hela året har museets arkeologer

deltagit i arbetet med uppdateringen av basutställningen om medeltid och stormaktstid samt vid invigningen av densamma.

Museets arkeologer har under året som gått deltagit i styrelsemöten med Stiftelsen Nämforsen, branschorganisationen för verksamheter som driver uppdragsarkeologi - SUBO, och museiarkeologiska branschorganisationen - M-ark.

Museet som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd

Västernorrlands museum arbetar aktivt med att utveckla samarbeten med besöksnäring, kulturturism och kulturella och kreativa näringar, och fyraårsmålen inom detta område har nu nåtts, liksom årsmålen. Fyraårsmålen har nåtts till 100% och årsaktiviteterna till 99%.

Övergripande mål	Fyraårssmål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårsmålen
Museet har en stark/stärkt roll som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd i länet i fråga om besöksnäring, kulturturism och kulturella och kreativa näringar (del av målet ur uppdragsdirektivets utvecklingsmål)	Museet har god samverkan med centrala besöksnäringssaktörer i Västernorrland. Museet har etablerat kontakter och samverkan med KKN inom byggnadsvård i länet. Museet har etablerat kontakter och samverkan med KKN i länet i utställningar och program och butik. Museet har etablerat, i projektform, kontakter med KKN i länet inom återbruk, hantverk och konst avseende affärsutveckling på friluftsmuseet och i länet.	99%	100%

2022 startades projektet *Västernorrlands museum – nod för kulturarvsturism och kulturella och kreativa näringar*, med finansiering från Tillväxtverket, Region Västernorrland och Härnösands kommun. Projektet är treårigt och syftar till att museet ska bli en nod för KKN och kulturarvsturism inom kulturarvsområdet - både avseende den publika platsen och som

kompetenscentrum och nätverksnod. Projektet involverar Örnsköldsviks museum, Sundsvalls museum samt Höga kusten destinationsutveckling och Destination Sundsvall, med flera aktörer.

2022 har varit ett uppstartsår med mycket planering, framför allt inför kommande regionalt nätverk, kulturarvsinkubator under 2023 samt workshops av olika slag. Flera åtgärder har också genomförts för att förbereda inför ett samarbete med externa aktörer på friluftsmuseet. Framför allt är det insatser som genomförts med hjälp av Boverket-medel i Wulkanska huset (läs mer nedan).

Ytterligare en projektansökan som syftar till regional utveckling har beviljats medel – *Smart Kulturarvsturism i Höga Kusten*. Finansieringen kommer från Leader Höga kusten och de största delarna av projektet genomförs under 2023. Museets kunskapsförmedlande arbete är en viktig del i att utveckla länets kulturarv som resurs för såväl företag som ideella och offentliga sektorerna. Genom utvecklingsprojekt, så som *Smart kulturarvsturism i Höga Kusten* kan nya steg tas mot att stärka kulturarvets roll för exempelvis besöksnäringen. I projekt Västernorrlands museum som nod för kulturarvsturism och kulturella och kreativa näringar utvecklas museets roll som såväl samarbetspartner som resurs för sektorerna. Genom utveckling av nya kulturarvsupplevelser i länet, under 2022 och 2023 med huvudfokus på Ångermanland, ökar kunskap och nyfikenhet hos turister på områdets rika kulturhistoria.

I slutet av 2022 beviljades också ett större EU-projekt Botnia Business Heritage, med finansiering från EU och programområdet Interreg Aurora. Tillsammans med de ovan två beskrivna projekten kommer dessa projekt att bli avgörande för museets fortsatta satsning på samarbeten med näringsliv, besöksnäring och kulturella och kreativa branscher. För att samla arbetssättet och insatserna internt på museet samt vara tydliga i vår kommunikation utåt så har all information samlats på en särskild del av museets webb och kommunikationsarbetet har samordnats även i nyhetsbrev och sociala medier.

I museets ordinarie verksamhetsområden inom butik, hemslöjd samt kulturmiljö i form av byggnadsvård finns samverkan med kulturella och kreativa näringar ständigt närvarande. Museibutiken har till exempel arbetat med att ha ett utbud från leverantörer som är verksamma i länet. Ett sätt är att erbjuda dem en plats som Pop up under en eller två månader. Under året som gått har museibutiken haft fem kreatörer/hantverkare från länet som Pop up i butiken på museet. Carola Högländer från Bredbyn inledde, därefter Ulrika Edholm (Bosse & Ester) från Gideå, Åsa

Helltoff från Östavall och Helena Toss från Näsåker. Viktoria Melinder från Nordingrå avslutade året. Hemslöjdskonsulenterna samarbetar med professionella slöjdare. Det kan handla om uppdrag som handledare, föredragshållare eller skapande av förebilder och arbetsbeskrivningar. Under 2022 har bland annat flera slöjdkurser skapats med hjälp av professionella inom slöjdnäringen. Även inom byggnadsvårdsverksamheten är samverkan viktig med kulturella och kreativa näringar. Under juni lanserades till exempel sex korta informationsfilmer där hantverkare i länet presenterar sitt skrå: murare, timmerman och kakelugnsmakare är exempel på hantverk som visades, filmerna är textade på svenska och finns nu tillgängliga digitalt för allmänhet.

Bild och form – publik plattform

Museets nya arbetsområde *Publik plattform för bild och form* initierades under sommaren 2022 då en curator/projektledare kunde anställas tack vare särskild finansiering från Kulturrådet via Region Västernorrland. Arbetet har under hösten fokuserat på några olika utvalda områden med tyngdpunkt på att starta upp verksamheten.

Som ett led i att etablera en plattform för samtidskonst har ett utforskande av konstscenen i region Västernorrland pågått kontinuerligt under perioden. Studiebesök har gjorts i sex av länets sju kommuner med fokus på konsthallar och kollektivverkstäder. Syftet har både varit orienterande och nätverkande för att bättre kunna förstå vad som redan finns i regionen och vilken roll som läns museet lämpligast ska ha.

På området publika aktiviteter har ett större planeringsarbete inletts för det kommande året, men också praktiskt genomförande av ett antal programaktiviteter för publik. I november bjöds den nomadiserande institutionen *Konsthall 323* in att visa konstfilm på en parkering i Sollefteå. I december genomfördes en portfoliovisning för yrkesverksamma fotografer på Sundsvalls museum tillsammans med *Centrum för fotografi*. Aktiviteten var mycket uppskattad och har redan nu lett till en kommande utställning för en av fotograferna.

Tre utställningar ligger fortfarande i planeringsfasen och kommer öppna under 2023. Två av dessa genomförs i läns museets lokaler i Härnösand, en kommer ske utomhus i Örnsköldsviks kommun. Externa medel har sökts och beviljats från Kulturfonden Sverige-Finland.

Den redan befintliga konsten på museet har aktiverats genom att filmer köpts in (Lars Kleen och Arne Jones), bilder av Arne Jones verk ska ställas ut på museets allmänna ytor och texter har

producerats till fotoutställningen *Bilder av Viktor Lundgren (1930-1940)* som invigdes på Apotekshuset i Sollefteå i december. Utställningen är en vandringsutställning med avsikt att visas på olika håll i länet.

Främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet

Hemslöjdskonsulentverksamhetens övergripande mål är att aktivt främja utvecklingen av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet. Arbetet utgår huvudsakligen ifrån den regionala kulturplanen, uppdelad i årsvisa prioriteringar. Dessa prioriteringar speglas i de årsmål som finns i museets verksamhetsplan. I verksamheten under 2022 har 94% av årsmålen och aktiviteterna nåtts, och 100% av fyraårsmålen.

Övergripande mål	Fyraårsmål 2019–2022	Uppfylld årets mål	Uppfylld fyraårsmålen
Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet (främjandemål i uppdragsdirektivet)	<p>I minst fem av länets kommuner finns slöjdverksamhet för barn och ungdomar på fritiden, ledd av utbildad slöjdhandledare i samarbete med lokal förening eller annan lokal verksamhet som ex fritidsgård, församlingar, studieförbund, hembygdsförening etcetera.</p> <p>I minst fem kommuner finns någon form av öppen slöjdverksamhet där intresserad allmänhet kan delta. Det kan vara öppna stickträffar, afterwork-slöjd, slöjdvällar o.dy, arrangerade av till exempel slöjdföreningar, församlingar eller hembygdsföreningar, vid behov med stöd från hemslöjdskonsulenter (till exempel handledarkontakter, material, lån av verktyg med mera).</p> <p>Interregionalt samarbete mellan de fyra norrlänen ger professionella och halvprofessionella slöjdare kompetensutveckling och utvidgat nätverk. Det stärker den regionala slöjdnäringen och bidrar till arbetstillfällen, kulturturism och kontinuerlig utveckling och nyttjande av vårt kulturarv.</p>	94%	100%

	<p>Alla slöjd- och kulturarvsintresserade i länet känner till och prenumererar på hemslöjdskonsulenternas digitala nyhetsbrev. Nyhetsbrevet finns även tillgängligt på museets hemsida och Facebook.</p> <p>All hemslöjdsfrämjande verksamhet i länet svarar upp mot ett eller flera delmål i Agenda 2030 på ett medvetet sätt.</p>		
--	---	--	--

Hemslöjdskonsulentverksamhetens övergripande mål är att aktivt främja utveckling av hemslöjd i länet. Verksamheten, som omfattar textil och hård slöjd, strävar mot att stärka och förnya slöjd som kulturarv och levande kulturyttring, näring, pedagogisk metod, mötesplats för medskapande och fritidsaktivitet för alla åldrar. Under 2022 prioriterades slöjdnäringen, interregionala samarbeten, nationella minoriteter, hälsa och ökad tillgänglighet.

Intresset för att delta i slöjdworkshops och slöjdkurser har under året varit större än någonsin. För att möta efterfrågan dubblerades många kurser och workshops och antalen slöjdarrangemang blev därför många fler än vad som ursprungligen planerats.

Att ge slöjdhandledare och slöjdare uppdrag som kursledare/workshopledare/föreläsare är ett sätt att stärka regionens slöjdnäring. Uppdragen skapar i sin tur marknadsföring för slöjdarna vilket ofta leder vidare till fler handledaruppdrag eller beställningar på slöjdföremål. Under året har 40 kurser, 49 workshops, 9 utbildningsdagar och 7 slöjdaktiviteter på äldreboenden arrangerats, vilka alla genererat uppdrag och inkomst för professionella slöjdare. Därutöver har stora evenemang såsom Slöjdverkstan på Urkult, !SLÖJDBANG! på Västernorrlands museum samt utställningen *Sticka för fred* i Tonhallen besökts av nästan 1000 människor och fungerat som skyltfönster för slöjden och slöjdarna.

Under våren samlades slöjdhandledare och hemslöjdskonsulenter från hela Norrland till en tre-dagars nätverksträff för norräläna i Jämtland. De jämtländska konsulenterna bjöd på en mängd slöjdworkshops och föreläsningar. Slöjdhandledare arbetar framför allt med aktiviteter för barn och ungdomar, vilket vanligtvis är ett ensamarbete. Att skapa nätverk och fortbilda sig i ett sammanhang med många andra slöjdhandledare är värdefullt för den fortsatta inspirationen och motivationen. Utbytet och samarbetet med de tre övriga norrlandsläna ska utvecklas för att kunna använda respektive läns resurser så effektivt som möjligt, och för att skapa ett stort nätverk för aktiva slöjdare och slöjdhandledare.

Inom projektet *Livskraft - kultur på äldreboenden* har två olika slöjdprogram erbjudits till äldreboenden. I det ena programmet, *Från friargåva till syjunta*, tittar deltagarna på olika slöjdföremål, vrider, vänder och samtalar om slöjden. Programmet passar när motoriken inte räcker till för att själv kunna slöjda, men ger ändå möjlighet att med händerna uppleva former och material. Det andra programalternativet, *Festspira*, bygger på praktiskt deltagande. Där slöjdar deltagarna gemensamt en festspira av natur- och återbruksmaterial. Under arbetets gång väcks många minnen till liv vilket leder vidare till intressanta samtal. När festspiran är färdig får den sin plats i det gemensamma dagrummet. Under 2022 bokades och genomfördes sju slöjdaktiviteter på äldreboenden och fler är bokade för 2023.

Uppropet "Sticka för fred". I samband med Cirkus Cirkörs föreställning *Knitting Peace* uppmanade hemslöjdskonsulenter i samarbete med Riksteatern till att "Sticka för fred". Vantar med egendesignade fredsbudskap stickades av hemslöjdsföreningar och enskilda stickentusiaster. Flera gemensamma stickträffar arrangerades av olika aktörer på offentliga platser, bland annat i Birsta varuhus. 50-talet fredsvantar från regionen visades både i Tonhallen i Sundsvall och på Västernorrlands museum under hösten. Via hashtagen #stickaförfredivästernorrland kunde intresserade digitalt följa processen. "Sticka för fred" är ett exempel på deltagaraktivitet som lockar många att delta och att också ta egna initiativ. Spontana mötesplatser, både digitalt och IRL, uppstår som i sin tur skapar nya möten och sammanhang.

Under sommaren arrangerades två parallella slöjdkurser på Styresholm/Hola folkhögskola. Båda kurserna hölls utomhus i älvkanten. Efter kursdagarnas slut fanns möjlighet att bada eller delta i övriga kulturaktiviteter som arrangerades av skolan.

Under våren etablerades Öppen slöjdväll för täljning i Örnköldsvik och Öppen slöjdväll för textil i Fränsta. Kvällarna arrangeras i samarbete med lokala aktörer och fungerar som en avgiftsfri mötesplats för både erfarna och nybörjare inom slöjd. Här möts olika typer av människor i alla åldrar kring intresset för slöjd. Öppen slöjdväll har arrangerats i Härnösand under många år. Det långsiktiga målet är att skapa Öppen slöjdväll i alla regionens kommuner. Utmaningen består framför allt i att hitta lokala handledare. Slöjdkurser arrangerade på många olika orter för att geografiskt underlätta för intresserade att delta, bland annat i Näsåker, Örnköldsvik, Njurunda, Ånge, Borgsjö, Prästmon, Gussjö, Fränsta, Sollefteå och Härnösand.

Slöjd för barn och unga har hög prioritet även om det inte alltid syns i statistiken. En del av hemslöjdskonsulenternas verksamhet riktas mot att fortbilda och inspirera andra aktörer som i sin tur arbetar mot barn och unga. Det handlar bland annat om slöjdlärare, fritidsledare och slöjdhandledare. För att tillskapa fler programerbjudanden inom slöjdområdet, riktat mot Skapande skola och kulturskolan, initierade hemslöjdskonsulenterna ett projekt inom befintliga budgetramar. En grupp utvalda slöjdare inbjöds delta i ett antal fortbildningsträffar med syfte att skapa slöjdprogram att erbjuda bland annat Skapande skola. Några nya programerbjudanden är redan färdigställda och marknadsförda, både till äldreboenden och till Skapande skola. Under året utbildades fritidsledarna på Ånge/Fränsta fritidsgård och Örnköldsviks Kulturhus Sliperiet i olika slöjdtekniker. Syftet är att fritidsgårdarna inkluderar slöjd i sina stående aktiviteter och att ungdomar därigenom möter fler möjligheter att själva få slöjda. Regionens slöjdlärare erbjöds som vanligt en fortbildningsdag under novemberlovet med slöjdworkshops och föredrag. Under hösten startade en Täljskola för barn/ungdomar 10-15 år. Skolan blev fulltecknad och får sin fortsättning under 2023. Att lära ut hur man täljer med kniv försummas i många skolor och är därför viktigt att erbjuda. För att yngre barn också ska ha möjlighet att lära sig tälja, arrangerades Familjetäljningsdagar under sommaren. Ett barn med en vuxen anmälde sig som team och fick grundläggande kunskaper i att tälja. Under året bytte Kultur Crew i Västernorrland namn till Open Space samtidigt som projektet flyttades från Riksteatern till Folkets hus & parker/eventföretaget Biwa. Av olika praktiska anledningar blev de lokala kulturfestivalerna för och med ungdomar framflyttade till 2023. Hemslöjdskonsulenterna sitter i styrgruppen för Open Space.

Statistik hemslöjdsverksamheten	Jan-dec		
	2022	2021	2020
Antal deltagare i aktiviteter*			
Totalt antal	2 060	1 219	346
varav 0-18 år	324	139	140
varav 19-25 år	235	61	16
varav 26 år och äldre	1 501	1 019	190
*Antalet för vissa aktiviteter och fördelningen per ålderskategori är en uppskattad siffra			
Antal aktiviteter fördelade per kommun och digitalt			
Härnösand	55	22	22
Sundsvall	9	1	3
Örnsköldsvik	11	3	0
Ånge	7	2	0
Kramfors	6	0	0
Sollefteå	7	0	0
Utanför länet	8	0	0
Digitalt	3	34	0
Antal aktiviteter fördelade efter kategori*			
Kurser	50	28	12
Visning/guider	1	0	0
Föredrag/samtal	23	10	2
Vandring	0	3	0
Workshop/prova på	49	18	15
Övrigt inom museet	1	0	0
Övrigt utanför museet	11	1	0
*En aktivitet kan tillhöra flera kategorier			
Antal aktiviteter riktade till ålderskategori*			
0-18 år	61	46	15
19-25 år	78	59	20
26 år och äldre	80	58	12
*En aktivitet kan tillhöra flera ålderskategorier			

Öka och stärka närvaro och relevans i länet

Länsmuseiverksamheten strävar efter att kunna erbjuda kunskapsförmedlande verksamhet som är intressant för hela länet och som är tillgänglig i hela länet. Även om det är ett långsiktigt arbete att lyckas helt och fullt med länsuppdraget har fyraårs målet uppnåtts 2022, och uppfyllandet avseende årsmålet är 96%, vilket visar att utvecklingen går åt rätt håll.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet	Museet har ett gemensamt insamlingsprojekt och ett gemensamt utställningsprojekt tillsammans med länets kommuner. Museet har färdigställt två av tre reviderade basutställningar med länsfokus och tillhörande kunskapskommunikation. Museet har genom museinätverket erbjudit kompetensutveckling till alla kommuners kulturförvaltningar/museer i kulturarv och kulturmiljö. Museet har genom museinätverket skapat en långsiktig plattform för samverkan i alla kommuner. Det regionala kulturmiljöuppdraget är infört i länet. En ny utvecklad modell för museiupplevelser för länets kulturhistoriska miljöer är framtagen och genomförd.	96%	100%

Det finns många olika sätt att arbeta med länsuppdraget. Att tillgängliggöra museets samlingar via www.digitalmuseum.se gör att fler kan ta del av länets historia oavsett var man befinner sig. I den pedagogiska verksamheten utvecklas fler digitala lärresurser och material görs tillgängligt både för skolklasser och för barn och unga på fritiden.

Programverksamheten har gjort nedslag i Sundsvalls, Kramfors och Sollefteå kommuner och den digitala programverksamheten når ut brett. Under året har länsmuseet också haft ett par utställningar i länet och slutfört två vandringsutställningar. Avseende basutställningarna, där två av tre basutställningar nu är slutförda, är läns perspektivet medvetet genomfört avseende vilka berättelser och miljöer som skildras men också avseende de förmedlande metoderna; mycket

kunskapsmaterial i basutställningarna går att nå utan att vara på plats. Likaså har det regionala kulturmiljöuppdraget införts och fortsatt utvecklas tillsammans med alla kommuner i regionen och ytterligare insatser har genomförts för att stärka de publika insatserna av kulturmiljöuppdraget i länet, något som testades i Ånge kommun under 2022.

Under året startades också ett metodutvecklande pilotsamarbete upp med Kramfors kommun om insamling av minnen och berättelser. I satsningen har ingått förmedlande insatser i digitala kanaler och fysiska träffar i form av berättarkaféer och möten med invånare som vill dela med sig av minnen. Ett gemensamt projekt har också varit samarbetet gällande konstutställningen *Triennalen*.

Utöver det har museet arbetat aktivt med museinätverket samt erbjudit kompetensutveckling inom kulturarvsområdet.

Breddad representation och delaktighet

Ett övergripande mål är att museet ska sträva efter breddad representation av besökare och invånare med en mångfald av berättelser, en breddad representation av röster i samlingarna samt en ökad delaktighet och inflytande från alla målgrupper utifrån tillgänglighetskrav, diskrimineringsgrunder, normkritik och nationella minoriteter. Fokus under denna fyraårsperiod har legat (förutom på barn och unga, vilket följs upp under särskilt mål för barn och unga nedan) på samiskt kulturarv, samt personer med utländsk bakgrund (i tidigare års projekt *Landskapet för asylsökande*). Utöver det har museet allteftersom börjat söka möjligheter att prioritera det romska kulturarvet. Fyraårsmålen har uppnåtts, och för årsmålen 2022 ligger verksamheten på en uppfyllnad om 88%. Att målet inte nåtts till 100% beror på att verksamheten inte har haft resurser att arbeta i önskad omfattning gentemot målgruppen äldre.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
<p>Museet ska med en mångfald av berättelser sträva efter breddad representation av besökare och invånare (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet), samt ökad delaktighet och inflytande från alla målgrupper (förmedlingsmål i uppdragsdirektivet)</p>	<p>Breddad representation finns för definierade grupper i basutställningarna, tillfälliga utställningarna, utbudet av program samt i kunskapsuppbyggnaden och kunskapskommunikationen fysiskt och digitalt. Fokus under denna period är på målgruppen äldre, på samiskt kulturarv samt på människor med utländsk bakgrund.</p> <p>Delaktighet finns för definierade grupper i basutställningarna, tillfälliga utställningarna, utbudet av program samt i kunskapsuppbyggnaden och kunskapskommunikationen fysiskt och digitalt. Fokus under denna period på målgruppen äldre, på samiskt kulturarv samt på människor med utländsk bakgrund.</p> <p>Tillgänglighetsgruppens aktiviteter avseende friluftsmuseum, utställningar, enkelt avhjälpna hinder. Information och kommunikation är uppfyllda och det har under hela perioden bedrivits ett kontinuerligt arbete med löpande tillgänglighetsutveckling inom hela verksamheten.</p>	88%	100%

En viktig utgångspunkt är att breddad delaktighet ska bidra till att fler perspektiv möts, som tillsammans skildrar länets kulturhistoria. Viktiga steg har tagits i och med bildandet av den samiska referensgruppen och i det romska projektet. Den samiska referensgruppen inrättades med representanter från de båda samiska föreningarna i länet, Orrestaare saemien sibrie och Noerhtenaestie, samt norska Saemien Sijte. I projekt Romskt kulturarv i Västernorrland har tätare kontakter knutits till den nationella föreningen È Romani Glinda och kulturföreningen Djalem Djalem Lungone Dromenca i Sundsvall. Publika aktiviteter har genomförts på temat romskt kulturarv, och i projektet har även kunskapsuppbyggande aktiviteter genomförts.

Hemslöjdskonsulenterna har även suttit i styrgruppen för det samiska residens som Region Västernorrland utlyste och genomförde under 2022.

Ytterligare några insatser kan särskilt nämnas: Museet har de senaste åren inlett ett arbete med digital samtidsinsamling och utforskar sätt att öka engagemang och öppna för fler att bidra med berättelser och bilder till museets samlingar. Som ett led i detta har samtidsinsamlade bilder visats under hösten i Galleriet i syfte att väcka nyfikenhet och öka intresset för att bidra med egna perspektiv.

Ett pilotprojekt har inletts med Kramfors kommun i syfte att öka delaktighet kring såväl skildring av kommunens historia som möjlighet att bidra med nya perspektiv och berättelser. Syftet är att utveckla nya metoder för att bredda delaktighet och öka intresse och förståelse för kulturarvet som en viktig resurs i samhället.

Tillgänglighetsperspektivet, som är en del av att skapa breddad delaktighet, är ständigt närvarande i all publik verksamhet. Arbetet i tillgänglighetsgruppen utgår från en tillgänglighetspolicy. Museets tillgänglighetsgrupp har 2022 fokuserat på att sprida medvetenheten om tillgänglighetsarbetet i hela verksamheten och att arbeta med den fysiska tillgängligheten i museibygnaden. Utöver det har de olika verksamheterna arbetat för förbättrad digital tillgänglighet samt i friluftsmuseets renoverade byggnader.

Museet som oberoende arena för demokrati

Under 2021 arbetade Västernorrlands museum med ett större demokratitema tillsammans med Riksdagen och Länsstyrelsen. 2022 har aktiviteterna och årsmålen varit få, och det som gjorts har framför allt varit att fungera löpande som en arena och mötesplats samt att 2021 års utställningar fortsatt visades i början av 2022. Fyraårsmålen har nåtts och årsaktiviteterna har genomförts, båda till 100%

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnadårets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
Museet ska fungera som en oberoende arena för demokrati (inriktningsmål och förmedlingsmål i uppdragsdirektivet)	<p>Museet har slutfört Demokratiåret 2021 med tillhörande utställningar, program och kunskapskommunikation.</p> <p>Riksdagens utställning inklusive programverksamhet och kunskapskommunikation om demokrati har visats och genomförts.</p> <p>Samarbetet med Länsstyrelsen har resulterat i projektet "100 röster om demokrati i Västernorrland" samt att vi ser en fortsättning på samarbetet med Länsstyrelsen och andra parter.</p> <p>Museet har en process för att fånga upp, fördjupa och kommunicera dagsaktuella frågor, och har implementerat denna.</p>	100%	100%

I arbetet med att utveckla museet som mötesplats och en oberoende arena är många delar verksamheten viktig. I den pedagogiska verksamheten och programverksamheten utforskas programformat för att väcka dialog och skapa sociala sammanhang kring länets kulturarv. Genom att öppna för fler röster och perspektiv stärks museets roll som en trygg mötesplats. Samtidigt finns utmaningar exempelvis i sociala medier där fler perspektiv också riskerar att bemötas av kränkningar. Här är museets roll ytterst viktig och dialog har förts under året kring hur en trygg mötesplats kan skapas exempelvis i programverksamheten, men också i digitala kanaler där museet möter mycket av sin publik. Det pågår också ett långsiktigt arbete med museets fysiska och publika lokaler för att de ska uppfattas som trygga och inbjudande.

Hållbarhet

Museet har i sin övergripande målbild att vara en resurs för hållbar utveckling och hälsa, och hela museets verksamhet ska genomsyras av hållbarhetsarbetet. I begreppet hållbarhet ingår social, kulturell, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Hållbarhetens tre dimensioner är helt centrala för museets verksamhet. 100% av fyraårsmålen är uppfyllda och 97% av årsmålen har nåtts.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårsmålen
Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 (utgångspunkt i uppdragsdirektivet)	Museet har integrerat hållbarhetsmålen i produktionsprocessen för museiupplevelsen. Museet har integrerat hållbarhetsmålen i fastighetsförvaltningen. Museet arbetar som en resurs för hållbar utveckling inom kulturarv och kulturmiljö inom KKN och kulturmiljövården. En särskild satsning med kunskapskommunikation inom hållbarhetsområdet har genomförts. Museibutiken är fairtrademärkt och har ett lokalt präglat kulturarvs- och hantverksutbud.	97%	100%

Här beskrivs några delar av verksamheten där hållbarhetsperspektiven är centrala.

Återbruk är ett ledord i arbetet med museets utställningar. Material tas till vara och återanvänds exempelvis när nya montrar och strukturer byggs. Hållbarhet berörs också som tema i museets utställningar där människans påverkan på miljön tas upp. I museets nya samlingspolicy är utgångspunkten att eftersträva långsiktigt hållbar och kostnadsmedveten samlingsförvaltning. I museets kunskapsförmedlande arbete i länet är ett viktigt mål att bidra till långsiktigt hållbara samhällen, där kunskap om och förståelse för kulturarvet som resurs är centralt. Detta tema återkommer också i museets pågående och kommande projekt, så som Smart kulturarvsturism i Höga Kusten, Västernorrlands museum – nod för kulturarvsturism och KKN och *Bothnia Business Heritage*. På friluftsmuseet arbetar vi med kulturarvet som en resurs för hållbar utveckling genom fokus på byggnadsvård och hållbara traditioner och hantverk samt arbetet med biologisk mångfald i utemiljöerna - aspekter som också är centralt att förmedla kunskap kring i

den publika verksamheten. Även den hemslöjdsfrämjande verksamheten utgår från ett hållbarhetsfokus liksom museets butiksverksamhet.

Maritimt kulturarv och statlig närvaro

Ett av museets mål har under fyraårsperioden varit att främja det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet. Västernorrlands län har ett rikt och omfattande maritimt kulturarv. Inom målet innefattas Fritidsbåtsmuseets verksamhet och länsmuseumets verksamhet med det maritima kulturarvet i stort. 100% av årsmålen har nåtts. Fyraårs målet har inte nåtts, med tanke på att långsiktigheten för fritidsbåtsmuseet ännu inte säkrats.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet (främjandemål i uppdragsdirektivet)	Långsiktigheten för fritidsbåtsmuseet har säkrats och en intressant utveckling för museet som nationellt och regionalt besöksmål för 2023 och framåt har möjliggjorts. Museet har budget och genomförandeplan för det maritima temaåret 2023, genom kunskapsuppbyggnad, museiupplevelser och kunskapskommunikation. Museet har integrerat det maritima temat i basutställningarna och dess kunskapskommunikation för forntid och medeltid, samt planerar det för basutställningen om modern tid.	98%	66%

Fritidsbåtsmuseets verksamhet kommer att pågå under 2023, men det är oklart hur fortsättningen ser ut därefter. Angående det maritima temaåret har museet varit en drivande part i en förstudie finansierad av EU-medel, med fokus på maritimt och industriellt kulturarv vid Bottniska viken. Förstudien *Bothnia Business Heritage* initierades från Jakobstad och genomförs tillsammans med Skellefteå museum, Västerbotten, och två högskolor i Österbotten. Inom samarbetet arbetade man under 2022 för att slutföra en Interreg Aurora-ansökan, och i slutet av 2022 blev det klart att EU-

projektet beviljats medel, något som ytterligare kan förstärka museets arbete med det maritima och även industriella kulturarvet. Projektet är viktigt för läns museet, som i sin kunskapskommunikation under 2023 avser att särskilt uppmärksamma det maritima och industriella kulturarvet. Dock har projektet mer och mer kommit att styras mot kulturarvsinstitutionernas utveckling av samarbeten med näringslivet, än specifikt just industri och maritimt kulturarv.

Utöver det har det maritima kulturarvet en tydlig plats i de två basutställningarna som slutförts – *Forntidsresan* och *Stora makter*.

Digital utveckling

Under 2022 har museet tagit ett viktigt kliv i den digitala utvecklingen genom att tydligare möta de utmaningar som ett digitaliserat samhälle medför. Det betyder att fokus flyttas från rena tekniska utmaningar till ökad dialog och delaktighet, utveckla nya former för kulturarvsupplevelser som spänner över digitala och fysiska kanaler och format och som möjliggör en mer personlig upplevelse, ett kunskapsinnehåll tydligare anpassat för olika kanaler och format och en större tillgänglighet dygnet runt och året om.

Webbplatsen har fortsatt utvecklas med ett rikare redaktionellt innehåll, fler format erbjuds som live-visningar, filmer och poddavsnitt. En mer tematisk förmedling i sociala medier knyter an till utställningsteman, och mediaguiden möjliggör möten med kulturarvet runt om i länet.

En viktig del av den digitala utvecklingen är att löpande utforska nya sätt att ur museets samlingar och kunskapsbank lyfta röster som inte tidigare fått höras eller berättelser som behöver skildras på nytt med nya perspektiv. Det blir möjligt genom delaktighet, nya sätt att förmedla och ett tydligare anpassat kunskapsinnehåll.

Statistiken visar generellt små öknings 2022 jämfört med 2021. Avseende Youtube har antalet följare blivit avsevärt fler, något som är ett kvitto på vårt ökade fokus på filmat material under året.

Statistik webb och sociala medier		Jan-dec		
		2022	2021	2020
Webb	Besök	77 728	106 602	44 071
	Unika besökare	61 307	59 904	39 016
Facebook	Följare	4 502	3 787	3 444
	Inlägg	369	352	268
Instagram	Följare	1 989	1 691	1 515
	Inlägg	251	230	159
Youtube	Följare	218	77	27
	Inlägg	26	90	25
Twitter	Följare	511	420	395
	Inlägg	13	6	10

Antal besök, besökare och följare på webb och sociala medier

Genomförandekapacitet och måluppfyllelse

Ett övergripande mål för Västernorrlands museum är god genomförandekapacitet och måluppfyllelse. Detta mål har brutits ned till fyraårs mål och årsmål och omfattar många olika delar av verksamheten beskrivna under egna rubriker nedan. Fyraårs målet har inte rakt igenom nåtts 2022 på grund av ett svårt läge avseende åtgärder av museibygnadens brandskydd, se nedan under fastighetsförvaltning. Utöver det har både fyraårs mål och årsmål nåtts, fyraårs målen med 85% och årsmålen med 95%.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019–2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
<p>Museet har god genomförande-kapacitet och måluppfyllelse</p>	<p>Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse avseende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - systematisk verksamhetsprocess för kärnverksamheten: i utställningsprocessen, det publika arbetet inkl. det pedagogiska, i samlingsförvaltningen och kulturmiljöuppdraget. - planer för fastighetsarbetet (det kulturhistoriska och det administrativa) i lokalförsörjningsplan, underhållsplan, skogsvårdsplan, markvårdsplan samt prioriteringar. - alla verksamhetsområdets effektivitet och tagit fram planer för effektivisering. - museal kompetensförsörjning, fokus bland annat på värdskap, digital kompetens och kulturmiljö. - genomarbetad form för verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning. - genomarbetad form för ekonomistyrning och ekonomiuppföljning. - fungerande forum och metoder för intern samverkan - förbättringar i arbetsmiljön (NMI) jämfört med 2019 - översyn och revidering samt införande av alla nödvändiga policyer inom OSA. - Ändamålsenliga lokaler avseende personalrum och kontor samt arbetsytor. - fungerande magasin ifråga om klimat och brandskydd i museibygnaden. - fungerande målgruppsanalys. - fungerande statistikinsamling för verksamhetens syften (egen statistik och MYKA-statistik). 	<p>95%</p>	<p>85%</p> <p>Avviker som det ser ut nu avseende "fungerande magasin i fråga om klimat och brandskydd" då det ser ut som att insatsen kommer sträcka sig under flera år framåt. Kunskapen om komplexiteten och bristerna fanns inte när målen sattes.</p>

Verksamhetsprocesser, HR, kompetensutveckling

Under året har insatser gjorts för att förbättra verksamhetsprocesserna, och framför allt samverkan mellan avdelningarna och verksamheterna. På den publika sidan har planerings- och genomförandeprocessen för kunskapsförmedling tydliggjorts och även samordningen mellan kulturmiljöområdet och den publika verksamheten har strukturerats. Likaså har vidare steg tagits i samverkansprocesserna mellan fastighetsförvaltning och byggnadsvård. Alla dessa insatser ger bättre tydlighet och effektivitet för hela verksamheten.

Utöver det kontinuerliga och systematiska arbetsmiljöarbete som alltid pågår, har vissa utvecklingsinsatser genomförts under året. Under våren har det varit fokus på och mycket arbete med sektorns nya kollektivavtal BÖK (Besöksnäring och Kulturarv) samt lokala avtal om flexibel arbetstid/årsarbetstid som började gälla from 1 januari 2022. Ett nytt HR-system har införts och implementerats och en mindre organisationsförändring har genomförts.

I samverkans- och arbetsmiljörådet har det bland annat tagits fram riktlinjer om mötesformer, vilket är en del av vårt arbete med att förbättra den organisatoriska och sociala arbetsmiljön.

Utöver det togs en medarbetarenkät fram, och enkäten genomfördes i hela verksamheten i november. I lednings- och chefsgruppen har ett arbete med att gå igenom aktuella arbetsmiljöföreskrifter pågått och alla säkerhetsdokument ses över. Även konkreta insatser kring säkerhet har genomförts kring ställningsbyggande och aktiv hantering av brand/utrymningsfrågor. Arbetslokaler har förbättrats, framför allt i Melinderska huset där personal från avdelningen Kulturmiljö och hantverk har sina arbetsplatser samt i fråga om verkstadslokaler, där planering och vissa förbättringar skett. Även arbetsbelysning och arbetsplatsbelysning har förbättrats.

Sjukfrånvaron är aningen hög med 7%. Korttidsfrånvaron går att härleda till fortsatta krav på att stanna hemma vid sjukdom, samt att många luftburna virus har varit aktiva under året. Av den totala sjukfrånvaron är knappt 55% långtidsfrånvaro.

	2022	2021	2020
Sjukfrånvaro	7,14%	4,06%	6,88%
Andelen långtidssjukskrivna av den totala sjukfrånvaron*	54,60%	38,82%	32,88%

* Långtidssjukfrånvaro = mer än 60 dagar

Kompetensutveckling och kompetensförsörjning har genomförts, till viss del enligt plan och till viss del utifrån uppkomna behov eller möjligheter. En del av kompetensutvecklingen beskrivs i andra kapitel ovan.

Digital kompetensförsörjning har varit ett fokuserat område efter att en digital skydds rond genomförts. En annan insats har varit ett arbete med värds kap för att utveckla och förbättra museets värds kap gentemot besökarna. Chefsgruppen har fått en utbildning i upphandlingsfrågor. Utöver det har kompetensutveckling skett på avdelningarna.

Fastighetsförvaltning & IT

Något som i hög grad präglat årets fastighetsförvaltning är brandskyddet och det pågående brandskyddsprojektet. Regionfastigheter har under året tagit fram underlag för en ny etablering av en vattendepå och byggnad söder om huvudbyggnaden. Underlag och förundersökningar har även gjorts inom åtgärder för vattenförsörjning och dragning av ledningar inne i byggnaden. Museet har påbörjat egna utredningar kring åtgärder inom gassläck i förvaringsutrymmen och magasin. Hanteringen av föremål och planeringen av säkring eller flytt av föremål har varit prioriterat gällande både arbeten för sprinkler och gassläckning. Tyvärr är projektet försenat, vilket gör att fyraårs målet kring brandskydd inte kommer att nås. Samtidigt var kunskapen om komplexiteten och bristerna inte fullständiga när målen sattes, och det har successivt visat sig att insatserna kommer att behöva sträcka sig minst ytterligare 3 år framåt i tiden. Under 2023 kommer projektet i hög grad att vara vilande på grund av begränsade resurser och nödvändig samordning med den kommande flytten av samlingar från Sollefteå och färdigställandet av den tredje och största basutställningen. Planering kommer i stället att ske 2023 inför att åtgärder ska kunna genomföras under 2024 och framåt.

Under 2022 har också det nya säkerhetslarmet implementerats. Säkerheten kommer framledes vara avsevärt bättre gällande skalskydd, störningar, utställningar, magasin samt för butikens förråd.

Inom IT-verksamheten har fortsatt underhåll och uppgradering av IT-infrastrukturen genomförts för att säkerställa en god och driftsäker IT-miljö. Under hela 2022 har arbetet fortgått med flytt av servrar och tjänster till hostingföretag för en säkrare och stabilare drift av museets IT-infrastruktur. Flytten blev klar i slutet av 2022 men arbetet fortgår under 2023 med att optimera driften och servrarna.

Projektadministration och projektansökningar

Projektprocessen har fortsatt strukturerats upp. En hel del projektansökningar har tagits fram under året, och arbetet har varit framgångsrikt då ett flertal av ansökningarna har beviljats, se lista nedan. Vissa av projekten påbörjades under 2022.

- Stöd till icke-statliga kulturlokaler – Wulkanska huset, Boverket – slutfördes under 2022
- Stöd till icke-statliga kulturlokaler – Prästgården, Boverket - slutfördes under 2022
- Museer i norr/ Nätverk för kunskap (interregionalt museisamarbete, år 3), Statens kulturråd – slutfördes under 2022
- Landskapet för asylsökande (TIA), del 4, Länsstyrelsen och 5i12 - slutfördes under 2022
- Bothnia Atlantica: Maritima kulturarv Sverige-Finland/ Bothnia Business Heritage – förstudie. Interreg och Region Västernorrland – slutfördes under 2022
- Romskt kulturarv i Västernorrland, ett samverkansprojekt med två romska föreningar, Sundsvalls museum samt Kramfors och Härnösands kommuner. Länsstyrelsen Västernorrland, Region Västernorrland, Statens kulturråd – slutfördes under 2022
- Kulturarvspedagogiskt projekt: Framtidens kulturarvspedagogik – museer i norr. (interregionalt museisamarbete, år 2 av 3), Statens kulturråd
- Västernorrlands museum – centrum för kulturarv och KKN - samverkan med flera parter och kommuner (år 1 av 3), Härnösands kommun, Region Västernorrland
- Smart kulturarvsturism i Höga Kusten, (år 1 av 2), Leader Höga Kusten
- Stöd till icke-statliga kulturlokaler – brandskydd och magasin, Boverket – beviljades februari 2022
- Bothnia Business Heritage – Interreg Aurora, EU (3 år) – beviljades december 2022
- ICH North – Passing on our musical traditions, Interreg Aurora, (3 år) beviljades december 2022

Extern finansiering

I uppdragsdirektivet från stiftelsebildarna betonas vikten av att öka den externa finansieringen. Målet på lång sikt är att 50% av museets totala intäkter består av finansiering från externfinansierade projekt, affärsverksamhet, kursavgifter, visningar och uppdragsfinansierad verksamhet. Stiftelsen ska ha ett aktivt och kontinuerligt arbete för att öka intäkterna.

Fyraårs målet består av att museets intäkter för affärsverksamhet, uppdragsverksamhet och projekt med extern finansiering ska uppgå till 20% av museets totala intäkter samt att museet ska ha arbetat aktivt och kontinuerligt för att öka dessa. Avseende årsmålet att arbeta aktivt och kontinuerligt når vi i år 94%. Uppfyllnad av fyraårs målen uppgår till 85%. Andelen externfinansierade intäkter av museets totala intäkter uppgår till cirka 15% i genomsnitt över de fyra kulturplaneåren, vilket motsvarar 75% i uppfyllnadsgrad. Beaktande hur museet aktivt arbetar för att öka intäkterna blir uppfyllnaden av fyraårs målen 85%.

Övergripande mål	Fyraårs mål 2019-2022	Uppfyllnad årets mål	Uppfyllnad fyraårs målen
Museet ökar graden av extern finansiering gällande affärsverksamhet och utvecklingsprojekt (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)	Museets intäkter för affärsverksamhet, uppdragsverksamhet och projektbidrag uppgår till 20% av museets totala intäkter. Museet arbetar kontinuerligt och aktivt för att öka intäkterna.	94%	85%

Ekonomisk analys

Rörelseresultatet uppgår till ett underskott motsvarande 1,3 miljoner kronor (mnkr), vilket är 0,9 mnkr bättre än budget. Budgetunderskottet består av delfinansiering i ny lekutställning samt egenfinansiering i två externfinansierade projekt, Västernorrlands museum – nod för kulturarvsturism och KKN samt brandskyddsprojektet, där styrelsen sedan tidigare beslutat om att det ska finansieras av museets tillgångar och inte inrymmas i det årliga anslaget.

Olika omständigheter under året visade att de båda projekten inte skulle upparbeta de kostnader som planerats och egeninsatsen för året inte skulle bli lika stor som budgeterat. Med det i

beaktande, samt det positiva beslutet från Boverket om bidragsfinansiering för hälften av kostnaderna i brandskyddsprojektet, beslutades att extrasatsningar inom olika områden kunde prioriteras. Bland annat kunde extrasatsningar inom ombyggnationen av utställningen *Stora makter* och restaureringen av det Wulkanska huset genomföras.

En kostnadsreducering motsvarande 0,6 mnkr är gjord då museet nyligen erhållit ett beslut på en omprövning av ingående moms för åren 2012-2017 som skickades in till Skatteverket under 2019. En omprövning av moms skickades in utifrån ett bifall till beslut för omprövning av moms för åren 2010-2011. Beslutet för åren 2012-2017 biföll endast delvis museets omprövning och resterande del i ärendet har gått vidare till Förvaltningsrätten.

Årets verksamhetsanslag har bekostat investeringar motsvarande 0,3 mnkr vilket inte påverkar resultaträkningen men är värt att notera.

	Utfall	Utfall	Utfall	Budget
	2020	2021	2022	2022
Intäkter	43,6	44,5	45,2	44,7
Kostnader	-39,7	-44,6	-46,1	-46,5
Avskrivningar	-0,3	-0,4	-0,4	-0,4
Rörelseresultat	3,6	-0,5	-1,3	-2,2
Finansnetto	0,5	0,9	-0,7	0,1
Resultat	4,1	0,4	-2,0	-2,1

Tabellen visar siffror i miljoner kronor. Avrundningsdifferenser kan förekomma.

Jämförelse mellan åren visar att både intäkterna och kostnaderna har ökat vilket till viss del beror på uppräknig av anslag, hyror och löner. Andra förklaringar mellan åren är bidragsfinansierade projekt men även tillfälliga förstärkningar.

Finansnettot består av utdelning motsvarande 0,1 mnkr samt marknadsvärdet per den sista december på den finansiella stiftelsefond som museet har placerat ekonomiska tillgångar i.

	Utfall	Budget
Styrelsen		
Intäkter	0	0
Externa kostnader	-13 245	-42 966
Personalkostnader	-218 798	-362 224
Resultat	-232 043	-405 190
Ledning och gemensam administration		
Intäkter	37 632 986	38 153 622
Externa kostnader	-1 640 884	-2 544 829
Personalkostnader	-5 763 557	-5 911 280
Finansiella poster	-725 858	100 000
Resultat	29 502 687	29 797 513
Fastighetsförvaltning		
Intäkter	941 497	642 600
Externa kostnader	-10 985 497	-10 330 564
Personalkostnader	-2 189 737	-2 875 691
Resultat	-12 233 737	-12 563 655
IT		
Intäkter	0	0
Externa kostnader	-1 986 369	-1 438 300
Personalkostnader	-572 257	-872 241
Resultat	-2 558 626	-2 310 541
Kulturmiljö och hantverk		
Intäkter	4 481 379	4 474 730
Externa kostnader	-2 762 778	-1 846 138
Personalkostnader	-5 994 386	-6 495 081
Resultat	-4 275 785	-3 866 489
Museiupplevelser och samlingar		
Intäkter	1 385 636	1 326 572
Externa kostnader	-3 996 319	-3 799 000
Personalkostnader	-8 321 163	-8 949 624
Resultat	-10 931 846	-11 422 052
Affärsverksamhet		
Intäkter	1 169 860	910 000
Externa kostnader	-1 311 522	-931 805
Personalkostnader	-720 476	-784 607
Resultat	-862 138	-806 412
Fritidsbåtmuseet		
Intäkter	57 516	50 000
Externa kostnader	-95 685	-100 000
Personalkostnader	-353 479	-476 507
Resultat	-391 648	-526 507
Bild och form		
Intäkter	353 636	0
Externa kostnader	-61 664	0
Personalkostnader	-292 757	0
Resultat	-785	0

Tabellen visar siffror i kronor. Overheadkostnader och intäkter ingår i denna tabell.

Styrelsen redovisar ett överskott mot budget vilket beror på lägre personalkostnader bestående av lägre arvodeskostnader och konferensavgifter.

I resultatet för Ledning och gemensam administration inryms både den kostnadsreducering för erhållen ingående moms som beskrivits ovan samt finansnettot. Avvikelserna på både intäkts- och kostnadssidan förklaras av att projektet Västernorrlands museum – nod för kulturarvsturism och KKN inte genomförts enligt budget.

Inom Fastighetsförvaltning är intäkterna högre än budgeterat vilket beror på att Boverket beviljade utbetalning i början av året för det delfinansierade projektet avseende restaurering av Prästgården som genomfördes under 2021. I samband med årsbokslutet för 2021 upptogs inte hela bidragsbeloppet eftersom projektet inte var slutgodkänt av Boverket. Personalkostnaderna är lägre än budgeterat vilket främst beror på en sjukskrivning större delen av året. Köpt tjänst har i stället genomförts. Projektet med restaurering av det Wulkanska huset bidrar också till att de externa kostnaderna är högre än budgeterat.

De externa kostnaderna överstiger budget inom IT vilket beror på inköp av teknik och IT-utrustning i samband med bland annat nyrekryteringar.

Inom Kulturmiljö och hantverk inryms uppdragsverksamhet inom arkeologi och byggnadsvård. I budget inryms även konserveringens uppdragsverksamhet men i samband med att den anställda slutade sin tjänst efter föräldraledighet pausades verksamheten. I utfallet för denna verksamhet återfinns inga intäkter eller kostnader. Arkeologin redovisar ett underskott mot budget på grund av både färre och kortare uppdrag. Byggnadsvård som inte arbetar för uppdragsverksamhet inryms också inom avdelningen för Kulturmiljö och hantverk. Inom denna verksamhet har tjänster och material köpts in då personalkostnaderna skulle visa sig bli lägre på grund av partiella föräldraledigheter. Även hemslöjdsverksamhet inryms inom avdelningen och även här har tjänster och material köpts in då personalkostnaderna under året prognostiserades bli lägre än budgeterat.

Inom Museiupplevelser och samlingar inryms bland annat utställnings- och programverksamheten samt den pedagogiska verksamheten. Extrasatsningar inom utställningar har genomförts under året men på grund av lägre personalkostnader än budgeterat redovisas ett positivt resultat mot budget för avdelningen. Lägre personalkostnader beror bland annat på ej planerad tjänstledighet, lägre kostnader för extraresurser i samband med programaktiviteter samt omfördelning av resurs.

Försäljningsintäkterna inom Affärsverksamhet och då främst för museibutiken är högre än budgeterat men satsningar på till viss del nytt sortiment genererar inte något resultatöverskott.

Bild och form är en ny verksamhet som startades under andra halvåret tack vare beslut av extra anslag.

Utblick framåt

2022 var det fjärde och sista året i den regionala kulturplaneperioden och perioden för uppdragsdirektivet. Fyraårsmålen har nåtts inom de flesta områden – och detta trots att samhället och museet varit starkt påverkade av faktorer utifrån - först pandemin och därefter ett instabilt omvärldsläge, ökade kostnader och inflation. Museet har, vilket tydligt märks i verksamhetsberättelse och måluppfyllelse, utvecklats mycket under fyraårsperioden och det senaste året.

För Stiftelsen läns museet Västernorrland är utmaningen att långsiktigt ro iland det stora och breda uppdrag som definieras genom stadgar, uppdragsdirektiv, kulturplan och lagtexter. Det finns stora utmaningar avseende drift av den grundläggande infrastrukturen i fastigheterna och inte minst i det grundläggande uppdraget. Ska de nödvändiga insatserna inom samlingsförvaltningen kunna genomföras krävs både investeringar, ett förstärkt resursläge och nedprioriteringar av annan verksamhet. Samlingsförvaltningen och infrastrukturen är något som nedprioriterats under lång tid och nu har verksamheten nått sina ekonomiska gränser för vad som är möjligt att klara av.

Samtidigt som dessa utmaningar är stora, ser vi också många verksamhetsområden där stiftelsen tagit många utvecklingssteg framåt och där verksamheten kommer att fortsätta utvecklas. Länsnärvaron och kunskapsförmedlingen inte minst genom de nya basutställningarna, det regionala kulturmiljöuppdraget, den digitala utvecklingen för att stärka möjligheterna till relevant kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling, arbete för miljömässig och social hållbarhet, de viktiga projekten för regional utveckling, arbetet tillsammans med nationella minoriteter - allt detta ger gott hopp framåt och ökar museets samhällsrelevans.

Årsredovisning

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och museichefen för Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland, 888000-3143, med säte i Härnösand, får härmed avge årsredovisning 2022-01-01 – 2022-12-31.

Årsredovisningen är upprättad i svenska kronor, SEK, om inget annat anges.

Stiftelsens ändamål är att förvalta stiftelsens samlingar, byggnader och markområden och att hålla dem tillgängliga för allmänheten. Stiftelsen ska inom huvudsak Västernorrlands län bedriva och främja kulturmiljövård och museal verksamhet liksom annan därmed förenlig och närstående kulturell verksamhet samt att på lämpligt sätt fördjupa och förmedla kunskap i hithörande ämnen för en så bred allmänhet som möjligt.

2022 var ett händelserikt år för Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland – både gällande det löpande uppdraget och utvecklingsinsatserna. Pandemin som påverkat verksamheten i hög grad under de senaste åren har äntligen släppt sitt grepp. De prioriterade uppdragen med framför allt basutställningarna, kunskapsförmedlingen och kulturmiljövårderna har visat goda resultat liksom insatserna för friluftsmuseets underhåll och utveckling. Jämfört med de två tidigare åren visar den publika statistiken på ökat intresse för verksamheten.

Det ekonomiska resultatet uppgår till ett underskott om 2 miljoner kronor (mnkr) vilket är i linje med budgeterad nivå. Underskottsbudgeten består av egenfinansiering i två större projekt samt extrasatsningar inom utställningsverksamheten. Kostnader i projekten har endast upparbetats delvis men satsningar inom andra områden har ändå prioriterats. Finansnettot redovisas till ett underskott om 0,7 mnkr vilket balanseras upp av en kostnadsreducering för beslut av ingående moms för åren 2012-2017. En omprövning av moms för dessa år skickades under 2019 in till

Ca TB

Skatteverket utifrån ett bifall till beslut av omprövningar av ingående moms för åren 2010-2011. Beslutet som nyligen erhållits för åren 2012-2017 biföll endast delvis. Resterande har gått vidare till Förvaltningsrätten.

Flerårsjämförelse*

Beloppen i flerårsjämförelse visas i tkr

	2022	2021	2020	2019	2018
Totala intäkter	45 161	44 512	43 626	45 207	47 950
Resultat	-1 984	375	4 125	1 777	-60
Balansomslutning	38 465	39 891	38 162	32 916	34 403
Soliditet (%)	75	77	80	80	71
Antal årsarbetare	38	36	36	50	58

*Definitioner av nyckeltal, se noter

Förändringar i eget kapital

	2022-12-31	2021-12-31
Eget kapital vid årets ingång	30 767 617	30 392 855
Årets resultat	<u>-1 983 921</u>	<u>374 762</u>
	28 783 696	30 767 617

Handwritten signatures and initials, including the letters 'A.B.' in blue ink.

Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland

Org.nr. 888000-3143

RESULTATRÄKNING

	Not	2022-01-01 2022-12-31	2021-01-01 2021-12-31
Verksamhetsintäkter			
Nettoomsättning		3 580 140	3 957 258
Bidrag och övriga verksamhetsintäkter	2	<u>41 580 637</u>	<u>40 554 638</u>
		45 160 777	44 511 896
Verksamhetskostnader			
Direkta kostnader		-6 267 052	-5 185 570
Övriga externa kostnader		-15 334 469	-16 516 231
Personalkostnader	3	-24 426 610	-22 983 824
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar		<u>-390 704</u>	<u>-359 836</u>
		-46 028 131	-45 045 461
Verksamhetsresultat		-1 258 059	-533 565
Resultat från finansiella poster			
Resultat från övriga värdepapper och fordringar som är anläggningstillgångar		-726 122	909 061
Ränteintäkter		925	0
Räntekostnader		<u>-665</u>	<u>-734</u>
		-725 862	908 327
Resultat efter finansiella poster		-1 983 921	374 762
Årets resultat		<u>-1 983 921</u>	<u>374 762</u>

Carl H. [Signature] AB G2

Stiftelsen Läns museet Västernorrland

Org.nr. 888000-3143

BALANSRÄKNING

	Not	2022-12-31	2021-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Byggnader och mark	4	213 734	251 282
Förvaltningsfastigheter	5	1 377 869	1 511 147
Inventarier, verktyg och installationer	6	963 257	910 435
Konst		<u>18 168 000</u>	<u>18 168 000</u>
		20 722 860	20 840 864
Finansiella anläggningstillgångar			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	7	<u>2 237 127</u>	<u>3 065 715</u>
		2 237 127	3 065 715
Summa anläggningstillgångar		22 959 987	23 906 579
Omsättningstillgångar			
Varulager m.m.			
Färdiga varor och handelsvaror		<u>574 899</u>	<u>367 346</u>
		574 899	367 346
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1 099 731	284 069
Aktuell skattefordran		67 094	41 584
Övriga fordringar		1 237 197	772 876
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		<u>3 238 408</u>	<u>3 181 245</u>
		5 642 430	4 279 774
Kassa och bank			
Kassa och bank		<u>9 287 599</u>	<u>11 337 117</u>
		9 287 599	11 337 117
Summa omsättningstillgångar		15 504 928	15 984 237
SUMMA TILLGÅNGAR		38 464 915	39 890 816

 A.B
ks

EGET KAPITAL OCH SKULDER

Eget kapital

Eget kapital vid årets början	30 767 618	30 392 855
Årets resultat	<u>-1 983 921</u>	<u>374 762</u>
Summa eget kapital	28 783 697	30 767 617

Kortfristiga skulder

Förskott från kunder	5 689	0
Leverantörsskulder	3 847 482	4 660 983
Övriga skulder	854 666	786 452
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	<u>4 973 380</u>	<u>3 675 764</u>
Summa kortfristiga skulder	9 681 217	9 123 199

SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER	38 464 915	39 890 816
---------------------------------------	-------------------	-------------------

Handwritten signature in blue ink, possibly reading "L. A. E."

Stiftelsen Läns museet Västernorrland

Org.nr. 888000-3143

NOTER

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med årsredovisningslagen och BFNAR 2012:1 Årsredovisning och koncernredovisning (K3).

Principerna för redovisning av de finansiella tillgångarna är oförändrade jämfört med föregående år.

Fordringar

Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta.

Övriga tillgångar, avsättningar och skulder

Övriga tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärden om inget annat anges nedan.

Intäkt/redovisning

Intäkter

Det inflöde av ekonomiska fördelar som företaget erhållit eller kommer att erhålla för egen räkning redovisas som intäkt. Intäkter värderas till verkliga värdet av det som erhållits eller kommer att erhållas, med avdrag för rabatter. Vid försäljning av varor redovisas normalt inkomsten som intäkt när de väsentliga förmåner och risker som är förknippade med ägande av varan har överförts från företaget till köparen.

Offentliga bidrag

Ett offentligt bidrag som inte är förknippat med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när villkoren för att få bidraget uppfyllts. Ett offentligt bidrag som är förenat med krav på framtida prestation redovisas som intäkt när prestationen utförs. Om bidraget har tagits emot innan villkoren för att redovisa det som intäkt har uppfyllts, redovisas bidraget som en skuld.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde med avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Tillgångarna skrivs av linjärt över tillgångarnas bedömda nyttjandeperiod förutom mark som inte skrivs av. Nyttjandeperioden omprövas per varje balansdag. Följande nyttjandeperioder tillämpas:

	Antal år
Byggnader	12
Förbättringsutgift på annans fastighet	12
Inventarier, verktyg och maskiner	3-10

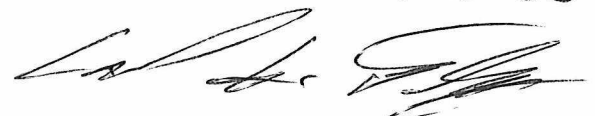
Konsten värderas var femte år av en extern värderare. Senaste värdering gjordes 2022-12-27. Varje år görs även en bedömning kring om det skulle föreligga ett nedskrivningsbehov.

Finansiella instrument

Finansiella instrument värderas till verkligt värde efter marknadsvärdet.

Varulager

Varulagret är värderat till det lägsta av anskaffningsvärdet, beräknat enligt först-in-först-ut, och nettoförsäljningsvärde. Nettoförsäljningsvärdet har beräknats till försäljningsvärdet efter avdrag för beräknad försäljningskostnad, varmed hänsyn har tagits till inkurans.

A.B. G

UPPLYSNINGAR TILL ENSKILDA POSTER

Not 2 Bidrag och övriga verksamhetsintäkter	2022	2021
Region Västernorrland anslag/verksamhetsbidrag	23 115 000	22 705 000
Härnösands kommun anslag/verksamhetsbidrag	8 125 727	7 966 399
Regionalt kulturanslag Projektmedel och tillfälligt bidrag Region Västernorrland	6 770 000	6 113 000
Tillfälligt bidrag Kultursamverkansmodellen	1 624 878	893 721
Lönebidrag Arbetsförmedlingen	250 000	0
Övrigt	249 796	237 984
	<u>1 445 236</u>	<u>2 638 534</u>
	41 580 637	40 554 638

Not 3 Medelantal anställda	2022	2021
Medelantal anställda		
Medelantalet anställda bygger på av stiftelsens betalda närvarotimmar relaterade till en normal arbetstid.		
Medelantal anställda har varit	38	36

Not 4 Byggnader och mark	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärde	<u>815 155</u>	<u>815 155</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	815 155	815 155
Ingående avskrivningar	-563 873	-526 325
Årets avskrivningar	<u>-37 548</u>	<u>-37 548</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	<u>-601 421</u>	<u>-563 873</u>
Utgående redovisat värde	213 734	251 282
I ovanstående redovisat värde ingår Kulturhistoriska byggnader	1	1

Not 5 Förvaltningsfastigheter	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärde	1 600 000	300 000
Inköp	<u>0</u>	<u>1 300 000</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 600 000	1 600 000
Ingående avskrivningar	-88 853	0
Årets avskrivningar	<u>-133 278</u>	<u>-88 853</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	<u>-222 131</u>	<u>-88 853</u>
Utgående redovisat värde	1 377 869	1 511 147

 A.B.

Not 6 Inventarier, verktyg och installationer

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärde	3 131 197	2 554 690
Inköp	<u>272 700</u>	<u>576 507</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	3 403 897	3 131 197
Ingående avskrivningar	-2 220 762	-1 987 327
Årets avskrivningar	<u>-219 878</u>	<u>-233 435</u>
Utgående ackumulerade avskrivningar	-2 440 640	-2 220 762
Utgående redovisat värde	963 257	910 435

I ovanstående redovisat värde ingår kulturhistoriska samlingar

1

1

Not 7 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2022-12-31	2021-12-31
Ingående anskaffningsvärde	<u>1 500 000</u>	<u>1 500 000</u>
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 500 000	1 500 000
Ingående uppskrivningar	1 565 715	745 755
Årets uppskrivningar	0	819 960
Årets nedskrivningar på uppskrivet belopp	<u>-828 588</u>	<u>0</u>
Utgående ackumulerade uppskrivningar netto	737 127	1 565 715
Utgående redovisat värde	2 237 127	3 065 715

Not 8 Definition av nyckeltal

Soliditet

Justerat eget kapital i procent av balansomslutning.

Avkastning på eget kapital

Resultat efter finansiella poster i procent av genomsnittligt justerat eget kapital.

 AB 62

Härnösand 2023-02-14

Carl L Thunberg
Styrelseledamot
Ordförande

Monica Fahlén
Styrelseledamot

Thomas Näsholm
Styrelseledamot

Lotta Borg
Styrelseledamot

Erik Thorsell
Styrelseledamot

Michael Möller Christensen
Styrelseledamot

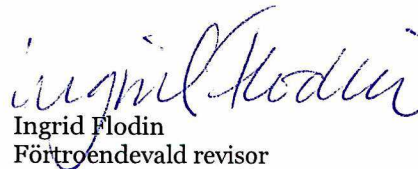

Christian Wasell
Styrelseledamot

Vår revisionsberättelse har lämnats den 14/2 - 2023

Anita Bdioui
Förtroendevald revisor

Ingrid Flodin
Förtroendevald revisor

Min revisionsberättelse har lämnats den 14/2 - 2023

Charlotte Bouvin
Auktoriserad revisor

Till styrelsen för stiftelsen
Länsmuseet Västernorrland
Org.nr 888000–3143

**Av Region Västernorrland och Härnösands kommun utsedda
förtroendevalda revisorers revisionsberättelse för Stiftelsen Länsmuseet 2022**

Vi, av regionfullmäktige i Västernorrland och fullmäktige i Härnösands kommun utsedda revisorer, har utifrån den auktoriserade revisorns granskning, bedömt stiftelsens räkenskaper, årsredovisning och styrelsens förvaltning 2022.

Vi har granskat hur verksamheten för håller sig till lag och stadgar, om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om den interna kontrollen är tillräcklig.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet, med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning.

I granskningen av stiftelsens räkenskaper och årsredovisning har vi förlitat oss på den auktoriserade revisorns granskning och bedömning.

Vi bedömer sammantaget att styrelsen har utfört sitt uppdrag enligt stiftelsens stadgar, att verksamheten har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen har varit tillräcklig.

Vi bedömer att årsredovisningen är upprättad enligt årsredovisningslagen.

Härnösand den 14 februari 2023

Anita Bdioui
Av Region Västernorrland
utsedd revisor

Ingrid Flodin
Av Härnösands kommun
utsedd revisor

Revisionsberättelse

Till styrelsen i Stiftelsen Länsmuseum Västernorrland, org.nr 888000-3143

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för räkenskapsåret 2022-01-01 - 2022-12-31. Stiftelsens årsredovisning ingår på sidorna 50-58 i detta dokument.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av stiftelsens finansiella ställning per den 31 december 2022 och av dess finansiella resultat för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisionssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen för bedömningen av stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Den upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om styrelsen avser att upphöra med verksamheten eller inte har något realistiskt alternativ till att göra detta.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av stiftelsens interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om stiftelsens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att en stiftelse inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Building a better
working world

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalande

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens förvaltning av räkenskapsåret 2022-01-01 - 2022-12-31.

Enligt vår uppfattning har styrelseledamöterna inte handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt god revisionsssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet *Revisorns ansvar*. Vi är oberoende i förhållande till stiftelsen enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Styrelsens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förvaltningen enligt stiftelselagen och stiftelseförordnandet.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen.
- på något annat sätt handlat i strid med stiftelselagen, stiftelseförordnandet eller årsredovisningslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionsssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningskyldighet mot stiftelsen.

Som en del av en revision enligt god revisionsssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för stiftelsens situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande.

Sundsvall den 14 februari 2023

Ernst & Young AB

Charlotte Bouvin
Auktoriserad revisor

- 1 *Museet har god genomförandekapacitet och måluppfyllelse*
- Museet har en god genomförandekapacitet och måluppfyllelse avseende: systematisk verksamhetsprocess för kärnverksamheten: i utställningsprocessen, det publika arbetet inkl det pedagogiska, i samlingsförvaltningen och kulturmiljöuppdraget planer för fastighetsarbetet (det kulturhistoriska och det administrativa) i lokalförsörjningsplan, underhållsplan, skogsvårdsplan, markvårdsplan samt prioriteringar alla verksamhetsområdens effektivitet och tagit fram planer för effektivisering museal kompetensförsörjning, fokus bland annat på värdskap, digital kompetens och kulturmiljö genomarbetad form för verksamhetsplanering och verksamhetsuppföljning genomarbetad form för ekonomistyrning och ekonomiuppföljning fungerande forum och metoder för intern samverkan förbättringar i arbetsmiljön (NMI) jämfört med 2019 översyn och revidering samt införande av alla nödvändiga policies inom OSA Ändamålsenliga lokaler avseende personalrum och kontor samt arbetsytor. fungerande magasin ifråga om klimat och brandskydd i museibygnaden fungerande målgruppsanalys fungerande statistikinsamling för verksamhetens syften (egen statistik och MYKA-statistik)*

Årsmål	Aktiviteter	Uppfyllnad
Aktuella och gällande policydokument för ökad genomförandekapacitet och måluppfyllelse inom fysisk arbetsmiljö	Säkerhetshandbok ska implementeras AFS:ar som återstår avseende fysiskt arbetsmiljöarbete	50%
Välfungerande, effektiv löneadministration	Implementera FLEX HRM Se över sårbarheten inom löneadministrationen	100%
Aktuella och korrekta regler för anställningar och arbetsförhållanden med nytt kollektivavtal för branschen - BÖK	Implementering av nytt kollektivavtal med info för arbetstagarorg. och personal Implementering av lokalt årsarbetstidsavtal	100%
God HR och god organisatorisk och social arbetsmiljö	Genomföra aktiviteter som identifierats i arbetsmiljöplanen för 2022 Arbetsmiljöenkät NMI slutet 2022 Återkommande revidering policies OSA	100%

Genomförda aktiviteter utifrån kompetensutvecklings- och kompetensförsörjningsplan	Genomföra aktiviteter som identifierats i kompetensutvecklingsplan för 2022 fortsatt utbildning digital kompetens och IT Värdskap utbildning diarium genomförande av individuella planer Plan tas fram för kompetensutveckling inom skrivande för olika målgrupper, insatser kan påbörjas	100%
Välfungerande ledning och styrning	Ledningsgruppsutveckling, 2 ggr	100%
Färdigställa museets tjänsteutbud	Införa de återstående delarna i tjänsteutbudsdokumentet Lägga ut tjänsteutbud på webben: www.vnmuseum.se	100%
Förslag på organisation och uppdrag för ev uppdrag inom professionell bild- och formkonst	Kunskapsunderlag ska tas fram, januari-maj	100%
Planering och genomförande av fastighetsförvaltningen	Mark- fastighets- och skötselplaner som återstår: ta fram årshjul, rutiner och arbetssätt, Förankra arbetsplan med arenaverksamhet. Säkra projektprocessen för byggnadsprojekt inkl roller och ansvar Förarbeten fastighetsförvaltning inför ev uppstart Spjutegården 2023 Förarbeten Wulkanska huset, Boverket projekt. Projektplan klar jan 2022 Förberedande insatser om mark och el för timmerplan. Insatser för nytt koncept lektrum	89%
Tydliga ansvar och funktioner för byggnader och miljöer på friluftsmuseet	Slutföra arbetet med ansvarsdokument för byggnaderna och miljöerna på friluftsmuseet: inkl funktion, besöksupplevelse, underhåll etc. Information och förmedling av resultat och arbetssätt	100%
Säkra museets delar av projektet för brandsäkra magasin i museibygnaden	Insatser Sprinkler/Brand/Magasin - utredning och genomförande görs från museets sida i projektet (oklart från regionfastigheter)	100%
Välfungerande säkerhetslarm	Byte och implementering av säkerhetslarm	100%
Ändamålsenliga kontor och arbetsytor för god arbetsmiljö och effektivitet	Melinderska husets kontor och gemenskapsytor Planerade insatser i Museibygnaden Insatser för arbetsytor för teknisk personal/byggnadshantverkare	80%

Fortsatt förbättring och effektivisering av IT-stöd	Fortsatt utveckling av drift och underhåll IT-system, mobiltelefoni, skrivare Fortsatt utveckling av löpande användarsupport Avveckling av lokala servrar Förvaltning av museets äldre samlingssystem, fortsatt plan för avveckling Samlingssalen - översyn av teknisk utrustning Vidareutveckling av intranätet på Teams Utreda behovet av WiFi/fast lina på friluftsmuseet Fortsatt utveckling av verksamhetsprocesser	100%
Effektiv förvaltning av museibygnaden genom god hyresgästdialog och insatser från hyresvärd och hyresgäst	Kontinuerliga möten, ca 1 ggr per månad: Dialog och utvecklingsinsatser kring brandskydd, fysisk arbetsmiljö, klimat, förvaring magasin	100%
Utvecklad målstyrning	förberedelser nytt uppdragsdirektiv och mål förberedelser ny kulturplan Internkontrollplan (forts från 2021) ta fram nyckeltal läns museisektorn/museisektorn	95%
Vidareutveckla digital programverksamhet	Utveckla koncept, resurser och genomförandekapacitet för vår digitala programverksamhet efter Covid, plan tas fram under hösten 2021. // Hösten 2022 startar en ny programgrupp för planering av publikt programutbud kopplat till utställningar och kunskapsförmedling. Koordineras med utveckling i projekt.	100%
Utvecklad webbplats	Fortsatt utveckling av webbplatsen för att stärka museets digitala närvaro och förbättra användarupplevelsen. Fortsatt vidare anpassa webbplatsen för verksamheternas behov Implementera övergripande riktlinje för sociala medier och webb (hur är vi närvarande) Ta fram en långsiktig plan för museets digitala närvaro i samarbete med utställningar, program och IT	90%
Förarbeten för framtidssäkrad digital närvaro för vårt uppdrag	Ta fram en vision och strategi för digitalisering av museet och museets digitala närvaro. Fortsätter 2023 med konkreta handlingsplaner. Implementeras främst i kommande projekt och basutställningar.	100%
Förarbeten för framtidssäkrad digital närvaro för vårt uppdrag	Förstudie för ny webbplats, ta fram koncept, kostnadsbild och tidplan för förändring	100%

Medvetenhet och delaktighet hos personalen avseende Murberget friluftsmuseum	Personaldag som anordnas VT 2022 av Kulturmiljö och hantverk	100%
Implementerad administrativ projektprocess	Implementera den administrativa projektprocessen avseende delarna ansökan och genomförande	100%
Välfungerande inköpsprocess	Kartläggning av processen vid inköp, från tanke om ett inköp, vidare till upphandling och till betalning av en faktura. Implementera tydliga rutiner för inköp av tjänst/anställning. Regler och rutiner finns men måste tydliggöras	95%
Fortsatt utveckla arbetet med samlingsförvaltning: Fokus på fördjupad kunskap och tillgänglighet	Fortsatt översyn av internlagring av arbetsdokument (servrar och Teams)	80%

Övergripande mål

2 Museet har en stark/stärkt roll som aktör för tillväxt, ett attraktivt län och levande landsbygd i länet i fråga om besöksnäring, kulturturism och kulturella och kreativa näringar (del av målet ur uppdragsdirektivets utvecklingsmål)

Fyraårs mål

Museet har god samverkan med centrala besöksnäringssaktörer i Västernorrland
Museet har etablerat kontakter och samverkan med KKN inom byggnadsvård i länet
Museet har etablerat kontakter och samverkan med KKN i länet i utställningar och program och butik
Museet har etablerat, i projektform, kontakter med KKN i länet inom återbruk, hantverk och konst avseende affärsutveckling på friluftsmuseet och i länet

Årsmål

Friluftsmuseet är en arena för samverkan med och kompetensuppbyggnad hos entreprenörer inom kulturmiljö och byggnadsvård

Aktiviteter

Vidare utveckling av Långstugan som mötesplats för byggnadsvård och kulturhantverk:
Presentation av återförsäljare/ leverantörer/ kulturhantverkare som verkar i länet
Utveckling av nätverket med träffar och kommunikation (Se också kopplingen till KKN-projekt, 1:1medel)

Uppfyllnad

93%

Etablering i projektform: kontakter med KKN i länet inom återbruk, hantverk och konst avseende affärsutveckling på friluftsmuseet och i länet

Projekt "Västernorrlands museum - nod för kulturarvsturism och KKN"
Insatser för nätverk och forum för länet inom Kulturarvs-KKN
Insatser framför allt relaterat till torget: Wulkanska huset, Långstugan, delar av Hellströmska och delar av Holmgatshuset samt Spjutegården är byggnader där vi vill jobba mot ett externt samarbete/ hyresgäster - vissa av dessa byggnader har under 2021 genomgått restaureringar/renoveringar och anpassningar och kommer fortsatt göra det under 2022.

100%

Goda och mervärdesskapande samarbeten med näringslivet

Ta fram och börja implementera policy för samarbete, sponsring och donation med näringsverksamheter och företag

100%

Samarbeten med kulturskapare och kreativa näringar inom ramen för programverksamhet, publika upplevelser och butik i syfte att stärka dessa aktörer.

Pop up i butiken, synliggöra slöjdare och hantverkare mer
Specialutbud i butiken kopplat till utställningar och lokala hantverkare

100%

Särskild insats för att stärka samarbeten med besöksnäringssaktörer, samt KKN, i Västernorrland med inriktning på kulturarvsturism och platsutveckling

Projektet Smart kulturarvsturism i Höga Kusten genomförs (år 1 av 2) med medel från Leader Höga Kusten

100%

Museet har i samverkan påbörjat etableringen av ett nätverk inom Kulturarv, besöksnäring - maritimt och industriellt kulturarv

Förstudie genomförs inom Botnia Atlantica tillsammans med Finland och Västerbotten
EU projekt söks under 2022

100%

Övergripande mål

3 Museet är ett av länets mest besökta turistmål och utvecklas i rollen (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)

**Med museet avses stiftelsens närvaro i länet, på museiområdet och digitalt.*

Fyraårs mål

Museet har publicerat fem mediaguider på friluftsmuseet och på museets övriga besöksmål samt i två basutställningar inomhus.

Museet har publicerat 15 mediaguider för kulturmiljöer i länet.

Varumärkesplattform har lanserats, förmedlas och NKI mäts årligen.

Museet har genomfört två av basutställningsprojekten med tillhörande kunskapskommunikation för länet.

Museet har genomfört temaåren genus, hållbarhet, barn och barnkonventionen samt demokrati med tillhörande utställningar och aktiviteter

En övergripande planering för de publika ytorna på friluftsmuseet och för alla publika ytor inomhus är framtagen.

En strategisk plan för museets digitala ytor finns och arbetas efter

Årsmål

Välskött, attraktivt och tillgängligt friluftsmuseiområde, grönområden och utemiljöer i syfte att skapa upplevelser

Aktiviteter

Grönområden utvecklas för besökarna (tillsammans med arenasamarbetet och stadsnära odling) och fokus på biologisk mångfald och kulturhistoria.

Områden som kan utvecklas vidare är först Åvike bruk, Melinderska trädgården, Spjute, odlingsområde vid utescen.

Ytterligare eventuella insatser i kommunens projekt Stadsnära odling, ej klart (grindstugan)

Röja skogsstig, ängsmark

Sätta upp plank (på baksidan verkstadsförråd) för säkerhet och avgränsning av område

Uppfyllnad

80%

Välskött, attraktivt och tillgängligt friluftsmuseiområde genom restaurering av kulturhistoriska byggnader

Utvändig målning av Hellströmska

99%

Trampmangelns interiör, själva hjulet och mangeln, restaureras vidare (Kunskapsförmedling en mycket viktig del men först under 2023) Ev. även tillgänglighet

100%

Lägga om tak på Repslagarboden

100%

	Lerklining torpet, pappspänning och måleri - Rådhusets dörrpar samt Åvike dörrpar, tillsammans med träakademin.	100%
	Fortsatta insatser Wulkanska (Boverket-projekt, extern finansiering): Fastighet: projektleder externa entreprenörer, rivning, ramp Kulturmiljö & hantverk: interiör, målning invändigt, restaurering Ska vara klart och inlämnat senast 30 nov 2022	100%
	Söka pengar för restaurering av Rådhuset, tak (Länsstyrelsen) Insatser tillgänglighet torget: trappa Rådhuset Museala insatser på Spjutegårdens byggnad: antikvarisk förundersökning samt mindre åtgärder Söka Boverket-medel september 2022, ev sågverkshus till Timmerplan, ev andra insatser(Hellströmska) enligt prioplan Födorådstugan underlag till projektering löpande underhåll enligt plan timmermansplan	80%
Attraktiva och intresseväckande utställningar och programverksamhet: Basutställningarna - Moderna tider	Förarbete och inledande produktion av basutställningen Moderna tider Omfattande planering och genomförande av tillfällig förvaring för föremål i basutställning, enligt nuvarande planering kan förvaringen vara stora utställningshallen sep-ff.	100%
Attraktiva och intresseväckande utställningar och programverksamhet: Triennalen	Produktion av samtidskonstutställningen Triennalen i museibygnaden. (Utställningen under ansvar av Konstfrämjande har flera noder i länet utöver museibygnaden, samarbete Region Västernorrland) Genomförande av programverksamhet och kunskapskommunikation	100%
Attraktiva och intresseväckande utställningar: Julfönster 2022	Utöka julfönster med ytterligare fönster samt digitalt material och programverksamhet Utveckla i samverkan med olika aktörer	100%
Attraktiva och intresseväckande utställningar och programverksamhet: Basutställningarna - Medeltiden	Produktion av utställning + lek- och lärkoncept + skolprogram Produktion och lansering av kopplade mediaguider Genomförande av programverksamhet och kunskapskommunikation Invigning november 2022	90%

Attraktiva och intresseväckande utställningar och programverksamhet - utställningar i länet	Vandringsutställning till Sollefteå Apotekshuset, utveckla ett enkelt koncept som fungerar i noder i länet som del av läns museets utställningskoncept. Samla in berättelser om platsen, "Att fånga en plats".	100%
Genomföra demokratitemat (se under demokratimålet)	Visning av demokratiutställningar januari-maj Programverksamhet inom demokratitemat Kunskapskommunikation av demokratitemat	100%
Intern medvetenhet och extern spridning av varumärkesplattform	Implementering av varumärkesplattform genom möten med arbetsgrupper	100%
Digitalt förstärkta upplevelser på friluftsmuseet	Fortsatt utveckling av mediaguiden för friluftsmuseet, byggnader och miljöer	100%
Stärka besöksupplevelsen i museibygnaden	Första utveckling av Galleriet som besöksyta med möjlighet att fördjupa sig i museets samlingar och kunskapsbank, och bidra själv med minnen, berättelser och bilder Utveckla museientrén och butiken som stöd för en bra besöksupplevelse	85%
Utvecklade kulturhistoriska besöksmål i länet	Pilotinsatser kring utveckling av digitala/hybrida upplevelser Styresholm, Torsåkers kyrka samt tre ytterligare platser i Höga Kusten, som en del av projekt Smart Kulturarvsturism i Höga Kusten	100%
En strategisk plan och vissa insatser avseende god skyltning och museiupplevelse på friluftsmuseet	Plan och kostnadsuppskattning för helhetlig implementering av skyltar på området Ev. möjlig entréskyltning vid Hamnled och Murbergsväg. Ofinansierat just nu.	100%
Strategiska kommunikationsinsatser kring museets publika erbjudanden	Strategisk kommunikationsplan för årets publika verksamhet (januari) + genomförande Strategisk kommunikationsplan för 2023 (påbörjas hösten 2022)	100%
Vidareutvecklad egen och samverkad programverksamhet	Genomföra programverksamheten enligt planering Genomföra större program: nationaldag, midsommar, internationella festen samt julmarknaden	100%

Vidareutveckling av programverksamhet kopplad till museets utställningar och verksamheter **100%**
Vidareutveckling av programverksamhet för friluftsmuseet, övergripande koncept och plan
Utveckla programverksamhet med externa aktörer i syfte att förbättra genomförande och
utveckla samarbetsformer, t.ex. Flerårigt samarbete med Teater Västernorrland
Om möjligt erbjuda öppethållande och guider på Gammelgården i Myckelgensjö

Vidareutvecklad egen och samverkad
programverksamhet samt besök i
museibygnadens lokaler

Genomföra inledande målgruppsundersökningar, kartläggning och analys
Besökarenkät i museibygnaden

100%

Övergripande mål

4 Alla samhällssektorer tar ökat ansvar för kulturarv och kulturmiljö (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet): länets stora variation av kulturmiljöer och kulturarv uppmärksammas och vårdas (främjandemål i uppdragsdirektivet) och kulturarvets och kulturmiljöernas betydelse för hållbar utveckling beskrivs

Fyraårs mål

Museet har genomfört införandet av det kontinuerliga kulturmiljöuppdraget i länet, inkl skapat forum och innehåll för samverkan med olika aktörer.
Museet har kontakt och samverkan angående kulturarvets och kulturmiljöns betydelse i alla kommuner i länet
Museet har tagit fram en plan för att följa upp hur vi lyckas förmedla kulturarvets och kulturmiljöns betydelse i alla kommuner i länet.

Årsmål

Vidareutvecklat regionalt kulturmiljöuppdrag

Aktiviteter

Kommunstödsprojektet med utbildningstillfällen och workshops. Analys av kulturmiljöprogram. Samarbetsprojektet inom kulturmiljöutveckling. Samverkan mellan bland annat kommuner, föreningsliv och museum. Metodutveckling och projektstöd. (koppla ihop med förstudie Botnia Atlantica) Industrimiljöer 2022.
Utbildning – samarbete med utbildningsväsendet. Träakademien, Folkhögskolor, Bygglövhandläggartutbildning med flera.
Samverkan och utbyte med länets energirådgivare ifråga om bevarande av kulturvärden vid energieffektivisering.
Initiera timmermansutbildning på Murberget.
Uppmärksamma fäbodmiljöer som resurs i lokal utveckling (samverkan ideell sektor + LST)

Uppfyllnad

100%

Tydligt tjänsteutbud inom kulturmiljöuppdraget

Kulturmiljö som resurs. Konferens 1 ggr/år samverkan LST och Region V-Norrland.
Rådgivning och Remissinstans för länets kommuner gällande bygglov och detaljplanering.
Visningar bland länets kulturmiljöer i samband med kommunstöd (digitala och fysiska)
Utbildningsinsatser i samarbete med Lst Västernorrland. Boverkets material.
Byggnadsvårdskurser och program vid museets byggnadsminnen.
Ordna nätverksträffar nätverk för byggnadsvårdare, handläggare och antikvarier.

100%

Vidareutvecklat regionalt kulturmiljöuppdrag - arkeologin	Svara på remisser och rådgivning inom kulturmiljöområdet (arkeologi)	100%
Museets kulturmiljöer i länet tillgängliggörs	Styresholm utveckling av skyltar och gångstråk. Restaureringsarbeten vid Museets byggnadsminnen: Ulvö kapell, Myckelgensjö gammelgård (även gårdesgård) och EW-stugan.	100%
Friluftsmuseet som utvecklas som byggnadsvårds- och hållbarhetsarena för hela länet: Synliggöra kunskapsbanken som friluftsmuseet är: Byggnadstekniker, material och kulturhistoria. Synliggöra allt underhållsarbete publikt. Allt underhållsarbete som görs på området skall göras pedagogiskt kommunicerbart för att sprida kunskap på ett tilltalande och effektivt sätt.	Skylltar/förmedling med info om pågående restaureringsinsatser Rådgivning för allmänheten i Långstugan Filmer med metoder och hantverk i sociala medier och på webb Kurser för allmänhet och yrkesverksamma inom området byggnadsvård /kulturmiljövård Utvecklat innehåll för byggnadsvård och regionalt kulturmiljöuppdrag på webb Kurser Myckelgensjö - slöjd och naturbruk Mediaguide friluftsmuseet följs upp under mål 3	86%

Övergripande mål

5 Museet ökar graden av extern finansiering gällande affärsverksamhet och utvecklingsprojekt (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)

Fyraårs mål

Museets intäkter för affärsverksamhet, uppdragsverksamhet och projektbidrag uppgår till 20% av museets totala intäkter.

Museet arbetar kontinuerligt och aktivt för att öka intäkterna

Årsmål

Genomföra externfinansierade projekt

Aktiviteter

Enligt separat projektplan

Uppfyllnad

100%

Löpande söka extern projektfinansiering

Genomföra planering för ansökningar 2022 enligt separat plan
Ta fram planering för ansökningar inför 2023

100%

Översyn av konserveringsverksamheten

Genomföra utredningen av uppdragskonservering

90%

Utveckling av uppdragsverksamheten inom byggnadsvård

Implementera byggnadsantikvarisk uppdragsverksamhet

100%

Framtidssäkrad kompetensförsörjning inom uppdragsarkeologin

Påbörja utredning av specialistkompetenser, inför kommande eventuell utveckling

100%

Ta fram kommersiella publika upplevelser.

Ta fram standardutbud
Paketerbjudanden till företag och andra kunder i närområdet

80%

Utveckling av affärsmässigheten och utbudet i butiken i form av presentation, kontakter, koncept och kommunikation

Butiken i fokus, sammankopplas med utställningar och teman, lokalt hantverk (ökar kvaliteten)
Utveckla skyltning
Utveckla kontakter med kreatörer
Ta fram en plan för butikens kommunikationsinsatser
Nya profilprodukter
Implementering av butikspolicy

100%

Utveckling av affärsmässigheten avseende konferens i form av koncept och kommunikation samt utveckling av lokaler för uthyrning

Utveckling av inredning och koncept Gårdshuset
Förbättra bokningsprocessen, tydliggöra webbplatsen
Se över möjligheter till uthyrning av andra lokaler
Utveckla konferenspaket med fler erbjudanden

80%

Övergripande mål

6 Museet är en nationell förebild inom hållbarhet/Agenda 2030 (utgångspunkt i uppdragsdirektivet)

Fyraårs mål

Museet har integrerat hållbarhetsmålen i produktionsprocessen för museiupplevelsen.

Museet har integrerat hållbarhetsmålen i fastighetsförvaltningen.

Museet arbetar som en resurs för hållbar utveckling inom kulturarv och kulturmiljö inom KKN och kulturmiljövården

En särskild satsning med kunskapskommunikation inom hållbarhetsområdet har genomförts.

Museibutiken är fairtrademärkt och har ett lokalt präglat kulturarvs- och hantverksutbud.

Årsmål

Museet har integrerat hållbarhetsmål och metoder i verksamheterna på en övergripande nivå

Aktiviteter

Arbeta fram koncept/ramverk utifrån arbete inom Sveriges största museum och Agenda 2030

Uppfyllnad

100%

Museet har integrerat hållbarhetsmål i verksamheterna, specifikt (fastighet, upplevelser)

Implementering av plan fastighet
Implementering av plan byggnadsvård
Implementering av plan museiupplevelse

93%

Hållbarhet på Murberget friluftsmuseum/Museet arbetar som en resurs för hållbar utveckling inom kulturarv och kulturmiljö inom KKN och kulturmiljövården

Implementera traditionellt och hållbart byggande, råd kring val av giftfria material.
Förmedla hållbarhetsperspektiven i byggnadsvården: att återvunnet material används på friluftsmuseet när det är möjligt, att bevara istället för att bygga nytt

100%

Särskilda satsningar med kunskapskommunikation inom hållbarhetsområdet ska genomföras

Kunskapskommunikativ satsning på hållbarhet under året: forntid/samlingarna
Kunskapskommunikativa satsningar på hållbarhet i friluftsmuseets byggnadsvård och odling (nå ut publikt)

95%

Övergripande mål

7 Museet främjar det maritima kulturarvet och dess betydelse i länet (främjandemål i uppdragsdirektivet)

Fyraårs mål

Långsiktigheten för fritidsbåtmuseet har säkrats och en intressant utveckling för museet som nationellt och regionalt besöksmål för 2023 och framåt har möjliggjorts. Museet har budget och genomförandeplan för det maritima temaåret 2023, genom kunskapsuppbyggnad, museiupplevelser och kunskapskommunikation. Museet har integrerat det maritima temat i basutställningarna och dess kunskapskommunikation för forntid och medeltid, samt planerar det för basutställningen om modern tid.

Årsmål

Utveckla basutställningarna på Fritidsbåtmuseet

Aktiviteter

Vilande inför beslut om frb's framtid, istället: utredning görs

Uppfyllnad

100%

Stärka marknadsföringsinsatserna för att locka en bredare publik till Fritidsbåtmuseet och det maritima kulturarvet

Ta fram en årlig kommunikationsplan FBM - webb och sociala medier, se över kanaler och ansvar, blogginlägg m.m.
Insatser på webb och sociala medier

100%

Fortsatt bygga kunskap kring länets maritima kulturarv genom insamling och dokumentation

Mindre kommunikationsinsats kring insamling, blogg och sociala medier
Långsiktig insamling av erfarenheter kring båtliv i länet på Minnen.se, dokumentationsinsats med intervjuer, några få insatser under 2022

90%

Fortsatt implementera det maritima temat i basutställningar och publik verksamhet

Planera för det maritima och industriella projektet 2023, förbered samverkansparter, ta fram koncept, samordna med förstudie
Säkra närvaro av det maritima kulturarvet i medeltidsutställningen samt i lärandekoncepten för barn
Förberedande insatser kring det maritima kulturarvet för basutställningen Moderna Tider (som produceras 2023)

100%

Erbjuda programverksamhet på fritidsbåtmuseet och digitalt

Fortsatt utveckling av digital kunskapskommunikation
Programutbud: skollov och i anslutning till utställningarna

100%

Övergripande mål

8 Museet stärker sin verksamhet för och med barn och unga för ökad representation och delaktighet (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet)

Fyraårssmål

Museet har integrerat barnperspektivet i processerna för museiupplevelser och kunskapskommunikation
Museet har infört lärande- och kreativitetsmiljöer, både digitalt och fysiskt, som når länets barn och unga när de implementerats. Mål med dessa digitala och fysiska miljöer är ökat lärande och upplevelser om kulturarvet samt arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvssektorn
Pedagogisk kompetens har rekryterats, en strategi är framtagen för det kulturarvspedagogiska uppdraget i länet och uppdraget har implementerats.
Genomförda mätningar visar att museiupplevelser i ökad omfattning har nått fram till barn och unga i länet.

Årsmål

Kundnöjdhet - mäta barns och ungas upplevelser av museet, samt räckvidd

Aktiviteter

Genomföra undersökningar kopplade till museets basutställning om forntiden
Genomföra mätning om skolornas kännedom om museets pedagogiska utbud och erbjudande i syfte att i förlängningen mäta en ökad upplevelse och tillgång

Uppfyllnad

70%

Stärka fysisk museimiljö och upplevelser för barn / Kreativa museimiljöer för barn och unga för upplevelse i länet och på plats

Produktion av basutställningsmiljö för små barn i Lekrummet

100%

Utveckla erbjudandet för barn och unga på kväll och helg, mäta utbudet och utvecklingen

100%

Utveckling av kulturhistoriska lekmiljöer på friluftsmuseet

100%

Ny kreativ lär- och upplevelsemiljö för barn och unga med digitala och fysiska exponeringsytor med fokus medeltid

100%

Vidare utveckling av digitala resurser för barn och unga

Vidareutveckla mediaguiden som stöd för lärande och upplevelser för barn - fokus på medeltida kulturhistoriska miljöer i länet

100%

Vidare utveckling av digitala resurser för barn och unga (fritid)

Utveckla museets webbplats med innehåll för barn och familj

100%

Länsövergripande kulturarvspedagogisk verksamhet för skolan utvecklas vidare

Implementering av handlingsplan med stöd av museets pedagogiska strategi

100%

Utveckling av den kulturarvspedagogiska verksamheten, f.a. relaterat till forntid, medeltid, nationella minoriteter och demokrati

100%

	Vidareutveckling av webbplatsen för skolan	100%
	Utveckling av fler skolprogram	80%
	Utveckling av museets samlingar som resurs för skolan - www.digitaltmuseum.se	
Länsövergripande kulturarvspedagogisk verksamhet utvecklas vidare	Kulturarvspedagogiskt projekt med läns museerna i norr genomförs Länsövergripande aktivitet för barn och unga inleds hösten 2022. Fokus på medeltidslajv	100%
Länsövergripande skolutbud inom arkeologi	Pilot: ta fram pedagogiskt material/skolprogram med fokus på att berätta om arkeologi och vår arkeologiska verksamhet i Västernorrland	100%

Övergripande mål

9 Museet ska bidra till forskning och kunskapsuppbyggnad genom samverkan och egen kunskapsuppbyggnad (kunskapsuppbyggnadsmål i uppdragsdirektivet)

Fyraårs mål

Fortsatt utveckling av samarbetet med Mittuniversitetet, länets folkhögskolor, yrkeshögskolor, studieförbund samt övriga musei- och kulturarvssektorn regionalt och nationellt.
Länsmuseet har en samordnande och förmedlande roll avseende arrangörsutveckling inom musei- och kulturarvsarbete i länet
Utveckling av rutiner för kvalitetssäkring av kunskapskommunikationen och museiupplevelserna så att de bygger på vetenskaplighet, kunskap av hög kvalitet och våra samlingar.
Förbättrat tillgängligheten i länet, nationellt och internationellt till arkiv och samlingar samt utvecklad och kvalitetssäkrad process för samlingsförvaltningen

Årsmål

Skriftlig kunskapsuppbyggnad och förmedling från museet

Aktiviteter

Återkommande möten med Redaktionsrådet, 1ggr månaden feb-maj, sep-dec
Plan för textproduktion, 2023-2026

Uppfyllnad

100%

Samverkan med Riksarkivet i pilotprojekt för att skapa tillgänglighet till länets kulturarv

Planera kommande insatser inför etablering, definiera samverkansområden

70%

Samverkan med andra läns museer med nätverkande, inspiration och kompetensutveckling med ökad samverkan mellan museerna som mål.

Genomföra samverkan med Muser i Norrs chefsnätverk
Genomföra pedagogiskt projekt Kulturrådet (sökt)
Delta aktivt i Sveriges största museum/länsmuseernas samarbetsråd/landsantikvarieföreningen,
Delta aktivt i Landsantikvarieföreningens styrelse
Delta aktivt i FRIs styrelse
Delta i SUBO och M-ARK
Delta i samarbete med fyra läns museer kring seminarier om folkdräkter och dräktforskning

100%

Samverkan med museer i Museinätverk Västernorrland:	De områden som prioriteras: chefsutbyte, digital utveckling, särskilt publik verksamhet, barn och unga, barnkonventionen, samtidsutmaningar för museer, hållbarhet, friluftsmuseum, arrangörsutveckling plan för 2022 tas fram under hösten	100%
Kulturarv Västernorrland som samordnas av Region Västernorrland - museet ska vara aktivt med nätverkande och kompetensutveckling tillsammans med arkiv och bibliotek med flera	Delta aktivt i nätverkets kontinuerliga möten och planering Det skogsfinnska kulturarvsresidenset pågår 2022. Där finns museet med som samverkanspart i nätverket Kulturarv Västernorrland. Även ett residens med samisk konst planeras av RVN, museet är delaktiga	100%
Samarbete med universitet inom museologi, arkivvetenskap och liknande	Ta emot praktikanter, för insamlings- och förmedlingsprojekt, samt inom samlingsförvaltning och publik verksamhet Samverkan med LTU kring energieffektivisering och bevarande av kulturvärde Samarbeta med musikvetenskapliga forskare för att fördjupa kunskapen om Västernorrland som musikmiljö	100%
Samarbete med universitet inom kulturmiljö	Ta emot praktikanter	25%
Samarbete med yrkeshögskola och folkhögskola	Kurser i byggnadsvård, Träakademin/friluftsmuseet Utveckling tillsammans med Träakademin/friluftsmuseet, framtagande av samarbetsmiljöer Kurssamverkan med länets folkhögskolor inom kulturmiljöområdet, t.ex. timmermanskurs Kurs på Hola folkhögskola inom arkeologi Kurs Nämforsen arkeologi	64%
Samarbete genom Hembygdsrådet - RVN, ÅFF och MHF	Kontinuerliga möten och kontinuerlig samverkan, skriva i Hembygden	100%
Fortsatt utveckla arbetet med samlingsförvaltning: Fokus på fördjupad kunskap och tillgänglighet	Produktion av ny Samlingsförvaltningspolicy, beslut i februari 2022 Samlingsförvaltande insatser kopplat till basutställningarna om medeltid och moderna tider	100% 100%
	Magasinsprojektet (ink. långsiktig plan och utveckling), utredning samt föremålslogistik kopplat till förnyelse av brandskydd i magasinlokalerna Föremålsfotografering kopplat till magasinprojektet, ta fram rutiner och kriterier	80%

	Fortsatt utveckling av styrdokument och handlingsplan för katastrofberedskap och restvärdesräddning	70%
	Färdigställa registreringsmanual och genomföra internutbildning samlingsdatabasen Primus	70%
	Vidareutveckla metoder och rutiner för digital insamling, genomföra minst två insamlingar av minnen och fotografier på www.minnen.se och www.mittvasternorrland.se	100%
	Fortsatt utveckling och implementering av rutiner kring forskarbesök till föremålssamlingar, arkiv och fotosamlingar	100%
	Se över status och definitioner för museets byggnader relaterat till samlingsförvaltning	80%
	Färdigställa plan för digital långtidslagring, identifiera sevrar, plus dok.hanteringsplan	80%
	Vidareutveckla styrdokument för digital informationshantering, dok.hant. plan plus servrar	80%
	Fortsatt arbete med att tillgängliggöra biblioteket internt, rutiner för nya inköp, arbetsplatsbibliotek	80%
	Fortsatt implementering av rutiner kring forskarbesök till föremåls samlingar, arkiv och fotosamlingar. OBS samma som rad 19 ovan!	
	Inleda arbetet med processkartläggning för nya rutiner kring arkivering av ämbetsarkivet	80%
	Fortsatt effektivisering av förvaringsutrymmen i kylmagasinet (fotografi)	100%
	Utredning: Tillgängliggörande av kulturhistoriska rapporter	100%
	Utredning: Kulturhistoriska dokument i CA - fortsatt tillgänglighet	100%
	Utredning: Långtidslagring och tillgänglighet till av kulturhistoriska dokumentationer	70%
Museet utvecklar kunskapsuppbyggnaden avseende nationella minoriteten romer	<i>Romskt kulturarv i Västernorrland: Samarbetsprojekt med romska föreningar kring romskt kulturarv, söka ytterligare medel under 2022</i>	100%

Förbättrad tillgänglighet till kunskapsuppbyggnad inom arkeologin

Övergripande plan tas fram för förmedling av arkeologisk kunskapsuppbyggnad och förmedling
Tillgång till 2021 års rapporter på www.vnmuseum.se
Föredrag om den arkeologiska verksamhetens resultat
Arkeologidagen augusti 2022 i syfte att förmedla arkeologisk kunskap och förståelse
Delta med kompetens i utställningsarbetet basutställning Medeltiden

100%

Ordning och utveckling av arkeologiska magasin

Förstudie och kartläggning av åtgärder i arkeologiska magasin

100%

Övergripande mål

10 Museet ska med en mångfald av berättelser sträva efter breddad representation av besökare och invånare (utvecklingsmål i uppdragsdirektivet), samt ökad delaktighet och inflytande från alla målgrupper (förmedlingsmål i uppdragsdirektivet)

(* - obs I uppdragsdirektivet beskrivs uppdraget gällande nationella minoriteter som ett främjandemål: "Stiftelsen ska synliggöra nationella minoriteters och ursprungsbefolknings historiska närvaro och deras språk och kulturer ska synliggöras i egenskap av det egna kulturarvet samt som en del av det gemensamma kulturarvet och en del av berättelsen om Sverige")

Fyraårs mål

Breddad representation finns för definierade grupper i basutställningarna, tillfälliga utställningarna, utbudet av program samt i kunskapsuppbyggnaden och kunskapskommunikationen fysiskt och digitalt. Fokus under denna period på målgruppen äldre och samiskt kulturarv samt människor med utländsk bakgrund.

Delaktighet finns för definierade grupper i basutställningarna, tillfälliga utställningarna, utbudet av program samt i kunskapsuppbyggnaden och kunskapskommunikationen fysiskt och digitalt. Fokus under denna period på målgruppen äldre och samiskt kulturarv samt människor med utländsk bakgrund.

Tillgänglighetsgruppens aktiviteter avseende friluftsmuseum, utställningar, enkelt avhjälpna hinder, information och kommunikation är uppfyllda samt under hela perioden ett kontinuerligt arbete med löpande tillgänglighetsutveckling inom hela verksamheten

Årsmål

Ökad tillgänglighet till museets publika verksamheter och lokaler

Ökad samisk representation och delaktighet i museets kunskapsuppbyggnad och kunskapskommunikation - Utvecklat samverkan gällande samiska samlingar och kunskapsuppbyggnad i länet.

Aktiviteter

Tillgänglighetsarbete internt:

löpande arbete och utvecklingsarbete gällande tillgänglighet, samordnas i tillgänglighetsgruppen

Specifika planer för respektive verksamhetsområden tas fram

En särskild fysisk rond avseende enkelt avhjälpna hinder genomförs så att uppfyllnaden säkras

Uppföljning av att alla krav gällande tillgänglighet kopplat till webbdirektiv och informationskrav följs

Utveckla handlingsplan tillsammans med länets sameföreningar, Gaaltjie, forskningscentrum
Implementera perspektiv i medeltidsutställningen

Uppfyllnad

100%

100%

Fortsatt utveckling av bredare perspektiv i museets samlingar och kunskapsuppbyggnad	Integrera ett bredare perspektiv i samlingspolicy och handlingsplan	80%
Breddad representation och ökad delaktighet för människor med utländsk bakgrund	Fortsatt samarbete med projektet Landskapet för asylsökande del 4: Samproducera programaktiviteter och utställning för att synliggöra och ge röst till asylsökande och nyanlända -	100%
Utveckla äldres tillgänglighet till museets verksamhet genom breddad representation och ökad delaktighet	Förmedlingsinsatser och programaktiviteter riktade mot äldre kopplat till 2022 års teman och utställningar (Mitt Västernorrland-insamling, bildinsamling, båtlivs-insamling)	33%
Ökad romsk representation och delaktighet i museets kunskapsuppbyggnad och kunskapskommunikation, Västernorrland - Utvecklat samverkan.	Projektet genomförs fas 1 till augusti 2022, därefter söks medel för ett fortsättningsprojekt	100%
Kunskapsuppbyggande och synliggörande av kvinnors kulturarv i länet	Förarbeten för utställning om kvinnor i länets idrottshistoria, invigning mars 2023. Samarbete med idrottshistoriska föreningen	100%

Övergripande mål

11 Museet ska aktivt arbeta med främjandet av hemslöjd och hemslöjdsverksamhet i länet (främjandemål i uppdragsdirektivet)

Fyraårs mål

I minst fem av länets kommuner finns slöjdverksamhet för barn och ungdomar på fritiden ledd av utbildad slöjdhandledare i samarbete med lokal förening eller annan lokal verksamhet som ex fritidsgård, församlingar, studieförbund, hembygdsförening etc. I minst fem kommuner finns någon form av öppen slöjdverksamhet där intresserad allmänhet kan delta. Det kan vara öppna stickträffar, afterwork-slöjd, slöjdvällar o.dy, arrangerade av t.ex slöjdföreningar, församlingar, hembygdsföreningar vid behov med stöd hemslöjdskonsulenter (tex handledarkontakter, material, lån av verktyg mm). Interregionalt samarbete mellan de fyra norrlänen ger professionella och halvprofessionella slöjdare kompetensutveckling och utvidgat nätverk. Det stärker den regionala slöjdnärings och bidrar till arbetstillfällena, kulturturism och kontinuerlig utveckling och nyttjande av vårt kulturarv. Alla slöjd- och kulturarvsintresserade i länet känner till och prenumererar på hemslöjdskonsulenternas digitala nyhetsbrev. Nyhetsbrevet finns även tillgängligt på museets hemsida och Facebook. All hemslöjdsfrämjande verksamhet i länet svarar upp mot ett eller flera delmål i Agenda 2030 på ett medvetet sätt.

Årsmål

Fler motiverade, kompetenta aktiva slöjdhandledare för barn/ungdomar

Aktiviteter

Norrandsträffar med fortbildning och nätverksbyggande för aktiva slöjdhandledare

Uppfyllnad

100%

Att skolans slöjdundervisning innehåller större mått av hemslöjd. Att hemslöjds kunskap o inspiration finns tillgängligt för BoU även på fritid

Komplettering och underhåll av websida. Slöjdlådor på turné mellan länets slöjdsalar

100%

Att i länet ha tillräckligt många aktörer redo för skapande skola-uppdrag, slöjdcourser, slöjd på fritid för BoU

Slöjdhandledarutbildning om 6 heldagar för blivande handledare kommun och fritidsgårdar personal

100%

Mer slöjd i skapande skola

Delta i utbudsdagar, marknadsföra Slöjd kommer lastad

100%

Knyta ihop slöjd och hälsa, nya målgrupper och nya sammanhang för slöjden	Upprepa pilgrimsvandring med slöjdtema, planeras ske sista helg i augusti	50%
Slöjd finns tillgänglig för alla som vill slöjda. bevarande och utveckling av kulturarvet.	Kurser, workshops, utställningar, URKULT, !SLÖJDBANG! mm för barn och vuxna. Grundkurser i täljning arrangeras på flera orter under hösten.	100%
Stärkt entreprenörskap och interregionalt samarbete för de 4 norrlänens slöjdhandledare och de professionella slöjdarna. Gemensam användning av norrländska slöjuresurser	Gemensamma norrländska fortbildningsträffar och nätverksbyggande skapar större stödande nätverk och fler exponeringsmöjligheter för de aktiva.	100%
Allmänna öppna mötesplatser för aktivt slöjdande finns i flera av regionens kommuner	Skapa regional infrastruktur för mötesplatser för slöjd. Verka för samarbeten med civilsamhället i regionens alla kommuner. Start i Ö-vik hösten -21	100%

Övergripande mål

12 Museet ska fungera som en oberoende arena för demokrati (inriktningsmål och förmedlingsmål i uppdragsdirektivet)

Fyraårs mål

Museet har slutfört demokratiåret 2022 med tillhörande utställningar, program och kunskapskommunikation
Riksdagens utställning inklusive programverksamhet och kunskapskommunikation om demokrati har visats och genomförts
Samarbetet med Länsstyrelsen har resulterat i projektet "100 röster om demokrati i Västernorrland" samt vi ser en fortsättning på samarbetet med Länsstyrelsen och andra parter.
Museet har en process för att fånga upp, fördjupa och kommunicera dagsaktuella frågor samt har implementerat denna.

Årsmål

Lyfta demokratitemat och vikten av att arbeta med samtidens demokratiutmaningar

Aktiviteter

Utställningen Fira demokratin från riksdagen visas fortsatt under 2022 till maj

Uppfyllnad

100%

Utställning Höj din röst visas (internproducerad)

100%

Fortsatt insamling av samtidsröster om demokrati via insamlingen 100 röster i Västernorrland - Vad betyder demokrati för dig? Ett samarbete med Länsstyrelsen
Möjliggöra fortsatt visning av utställningen på annan plats i länet

Vandringsutställningen Ådalen 31 lånas in och visas i anslutning till Fira demokratin och Höj din röst.

100%

Särskilda programaktiviteter med fokus på demokratifrågor.

100%

Kunskapsområde på museets webbplats med tillhörande kommunikationssatsningar under valåret 2022

100%

Samarbeta med länsstyrelsen avseende stärkt demokratiarbete i länet

Demokratinätverket

100%

Övergripande mål

13 Museet ska öka och stärka sin närvaro och relevans i länet

Fyraårs mål

Museet har ett gemensamt insamlingsprojekt och ett gemensamt utställningsprojekt tillsammans med länets kommuner. Museet har färdigställt två av tre reviderade basutställningar med länsfokus och tillhörande kunskapskommunikation
Museet har genom museinätverket erbjudit kompetensutveckling till alla kommuners kulturförvaltningar/museer i kulturarv och kulturmiljö
Museet har genom museinätverket skapat en långsiktig plattform för samverkan i alla kommuner
Det regionala kulturmiljöuppdraget är infört i länet
En ny utvecklad modell för museiupplevelser för länets kulturhistoriska miljöer är framtagen och genomförd.

Årsmål

Utvecklat publikt utbud för större räckvidd i länet

Aktiviteter

Samarbete avseende Forntid och Medeltid
Triennalen
Samarbete demokratitemat
Stärka utbudet av museiupplevelser i digitala kanaler för att nå en länspublik.
Stärka utbudet fysiskt i länet

Uppfyllnad

100%

Publika insatser som synliggör och sprider kunskap om platser i länet

Gemensam avdelningsövergripande strategi och handlingsplan för förmedling av länets kulturmiljöer, klar i januari 2022
Publik förmedling av platser i mediaguiden och andra digitala/hybrida upplevelser kopplat till museets basutställningar

100%

Tydligare bredda antalet röster i samlingarna med ett länsperspektiv

Aktiv insamling av bilder och berättelser från hela länet
Tillgängliggöra samlingarna tematiskt med ett länsperspektiv

100%

Stärkt samarbete och kompetensutveckling i länets museinätverk

Utbildningsinsatser och erfarenhetsutbyte, genomföra minst fyra träffar per år

100%

Det regionala kulturmiljöuppdraget är infört i länet

Se aktiviteter under mål 4

80%

Basutställningarna för att sprida kunskap om länet	Länsperspektivet är integrerad i forntids- och medeltidsutställningen genom kulturmiljöer, berättelser och teman som tillgängliggörs	100%
	Länsperspektivet är integrerat i arbetet med Moderna tider genom kulturmiljöer, berättelser och teman som tillgängliggörs (ska vara klar i början av 2023)	100%
Den pedagogiska verksamheten är införd i hela länet	Se aktiviteter under mål 8	80%
Fånga upp länets behov av museet och gemensam utveckling	Årliga dialoger med alla kommuners kulturförvaltningar	100%

VERKSAMHETSBERÄTTELSE
för kommunens
INFORMATIONSFÖRVALTNING
2022

INFORMATIONSFÖRVALTNING

Med begreppet informationsförvaltning avses här kontroll och styrning av, samt tillgång till den information som återfinns i kommunens förvaltningar i form av allmänna handlingar.

REGISTRATUREN

Organisation och uppdrag

Registraturen är en organisatorisk del av kommunstyrelseförvaltningen och en centralfunktion för samtliga kommunens nämnder och styrelse med respektive förvaltning. Registraturen sköter postgenomgång och registrering av kommunens allmänna handlingar som enligt dokumenthanteringsplanerna ska diarieföras, samt följer upp dokumentationen i ärendeakterna.

Utöver detta är registraturen även behjälplig i återsökning av ärenden och handlingar åt kommunens egna politiker, handläggare och den engagerade medborgaren.

Personal

Registraturens bemanning har under året bestått av tre registratorer på 100 %.

REGISTRERING

Registrering görs av dels ärenden, dels de handlingar som hör till varje ärende. Viss registrering sköts även av handläggare och nämndsekreterare ute på förvaltningarna. Antalet ärenden och handlingar som registrerats under året redovisas i bilaga 1.

KONTAKTYTOR

Personalen deltog online i konferenserna *Framtidens arkiv och informationsförvaltning* och *Konsten att hantera besvärliga personer*, samt två fysiska utbildningsträffar, *Offentlighet och sekretess* och *Politikerutbildning*.

KOMMUNARKIVET

Organisation och uppdrag

Kommunarkivet är en organisatorisk del av kommunstyrelseförvaltningen. Kommunstyrelsen är arkivmyndighet och kommunarkivet är centralarkiv för kommunens handlingar. I kommunarkivets verksamhet ingår att utöva tillsyn över arkivvården hos kommunens myndigheter och bolag, samt att utgöra ett stöd i arkiv- och dokumenthanteringsfrågor. Myndigheternas arkiv skall bevaras, hållas ordnade och vårdas så att rätten att ta del av allmänna handlingar upprätthålls. Arkiven skall tillgodose behovet av information inom rättskipning, förvaltning och forskning. I Härnösands kommun ansvarar varje myndighet för sina arkiv.

Efter inventering i slutet av året kan det noteras att kommunarkivet förvarar cirka 2228 (2082) hyllmeter med handlingar. Arkivmaterialet sträcker sig från år 1863 och fram till idag. Samtliga upphörda kommuners arkiv, med undantag av Hernö kommun (vars handlingar inte finns), är samlade i depån.

Kommunarkivet är beläget på Kusthöjden och är samlokaliserat med arkivinstitutionerna Landsarkivet i Härnösand, Föreningsarkivet Västernorrland, Näringslivsarkiv i Norrland (NIN) samt Bolagsverket, under benämningen Arkivcentrum Nord.

Personal

Bemanningen har under verksamhetsåret bestått av en kommunarkivarie 100 % och en arkivhandläggare 100 %, samt två praktikanter inom ramen för olika arbetsmarknadsåtgärder.

TILLSYN OCH RÅDGIVNING

Tillsyn och rådgivning berör det interna förhållandet inom kommunen. Varje myndighet ansvarar för att dess arkiv vårdas enligt arkivlagen (SFS 1990:782) samt arkivreglementet. Med myndigheter avses kommunstyrelsen och övriga nämnder, kommunfullmäktiges revisorer, andra kommunala organ med självständig ställning samt de aktiebolag som kommunen äger med mer än 50 %.

Tillsynen sker genom inspektioner där myndighetens arkivbildning, framställning av handlingar, hantering, förvaring och skydd, arkivlokaler, arkivredovisning (dokumenthanteringsplaner, arkivförteckningar och arkivbeskrivningar) och gallringsrutiner granskas.

Under 2022 gjordes ingen tillsyn, endast fortlöpande rådgivningar. Kommunkansliet och HEMAB har inlett en dialog om framtida arkivlösning för det kommunala bolaget.

Nämndernas arkivredovisning

Löpande uppdateringar av dokumenthanteringsplanerna för kommunstyrelse, socialnämnd och samhällsnämnd har efter rådgivning gjorts under året.

TILLHANDAHÅLLANDE OCH TILLGÄNGLIGGÖRANDE

Avsnittet tillhandahållande och tillgängliggörande omfattar ett antal olika aktiviteter, som tillhandahållande av handlingar och uppgifter till allmänheten och myndigheter, forskarservice, ordnings- och förteckningsarbete av arkiv och inkomna leveranser, samt utåtriktad verksamhet.

Ärenden

De ärenden som besvaras delas in i två typer, externa och interna ärenden. Externa ärenden avser forskare (studenter, akademiska och amatörforskare, allmänheten och övriga myndigheter). Interna ärenden avser kommunens egna förvaltningar, bolagen och samarbetsorgan.

Antalet ärenden ökade något under 2022 jämfört med året innan, se bilaga 2.

Forskarservice

Kommunarkivet delar forskarexpedition med övriga institutioner på Arkivcentrum Nord. Bemanningen på forskarexpeditionen är institutionsöverskridande, vilket innebär att de olika institutionerna turas om att bemanna expeditionen enligt schema.

Kommunarkivet genomförde 14 pass i expeditionen.

Ordnings- och förteckningsarbete

För att kunna tillhandahålla material och genomföra effektiva återsökningar krävs att arkivmaterialet är ordnat och förtecknat. Kommunarkivet ordnar och förtecknar dels äldre arkiv där tidigare gjorda arbeten är bristande, samt inkomna leveranser. Under 2022 har ordnings- och förteckningsarbete utförts av nio arkiv, se bilaga 3. De utgörs av kompletteringar och tillägg till befintliga arkivbestånd.

Inkomna leveranser

Kommunarkivet tar kontinuerligt emot arkivmaterial, efter överenskommelse eller utifrån respektive nämnds fastställda dokumenthanteringsplan. Undantaget är gallringsbara handlingar, som inte tas emot. Hanteringen av gallringsbara handlingar är respektive förvaltnings ansvar. Totalt har kommunarkivet tagit in cirka 146 hyllmeter arkivhandlingar, varav en stor mängd äldre handlingar från en källarlokal hos socialförvaltningen, se bilaga 4.

Utåtriktad verksamhet

Arkivens dag hölls den 12 november hos Riksarkivet vid Rosenbäckshallén. Temat var Myter och mysterier där berättarduon Skvätten höll föredrag. Besökarna gavs möjlighet till rundtur i arkivmagasinen. Kommunarkivet visade en film från Kiörningskolans teaterprojekt Alla tidens jordgubbar, gjord 2006.

Ett dryga hundratal personer besökte evenemanget, varav hälften lyssnade till föredraget (fullsatt lokal).

NORDARKIVERA

Under året påbörjades arbetet med att undersöka formerna för att skapa en ny arkivcentrumbildning, arbetsnamn Nordarkivera. Anledningen är att Riksarkivet Härnösand framgent flyttar till nybyggda lokaler på Saltvik och de övriga arkivinstitutionerna som ingår i dagens Arkivcentrum Nord får inte följa med dit. Sålunda måste en ny lösning ordnas för dessa, inte minst måste lokalfrågan ombesörjas.

Det nya Nordarkivera kan komma att erbjuda flera olika tjänster inom arkiv och informationsförvaltning, och detta även till andra kommuner i Norrland om intresse finns. Arbetet kring Nordarkiveras innehåll pågår och drivs av Tillväxtavdelningen.

KONTAKTYTOR

Under året har arkivpersonalen deltagit online i vårens konferens *Arkivforum, Framtidens arkiv och informationsförvaltning* och vår e-arkivleverantörs *Användarforum*, samt SKR:s halvdagskonferens om informationshantering och -säkerhet. Nätverket för kommunarkivarier i Y-län träffades online, liksom nätverket för iipax-användare (e-arkivet).

Sammanställt 2023-02-22

Stefan Berggren
Kommunarkivarie

Registrerade ärenden och handlingar 2022 (2021)

Diarium	Ärenden		Handlingar	
Arbetslivsnämnden	178	(142)	290	(364)
Kommunstyrelsen	558	(526)	2338	(2144)
Krisledningsnämnd	2	(1)	2	(1)
Samhällsnämnden				
- Ciceron DoÄ	230	(207)	1260	(783)
- EDP Vision	2085	(2134)	12 988	(14 186)
Skolnämnden	824	(835)	622	(858)
Socialnämnden	205	(251)	738	(813)
Valnämnden	29	(7)	54	(12)
Totalt	4111	(4103)	18 292	(19 161)

Kommunarkivets ärendeöversikt 2022

Interna ärenden	2022	(2021)
Arbetslivsförvaltningen	9	(12)
Kommunstyrelseförvaltningen	45	(31)
Samhällsförvaltningen	86	(68)
Skolförvaltningen	26	(25)
Socialförvaltningen	14	(6)
Övriga	3	(3)
Totalt interna ärenden:	183	(145)
Externa ärenden (Allmänhet, forskare, studenter, myndigheter utanför kommunen)	706	(706)
Totalt antal ärenden	889	(851)

Ordnade och förtecknade arkiv 2022

Härnösands kommun (1969 –)

Arbetslivsnämnden 2017 – (del av)

Barn- och skolnämnden (del av)

Kommunstyrelsen (del av)

Samhällsnämnden (del av)

Skolnämnden (del av)

Socialnämnden (del av)

Valnämnden (del av)

Övriga

Härnösands Näringslivs AB (del av)

Samordningsförbundet Härnösand – Timrå (del av)

Fördelning inkomna arkivleveranser 2020

Nämnder	Hm
<u>Härnösands kommun</u>	
Arbetslivsnämnden (2017-)	1,5
Barn- och skolnämnden	0,1
Kommunstyrelsen	4,2
Samhällsnämnden	4,2
Skolnämnden	10,1
Socialnämnden	126
Valnämnden	0,01
Överförmyndarenheten	0,4
	<hr/>
	146,5
Övriga	
Härnösands Näringslivs AB	0,2
Samordningsförbundet Härnösand – Timrå	0,02
	<hr/>
	0,22
TOTALT ANTAL HYLLMETER (cirka)	<hr/>
	146,7

Härnösands kommuns revisorer

Till styrelsen för:
Härnösands Energi och Miljö AB

För kännedom:
Kommunfullmäktiges presidium
Kommunstyrelsen

2023-02-16

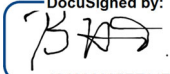
Revisionsrapport ”Granskning av beslut och underlag”

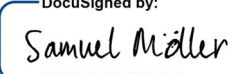
KPMG har på uppdrag av lekmannarevisorerna för Hemab genomfört en granskning av beslut och underlag.

Revisionen önskar att styrelsen lämnar synpunkter på de slutsatser som finns redovisade i rapporten senast den 28 april 2023. Av svaret bör det framgå vilka eventuella åtgärder som ska vidtas och när de beräknas vara genomförda.

Svaret skickas till Lena Medin, KPMG (mailadress lana.medin@kpmg.se) för vidarebefordran till revisorerna.

Av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer

DocuSigned by:

184086685EF1478...
Bo Anders Öberg

DocuSigned by:

5560DA69DE744B4...
Samuel Möller

Granskning av beslut och underlag

Rapport
Härnösand Energi och Miljö AB

KPMG AB

2023-02-16

Antal sidor 18

Antal bilagor 1

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	4
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	4
2.2	Revisionskriterier	5
2.3	Metod	5
3	Resultat av granskningen	6
3.1	Styrdokument	6
3.1.1	Bedömning	6
3.2	Protokollsgranskning	7
3.2.1	Bedömning	12
3.3	Uppföljning och utvärdering	13
3.3.1	Bedömning	14
4	Slutsats och rekommendationer	15
A	Bilagor	17

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

1 Sammanfattning

KPMG har av lekmannarevisorerna i Härnösands Energi och Miljö AB (HEMAB) fått i uppdrag att granska styrelsens beslut och underlag. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Syftet med granskningen är att bedöma om styrelsen har säkerställt att styrelsen behandlar ärenden som åligger styrelsen att besluta om samt att beslut fattas på tillräckliga underlag.

Vår sammanfattade bedömning utifrån granskningens syfte är att beslutsunderlag till viss del finns men att det finns utvecklingsmöjligheter vad gäller skriftliga bilagor. Vidare bedömer vi att protokollen kan bli tydligare, så att det framgår vad styrelsen beslutat i en vidare mening.

Vidare bedömer vi att arbete bör genomföras med att utveckla och säkerställa att utvärdering av styrelsens arbete ger effekt.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi

- att säkerställa att skriftliga underlag finns upprättade och bifogas kallelse eller som bilaga till protokoll, se avsnitt 3.2
- att utveckla protokoll eller bilaga så att det tydligt framgår att styrelsen följer upp väsentliga investeringsprojekt samt vilken information som erhållits gällande väsentliga händelser, se avsnitt 3.2
- att i större utsträckning fatta och/eller dokumentera beslut, se avsnitt 3.2
- att se över hur den ekonomiska uppföljningen kan utvecklas, se avsnitt 3.3
- att utveckla utvärderingen av styrelsens arbete, se avsnitt 3.3

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

2 Bakgrund

KPMG har av lekmannarevisorerna i Härnösands Energi och Miljö AB (HEMAB) fått i uppdrag att granska styrelsens beslut och underlag. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2022.

Kommuner och regioner kan bilda företag, till vilka de som kan överlåta kommunala angelägenheter. Bolagen är egna juridiska personer och reglerade av olika lagstiftning, främst aktiebolagslagen.

Kommunala bolag bestämmer om sig själva, men kommunen som ägare ska genom olika instrument styra och kontrollera. Beslutsprocessen i bolaget måste vara tydliga och följa det uppdrag beslutanderätt som bolaget fått från kommunfullmäktige i bolagsordning och ägardirektiv.

Med anledning av ovanstående drar kommunens revisorer slutsatsen i sin riskanalys, att styrelsens beslut och underlag till beslut behöver granskas.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Syftet med granskningen var att bedöma om styrelsen har säkerställt att styrelsen behandlar ärenden som åligger styrelsen att besluta om samt att beslut fattas på tillräckliga underlag.

Granskningen har besvarat följande revisionsfrågor:

- Finns ändamålsenliga styrdokument för styrelsens arbete?
- Behandlar styrelsen de frågor som regleras av lag samt i beslutade styrdokument?
- Får styrelsen tillräckliga underlag inför beslut?
- Är protokollen från styrelsens sammanträden tydliga avseende vilka beslut som har fattats och på vilka underlag?
- Vilken uppföljning och återrapportering genomförs av fattade beslut?
- Har styrelsen utvärderat sitt arbete och vid behov vidtagit åtgärder med anledning av resultatet?

Granskningen avser år 2022 och omfattar protokoll från januari till oktober.

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

2.2 Revisionskriterier

Vi har bedömt om rutinerna uppfyller

- Kommunallagen
- Aktiebolagslagen
- Bolagsordning
- Ägardirektiv
- Interna regelverk, policys och riktlinjer.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

- Dokumentstudier
- Intervju med VD och styrelsens ordförande
- Protokollsgranskning
- Telefonintervjuer med styrelsens ordinarie ledamöter

Rapporten är faktakontrollerad av VD och styrelsens ordförande. Även styrelsens ordinarie ledamöter har getts möjligheten att faktakontrollera rapporten.

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

3 Resultat av granskningen

3.1 Styrdokument

Den 17 maj 2022¹ fastställde styrelsen för HEMAB och Härnösands Elnät AB (HEAB) sin arbetsordning. Av arbetsordningen framgår bestämmelser avseende styrelsesammanträden, styrelsesuppleanter, adjungerande och arbetstagarledamöter, protokoll, styrelsens åligganden, vad som ska anmälas för styrelsen, förberedelse av ärenden inför styrelsen samt beslutsförhet.

Vad gäller vad som ska anmälas för styrelsen framgår av arbetsordningen att styrelsen vid varje styrelsesammanträde ska erhålla en redogörelse från VD avseende bolagets utveckling och väsentliga frågor. Även ekonomiska månadsrapporter ska delges samtliga styrelseledamöter, styrelsesuppleanter, revisorer och arbetstagarrepresentanter. Rapporterna upprättas vanligtvis för samtliga av årets månader, med undantag för januari och juni.

Vidare antog styrelsen den 17 maj 2022² instruktion för VD. Av instruktionen framgår bestämmelser avseende bland annat VD:s uppgifter och ansvar, VD:s skyldighet gällande beslut som fattas av styrelsen, jäv samt bokföring, redovisning och rapportering.

Vad gäller beslut som fattas av styrelsen är VD enligt instruktionen skyldig att bereda och inför styrelsen föredra frågor, som ligger utanför löpande förvaltningsåtgärder och som ska handläggas eller beslutas av styrelsen.

3.1.1 Bedömning

Vi konstaterar att styrdokument som beskriver styrelsens arbete och ansvar har tagits fram.

¹ HEMAB 2022-05-17 § 6

² HEMAB 2022-05-17 § 7

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

3.2 Protokollsgranskning

Vi har tagit del av protokoll, med tillhörande handlingar, för HEMAB och HEAB från 2022 års sammanträden från januari till oktober, totalt sju ordinarie sammanträden och ett konstituerande styrelsemöte per bolag.

Av styrelsens arbetsordning framgår att protokoll ska föras noggrant, särskilt vad gäller styrelsens överväganden vid beslut. Underlag som behandlats vid styrelsesammanträden eller har legat till grund för styrelsens överväganden och ställningstaganden ska bifogas protokollet i numerisk ordning.

Styrelsens åligganden

Av arbetsordningen framgår att styrelsen ska behandla och besluta om ärenden som bland annat omfattas av:

- Ärenden avseende bolagets organisation och förvaltning av bolagets angelägenheter i frågor som inte är hänförliga till den löpande förvaltningen enligt aktiebolagslagen³ (ABL)
- Ärenden av principiell beskaffenhet eller i övrigt av stor vikt
- Investeringsärenden och andra ekonomiska åtaganden, som inte har delegerats till VD eller annan befattningshavare
- Att kontrollera verksamheten och bevaka att bolaget följer policier samt övervaka att bolaget följer gällande lagar och förordningar
- Att återkommande upprätta årsredovisning och bokslut samt övriga lagstadgade ekonomiska rapporter och delårsrapporter

Kallelse och sammanträdeshandlingar

Styrelsens ordförande tillsammans med de två vice ordföranden och VD bereder enligt uppgift kallelsen till sammanträdet.

Kallelsen skickas till styrelsen via mejl en vecka innan sammanträdet. I mejlet framgår att handlingar finns tillgängliga i en sammanträdesportal. Vid sammanträdet föredras ärendena muntligen av VD eller annan tjänsteperson för styrelsen.

³ Kap 8 § 29

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

I våra intervjuer med styrelsen framkom en generellt positiv syn avseende underlag till beslut. Majoriteten av ledamöter uppgav att handlingarna är tillräckliga samt att de får ta del av handlingarna en vecka innan sammanträdet. En ledamot framförde att underlagen inte varit tillräckliga i vissa frågor vilket kan leda till att beslut ibland fattas på tyckande och vad styrelsen tror, i stället för fakta.

Nedan redogör vi för ett urval av de ärenden som behandlas under sammanträdena.

VD-rapport

VD föredrar vid samtliga sammanträden en rapport över huvudsakligen resultat, kund och marknad, cirkulära affärer, energiaffärer, produktion, drift, underhåll, transport, utveckling, hållbarhet och affärsservice.

Enligt uppgift finns VD-rapporten i sammanträdesportalen inför respektive möte. Vi har tagit del av rapporten för fem av årets sammanträden.

Av respektive protokoll framgår att rapporten läggs med godkännande till handlingarna.

Avstämning av affärsplan

Avstämning av affärsplan är en stående punkt i kallelsen till samtliga sammanträden. Däremot noterade vi att punkten endast behandlats vid tre tillfällen under året. Enligt erhållna uppgifter föredras avstämning av affärsplanen alltid muntligen av affärsanvariga.

Av respektive protokoll framgår att punkten läggs med godkännande till handlingarna.

Ekonomi

Vad gäller ekonomi utgör det en stående punkt i varje kallelse. Punkten har behandlats vid samtliga sammanträden med undantag för januari där redovisning uteblev eftersom årsbokslutet inte var färdigställt.

Till kallelsen finns vanligtvis resultatrapport för aktuell månad. För sammanträdet den 1 september 2022 noterar vi att bilaga inte bifogas avseende "budgetförutsättningar, princip för att möta onormal kostnadsökning (inflation)" samt till "prognos 2". Av rapporterna framgår att budgeten för år 2022 inte klaras.

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

Rapporter avseende balansräkning och pågående investeringar är mycket begränsade.

Vad gäller den ekonomiska uppföljningen framgick i intervjuer med styrelsen en generellt positiv syn. Några noterade att även om den uppföljning de får är bra önskas ibland att återrapporteringen skulle omfatta mer, t ex avseende skulder.

Av protokollen framgår att redovisningen läggs med godkännande till handlingarna.

Beslutsärenden

Vid alla sammanträden finns en punkt för beslutsärenden. Enligt uppgift (ej dokumenterad) definieras beslutsärenden som väsentliga frågor där styrelsen har att besluta utifrån aktiebolagslagen 8 kap 4§: bolagets organisation, förvaltning och ekonomi där affärsplan och budget utgör grundläggande och avgränsande beslutsdokument.

Följande ärenden utgör beslutsärenden under året.

	HEMAB	HEAB
2022-01-25		
2022-02-22		
2022-03-23	Styrelsens uppföljning av internkontrollen	Styrelsens uppföljning av internkontrollen
2022-05-11	Underlag till kommunens årliga prövning	
2022-06-07	Årsrapport fjärrvärme VD-frågan	Årsrapport elnät
2022-09-01	Fjärrvärmepris 2023	Beslutsunderlag anslutning av vindkraftspark på Hemsön
2022-10-11		

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

I samband med beslutet om styrelsens uppföljning av internkontrollen fastställdes att särskilda uppföljning av internkontrollpunkterna ska genomföras två gånger under året. Ett av dessa uppföljningstillfällen var sammanträdet den 7 juni 2022, dock under punkten övriga ärenden och således var det inget beslutsärende. Av protokollet framgår att VD muntligt redovisade internkontrollpunkterna samt att redovisningen lades med godkännande till handlingarna. Enligt uppgift bad VD att få återkomma till frågan vid ett senare tillfälle till följd av stort fokus på andra frågor, vilket inte framgår av protokollet. Detta förklarar enligt uppgift varför bilaga över uppföljningen inte bifogades.

Avseende övriga beslutsärenden noterar vi att bilagor finns bifogade protokollen samt att besluten är tydliga.

Övriga ärenden

Bland övriga ärenden kan nämnas bland annat ombyggnation av Kattastrands ARV samt projektavstämning, intressebolag och övrigt ägande, internkontroll samt uppföljning, särredovisning VA, budget 2023.

Av protokollet för HEMABs sammanträde den 25 januari 2022 redovisas status för ombyggnation av Kattastrands reningsverk samt att kostnaden beräknas överstiga ursprungskalkylen med 37 mnkr. Ärendet, bland annat kalkyl för projekten, föredras muntligt vilket även framgår av kallelsen. Av protokollet framgår att arbete med att genomlys kalkyler samt arbete med inkomna offerter för att reducera kostnaden ska fortsätta. Därefter kommer underlag för beslut att tas fram. Av protokollet för sammanträdet den 1 september 2022 framgår att en projektavstämning har föredragits för styrelsen. Även här föredras ärendet muntligt och ingen bilaga bifogas. Enligt uppgift kommer beslut att fattas av styrelsen i december 2022 och efter det ska kommunfullmäktige även fatta beslut eftersom det rör en investering av principiell beskaffenhet. Det som föredragits under året uppges vara en kalkyl för projektet.

Vid sammanträdet den 11 oktober 2022 redovisades förslag till budget 2023 under övriga ärenden. Ärendet presenterades muntligt, utan en bifogad bilaga med skriftligt underlag. Av protokollet framgår att informationen lades med godkännande till handlingarna. Beslut om budget 2023 fattades av styrelsen den 18 oktober 2022⁴.

Intressebolag och övrigt ägande är en stående punkt under övriga ärenden. Enligt uppgift föredras intressebolagens rapporter muntligt.

⁴ HEMAB 2022-10-18 § 84

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

Beslut

Enligt arbetsordningen krävs att mer än hälften av närvarande ledamöters röster för att beslut ska fattas. I de fall där styrelsen inte är fulltalig ska ledamöter som röstar för beslutet utgöra minst en tredjedel av antalet ledamöter.

Vi noterar att bakgrunden till ärendena huvudsakligen beskrivs utförligt i protokollen.

Vi konstaterar att styrelsens beslut framgår tydligt i protokollen. Dock noterar vi att ett flertal ärenden läggs med godkännande till handlingarna utan att utgöra formella beslut. Enligt erhållna uppgifter rapporteras ärenden som ingår i den löpande förvaltningen, inklusive att utveckla en effektiv organisation, till styrelsen som muntlig information.

I intervjuer med styrelsen framkom en genomgående positiv syn på hur protokollen upprättas.

Övriga iakttagelser

I övrigt noterar vi att arbetsmiljö utgör en återkommande fråga under året, endera i VD-rapporten eller under övriga frågor. Av protokollen framgår att en arbetsmiljöundersökning har genomförts och enligt uppgift ingått i ovanstående rapporter. Arbetsmiljöundersökningen har inte bilagts protokollen men finns enligt uppgift publicerad på hemsidan.

I våra intervjuer har det framkommit vissa synpunkter på att arbetsmiljöfrågan inte fått ett tillräckligt fokus. Någon ledamot ansåg att arbetsmiljöundersökningen skulle behöva behandlas mer djupgående. Ytterligare någon ledamot framförde att rapporteringen varit omfattande och tillräcklig.

Av noterade väsentliga händelser konstaterar vi att styrelsen inte har behandlat:

- Produktionsstoppet på grund av skadad turbin inklusive försäkring/skadeståndsärende
- Större investeringar t ex ombyggnationen av biogasanläggningen
- Överklagan av kommunstyrelsens beslut om uppsikt över HEMAB (gällande kommunala kompetensen)
- Förelägganden på mätarbeten

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

Enligt uppgift har styrelsen löpande informerats om produktionsstoppet på turbinen. Vad gäller större investeringar, t ex ombyggnation av biogasanläggningen, har beslut fattats av styrelsen och kommunfullmäktige under år 2021 samt i december 2022. Utöver detta uppges det inte ha funnits anledning för ytterligare beslut, utan endast information.

3.2.1 Bedömning

Enligt vår bedömning behandlar styrelsen de ärenden som framgår av arbetsordningen.

Vi konstaterar att endast ett fåtal ärenden behandlas som beslutsärenden. Dessa är tydligt dokumenterade i protokollen.

Vi anser däremot att det är av vikt att styrelsen är tydlig med beslut om t ex en ekonomisk rapport godkänns eller inte. Såsom vi tolkar har styrelsen inte övervägt eller behandlat åtgärder med anledning av det budgetunderskott som rapporteras under året. Vi noterar även att det i intervjuer med styrelsen framkommit att den ekonomiska uppföljningen inte alltid bedöms vara tillräcklig och vi anser att den bör ses över och utvecklas.

Vidare anser vi att större investeringsprojekt löpande bör redovisas så att styrelsen kan följa såväl ekonomi som att projektet i övrigt följer plan. Uppföljningen bör finnas dokumenterad såväl i protokollet som med bilaga för projektredovisning. Vid avvikelser i investeringsprojekt bör det tydligt framgå vilka beslut som styrelsen fattat.

Vad gäller affärsplanen kan vi inte bedöma om den kommer att uppnås eller inte då underlag saknas. Vi konstaterar dock att styrelsen har godkänt de muntliga rapporteringarna.

Vi anser att tillräckliga beslutsunderlag delvis utformats men att utvecklingspotential finns. Vi menar att för ytterligare ett antal ärenden bör det finnas skriftliga bilagor som borde bifogas kallelsen, t ex affärsplanen.

I övrigt anser vi att den information som styrelsen får om väsentliga händelser bör dokumenteras i protokoll eller att det framgår av bilaga. Styrelsens eventuella ställningstagande till händelsen bör framgå av protokollet.

Sammanfattningsvis menar vi att det i protokollen behöver tydliggöras vilka ärenden som har behandlats och vilka beslut som styrelsen har fattat.

Härnösand Energi och Miljö AB

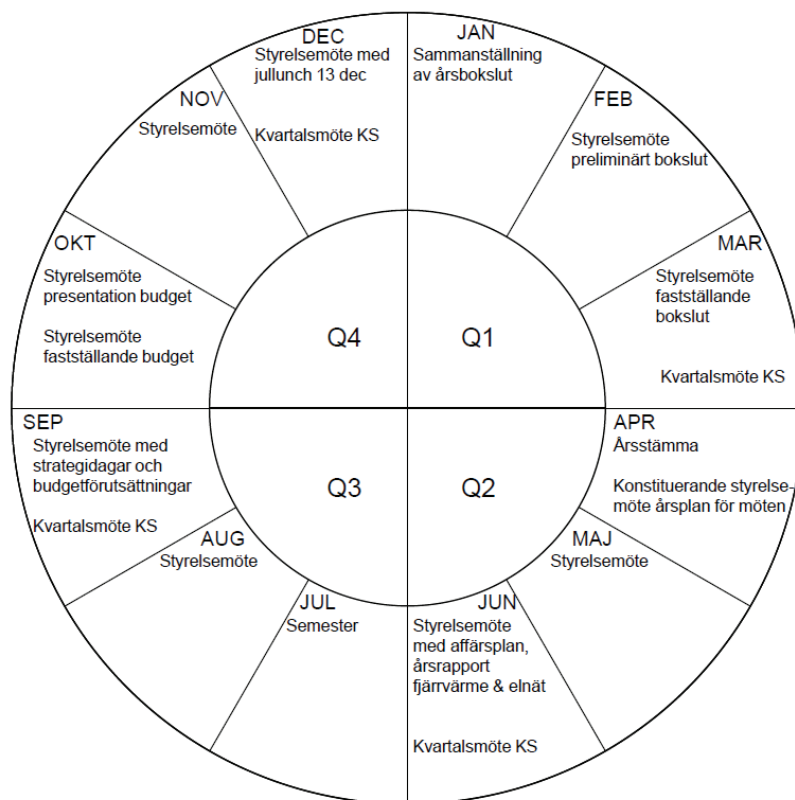
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

3.3 Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och återrapportering

Vi har tagit del av ett årshjul, där övergripande planering för när specifika ärenden ska behandlas eller följas upp under året framgår. Enligt uppgift beslutas årshjulet i samband med att kommande års mötesplan fastställs, dock kan det revideras under året.

Enligt uppgift rapporteras uppföljning av fattade beslut till styrelsen muntligt, t ex gällande uppstart av arbete, hur det fortlöper samt när det är färdigställt. Några anteckningar finns inte i protokollen.

Utvärdering av styrelsens arbete

Vi har inte tagit del av någon utvärdering som styrelsen genomfört avseende sitt arbete. Enligt uppgift genomförs utvärdering av styrelsens arbete en gång per år, dock har fördröjningar skett på grund av covid-19. Under år 2021 sändes en enkät till styrelsens ledamöter men endast en ledamot svarade. Därför genomförde ordförande individuella samtal med ledamöterna, både angående enkäten och styrelsens arbete.

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

Vi har inte tagit del av någon sammanställning av resultatet och har inte sett att det har behandlats i styrelsen, i varje fall under år 2022.

I intervjuer med styrelsens ledamöter framkom något varierade åsikter om huruvida styrelsens arbete utvärderas i tillräcklig utsträckning. En del ansåg att det är tillräckligt med utvärdering en gång per år medan en del ansåg att det vore positivt med mer regelbunden utvärdering eller två gånger per år.

3.3.1 Bedömning

Vi ser gärna att formerna för att utvärdera och utveckla styrelsens arbete ses över.

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

4 Slutsats och rekommendationer

Vår sammanfattade bedömning utifrån granskningens syfte är att beslutsunderlag till viss del finns men att det finns utvecklingsmöjligheter vad gäller skriftliga bilagor. Vidare bedömer vi att protokollen kan bli tydligare, så att det framgår vad styrelsen beslutat i en vidare mening.

Vidare bedömer vi att arbete bör genomföras med att utveckla och säkerställa att utvärdering av styrelsens arbete ger effekt.

Utifrån vår bedömning och slutsats rekommenderar vi

- att säkerställa att skriftliga underlag finns upprättade och bifogas kallelse eller som bilaga till protokoll, se avsnitt 3.2
- att utveckla protokoll eller bilaga så att det tydligt framgår att styrelsen följer upp väsentliga investeringsprojekt samt vilken information som erhållits gällande väsentliga händelser, se avsnitt 3.2
- att i större utsträckning fatta och/eller dokumentera beslut, se avsnitt 3.2
- att se över hur den ekonomiska uppföljningen kan utvecklas, se avsnitt 3.3
- att utveckla utvärderingen av styrelsens arbete, se avsnitt 3.3

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

Datum som ovan

KPMG AB

DocuSigned by:

Kristin Larsson

AC68F42812FC43C...

Kristin Larsson

Kommunal revisor

DocuSigned by:

Lena Medin

9CB391F9DD1D41B...

Lena Medin

Certifierad kommunal revisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Härnösand Energi och Mijjö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

A Bilagor

Resultat av telefonintervjuer med styrelsen (ordinarie ledamöter)

Frågor	Ja	Nej	Delvis
Är förutsättningarna tydliga avseende vilka handlingar som ska skickas ut, vilka beslut som ska fattas och hur protokoll ska upprättas?	4	1	1
Får styrelsen tillräcklig information i form av handlingar inför sammanträden?	4		2
Behandlar styrelsen alla ärenden som du anser behöver behandlas?	3	1	2
Är beslutsunderlagen tillräckliga?	4	1	1
Anser du att den ekonomiska uppföljningen, inklusive prognoser och investeringar, är tillräcklig?	5		1
Får ni tillräcklig information om väsentliga händelser i bolaget?	3		3
Bedömer du att protokollen är tydliga avseende vilka beslut som fattas och på vilka underlag?	6		

Härnösand Energi och Miljö AB
Granskning av beslut och underlag

2023-02-16

Frågor	Ja	Nej	Delvis
Tycker du att styrelsens arbete utvärderas tillräckligt?	3	1	2
Finns ett tillfredsställande diskussionsklimat i styrelsen?	2	1	3

Vi har gjort en värdering av ja/nej/delvis utifrån de svar vi mottog i telefonintervjuerna.